Beknopt overzicht
van de
sociale zekerheid
in België

Beknopt overzicht van de sociale zekerheid

in België

ISSN: 1375-4424

2005

FEDERALE OVERHEIDSDIENST SOCIALE ZEKERHEID

BEKNOPT OVERZICHT VAN DE SOCIALE ZEKERHEID IN BELGIE

Uitgever:
Directie-generaal Sociaal Beleid
Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid

Wettelijk depot: 4e trimester 2004

© 2004, Directie-generaal Sociaal Beleid, Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid / 853 / Brussel, nr. 1.

Behalve voor commerciële doeleinden is alle reproductie toegelaten, mits de bron wordt vermeld.

Dit werk, uitgegeven door de Directie-generaal Sociaal Beleid, is de editie 2004 van het "Beknopt overzicht van de sociale zekerheid in België". Het bevat een bondige maar zo volledig mogelijke uiteenzetting van de wetgeving inzake sociale zekerheid op l januari 2004.

De auteurs hebben een algemeen overzicht willen geven van de regeling van sociale bescherming voor:
- de werknemers;
- de zelfstandigen;
- de ambtenaren.

Na het eerste deel, een beschrijving van het systeem (met onder andere de administratieve organisatie en de regeling van de geschillen), vindt de lezer *een samenvatting per tak van het Belgisch stelsel van sociale zekerheid.*

Deze publicatie houdt aldus een analyse in van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging, de arbeidsongeschiktheid, de pensioenen, de werkloosheid, de gezinsbijslag, de arbeidsongevallen en beroepsziekten en de jaarlijkse vakantie.

Het boek behandelt vervolgens de sectoren van de sociale bijstand die verband houden met de sociale zekerheid: de tegemoetkomingen aan gehandicapten, het bestaansminimum en de maatschappelijke dienstverlening.

Tot slot wordt de sociale zekerheid op internationaal gebied voorgesteld.

Dit werk wil geen uitvoerigheid nastreven of iets bijleren aan de specialisten ter zake. Het is eenvoudig bedoeld als goede informatiebron voor degenen die een specifieke belangstelling hebben voor de sociale zekerheid of die op zoek zijn naar algemene informatie. Het is dus bestemd voor een publiek met een bijzondere interesse: de practici van de sociale bescherming, de studenten en leerkrachten van het postsecundair onderwijs, maar ook al wie meer wil weten over een stelsel waarmee iedereen meer en meer te maken heeft.

Deze uitgave kon worden samengesteld mede dankzij de actieve hulp van verschillende medewerkers, elk met een eigen specialiteit. Deze werkwijze garandeert het aanbieden van kwalitatieve en relevante informatie.

De Directie-generaal Sociaal Beleid wil de federale overheidsdiensten, parastatale instellingen en diensten van het eigen departement bedanken voor hun inbreng.
De Directie-generaal Sociaal Beleid verzekerde de coördinatie en harmonisering van het geheel en blijft in dat kader aandacht besteden aan alle suggesties van de lezers.

De lezer die dieper wil ingaan op een of ander aspect van de materie, kan nuttig gebruik maken van de bibliografie die telkens is vermeld.

Hij kan gerust zijn eventuele opmerkingen of suggesties mededelen:

■ ofwel per e-mail aan: roland.vanlaere@minsoc.fed.be
■ ofwel schriftelijk aan de:
FOD Sociale Zekerheid
Dienst Publicaties
Zwarte Lievevrouwstraat 3 C, 1000 Brussel

De tekst van het Beknopt Overzicht kan ook worden geraadpleegd op de website van het ministerie, op volgend adres:
http://socialsecurity.fgov.be/overzicht/index.htm

Inhoud

Deel I. De verschillende stelsels van sociale zekerheid in België 1
Titel I. Het werknemersstelsel 3
I. Onderwerping aan de sociale zekerheid 3
Afdeling 1. Toepassingsgebied 3
A. Algemeenheden 3
B. Persoonlijk toepassingsgebied 4
C. Territoriaal toepassingsgebied 4
D. Materieel toepassingsgebied (uitbreidingen en beperkingen) 4
Afdeling 2. Het begrip loon 19
A. Inleiding 19
B. Grondslag 20
C. Omschrijving 20
Afdeling 3. Verplichtingen van de werkgever 24
A. Inschrijving bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) 24
B. Kwartaalaangiften 25
C. Betaling van de bijdragen 25
D. Sociale secretariaten voor werkgevers 26
E. De sancties 26
F. Geschillen (in verband met de inning der socialezekerheidsbijdragen) 27
Afdeling 4. Maatregelen ter bestrijding van de sociale fraude en het zwartwerk 28
II. De financiering 31
Afdeling 1. Bijdragen op lonen 31
Afdeling 2. De Rijkstoelagen 33
Afdeling 3. Bijdragevermindering ter bevordering van de werkgelegenheid 34
Afdeling 4. De alternatieve financiering 39
Afdeling 5. Andere geglobaliseerde ontvangsten 40
Afdeling 6. Het Globaal beheer 42
III. De administratieve organisatie 44
Afdeling 1. Inningsinstellingen 46
Afdeling 2. Beheersinstellingen 46
Afdeling 3. Betalingsinstellingen 47

Afdeling 4. De instellingen van sociale zekerheid 49
Afdeling 5. De sociale-inspectiediensten 51
Afdeling 6. De Commissie voor de Hervorming van het Sociaal Strafrecht 53
IV. De regelingen voor de zeelieden ter koopvaardij en voor de mijnwerkers en ermee gelijkgestelden 54
Afdeling 1. De regeling voor de zeelieden ter koopvaardij 54
A. Situering 54
B. Bijzonderheden van de regeling 55
Afdeling 2. De regeling voor de mijnwerkers 56
A. Situering 56
B. Bijzonderheden van de mijnwerkersregeling 57
V. Algemene inlichtingen voor de werknemersstelsels 58
A. Nuttige adressen 58
B. Lijst van de beschikbare publicaties 58
C. Leerboeken en Basisboeken 59
D. Algemene boeken over sociale zekerheid 60
Titel II. Het stelsel van de zelfstandigen 65
I. Toepassingsgebied 65
Afdeling 1. Personen die onder de vier sectoren verzekeringsplichtig zijn 65
A. Zelfstandigen in hoofdberoep 65
B. Helpers 66
C. Zelfstandigen in bijberoep 67
Afdeling 2. Personen die slechts aan de sector uitkeringen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen zijn (zie hierboven, onder afdeling 1, B, 3: ‘‘mini-statuut’’) 68
Afdeling 3. Personen die slechts aan de sectoren pensioen en ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen zijn 68
Afdeling 4. Personen die slechts aan de sector der pensioenen onderworpen zijn 68
II. Verplichtingen 69
Afdeling 1. Aansluiting bij een socialeverzekeringsfonds 69
Afdeling 2. Bijdragebetaling 69
A. Grondslag van de bijdragen 69
B. Indexering 70
C. Bedrag van de bijdragen op 1 januari 2005 70
III. Speciale gevallen 74
Afdeling 1. In de pensioenregeling en in de regeling voor ziekteverzekering (geneeskundige verzorging en arbeidsongeschiktheid) 74
Afdeling 2. In de pensioenregeling alleen 74
Afdeling 3. In de ziekteverzekering (geneeskundige verzorging) alleen 75
IV. Administratieve organisatie 76
Afdeling 1. Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) 76
Afdeling 2. De socialeverzekeringsfondsen voor zelfstandigen 76
Afdeling 3. De commissie voor vrijstelling van bijdragen 76

V. Geschillen 78
Titel III. De regeling van toepassing op het overheidspersoneel en in het bijzonder op het personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 79
I. Algemeen overzicht 79
Afdeling 1. Inleiding 80
A. Het personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 80
B. De RSZPPO 81
Afdeling 2. Het stelsel van de werknemers van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 82
A. Bij de RSZPPO aangesloten provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 82
B. Het personeel van de bij de RSZPPO aangesloten provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 83
II. Invoering van het Globaal Beheer voor de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten 94
Titel IV. De overzeese sociale zekerheid 97
I. Het stelsel van de wet van 16 juni 1960 98
II. Het stelsel van de wet van 17 juli 1963 100
Afdeling 1. Het algemene stelsel 100
A. Ouderdom en overlijden 100
B. Ziekte en invaliditeit 100
C. Uitgestelde verzekering voor geneeskundige verzorging 101
Afdeling 2. De aanvullende verzekeringen 101
A. Geneeskundige verzorging 101
B. Arbeidsongevallen 101
C. Ongevallen in de privé-sfeer 102
III. Verhouding tussen de RSZ en de DOSZ in verband met de wachttijd 103
Titel V. De diensten gemeenschappelijk voor de verschillende stelsels 105
Afdeling 1. De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid 105
A. Inleiding 105
B. De missie en de strategie van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid 106
C. De basisprincipes inzake de omgang met informatie als strategisch productiemiddel 106
D. De voornaamste verwezenlijkingen 110
E. Te beheren risisco's 124
F. Internetsite van de Kruispuntbank 124
G. Algemene inlichtingen 124
Afdeling 2. De geschillen inzake sociale zekerheid 125
A. Organisatie van de arbeidsgerechten 125
B. Bevoegdheid van de arbeidsgerechten 126
C. Rechtspleging 126
D. Uitspraak over de vordering 130
E. Rechtsmiddelen 131
F. Het Arbitragehof 131
Afdeling 3. Handvest van de sociaal verzekerde 133
Afdeling 4. De indexering van de sociale uitkeringen 134

A. Inleiding 134
B. Het tijdstip van indexering 134
C. De aanpassing van de bedragen 135
Afdeling 5. Algemene inlichtingen 137
A. Nuttige adressen 137
B. Reglementering 137
C. Publicaties 137

Deel II. De verschillende takken van de sociale zekerheid 139
Titel I. De verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging 141
I. Administratieve organisatie en financiering 141
Inleiding 141
Afdeling 1. Administratieve organisatie 142
A. Algemene verdeling van de bevoegdheden in de geneeskundige verzorging op institutioneel niveau 142
B. De administratieve structuur 143
C. De sociale identiteitskaart of SIS-kaart 151
Afdeling 2. Financiering 154
A. Het werknemersstelsel 154
B. Het zelfstandigenstelsel 154
C. De financiële aansprakelijkheid van de verzekeringsinstellingen 155
II. Het algemeen stelsel 156
Afdeling 1. De rechthebbenden 156
A. De gerechtigden 156
B. De personen ten laste 157
Afdeling 2. De prestaties 159
A. Verdeling van de verstrekkingen 159
B. De verzekeringstegemoetkoming in de kosten voor de verstrekkingen 160
C. De maximumfactuur 165
D. Het bijzonder solidariteitsfonds 166
Afdeling 3. De voorwaarden voor toekenning van de prestaties 167
A. Voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op de prestaties 167
B. Voorwaarden voor toekenning van de prestaties 170
Afdeling 4. Betrekkingen met de zorgverleners, de diensten en de instellingen 171
A. Betrekkingen met de geneesheren en de tandheelkundigen 171
B. Betrekkingen met de overige zorgverleners, diensten en instellingen 172
III. De regeling voor zelfstandigen 174
Afdeling 1. De rechthebbenden 174
A. De gerechtigden 174
B. De personen ten laste 174
Afdeling 2. De prestaties 175
A. Verdeling van de prestaties 175
B. Het bedrag waarmee de verzekering tegemoetkomt in de kosten voor de verstrekkingen 176
C. De maximumfactuur 177
D. Het bijzonder solidariteitsfonds 178

Afdeling 3. De voorwaarden voor toekenning van de prestaties 178
A. Voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op de prestaties 178
B. Voorwaarden voor toekenning van de prestaties 179
Afdeling 4. De betrekkingen met de zorgverleners, de diensten en de instellingen 179
IV. Algemene inlichtingen 180
A. Nuttige adressen 180
B. Reglementering 181
C. Publicaties 181
Titel II. De prestaties van de uitkeringsverzekering 183
I. Het werknemersstelsel 183
Afdeling 1. De administratieve organisatie en de financiering 183
A. De administratieve organisatie 183
B. De financiering 185
Afdeling 2. De rechthebbenden 185
Afdeling 3. Prestaties 186
A. Uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid 186
B. Uitkeringen voor begrafeniskosten 194
Afdeling 4. Voorwaarden voor toekenning en behoud van het recht op uitkeringen 194
A. Uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid 194
B. Uitkeringen voor begrafeniskosten 197
Afdeling 5. Vaststelling van de staat van arbeidsongeschiktheid 198
A. De aangifteverplichting 198
B. Inlichtingenblad en attest 199
C. De geneeskundige beslissing 199
D. De controle 200
E. Einde van de arbeidsongeschiktheid 200
F. Toestand van invaliditeit 201
II. De regeling voor zelfstandigen 202
Afdeling 1. De administratieve organisatie 202
A. Het Beheerscomité van de Dienst voor uitkeringen 202
B. De speciale afdeling van de Technische intermutualistische raad 203
Afdeling 2. De rechthebbenden 203
Afdeling 3. De prestaties 203
A. Begrippen van arbeidsongeschiktheid 203
B. Vermoedens van arbeidsongeschiktheid 204
C. Primaire ongeschiktheid 204
D. De invaliditeit 205
Afdeling 4. Voorwaarden van toekenning en behoud 205
A. De aansluiting 205
B. De wachttijd 206
C. De bijdragen 206
D. Weigering van de uitkeringen 206
E. Vermindering van de uitkeringen 206
Afdeling 5. Vaststelling van de staat van arbeidsongeschiktheid 207
A. Verplichting van aangifte 207
B. De medische beslissing 207
C. Inlichtingenblad 207

D. De controle 208
E. Beëindiging van de arbeidsongeschiktheid 208
F. Toestand van invaliditeit 208
III. Het ambtenarenstelsel 209
Afdeling 1. De rechthebbenden 209
Afdeling 2. De prestaties 209
A. Verlof wegens ziekte 209
B. Disponibiliteit wegens ziekte 209
C. Pensionering om gezondheidsredenen of wegens lichamelijke ongeschiktheid 209
Afdeling 3. Procedure voor de toekenning van de prestaties 210
A. Verlof wegens ziekte en non-activiteit wegens ziekte 210
B. Pensionering om gezondheidsredenen of wegens lichamelijke ongeschiktheid 210
IV. Algemene inlichtingen 211
A. Nuttige adressen 211
B. Reglementering 212
C. Publicaties 212
Titel III. De prestaties van de moederschapsverzekering 213
I. Het werknemersstelsel 213
Afdeling 1. Administratieve organisatie en financiering 213
Afdeling 2. Rechthebbenden 214
Afdeling 3. Prestaties 214
A. Principe 214
B. De tijdvakken van moederschapsbescherming 214
C. De vergoeding van de tijdvakken van moederschapsbescherming 216
D. Omzetting van de moederschapsrust 218
E. Vaderschapsverlof 219
F. Adoptieverlof 220
G. Borstvoedingspauzes 221
Afdeling 4. Toekenningsvoorwaarden 221
II. De regeling voor zelfstandigen 222
Afdeling 1. Administratieve organisatie en financiering 222
Afdeling 2. Rechthebbenden 222
Afdeling 3. Prestaties 222
A. Principe 222
B. Administratieve procedure 223
C. Bedrag van de moederschapsuitkeringen 223
Afdeling 4. Toekenningsvoorwaarden 223
III. Het ambtenarenstelsel 224
Titel IV. Pensioenen 227
I. Inleiding 227
II. Rust- en overlevingspensioenen van werknemers 231
Afdeling 1. Recente ontwikkelingen en vooruitzichten 231
Afdeling 2. Toepassingsgebied 232
A. Principe 232
B. Gelijkstelling 232
C. Uitsluiting 232
D. Overdracht van het pensioenbedrag ten voordele van ambtenaren van de Europese Gemeenschappen en gelijkgestelde instellingen 233

Afdeling 3. Rustpensioenen 233
A. Toekennings- en uitbetalingsvoorwaarden 233
B. Berekening 237
Afdeling 4. Overlevingspensioenen 245
A. Toekennings- en uitbetalingsvoorwaarden 245
B. Berekening 247
C. Tijdelijk overlevingspensioen 248
Afdeling 5. Uit de echt, van tafel en bed of feitelijk gescheiden echtgenoten 249
A. Uit de echt gescheiden echtgenoten 249
B. Van tafel en bed gescheiden of de feitelijk gescheiden echtgenoten 250
Afdeling 6. Het minimumrecht per loopbaanjaar 252
Afdeling 7. Het minimumpensioen 253
Afdeling 8. Andere prestaties 253
A. Het vakantiegeld en de aanvullende toeslag 253
B. Verwarmingstoelage 254
Afdeling 9. Pensioen der werknemers die in het buitenland tewerkgesteld geweest zijn 254
Afdeling 10. Herwaardering van de pensioenen 255
A. Aanpassing aan de stijging van de kosten van levensonderhoud 255
B. Aanpassing aan de evolutie van het algemeen welzijn 255
Afdeling 11. Terugvordering van onverschuldigde betalingen 256
Afdeling 12. Financiering 256
Afdeling 13. Administratieve organisatie 256
A. Indienen van een aanvraag: wanneer en waar? 256
B. Ingangsdatum van het pensioen 258
C. Toekenning 258
D. Betaling van de pensioenen en inhoudingen 258
III. Rust- en overlevingspensioenen van zelfstandigen 260
Afdeling 1. Gerechtigden 260
Afdeling 2. Uitkeringen 260
Afdeling 3. Rustpensioen 261
A. Ingaan van het pensioen 261
B. De berekening van het pensioen 262
C. Minimumpensioen op 1 januari 2005 265
D. Invloed van de bestaansmiddelen 265
E. Cumulering 266
Afdeling 4. Overlevingspensioen 267
A. Algemene bepalingen 267
B. Berekening van het overlevingspensioen 268
Afdeling 5. Het pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot 269
A. Toekenningsvoorwaarden 269
B. Berekening 269
C. Forfaitair basisbedrag 270

Afdeling 6. Bijzondere bijslag 270
Afdeling 7. Het pensioensupplement voor de personen die een kind opgevoed hebben 270
Afdeling 8. Onvoorwaardelijk pensioen 271
Afdeling 9. Vrijwillig aanvullend pensioen 271
Afdeling 10. Terugvordering van onverschuldigde uitkeringen 272
Afdeling 11. Financiering 272
Afdeling 12. Administratieve organisatie – uitbetaling – geschillen 272
IV. Rust- en overlevingspensioenen van de werknemers in de openbare sector 273
Afdeling 1. Toepassingsgebied 273
A. Rustpensioenen ten laste van de Staatskas 274
B. Rustpensioenen die niet ten laste zijn van de Staatskas, maar die berekend worden zoals de pensioenen van de personeelsleden van de Staat 274
C. Hebben eigen stelsels inzake rustpensioenen die, geheel of gedeeltelijk, kunnen verschillen van het op de personeelsleden van de Staat toepasselijke stelsel 275
Afdeling 2. Prestaties 276
A. Rustpensioenen 276
B. Overlevingspensioenen 286
C. Andere voordelen 290
Afdeling 3. Aanpassing van de pensioenen 291
A. Indexering 291
B. Perequatie 291
Afdeling 4. Cumulatieregels 291
A. Rustpensioenen 291
B. Overlevingspensioenen 292
Afdeling 5. Afhoudingen op de pensioenen 294
Afdeling 6. Terugvorderingen 294
Afdeling 7. Controle, beheer en geschillen 295
Afdeling 8. Financiering 296
A. Personeelsleden van de Staat en van de Ministeries van Gemeenschappen en Gewesten 296
B. Personeelsleden van plaatselijke overheden – van instellingen van openbaar nut – van de geïntegreerde politie 297
C. Personeelsleden van andere openbare machten 298
V. De inkomensgarantie voor ouderen 299
Afdeling 1. Algemene voorwaarden van toekenning 299
A. Leeftijd 299
B. Nationaliteit 299
C. Verblijf 300
Afdeling 2. Bedragen van de inkomensgarantie 300
A. Het begrip delen van de verblijfplaats 300
B. Bedragen 301
Afdeling 3. Invloed van de bestaansmiddelen en de pensioenen 301
A. Een volledige vrijstelling is van toepassing op 301
B. Een gedeeltelijke vrijstelling is van toepassing op 302
C. Berekening van de bestaansmiddelen 302

D. Aftrek van de pensioenen 304
E. Algemene vrijstelling bij de aftrek van de bestaansmiddelen 304
Afdeling 4. Aanvraag – administratieve beslissing – betwistingen 304
Afdeling 5. Betalingsmodaliteiten 305
Afdeling 6. Verwarmingstoelage 306
Afdeling 7. Overgangsbepalingen 306
VI. De extralegale pensioenen 307
Afdeling 1. De aanvullende verzekering van de werknemers 307
A. Algemene toekenningsvoorwaarden 307
B. Berekeningsregels 309
C. Verworven prestaties en overdraagbaarheid 310
D. Organisatie – controle 311
Afdeling 2. Aanvullende verzekering geregeld bij KB van 14 november 2003 311
Afdeling 3. Het aanvullende pensioen van zelfstandigen 312
VII. Algemene inlichtingen 313
Afdeling 1. Nuttige adressen 313
A. Werknemerspensioenen en inkomensgarantie voor ouderen 313
B. Zelfstandigenpensioenen 313
C. Pensioenen van werknemers uit de openbare sector 313
D. Extralegale pensioenen 313
Afdeling 2. Reglementering en coördinatie van wetteksten 313
A. Werknemerspensioenen 313
B. Zelfstandigenpensioenen 314
C. Pensioenen van werknemers uit de openbare sector 314
D. Inkomensgarantie voor ouderen 314
E. Extralegale werknemerspensioenen 314
F. Het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen 315
Afdeling 3. Publicaties 315
A. Werknemerspensioenen en gewaarborgd inkomen voor bejaarden 315
B. Zelfstandigenpensioenen 315
C. Pensioenen van werknemers uit de openbare sector 315
Titel V. Werkloosheid 317
I. Reglementering inzake werkloosheid 317
Afdeling 1. Werkingssfeer 317
Afdeling 2. Gerechtigden 317
Afdeling 3. Arbeidsdagen en gelijkgestelde dagen 319
Afdeling 4. Toekenningsvoorwaarden 320
Afdeling 5. Uitkeringen 323
A. Werkloosheidsuitkeringen 323
B. Wachtuitkeringen 324
C. Gezinsbijslag 324

Afdeling 6. Uitbetalingen van de uitkeringen 324
Afdeling 7. Uitsluitingen en sancties 324
Afdeling 8. Het conventioneel brugpensioen 325
Afdeling 9. Het halftijds brugpensioen 328
II. Tewerkstelling en bevordering van de werkgelegenheid 331
Afdeling 1. Vermindering van de bijdragen van sociale zekerheid 331
A. Harmonisering van de regelingen van vermindering van sociale sociale bijdragen 331
B. Het ACTIVA-plan 338
C. Sociale Maribel 340
D. Indienstneming van huisbedienden 341
E. Werkbonus 342
F. Het bevorderen van de wedertewerkstelling bij herstructureringen 343
Afdeling 2. Opleiding en integratie van werkzoekenden 343
A. Startbaanovereenkomst (“Rosetta”) 343
B. Activering van het zoekgedrag naar werk 345
III. De financiering 348
Afdeling 1. Fonds voor Sluiting van Ondernemingen – financiering tijdelijke werkloosheid 348
Afdeling 2. Inhouding op het conventionele brugpensioen 348
Afdeling 3. Financiering van het betaald educatief verlof 349
IV. Administratieve organisatie 350
Titel VI. Gezinsbijslag 351
I. Het stelsel van de gezinsbijslag voor werknemers 352
Afdeling 1. De onderworpenen 352
A. Toepassingsgebied 352
B. Verplichtingen voor de onderworpen werkgevers 352
Afdeling 2. De soorten bijslag 354
A. Beschrijving 354
B. Toekenningsvoorwaarden 358
C. De berekening en de uitbetaling van de kinderbijslag 375
D. Opening, duur en einde van het recht 376
E. Het mechanisme van de afwijkingen 377
Afdeling 3. De regels van samenloop 380
A. Voorrangsorde van de rechten 380
B. Samenloop met andere Belgische kinderbijslagregelingen 380
C. Samenloop met een buitenlands recht 381
Afdeling 4. De verjaring 381
Afdeling 5. De administratieve organisatie 382
A. Financiering 382
B. De Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW) 382
C. De bijzondere kinderbijslagfondsen 383
D. De vrije kinderbijslagfondsen 383
E. Het bevoegde kinderbijslagfonds 383
F. Geschillen 387
II. Kinderbijslag voor zelfstandigen 388
Afdeling 1. Het recht op uitkeringen 388
A. De rechthebbenden 388
B. De uitbetaling van de gezinsbijslag 388

Afdeling 2. Uitkeringen 389
Afdeling 3. Administratieve organisatie 389
III. De kinderbijslag voor het overheidspersoneel 390
Afdeling 1. Toepassingsgebied 390
Afdeling 2. De uitkeringen 390
A. Barema 390
B. Toekenningsvoorwaarden 391
C. Uitsluitingen 392
D. De betaling van de kinderbijslag 392
Afdeling 3. Personeelsleden van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 392
IV. De gewaarborgde gezinsbijslag 393
Afdeling 1.Toepassingsgebied 393
Afdeling 2. De soorten bijslag 393
A. Beschrijving 393
B. Toekenningsvoorwaarden 395
C. Aanvraag, betaling, voorschotten 398
Afdeling 3. Verjaring 400
Afdeling 4. De financiering 400
Afdeling 5. Sancties en betwistingen 400
V. Algemene inlichtingen 401
A. Nuttige adressen 401
B. Publicaties 401
Titel VII. Beroepsrisico 's 403
I. De schadeloosstelling van arbeidsongevallen in de privé-sector 403
Afdeling 1. Ontwikkeling en kenmerken 403
A. Beroepsrisico 404
B. Forfaitaire schadeloosstelling 404
C. Wet van openbare orde 405
D. Privé-verzekering en staatscontrole 405
E. Schadeloosstelling en preventie 406
F. Kapitalisatie en solidariteit 407
G. Een voor een socialezekerheidstak unieke internationale structuur 407
Afdeling 2. Beschermde personen en onderworpen ondernemingen 408
A. Beschermde personen 408
B. Onderworpen ondernemingen 409
Afdeling 3. Gedekte risico 's 409
A. Ongevallen op de werkplaats 409
B. Ongeval op de weg naar en van het werk 410
C. Vermoeden en bewijs 410
Afdeling 4. Vergoede schade 410
A. Medische verzorging 410
B. Tijdelijke arbeidsongeschiktheid 411
C. Blijvende arbeidsongeschiktheid 412
D. Dodelijke ongevallen 414
E. Reiskosten en overnachtingskosten 415
F. Andere toelagen 415

Afdeling 5. De regels voor vergoeding 417
A. Het basisloon 417
B. De arbeidsongeschiktheidsgraad 418
Afdeling 6. Administratieve organisatie 419
A. Verzekeringsondernemingen 419
B. Het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO) 419
Afdeling 7. Financiering 420
A. De verzekeringsondernemingen 420
B. Het Fonds voor Arbeidsongevallen 421
Afdeling 8. Procedure 422
A. Aangifte van een ongeval 422
B. Twijfelachtige en geweigerde ongevallen 423
C. Betalen van uitkeringen 423
D. Bekrachtiging van akkoorden 425
E. Medische bemiddeling 425
F. Overlapping van een schadeloosstelling van gemeen recht en een schadeloosstelling uit de tak arbeidsongevallen 425
G. Verjaring 426
H. Betwisting en beroep 426
Afdeling 9. Algemene inlichtingen 427
A. Nuttige adressen 427
B. Publicaties 427
C. Bibliografie 427
II. Beroepsziekten in de privé-sector 428
Afdeling 1. Historische ontwikkeling en kenmerken 428
A. Historische ontwikkeling 428
B. Kenmerken 429
Afdeling 2. Beschermde personen en onderworpen ondernemingen 429
A. Beschermde personen 429
B. Onderworpen ondernemingen 430
Afdeling 3. Gedekte risico's 430
A. Het lijstsysteem 430
B. Het systeem zonder lijst 432
C. Vermoeden en bewijs 433
D. Preventie 433
Afdeling 4. Vergoede risico's 434
Afdeling 5. Financiering 435
Afdeling 6. Administratieve organisatie 436
A. Het Fonds voor de Beroepsziekten 436
B. Aanvragen en aangiften 436
C. Administratieve bekendmaking en beroep 437
Afdeling 7. Algemene inlichtingen 437
A. Nuttige adressen 437
B. Publicaties 437
C. Bibliografie 437

III. Vergoeding voor arbeidsongevallen en beroepsziekten in de openbare sector 438
Afdeling 1. Werkingssfeer 438
A. Toepassingssfeer 438
B. Verplichtingen van de onderworpen rechtspersonen 439
C. De begrippen arbeidsongeval en ongeval op de weg van en naar het werk 439
Afdeling 2. Prestaties 440
A. Terugbetaling van de kosten voor medische behandeling, geneesmiddelen, ziekenhuisopname, prothesen en orthopedie 440
B. Terugbetaling van reiskosten 440
C. Tijdelijke arbeidsongeschiktheid 440
D. Blijvende arbeidsongeschiktheid 441
Afdeling 3. Het bijzondere geval van het dodelijke arbeidsongeval 442
A. Vergoeding voor begrafeniskosten 442
B. Rente 442
Afdeling 4. Uitkering als kapitaal 442
Afdeling 5. Intresten 442
Afdeling 6. Administratieve procedure 443
A. De aangifte van ongeval 443
B. Het geneeskundig onderzoek 443
C. Het administratief onderzoek 443
D. De administratieve beslissing 444
Afdeling 7. Gerechtelijke procedure 444
Afdeling 8. Herzieningsprocedure 445
A. Administratieve procedure 445
B. Uitwerking 445
Afdeling 9. Verjaring 445
Afdeling 10. Aansprakelijkheid en indeplaatsstelling 446
Afdeling 11. Beroepsziekten 446
Afdeling 12. Algemene inlichtingen 447
A. Bibliografie 447
B. Nuttig adres 447
Titel VIII. Jaarlijkse vakantie 449
I. Toepassingsgebied 449
Afdeling 1. Werknemers 449
Afdeling 2. Federale ambtenaren 449
Afdeling 3. Personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 450
II. Prestaties werknemers 451
Afdeling 1. Gemeenschappelijke bepalingen voor arbeiders en bedienden 451
A. Verschillende soorten vakanties 451
B. Vakantiedatum – Vakantieverdeling 451
C. Niet-aanrekening van bepaalde dagen 452
D. Verjaring 453

Afdeling 2. Arbeiders en leerling-arbeiders 453
A. Vakantieduur 453
B. Vakantiegeld 457
Afdeling 3. Bedienden en leerling-bedienden 459
A. Vakantieduur 459
B. Vakantiegeld 461
III. Ambtenaren 463
Afdeling 1. Personeel van de federale administraties 463
A. Vakantieduur 463
B. Vakantiegeld 463
Afdeling 2. Personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 464
A. Provinciale overheidsdiensten 464
B. Plaatselijke overheidsdiensten 464
IV. Financiering 467
V. Administratieve organisatie 468
VI. Toezicht en strafbepaling 469
VII. Algemene inlichtingen 470
Afdeling 1. Nuttige adressen 470
Afdeling 2. Wetgeving 470
Afdeling 3. Publicaties van de RJV 470
Titel IX. De sociale verzekering in geval van faillissement 471

Deel III De sociale bijstand niet gebonden aan een tak van de sociale zekerheid 473
Titel I. De tegemoetkomingen aan personen met een handicap 475
I. Prestaties 475
Afdeling 1. Rechthebbenden 475
Afdeling 2. Gemeenschappelijke toekenningsvoorwaarden 476
A. Verblijfsvoorwaarde 476
B. Nationaliteitsvoorwaarde 477
Afdeling 3. Bedragen en categorieën 477
Afdeling 4. Het onderzoek naar het inkomen 478
A. De inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming 479
B. De tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden 480
Afdeling 5. Cumulaties en voorschotten 480
II. Administratieve organisatie 481
Afdeling 1. Aanvraag 481
Afdeling 2. Beslissing 481
Afdeling 3. Betaling 481
Afdeling 4. Schorsingen 482
Afdeling 5. Herzieningen en nieuwe aanvragen 482
Afdeling 6. Terugvordering en verjaring 483
Afdeling 7. Adviesorganen 483
Afdeling 8. Financiering 483
III. Algemene inlichtingen 484
Afdeling 1. Nuttig adres 484
Afdeling 2. Wetgeving en reglementering 484
Afdeling 3. Publicaties 484

Titel II. Het recht op maatschappelijke integratie 485
I. Inleiding, aard van het recht, administratieve organisatie 485
II. Toekenningsvoorwaarden 487
Afdeling 1. De nationaliteitsvoorwaarde 487
Afdeling 2. De leeftijdsvoorwaarde 487
Afdeling 3. De voorwaarde van verblijf in België 487
Afdeling 4. De voorwaarde van ontoereikende bestaansmiddelen 487
A. Rekening houden met de bestaansmiddelen van andere personen 488
B. Berekening van de in aanmerking genomen bestaansmiddelen 488
C. Bestaansmiddelen waarmee geen rekening wordt gehouden 491
Afdeling 5. De voorwaarde van werkbereidheid 494
Afdeling 6. Rechten op andere uitkeringen 494
III. Vormen waarin het recht op maatschappelijke integratie kan verleend worden 495
Afdeling 1. Een tewerkstelling 495
Afdeling 2. Een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie 496
Afdeling 3. Een leefloon 497
A. Categorie 1: samenwonenden 498
B. Categorie 2: alleenstaanden 498
C. Categorie 3: personen met gezinslast 498
IV. Terugvorderingen 499
Afdeling 1. Verhaal bij de betrokkene 499
Afdeling 2. Verhaal bij de onderhoudsplichtigen 499
Afdeling 3. Verhaal bij de aansprakelijke derden 500
V. Procedure en beroep 502
VI. Staatstoelagen 503
VII. Algemene inlichtingen 505
A. Nuttige adressen 505
B. Reglementering 505
C. Publicaties 507
Titel III. Maatschappelijke dienstverlening 509
I. Algemene kenmerken van de maatschappelijke dienstverlening 509
Afdeling 1. De maatschappelijke dienstverlening en de wetten op de institutionele hervormingen 509
Afdeling 2. Definitie van maatschappelijke dienstverlening en specifieke soorten dienstverlening 510
Afdeling 3. Terugvordering 510
II. Procedure en beroep 513
III. Staatstoelagen 514
IV. Algemene inlichtingen 516
A. Nuttige adressen 516
B. Reglementering 516
C. Publicaties 517

Deel IV. De sociale bescherming op internationaal vlak 519
Inleiding 521
Titel I. Coördinatie-instrumenten voor nationale socialezekerheidsstelsels 523
I. Bilaterale verdragen 525
Afdeling 1. Principes 525
A. Gelijke behandeling 525
B. Toepasselijke wetgeving 526
C. Bescherming van de verworven rechten 526
D. Uitvoer van prestaties 527

Afdeling 2. Bijzondere bepalingen inzake prestaties 528
A. Ziekteverzekering 528
B. Invaliditeit 529
C. Ouderdom 529
D. Gezinsbijslag 529
E. Arbeidsongevallen en beroepsziekten 529
F. Werkloosheid 529
II. Multilaterale instrumenten 530
Afdeling 1. De sociale zekerheid van binnenschippers 530
A. Overeenkomst betreffende de sociale zekerheid der Rijnvarenden 530
B. Europese overeenkomst betreffende de sociale zekerheid van de binnenvaartschippers 531
Afdeling 2. Europees verdrag betreffende de sociale zekerheid van arbeiders werkzaam bij het internationaal transportwezen 531
Afdeling 3. Raad van Europa 531
A. Interimakkoorden 532
B. Europese overeenkomst inzake sociale zekerheid en het aanvullende akkoord 533
C. Europese overeenkomst inzake medische en sociale bijstand 534
Afdeling 4. Europese Unie 535
A. De bronnen van het communautair recht ten aanzien van de coördinatie van de socialezekerheidsregelingen 535
B. De EEG-verordeningen 1408/71 en 574/72 537
Titel II. Normatieve instrumenten 547
I. De Internationale arbeidsorganisatie 548
II. Raad van Europa 550
Afdeling 1. Het Europees sociaal handvest en de Protocollen – Het herziene sociaal Europese Handvest 550
Afdeling 2. De Europese code inzake sociale zekerheid 551
Afdeling 3. De (herziene) Europese code inzake sociale zekerheid 551
III. Europese Unie 552
Afdeling 1. Het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden 552
Afdeling 2. Richtlijnen 552
A. Richtlijn 79/7 van de Raad van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid 552
B. Richtlijn 86/613 van de Raad van 11 december 1986 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen, de landbouwsector daarbij inbegrepen, en tot bescherming van het moederschap 553
C. Richtlijn 92/85/EEG van de Raad van 19 oktober 1992 inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie 553

D. Richtlijn 86/378 van de Raad van 24 juli 1986 betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in ondernemingsregelingen inzake sociale zekerheid 554
E. Richtlijn 96/97 van de Raad van 20 december 1996 betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in ondernemingsregelingen inzake sociale zekerheid 554
F. Richtlijn 98/49 (EG) van de Raad van 29 juni 1998 betreffende het behoud van de rechten op aanvullend pensioen voor werknemers en zelfstandigen die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen 554
Afdeling 3. Aanbevelingen 555
A. Aanbeveling van de Raad van 27 juli 1992 betreffende de convergentie van de doelstellingen en het beleid inzake sociale bescherming 555
B. Aanbeveling van de Raad van 24 juni 1992 inzake gemeenschappelijke criteria met betrekking tot toereikende inkomsten en prestaties in de stelsels van de sociale bescherming 555
IV. Organisatie van de Verenigde Naties 556
Internationale verdragen – Bibliografie 557
Bijlage 559
Gebruikte afkortingen 563
Trefwoordenlijst 565

Deel I.

De verschillende stelsels van sociale zekerheid in België

Titel I.
Het werknemersstelsel

I. Onderwerping aan de sociale zekerheid

Afdeling 1. Toepassingsgebied

A. Algemeenheden

Het toepassingsgebied van het algemene stelsel van de sociale zekerheid voor werknemers wordt bepaald door de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, door de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers en door de bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Tenzij een internationaal verdrag of een bilaterale overeenkomst anders bepaalt, is het Belgische socialezekerheidsstelsel voor werknemers van toepassing op alle werknemers in België die met een arbeidsovereenkomst werken op Belgisch grondgebied, voor een in België gevestigde werkgever. Het Belgische socialezekerheidsstelsel is eveneens van toepassing indien de werkgever in het buitenland gevestigd is, maar in België over een exploitatiezetel beschikt, waarvan de werknemer afhangt.

In principe is het socialezekerheidsstelsel voor werknemers van toepassing op alle werknemers en werkgevers die samen een arbeidsovereenkomst gesloten hebben. Het voornaamste is dat er een arbeidsovereenkomst bestaat. Een arbeidsovereenkomst is de overeenkomst waarbij een persoon (de werknemer) zich verbindt om tegen een loon prestaties te verrichten onder het gezag van een andere persoon (de werkgever). Het uitoefenen van gezag houdt de bevoegdheid (de mogelijkheid en het recht) in om leiding te geven en toezicht te houden; het is echter niet zo dat de werkgever dit gezag op werkelijke en permanente wijze moet uitoefenen. Het is voldoende dat de werkgever het recht heeft aan de werknemer bevelen te geven over de organisatie en de uitvoering van het overeengekomen werk.

M.a.w., er is sprake van een arbeidsovereenkomst van zodra uit de feitelijke toestand blijkt dat de drie elementen (prestaties, loon en band van ondergeschiktheid) aanwezig zijn.

De sociale zekerheid is steeds van toepassing, ongeacht het geslacht, de leeftijd of de nationaliteit van de werknemer, en ongeacht de dagelijkse, wekelijkse of maandelijkse duur van de arbeidsprestaties. De wijze en de vorm van het loon (uurloon, prestatieloon, vast bedrag, fooien, enz.) spelen evenmin een rol.

De wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders is van openbare orde. Dit wil zeggen dat deze wet voorrang heeft op de wil van de partijen.

B. Persoonlijk toepassingsgebied

Het persoonlijke toepassingsgebied van de algemene regeling van de sociale zekerheid voor werknemers wordt bepaald bij de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (1), alsook bij zijn uitvoeringsbesluit, het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

Het algemene stelsel is aldus van toepassing op werknemers tewerkgesteld in het kader van een arbeidsovereenkomst of die aldus beschouwd worden, op werknemers onder statuut tewerkgesteld voor sommige takken van de regeling, alsook op hun werkgevers. Het koninklijk uitvoeringsbesluit voorziet in uitbreidingen van dit toepassingsgebied, alsook in uitsluitingen en beperkingen.

C. Territoriaal toepassingsgebied

Onder voorbehoud van afwijkende bepalingen in internationale overeenkomsten en bilaterale verdragen, is het Belgische socialezekerheidsstelsel voor werknemers van toepassing op de werknemer die in België werkt voor een in België gevestigde werkgever. Indien de werkgever in het buitenland gevestigd is, maar in België over een exploitatiezetel beschikt waarvan de werknemer afhangt, is het Belgische socialezekerheidsstelsel voor werknemers eveneens van toepassing.

Voor de sociale zekerheid is de exploitatiezetel van een onderneming, de zetel die doorgaans het loon van de werknemer betaalt, die een rechtstreeks gezag uitoefent over de werknemer en waarbij de werknemer verslag uitbrengt over zijn activiteiten.

Vrijwel alle internationale overeenkomsten bevatten bepalingen over de detachering van werknemers. De detachering laat een werkgever toe om zijn werknemer voor een bepaalde opdracht van korte duur uit te zenden naar het buitenland (meer bepaald naar een staat waarmee België een socialezekerheidsverdrag gesloten heeft).
Tijdens de detachering blijft de werknemer verder uitsluitend onderworpen aan het socialezekerheidsstelsel waaraan hij voor de detachering onderworpen was.

D. Materieel toepassingsgebied (uitbreidingen en beperkingen)

Het algemene principe inzake de onderwerping aan de sociale zekerheid der werknemers is eenvoudig: het betreft de werknemers en de werkgevers die door een arbeidsovereenkomst verbonden zijn. Het gaat om werkgevers en werknemers zowel uit de privé-sector als uit de publieke sector voor zover er een arbeidsovereenkomst gesloten werd.
Daarnaast kan het stelsel van de sociale zekerheid der werknemers tot een aantal categorieën uitgebreid worden. Het stelsel kan eveneens beperkt worden.

1. De arbeidsovereenkomst

Een arbeidsovereenkomst is de overeenkomst waarbij een persoon (de werknemer) zich verbindt om tegen een loon prestaties te verrichten onder het gezag van een andere persoon (de werkgever).

In een arbeidsovereenkomst zijn de volgende vier elementen essentieel:
a) de overeenkomst;
b) de arbeid;

(1) De artikelen 1 en 2 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers bepalen in theorie het toepassingsgebied van de algemene regeling. Deze bepalingen zijn nog steeds niet in werking getreden. Blijven dus van toepassing de artikelen 1 tot 4 van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

c) het loon;
d) het gezag van de werkgever.

a) de overeenkomst

Een arbeidsovereenkomst is een wederzijds bindende overeenkomst onder bezwarende titel: ze bevat dus zowel verplichtingen voor de werkgever als voor de werknemer, waarbij de werknemer zich ertoe verbindt arbeid te verrichten onder het gezag van de werkgever, en de werkgever verbindt zich ertoe daarvoor een loon te betalen.

Een arbeidsovereenkomst moet, net als elke andere overeenkomst (1), beantwoorden aan de volgende drie criteria om rechtsgeldig te zijn:
– het geldige akkoord van de zich verbindende partijen bevatten;
– een voorwerp hebben en;
– een geoorloofde reden hebben.

De arbeidsovereenkomst moet eveneens de hoedanigheid van de verbindende partijen bevatten (wie is de werkgever en wie is de werknemer?).

Een werknemer die jonger is dan 18 jaar, mag een arbeidsovereenkomst sluiten en opzeggen met de uitdrukkelijke of stilzwijgende toestemming van zijn vader, zijn moeder of zijn voogd. Als die toestemming ontbreekt, kan de jeugdrechtbank op verzoek van het openbaar ministerie of een familielid deze toestemming verlenen. De vader, de moeder of de voogd wordt vooraf gehoord of opgeroepen. Indien niemand van de familie tussenbeide wil komen, moet de minderjarige zelf naar het arbeidsauditoraat stappen opdat het zijn aanvraag bij de rechtbank aanhangig maakt.

b) de arbeid

Een arbeidsovereenkomst zonder prestaties is uitgesloten en de prestaties moeten geoorloofd zijn, dit wil zeggen dat ze de wet, de goede zeden en de openbare orde in acht moeten nemen (artikel 1133 van het Burgerlijk Wetboek).

c) het loon

Het loon dat de werkgever moet betalen, is een essentieel element in de arbeidsovereenkomst (2).

In ruil voor de arbeid die volgens de overeenkomst wordt geleverd, ontstaat automatisch een recht op loon voor de arbeidsprestaties die door de werkgever worden gevraagd. In dat opzicht vormt het loon een periodieke schuldvordering vanwege de werknemer die ontstaat naarmate het werk vordert.

Indien de arbeidsprestaties gratis worden geleverd, is er geen sprake van een arbeidsovereenkomst. Indien de partijen het niet eens zijn over het loonbedrag, is er al evenmin sprake van een arbeidsovereenkomst (3).

d) het gezag van de werkgever

De aanwezigheid van een overeenkomst, loon en prestaties vormt in de meeste gevallen geen probleem. Het breekpunt is echter gezag, het bestaan van een band van ondergeschiktheid. En het is precies die band van ondergeschiktheid die de arbeidsovereenkomst van andere contracten onderscheidt. De ondergeschiktheid van de werknemer ten opzichte van zijn werkgever is het gevolg van de overeenkomst die ze

(1) Zie artikel 1108 van het Burgerlijk Wetboek.
(2) Cass., 2 oktober 1968, *Arr. Cass.*, 1969, 132.
(3) Cass., 2 oktober 1968, *Arr. Cass.*, 1969, 132.

samen hebben gesloten: de werkgever kan bevelen geven en in principe moet de werknemer deze bevelen uitvoeren, hetgeen veronderstelt dat het werk een aantal richtlijnen vereist.

Het gezag van de werkgever hoeft niet permanent te zijn. Gezag moet enkel mogelijk zijn zonder effectief uitgeoefend te worden (1). Ondergeschikt verband houdt in dat de juridische mogelijkheid bestaat om gezag uit te oefenen over de organisatie en de uitvoering van de arbeid, d.w.z. dat de werkgever op elk ogenblik instructies kan geven tijdens de uitvoering van het werk over de organisatie en de uitvoering van het overeengekomen werk (2). Bijgevolg is er niets op tegen dat de werknemer vrij en zelfstandig zijn werk uitvoert (3). Dit is o.a. het geval bij handelsreizigers.

De rechtsleer en de rechtspraak beschouwen het individu als ondergeschikt, wanneer hij bevelen en instructies krijgt, wanneer hij deze moet naleven en wanneer hij gecontroleerd wordt.

Aanwijzingen voor een graad van ondergeschiktheid zijn:
– het gezag en het toezicht dat door de werkgever wordt uitgeoefend;
– het vastleggen van de werkdagen en -uren (d.i. de mogelijkheid tot organisatie van de arbeidstijd of niet (dienstrooster));
– de duur van de prestaties (een minimumaantal te presteren uren);
– de deelname aan het beleid of het beheer;
– de plicht van de werknemer om verslag uit te brengen over zijn activiteiten;
– de plicht om al zijn tijd en activiteit aan een welbepaalde werkgever te besteden;
– de manier waarop het loon is vastgesteld (dit kan zijn: maandloon, stukloon, commissieloon, bedieningsgeld,…);
– de terugbetaling van kosten;
– de territoriale afbakening van de activiteit;
– het beschikken over betaalde jaarlijkse vakantie;
– enzovoort.

Het is van belang te benadrukken dat geen enkel van de opgesomde elementen op zichzelf voldoende is om het bestaan van een arbeidsovereenkomst te staven of te ontkennen; het is steeds een samengaan van verschillende elementen dat al dan niet wijst in de richting van ondergeschiktheid.

Met de band van ondergeschiktheid, die bij een arbeidsovereenkomst essentieel is, kan een onderscheid worden gemaakt ten aanzien van de aannemingsovereenkomst, de vennootschapsovereenkomst en het mandaat.

De aannemingsovereenkomst

Een aannemingsovereenkomst is een contract waarbij iemand zich ertoe verbindt in ruil voor een loon voor iemand anders een welbepaald werk uit te voeren. Bij een aannemingsovereenkomst is het voorwerp een welbepaald werk, een resultaat. Het voorwerp van de arbeidsovereenkomst daarentegen is dat de werknemer arbeidskracht ter beschikking stelt van de werkgever.

De ondernemer volgt de algemene richtlijnen van de opdrachtgever, maar kan in principe vrij zijn middelen kiezen om het beloofde resultaat te bereiken; bij een werknemer is dat niet het geval.

(1) Cass., 18 mei 1981, *Arr. Cass.*, 1980-81, 1080.
(2) Cass., 13 juni 1968, *Arr. Cass.*, 1968, 1239.
(3) Cass., 25 februari 1965, Pas., 1965, 652.

De vennootschapsovereenkomst

Een vennootschapsovereenkomst is een contract waarbij één of meer personen afspreken iets gemeenschappelijk in te brengen om daarna de mogelijke winst daaruit te delen.

Er zijn minstens twee contractanten nodig. Het voorwerp van de vennootschapsovereenkomst is winst te maken met het oog op verdeling, waarbij iedere vennoot het risico loopt iets te verliezen. Het loon dat als tegenprestatie geldt voor de arbeid, één van de essentiële kenmerken van de arbeidsovereenkomst, ontbreekt in een vennootschapsovereenkomst (1).

Toch is voorzichtigheid geboden. De overeenkomst waarbij de visser een contract afsluit met de reder om prestaties te leveren tegen de betaling van een aandeel in de winst, is geen vennootschapsovereenkomst, maar wel een arbeidsovereenkomst, indien de visser (de werknemer) deze prestaties levert onder het gezag, de leiding en het toezicht van de reder (de werkgever). Immers, binnen deze sector is het de gewoonte een aandeel in de winst als loon te ontvangen en de reder heeft zijn gezag niet gekregen van de algemene vergadering.

De mandaatovereenkomst

Een mandaat is een overeenkomst tussen een opdrachtgever en een lasthebber, waarbij de lasthebber de macht krijgt om uit naam van de opdrachtgever te handelen.

Met het criterium van de ondergeschiktheid kan een lasthebber van een werknemer worden onderscheiden. Het feit dat iemand instructies ontvangt, volstaat niet om een lasthebber en een werknemer van elkaar te onderscheiden, maar de werkgever van een werknemer die werkt met een arbeidscontract, kan van hem eisen dat hij zijn tijdsgebruik verantwoordt; bij de relatie opdrachtgever-lasthebber is dat niet zo.

Bij handelsvertegenwoordiging heeft men te maken met een mandaat om te onderhandelen en om handelszaken te regelen, maar dat mandaat is bij de activiteit van handelsreiziger slechts van ondergeschikt belang. Wat de lasthebber onderscheidt van de handelsreiziger, is dat de werkgever van de handelsreiziger hem op elk denkbaar ogenblik kan vragen om zijn tijdsgebruik te verantwoorden.

De persoon die van de beheerders van een vennootschap haast onbeperkte bevoegdheden heeft ontvangen met het doel de vennootschap te besturen, is lasthebber van de vennootschap en in beginsel onderworpen aan het socialezekerheidsstelsel van de zelfstandigen. Een zaakvoerder kan zijn mandaat als zaakvoerder met een arbeidsovereenkomst in de vennootschap cumuleren, indien er voldaan is aan de volgende criteria:
1° De zaakvoerder moet, behalve zijn opdrachten in het raam van een lastgevingscontract, bepaalde technische en materiële taken vervullen voor de vennootschap. Deze taken dienen juridisch onderscheiden te worden van de taken als lasthebber (2).
2° Er moet een loon uitgekeerd worden als tegenprestatie voor de gepresteerde arbeid.
3° Het bewijs dient geleverd te worden van het bestaan van een gezagsrelatie tussen de vennootschap en de zaakvoerder-werknemer (3).

Schijnovereenkomsten die worden afgesloten met het doel onder het socialezekerheidsstelsel voor werknemers te vallen of om er juist aan te ontsnappen, moeten op hun werkelijke inhoud en toepassing getoetst worden. In de praktijk is dat niet altijd even gemakkelijk.

(1) Cass., 25 september 1947, *R.C.J.B.*, 1948, 201.
(2) Arbeidshof Luik, 4 maart 1982, *J.T.T.*, 1983, 9.
(3) Arbeidshof Antwerpen, 18 april 1988, *Soc. Kron.*, 1992, 37.

De werkgever kan zich niet beroepen op de nietigheid van de arbeidsovereenkomst (daarmee wordt bedoeld: een arbeidsovereenkomst die in strijd is met de arbeidsreglementering) om aan de toepassing van het socialezekerheidsstelsel voor werknemers te ontsnappen.

In laatste instantie bepalen de rechtbanken meer bepaald (de arbeidsrechtbanken en arbeidshoven) de rechtscategorie waartoe de betwiste overeenkomst behoort, overeenkomst waarover ze zullen moeten beslissen.

2. Uitbreidingen en beperkingen van het materiële toepassingsgebied

Zoals reeds gesteld, is het stelsel van de sociale zekerheid der werknemers in eerste instantie van toepassing op de personen die verbonden zijn door een arbeidsovereenkomst. Maar het toepassingsgebied van het socialezekerheidsstelsel voor werknemers kan worden uitgebreid of beperkt. Dit kan via een wet of – na advies van de Nationale Arbeidsraad – via een in ministerraad overlegd koninklijk besluit. Zo is het socialezekerheidsstelsel voor werknemers eveneens van toepassing op personen die, zonder gebonden te zijn door een arbeidsovereenkomst, arbeidsprestaties leveren tegen betaling van een loon onder het gezag van een andere persoon (het betreft hier vooral staatsambtenaren) of die arbeid uitoefenen in gelijkaardige voorwaarden als die van een arbeidsovereenkomst. De beperkingen hebben in principe alleen betrekking op de betaling van de bijdragen voor de sectoren jaarlijkse vakantie, kinderbijslag, pensioenen, geneeskundige verzorging en uitkeringen en werkloosheid.

DE VERZEKERINGSPLICHTIGEN:	VERZEKERINGSPLICHT VOOR:
I. Personen uit de privé-sector met volledige onderwerping – gelijkstelling met werknemers of werkgevers:	
1. De mandatarissen van niet-commerciële organisaties. Personen belast met het dagelijkse beheer of de dagelijkse leiding van verenigingen en organisaties die geen industriële of handelsverrichtingen uitvoeren en die er niet naar streven hun leden een materieel voordeel te verschaffen. De dagelijkse leiding maakt de voornaamste activiteit van de betrokken persoon uit en de lasthebber moet voor die prestaties een ander loon dan kost en inwoning genieten. Niet-commerciële organisaties zijn o.a. ziekenfondsen, landsbonden, beroepsorganisaties voor werkgevers en werknemers, coöperatieve vennootschappen, vzw's, enz. Als werkgever wordt beschouwd het fonds, de organisatie, enz. (1).	Alle takken
2. De uitzendkrachten aangeworven om bij derden tewerkgesteld te worden. Het uitzendbureau waarmee de uitzendkracht een arbeidsovereenkomst heeft afgesloten, is de werkgever (2).	Alle takken
3. De huisarbeiders die op een door hen gekozen plaats in gelijkaardige voorwaarden als die van een arbeidsovereenkomst, grondstoffen of gedeeltelijk afgewerkte producten bewerken die hun door handelaar(s) zijn toevertrouwd, en die niet meer dan vier helpers in dienst hebben, vallen samen met hun helpers onder het stelsel van de sociale zekerheid der werknemers. De handelaar wordt t.a.v. deze huisarbeider én hun helpers als werkgever beschouwd (3).	Alle takken

(1) Artikel 3, 1° van het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
(2) Artikel 3, 3° van hetzelfde besluit.
(3) Artikel 3, 4° van hetzelfde besluit.

DE VERZEKERINGSPLICHTIGEN:	VERZEKERINGSPLICHT VOOR:
4. De vervoerders van goederen en de onderneming die opdracht geeft tot dit vervoer, indien de voertuigen eigendom zijn van de onderneming of indien de onderneming de aankoop ervan financiert of de financiering waarborgt (1).	Alle takken
5. De personenvervoerders aan wie dit vervoer wordt toevertrouwd door een onderneming die eigenaar is van het voertuig, de aankoop ervan financiert of de financiering waarborgt. Hetzelfde geldt voor personenvervoerders aan wie een onderneming diensten verleent i.v.m. het opgedragen vervoer, met uitzondering van de taxibestuurders (2) hierna bedoeld in 6.	Alle takken
6. De taxibestuurders en de ondernemers die hen tewerkstellen, behalve indien het gaat om: 1° taxibestuurders die houder zijn van een door de bevoegde overheid afgeleverde exploitatievergunning voor een taxidienst en die eigenaar zijn van het voertuig of de voertuigen waarmee ze handel drijven, of die erover beschikken ingevolge een afbetalingsovereenkomst die niet gefinancierd is of waarvan de financiering niet gewaarborgd is door de ondernemer; 2° taxibestuurders die mandatarissen zijn van de vennootschap die met het voertuig handel drijft en die over de exploitatievergunning beschikt zoals bedoeld in artikel 3, §1, vierde lid, van het KB nr. 38 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen (3).	Alle takken
7. De personen met een handicap verbonden door een speciale leerovereenkomst voor de beroepsomscholing of -opleiding, bedoeld door de wet van 16 april 1963. De persoon of het centrum met wie deze overeenkomst werd aangegaan is i.c. de werkgever (4).	Alle takken
8. De kunstenaars (5).	Alle takken
9. De studenten, tewerkgesteld krachtens een arbeidsovereenkomst voor tewerkstelling van studenten, bedoeld in Titel VII van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, en de studenten die tegen betaling en onder gezag arbeid presteren zonder verbonden te zijn door een arbeidsovereenkomst, onder voorbehoud van de vrijstellingsmaatregel voor jobstudenten (cf. punt 3, c) (6).	Alle takken
10. De geneesheren die in het kader van artikel 215, §4 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen gecoördineerd op 14 juli 1994 een opleiding tot geneesheer-specialist volgen. De verplegingsinstelling waar de opleiding plaatsvindt, is de werkgever (7).	Z.I.V. (geneeskundige verzorging en uitkeringen) en gezinsbijslag (tenzij de instelling gemachtigd is, de gezinsbijslag rechtstreeks aan de personeelsleden uit te betalen of aangesloten is bij de RSZPPO) (8).
11. De gerechtigden op een doctoraatsbeurs die fiscaal vrijgesteld is en toegekend wordt door een door private personen ingerichte universitaire instelling. Deze instelling wordt beschouwd als de werkgever (9).	Alle takken

(1) Artikel 3, 5° van hetzelfde besluit.
(2) Artikel 3, 5°bis van hetzelfde besluit.
(3) Artikel 3, 5°ter van hetzelfde besluit.
(4) Artikel 3, 6° van hetzelfde besluit.
(5) Artikel 1bis van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
(6) Artikel 3, 8° van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van het KB van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
(7) Artikel 15bis van hetzelfde besluit.
(8) Krachtens artikel 1 van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 en krachtens artikel 2, §1, 1° van de gecoördineerde wetten van 3 juni 1970 betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten, zijn deze wetten van toepassing op de werknemers die geheel of gedeeltelijk vallen onder de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders. Met andere woorden, de onderwerping aan minstens één tak van de algemene regeling voor werknemers heeft als gevolg de onderwerping aan de takken "arbeidsongevallen" en "beroepsziekten".
(9) Artikel 3bis van het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

DE VERZEKERINGSPLICHTIGEN:	VERZEKERINGSPLICHT VOOR:
II. Personen uit de privé-sector met beperkte onderwerping:	
1. De betaalde sportbeoefenaars, bedoeld bij de wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars. Deze wet definieert een betaalde sportbeoefenaar als de persoon die de verplichting aangaat zich voor te bereiden op of deel te nemen aan een sportcompetitie of -exhibitie onder het gezag van een andere persoon tegen een loon dat een bepaald bedrag overschrijdt. Dit bedrag wordt jaarlijks bij koninklijk besluit bepaald. Sportbeoefenaars in de zin van deze wet worden geacht, zonder mogelijkheid van tegenbewijs, verbonden te zijn door een arbeidsovereenkomst voor bedienden. De betaalde sportbeoefenaars die niet onder deze wet vallen, maar wel verbonden zijn door een arbeidsovereenkomst, zijn eveneens onderworpen aan de sociale zekerheid der werknemers, indien het bewijs van het bestaan van een arbeidsovereenkomst geleverd kan worden (1).	Alle takken behalve de jaarlijkse vakantie
2°. De beroepsrenners (2).	Alle takken behalve de jaarlijkse vakantie
3. a) Het personeel van de vrije instellingen voor niet-universitair onderwijs dat bezoldigd wordt met een weddentoelage van een Gemeenschap of van een andere publiekrechtelijke persoon (3). b) Het personeel van 3. a) dat rechtstreeks wordt bezoldigd door de inrichtende macht (4).	a) Z.I.V., pensioenen, werkloosheid. Indien het genot van de weddentoelage aanspraak doet ontstaan op een pensioen ten laste van de schatkist, of wanneer het personeel inzake pensioen op dezelfde wijze behandeld wordt als een stagiair in het gemeenschapsonderwijs, wordt de toepassing van de sociale zekerheid beperkt tot Z.I.V. (geneeskundige verzorging) b) Alle takken
4. a) Het academisch personeel van de vrije instellingen voor universitair onderwijs dat bezoldigd wordt met een weddentoelage van een Gemeenschap of van een andere publiekrechtelijke persoon (5). b) Alle personeelsleden van de vrije instellingen voor universitair onderwijs die bezoldigd worden met een weddentoelage van een Gemeenschap of van een andere publiekrechtelijke persoon, met uitzondering van het academisch personeel (6).	Z.I.V. (geneeskundige verzorging), gezinsbijslag indien indienstneming vanaf 01/01/1999 b) Alle takken
5. a) Het personeel van private diensten voor school- en beroepsoriëntering of van private psycho-medisch-sociale centra met weddentoelagen ten laste van een Gemeenschap (7). b) Het personeel van private diensten voor school- en beroepsoriëntering of van private psycho-medisch-sociale centra met weddentoelagen ten laste van een Gemeenschap dat rechten opbouwt voor een rijkspensioen volgens de wet van 31 juli 1963 (8).	a) Z.I.V., pensioenen, werkloosheid b) Z.I.V. (geneeskundige verzorging)
6. De gelegenheidsarbeiders, tewerkgesteld bij een werkgever die ressorteert onder het Paritair Comité voor het Tuinbouwbedrijf, met uitzondering van het aanplanten en onderhouden van parken en tuinen. Deze werknemers mogen maximaal 65 dagen per kalenderjaar bij een of meer werkgevers uit de sector worden tewerkgesteld. (9) N.B. Deze mogelijkheid geldt ook voor de handarbeiders die onder het Paritair Comité voor de Uitzendarbeid ressorteren (10).	Alle takken behalve jaarlijkse vakantie

(1) Artikel 6 van hetzelfde besluit.
(2) Artikel 6bis van hetzelfde besluit.
(3) Artikel 7, §1 van hetzelfde besluit.
(4) Idem.
(5) Artikel 7, §3 van hetzelfde besluit.
(6) Idem a contrario.
(7) Artikel 8, 1e lid, van hetzelfde besluit.
(8) Artikel 8, 2e lid, van hetzelfde besluit.
(9) Artikel 8bis, 1e en 2e lid, 1°, van hetzelfde besluit.
(10) Artikel 8bis, 2de lid, 3°, van hetzelfde besluit.

DE VERZEKERINGSPLICHTIGEN:	VERZEKERINGSPLICHT VOOR:
7. De gelegenheidsarbeiders tewerkgesteld bij een werkgever die ressorteert onder het Paritair Comité voor de Landbouw, voor zover de werknemer uitsluitend wordt tewerkgesteld op de eigen gronden van de werkgever. Deze werknemers mogen maximaal 30 dagen per kalenderjaar bij een of meer werkgevers worden tewerkgesteld (1). N.B. Deze mogelijkheid geldt ook voor de handarbeiders die onder het Paritair Comité voor de Uitzendarbeid ressorteren (2).	Alle takken behalve de jaarlijkse vakantie
8. Het inwonend huispersoneel (3).	Alle takken behalve de gezinsbijslagen
9. De leerlingen in de industrie, bij de middenstand of stagiairs die een opleiding tot ondernemingshoofd volgen, alsook de werknemers onderworpen aan deeltijdse leerplicht tewerkgesteld met een overeenkomst voor socioprofessionele inpassing die door de Gemeenschappen en de Gewesten werd erkend in het kader van secundair onderwijs met verminderd leerplan en dit tot 31 december van het kalenderjaar waarin voornoemde leerlingen of stagiairs de leeftijd van achttien jaar bereiken (4).	Jaarlijkse vakantie LET OP: vanaf 1 januari van het jaar waarin deze personen 19 jaar oud worden, vallen zij onder alle takken.
10. De werknemers onderworpen aan deeltijdse leerplicht met een arbeidsovereenkomst en dit tot 31 december van het kalenderjaar waarin deze werknemers de leeftijd van achttien jaar bereiken (5).	Alle takken, behalve de pensioenen LET OP: vanaf 1 januari van het jaar waarin deze personen 19 jaar oud worden, vallen zij onder alle takken.
11. De onthaalouders (6).	Alle takken, behalve de jaarlijkse vakantie. Inzake werkloosheid werd een specifieke regeling uitgewerkt ter gedeeltelijke compensatie van het inkomensverlies dat de onthaalmoeder buiten zijn of haar wil lijdt ingevolge de tijdelijke afwezigheid van kinderen die hij of zij normaal opvangt (7).
12. De gelegenheidsarbeiders tewerkgesteld bij een werkgever die ressorteert onder het Paritair Comité van het Hotelbedrijf (de zogenaamde 'extra' in de HORECA). Deze werknemers mogen maximaal 45 dagen per kalenderjaar bj een of meer werkgevers worden tewerkgesteld (8) en dan nog alleen tijdens de 45 piekdagen die de werkgever aanduidt als een dag van uitzonderlijke activiteit waarvoor hij een beroep dient te doen op bijkomend personeel. N.B. Deze mogelijkheid geldt sinds 1 april 2004 ook voor de werkgever die onder het Paritair Comité voor de Uitzendarbeid valt, indien de gebruiker ressorteert onder het Paritair Comité van het Hotelbedrijf (9).	Alle takken, behalve de jaarlijkse vakantie.

(1) Artikel 8bis, 1e en 2e lid, 2°, van hetzelfde besluit.
(2) Artikel 8bis, 2e lid, 3°, van hetzelfde besluit.
(3) Artikel 5 van hetzelfde besluit.
(4) Artikel 4 van hetzelfde besluit.
(5) Artikel 5bis van hetzelfde besluit.
(6) Artikel 8ter van hetzelfde besluit.
(7) Artikel 7, §1, 3e lid (q) van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
(8) Artikel 8quater, §1 van het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van het KB van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
(9) Artikel 8quater, §3 van hetzelfde besluit.

DE VERZEKERINGSPLICHTIGEN:	VERZEKERINGSPLICHT VOOR:
III. Het personeel van de openbare sector	
1. Het Rijk, de Gemeenschappen en Gewesten, provincies en instellingen ondergeschikt aan de provincie.	
a) het statutair verbonden personeel dat vastbenoemd is of (opnieuw) in dienst wordt genomen bij het leger (behalve bij functies in het buitenland, indien zij daar hun administratieve verblijfplaats hebben) (1).	Z.I.V. (geneeskundige verzorging)
b) het contractueel verbonden personeel (2).	Z.I.V., pensioenen, werkloosheid
c) de stagiairs van het Rijk, de Gemeenschappen en Gewesten (behalve bij een vooropzeg wegens ongeschiktheid (3).	Z.I.V. (geneeskundige verzorging)
d) de personen titularis van een mandaat in een management-functie of aangesteld in een staffunctie (4).	Z.I.V. (geneeskundige verzorging) en pensioenen
2. De gemeenten, de instellingen ondergeschikt aan de gemeenten en de verenigingen van gemeenten, de agglomeraties en federaties van gemeenten en de openbare instellingen die ervan afhangen.	
a) het statutair verbonden personeel dat in vast verband benoemd is (5);	Z.I.V. (geneeskundige verzorging)
b) het contractueel verbonden personeel (6).	Z.I.V. pensioenen, werkloosheid
3. instellingen van openbaar nut en autonome overheidsbedrijven.	
a) de bezoldigde lasthebbers die hun voornaamste activiteit wijden aan het dagelijkse beheer of de dagelijkse leiding van de instellingen en bedrijven, behalve indien zij een statutaire pensioenregeling hebben (7);	Alle takken
b) het statutair verbonden personeel dat geen aanspraak kan maken op een pensioen krachtens de wet van 28 april 1958 of krachtens een andere wet of een ander reglement dan die over de pensioenregeling voor werknemers (8);	Z.I.V., gezinsbijslag (tenzij de instelling gemachtigd is de gezinsbijslag rechtstreeks aan de personeelsleden uit te betalen of verplicht aangesloten is bij de RSZPPO), pensioenen, werkloosheid.
c) het contractuele personeel van de instellingen van openbaar nut (9).	Z.I.V., gezinsbijslag (tenzij de instelling gemachtigd is de gezinsbijslag rechtstreeks aan de personeelsleden uit te betalen of verplicht aangesloten is bij de RSZPPO), pensioenen, werkloosheid

(1) Artikel 9, §1, 2e lid, van hetzelfde besluit.
(2) Artikel 9, §2, van hetzelfde besluit.
(3) Artikel 9, §1, 2e lid, van hetzelfde besluit.
(4) Artikel 9, §1, 3e lid, van hetzelfde besluit.
(5) Artikel 10, §1, 2e lid, van hetzelfde besluit.
(6) Artikel 10, §1, van hetzelfde besluit.
(7) Artikel 11, §1, van hetzelfde besluit.
(8) Artikel 11, §2, 1e lid, van hetzelfde besluit.
(9) Artikel 11, §2, §3, van hetzelfde besluit.

DE VERZEKERINGSPLICHTIGEN:	VERZEKERINGSPLICHT VOOR:
d) het contractuele personeel van de autonome overheidsbedrijven (1);	Alle takken
e) het contractuele personeel van de Vlaamse Vervoermaatschappij en de Société wallonne de Transport (2);	Alle takken
f) het statutair verbonden personeel dat op een pensioen aanspraak kan maken, krachtens de wet van 28 april 1958 of krachtens een andere wet of een ander reglement dan die over de pensioenregeling voor werknemers (3);	Z.I.V. (geneeskundige verzorging); gezinsbijslag indien indienstneming vanaf 01/01/1999 (tenzij de instelling gemachtigd is de gezinsbijslag rechtstreeks aan de personeelsleden uit te betalen of verplicht aangesloten is bij de RSZPPO)
g) het statutaire personeel van de NMBS dat aanspraak kan maken op de tussenkomst van haar sociale werken (4).	Z.I.V. (geneeskundige verzorging); gezinsbijslag indien indienstneming vanaf 01/01/1999)
4. De gemeenschappen, provincies, instellingen ondergeschikt aan de provincies, gemeenten, instellingen ondergeschikt aan de gemeenten, verenigingen van gemeenten, agglomeraties en instellingen van openbaar nut.	
a) het academisch en wetenschappelijk personeel van het universitair onderwijs (5);	Z.I.V., pensioenen, werkloosheid
b) het onderwijzend en administratief personeel van het niet-universitair onderwijs (6);	Z.I.V., pensioenen, werkloosheid
c) het academisch en wetenschappelijk personeel van het universitair onderwijs en het onderwijzend en administratief personeel van het niet-universitair onderwijs dat : – aanspraak kan maken op een pensioen ten laste van de schatkist krachtens een andere wet of een ander reglement dan die over de pensioenregeling voor werknemers; – of stagiair is in het Gemeenschapsonderwijs; – of inzake pensioenen gelijkgesteld wordt met een stagiair in het Gemeenschapsonderwijs (7);	Z.I.V.
d) het vastbenoemde zelfstandige academisch personeel en het vastbenoemde administratief en technisch personeel van de Universitaire Instelling Antwerpen (U.I.A.), het Limburgs Universitair Centrum (L.U.C.), de Universiteit Gent en het Universitair Centrum Antwerpen (8);	Z.I.V.
e) de bedienaars van de eredienst, de afgevaardigden van de Centrale Vrijzinnige Raad en de gevangenisaalmoezeniers die wedden ontvangen van de overheid, behalve wanneer zij door het bevoegde representatieve orgaan naar het buitenland worden gezonden voor een functie (9).	Z.I.V.
5. Wateringen en polders: ontvangers-griffiers, wachters en sluiswachters (10).	Alle takken

(1) Artikel 11, §3, van hetzelfde besluit. Volgende bedrijven worden bedoeld: de Post, Belgacom, Belgacontrol, de N.M.B.S. en B.I.A.C. (Brussel International Airport Company).
(2) Artikel 11, §3, van hetzelfde besluit.
(3) Artikel 11, §2, 2e lid, van hetzelfde besluit.
(4) Artikel 11, §2, 3e lid, van hetzelfde besluit.
(5) Artikel 12, §1, 1e lid, van hetzelfde besluit.
(6) Idem.
(7) Artikel 12, §1, 2e lid, van hetzelfde besluit.
(8) Artikel 12, §3, van hetzelfde besluit.
(9) Artikel 13 van hetzelfde besluit.
(10) Artikel 14 van hetzelfde besluit.

DE VERZEKERINGSPLICHTIGEN:	VERZEKERINGSPLICHT VOOR:
6. Sommige begunstigden van een beurs (1) van:	
a) het Instituut tot aanmoediging van het wetenschappelijk onderzoek in de nijverheid en de landbouw;	Alle takken
b) het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (aspiranten inbegrepen);	Alle takken
c) het Interuniversitair College voor doctorale studies in de managementswetenschappen;	Alle takken
d) een onderzoeksopdracht toegekend door het Vlaams Instituut voor de bevordering van het wetenschappelijk-technologisch onderzoek in de industrie;	Alle takken
e) een doctoraatsbeurs of een postdoctoraatsbeurs waarop een fiscale vrijstelling geldt en die is toegekend door een van de federale instellingen uit art. 2 van het KB van 5 juli 1996 (B.S. 29 augustus 1996) of door een universitaire instelling van een Gemeenschap. Deze instellingen worden beschouwd als de werkgever.	Alle takken
7. De begunstigden van bepaalde van voornoemde beurzen die niet vallen onder de toepassing van Verordening 1408/71 van de Raad van de Europese Unie van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de socialzekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, of die niet onder toepassing vallen van een bi- of multilateraal verdrag inzake de sociale zekerheid afgesloten door het Koninkrijk Belgie (2). Deze instellingen worden beschouwd als de werkgever.	Z.I.V., gezinsbijslag, jaarlijkse vakantie
8. a) De burgemeesters en schepenen (3), alsook de voorzitters van OCMW's (4), die een bezoldigde activiteit of een activiteit van zelfstandige uitoefenen maar die ingevolge hun activiteit van werknemer of zelfstandige niet verzekerd zijn inzake geneeskundige verzorging (5);	Z.I.V., werkloosheid en gezinsbijslag
b) De burgemeesters en schepenen (6), alsook de voorzitters van OCMW's (7), die geen bezoldigde activiteit of geen activiteit van zelfstandige uitoefenen.	Z.I.V., werkloosheid en gezinsbijslag

(1) Artikel 15, §1, van hetzelfde besluit.
(2) Artikel 15, §2, van hetzelfde besluit.
(3) Artikel 19, §4, 1e lid, a contrario, van de Nieuwe gemeentewet van 24 juni 1988.
(4) Artikel 37quater, 1e lid, a contrario, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.
(5) De burgemeesters, schepenen en OCMW-voorzitters die een activiteit van zelfstandige uitoefenen, zijn onderworpen aan het sociaal statuut der zelfstandigen.
(6) Artikel 19, §4, 2e lid, van bovenvermelde Nieuwe gemeentewet.
(7) Artikel 37quater, 2e lid, van bovenvermelde wet van 29 juni 1981.

3. Uitsluiting uit het materiële toepassingsgebied

De zeelieden ter koopvaardij vallen niet onder het materiële toepassingsgebied van de sociale zekerheid der werknemers. Voor deze categorie bestaat een afzonderlijk stelsel van sociale zekerheid (1). Vroeger regelde een aparte wet eveneens de sociale zekerheid voor de mijnwerkers (2). Er dient wel opghemerkt te worden dat sinds 1 januari 2003 het mijnwerkersstelsel volledig in het algemene stelsel (3) opgenomen is.

Worden uit het materiële toepassingsgebied van de wet uitgesloten:

a) De occasionele arbeid (4)

Occasionele arbeid is de arbeid verricht voor de behoeften van de huishouding van de werkgever of van zijn gezin, voor zover die arbeid niet méér bedraagt dan 8 uren per week bij één of verschillende werkgevers. Wordt de maximumgrens van 8 uur per week overschreden, dan is de betrokkene verplicht onderworpen aan de sociale zekerheid der werknemers.

Vaak spreekt men in dit verband van “ander huispersoneel dan dienstboden”. Aan het begrip “ander huispersoneel dan dienstboden” beantwoorden de volgende twee categorieën van werknemers:
- zij die prestaties van intellectuele aard verrichten voor het huishouden (voorbeelden: kinderoppas, privé-verplegers, gezelschapsdame);
- zij die manuele prestaties verrichten die niet gerekend kunnen worden tot de manuele prestaties van huishoudelijke aard (voorbeelden: privé-chauffeur, klusjesman, tuinman).

b) De werknemers met een PWA-overeenkomst (Plaatselijk Werkgelegenheidsagentschap) (5)

De werknemers die arbeidsprestaties verrichten in het kader van een PWA-overeenkomst, en hun werkgevers vallen niet onder de sociale zekerheid der werknemers.

c) De studentenarbeid (6)

In principe is de student onderworpen aan de sociale zekerheid voor werknemers.

De student is evenwel niet onderworpen als hij volgende voorwaarden vervult:
- niet meer werken dan 23 werkdagen tijdens de schoolvakantie (juli, augustus, september);
- niet aan de sociale zekerheid voor werknemers onderworpen geweest zijn wegens een activiteit uitgeoefend bij de werkgever die hem tijdens deze periode tewerkstelt, in de loop van het school- of academiejaar dat de zomervakantie voorafgaat (de student wordt niet beschouwd als onderworpen, als hij bij dezelfde werkgever tewerkgesteld werd tijdens de periodes van niet-verplichte aanwezigheid in de onderwijsinstellingen in het kader van een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten);
- werken met een arbeidsovereenkomst voor tewerkstelling van studenten (zie punt 1.3).

(1) De Besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij.
(2) De Besluitwet van 10 juni 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en ermee gelijkgestelden.
(3) Het artikel 2, §3, van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers bepaalt: "de algemene regeling van de sociale zekerheid voor werknemers en de bijzondere regeling voor de mijnwerkers worden versmolten tot één stelsel". Krachtens dit artikel kan de Koning het stelsel van de zeevarenden laten versmelten met de algemene regeling voor de werknemers tot één enkel stelsel voor het geheel van de werknemers.
(4) Artikel 16 van het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
(5) Artikel 16bis van hetzelfde besluit.
(6) Artikel 17bis van hetzelfde besluit.

Van deze arbeidsovereenkomst moet niet langer binnen zeven dagen na indienstneming één exemplaar overgemaakt worden aan de Inspectie van de Sociale Wetten van de Federale Overheidsdienst (F.O.D.) Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg [ex-Federaal Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid]. Dit is een gevolg van de invoering van de onmiddellijke aangifte van tewerkstelling DIMONA voor studenten, waardoor een aantal extra gegevens moet worden meegedeeld aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid.

Hoewel de jobstudent niet onderworpen is aan de sociale zekerheid, is sinds 1997 de solidariteitsbijdrage op studentenarbeid verschuldigd. Deze is vastgelegd op 7,5% van het brutoloon van de jobstudent. De werkgever betaald 5%, de jobstudent 2,5%. De werkgever dient het deel van de solidariteitsbijdrage ten laste van de student in te houden bij de betaling van het loon. Hij stort het tegelijk met zijn deel aan de R.S.Z., binnen dezelfde termijnen en onder dezelfde voorwaarden als de gewone bijdragen voor de sociale zekerheid.

Een tewerkstelling in de socio-culturele sector of bij sportmanifestaties (cf. infra), onder de voorwaarden hieronder uiteengezet, vormt geen beletsel voor de toepassing van deze niet-onderwerping.

d) De niet-inwonende dienstboden (1)

Dienstboden verrichten hoofdzakelijk huishoudelijke arbeid, zoals wassen, strijken, kuisen, afwassen,…, ten behoeve van het huishouden van hun werkgever of diens gezin. De werkgever dient een natuurlijk persoon te zijn.

Niet-inwonende dienstboden worden niet aan sociale zekerheid der werknemers onderworpen indien:
- de dienstbode nooit meer dan 4 uur per dag bij eenzelfde werkgever werkt;
- de dienstbode dagprestaties van 4 uur of meer bij verschillende werkgevers samen verricht, maar in het totaal bedraagt de som per week van deze dagprestaties geen 24 uur.

Dienstboden die bij hun werkgever inwonen, worden steeds aan de sociale zekerheid der werknemers onderworpen.

e) De 25 arbeidsdagen per kalenderjaar (2)

Dit artikel behandelt twee groepen van werknemers: de werknemers die tewerkgesteld zijn bij het aanleggen van hopplanten, het plukken van hop en tabak en het kuisen en sorteren van teenwilgen en die manuele en occasionele arbeid verrichten, en de werknemers die tewerkgesteld worden bij een werkgever die ressorteert onder het Paritair Comité voor het Tuinbouwbedrijf en dit in het kader van een seizoen- of gelegenheidsgebonden piekperiode die 25 dagen per jaar niet mag overschrijden.

1. Voorwaarden voor niet-onderwerping aan de sociale zekerheid der werknemers van de werknemers die tewerkgesteld zijn bij het aanleggen van hopplanten, het plukken van hop en tabak en het kuisen en sorteren van teenwilgen en die manuele en occasionele arbeid verrichten:

1° De tewerkstelling mag in de loop van een kalenderjaar 25 arbeidsdagen niet overschrijden.
2° Deze werknemers mogen in hetzelfde kalenderjaar niet aan de wet onderworpen zijn of geweest zijn ingevolge een activiteit in dezelfde sectoren.
3° De periodes waarin de tewerkstelling zonder onderwerping aan de wet kan gebeuren, worden voor ieder van de betrokken sectoren vastgesteld:

(1) Artikel 18 van hetzelfde besluit.
(2) Artikel 17ter van hetzelfde besluit.

- aanleggen en plukken van hop: respectievelijk vanaf 1 april tot 1 juni en vanaf 25 augustus tot 10 oktober, voor zover deze tewerkstelling in de loop van de eerstgenoemde periode acht arbeidsdagen niet overschrijdt;
- plukken van tabak: vanaf 10 juli tot 10 september;
- kuisen en sorteren van teenwilgen: vanaf 1 januari tot 28 februari en vanaf 5 november tot 31 december.

2. Voorwaarden voor niet-onderwerping aan de sociale zekerheid der werknemers van de werknemers die tewerkgesteld worden bij een werkgever die ressorteert onder het Paritair Comité voor het Tuinbouwbedrijf:

1° Dit geldt uitsluitend voor het seizoen- of gelegenheidspersoneel dat niet als regelmatig werknemer in de land- of tuinbouwsector tewerkgesteld is.
2° De tewerkstelling bij een of meer werkgevers die ressorteren onder het Paritair Comité voor het Tuinbouwbedrijf, mag per kalenderjaar niet meer bedragen dan 25 arbeidsdagen.
3° De werkgever moet die werknemers vermelden in het enig sociaal document in het Tuinbouwbedrijf, bedoeld in het KB van 30 december 1991 tot instelling van een enig sociaal document in het tuinbouwbedrijf.
Op eenvoudige aanvraag van de Rijksdienst voor sociale zekerheid aan de werkgever moeten, desgevallend schriftelijk, de gegevens vermeld in het enig sociaal document hem medegedeeld worden.
De werkgever die het enig sociaal document niet of niet volledig bijhoudt voor de bij hem in het raam van dit artikel tewerkgestelde werknemers, verliest het voordeel van de onttrekking.

f) De 25 arbeidsdagen voor de sociaal-culturele en sportsector (1)

De hieronder beschreven tewerkstellingen geven geen aanleiding tot onderwerping aan de sociale zekerheid der werknemers, voor zover de tewerkstelling in de loop van een kalenderjaar (d.w.z. van 01/01 tot 31/12) niet meer bedraagt dan 25 arbeidsdagen bij een of meer werkgevers en voorzover de werkgever bij elke tewerkstelling vooraf aangifte doet bij de Sociale Inspectie van de Federale Overheidsdienst (F.O.D.) Sociale Zekerheid [ex-ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu]:

1° Het Rijk, de gemeenschappen, de gewesten en de bij de Rijksdienst voor sociale zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten (R.S.Z.P.P.O.) aangesloten provinciale en plaatselijke overheidsdiensten voor de personen die zij tewerkstellen in een betrekking die arbeidsprestaties meebrengt, verricht:
- als verantwoordelijk leider, beheerder, huismeester, monitor of adjunct-monitor in de cyclussen voor sportvakanties tijdens de schoolvakanties, de vrije dagen of de daggedeelten in het onderwijs;
- als animator van sociaal-culturele en sportactiviteiten tijdens de vrije dagen of daggedeelten in het onderwijs;
- bij wijze van inleiding, aanschouwelijke voordracht of lezing, die plaats hebben na 16u30 of tijdens de vrije dagen of daggedeelten in het onderwijs.

2° De Vlaamse Radio en Televisie (VRT), de Radio-Télévision belge de la Communauté culturelle française (RTBF) en het Belgisches Rundfunk- und Fernsehzentrum (BRF) voor de personen die in hun organiek personeelskader zijn opgenomen, en daarenboven als artiest worden tewerkgesteld.

(1) Artikel 17 van hetzelfde besluit.

3° Het Rijk, de gemeenschappen, de gewesten, de provinciale en plaatselijke besturen en de werkgevers georganiseerd als vereniging zonder winstoogmerk of vennootschap met een sociaal oogmerk waarvan de statuten bepalen dat de vennoten geen vermogensvoordeel nastreven, die vakantiekolonies, speelpleinen en sportkampen inrichten voor de personen die zij als beheerder, huismeester, monitor of bewaker, alléén tijdens de schoolvakanties tewerkstellen.

4° De door een Ministerie van Onderwijs of een Gemeenschapsministerie erkende organisaties die zich bezighouden met het verstrekken van sociaal-culturele vorming, en/of sportinitiatie voor de personen die door deze organisaties worden tewerkgesteld als animator, leider of monitor, hetzij buiten de normale werk- en schooluren of tijdens de vakanties, hetzij gedurende maximaal 25 dagen per jaar.

5° De inrichtende machten van scholen, gesubsidieerd door een Gemeenschap, voor de personen die door hen tewerkgesteld worden als animator voor sociaal-culturele en sportactiviteiten tijdens de vrije dagen of daggedeelten in het onderwijs.

Voor de sociale zekerheid zijn arbeidsdagen de dagen waarop daadwerkelijk arbeid wordt verricht, en dit ongeacht de duur. Met andere woorden, zodra er één uur gewerkt wordt, geldt dit als een arbeidsdag. Hou er rekening mee dat, voor de berekening van deze 25-dagengrens tijdens hetzelfde kalenderjaar niet enkel de arbeidsdagen als "monitor" meetellen, maar ook de arbeidsdagen, gepresteerd bij sportmanifestaties.

6° De personen die door de inrichters van sportmanifestaties uitsluitend op de dag van de sportmanifestatie zelf tewerkgesteld worden. Voor de inrichters van sportmanifestaties wordt de aangifte gedaan in een speciaal daartoe samengesteld register. Deze bepaling is niet van toepassing op de betaalde sportbeoefenaars zelf.

g) Het stelsel van de sociale zekerheid der werknemers is evenmin van toepassing op de verplegingsinstellingen uit de private en de openbare sector, de diensten voor school- en beroepsoriëntering, de psycho-medisch-sociale centra en de diensten voor medisch schooltoezicht, voor wat betreft de door hen tewerkgestelden, indien tegelijk aan de volgende twee voorwaarden voldaan is (1):

1° de geneesheren oefenen buiten deze instellingen een zelfstandige bezigheid uit als hoofdactiviteit, waardoor zij onder het sociaal statuut der zelfstandigen vallen en de volledige bijdragen in dit stelsel betalen;
2° de geneesheren in deze instellingen ontvangen voor hun beroepsactiviteit in deze instellingen een loon dat niet uitsluitend vast, maar geheel of gedeeltelijk veranderlijk is (dat wil zeggen afhankelijk van de verdeling der honoraria).

Er moet wel aangestipt worden dat geneesheren die, in het kader van de erkenningsprocedure zoals bepaald in de wet op de ziekte- en invaliditeitsverzekering, in verplegingsinstellingen een opleiding volgen tot geneesheer-specialist, onder de sociale zekerheid vallen doch enkel voor de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit (geneeskundige verzorging en uitkeringen), de kinderbijslag, de arbeidsongevallen en de beroepsziekten. Zij moeten ook bijdragen betalen voor het betaald educatief verlof.

h) De vrijwillige brandweermannen (2)

De vrijwillige brandweerlieden die deel uitmaken van een brandweerdienst of een intercommunale brandweervereniging opgericht krachtens de wet van 31 december 1963 betreffende de civiele bescherming en de gemeente of intercommunale vereni-

(1) Artikel 1, §3, van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
(2) Artikel 17quater van het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

ging die hen tewerkstelt, worden niet onderworpen aan de sociale zekerheid der werknemers. Voorwaarde is wel dat de vergoeding die zij voor hun activiteiten als vrijwillige brandweerman ontvangen, het bedrag van 785,95 EUR per kwartaal (geïndexeerd) niet overschrijdt. Met ingang van het vierde kwartaal van 2004 bedraagt het grensbedrag 867,77 EUR bruto per kwartaal.

i) De vrijwilligers (1)

Een vrijwilliger verricht, belangeloos voor rekening van een club, federatie, vereniging, instelling, overheidsinstantie of enige andere organisatie die geen winstgevend doel nastreeft, activiteiten ten behoeve van anderen of van de samenleving. Voor deze activiteiten ontvangt de vrijwilliger geen loon.

Sinds 1 januari 2005 mogen deze personen een forfaitaire kostenvergoeding ontvangen van maximum 27,37 EUR per dag en maximum 1.094,79 EUR per jaar. Deze vergoedingen worden beschouwd als de forfaitaire terugbetaling van werkelijke kosten voor:
- verplaatsingen (met eigen vervoer of met gemeenschappelijk vervoer, van en naar de vrijwilligersorganisatie en verplaatsingen nodig om de activiteiten als vrijwilliger te vervullen, bijvoorbeeld een verplaatsing van en naar een bejaardentehuis);
- verblijfkosten (drank en maaltijden);
- alle andere kosten waarbij het wegens de aard en het geringe bedrag niet gebruikelijk is bewijsstukken voor te leggen (telefoon, fax, gebruik PC, internet, briefwisseling, documentatie, klein materiaal, enzovoort).

De vrijwilligers en de organisaties die op hen een beroep doen, dienen op deze ontvangen forfaitaire vergoedingen geen sociale bijdragen te betalen indien cumulatief alle voorwaarden van het koninklijk besluit voldaan zijn. M.a.w. het moet gaan om:
- activiteiten verricht voor rekening van een club, federatie, vereniging, instelling, overheidsinstantie of enige andere organisatie die geen winstgevend doel nastreeft;
- activiteiten verricht ten behoeve van anderen of van de samenleving
- de vrijwilliger ontvangt maximum 27,37 EUR per dag en 1.094,79 EUR per kalenderjaar.

Van zodra een van deze voorwaarden niet vervuld is, verliezen de toegekende vergoedingen onmiddellijk het karakter van onkostenvergoeding. Het verlies van de hoedanigheid van een kostenvergoeding brengt automatisch met zich mee dat er sociale bijdragen verschuldigd zijn op het totaal van de ontvangen vergoedingen. De maximumbedragen zijn persoonsgebonden, d.w.z. dat het gaat om maxima in hoofde van de persoon van de vrijwilliger. Deze laatste mag, voor al zijn vrijwillige activiteiten bij verschillende organisaties samen, de maxima niet overschrijden.

Afdeling 2. Het begrip loon

A. Inleiding

In de socialezekerheidsregeling voor werknemers vormt het begrip loon de grondslag voor de berekening van de socialezekerheidsbijdragen enerzijds en voor de inkomensvervangende socialezekerheidsuitkeringen anderzijds. Het laatste aspect komt aan bod bij de bespreking van de onderscheiden hoofdstukken. Dit gedeelte legt uit op welke voordelen socialezekerheidsbijdragen verschuldigd zijn.

(1) Artikel 17quinquies van hetzelfde besluit.

De toepassing van het begrip loon blijft zorgen voor diepgaande polemieken, onder meer wegens de toegenomen flexibiliteit in de loonvorming. Hierbij denkt men bijvoorbeeld aan winstdeelnemingen, anciënniteitspremies, maaltijdcheques, aanvullingen bij socialezekerheidsuitkeringen, vertrekpremies, enz.

In deze afdeling kan onmogelijk elke problematiek worden aangesneden. Hoofdbedoeling is een leidraad te verstrekken doorheen deze complexe materie met verwijzing naar sommige arresten van het Hof van cassatie.

B. Grondslag

Onderstaande omschrijving van het begrip loon, waarop de bijdragen voor sociale zekerheid worden berekend, is enerzijds gebaseerd op de bepalingen van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers, ook wel de loonbeschermingswet genoemd (1) (2).
Anderzijds beschikt de Koning over de bevoegdheid het loonbegrip, bij in ministerraad overlegd koninklijk besluit, te verruimen of te beperken (3). Van deze bevoegdheid werd herhaaldelijk gebruik gemaakt (zie verder onder C.2.).

C. Omschrijving

1. Beginsel

1.1. Definitie

Artikel 2 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers bepaalt wat men onder loon moet verstaan:
"elk voordeel in geld waarop de werknemer ingevolge zijn dienstbetrekking recht heeft ten laste van zijn werkgever;
de fooien of het bedieningsgeld waarop de werknemer recht heeft ingevolge zijn dienstbetrekking of krachtens het gebruik;
de in geld waardeerbare voordelen waarop de werknemer ingevolge zijn dienstbetrekking recht heeft ten laste van zijn werkgever."

Deze definitie van het loonbegrip bevat vier voorwaarden die gelijktijdig moeten vervuld zijn (4):
– geld of in geld waardeerbaar voordeel;
– recht van de werknemer op de voordelen;
– ingevolge een dienstbetrekking;
– ten laste van de werkgever.

– Geld of in geld waardeerbaar voordeel:

Dit aspect betreft de toekenning van een geldsom of de niet-geldelijke toekenning van een voordeel dat in geld waardeerbaar is.

– Recht van de werknemer op de voordelen:

Het loonbegrip omvat de idee van een afdwingbaar recht van de werknemer ten laste van de werkgever.

(1) Art. 2 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers.
(2) Art. 23 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, B.S., 2 juli 1981.
(3) Art. 19 en 19bis van het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.
(4) Van Steenberge, J., en Yorens, Y., Het loonbegrip, Brugge, die Keure, 1995.

De rechtsbronnen waaruit hij zijn recht put, zijn zeer omvangrijk, met name de wet, een reglement of een overeenkomst gesloten in de onderneming, een al dan niet algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst, de individuele schriftelijke of mondelinge arbeidsovereenkomst, het gebruik, een eenzijdige verbintenis of een statuut (wat de werknemers van de openbare sector betreft).
In principe worden alle prestaties uitgekeerd aan de werknemers uit hoofde van hun arbeidsovereenkomst gelijkgesteld met loon. Concreet betekent dit dat de sociale-zekerheidsbijdragen niet alleen verschuldigd zijn op het eigenlijke brutoloon, maar ook op tal van andere voordelen.
Sommige voordelen zijn echte vrijgevigheden die geen tegenprestatie vormen voor geleverde arbeid en om die reden geen loon zijn als geen andere rechtsgrond aanwezig is. Het moet wel gaan om voordelen die de werkgever spontaan toekent naar aanleiding van een bijzondere gebeurtenis (bijvoorbeeld grote brandschade aan het huis van de werknemer), voor zover er binnen de onderneming geen traditie bestaat dergelijke voordelen toe te kennen, er in hoofde van de werknemer geen enkel recht op kan worden uitgeoefend, en er geen rechtstreeks verband met de dienstbetrekking bestaat (1) (2).

– Ingevolge de dienstbetrekking:

Deze voorwaarde dient zeer ruim te worden opgevat. Onder loon verstaat men niet enkel de voordelen aan de werknemer verschuldigd als tegenprestatie voor de verrichte arbeid, maar tevens alle voordelen waarop hij recht heeft en die enig verband houden met de dienstbetrekking.

– Ten laste van de werkgever:

Tot het loonbegrip kunnen alle voordelen behoren, ongeacht of deze door de werkgever zelf worden uitgekeerd, mits zij maar te zijnen laste komen. Voordelen betaald door derden (zoals fondsen voor bestaanszekerheid) zijn dus niet noodzakelijk uitgesloten van het loonbegrip.

1.2. Toepassing

Onderstaande voorbeelden verduidelijken welke voordelen, gelet op bovenvermelde beginselen, behoren tot het loon waarop de bijdragen worden berekend, zonder daarmee andere gevallen uit te sluiten. Het is duidelijk dat het een indicatieve en géén exhaustieve lijst betreft:

- de eigenlijke lonen en wedden;
- het bedrag dat overeenstemt met de voordelen in natura;
- de commissielonen;
- de fooien en het bedieningsgeld voorzien bij de dienstbetrekking of opgelegd door het gebruik;
- de voordelen waarvan de toekenning niet voortvloeit uit een overeenkomst, een reglement, een gebruik of een statuut, maar toegekend als tegenprestatie voor de geleverde arbeid, zonder dat moet worden gezocht naar een andere juridische grondslag voor de toekenning van die voordelen;
- de gratificaties, premies, vergoedingen van elke aard, aandelen in de winst en alle andere voordelen, toegekend als tegenprestatie voor de arbeid of ingevolge een overeenkomst, een reglement, een gebruik, een eenzijdige verbintenis of een statuut (3);

(1) Lenaerts, H., Conclusie voor Cass., 20 april 1977, R.W., 1977-1978, 1871.
(2) Cass., 26 november 1979, J.T.T., 1980, 8, met opmerking Van Langendonck, J.
(3) Cass., 11 september 1995, *Arr. Cass.*, 1995, 767.

- het loon voor de wettelijke feestdagen en voor de dagen die een op een zondag vallende wettelijke feestdag vervangen, of voor een dag waarop er gewoonlijk niet gewerkt wordt;
- het gewaarborgde dag-, week- of maandloon, verschuldigd ingevolge de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, alsmede ingevolge de wetten betreffende de arbeidsovereenkomsten voor binnenschippers en zeevissers, in geval van schorsing van de arbeidsovereenkomst ten gevolge van een ongeval of een ziekte;
- het loon verschuldigd aan de werklieden ingevolge de wet, wanneer de werkgever de uitvoering van de overeenkomst volledig heeft geschorst of een regeling van gedeeltelijke arbeid heeft ingevoerd, zonder zich te houden aan de wettelijke bepalingen in verband met de formaliteiten voor de bekendmaking of aan de bepalingen die de termijn van de volledige schorsing of van de regeling van gedeeltelijke arbeid beperken;
- het loon voor de afwezigheidsdagen, waarop de opgezegde werknemer wettelijk recht heeft om een nieuwe betrekking te zoeken;
- het loon dat de werkgevers of een derde te hunnen laste rechtstreeks betalen voor de dagen bijkomend aan de wettelijke vakantie;
- het loon verschuldigd voor de dagen van klein verlet (familiegebeurtenissen, staatsburgerlijke verplichtingen of burgerlijke opdrachten), politiek verlof (wet van 19 juli 1976) en betaald educatief verlof;
- de voordelen die de werkgever naar aanleiding van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst toekent aan de werknemer, wanneer de overeenkomst een normaal einde kent;
- het gedeelte van de sommen die als terugbetaling gelden van de kosten die ten laste van de werkgever vallen, dat het bedrag van de werkelijke kosten overschrijdt (1).

2. Uitsluitingen uit het loonbegrip

Een aantal voordelen worden uitdrukkelijk van het loonbegrip uitgesloten. Deze uitsluitingen vindt men terug in de artikelen 19, §2 en 19bis van het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders. Het gaat *onder meer* over volgende voordelen, waarvan onderstaande lijst niet volledig is:

- Bepaalde vergoedingen die door de werkgever verschuldigd zijn wanneer de arbeidsovereenkomst wordt stopgezet; de inwinningsvergoeding van de handelsvertegenwoordiger, de vergoeding verschuldigd door de werkgever zonder dat deze laatste zijn wettelijke, contractuele of statutaire verplichtingen naleeft.
  Opgelet: bij uitzondering op deze regel worden als loon beschouwd:
  de vergoedingen verschuldigd, hetzij voor de verbreking van de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde duur bij gebrek aan het respecteren van de opzegtermijn of van een gedeelte van deze opzegtermijn, hetzij voor de verbreking van de arbeidsovereenkomst voor een bepaalde duur of voor een welomschreven werk vóór het einde van de arbeidsovereenkomst of vóór de voltooiing van het werk;
  de vergoedingen voorzien in de artikelen 16 tot 18 van de wet van 19 maart 1991 houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden; de vergoeding beoogd bij artikel 20 van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 5 van 24 mei 1971 betreffende het statuut van de syndicale afvaardigingen van het per-

(1) Cass., 9 oktober 1989, *Arr. Cass.*, 1989-1990, 183.

soneel der ondernemingen; de vergoeding betaald door de werkgever in het geval dat de werkgever en de werknemer in onderlinge overeenstemming de arbeidsovereenkomst beëindigen.
De bedragen die gelden als terugbetaling van de kosten die de werknemer heeft verricht om zich van zijn woonplaats naar zijn werkplaats te begeven, alsook de kosten die ten laste van zijn werkgever vallen, en dit, onder de voorwaarden vermeld in artikel 19, §2, 4°, van het KB van 28 november 1969. Er is evenwel een nieuwe solidariteitsbijdrage verschuldigd door elke werkgever die rechtstreeks of onrechtstreeks een voertuig dat niet uitsluitend voor beroepsdoeleinden is bestemd, ter beschikking stelt van zijn werknemer, en dit ongeacht de financiële bijdrage van de werknemer in de financiering en/of het gebruik van dit voertuig. Deze bijdrage wordt berekend volgens de CO2-uitstoot van het voertuig en het type brandstof.
De verplaatsing van de woonplaats naar de werkplaats wordt beschouwd als een privé-traject, waarvoor de solidariteitsbijdrage verschuldigd is.
– De vergoeding die de werkgever aan tijdelijk werklozen moet betalen voor feestdagen die in de periode van schorsing van de arbeidsovereenkomst vallen.
– De wettelijke vergoeding wegens uitwinning, verschuldigd aan ontslagen handelsvertegenwoordigers.
– De geschenken in natura, in speciën of in de vorm van betaalbons, geschenkcheques genaamd, die per jaar en per werknemer niet het totaal bedrag van 35,00 EUR overschrijden, eventueel te vermeerderen met 35,00 EUR per jaar voor elk kind ten laste van deze werknemer, en die worden toegekend ter gelegenheid van Sinterklaas, Kerstmis of nieuwjaar. De geschenken in speciën of geschenkcheques, verleend aan de werknemer naar aanleiding van een eervolle onderscheiding of ter gelegenheid van zijn pensionering, voorzover ze niet hoger liggen dan een totaal van 105,00 EUR per jaar. De geschenken in speciën of in de vorm van geschenkcheques die aan een werknemer worden overhandigd ter gelegenheid van zijn pensionering als ze een bedrag van 35 EUR niet overschrijden per volledig dienstjaar dat de werknemer bij de betrokken werkgever in dienst is, en met een totaal bedrag van ten minste 105 EUR en maximum 875 EUR.
De in vorige alinea's bedoelde geschenkcheques mogen enkel worden ingeruild bij de ondernemingen die vooraf een akkoord hebben gesloten met de emittenten van die betaalbons, moeten een beperkte looptijd hebben en mogen niet in speciën aan de begunstigde worden uitbetaald.
– De maaltijdcheques die niet worden verleend ter vervanging of omzetting van loon, premies, voordelen in natura of enig ander voordeel, mits tegelijkertijd aan de zes voorwaarden van het tweede lid artikel 19bis is voldaan.
– De speciale forfaitaire vergoeding die is vastgesteld per collectieve arbeidsovereenkomst, bestemd voor de werknemers van de instellingen en diensten die ressorteren onder het Paritair Comité van de onderwijs- en huisvestingsinstellingen (Paritair Comité 318), voor zover deze zijn erkend en gesubsidieerd door de Gemeenschap of het Gewest waaronder ze vallen. Het gaat i.c. om een kamppremie voor het vakantieverblijf dat is georganiseerd door de genoemde instellingen en diensten. Deze premie wordt toegekend voor ten hoogste dertig dagen per jaar aan de leden van het begeleidend personeel, ter compensatie van de bijkomende reële verplichtingen en kosten. Deze bedraagt ten hoogste 28,48 EUR per dag.
– De vergoedingen die bij wijze van bijkomende prestatie uitbetaald worden aan het onderwijzend of ander personeel voor het toezicht in het kleuter- en lager onderwijs of voor de begeleiding van leerlingen in het leerlingenvervoer1

– Het voordeel van de opties op aandelen zoals omschreven in artikel 42 van de wet van 26 maart 1999 inzake het Belgische actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen. Maar indien de prijs van de uitoefening op het ogenblik van de aanbieding van de optie lager is dan de waarde van de aandelen waarop de optie betrekking heeft op het ogenblik van het aanbod, dan wordt dit verschil toch als loon beschouwd. Wanneer de optie op het ogenblik van het aanbod of tot de vervaldag van de termijn van de uitoefening van de optie, bedingen bevat die beogen een zeker voordeel aan de begunstigden van de optie te verlenen, dan is dit voordeel als loon op te vatten (artikel 43, §8 van voornoemde wet).
- De vermindering, ten laste van de werkgever, van de normale prijs van de gefabriceerde of verkochte producten, of diensten geleverd door de werkgever, onder de voorwaarden vermeld in artikel 19, §2, 19°, van bovenvermeld besluit van 28 november 1969.

Afdeling 3. Verplichtingen van de werkgever

A. Inschrijving bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)

Een werkgever die voor de eerste maal verzekeringsplichtig personeel in dienst neemt, is verplicht zijn inschrijving bij de RSZ aan te vragen.

Dezelfde verplichting geldt voor een werkgever die gedurende een bepaalde periode niet meer ingeschreven was omdat hij geen onderworpen personeel tewerkstelde, maar nu opnieuw onderworpen werknemers in dienst neemt.

De werkgever die gedurende het gehele kwartaal geen personeel tewerkstelt, moet dit uiterlijk de laatste dag van de maand volgend op het kwartaal ter kennis brengen van de RSZ, dit met het oog op de schrapping van zijn inschrijving. Bij gebrek aan een melding binnen die termijn, is de werkgever als sanctie een forfaitaire vergoeding verschuldigd van 495,79 EUR.

Vanaf 1 januari 2003 is de onmiddellijke aangifte van tewerkstelling (DIMONA) verplicht voor alle werkgevers, zowel in de overheidssector als in de privé-sector, voor al hun werknemers (op enkele uitzonderingen na). Vanaf deze datum moeten ze dus onmiddellijk aan de RSZ elke aanwerving van een werknemer en elk einde van een arbeidsovereenkomst mededelen.

Deze aangifte moet via een elektronisch bericht gebeuren.

De DIMONA-aangifte gaat gepaard met een aantal administratieve vereenvoudigingen betreffende het bijhouden van sommige sociale documenten. De werkgevers hebben bovendien toegang tot bepaalde gegevens die door verschillende administraties werden ingezameld.

Nadere inlichtingen over de DIMONA-aangifte kunnen bekomen worden bij het contactcentrum Eranova, tel. 02 511 51 51, e-mail: contactcentrum@eranova.fgov.be.

De onmiddellijke aangifte van tewerkstelling (DIMONA) voor een eerste werknemer, start automatisch de procedure voor de inschrijving als werkgever. Een nieuwe werkgever die een DIMONA-aangifte doet, moet zich dus niet meer melden om zijn inschrijvingsnummer te krijgen.

Vanaf 1 januari 2005 moet elke werkgever worden geïdentificeerd bij de Kruispuntbank van Ondernemingen (KBO) en beschikken over een uniek ondernemingsnummer.

Dit ondernemingsnummer stelt de RSZ in staat om de KBO op de hoogte te brengen van de verwerving of het verlies van de hoedanigheid van werkgever of van elke andere verandering die de werkgever ondergaat.
Elke onderneming kan zich, indien ze dit wenst, enkel op basis van haar ondernemingsnummer laten identificeren.
Op termijn zal het unieke ondernemingsnummer het enige identificatienummer van de onderneming worden en het RSZ-identificatienummer vervangen.

B. Kwartaalaangiften

Een werkgever is verplicht binnen de maand die op ieder kwartaal volgt, een aangifte aan de RSZ toe te zenden. Die aangifte geschiedt op formulieren bezorgd door de RSZ.

Het formulier bestaat uit een boekhoudraam en personeelsstaten. De aangifte voor het tweede kwartaal bevat ook een statistiekraam.

De werkgever bezorgt dit formulier terug aan de RSZ, uiterlijk de laatste dag van de maand na elk kalenderkwartaal waarop de aangifte betrekking heeft. De erkende sociale secretariaten van werkgevers beschikken na deze datum nog over een bijkomende termijn van twintig werkdagen.

De werkgever kan ook gedeelten van de aangiften op elektronische dragers terugsturen. Hij moet hiervoor wel, vooraf en uitdrukkelijk, de toelating bekomen van de Directie Informatica van de RSZ.

Indien de werkgever de aangifte met bijlagen niet of onvolledig of foutief heeft doorgestuurd, dan stelt de RSZ ambtshalve het bedrag van de verschuldigde bijdrage vast met behulp van de gegevens waarover hij reeds beschikt of na alle nuttige inlichtingen te hebben ingewonnen bij de werkgever zelf. Als burgerlijke sanctie voor het niet tijdig verschaffen van de bescheiden en bijdragen wordt hem een boete opgelegd.

C. Betaling van de bijdragen

Bij iedere loonuitbetaling dient de werkgever de bijdragesom in te houden die ten laste valt van de werknemer (de werknemersbijdrage). Hierbij voegt hij het gedeelte van de bijdrage voor zijn eigen rekening (de werkgeversbijdrage). Voor bepaalde categorieën van werknemers worden de bijdragen berekend op een forfaitair bedrag in plaats van op het brutoloon (dit is bijvoorbeeld het geval voor zeevissers, sportlui, werknemers die deels of volledig met fooien worden betaald). Dit forfaitaire bedrag verschilt volgens het uitgeoefende beroep. Als een werkgever de werknemersbijdrage niet tijdig heeft ingehouden, mag hij dat niet op de werknemer verhalen.

Het totale bedrag dat aldus wordt verkregen, moet zoals gezegd aan de RSZ worden overgemaakt onder de verantwoordelijkheid van de werkgever.

De werkgever betaalt de bedragen per kwartaal. Deze moeten uiterlijk op de laatste dag van de maand na het betrokken kwartaal aan de RSZ gestort zijn, dit wil zeggen:

1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
30 april	31 juli	31 oktober	31 januari

Een werkgever die voor een welbepaald kwartaal voor meer dan 6.197,34 EUR bijdragen heeft aangegeven, is verplicht het daaropvolgende kwartaal, uiterlijk de 5e van iedere maand volgend op dat laatste kwartaal, een voorschot te storten van 30% van de totale bijdragen die verschuldigd waren voor het voorlaatste vervallen kwartaal. Op deze regel wordt een uitzondering gemaakt wanneer de verschuldigde voorschotten betrekking hebben op het vierde kwartaal en dus uiterlijk op 5 november, 5 december en 5 januari betaald moeten zijn. Ze bedragen dan respectievelijk 35, 35 en 20% van het bedrag van de bijdragen van het tweede kwartaal van hetzelfde jaar. Ingeval de werkgever geen bijdragen verschuldigd was voor het voorlaatste vervallen kwartaal, moet hij binnen de vermelde termijn bij wijze van voorschot op de bijdragen van het kwartaal per tewerkgestelde werknemer 421,42 EUR per maand betalen. (Dit bedrag is niet verschuldigd voor arbeiders voor wie de werkgever, voor dezelfde periode, effectief de provisie van 619,73 EUR zoals bepaald in artikel 34bis heeft betaald, indien zij onder het toepassingsgebied vallen van het Paritair Comité van de Bouw). Wanneer het bedrag van deze 30% het bedrag van 30% van de vermoedelijke bijdragen van het lopende kwartaal overschrijdt, kan de werkgever het voorschot tot het laatstgenoemde bedrag verminderen, onverminderd de bijdrageopslagen wanneer het aldus betaalde voorschot ontoereikend is.

Het verschil tussen de som van de maandelijkse voorschotten en de gezamenlijke bijdragen die voor het kwartaal dienen te worden betaald, moet aan de RSZ worden overgemaakt, uiterlijk de laatste dag van de maand die op het kwartaal volgt.

De erkende sociale secretariaten beschikken over bijkomende termijnen om de bijdragen van de bij hen aangesloten leden over te maken aan de RSZ.

D. Sociale secretariaten voor werkgevers

Talrijke werkgevers zijn aangesloten bij een erkend sociaal secretariaat dat in hun plaats de formaliteiten met betrekking tot de kwartaalaangiften vervult en zich belast met de betaling der bijdragen. Om erkend te kunnen worden door de minister van Sociale Zaken dient het sociaal secretariaat:

– Opgericht te zijn in de vorm van een vzw overeenkomstig de wet van 27 juni 1921 en uitsluitend tot doel hebben in naam en voor rekening van de leden en de aangeslotenen formaliteiten te vervullen waartoe zij in hun hoedanigheid van werkgever verplicht zijn.
– Onder de stichtende leden dient zich een representatieve organisatie van werkgevers te bevinden, die een niet-winstgevend doel nastreeft. Deze werkgeversorganisatie moet ten minste twee vertegenwoordigers in de raad van beheer van het sociaal secretariaat tellen.
– Ofwel ten minste 300 aangesloten werkgevers groeperen, ofwel 100 aangesloten werkgevers die samen ten minste 5.000 werknemers in dienst hebben. De erkenning kan worden ingetrokken door de minister van Sociale Zaken.

E. De sancties

1. De burgerlijke sancties

Wanneer de bijdragen niet op de vastgestelde tijd zijn betaald, wordt als sanctie een bijdrageopslag van 10% van het onbetaalde bedrag toegepast.

Indien de voorschotten op het vastgestelde ogenblik niet betaald zijn, dan wordt bij wijze van sanctie een bijdrageverhoging toegepast. Deze is gelijk aan een forfaitaire vergoeding, die afhankelijk is van het gedeelte van de in het kwartaal aangegeven bijdragen. Deze schommelt tussen 123,95 EUR en 12.394,68 EUR en wordt gecumuleerd met de sanctie bedoeld in het vorige lid.

Daarenboven is er een verwijlintrest van 7% per jaar verschuldigd indien de betalingen niet worden verricht binnen de voorgeschreven termijnen, vanaf het verstrijken van deze termijnen tot de dag waarop de betaling plaats heeft.

Indien de werkgever de driemaandelijkse aangifte en de vereiste bijlagen niet indient bij de Rijksdienst voor sociale zekerheid, is hij een forfaitaire vergoeding van 495,79 EUR verschuldigd, verhoogd met 247,89 EUR per schijf van 24.789,35 EUR aan bijdragen boven de 49.578,70 EUR.

Voor de werkgever die gedurende het gehele kwartaal geen personeel tewerkstelt en die nalaat dit uiterlijk de laatste dag van de maand volgend op het kwartaal ter kennis te brengen van de RSZ, zal als sanctie een forfaitaire vergoeding van 495,79 EUR worden toegepast.

Deze sancties kunnen echter worden gemilderd daar het beheerscomité van de RSZ de bevoegdheid heeft verkregen onder bepaalde voorwaarden een volledige of gedeeltelijke vrijstelling van deze opslagen en intresten te verlenen.

2. Strafsancties

Behalve deze burgerlijke sancties kunnen de personen die bijdragen verschuldigd zijn aan de RSZ en die ze weigeren te betalen, veroordeeld worden tot een boete van 26 EUR tot 500 EUR. Deze boete wordt zoveel maal toegepast als er werknemers zijn ten opzichte van wie een inbreuk werd gepleegd, met een maximum van 2.478,94 EUR en/of een gevangenisstraf van 8 dagen tot drie maanden. De werkgever wordt tegelijkertijd ambtshalve veroordeeld tot het betalen van de achterstallige bijdragen, bijdrageopslagen en verwijlinteresten.

In geval van bedrieglijke handelingen veroordeelt de rechter de werkgever ambtshalve tot het betalen van een schadevergoeding aan de RSZ die gelijk is aan het drievoud van de bedrieglijk ontdoken bijdragen.

De verjaringstermijn der publieke vordering is 5 jaar na het feit waaruit de vordering is ontstaan.

F. Geschillen (in verband met de inning der socialezekerheidsbijdragen)

1. Dagvaarding voor de arbeidsrechtbank

De weg die de RSZ meestal volgt, is de dagvaarding voor de arbeidsrechtbank van de schuldenaar die zijn bijdrageverplichting niet naleeft.

Een vordering van de RSZ tegen de schuldenaar of van de werkgever tegen de RSZ strekkend tot terugbetaling van niet-verschuldigde bijdragen verjaart na 5 jaar. Sedert de invoering van de wet van 25 januari 1999 kan voor het stuiten van de verjaring worden volstaan met een aangetekende brief.

2. Vervolging voor de strafrechtbank

In uitzonderlijke gevallen, namelijk als de bijdrageplichtige werkgever te kwader trouw is, zal het arbeidsauditoraat op verzoek van de RSZ een strafvordering aan-

hangig maken waarbij de RSZ zich in het strafproces burgerlijke partij zal stellen om de achterstallige bijdragen op te eisen. Die strafvordering verjaart 5 jaar na het feit waaruit de vordering is ontstaan.

3. Het dwangbevel

De wet van 27 juni 1969 (art. 40) had een nieuwigheid ingevoerd waarmee de RSZ de mogelijkheid kreeg een uitvoerbare titel te creëren en zich rechtstreeks tot de schuldenaar te wenden met het oog op de betaling van de schuld. Maar dat middel mocht slechts worden aangewend onder bij de wet bepaalde voorwaarden.

Die bepaling werd vervangen bij de wet van 4 augustus 1978, die aan de RSZ nog steeds de mogelijkheid biedt om met een dwangbevel te werk te gaan, maar waarbij de Koning de opdracht kreeg de voorwaarden en modaliteiten van deze procedure te regelen. Het KB van 5 augustus 1991 (B.S. 10 september 1991), dat in werking is getreden op 1 oktober 1991, organiseert de invordering door middel van een dwangbevel van sommige aan de RSZ verschuldigde bedragen.

Ten slotte moet hier nog aan toegevoegd worden dat de RSZ over een algemeen voorrecht op de roerende goederen van zijn schuldenaar beschikt, dat rang inneemt onder artikel 19, 4ter van de wet van 16 december 1851 betreffende de voorrechten en hypotheken. Dat voorrecht bestaat gedurende een termijn van 5 jaar vanaf de dag waarop de bijdragen opeisbaar zijn of vanaf de dag dat de werkgever per aangetekende brief in kennis wordt gesteld van het verschuldigde bedrag, indien de RSZ ambtshalve de aangifte opstelt.

Afdeling 4. Maatregelen ter bestrijding van de sociale fraude en het zwartwerk

Bij de uitwerking van het beleid tot bestrijding van de bedrieglijke praktijken van de koppelbazen, bestaande uit de tewerkstelling van niet-aangegeven personeel en het niet-betalen van de socialezekerheidsbijdragen, werd voorzien in een regeling van hoofdelijke aansprakelijkheid. Deze regeling berust op de principes van hoofdelijke aansprakelijkheid van de medecontractant en van kettingaansprakelijkheid van de contractanten, maar houdt ook rekening met de inhoudingsplicht en het principe van vrijstelling van aansprakelijkheid wanneer de medecontractant geregistreerd is en geen socialezekerheidsbijdragen verschuldigd is. Deze regeling van hoofdelijke aansprakelijkheid geldt niet voor de natuurlijke persoon als opdrachtgever wanneer hij bouwwerken voor een strikt persoonlijk doel laat uitvoeren.

De opdrachtgever of de aannemer die een beroep doet op een niet-geregistreerde aannemer of onderaannemer is hoofdelijk aansprakelijk voor diens sociale schulden, tot 50% van de totale prijs van de werken die de niet-geregistreerde aannemer of onderaannemer werden toevertrouwd.

Wanneer bepaalde werken in onderaanneming worden gegeven, is iedere aannemer of onderaannemer aan wie de werken worden toevertrouwd, ook hoofdelijk aansprakelijk voor de sociale schulden van iedere niet-geregistreerde onderaannemer die na hem tussenkomt in de uitvoering van deze werken. Deze hoofdelijke aansprakelijkheid is beperkt tot 50% van de totale prijs van de werken die aan de niet-geregistreerde aannemer werden toevertrouwd.

Voor het bepalen van de aansprakelijkheid wordt rekening gehouden met de volgorde van de ketting. De aannemer die een beroep doet op een niet-geregistreerde onderaannemer zal dus eerst worden aangesproken vooraleer men de ketting afgaat.

De sociale schulden omvatten:

1° de betaling aan de RSZ van de bedragen verschuldigd bij toepassing van de wetgeving en de reglementering betreffende de sociale zekerheid voor werknemers, die betrekking hebben op de kwartalen tijdens dewelke de werken werden uitgevoerd en op de vorige kwartalen;
2° de betaling van de bijdragen verschuldigd aan een Fonds voor bestaanszekerheid, die betrekking hebben op de kwartalen tijdens dewelke de werken werden uitgevoerd en op de vorige kwartalen.

Behalve de hoofdelijke aansprakelijkheid van de opdrachtgever die een beroep doet op een niet-geregistreerde aannemer, moet de opdrachtgever, bij elke betaling aan een niet-geregistreerde aannemer, ook 15% van het door hem verschuldigde bedrag inhouden en storten aan de RSZ.

Behalve de hoofdelijke aansprakelijkheid van de aannemer die een beroep doet op een onderaannemer, moet de aannemer, bij elke betaling aan een onderaannemer, ook 35% van het door hem verschuldigde bedrag inhouden en storten aan de RSZ.

Wanneer de inhouding van 15% of 35% door de opdrachtgever of door de aannemer niet werd gestort aan de RSZ, zijn zij een bijdrageopslag gelijk aan het bedrag van de inhouding verschuldigd aan de RSZ.

De aannemer die de storting van 35% niet heeft verricht terwijl de onderaannemer niet geregistreerd was op het ogenblik dat de overeenkomst werd gesloten, is aansprakelijk voor de sociale schulden van de onderaannemer.

De aannemer die een factuur betaalt aan een onderaannemer die geregistreerd is op het tijdstip van de betaling, is vrijgesteld van de verplichte inhouding indien de onderaannemer geen schulden heeft op het tijdstip van de betaling. De Rijksdienst voor sociale zekerheid houdt zich te dien einde bezig met de samenstelling van een voor het publiek toegankelijke databank, die bewijskracht heeft.

Iedere hoofdaannemer moet, alvorens een werf op te starten, aan de RSZ alle inlichtingen verstrekken die nodig zijn om de belangrijkheid van de werf te ramen en er desgevallend de onderaannemers van te identificeren.

Deze verplichting geldt niet voor de hoofdaannemers die geen beroep doen op een onderaannemer, voor de werven waarvoor het totale bedrag der werken, exclusief de belasting over de toegevoegde waarde, die aan hen zijn toevertrouwd, lager ligt dan 24.789,35 EUR (1).

Bovendien werd iedere onderaannemer verplicht om dagelijks aan de hoofdaannemer een lijst te overhandigen van de werknemers die hij op de werf tewerkstelt. Iedere hoofdaannemer kreeg tevens de verplichting om op elke werf een dagboek bij te houden.

Vanaf 1 juli 1994 werden de bepalingen inzake de dagelijkse lijst en het dagboek evenwel vervangen door een systeem dat alle werknemers tewerkgesteld op de werf verplicht een geldige sociale-identiteitskaart of een aanvraag voor een sociale-identiteitskaart bij zich te hebben. Het nieuwe stelsel voert een voorafgaande meldingsplicht in wanneer een werknemer zal worden tewerkgesteld, evenals een voorschotregeling. Er dient gewezen op het toezicht op de gebruikers van in België tewerkgestelde werknemers die aan een buitenlands socialezekerheidsstelsel van de Europese Unie onderworpen blijven.

(1) Art. 69, §1, van de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering (B.S. 17 augustus 1978)

Elke persoon bij wie of voor wie deze werknemers worden tewerkgesteld, moet tijdens de eerste dag van aanwezigheid van de werknemers aan de Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid [ex-Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu] schriftelijk de namen meedelen van degenen die het bewijs van detachering niet kunnen voorleggen. De Koning heeft de personen aangeduid die vrijgesteld zijn van deze mededelingsplicht (1).

Ten slotte dient volledigheidshalve de aandacht te worden gevestigd op een verlenging van verschillende verjaringstermijnen, waaronder de publieke rechtsvordering wegens overtredingen van de wet van 27 juni 1969, van 3 tot 5 jaar (2).

(1) KB van 6 december 1978 tot aanduiding van de personen vrijgesteld van de verplichting opgelegd door artikel 69, §1, van de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering (B.S. 2 februari 1979).
(2) Wet van 29 april 1996 houdende sociale bepalingen (B.S. 30 april 1996).

II. De financiering

Artikel 22 van de wet van 29 juni 1981 tot vaststelling van de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers bepaalt dat de sociale zekerheid gefinancierd wordt door:

- solidariteit tussen werknemers en werkgevers in de vorm van socialezekerheidsbijdragen;
- nationale solidariteit in de vorm van staatstoelagen;
- ontvangsten die bij wet worden vastgelegd;
- legaten, leningen en kapitaalintresten.

Tot in 1994 werden die ontvangsten, behalve die welke in het Fonds voor Financieel Evenwicht van de sociale zekerheid werden gestort, afzonderlijk vastgelegd voor elke tak. Maar sinds 1 januari 1995 is binnen de RSZ een globaal financieel beheer van kracht en worden de verschillende takken gefinancierd volgens hun behoeften. De behoeften van de takken stemmen overeen met het verschil tussen de totale uitgaven en de eigen ontvangsten waarover ze nog beschikken.

Afdeling 1. Bijdragen op lonen

Wegens hun juridische aard worden bijdragen meestal beschouwd als een vorm van "parafiscaliteit". In bepaalde opzichten zijn bijdragen immers vergelijkbaar met fiscale middelen. Aan de ene kant zijn het allebei verplichte belastingen die worden besteed aan de werking van een openbare dienst, en aan de andere kant zijn de regels in verband met de inning en terugvordering van bijdragen in zekere mate geïnspireerd door beginselen van fiscaal recht (de dwangprocedure bijvoorbeeld). Toch is het niet mogelijk om bijdragen volledig gelijk te stellen met belastingen aan de Staat (vandaar de term parafiscaliteit): voor socialezekerheidsbijdragen gelden niet de grondwettelijke regels in verband met het jaarlijkse en universele karakter van belastingen.

De bijdragen die de RSZ int, worden per kwartaal berekend als een percentage op het niet-geplafonneerde brutoloon voor onderworpen werknemers (zelfs indien het loon niet daadwerkelijk betaald is) alvorens de bedrijfsvoorheffing wordt afgehouden. Een deel van de bijdragen komt voor rekening van de werkgever en een ander deel komt voor rekening van de werknemer.

De tabel hieronder geeft een overzicht van de bijdragepercentages die gelden voor werknemers al naar gelang van de sector waarin zij werken, en die van toepassing waren op 1 januari 2005.

De sociale bijdragen voor het eerste kwartaal 2004						
Regelingen	Arbeiders			Bedienden		
	In % van het brutoloon aan 108%			In % van het brutoloon		
	Werk-nemer	Werk-gever	Totaal	Werk-nemer	Werk gever	Totaal
Globale bijdrage (1)						
Pensioenen	7,50	8,86	16,36	7,50	8,86	16,36
Ziekte-invaliditeit						
Gezondheidszorg	3,55	3,80	7,35	3,55	3,80	7,35
Uitkeringen	1,15	2,35	3,50	1,15	2,35	3,50
Werkloosheid	0,87	1,46	2,33	0,87	1,46	2,33
Gezinsbijslag		7,00	7,00		7,00	7,00
Arbeidsongevallen		0,30	0,30		0,30	0,30
Beroepsziekten		1,02	1,02		1,02	1,02
	13,07	**24,79**	**37,86**	**13,07**	**24,79**	**37,86**
Andere algemene bijdragen						
Jaarlijkse vakantie (2)		6,00	6,00			
Betaald educatief verlof		0,04	0,04		0,04	0,04
Begeleidingsplan voor jongeren die een inschakelingsparcours volgen		0,05	0,05		0,05	0,05
Kinderopvang		0,05	0,05		0,05	0,05
Risicogroepen		0,10	0,10		0,10	0,10
Loonmatiging		7,48	7,48		7,48	7,48
Bijdrage werkloosheid						
(10 werknemers of meer)		1,60	1,60		1,60	1,60
Loonmatiging		0,09	0,09		0,09	0,09
Bedrijfssluiting						
Klassieke opdrachten		0,25	0,25		0,25	0,25
1 à 19 werknemers						
Loonmatiging		*0,01*	*0,01*		*0,01*	*0,01*
20 werknemers of meer		0,29	0,29		0,29	0,29
Loonmatiging		*0,02*	*0,02*		*0,02*	*0,02*
Tijdelijke werkloosheid		0,22	0,22		0,22	0,22
Loonmatiging		*0,01*	*0,01*		*0,01*	*0,01*
Algemeen totaal						
1 à 9 werknemers	13,07	39,00	52,07	13,07	33,00	46,07
10 à 19 werknemers	13,07	40,69	53,76	13,07	34,69	47,76
20 werknemers of meer	13,07	40,74	53,81	13,07	34,74	47,81

(1) Voor de werkgevers en werknemers die onderworpen zijn aan alle takken van de sociale zekerheid, werden de bijdragen per tak vervangen door de globale bijdrage.
(2) Niet inbegrepen is de bijdrage van 10,27% berekend op de brutolonen van het vorige jaar aan 108%, uiterlijk te betalen op 30 april.

Voorbeeld:

Een bediende die bruto 1.487,36 EUR verdient en werkt in een onderneming met minder dan 10 werknemers, moet 13,07% socialezekerheidsbijdragen betalen, hetzij 194,40 EUR. Zijn werkgever moet 33,00%, hetzij 490,83 EUR (min een eventuele vermindering van de socialezekerheidsbijdragen) betalen. De werkgever stort iedere maand 1.292,96 EUR op de rekening van de werknemer, uiteraard min de bedrijfsvoorheffing die aan de fiscus wordt uitgekeerd, terwijl hij ieder kwartaal 2.055,69 EUR (min een eventuele bijdragevermindering) aan de RSZ (3 x (194,40 + 490,83)) betaalt. De maandelijkse loonkosten voor de werkgever bedragen 1.978,19 EUR (min een eventuele bijdragevermindering).

De bijdragen uit bovenstaande tabel worden vervangen door een globale bijdrage naar gelang van de takken waaraan de werknemer onderworpen is. Voor een werknemer die aan alle takken van de sociale zekerheid onderworpen is, bedraagt de globale bijdrage 37,86%, waarvan 13,07% door de werknemer en 24,79% door de werkgever wordt gefinancierd. Deze globale bijdrage wordt over de sectoren verdeeld volgens de financiële behoeften ervan, en niet op basis van de percentages die de tabel aangeeft (cf. E. Het globaal beheer).

Behalve de algemene bijdragen, zijn aan de RSZ ook een aantal bijzondere bijdragen verschuldigd. Deze bijzondere bijdragen worden regelmatig en om de meest diverse redenen ingevoerd. De bijzondere bijdragen hebben weinig met elkaar gemeen, behalve dan dat de werkgever (of een andere schuldenaar) ze moet betalen via de RSZ. Zo zijn er de bijzondere bijdrage voor educatief verlof, de loonmatigingsbijdrage, de bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid, de bijzondere bijdrage voor het Fonds voor de Sluiting van Ondernemingen, de bijzondere bijdrage voor de Fondsen voor Bestaanszekerheid, de bijzondere bijdrage voor kinderopvang bestemd voor het Fonds van Collectieve Uitrustingen en Diensten, de bijzondere bijdrage voor de tewerkstelling van risicogroepen bestemd voor het Tewerkstellingsfonds, enzovoort. Het Tewerkstellingsfonds en het Fonds voor de Sluiting van Ondernemingen worden gebruikt om de tak werkloosheid te financieren. Tot slot bestaan er ook werkgeversbijdragen op aanvullende pensioenen, brugpensioenen en deeltijdse arbeid, die verder aan bod zullen komen.

Het begrip loon, de modaliteiten voor inning en terugvordering, de sancties en de geschillen worden in afdeling 3 onder de loep genomen.

Afdeling 2. De Rijkstoelagen

De wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels legt het bedrag bestemd voor het globaal beheer vast op 4.665,4 miljoen EUR, jaarlijks geïndexeerd. Vanaf 2002 wordt dit basisbedrag beperkt tot 28,6 miljoen EUR ter compensatie van bepaalde maatregelen betreffende de socialezekerheidsbijdragen in het kader van de politiehervorming. De subsidies ten voordele van het invaliditeitspensioen in de mijnwerkersregeling en de verzekering voor ziekte en invaliditeit en de werkloosheidsverzekering in de regeling voor zeelieden ter koopvaardij, bepaald door het verschil tussen de uitgaven en de ontvangsten van deze regelingen, worden bovendien ook voor het globaal beheer gestort.

Afdeling 3. Bijdragevermindering ter bevordering van de werkgelegenheid

Er werd een aantal wettelijke en reglementaire bepalingen goedgekeurd om de werkgelegenheid te bevorderen en de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid te verlagen. Deze verlagingen zijn forfaitair of worden berekend als een percentage van het loon. De verlaging kan ook een vrijstelling zijn. Voor de verwijzingen naar deze teksten raden wij de lezer aan, de algemene instructies voor werkgevers te raadplegen die door de RSZ zijn opgesteld.

1. De structurele vermindering van de socialezekerheidsbijdragen

Vanaf 1 april 1999 werden twee stelsels van vermindering van de werkgeversbijdragen afgeschaft: het gaat om de Maribel-vermindering (d.i. de forfaitaire vermindering van de bijdragen voor de tewerkstelling van handarbeiders) enerzijds en om de vermindering voor lage lonen (deze maatregel had de aanmoediging van de tewerkstelling van laaggeschoolden tot doel) anderzijds. Deze twee bijdragevermindering werden vervangen door de structurele vermindering van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid, met als doel de werkgeversbijdragen binnen een termijn van 6 jaar terug te brengen op het niveau van het gemiddelde van onze buurlanden.

Het stelsel van de structurele vermindering geldt voor de werknemers die aan alle takken van de sociale zekerheid voor werknemers onderworpen zijn.

De vermindering van de bijdragen wordt bepaald naargelang van het loonbedrag (de vermindering is omgekeerd evenredig met de grootte van het loonbedrag), de duur van de tewerkstelling en de categorie waartoe een werknemer behoort.

Een onderscheid wordt gemaakt tussen drie categorieën werknemers.

– Categorie 1: de werknemers die niet tot een van de volgende twee categorieën behoren;

– Categorie 2: de werknemers die in aanmerking komen voor de Sociale Maribel, met uitzondering van de werknemers die ressorteren onder het paritair Comité voor de diensten voor gezins- en bejaardenhulp, en de werknemers die in een beschutte werkplaats tewerkgesteld zijn;

– Categorie 3: de werknemers die in een beschutte werkplaats tewerkgesteld zijn.

De structurele vermindering van sociale zekerheidsbijdragen is cumuleerbaar met de doelgroepvermindering en met de Sociale Maribel van de non-profitsector.

Het bedrag van de vermindering is afhankelijk van de categorie van de werknemer en van de loonschaal waarin deze werknemer zich bevindt.

De ondernemingen voor aangepast werk genieten een specifiek verminderingsstelsel.

2. Doelgroepverminderingen

Behalve van de structurele vermindering kan de werkgever ook genieten van een van de zes doelgroepverminderingen.

2.1. Oudere werknemers

Deze doelgroepvermindering bestaat uit een forfaitair bedrag per kwartaal voor werknemers vanaf 57 jaar. Deze vermindering maakte voorheen deel uit van de structurele vermindering.

2.2. Langdurig werkzoekenden

Deze doelgroepvermindering is hoofdzakelijk bedoeld voor werkzoekenden sinds een periode waarvan de duur met name wordt bepaald op basis van de leeftijd. Wanneer de betrokkene ook uitkeringsgerechtigd werkloos is, kan zijn uitkering worden geactiveerd. Deze activering is ook mogelijk voor personen die een OCMW-uitkering ontvangen.
Behalve de doelgroepvermindering "langdurig werkzoekenden", zijn er ook speciale systemen voorzien voor werknemers in het kader van de doorstromingsprogramma's en de sociale-inschakelingseconomie.
Deze doelgroepvermindering vervangt het Activa-plan, de sociale-inschakelingseconomie en de doorstromingsprogramma's.

2.3. Eerste aanwervingen

Dankzij deze doelgroepvermindering kan de werkgever gedurende 20 kwartalen voor een werknemer elk kwartaal genieten van een vermindering, en dit gedurende de eerste vijf jaar na de aanwerving van een eerste werknemer. Een tweede en een derde werknemer komen ook in aanmerking voor een vermindering van de bijdragen, maar voor een kortere periode.

De doelgroepvermindering eerste aanwervingen vervangt de Plus-plannen, maar is veel soepeler. Zo moet de aangeworven persoon aan geen enkele voorwaarde voldoen op het vlak van werkloosheid of leefloon.

Indien de werkgever bij een erkend sociaal secretariaat aangesloten is, heeft hij recht op een tussenkomst in de aansluitingskosten van 36,45 EUR voor de kwartalen waarin hij een doelgroepvermindering voor de aanwerving van een eerste werknemer aanvraagt.

2.4. Jongeren

De vierde doelgroepvermindering heeft betrekking op laaggeschoolde jongeren die worden aangeworven in het kader van een startbaanovereenkomst.

Deze doelgroepvermindering vervangt de verminderingen in het kader van het Rosetta-plan en bovendien werd koninklijk besluit nr. 495 erin geïntegreerd (systeem van de overeenkomst werkopleiding en verminderingen voor deeltijds leerplichtige jongeren en leerlingen).

2.5. Collectieve arbeidsduurvermindering en vierdagenweek

Deze doelgroepvermindering voorziet in een forfaitaire vermindering wanneer de werkgever voor een personeelscategorie een arbeidsduurvermindering invoert van minstens 1 uur en dit voor onbepaalde tijd. De vermindering wordt toegekend gedurende 8, 12 of 16 kwartalen wanneer de arbeidsduur respectievelijk verminderd wordt tot 37, 36 of 35 uren per week. Als de vierdagenweek wordt ingevoerd, wordt een doelgroepvermindering van 4 kwartalen toegekend.

2.6. Herstructureringen

Het KB van 16 juli 2004 heeft vanaf 1 juli 2004 deze nieuwe doelgroepenvermindering ingevoerd. Het gaat om een forfaitaire vermindering van de werkgeversbijdragen gedurende maximaal drie kwartalen voor de werknemer die wordt aangeworven nadat hij door een onderneming in herstructurering werd ontslagen.

3. Specifieke verminderingen

3.1. Verlaging van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid bij de indienstneming van huisbedienden

Die vrijstelling geldt slechts voor de indienstneming van één enkele werknemer die aan bepaalde voorwaarden voldoet (werkloze, begunstigde van het bestaansminimum, enz.). De vrijstelling is van toepassing op de meeste takken in de sociale zekerheid, namelijk:

– ziekte- en invaliditeitsverzekering (geneeskundige verzorging en uitkeringen);
– werkloosheid;
– rust- en overlevingspensioenen;
– gezinsbijslag;
– beroepsziekten;
– arbeidsongevallen;
– loonmatigingsbijdrage.

De bijdragen betreffende de jaarlijkse vakantie en het betaald educatief verlof blijven verschuldigd.

3.2. Vrijstelling van socialezekerheidsbijdragen voor bepaalde kansarme jongeren

Het gaat om jongeren buiten het arbeidscircuit die geen werkloosheidsvergoeding, noch een wachtuitkering ontvangen. Bovendien mogen ze niet in aanmerking komen voor een beroepsopleiding in het kader van de bepalingen inzake tewerkstelling en werkloosheid. Ze moeten tussen 18 en 30 jaar oud zijn als ze door een vzw die uitsluitend tot doel mag hebben de tewerkstelling van jongeren te bevorderen, in dienst worden genomen.

De toepassing van het algemene socialezekerheidsstelsel voor werknemers is voor die jongeren beperkt tot de kinderbijslag, de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Erkende vzw's zijn voor beide takken vrijgesteld van bijdragen. De bijdragen bestemd voor de takken arbeidsongevallen, beroepsziekten en betaald educatief verlof blijven verschuldigd.

3.3. Vrijstelling voor gesubsidieerde contractuelen

De openbare besturen die gesubsidieerde contractuelen tewerkstellen waarvoor ze eventueel een premie ontvangen, genieten voor de hele duur van de tewerkstelling van die werknemers, een vrijstelling van de werkgeversbijdragen betreffende de volgende sectoren:

- de rust- en overlevingspensioenen van de werknemers;
- de ziekte- en invaliditeitsverzekering (sector geneeskundige verzorging en sector uitkeringen);
- de werkloosheid, zowel de bijdrage verschuldigd door alle werkgevers als de bijzondere bijdrage van 1,60% wanneer de werkgever ten minste 10 personen tewerkstelde op 30 juni van het voorgaande jaar;
- de kinderbijslagen;
- de beroepsziekten;
- de arbeidsongevallen.

3.4. De non-profitsector

In de vorm van een bijdragevermindering wordt een financiële tegemoetkoming verleend aan de werkgevers van de non-profitsector die zich ertoe verbinden daadwerkelijk deel te nemen aan de bevordering van de werkgelegenheid voor risicogroepen. De betrokken instellingen moeten een collectieve arbeidsovereenkomst naleven, afgesloten voor alle instellingen die onder de bevoegdheid van hetzelfde Paritair Comité vallen. De tegemoetkoming bedraagt 2% van de loonmassa van de werknemers van elk jaar waarin de collectieve arbeidsovereenkomst wordt toegepast, verhoogd met de werkgeversbijdragen indien aan een aantal voorwaarden is voldaan.

3.5. De arbeidsherverdeling in de openbare sector

Openbare diensten die contractuele werknemers aanwerven om een vier-vijfde-contract op te vullen, worden voor bepaalde bijdragen vrijgesteld.

Van 1 juli 1995 tot 31 december 2005 hebben de autonome overheidsbedrijven recht op een bijdragevermindering voor de werknemers, aangeworven ingevolge een bedrijfsplan dat een positief effect op de tewerkstelling beoogt.

De socialezekerheidstakken die hiervoor in aanmerking komen, zijn dezelfde als onder punt 3.1.

3.6. Bevordering van de tewerkstelling in de non-profitsector (Sociale Maribel)

De werkgevers van de non-profitsector hebben recht op een vermindering van de socialezekerheidsbijdragen voor elke werknemer wiens prestaties ten minste 50% van het aantal werkuren of werkdagen bedragen die in de sector voor een voltijdse betrekking voorzien zijn. Voor de ondernemingen met aangepast werk moeten deze prestaties ten minste 33% bedragen. De opbrengst van de Sociale Maribel-vermindering wordt gestort in Sociale Maribelfondsen (waarmee de bijkomende banen worden gefinancierd) en moet resulteren in het scheppen van bijkomende banen en in de stijging van het werkvolume.

3.7. Het wetenschappelijk onderzoek

De universiteiten en ermee gelijkgestelde onderwijsinrichtingen, de wetenschappelijke inrichtingen beheerd, erkend of gesubsidieerd door de federale Staat, de Gemeenschappen of de Gewesten, of, wat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreft, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, hebben recht op een vrijstelling van werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid met betrekking tot de sector rust- en overlevingspensioen, ziekte-en invaliditeitsverzekering, werkloosheid, kinderbijslag, beroepsziekten en arbeidsongevallen en de loonmatigingsbijdrage voor elke bijkomende netto-aanwerving voor de activiteiten van het wetenschappelijk onderzoek in het kader van een overeenkomst tussen de ministers die bevoegd zijn voor Wetenschapsbeleid en voor Sociale zaken.

3.8. Werkbonus

Dit is een systeem van vermindering van de werknemersbijdragen. Het heeft tot doel de werknemers met een laag loon een groter nettoloon te garanderen, zonder daarbij het brutoloon te verhogen.

3.9. Vermindering van werknemersbijdragen voor werknemers ontslagen in het kader van herstructureringen

Het KB van 16 juli 2004 heeft vanaf 1 juli 2004 deze nieuwe forfaitaire vermindering van werknemersbijdragen ingevoerd. Ze heeft tot doel werknemers die ontslagen zijn als gevolg van een herstructurering, een financiële stimulans te geven wanneer ze terug werk vinden, door hen voor een periode van maximaal 3 kwartalen een groter nettoloon te garanderen, zonder daarbij het brutoloon te verhogen.

3.10. Onthaalouders

De programmawet van 24 december 2002 verleent een vermindering van werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid aan werkgevers die onthaalmoeders tewerkstellen. De werkgevers zijn de erkende opvangdiensten waarbij de onthaalouders aangesloten zijn.

3.11. Vermindering van de werkgeversbijdragen ten gunste van kunstenaars

Het KB van 23 juni 2003 regelt een vermindering van werkgeversbijdragen verschuldigd voor de tewerkstelling van kunstenaars.

3.12. Vermindering van de bijdragen ten gunste van de koopvaardij, de baggerbedrijven en de sleepvaartbedrijven

Voor de reders uit de koopvaardijsector, de baggerbedrijven en de sleepvaartbedrijven geldt een systeem van vermindering van de werkgeversbijdragen. Het gaat in feite om een vrijstelling van de meeste werkgeversbijdragen. Tevens dienen voornoemde werkgevers het gedeelte van de werknemersbijdragen dat betrekking heeft op het gedeelte van het loon dat het grensbedrag voor de pensioenberekening overschrijdt, niet aan de inningsinstelling van de socialezekerheidsbijdragen door te storten.

3.13. Herverdeling van de sociale lasten tussen werkgevers

Het KB van 24 december 1980, dat in werking trad op 1 januari 1981, bracht ingrijpende wijzigingen aan in het KB van 18 juni 1976, dat de socialezekerheidslasten op de kleine en middelgrote ondernemingen wilde verlagen, en tegelijk de Rijksdienst voor sociale zekerheid gelijkwaardige inkomsten wilde garanderen door bij bepaalde werkgevers een compenserende bijdrage te innen. KB nr. 466 van 1 oktober 1986,

KB nr. 531 van 31 maart 1987 en het KB van 19 mei 1992 hebben het KB van 18 juni 1976 gewijzigd. De formule voor de herverdeling van de socialezekerheidsbijdragen werd daarmee aangepast en vertoont de volgende kenmerken.

Het toepassingsgebied bestaat uit:

a) werkgevers uit de privé-sector die economisch bedrijvig zijn en die onder minstens een van de drie wetten op de sluiting van ondernemingen vallen (de wet van 28 juni 1966, van 30 juni 1967 en van 12 mei 1975);

b) de beoefenaars van vrije beroepen evenals de vennootschappen opgericht in het kader van de uitoefening van deze beroepen.

Vermindering van de bijdragen

Op 1 juli van elk jaar wordt aan de werkgevers een korting van 11,50% toegekend op de bijdragen die per kwartaal verschuldigd zijn (zowel werkgevers- als werknemersbijdragen) voor elk van de vier kwartalen van het voorgaande kalenderjaar. De verlaging geldt niet voor de jaarlijkse bijdrage van 10,27% bedoeld voor de jaarlijkse vakantie van handarbeiders, en evenmin voor de bijdrage voor het arbeidsongevallenstelsel, de loonmatigingsbijdrage en de bijzondere bijdragen.

Het krediet is beperkt tot 359,45 EUR per kwartaal wanneer de in aanmerking genomen bijdragen tussen 5.453,66 EUR en 26.028,82 EUR begrepen zijn, en tot 272,68 EUR per kwartaal wanneer de in aanmerking genomen bijdragen hoger zijn dan 26.028,82 EUR.

In ruil voor de bijdrage int de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid elk jaar een compensatiebijdrage bij werkgevers die meer dan 26.028,82 EUR aan bijdragen moeten betalen voor een of meer kwartalen van het afgelopen jaar.

De bijdrage beloopt 1,55% van dat deel van de bijdragen dat per trimester 26.028,82 EUR overschrijdt.

Het krediet wordt gebruikt om de verschuldigde bijdragen voor het tweede kwartaal van het lopende jaar aan te zuiveren, met uitzondering van bijdragen die voor elk ander kwartaal verschuldigd zijn. Indien er voor het tweede kwartaal van het lopende jaar geen enkele bijdrage verschuldigd is, verliest de betrokkene het krediet.

Afdeling 4. De alternatieve financiering

De alternatieve financiering heeft tot doel gelijktijdig de beperking te compenseren van de staatstoelagen aan de sociale zekerheid, alsmede de kost van de persoonlijke en patronale bijdrageverminderingen, die sinds 1995 steeds toenemen. De alternatieve financiering is gebaseerd op een andere berekeningswijze dan de lonen, en maakt het aldus mogelijk de kosten te beperken die wegen op de factor arbeid en die het concurrentievermogen van de ondernemingen aantasten.

De financiering bestaat uit een percentage van de BTW-ontvangsten jaarlijks vastgelegd door de Koning. In 2001 en 2002 werd dit percentage, door de wet van 2 januari 2001 houdende sociale, budgettaire en diverse bepalingen, vastgesteld op 23,514%, met een geïndexeerde minimumgrens bepaald door dezelfde wet. Er heeft een verdeling plaats tussen het werknemersstelsel (95,77%) en het stelsel voor zelfstandigen (4,23%), na afhouding van bepaalde bedragen bedoeld voor de RSZPPO en de RVA.

In 2001 werd de alternatieve financiering, ingevolge de overname van de socialezekerheidsschuld door de federale Overheid, voor het stelsel der werknemers, verminderd met 844.033 duizend EUR. Voor het stelsel der zelfstandigen werd deze in 2002 verminderd met 44.621 duizend EUR, met 66.931 duizend EUR in 2003 en met 49.121 duizend EUR in 2004. Deze zal voor de jaren 2005 tot 2009 worden verminderd met 70.988,8 duizend EUR.

Vanaf 2001 wordt het totale bedrag van de belastingopbrengst van de voordelen verbonden aan de toekenning van aandelenopties beoogd in de artikelen 42§1 en 43§8 van de wet van 26 maart 1999, toegekend aan het werknemersstelsel en het stelsel voor zelfstandigen, volgens dezelfde percentages als de percentages die zijn vastgesteld voor de verdeling van de BTW.

Afdeling 5. Andere geglobaliseerde ontvangsten

1. De bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid

De wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen, voerde een bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid in. Die bijdrage is een uitvloeisel van het Globaal Plan voor de werkgelegenheid, het concurrentievermogen en de vrijwaring van de sociale zekerheid, dat eind 1993 door de regering is uitgewerkt en waarin voorzien werd in een selectieve verlaging van kinderbijslag.

Maar gezien de moeilijkheden om die maatregel in de praktijk te brengen, verving de regering hem door een bijzondere bijdrage. Het gaat om een jaarlijkse bijdrage die wordt berekend op het gezinsinkomen en die geldt voor iedereen die volledig of gedeeltelijk onder een socialezekerheidsstelsel valt (werknemers uit de privé-sector, ambtenaren uit de openbare sector, mijnwerkers, zeelieden) en voor begunstigden van sociale prestaties. De bijzondere bijdrage is gelijk aan:

- 9% op het deel van het gezinsinkomen tussen 18.592,02 en 21.070,96 EUR;
- 223,10 EUR verhoogd met 1,4% op het deel van het gezinsinkomen tussen 21.070,97 en 60.161,85 EUR;
- 731,28 EUR indien het gezinsinkomen hoger is dan 60.161,85 EUR.

In afwachting dat de Administratie der Directe Belastingen het jaarlijkse bedrag heeft bepaald, houdt de werkgever al een deel af van het loon van de werknemer waarop de socialezekerheidsbijdragen worden berekend, en betaalt dat aan de RSZ. Die afhouding varieert volgens het bedrag dat driemaandelijks aan het bevoegde inningsorgaan wordt aangegeven. Heeft de echtgenoot van de werknemer ook een beroepsinkomen, dan is de afhouding beperkt. In dat geval bedraagt de afhouding maximaal 51,64 EUR per maand. In alle andere gevallen bedraagt ze maximaal 60,94 EUR per maand.

De Administratie der Directe Belastingen berekent jaarlijks de bijzondere bijdrage en trekt er de inhoudingen door de werkgever af. Ze int het eventuele saldo en betaalt de opbrengst ervan aan de RSZ. Wanneer de afgehouden som hoger ligt dan de bijzondere bijdrage, trekt de Administratie der Directe Belastingen dit overschot af van de verschuldigde belastingen, maar zal de RSZ die som aan de Administratie der Directe Belastingen moeten terugbetalen.

2. De afhouding op het dubbel vakantiegeld

Sinds 1982 gebeurt er een afhouding op het deel van het vakantiegeld dat niet overeenstemt met het normale loon voor de vakantiedagen (het dubbel vakantiegeld). De afhouding is gelijk aan het totaal van de bijdragepercentages van de werknemer, dat momenteel 13,07% bedraagt.

3. Overdracht van de reserves uit de tak arbeidsongevallen in verband met kleine arbeidsongeschiktheid

Voor arbeidsongevallen overkomen vanaf 1 januari 1988 en waarvoor de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid van minder dan 10% gebeurt, hetzij bij een bekrachtiging van de overeenkomst door het Fonds voor arbeidsongevallen vanaf 1 januari 1994, hetzij bij een gerechtelijke beslissing die op 1 januari 1994 in kracht van gewijsde treedt, wordt de waarde van de jaarlijkse vergoeding en van de rente als kapitaal gestort bij het Fonds voor Arbeidsongevallen. Nadat het FAO de jaarlijkse vergoedingen en renten heeft betaald, moet het FAO het saldo van het ontvangen kapitaal aan de RSZ doorstorten.

Vanaf 1 januari 1997 houdt men rekening met een blijvende arbeidsongeschiktheidsgraad van minder dan 16%. Vanaf 1 januari 2003 houdt men rekening met een blijvende arbeidsongeschiktheidsgraad tot en met 19%.

4. De bijdrage op bedrijfswagens

Het KB van 20 december 1996 voert vanaf 1 januari 1997 een solidariteitsbijdrage in voor het persoonlijke gebruik van een voertuig dat door de werkgever ter beschikking wordt gesteld. Tegelijkertijd wordt dit loonbestanddeel uitdrukkelijk uitgesloten uit het bijdrageplichtig loon voor de gewone socialezekerheidsbijdragen (zie verder B. Het begrip loon), waardoor er geen gewone bijdragen (meer) verschuldigd zijn.

De solidariteitsbijdrage op het gebruik van een bedrijfsvoertuig voor persoonlijke doeleinden of voor woon-werkverkeer, wordt vanaf 1 januari 2005 niet meer berekend als 33% van het werkelijke voordeel van de werknemer, maar als een maandelijks forfaitair bedrag per werknemer aan wie de werkgever rechtstreeks of onrechtstreeks een voertuig ter beschikking stelt.

Deze maandelijkse bijdrage, die niet minder dan 20,83 EUR mag bedragen, is afhankelijk van het CO_2-uitstootgehalte en het type brandstof.

5. Diverse bijdragen

Het koninklijk besluit van 8 augustus 1997 neemt in het Globaal beheer verschillende werkgeversbijdragen op die vroeger tot bepaalde takken van de sociale zekerheid (pensioenen en werkloosheid) behoorden:

- de bijdrage van 8,86% op de betalingen door werkgevers met het oog op de toekenning van extralegale voordelen inzake pensioen of vroegtijdige dood, bedoeld in artikel 38, §3ter van de wet van 29 juni 1981;
- de bijzondere bijdrage van artikel 2 van het KB van 27 november 1996, bedoeld om de tijdelijke werkloosheid en de anciënniteitstoeslag voor oudere werklozen te betalen;
- de bijzondere bijdrage op de conventionele brugpensioenen, bedoeld in artikel 141 van de wet van 29 december 1990;
- de “compenserende” bijdrage voor bepaalde bruggepensioneerden tussen 55 en 58 jaar, bedoeld in artikel 11 van de wet van 3 april 1995.

Bij die in het verleden toegewezen bijdragen moet nog de solidariteitsbijdrage worden gevoegd voor de tewerkstelling van studenten die niet aan de sociale zekerheid onderworpen zijn.

Wij merken nog op dat de inhoudingen op de conventionele brugpensioenen, bedoeld bij KB nr. 33 van 30 maart 1982 en bij wet van 30 maart 1994 (art. 50), nog altijd rechtstreeks door de RVP (3,5%) en de RVA (3%) geïnd worden. Ook de hoofdelijke bijdrage per bruggepensioneerde, bedoeld in artikel 268 van de wet van 22 december 1989, wordt nog altijd rechtstreeks door de RVP geïnd.

Afdeling 6. Het Globaal beheer

Tot in 1994 werden de verschillende takken afzonderlijk gefinancierd. Behalve de eigen financiële middelen ontving elke tak de opbrengst van de bijdragen specifiek bestemd voor die tak. De meeste takken kregen eveneens rechtstreeks een staatstoelage. Bij financieringstekorten werden middelen uit het Fonds voor Financieel Evenwicht overgedragen naar de verschillende takken. Een overschot in een tak kon met een koninklijk besluit ook gedeeltelijk worden overgedragen naar een andere tak met een tekort. Sommige instellingen konden zelf leningen aangaan of hun eigen reserves aanspreken. Bovendien beschikt de RSZ sedert 1987 over een kredietlijn, die gebruikt werd om de werkloosheidsprestaties te helpen financieren.

Met de wet van 30 maart 1994 werd overgeschakeld van een sectorale financiering van de sociale zekerheid naar een globale financiering. De invoering van het globaal financieel beheer had een beter beheer tot doel (verzekeren van transparantie, doeltreffendheid van de financiering en optimaal rendement van het beheer van de geldstromen).
De RSZ is, onder toezicht van het Beheerscomité van de sociale zekerheid, verantwoordelijk voor de praktische uitvoering van het Globaal Financieel Beheer. Hiertoe moet de RSZ, volgens artikel 5, 2° van de wet van 27 juni 1969, gewijzigd bij artikel 3 van het KB van 8 augustus 1997, onder meer instaan voor:

a) de verdeling van de geglobaliseerde ontvangsten op basis van de te financieren thesauriebehoeften;
b) het voorleggen aan de regering, met het oog op de uitwerking van de begroting en de begrotingscontrole, van een verslag over de evolutie van de uitgaven en de ontvangsten in een meerjarencontext, over de prioritaire beleidsopties en de manier waarop in alle stelsels voor een duurzaam financieel evenwicht kan worden gezorgd;
c) het opvolgen van de evolutie van alle ontvangsten en uitgaven op basis van de gegevens die de betrokken socialezekerheidsinstellingen hebben doorgezonden;
d) de totstandkoming van een gemeenschappelijk thesauriebeheer en het beheer van de beschikbare tegoeden die tot het globaal beheer behoren.

Met “RSZ-Globaal beheer” wordt hierna de RSZ bedoeld bij de uitoefening van zijn taken in verband met het globaal financieel beheer.

1. De takken onderworpen aan het globaal financieel beheer

Het globaal financieel beheer is van toepassing op de klassieke takken van het algemene werknemersstelsel en sinds 1 juli 1997 is het eveneens van toepassing op de mijnwerkersregeling en het stelsel voor zeelieden ter koopvaardij:

- verzekering tegen ziekte en invaliditeit (sector geneeskundige verzorging en uitkeringen);
- rust- en overlevingspensioenen (uitgezonderd het kapitalisatiestelsel);
- gezinsbijslag (behalve voor het personeel van provinciale en plaatselijke overheden);
- arbeidsongevallen (uitgezonderd het kapitalisatiestelsel);
- beroepsziekten (behalve voor het personeel van provinciale en plaatselijke overheden);
- werkloosheid (met inbegrip van de brugpensioenen en sinds 1 januari 1997 ook de loopbaanonderbreking);
- het invaliditeitspensioen van mijnwerkers (sinds 1 juli 1997).

De tak jaarlijkse vakantie maakt geen deel uit van het Globaal beheer.

2. De middelen van het globaal financieel beheer

De middelen van de RSZ-Globaal beheer zijn afkomstig van:

- de opbrengst van de geglobaliseerde socialezekerheidsbijdragen;
- de opbrengst van de loonmatigingsbijdrage;
- de opbrengst van de werkloosheidsbijdrage die verschuldigd is door bedrijven vanaf 10 werknemers;
- rijkssubsidies die aan het globaal beheer worden gestort;
- de opbrengst van de alternatieve financiering;
- de opbrengst van specifieke bijdragen;
- de opbrengst van de stortingen aan de RSZ-Globaal beheer op basis van de wettelijke en reglementaire bepalingen;
- de opbrengst van de beleggingen van de RSZ-Globaal beheer;
- de opbrengst van de leningen die de RSZ-Globaal beheer heeft aangegaan;
- de opbrengst van giften en legaten aan de RSZ-Globaal beheer.

Elke tak beschikt, behalve over deze middelen, nog over bepaalde eigen ontvangsten. Deze eigen ontvangsten worden in mindering gebracht van de door de RSZ-Globaal beheer te financieren behoeften.

3. Verdeling van de middelen van de “RSZ-Globaal beheer”

De financiële middelen van de RSZ-Globaal beheer worden door de RSZ verdeeld onder de takken die tot het globaal beheer behoren, na inhouding van de bedragen die nodig zijn om administratiekosten en eventuele leningslasten te dekken. Die verdeling gebeurt op basis van de thesauriebehoeften van de instellingen die de takken beheren. Concreet wil dit zeggen dat er rekening wordt gehouden met het verschil tussen de dagelijkse uitgaven en ontvangsten, met uitzondering van de beleggingsverrichtingen.

III. De administratieve organisatie

Het socialezekerheidsstelsel voor werknemers valt momenteel onder de bevoegdheid van drie federale ministers: de minister van Sociale Zaken, de minister van Werk en de minister van Pensioenen.

De Federale Overheidsdienst [FOD] Sociale Zekerheid (ex-Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu) en de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (ex-Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid) moeten waken over de goede toepassing van de reglementering door de verschillende openbare instellingen van sociale zekerheid en zorgen voor de voogdij.

Zoals gesteld in de inleiding bestaat de sociale zekerheid voor werknemers uit zeven takken, die worden opgesomd in de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.

Tabel 1 toont een beknopt en algemeen organigram van de sociale zekerheid voor werknemers. Verticaal staan de verschillende actieniveaus, te beginnen vanaf de onderwerping.

Het gaat achtereenvolgens om:

- het *instappen* in het systeem, zowel voor werknemers als werkgevers;
- het *innen* van bijdragen en het *verdelen* van de financiële middelen van de sociale zekerheid;
- het *betale*n, hetzij rechtstreeks door de beheersinstelling van de tak in kwestie (voorbeeld: de RVP betaalt de pensioenen), ofwel door primaire uitbetalingsinstellingen (voorbeeld: werkloosheidsuitkeringen uitbetaald door de vakbonden of de HVW);
- en tot slot de *begunstigden* van de uitkeringen volgens de verschillende takken.

Horizontaal staan de zeven takken van de sociale zekerheid gerangschikt, maar de beroepsrisico's worden onderverdeeld omdat de arbeidsongevallen en de beroepsrisico's door twee afzonderlijke openbare instellingen worden beheerd.

Er dient te worden verduidelijkt dat de tak jaarlijkse vakantie deel uitmaakt van de algemene socialezekerheidsregeling voor werknemers voor wat het luik "vakantiegeld" betreft (het luik "vakantiedagen" valt daarentegen onder het arbeidsrecht). De tak jaarlijkse vakantie komt evenwel niet voor in tabel nr. 1 hieronder, omdat deze tak geen deel uitmaakt van het globaal beheer.

De sociale zekerheid der werknemers op 1.1.1999

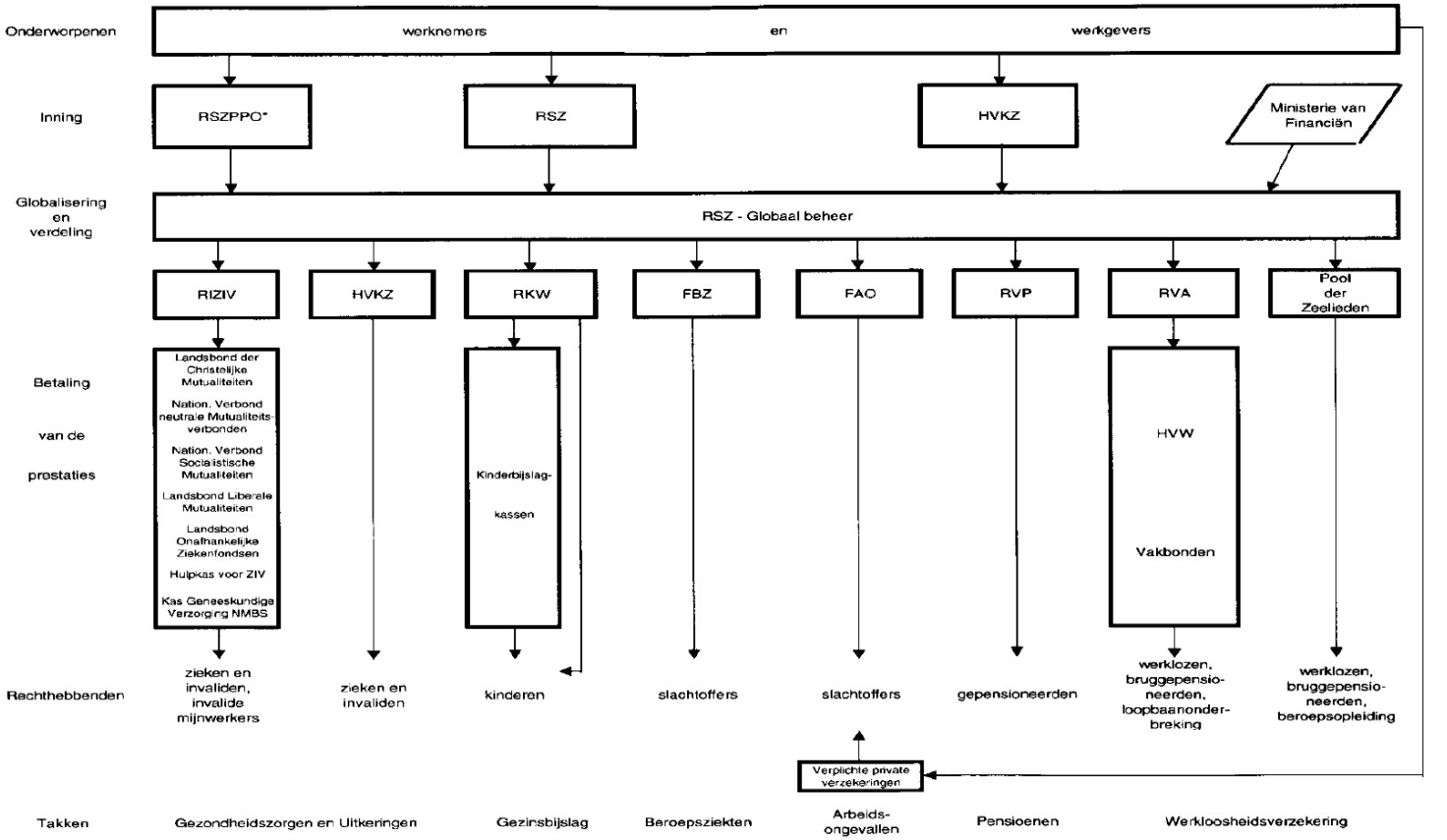

* Werknemers van de plaatselijke besturen die niet definitief benoemd zijn, zijn onderworpen aan volgende takken van sociale zekerheid: de ziekte- en invaliditeitsverzekering (gezondheidszorgen en uitkeringen), de pensioenen en de werkloosheid.

In de organisatie van het socialezekerheidssysteem wordt een onderscheid gemaakt tussen de volgende instellingen.

Afdeling 1. Inningsinstellingen

Het gaat om instellingen die hoofdzakelijk tot taak hebben alle socialezekerheidsbijdragen van werkgevers en werknemers te innen en ze vervolgens te verdelen tussen de verschillende instellingen belast met het beheer van de diverse takken, namelijk:

1° De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) is belast met de inning van de socialezekerheidsbijdragen in het stelsel van de werknemers. Zij staat ook in voor de verdeling van deze bijdragen naar de verschillende takken van de sociale zekerheid. Sedert de invoering van het globaal financieel beheer van de sociale zekerheid (zie Hoofdstuk II. Financiering), is de RSZ belast met de verdeling van alle middelen uit de sociale zekerheid tussen de instellingen die belast zijn met het beheer van de verschillende takken van het globaal beheer. Met andere woorden, sedert 1 januari 1995, wordt ook de rijkstoelage aan de sociale zekerheid via de RSZ tussen alle takken verdeeld. Ook de bijdragen voor het statutaire overheidspersoneel (hogere overheden) voor de terugbetaling van de geneeskundige verzorging worden door de RSZ geïnd voor rekening van het globaal financieel beheer van de sociale zekerheid.

Tot slot dient er opgemerkt te worden dat de RSZ ook de sectorspecifieke bijdragen int voor rekening van de betrokken fondsen voor bestaanszekerheid.

2° De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten (RSZPPO) int de bijdragen van de contractuele ambtenaren die onder het algemene werknemersstelsel vallen en in de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten werken. Hun bijdragen worden gestort aan de RSZ in het kader van het globaal beheer, met uitzondering van de bijdragen aan de takken kinderbijslag en beroepsziekten. De kinderbijslag wordt betaald door de RSZPPO die in dat geval als beheers- en betalingsinstelling optreedt. De bijdragen voor beroepsziekten worden door de RSZPPO rechtstreeks aan het FBZ gestort. De RSZPPO int eveneens de bijdragen voor het statutair personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten voor de tak ziekte en invaliditeit, en stort die bijdragen aan de RSZ-globaal beheer.

3° De Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden (HVZ) int de bijdragen van zeelui en stort ze aan de RSZ-globaal beheer. De HVZ treedt ook op als beheersinstelling voor de tak geneeskundige verzorging en uitkeringen (zie de beschrijving van het stelsel voor de zeelieden ter koopvaardij, titel I, hoofdstuk IV, afdeling 1).

4° De Dienst Overzeese Sociale Zekerheid (DOSZ) int de socialezekerheidsbijdragen van alle Belgen of buitenlanders die een beroepsactiviteit uitoefenen in een land buiten de Europese Economische Ruimte. De DOSZ beheert de overzeese sociale zekerheid en betaalt de begunstigden hun uitkeringen.

Afdeling 2. Beheersinstellingen

Het gaat om instellingen die de diverse socialezekerheidstakken beheren en toezicht uitoefenen op de betalingsinstellingen. Soms treden ze ook zelf op als betalingsinstelling.

Het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) zorgt voor het algemene bestuur van en het toezicht op de ziekte- en invaliditeitsverzekering (geneeskundige verzorging, uitkeringen) (1). Het RIZIV verdeelt de middelen uit de ziekte- en invaliditeitsverzekering tussen de betalingsinstellingen (zie deel II, titel I, II en III).

De Rijksdienst voor Pensioenen (RVP) is bevoegd voor de toekenning en betaling van werknemerspensioenen (zie deel II, titel IV).

De Rijksdienst voor Kinderbijslag van Werknemers (RKW) beheert het stelsel van de gezinsuitkeringen. De RKW treedt op als betalingsinstelling voor bepaalde werkgevers.

Hij verdeelt de middelen uit de tak tussen de betalingsinstellingen en oefent er toezicht op uit (zie deel II, titel VI).

Het Fonds voor Beroepsziekten (FBZ) heeft het monopolie inzake beroepsziekteverzekering. Het FBZ behandelt de aanvragen, kent de vergoedingen toe en betaalt ze (zie deel II, titel VII).

Inzake arbeidsongevallen geldt dat de onderworpen werkgevers een arbeidsongevallenverzekering moeten afsluiten bij een gemachtigde verzekeringsmaatschappij tegen vaste premie of bij een gemachtigde, gemeenschappelijke verzekeringskas.

Het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO) verdeelt onder meer de schadeclaims wanneer de werkgever geen verzekering heeft afgesloten of wanneer de verzekeraar in gebreke blijft. Het FAO zorgt voor het onderhoud en de vernieuwing van prothesen en orthopedische apparaten voor ongevallen van voor 1988. Het Fonds oefent een technisch, medisch en financieel toezicht uit op de manier waarop de gemachtigde verzekeraars de wetgeving naleven (zie deel II, titel VII).

De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) past de reglementering toe op de werkloosheid, de werkgelegenheid en het brugpensioen. De RVA verdeelt de middelen uit die takken tussen de betalingsinstellingen en controleert deze laatste (zie deel II, titel V).

De Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (RJV) beheert het stelsel van de jaarlijkse vakantie voor arbeiders, leerjongens, arbeiders en personen die onderworpen zijn aan de sociale zekerheid voor werknemers ingevolge de door hen geleverde artistieke prestaties en/of door hen geproduceerde artistieke weken en ze controleert de bijzondere vakantiefondsen.

Afdeling 3. Betalingsinstellingen

Het stelsel van de betalingsinstellingen wordt gekenmerkt door een institutioneel pluralisme (behalve voor pensioenen en beroepsziekten). Dat pluralisme vindt gedeeltelijk zijn oorsprong in de wens om bepaalde instellingen te behouden die voor de Tweede Wereldoorlog waren opgericht, op initiatief van werkgevers- en werknemersorganisaties. In de takken ziekte en invaliditeit, werkloosheid en kinderbijslag werd een hulpbetalingsinstelling opgericht, als openbaar orgaan voor al degenen die er zich ofwel uitdrukkelijk bij aansluiten, ofwel geen privé-betalingsinstelling hebben gekozen.

Er dient opgemerkt te worden dat het toezicht op de ziekenfondsen ook wordt uitgeoefend door de Controledienst voor de ziekenfondsen (zie Deel I, Titel I).

In elke tak staan de betalingsinstellingen onder het toezicht van een openbare dienst. Die dienst controleert de betalingsinstellingen en verdeelt de financiële middelen van de takken onderling.

In de tak geneeskundige verzorging en uitkeringen betalen de verzekeringsinstellingen (1) de uitkeringen aan de begunstigden. Tabel I geeft een lijst met de verzekeringsinstellingen.

Bij die verzekeringsinstellingen moet een onderscheid worden gemaakt tussen privé-instellingen en openbare instellingen, zoals de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering en de Kas voor Geneeskundige Verzorging van de NMBS. Ze vallen stuk voor stuk onder de controle van de Controledienst op de Ziekenfondsen.

In de tak kinderbijslag betalen de verschillende kinderbijslagfondsen de uitkeringen, ook al treedt de RKW op als betalingsinstelling voor sommige werkgevers. Bij de kinderbijslagfondsen zijn er twee bijzondere kinderbijslagfondsen die openbaar zijn (2). De andere fondsen zijn private vzw's.

Bij de tak werkloosheid hebben de betalingsinstellingen tot taak:

- werklozen de formulieren te verstrekken die door de RVA worden voorgeschreven;
- werklozen alle nodige inlichtingen te verschaffen;
- bij het werkloosheidsbureau van de RVA de aanvragen om uitkeringen in te dienen;
- de werklozen hun uitkeringen te betalen.

De drie vakbonden zijn tevens de privé-betalinginstellingen. Het gaat om de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (ACLVB), het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) en het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV). De drie hebben zich regionaal gedecentraliseerd.

Naast de privé-instellingen bestaat er ook een openbare betalingsinstelling, de Hulpkas voor Werkloosheidsvergoedingen (HVW).

In de tak jaarlijkse vakantie betalen behalve de RJV ook de privé-kassen, de zogeheten bijzondere vakantiefondsen, het vakantiegeld uit aan de betrokken werknemers.

In de tak arbeidsongevallen fungeert het FAO soms als betalingsinstelling. Doorgaans echter zijn het de privé-verzekeraars die de verschuldigde uitkeringen betalen.

De RVP en het FBZ zijn eveneens betalingsinstellingen, respectievelijk voor de wettelijke pensioenen (1e pijler) (3) en de beroepsziekten.

---

(1) Onder verzekeringsinstelling wordt verstaan: een Landsbond, de Hulpkas voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (HZIV) en de Kas der geneeskundige verzorging van de NMBS. Een Landsbond is een vereniging die erkend is om als verzekeringsinstelling mee te werken aan de uitvoering van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

(2) Bijzondere Verrekenkas voor Gezinsvergoedingen ten bate van de arbeiders der diamantnijverheid, werd in 1998 afgeschaft; Bijzondere Verrekenkas voor Gezinsvergoedingen ten bate van de Arbeiders der Ondernemingen voor Binnenscheepvaart; Bijzondere Verrekenkas voor Gezinsvergoedingen ten bate van de arbeiders der zeevaartgewesten.

(3) De aanvullende pensioenen van de 2e pijler (groepsverzekeringen) en de 3e pijler (individuele verzekeringen) worden uitgekeerd door private verzekeringsmaatschappijen.

Afdeling 4. De openbare instellingen van sociale zekerheid

Zoals hoger gezegd moet er een onderscheid worden gemaakt tussen openbare en privé-instellingen van sociale zekerheid.

1. Paritair beheer

Het beheer van de openbarenutsinstellingen van sociale zekerheid wordt geregeld door een algemene wet die als grondbeginsel het paritair beheer invoert en die de te installeren beheersorganen beschrijft (1).

Het beheerscomité is het beslissingsorgaan van de betrokken instellingen. Het bestaat uit een voorzitter en een gelijk aantal vertegenwoordigers van de representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties en alleen zij zijn stemgerechtigd.

In sommige gevallen zetelen in de beheersorganen ook vertegenwoordigers van organisaties die belangstelling hebben voor de tak in kwestie of die rechtstreeks of onrechtstreeks meewerken aan het in de praktijk brengen ervan. Denken wij aan de gezinsorganisaties in het beheerscomité van de RKW of aan de medische beroepsorganisaties binnen het RIZIV (2).

Opdat het paritair beheer echt zou werken, moet het huishoudelijk reglement van ieder beheerscomité bepalen dat minstens de helft van de vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersorganisaties aanwezig moet zijn, en desgevallend ook minstens de helft van de vertegenwoordigers van andere organisaties. Hun aanwezigheid is vereist om geldig te kunnen vergaderen.

Bovendien moet bij de stemming telkens de pariteit worden hersteld indien het aantal vertegenwoordigers van de werkgevers- en de werknemersorganisaties ongelijk is. In dat geval onthoudt het jongste lid of de jongste leden van de numeriek sterkere partij zich.

In talloze grote instellingen wordt het beheerscomité bijgestaan door technische comités die door de Koning zijn opgericht na advies van het beheerscomité. De technische comités geven informatie of advies over bijzondere problemen.

De comités worden samengesteld met mensen die worden voorgedragen door de organisaties die betrokken zijn bij de toepassing van de wetten en besluiten die door de instelling in kwestie worden uitgevoerd, of met mensen die wegens hun bijzondere bekwaamheid worden geselecteerd.

Het dagelijkse beheer van de instellingen gebeurt onder leiding en toezicht van het beheerscomité en berust bij een leidend ambtenaar en zijn adjunct. Beiden worden door de Koning benoemd.

---

(1) Wet van 25 april 1963 betreffende het beheer van de instellingen van openbaar nut voor sociale zekerheid en sociale voorzorg

(2) Zie deel II, titel 1 voor een beschrijving van de bestuursorganen van het RIZIV.

2. In erg gevoelige sectoren evolueert het paritair beheer naar een driepartijenbeheer, waarin de Staat als derde beheerder van de sociale zekerheid optreedt, naast de representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties

Dat is bijvoorbeeld zo voor de algemene raad van het RIZIV (1) en het beheerscomité van de sociale zekerheid. Het beheerscomité van de sociale zekerheid is belast met het globaal financieel beheer van de sociale zekerheid (2) en bestaat uit een voorzitter, een gelijk aantal vertegenwoordigers van de representatieve werkgevers- en werknemersorganisaties (die stemgerechtigd zijn), vijf vertegenwoordigers van de overheid (die stemgerechtigd zijn) en twee vertegenwoordigers van het Nationaal Intermutualistisch College (met een raadgevende stem).

Het beheerscomité van de sociale zekerheid wordt bijgestaan door een comité voor advies, een soort technisch comité dat bestaat uit leidende ambtenaren van de openbare instellingen van sociale zekerheid.

3. Het toezicht op de openbare instellingen van sociale zekerheid

3.1. Beheersautonomie

Sinds 1997 (3) krijgen de overheidsinstellingen van sociale zekerheid, die openbare instellingen van sociale zekerheid zijn geworden, een grotere beheersautonomie. Deze grotere autonomie vloeit voort uit het afsluiten van een bestuursovereenkomst tussen de Staat en de betrokken instelling – waarin de opdrachten en taken beschreven staan – en kadert in het beleid van responsabilisering van deze instellingen.

De administratieve en budgettaire controle is hoofdzakelijk gericht op het naleven van de streefdoelen die in het beheerscontract staan. De instelling krijgt daarbij meer ruimte om haar werk te organiseren volgens het te bereiken doel.

Inzake de begroting en de boekhouding, stelt het KB van 22 juni 2001 de nieuwe regels vast met dien verstande dat deze nieuwe bepalingen in werking treden op 1 januari van het jaar volgend op het aangaan van de bestuursovereenkomst door de betrokken openbare instelling van sociale zekerheid.

3.2. De regeringscommissarissen

In elke openbare instelling van sociale zekerheid wordt de voogdijcontrole uitgeoefend door twee Regeringscommissarissen waarvan de ene benoemd wordt door de Minister die bevoegd is voor Begroting en de andere door de Voogdijminister van de betrokken instelling. Zij wonen allebei met raadgevende stem de vergaderingen bij van de beheersorganen.

---

(1) Zie deel II, titel 1.

(2) Zie afdeling 2. voor een beschrijving van de taken van het beheerscomité van de sociale zekerheid.

(3) KB van 3 april 1997 houdende maatregelen ter uitvoering van de responsabilisering van de instellingen van sociale zekerheid concretiseert de doelstellingen.

De rol van de Regeringscommissarissen is zich ervan te vergewissen dat de beslissingen die worden genomen door de beheersorganen niet strijdig zijn met de wet, met de statuten, met de bestuursovereenkomst of met het algemeen belang. Iedere regeringscommissaris kan binnen een termijn van vier vrije dagen beroep instellen, het beroep is opschortend (1).

3.3. De administratieve en financiële toestand van het personeel van openbare instellingen van sociale zekerheid moet worden goedgekeurd door de minister waarvan zij afhangen, dit wil zeggen door de minister van Begroting en door de minister van Ambtenarenzaken

Afdeling 5. De sociale-inspectiediensten

1. De Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid (ex-Ministerie van Sociale zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu)

De Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid controleert de toepassing van de verschillende wetten inzake sociale zekerheid van werknemers. De strijd tegen de sociale fraude en tegen het zwartwerk zijn twee van haar voornaamste taken.

Hiertoe voeren de sociale inspecteurs en de technische deskundigen (voorheen sociaal controleurs) van de dienst niet alleen controles uit bij werkgevers en op de werkplaats op het volledige Belgische grondgebied, maar gaan ze ook op onderzoek bij werknemers en mensen die sociale uitkeringen ontvangen, bij diverse openbare socialezekerheidsinstellingen (RSZ, RKW, RJV, enz.), bij medewerkende socialezekerheidsinstellingen, privaatrechtelijke instellingen die gemachtigd zijn om mee te werken aan de toepassing van de wetgeving in verband met de sociale zekerheid bv. privé-kinderbijslagkassen, ziekenfondsen...) en bij erkende sociale secretariaten.

De dienst Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid is met andere woorden bevoegd voor alles in verband met het algemene socialezekerheidsstelsel voor werknemers (inschrijving bij de instelling belast met het innen van socialezekerheidsbijdragen – m.a.w. de RSZ – en aangifte van tot onderwerping aanleiding gevende vergoedingen aan die instellingen), kinderbijslag, arbeidsongevallen, ziekte- en invaliditeitsverzekering, jaarlijkse vakantie, bijhouden van sociale documenten, de DIMONA, controle van de maatregelen tot bekendmaking van de afwijkingen van de arbeidstijden van deeltijds werkenden, toezicht op de reglementering inzake illegale tewerkstelling van buitenlandse werknemers en ook de controle van de regelgeving met betrekking tot de zelfstandige beroepsactiviteiten van de buitenlanders. Voorts is de Sociale Inspectie bevoegd voor de registratie van aannemers en de schrapping van hun registratie, de hoofdelijke aansprakelijkheid van de medecontractanten voor sociale schulden van een niet-geregistreerde aannemer en de plichten van hoofdaannemers en hun hoofdelijke aansprakelijkheid voor de sociale schulden en loonschulden van onderaannemers.

Behalve het voeren van gewone onderzoeken moet de Sociale Inspectie ook haar bijzondere controles verscherpen in de strijd tegen mensenhandel, om sociale spitstechnologie in grote ondernemingen tegen te gaan en een einde te maken aan de praktijken van buitenlandse ondernemingen die de wetgeving op de detachering van werknemers niet naleven.

(1) Artikel 23 van het voornoemd KB van 3 april 1997.

De opdrachten van de Sociale Inspectie hebben niet alleen te maken met repressie (recht om verwittigingen te sturen, om overtreders een ultimatum te stellen zich in orde te brengen, de bevoegdheid om proces-verbaal op te maken met bewijskracht tot het tegendeel is bewezen), maar ook met informatieverstrekking over de toepassing van de sociale wetgeving, met name aan werkgevers, werknemers en sociale-uitkeringstrekkers.

Tussen de inspectiediensten van de FOD Sociale Zekerheid, de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, de RSZ, de RVA, de FOD Financiën,... en de Gewesten bestaat er een samenwerkingsprotocol. Het doel hiervan is de samenwerking tussen de controlediensten vaste vorm te geven en te organiseren om de strijd tegen de fiscale en sociale fraude op te voeren.

2. Inspectie van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

De inspectiedienst van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid is bevoegd in verband met de inning van de socialezekerheidsbijdragen, de inschrijving van werkgevers, de hoofdelijke aansprakelijkheid van niet-geregistreerde aannemers, de strijd tegen het zwartwerk, enz.

De inspectie van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid is bevoegd voor alle inbreuken die rechtstreeks of onrechtstreeks verbonden zijn met de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten, maar ook op het vlak van het bijhouden van de sociale documenten, de onmiddellijke aangifte van tewerkstelling en illegale tewerkstelling van buitenlandse werknemers.

3. Samenwerking tussen de inspectiediensten

Sinds 1993 bestond er een samenwerkingsprotocol tussen de Inspectiediensten van de FOD Sociale Zekerheid, de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, de RSZ, de RVA en ook andere diensten zoals de inspectiedienst van de FOD Financiën en de inspecties die afhangen van de Gewesten. Het doel van dit Protocol was een gestructureerde samenwerking te organiseren tussen de controlediensten om de strijd tegen de sociale fraude op te voeren.
Deze samenwerking werd vervolgens echt geïnstitutionaliseerd bij de wet van 3 mei 2003 (*B.S. 10 juni 2003*) waarbij nieuwe organen werden opgericht: *de Federale Raad voor de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude, het Federale Coördinatiecomité* en *de Arrondissementscellen*.
Sinds het tweede semester van 2004 vervangt de uitvoering van deze wet dus in feite het voornoemde protocol van 1993.

De Federale Raad is in hoofdzaak samengesteld uit een voorzitter, de leidende ambtenaren van de 4 sociale inspectiediensten (de Inspectie van de sociale wetten, de Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid, de inspectie van de RSZ en de inspectie van de RVA) en de Coördinator-generaal van de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude.
De Raad is in hoofdzaak belast met het uitvoeren van het beleid in deze materie zoals vastgesteld door de Ministerraad. Hij moet vooral zorgen voor de coördinatie van de acties van de verschillende administraties bevoegd in de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude, en de verschillende diensten en administraties sensibiliseren.

De Raad wordt voor het uitvoeren van zijn taak bijgestaan door een *Federaal Coördinatiecomité*, samengesteld uit negen leden afkomstig uit de Federale Overheidsdiensten en uit de instellingen van openbaar nut die betrokken zijn bij de strijd tegen de illegale arbeid en de sociale fraude. De belangrijkste leden van het Comité zijn: de coördinator-generaal, een magistraat van een arbeidsauditoraat of van een arbeidsauditoraat-generaal en vier leden van de Federale Overheidsdiensten. De belangrijkste taak van het Federaal Comité is het waken over het uitvoeren van de oriënteringen die zijn gegeven door de Federale Raad.

De arrondissementscellen vormen de operationele plaatselijke tak: een arrondissementscel wordt opgericht per gerechtelijk arrondissement en een cel kan in voorkomend geval meerdere gerechtelijke arrondissementen omvatten. Een arrondissementscel wordt voorgezeten door de arbeidsauditeur en is voor het overige samengesteld uit vertegenwoordigers van de volgende diensten: de Inspectie van de sociale wetten, de Sociale Inspectie, de inspectiedienst van de RSZ, de inspectiedienst van de RVA, de belastingsinspectie van de FOD Financiën, het parket van de Procureur des Konings en de federale politie.
De belangrijkste taak van de cellen bestaat in het organiseren en het coördineren van de controles op het naleven van de verschillende sociale wetgevingen in verband met de illegale arbeid.

Afdeling 6. De Commissie voor de Hervorming van het Sociaal Strafrecht

Door het KB van 19 juli 2001 is een "Commissie voor de Hervorming van het Sociaal Strafrecht" opgericht oorspronkelijk bij de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, en nu bij FOD Justitie. Deze Commissie heeft met name als opdracht het onderzoek van de diversificatie en de versterking van de preventieve acties op het vlak van het toezicht op de sociaalrechtelijke normen, alsmede het bestuderen van een coördinatie van de omschrijvingen en sancties, zowel op strafrechtelijk vlak als op het vlak van de administratieve sancties. Het onderzoek naar de bevordering van alternatieve maatregelen maakt eveneens deel uit van de opdrachten zoals omschreven in artikel 2 van het voormeld KB van 19 juli 2001. Dit besluit heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2001.

IV. De regelingen voor de zeelieden ter koopvaardij en voor de mijnwerkers en ermee gelijkgestelden

Afdeling 1. De regeling voor de zeelieden ter koopvaardij

A. Situering

Het ontstaan van een afzonderlijke regeling is te verklaren zowel wegens historische redenen als wegens de bijzondere omstandigheden waarin het beroep van zeeman wordt uitgeoefend.

De wet van 21 juli 1844 op grond waarvan de Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden (HVZ) onder Belgische vlag bij KB van 19 september 1845 werd opgericht, is de oudste socialezekerheidswet uit de Belgische geschiedenis.

De thans nog geldende besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de zeelieden ter koopvaardij bevestigt het bestaan van een afzonderlijke regeling voor de zeelieden ter koopvaardij met een eigen administratieve en financiële structuur. De taken inzake inning en de verdeling van de socialezekerheidsbijdragen zijn in feite van in het begin toevertrouwd aan de Hulp- en Voorzorgskas, die tevens instaat voor de uitbetaling van de prestaties van de ziekte- en invaliditeitsverzekering voor de zeelieden. In 1945 werd tevens de Pool van de zeelieden ter Koopvaardij opgericht, als een bijzondere instelling inzake tewerkstelling en werkloosheid voor de werknemers tewerkgesteld in de koopvaardij.

Voor de tewerkstelling aan boord van de schepen ter koopvaardij dient een inschrijving bij de Pool van de zeelieden ter Koopvaardij te zijn verkregen, en het is tevens deze instelling die beslist of een wachtgeld aan de werkloze zeelieden mag worden uitbetaald. Zowel de Hulp- en Voorzorgskas als de Pool van de zeelieden ter Koopvaardij worden paritair beheerd.

Ingevolge de te hoge loonkost van de zeelieden ingeschreven in de Pool van de zeelieden ter Koopvaardij in vergelijking met de loonkost van zeelieden aangeworven op de wereldmarkt, is het aantal tewerkgestelde zeelieden dat bij de Pool van de zeelieden ter Koopvaardij ingeschreven is, sterk gedaald.

Het huidige herstructeringsplan voor de koopvaardijsector voorziet, in ruil voor de vrijstelling van de betaling van de socialezekerheidsbijdragen ten laste van de reder en de begrenzing van het loon voor de berekening van de bijdragen ten laste van de zeeman, in een tewerkstellingsgarantie door de reders voor 102 scheepsgezellen en shoregangers (1) en 435 officieren.

(1) Een shoreganger behoort niet tot het varend personeel, maar verricht werk aan boord van schepen gedurende de aanwezigheid in een Belgische haven.

Gelet op het geringe aantal tewerkgestelden in deze regeling, wordt hieronder slechts in het kort weergegeven welke bijzonderheden bestaan in de regeling voor de zeelieden ter koopvaardij.

B. Bijzonderheden van de regeling

1. Toepassingsgebied

Aan het bijzondere stelsel inzake de sociale zekerheid der zeelieden ter koopvaardij zijn in principe onderworpen: de reders en de zeelieden verbonden door een arbeidsovereenkomst, tewerkgesteld aan boord van een zeeschip, varend onder Belgische vlag.

Ingevolge het Belgisch-Luxemburgs akkoord van 25 maart 1991 behouden zeelieden, ingeschreven in de Belgische Pool van de zeelieden ter koopvaardij en tewerkgesteld aan boord van een schip dat in Luxemburg geregistreerd is en vaart onder Luxemburgse vlag, hun rechten in het Belgische socialezekerheidsstelsel.

Bovendien kan voor zeelieden, ingeschreven in de Belgische Pool van de zeelieden ter koopvaardij, via een Belgische reder tewerkgesteld aan boord van schepen die gecontroleerd worden door een Belgische rederij en varen onder een niet-EG-vlag, de onderwerping aan het Belgische stelsel aangevraagd worden.

2. Betaling van de bijdragen

Ingevolge de voormelde doelstelling dienen voortaan alleen de bijdragen van de zeeman (14,52%) begrensd tot de loongrens in aanmerking genomen voor de berekening van de werknemerspensioenen (41.564,11 voor 2004), betaald te worden door de reder indien deze laatste de tewerkstellingsgaranties heeft nageleefd.

Onder loon van de zeeman wordt opnieuw het reële loon verstaan, namelijk de standaardgage vermeerderd met alle vergoedingen met inbegrip van de overuren.

3. Bijzonderheden inzake prestaties

Inzake *geneeskundige verzorging* bestaan dezelfde tegemoetkomingen als in de algemene regeling voor werknemers met uitbreiding tot enkele bijkomende verstrekkingen verbonden aan de bijzondere risico's van het zeemansberoep.

Inzake *ziekte- en invaliditeitsuitkeringen* zijn er vergoedingen wegens primaire arbeidsongeschiktheid, invaliditeitsuitkeringen, bevallingsuitkeringen en uitkeringen wegens begrafeniskosten.

Hierbij kunnen zowel het begrip arbeidsongeschiktheid als de berekening van de uitkeringen op basis van bij koninklijk besluit vastgestelde eenvormige dagbezoldigingen als bijzondere elementen van de regeling worden aangemerkt.

Omdat de zeelieden verplicht zijn ingeschreven in de Belgische Pool van de zeelieden ter Koopvaardij hebben zij inzake *werkloosheid* een bijzonder regime dat hun in de koopvaardij een ruime vastheid van betrekking verleent. Het komt erop neer dat tussen de zeereizen de niet-aangeworven zeelieden (met uitzondering van de officieren in vast dienstverband) wachtgelden ontvangen, die ook worden toegekend tijdens het volgen van opleidings- of vervolmakingscycli (1).

(1) Bij collectieve arbeidsovereenkomst, gesloten op 17 november 2000, ingediend op 23 november 2000 en geregistreerd op 22 januari 2001, werd besloten aan de werknemers die zijn tewerkgesteld in ondernemingen zoals beoogd in artikel 3bis van de wet van 25 februari 1964 houdende inrichting van een Pool van Zeelieden ter koopvaardij, boven het wachtgeld wegens dagen van non-activiteit, een aanvullende tegemoetkoming toe te kennen. Deze CAO werd met ingang van 1 oktober 2000 gesloten voor onbepaalde duur, en werd verbindend verklaard bij KB van 17 november 2000.

Inzake *jaarlijkse vakantie* worden de zeevarende officieren als bedienden aangezien, die het vakantiegeld rechtstreeks van de reders ontvangen. Voor de scheepsgezellen en de shoregangers geldt een regeling zoals voor de handarbeiders, waarbij een redersbijdrage verschuldigd is van 15,72% (hiervoor geldt de vrijstelling van werkgeversbijdragen niet) en een uitbetaling geschiedt door de ‘‘Kompensatiedienst voor betaald verlof der zeelieden’’ vzw.

Inzake *arbeidsongevallen* is er onderwerping aan de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, maar de premies, vergoedingen en renten worden berekend op forfaitaire lonen volgens de categorie en de graad van de zeeman.

Afdeling 2. De regeling voor de mijnwerkers

A. Situering

De bijzonder moeilijke en gevaarlijke aard van het mijnwerk bracht vlug speciale beschermingsmaatregelen mee: een keizerlijk decreet van 1813 richtte te Luik een kas op, gefinancierd met werkgevers- en werknemersbijdragen en belast met uitbetaling van invaliditeits- en overlevingsrenten. Vanaf 1839 richtten de mijnexploitanten zes voorzorgsfondsen op, waarvan de statuten bij koninklijk besluit werden goedgekeurd.

Het bestaan van een afzonderlijke regeling voor mijnwerkers werd op 1 januari 2003 opgeheven besluitwet van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en ermee gelijkgestelden bevestigd. Het Nationaal Pensioenfonds voor mijnwerkers is de paritair beheerde openbare instelling die belast wordt met de inning van de maandelijks door de werkgever te storten werknemers- en werkgeversbijdragen en met de bewaring of verdeling ervan. De Voorzorgskassen zijn de gewestelijke administraties van het Nationaal Pensioenfonds, beheerd door een paritair samengestelde bestuurscommissie en belast met de toekenning van het invaliditeitspensioen en andere voordelen aan de mijnwerkers.

Momenteel zijn nog drie Voorzorgskassen, bevoegd voor de territoriale kolenbekkens van Charleroi, Luik en de Kempen (Hasselt), actief.

Gelet op het geringe aantal nog actieve mijnwerkers heeft de wet van 29 april 1996 houdende sociale bepalingen (art. 131 tot 139) voorzien in de mogelijke afschaffing bij koninklijk besluit van het Nationaal Pensioenfonds voor mijnwerkers. Bij KB van 8 december 1998 werd het N.P.M. met ingang van 1 januari 1999 afgeschaft.

De taken van het Nationaal Pensioenfonds inzake de inning en verdeling van de bijdragen worden toevertrouwd aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, terwijl het beheer van het stelsel inzake jaarlijkse vakantie aan de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie wordt toevertrouwd en de toepassing van de bepalingen betreffende het invaliditeitspensioen aan het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering wordt overgedragen.

De programmawet van 24 december 2002, titel II, afdeling II, hoofdstuk 8, heeft de specifieke regeling van de sociale zekerheid voor mijnwerkers en ermee gelijkgestelden afgeschaft door deze werknemers in de algemene regeling van de sociale zekerheid voor werknemers op te nemen. Ook al was het in 1945 wellicht zinvol om een specifieke sociale zekerheid voor de mijnwerkers in te voeren, is de situatie intus-

sen zodanig veranderd, in het bijzonder met de sluiting van alle koolmijnen, dat deze aparte regeling nu niet meer verantwoord is. Thans zijn nog ongeveer 60 werknemers in deze bijzondere regeling aangegeven en hun aantal neemt van jaar tot jaar af. Dit aantal zal echter nooit nul worden omdat er op korte en middellange termijn nog steeds ondergrondse en marmermijnen zullen bestaan.

De aparte regeling voor mijnwerkers afschaffen en deze laatste met behoud van alle bestaande rechten in de algemene regeling opnemen betekent een aanzienlijke administratieve vereenvoudiging.

B. Bijzonderheden van de mijnwerkersregeling

In de mijnwerkersregeling bestaat, behalve een gunstigere berekening inzake rust- en overlevingspensioenen (zie deel II, titel IV), nog een te vermelden bijzondere regeling.

Het invaliditeitspensioen

De mijnwerker die effectief opgehouden heeft te werken in de mijnondernemingen wegens een ziekte die een ongeschiktheid tot normaal werken in de ondergrond of de bovengrond van deze ondernemingen tot gevolg had, verkrijgt ten laste van het Rijk een invaliditeitspensioen op voorwaarde dat hij een minimumaantal jaren dienst in de mijnondernemingen kan bewijzen.

Dit invaliditeitspensioen behelst een forfaitair vastgesteld jaarbedrag, dat varieert naargelang de mijnwerker al dan niet als gerechtigde met personen ten laste wordt beschouwd, en volgens de hoedanigheid van bovengrondse of ondergrondse werknemer.

Het invaliditeitspensioen geeft zoals een rust- en overlevingspensioen recht op een vakantiegeld en een verwarmingstoelage, en voor de berekening en de betaling ervan zijn de beperkingen inzake de toegelaten arbeid van de mijnwerker of zijn echtgenote van overeenkomstige toepassing.

V. Algemene inlichtingen voor de werknemersstelsels

A. Nuttige adressen

Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid
[ex-Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu] — Tel.: (02) 528 63 00, Fax: (02) 528 69 68
Directie-generaal Sociaal Beleid
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel
dg-soc@minsoc.fed.be (dienst e-mail)
http://www.socialsecurity.fgov.be (thematische site)
www.socialsecurity.be (nieuwe portaalsite)
www.minsoc.fgov.be (vroegere portaalsite)

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (R.S.Z.) (02) 509 31 11
Victor Hortaplein 11
1060 Brussel
http://www.rsz.fgov.be

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de provinciale en de plaatselijke overheidsdiensten (R.S.Z.P.P.O.) (02) 234 32 11
Jozef II-straat 47
1000 Brussel
http://www.rszppo.fgov.be

Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid (D.O.S.Z.) (02) 642 05 11
Louizalaan 194
1050 Brussel
http://www.dosz.be

B. Lijst van de beschikbare publicaties

1. Van de FOD Sociale Zekerheid – Dienst Publicaties (02) 509 85 20

– Vade mecum Begroting van de sociale zekerheid (verschijnt tweemaal per jaar, met de initiële begroting en de begrotingscontrole);
– Statistisch jaarboek van de sociale zekerheid (recentste editie 2000);
– Belgisch Tijdschrift voor de Sociale Zekerheid (driemaandelijks);
– Brochure Steunpunt Sociale Zekerheid “Alles wat je altijd al wilde weten over de sociale zekerheid”.

2. Van de RSZ

– Algemene onderrichtingen aan de werkgevers;
– De RSZ, zijn organisatie, zijn opdrachten en zijn plaats in de sociale zekerheid;
– Jaarverslag;

– Aantal werkgevers en werknemers dat onderworpen is aan de sociale zekerheid op 30 juni van het referentiejaar (gedecentraliseerde statistiek);
– Aantal werkgevers en werknemers dat onderworpen is aan de sociale zekerheid op 30 juni van het referentiejaar (gecentraliseerde statistiek);
– Statistieken per gemeente. N.A.C.E.-code en dimensie (op aanvraag, enkel verkrijgbaar op diskette);
– Snelle ramingen van de tewerkstelling (driemaandelijks);
– Aangegeven lonen en dagen voor het refertejaar;
– Aantal gelijkgestelde dagen voor de 4 kwartalen van het refertejaar voor de werknemers opgenomen in de sociale zekerheid;
– Verminderingen van de bijdragen voor sociale zekerheid voor het refertekwartaal: aantal betrokken werknemers en budgettaire impact;
– Tewerkstelling van studenten tijdens het derde kwartaal van het refertejaar.

3. Bij de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (ex-Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid)

– Algemene informatie
– Praktische informatie over de arbeidsreglementering en de werkgelegenheidsmaatregel
– Praktische informatie over het sociaal overleg
– Praktische informatie over welzijn op het werk
– Rapporten, studies en statistieken
www.meta.fgov.be

4. Van de RSZPPO

De volgende werken worden jaarlijks uitgebracht:

– Jaarverslag;
– Overzicht Mededelingen;
– Algemene onderrichtingen ten behoeve van de plaatselijke en provinciale overheidsdiensten.

C. Leerboeken en Basisboeken

Deleeck H.
Zeven lessen over sociale zekerheid,
Leuven, Acco, 1991, 192 p. (Solidariteit, sociale veranderingen, veroudering, werkgelegenheid, (on)doelmatigheid, sociaal Europa, Matteüseffect).

Denis P.
Droit de la sécurité sociale: Delen 1 en 2,
Brussel, Larcier, d.1: 1993, 350 p., d.2: 1994, 384 p. (Précis de la Faculté de Droit de l'U.C.L.).

Dillemans R. (ed.)
Bouwstenen voor een nieuwe sociale zekerheid,
Leuven, Universitaire Pers, 1993.

Dillemans R. (ed.)
Wetboek Sociale Zekerheidsrecht, 8 dln,
Gent – Leuven, Story – Scientia, losbladig.

Larcier wetboeken, D. IV. Sociaal Recht,
Brussel, Larcier, s.d. + aanvullingen 2000.

Lenaerts H.
Inleiding tot het sociaal recht,
Diegem, Kluwer Rechtswetenschappen België, 1995.

Mergits B., Vandermeulen G., Simoens D., Van Steenberge J., Van Eeckhoutte W.
Codex Sociale Zekerheid,
Brugge, die Keure, jaarlijks.

Van Den Avyle G.
Guide Social Permanent, Tome II. Code droit de la sécurité sociale,
Diegem, Kluwer Editions Juridiques Belgique, losbladig.

Van Beckhoutte W., Taghon, A
Sociaal Zakboekje 2004-1
Mechelen, Kluwer, 2004, 672 p.

Van Eeckhoutte W.
Sociaal compendium 2004: Socialezekerheidsrecht 2004-2005, met fiscale notities (2 dln),
Mechelen, Kluwer, 2004, 757 p.

Van Langendonck J.
Handboek Sociale Zekerheid,
Diegem, Ced. Samson, 1997.

D. Algemene boeken over sociale zekerheid

Administratieve Commissie van de Europese Gemeenschappen voor de sociale zekerheid van migrerende werknemers, België.
Uw sociale zekerheid wanneer U zich verplaatst in de Europese Unie: een praktische gids Brussel, Europese Gemeenschappen voor Kolen en Staat, 2004, 172 p.

Commission européenne.
MISSOC – La protection sociale dans les Etats membres de l'Union européenne. Situation au 1er juillet 1999 et évolution, Luxemburg, Office des publications officielles des Communautés européennes, 1999, 514 p.

D'Alcantara G., Wardenier R.
De socio-professionele statuten uit de Sociale Zekerheid in België. Scenario's 1975-2050 per leeftijd en geslacht, Leuven, Garant, 2004, 393 p.

Decoster A., Schokkaert E., Van Parijs Ph. et al.
Fédéraliser la sécurité sociale : enjeux eth(n)iques,
Brussel, La Revue Nouvelle, n°11 – november 1993.

Deleeck H., Besseling P.J. (eds).
Sociale zekerheid en de Euro,
Den Haag, ten Hagen § Stam, 1998, 126 p.

Denis P., Dispersyn M., Janvier R. et al.
Casebook : Sociale zekerheidsrecht – Droit de la sécurité sociale,
Brugge, Die Keure, 1991, 500 p.

Dillemans R., Schutyser K., Huys J. et al.
Sociale zekerheid: verdere ideeën,
Leuven, Universitaire Pers Leuven, 1994, 151 p.

Dupeyroux J.-J.
Droit de la sécurité sociale (12ème édition),
Paris, Dalloz, 1993, 938 p. + bijlagen.

Alles wat je altijd al wilde weten over de sociale zekerheid,
Brussel, Federaal ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, 2001, 64 p.

Janvier R. (ed.) et al.
Toepassingsgebied van de R.S.Z – Wet,
Brugge, Die Keure, 1999.

Janvier R. (ed.) et al.
Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht,
Brugge, Die Keure, 1999.

Lahaye D. (ed.)
Sociale zekerheid in beweging,
Antwerpen-Apeldoorn, Maklu, 1993, 448 p., (Menselijke schade, nr. 24).

Luyten D., Vanthemsche G. (eds.) et al.
Het Sociaal Pact van 1944: Oorsprong, betekenis en gevolgen,
Brussel, V.U.B. Press, 1995, 368 p. (Acta van het historisch luik van het Colloquium « 50 Jaar Sociaal Pact », V.U.B. 8-9 december 1994).

Pieters D.
Federalisme voor onze sociale zekerheid (Beleidsconclusies van de voorzitter van de Vlaamse Onderzoeksgroep Sociale Zekerheid 2002),
Leuven, Acco, 1994, 92 p.

Put J.
Administratieve sancties in het sociaalzekerheidsrecht: preventieve rechtsbescherming bij en rechterlijke controle op het opleggen van administratieve sancties in de sociale zekerheid,
Brugge, Die Keure, 1999.

Put J. (ed.), Deltour J., Herman J., Leus K. et al.
Het handvest van de sociaal verzekerde en bestuurlijke vernieuwing in de sociale zekerheid,
Brugge, Die Keure, 2004, 435 p.

Put J. (ed.), Derieuw S., Gesquiere G., Gieslelink A. et al.
Praktijkboek sociale zekerheid 2004, voor de onderneming en de sociaal adviseur
Mechelen, Kluwer, 2004, 1022 p.

Rauws W.
Socialezekerheidsbevoegdheden van de Gemeenschappen en Gewesten: defederaliseren of federaliseren?, in Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht, onder redactie van Van Steenberge J. en Van Regenmortel A.,
Brugge, Die Keure, 1995.

RSZ
Administratieve instructies, Multifunctionele aangifte
RSZ, 2004, 304 p.

Simoens D. en Put J. (eds.), Janssens F., Paeme L., Persyn Ch. et al.
Ontwikkelingen van de sociale zekerheid 1996-2001, Wetgeving – Rechtspraak,
Brugge, Die Keure, 2001, 1202 p.

Vandenbroucke Fr.
Op zoek naar een redelijke utopie. De actieve welvaartsstaat in perspectief,
Leuven – Apeldoorn, Garant, 2000, 168 p.

Van der Vorst P. (onder leiding van) et al.
100 ans de droit social belge,
Brussel, Bruylant, 1986, 925 p.

Van der Vorst P. (onder leiding van) et al.
Globaal financieel beheer van de sociale zekerheid voor werknemers, in BTSZ, nr. 2/97,
Brussel, Federaal Ministerie van Sociale Zaken, 1997, 484 p.

Van der Vorst P.
Le paysage informatique de la sécurité sociale comme méthaphore?
Brussel, Brylant, 2002, 60 p.

Van Eeckhoutte W.
De grote arresten van het Hof van Cassatie in sociale zaken: Gewezen op conclusie van em. Procureur-generaal H. Lenaerts,
Antwerpen, Maklu, 1996, 957 p.

Van Limberg G. en Verheyden E
Ambtenaar, werknemer of zelfstandige in het socialezekerheidsrecht: vergelijkende studie van de socialeverzekeringssystemen voor ambtenaren, werknemers en zelfstandigen
Brugge, Die Keure, 2005, 469 p.

Van Steenberge J., Van Regenmortel A. (ed.)
Actuele problemen van het socialezekerheidsrecht,
Brugge, Die Keure, 2004, 332 p.

Vanthemsche G.
La Sécurité Sociale. Les origines du système belge. Le présent face à son passé,
Brussel, De Boeck, 1994, 200 p.

Vlaamse Onderzoeksgroep – Sociale Zekerheid 2002.
Juridisch onderzoek naar de financiële transfers in de sociale zekerheid (3dln.)
Leuven, Acco, 1994.

Wantiez C., 6ème édition
Introduction au droit social,
Brussel, De Boeck en Larcier, 2003, 209 p.

L'année sociale 1998,
Brussel, Institut de Sociologie – U.L.B., 1999, 452 p.

La sécurité sociale : la comprendre pour mieux la défendre après la modernisation.
Brussel, FEC, 1997.

50 jaar sociale zekerheid... En daarna?
Brussel, Bruylant, 1995, 10 brochures uitgegeven ter gelegenheid van 50 jaar sociale zekerheid door het ministerie van Sociale Voorzorg, Brussel.

Sociaal Commentaarboekje 1999/2000.
Gepubliceerd door Ced-Samson,
Diegem, Ced-Samson, 1999, 527 p.

Titel II. Het stelsel van de zelfstandigen

I. Toepassingsgebied

In dit verband (1) dient een onderscheid gemaakt tussen de personen die aan de vier sectoren onderworpen zijn, diegenen die slechts onderworpen zijn aan de sector uitkeringen van het stelsel van de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, diegenen die slechts aan de sector pensioenen onderworpen zijn en diegenen die slechts aan de sectoren pensioenen en ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen zijn.

Afdeling l. Personen die onder de vier sectoren verzekeringsplichtig zijn

Het sociale statuut is van toepassing op zelfstandigen en op helpers.

A. Zelfstandigen in hoofdberoep

l. Definitie

Onder zelfstandige verstaat men: iedere natuurlijke persoon die in België een beroepsbezigheid uitoefent uit hoofde waarvan hij niet door een arbeidsovereenkomst of door een statuut verbonden is.

Tot bewijs van het tegendeel, wordt geacht zich in de voorwaarden tot onderwerping te bevinden: ieder persoon die in België een beroepsbezigheid uitoefent die ofwel winsten, ofwel baten, ofwel bezoldigingen van ondernemers kan opleveren (2). De uitoefening van een mandaat in een aan de Belgische vennootschapsbelasting of belas-

(1) Artikel 2 tot 9 van KB nr. 38 van 27 juli 1967, B.S. 29 juli 1967 en de artikelen 2 tot 5 van het KB van 19 december 1967, B.S. 28 december 1967.
(2) Artikel 23, §1, 1° en 2° en artikel 30, 2° van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen.

ting der niet-inwoners onderworpen vennootschap of vereniging wordt, op onweerlegbare wijze, vermoed de uitoefening te zijn van een bedrijvigheid die in België verzekeringsplicht aan het sociaal statuut der zelfstandigen met zich meebrengt.

2. Uitzonderingen

a) De journalisten, de perscorrespondenten en de personen die auteursrechten genieten, zijn niet onderworpen indien ze reeds vallen onder een ten minste gelijkwaardig sociaal statuut.

b) Zijn niet verzekeringsplichtig, de personen die in een openbare of privé-instelling met een mandaat zijn belast:

- hetzij wegens het ambt dat zij uitoefenen bij een administratie van het Rijk, van een provincie, van een gemeente of van een openbare instelling;
- hetzij als vertegenwoordiger van een werknemers-, werkgevers- of zelfstandigenorganisatie;
- hetzij als vertegenwoordiger van het Rijk, van een provincie of van een gemeente.

B. Helpers

1. Definitie

Onder helper verstaat men: iedere persoon die in België een zelfstandige in de uitoefening van zijn beroep bijstaat of vervangt, zonder tegenover hem door een arbeidsovereenkomst te zijn verbonden.

2. Uitzonderingen

Zijn niet verzekeringsplichtig:

a) de echtgenoot of echtgenote van een zelfstandige behoudens wanneer deze echtgenoot of echtgenote verzekeringsplichtig is als meewerkende echtgenoot (Zie speciale categorie: meewerkende echtgenoten);

b) de helpers en de helpsters vóór l januari van het jaar in de loop waarvan zij de leeftijd van 20 jaar bereiken:

De gehuwde helper of helpster is echter wel onderworpen vanaf het kalenderkwartaal tijdens hetwelk hij of zij gehuwd is, zelfs indien dit kwartaal voor l januari van het jaar van zijn (haar) 20e verjaardag is gelegen;

c) de helpers en de helpsters van wie de bezigheid niet regelmatig is en niet over ten minste 90 dagen per jaar loopt;

d) de helpers en de helpsters die op kinderbijslag gerechtigde studenten zijn.

3. Speciale categorie: meewerkende echtgenoten

Met ingang van 1 januari 2003 is een nieuwe reglementering van kracht inzake het sociale (en fiscale) statuut van de meewerkende echtgenoten. Wordt op weerlegbare wijze vermoed meewerkende echtgenoot te zijn, elkeen die:
- gehuwd is met een zelfstandige;
- geen eigen socialezekerheidsrechten heeft die minstens gelijkwaardig zijn aan die van de zelfstandigen;
- zijn partner effectief en op regelmatige wijze helpt in de zaak.

De nieuwe regeling treedt in werking in twee fases:
- vanaf januari 2003
  De meewerkende echtgenoten zijn verplicht onderworpen aan de arbeidsongeschiktheidsverzekering der zelfstandigen (het zgn. 'mini-statuut'). De meewerkende echtgenoten hebben bovendien de mogelijkheid om zich aan te sluiten voor het gehele sociale statuut der zelfstandigen behalve de verzekering in geval van faillissement (het zgn. 'maxi-statuut').
- vanaf 1 juli 2005
  In principe zijn alle meewerkende echtgenoten onderworpen aan het volledige sociale statuut der zelfstandigen. Meewerkende echtgenoten geboren vóór 1 januari 1956 blijven ook na 1 juli 2005 enkel verplicht onderworpen aan het 'mini-statuut'.

Opmerkingen:

- het sociale statuut is eveneens van toepassing op de partner van een zelfstandige die met deze laatste is verbonden door een contract van wettelijke samenwoning;
- een meewerkende echtgenoot van een bedrijfsleider van een vennootschap valt buiten het toepassingsgebied van het sociale statuut van de meewerkende echtgenoten.

Wie vermoed wordt meewerkende echtgenoot te zijn, kan dit vermoeden weerleggen door een verklaring op erewoord af te leggen waarin gezegd wordt dat er geen sprake is van effectieve hulp in de zaak. Ook wanneer men slechts sporadisch meehelpt in de zaak, dient men een verklaring op erewoord af te leggen.

C. Zelfstandigen in bijberoep

I. Definitie

Wordt geacht een zelfstandig bijberoep uit te oefenen diegene die, behalve dit beroep, gewoonlijk en hoofdzakelijk een andere beroepsbezigheid uitoefent waarvan het aantal arbeidsuren per maand minstens gelijk is aan de helft van het aantal uren arbeid voor een gelijkaardige voltijdse job. (1)

De zelfstandige bedrijvigheid wordt aldus als bijberoep uitgeoefend indien zij gepaard gaat met:

a) een loontrekkende activiteit in een arbeidsregeling waar het aantal arbeidsuren per maand minstens gelijk is aan de helft van het aantal arbeidsuren per maand van een voltijds tewerkgestelde in dezelfde onderneming (zie collectieve arbeidsovereenkomst) of, bij ontstentenis, in dezelfde arbeidssector (zie paritair comité);

b) een statutaire betrekking (inclusief bijzondere regeling NMBS, exclusief onderwijs) die over minstens 8 maanden of 200 dagen per jaar loopt en waarvan het aantal arbeidsuren per maand minstens overeenkomt met de helft van het aantal arbeidsuren per maand van een voltijdse betrekking;

c) een betrekking in het dag- of avondonderwijs van minstens 6/10 van een volledig uurrooster;

d) een beroepsbezigheid in dienst van een internationaal of supranationaal organisme waarvan België deel uitmaakt en die beantwoordt aan het begrip gewone en hoofdzakelijke beroepsbezigheid voor de werknemers (zie punt a).

(1) KB van 19 december 1967, art. 35, B.S. 28 december 1967.

2. Gelijkstelling met zelfstandigen in bijberoep (1)

De zelfstandigen waarvoor rechten worden gewaarborgd die minstens gelijkwaardig zijn aan die van het sociale statuut (2) der zelfstandigen, alsook de studenten (3) en bepaalde politieke mandatarissen kunnen het socialeverzekeringsfonds verzoeken om, wat de bijdrageplicht betreft, met de categorie van de zelfstandige bijberoepen te worden gelijkgesteld op voorwaarde dat hun inkomsten als zelfstandige eerder beperkt blijven.

Afdeling 2. Personen die slechts aan de sector uitkeringen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen zijn (zie hierboven, onder afdeling l. B, 3: “mini-statuut”

Afdeling 3. Personen die slechts aan de sectoren pensioen en ziekte- en invaliditeitsverzekering onderworpen zijn

Niettegenstaande zij geen zelfstandige activiteit meer uitoefenen, betalen de gewezen kolonisten en de personen die tot de voortgezette verzekering toegelaten zijn, bijdragen voor deze twee sectoren. Deze geheel specifieke categorieën zullen later behandeld worden in het gedeelte gewijd aan "speciale gevallen" (4).

Opmerking betreffende de personen die tot de voortgezette verzekering toegelaten zijn:

Het is mogelijk zijn rechten in het stelsel der pensioenen te vrijwaren door enkel de pensioenbijdrage te betalen, maar om zijn rechten in het stelsel van de ziekteverzekering te vrijwaren, dient men zowel de pensioenbijdrage als de ZIV-bijdrage te betalen.

Afdeling 4. Personen die slechts aan de sector der pensioenen onderworpen zijn

Dit systeem, dat volledig herzien werd bij het KB van 20 september 1984, biedt de mogelijkheid aan de zelfstandige die een aanvraag indient en die de voorziene bijdrage betaalt, om de studie- en leerperiodes te valideren voor zijn pensioen (5).

---

(1) KB van 19 december 1967, art. 37, §1, a, b en c.

(2) In de stelsels pensioenen en gezinsbijslag en in de sector gezondheidszorg.

(3) Onder student dient te worden verstaan, de onderworpene van minder dan 25 jaar die cursussen volgt of een stage doormaakt om te kunnen worden benoemd in een openbaar ambt of die een verhandeling bij het einde van hogere studies voorbereidt, in de zin van de wetgeving betreffende de gezinsbijslag der zelfstandigen.

(4) Voor meer inlichtingen over deze categorieën, zie het KB van 29 december 1997 en de artikelen 5, 38 en volgende van het KB van 22 december 1967.

(5) Voor meer inlichtingen over dit systeem, zie de artikelen 28, 33 en volgende van het KB van 22 december 1967.

II. Verplichtingen

De personen onderworpen aan het sociale statuut hebben een dubbele verplichting: enerzijds moeten zij zich in het stelsel kenbaar maken door aan te sluiten bij een socialeverzekeringsfonds, anderzijds moeten zij aan dit fonds de verschuldigde bijdragen betalen (1).

Afdeling l. Aansluiting bij een socialeverzekeringsfonds

De zelfstandige is ertoe gehouden, binnen de 90 dagen na de aanvang van zijn beroepsbezigheid, een socialeverzekeringsfonds te kiezen. Wanneer hij nalaat deze keuze te doen, wordt hij in gebreke gesteld door het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen.

Wanneer hij zich niet vrijwillig aansluit binnen 30 dagen na de datum van verzending van deze ingebrekestelling, wordt hij van ambtswege bij de Nationale Hulpkas voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen aangesloten.

De verklaring van aansluiting bij een socialeverzekeringsfonds mag ten vroegste onderschreven worden zes maanden vóór de aanvang van de bezigheid die de verzekeringsplicht tot gevolg zal hebben. De zelfstandige die gedurende ten minste vier jaar bij hetzelfde socialeverzekeringsfonds is aangesloten gebleven, mag op l januari van ieder jaar, dit fonds verlaten om zich bij een ander socialeverzekeringsfonds aan te sluiten. Met ingang van l januari 1994 kan de mutatie naar een ander fonds niet toegestaan worden indien de bijdrage over het laatste kwartaal voorafgaand aan de mutatie alsook de eventuele achterstallige bijdragen niet betaald werden vóór de eerste januari van het betreffende jaar.

Voor de meewerkende echtgenoten geldt een specifieke regeling. Alle echtgenoten van zelfstandigen die volgens de gekende socialezekerheidsgegevens voldoen aan het vermoeden, worden door het RSVZ ambtshalve aangesloten bij het socialeverzekeringsfonds van hun echtgenoot. Deze aansluiting wordt vernietigd wanneer de betrokkene d.m.v. een verklaring op erewoord het vermoeden weerlegt of wanneer de betrokkene aantoont de echtgenoot van een bedrijfsleider te zijn.

Afdeling 2. Bijdragebetaling

De personen die aan het sociale statuut der zelfstandigen onderworpen zijn, moeten aan het socialeverzekeringsfonds een driemaandelijkse bijdrage betalen bestemd voor de vier sectoren: kinderbijslag, pensioen, ziekteverzekering en arbeidsongeschiktheidsverzekering.

A. Grondslag van de bijdragen

De bijdragen worden uitgedrukt door een percentage van de beroepsinkomsten die als zelfstandige verworven werden tijdens het derde kalenderjaar onmiddellijk voorafgaand aan datgene waarvoor de bijdragen verschuldigd zijn.

(1) Artikel 10 tot 17 van KB nr. 38 van 27 juli 1967, alsook artikel 6 tot 53 van het KB van 19 december 1967.

Aldus worden de bijdragen voor 2005 berekend op de beroepsinkomsten van 2002, die voor 2006 op de beroepsinkomsten van 2003 berekend zullen worden.

Onder beroepsinkomsten dienen te worden verstaan, de brutoberoepsinkomsten, verminderd met de beroepskosten en eventueel met de beroepsverliezen, vastgesteld overeenkomstig de wetgeving betreffende de inkomstenbelasting, die de onderworpene als zelfstandige heeft genoten gedurende de periode dat hij aan het sociale statuut der zelfstandigen onderworpen was.

In geval van begin of hervatting van activiteit, wanneer er geen refertejaar is, worden de bijdragen eerst opgevraagd op een voorlopige basis en daarna worden zij geregulariseerd. De voorlopige bijdragen met betrekking tot het eerste kalenderjaar dat vier kwartalen onderwerping bevat, en deze met betrekking tot de kwartalen die er desgevallend aan voorafgaan, worden geregulariseerd op basis van de beroepsinkomsten van dat eerste kalenderjaar onderwerping. De voorlopige bijdragen met betrekking tot de volgende twee kalenderjaren worden geregulariseerd op basis van de beroepsinkomsten van respectievelijk het tweede en het derde kalenderjaar onderwerping.

Voor de beginnende zelfstandigen in hoofdberoep is een specifieke regeling in voege sedert 1 januari 1998. Het betreft een vermindering van de sociale bijdragen bij eerste vestiging als zelfstandige voor de vier kwartalen die volgen op het derde volledige kalenderjaar van onderwerping. Concreet gaat het om een vermindering van de sociale bijdragen met 15% voor de vier kwartalen van het kalenderjaar dat op het derde kalenderjaar van volledige onderwerping volgt. Het bedrag van de vermindering mag geen 125 EUR overschrijden.

B. Indexering

De bijdragen worden als zodanig niet geïndexeerd, maar de beroepsinkomsten waarop ze worden berekend, worden wel aangepast aan de schommelingen van de kosten voor levensonderhoud.

De herwaardering van de inkomsten geschiedt door hun vermenigvuldiging met een breuk met als:

- noemer: het gemiddelde van de indexcijfers van de consumptieprijzen van het jaar tijdens hetwelke de inkomsten die tot grondslag voor de berekening van de bijdragen dienen, verworven werden;
- teller: het gemiddelde van de vermoede indexcijfers van de consumptieprijzen voor het jaar waarvoor de bijdragen verschuldigd zijn.

C. Bedrag van de bijdragen op 1 januari 2005

I. Personen onderworpen aan de vier sectoren

De jaarlijkse bijdragen zijn als volgt vastgesteld:

a) Eerste geval

De betrokkenen hebben de pensioengerechtigde leeftijd niet bereikt of genieten geen vervroegd rustpensioen als zelfstandige of als werknemer.

Algemene categorie

Tot deze categorie behoren ook de meewerkende echtgenoten die geopteerd hebben voor het ‘maxi-statuut’.

Deze groep is een bijdrage verschuldigd waarvan het jaarbedrag wordt vastgesteld als volgt:

- 19,65% op het gedeelte van de inkomsten dat 45.664,62 EUR niet te boven gaat.

Deze bijdragen zijn verschuldigd op een minimuminkomen van 9.349,59 EUR (drempel);
- 14,16% op het gedeelte van de inkomsten tussen 45.664,62 EUR en 67.300,54 EUR.

De minimumbijdrage per kwartaal is 459,30 EUR en de maximumbijdrage per kwartaal bedraagt 3.009,19 EUR.

Wat de weduwen betreft die geen rustpensioen genieten en die de normale pensioengerechtigde leeftijd niet hebben bereikt maar wel een overlevingspensioen genieten, geldt de volgende regeling:

- nettoberoepsinkomsten voor 2002 kleiner dan 5.574,44 EUR: normale regeling of op hun verzoek regeling voor bijberoep;
- nettoberoepsinkomsten voor 2002 gelijk aan of hoger dan 5.574,44 EUR: normale regeling maar de bijdrage wordt vastgesteld op het minimumbedrag van 9.067,99 EUR zelfs indien de referte-inkomsten lager zijn.

Begin van activiteit:

De voorlopige bijdrage wordt berekend:

- op een inkomen van 9.349,59 EUR voor het eerste kalenderjaar dat vier kwartalen onderwerping omvat, en voor de voorgaande kwartalen, dat is een kwartaalbijdrage van 459,30 EUR;
- op een inkomen van 10.858,26 EUR voor de kwartalen van het tweede volledige kalenderjaar van onderwerping, dat is een kwartaalbijdrage van 533,41 EUR;
- op een inkomen van 12.299,21 EUR voor de kwartalen van het derde volledige kalenderjaar van onderwerping, wat een kwartaalbijdrage geeft van 604,20 EUR;
- op een inkomen van 4.674,80 EUR voor de eerste drie kalenderjaren die vier kwartalen omvatten, en voor de eventueel daaraan voorafgaande kwartalen wanneer het gaat om een meewerkende echtgenoot die geopteerd heeft voor het 'maxi-statuut'.

Categorie der verzekeringsplichtigen die een bijkomende activiteit als zelfstandige uitoefenen

- Wanneer de nettoberoepsinkomsten van 2002 kleiner zijn dan 1.177,31 EUR, is er geen enkele bijdrage verschuldigd.
- Vanaf 1.177,31 EUR: zie de bijdragen verschuldigd door de onderworpenen in hoofdberoep.

De minimumbijdrage per kwartaal is 57,84 EUR, de maximumbijdrage bedraagt 3.009,9 EUR.

Begin van activiteit:

De voorlopige bijdrage opgevorderd aan de onderworpenen in bijberoep wordt berekend op een geherwaardeerd inkomen van 1.177,31 EUR, wat een kwartaalbijdrage van 57,84 EUR geeft.

b) Tweede geval

De betrokkenen hebben de pensioengerechtigde leeftijd bereikt of hebben een vervroegd rustpensioen als zelfstandige of als werknemer bekomen.

De groep van gerechtigden op een rust- of overlevingspensioen of op een gelijkwaardig voordeel waarvan de totale uitbetaling vereist dat zij elke beroepsactiviteit, behalve deze welke toegelaten is, stopzetten.

Het pensioen wordt volledig uitbetaald als de inkomsten in 2005 verworven in hoedanigheid van zelfstandige 10.845,34 EUR (zonder kind ten laste) niet overschrijden (13.813,97 EUR met kind ten laste) of als het beroepsinkomen van de betrokkene die uitsluitend gerechtigd is op één of meer overlevingspensioenen en die de leeftijd van 65 jaar niet heeft bereikt, niet meer bedraagt dan 11.874,50 EUR (14.843,13 EUR met kind ten laste) of als het beroepsinkomen van de betrokkene, die een rustpensioen of een rust- en overlevingspensioen geniet, vóór de pensioenleeftijd niet meer bedraagt dan 5.937,26 EUR (zonder kind ten laste) of 8.905,89 EUR (met kind ten laste).

De betaling van het pensioen wordt volledig geschorst indien bovenvermelde bedragen met meer dan 15% overschreden worden. Indien die bedragen met minder dan 15% overschreden worden, wordt de betaling van het pensioen geschorst naar rata van het percentage waarmee de bedoelde bedragen overschreden worden.

- Wanneer de nettoberoepsinkomsten van 2002 geen 2.354,61 EUR bereiken, hebben de betrokkenen geen enkele bijdrageplicht.
- Wanneer de nettoberoepsinkomsten van 2002 ten minste 2.354,61 EUR bereiken, zijn de betrokkenen een bijdrage van 14,70% op het inkomen verschuldigd.

De minimumkwartaalbijdrage bedraagt 115,67 EUR en de maximumbijdrage 507,66 EUR.

Opmerking:

Vanaf het kwartaal waarin dat pensioen of voordeel ingaat, zal de bijdrage nooit worden berekend op een hoger jaarlijks inkomen dan datgene dat de betrokkene voor bedoeld jaar mag verwerven door de uitoefening van een activiteit als zelfstandige.

Begin van activiteit:

De voorlopige bijdrage die van deze groep zelfstandigen wordt gevorderd, bedraagt 115,67 EUR, zijnde 14,70% van 2.354,61 EUR.

De groep van zelfstandigen met een activiteit uitgeoefend na de pensioengerechtigde leeftijd en zonder toekenning van het rustpensioen

Deze groep is volgende bijdragen (op jaarbasis) verschuldigd:

- Wanneer de nettoberoepsinkomsten van 2002 geen 2.354,61 EUR bereiken, hebben de betrokkenen geen enkele bijdrageplicht.
- Wanneer de nettoberoepsinkomsten van 2002 ten minste 2.354,61 EUR bereiken, zijn de betrokkenen volgende bijdragen verschuldigd:
  - 19,65% op het gedeelte van de inkomsten tussen 2.354,61 EUR en 45.664,62 EUR;
  - 14,16% op het gedeelte van de inkomsten tussen 45.664,62 EUR en 67.300,54 EUR.

De minimumkwartaalbijdrage bedraagt 115,67 EUR en de maximumbijdrage 3.009,19 EUR.

Begin van activiteit:

De voorlopige kwartaalbijdrage die van deze groep zelfstandigen wordt gevorderd, bedraagt 115,67 EUR, zijnde 19,65% van 2.354,61 EUR.

2. Vaststelling van de jaarlijkse bijdragen voor de personen die alleen aan het stelsel van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, sector arbeidsongeschiktheidsverzekering, onderworpen zijn

Deze bijdrage verschuldigd door de aan het mini-statuut onderworpen meewerkende echtgenoot, stemt overeen met:

- 0,79% op het gedeelte van de inkomsten van de geholpen zelfstandige dat 45.664,62 EUR niet overschrijdt minstens op het minimuminkomen van 9.349,59 EUR;
- 0,51% op het gedeelte van dezelfde inkomsten hoger dan 45.664,62 EUR zonder 67.300,54 EUR te overschrijden.

3. Administratiekosten

De onderworpenen moeten, behalve de verschuldigde bijdragen, deelnemen in de werkingskosten van het socialeverzekeringsfonds waarbij zij aangesloten zijn. Deze kosten, die schommelen tussen 3,2% en 4,7% zijn niet in de bovenvermelde bijdragebedragen begrepen. Zij worden toegepast op de bijdragebedragen.

III. Speciale gevallen

Behalve de bijdragen die verschuldigd zijn op de grond van de uitoefening van een zelfstandige activiteit, kunnen bepaalde categorieën van personen in één of meer takken hun rechten op uitkeringen vrijwaren door de betaling van speciale bijdragen.

Deze categorieën van personen worden hierna opgesomd naar gelang van de takken waarin zij hun rechten kunnen vrijwaren.

Afdeling 1. In de pensioenregeling en in de regeling voor ziekteverzekering (geneeskundige verzorging en arbeidsongeschiktheid)

1. De gewezen kolonisten

De kwartaalbijdragen voor deze personen bedragen 52,47 EUR voor de pensioensector en 120,38 EUR voor de sector ziekteverzekering.

2. De personen toegelaten tot de voortgezette verzekering (de personen voor wie voortgezette verzekering mogelijk is, moeten principieel daartoe een aanvraag doen vóór het einde van het tweede kalenderkwartaal volgend op dat vanaf hetwelk deze verzekering mogelijk is)

Deze personen zijn volgende bijdragen (op jaarbasis) verschuldigd:

voor de pensioensector:
- 11,78% op het gedeelte van de inkomsten dat 45.664,62 EUR niet overschrijdt. Deze bijdragen zijn verschuldigd op een minimuminkomen van 9.349,59 EUR (drempel);
- 7,57% op het gedeelte van de inkomsten tussen 45.664,62 EUR en 67.300,54 EUR;

voor de sector ziekteverzekering:
- 5,31% op het gedeelte van de inkomsten dat 45.664,62 EUR niet overschrijdt. Deze bijdragen zijn verschuldigd op een minimuminkomen van 9.349,59 EUR (drempel);
- 4,94% op het gedeelte van de inkomsten tussen 45.664,62 EUR en 67.300,54 EUR.

De minimumkwartaalbijdrage bedraagt 275,35 EUR voor de pensioensector en 124,12 EUR voor de ziekteverzekering.

De maximumkwartaalbijdrage bedraagt 1.982,00 EUR, respectievelijk 893,41 EUR.

Afdeling 2. In de pensioenregeling alleen

De personen wie het toegelaten is bijdragen te betalen bestemd voor de validatie van studie- en leerperiodes.

De kwartaalbijdragen met het oog op deze validatie worden als volgt berekend:

- voor de studieperiodes tussen 1956 en l juli 1970: 84,10 EUR;
- voor de studieperiodes tussen l juli 1970 en 31 december 1974: 140,16 EUR;
- voor de studieperiodes tussen l januari 1975 en 31 december 1983: dezelfde bijdrage als de minimumbijdrage voor het betrokken jaar verschuldigd door de zelfstandige in hoofdberoep in de pensioensector alleen;
- voor de studieperiodes verricht tussen l januari 1984 en 31 december 1996: dezelfde bijdrage als de bijdrage voor het betrokken jaar verschuldigd door de zelfstandige in hoofdberoep voor de pensioensector alleen, op basis van het eerste gekende inkomen na de gelijk te stellen studieperiode;
- voor de studieperiodes verricht na l januari 1997: 60% van de bijdrage voor het betrokken jaar verschuldigd door de zelfstandige in hoofdberoep, berekend op het eerste gekende inkomen na de gelijk te stellen studieperiode voor zover dit niet meer bedraagt dan 45.664,62 EUR. Op het gedeelte van het basisinkomen dat 45.664,62 EUR overschrijdt, is een percentage van 53% toepasselijk.

Afdeling 3. In de ziekteverzekering (geneeskundige verzorging) alleen

a) De personen die niet bijdrageplichtig zijn of die alleen verlaagde bijdragen verschuldigd zijn binnen het kader van het sociale statuut (de zelfstandigen die hun beroepsactiviteit als bijberoep uitoefenen en wier nettoberoepsinkomsten voor 2002 geen 9.349,59 EUR bereiken, evenals de personen bedoeld in artikel 37 die gevraagd hebben beschouwd te worden als verzekeringsplichtigen die een bijberoep als zelfstandige uitoefenen). De kwartaalbijdragen worden voor deze personen vastgesteld op 25,77 EUR.

b) De gepensioneerden en de overlevende echtgenoten van zelfstandigen die niet bijdrageplichtig zijn gelet op hun beroepsbezigheid of die geen beroep meer uitoefenen (geen enkele bijdrage is verschuldigd voor het behoud van hun rechten wat betreft geneeskundige verzorging, indien deze personen gerechtigd zijn op een pensioen gelijk aan of hoger dan eenderde van een pensioen voor een volledige beroepsloopbaan).

   De kwartaalbijdragen voor deze personen zijn vastgesteld op 10,64 EUR wanneer zij personen ten laste hebben en op 7,14 EUR wanneer zij geen personen ten laste hebben.

c) De leden van de kloostergemeenschappen. De kwartaalbijdragen zijn voor deze personen vastgesteld op 72,64 EUR. Dit bedrag wordt herleid tot 20,77 EUR voor diegenen die de leeftijd van 65 jaar bereiken.

De personen die gerechtigd zijn op het bestaansminimum, een sociale hulp of een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, zijn evenwel vrijgesteld van iedere bijdrage.

Opmerking: de vrijwillige bijdragen voor de pensioenregeling en voor de ziekteverzekering (zie Afdeling l hierboven) en voor de pensioenregeling alleen (zie Afdeling 2 hierboven) moeten gestort worden aan het sociale verzekeringsfonds.

De vrijwillige bijdragen voor ziekteverzekering alleen (zie Afdeling 3 hierboven) moeten gestort worden aan de verzekeringsinstelling inzake ziekteverzekering (ziekenfonds).

IV. Administratieve organisatie

Afdeling l. Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)

Dat rijksinstituut is een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid die belast is met alles wat de verzekeringsplicht en de verplichtingen van de zelfstandigen betreft. Het is belast met het bijhouden van het algemene repertorium van de verzekeringsplichtigen.

Het beheert daarenboven de Nationale Hulpkas voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen.

Afdeling 2. De socialeverzekeringsfondsen voor zelfstandigen (1)

Onverminderd de opdrachten die hun op het vlak van de pensioenen, de verzekering i.g.v. faillissement en de kinderbijslag toevertrouwd zijn, hebben deze fondsen, door professionele of interprofessionele organisaties in de vorm van vereniging zonder winstoogmerk opgericht, tot taak de door hun aangeslotenen verschuldigde bijdragen te innen en in voorkomend geval deze gerechtelijk te laten invorderen. Hun taak bestaat er tevens in hun aangeslotenen bijstand te verlenen betreffende hun verplichtingen en rechten aangaande het sociale statuut.

Afdeling 3. De commissie voor vrijstelling van bijdragen

Verzekeringsplichtigen die menen behoeftig of nagenoeg behoeftig te zijn, kunnen binnen een bepaalde termijn volledige of gedeeltelijke vrijstelling aanvragen van bijdragen bij de Commissie voor vrijstelling van bijdragen, opgericht bij het Ministerie van Middenstand.

Adres van deze Commissie: Eurostation II, 5e verdieping, Victor Hortaplein 40, bus 20, 1060 Brussel. Enkel de zelfstandigen in hoofdberoep en de zelfstandigen die ouder zijn dan 65 jaar of van een vervroegd rustpensioen genieten, kunnen vrijstelling van bijdragen aanvragen (art. 17 KB nr. 38).

Elke aanvraag moet ingediend worden bij het socialeverzekeringsfonds van de betrokkene, hetzij bij een ter post aangetekend schrijven, hetzij door het neerleggen van een verzoekschrift.

De zittingen van de Commissie zijn niet openbaar en de aanwezigheid van de aanvrager is niet vereist. Hij kan evenwel, zo hij het wenst, persoonlijk verschijnen of zich laten vertegenwoordigen of bijstaan door een advocaat in het bezit van de stukken of door iedere persoon met een geschreven volmacht, telkens erkend door de voorzitter.

Na vrijstelling blijft het recht op prestaties gevrijwaard, met uitzondering van:

(1) De controle van deze fondsen wordt uitgevoerd door het Ministerie van Middenstand.

- het recht inzake de onvoorwaardelijke rust- en overlevingspensioenen;
- het recht inzake de voorwaardelijke rust- en overlevingspensioenen, met betrekking tot de bijdragen na het vierde kwartaal van het jaar 1980.

De Commissie beslist zonder mogelijkheid van beroep. De aanvrager kan geen aanvraag tot herziening van de genomen beslissing indienen. Hij kan evenwel bij de Raad van State om de nietigverklaring van de beslissing verzoeken.

V. Geschillen

Alle betwistingen in verband met de betaling van bijdragen behoren tot de bevoegdheid van de abeidsrechtbanken.

De beslissingen van de arbeidsrechtbanken zijn vatbaar voor hoger beroep bij het Arbeidshof.

De vorderingen inzake de betaling van bijdragen verjaren na vijf jaar, te rekenen vanaf de eerste januari die volgt op het jaar waarvoor zij verschuldigd zijn. Dit geldt zowel voor de definitieve als de voorlopige bijdragen (begin van bezigheid of belastingsgeschil over referte-inkomsten).

De verjaringstermijn met betrekking tot de regularisatiebijdragen gaat echter in vanaf de eerste januari van het derde jaar volgend op dit van de start of de herneming van de zelfstandige beroepsactiviteit, met dien verstande dat de voor een bepaald jaar te betalen regularisatiebijdragen niet kunnen verjaren vóór de voorlopige bijdragen met betrekking tot datzelfde jaar.

De vorderingen tot terugbetaling van ten onrechte betaalde bijdragen buiten begin van bezigheid verjaren na vijf jaar te rekenen vanaf de eerste januari van het jaar dat volgt op datgene waarin de onverschuldigde bijdragen werden betaald.

De verjaringstermijn voor de terugbetaling van ten onrechte betaalde voorlopige bijdragen bedraagt eveneens vijf jaar, maar begint pas te lopen vanaf de eerste januari van het derde jaar volgend op dat van het begin van de bezigheid. Ook hier mag deze regel niet tot gevolg hebben dat de verjaring voor de terugbetaling van de ten onrechte betaalde regularisatiebijdrage zou optreden vóór de desbetreffende voorlopige bijdrage.

Titel III. De regeling van toepassing op het overheidspersoneel en in het bijzonder op het personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

I. Algemeen overzicht

De "overheidsdiensten" vormen geen homogeen geheel. Een aantal overheden bestaan naast elkaar: de federale Staat, de Gemeenschappen en Gewesten, de provincies, de gemeenten,... Elk van hen beschikt over haar eigen administratieve structuur en heeft een eigen statuut voor haar personeel uitgewerkt en zelfs soms aparte statuten naargelang van het type van personeel. Deze diversiteit komt ook tot uiting op het vlak van de sociale bescherming, gelet op de autonomie van de verschillende overheden en hun min of meer uitgebreide bevoegdheden om bijzondere stelsels op te richten.

De sociale bescherming van het overheidspersoneel is minstens even uitgebreid als deze van de werknemers, maar de modaliteiten verschillen naargelang van de kenmerken eigen aan de verschillende statuten. Er bestaat dus geen specifieke sociale-zekerheidsregeling voor het personeel van de overheidsdiensten. Sommige aspecten behoren rechtstreeks tot de bevoegdheid van de overheid zelf, zoals de verschillende pensioenstelsels; voor andere aspecten daarentegen, is het personeel van de overheidsdiensten onderworpen aan de sociale zekerheid voor werknemers.

In het algemeen wordt een fundamenteel onderscheid gemaakt naar gelang het statutair personeel of contractueel personeel betreft:

- de statutair vastbenoemde personeelsleden zijn uitsluitend voor de sector geneeskundige verzorging onderworpen aan de algemene regeling voor werknemers; de andere takken zijn specifiek;

- voor het niet-vastbenoemd statutaire personeel en voor het contractuele personeel is er steeds onderwerping aan de algemene regeling voor werknemers voor de stelsels van de rust- en overlevingspensioenen, de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de werkloosheid. Voor de stelsels van de kinderbijslag, de jaarlijkse vakantie, de arbeidsongevallen, de beroepsziekten is de verplichte onderwerping aan de algemene regeling afhankelijk van de overheid die de werknemer tewerkstelt en van de bijzondere regelingen die door deze overheid werden ingevoerd.

Naargelang van het bevoegdheidsniveau worden de bijdragen voor de algemene regeling voor werknemers ofwel aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), ofwel aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten (RSZPPO) gestort:

- De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid int de bijdragen verschuldigd voor het personeel van de federale Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten en de instellingen van openbaar nut die eronder ressorteren.
- De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten is de socialezekerheidsinstelling die bevoegd is voor de provinciale en plaatselijke besturen zoals de provincies, gemeenten, intercommunales, lokale politiezones en OCMW's. De RSZPPO int de bijdragen verschuldigd voor de algemene regeling voor werknemers en stort ze aan de RSZ in het kader van het Globaal Beheer. Voor de tak kinderbijslag behoudt de RSZPPO de geïnde bijdrage daar hij deze regeling zelf beheert. De RSZPPO is ook bevoegd inzake het beheer van de financiering van de gemeenschappelijke pensioenregelingen van de plaatselijke besturen.

De socialebeschermingsregeling die van toepassing is op het personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, wordt hieronder nader toegelicht. Voor het personeel van de andere overheidsentiteiten verwijzen wij naar de takken van de sociale zekerheid onder Deel II.

Afdeling l. Inleiding

A. Het personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

Krachtens het autonomiebeginsel dat in de artikelen 41 en 108 van de Grondwet wordt erkend, zijn de provinciale en gemeentelijke overheden bevoegd om het statuut van hun personeel te bepalen. In tegenstelling tot het openbaar ambt van de federale overheid, de Gemeenschappen en de Gewesten bestaat er niet zoiets als een statuut of een algemene reglementering die door de provincies of de gemeenten op hun personeel moet worden toegepast.

Die ogenschijnlijk erg ruime autonomie is evenwel beperkt. Om te beginnen kan ze enkel worden toegepast binnen het kader van het decreet en de algemene bepalingen die door de gewestregering zijn uitgevaardigd. Daarnaast mag ook de rol van de voogdij waaronder het statuut valt, of het belang van omzendbrieven vanwege de voogdijoverheid niet worden onderschat. Hoewel ze er niet toe worden gedwongen, baseren de meeste provincies en gemeenten zich in de praktijk toch op de bepalingen die gelden voor federale ambtenaren of de ambtenaren van de gewestelijke overheid.

B. De RSZPPO

De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten werd opgericht bij de wet van l augustus 1985 houdende sociale en diverse bepalingen (B.S. 6 augustus 1985).

De Rijksdienst vervult inzake kinderbijslag nog steeds de taken van het oude "Bijzonder Kinderbijslagfonds voor de plaatselijke en gewestelijke overheidsdiensten", waaruit hij is voortgesproten, en is in 1986 voor de besturen van deze sector de innings- en verdelingsinstelling van de socialezekerheidsbijdragen en de ermee gelijkgestelde bijdragen geworden.

Het feit dat de Rijksdienst voor de plaatselijke sector de partner bij uitstek is geworden, zowel voor de kinderbijslag als voor de sociale zekerheid, verklaart dat de wetgever hem andere taken heeft toevertrouwd in verband met de bij hem aangesloten plaatselijke besturen.

Aldus schaft het KB nr. 491 van 31 december 1986 tot wijziging van de wet van 25 april 1933 omtrent de pensioenregeling van het gemeentepersoneel, de bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken ingerichte Omslagkas voor gemeentelijke pensioenen af, en verdeelt het haar taken over de RSZPPO en de Administratie der Pensioenen van het Ministerie van Financiën.

Bij de RSZPPO zijn aldus onherroepelijk en van rechtswege aangesloten, de plaatselijke besturen die voorheen aangesloten waren bij voormelde Omslagkas, evenals degene die niet rechtstreeks of door tussenkomst van een voorzorgsinstelling de betaling van het pensioen van hun personeel op zich nemen.

De Rijksdienst is belast met het beheer en de financiering van het gemeenschappelijke pensioenstelsel van de plaatselijke besturen door de vaststelling van de voor dit stelsel toepasselijke pensioenbijdragenvoet, alsook door de inning en de invordering van deze pensioenbijdragen. Dezelfde opdracht oefent de Rijksdienst uit met betrekking tot het pensioenstelsel van de nieuwe bij de Rijksdienst aangeslotenen dat op l januari 1994 opgericht werd en georganiseerd wordt bij de wet van 6 augustus 1993 betreffende de pensioenen van het benoemd personeel van de plaatselijke besturen.

In het kader van het Fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie, dat opgericht werd bij de wet van 6 mei 2002, staat de Rijksdienst in voor de inning en de invordering van de pensioenbijdragen die aan dit fonds verschuldigd zijn voor de personeelsleden van de korpsen van de lokale politie.

De Rijksdienst is eveneens belast met de uitbetaling van bepaalde premies waarop zijn aangeslotenen recht kunnen hebben:
- de premies bij de indienstneming van de gesubsidieerde contractuelen (KB nr. 474 van 28 oktober 1986 tot opzetting van een stelsel van door de Staat gesubsidieerde contractuelen bij sommige plaatselijke besturen);
- de tegemoetkomingen ten laste van het Interdepartementaal Begrotingsfonds ter bevordering van de werkgelegenheid, opgericht bij het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid bij artikel 5 van het KB nr. 25 van 24 maart 1982 tot opzetting van een programma ter bevordering van de werkgelegenheid in de niet commerciële sector, voor de gesubsidieerde betrekkingen in de sociale sector die beperkt werd tot de openbare en de privé-ziekenhuizen;

- sedert 1 januari 1994, de toelagen voor de plaatselijke besturen die aangewezen zijn door de Minister van Binnenlandse Zaken voor de realisatie van een programma omtrent de maatschappelijke problemen inzake veiligheid (artikelen 67 tot 72 van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen).

Samenvattend vervult de RSZPPO de volgende opdrachten:

- die van Bijzonder Kinderbijslagfonds, belast met de toekenning, conform de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor werknemers, van de kinderbijslag en het kraamgeld aan het statutaire en contractuele personeel van de plaatselijke besturen, bedoeld bij artikel 32 van de voormelde samengeordende wetten;
- die van een rijksdienst voor sociale zekerheid van diezelfde aangeslotenen;
- het innen van de pensioenbijdragen voor het gemeenschappelijke pensioenstelsel van de plaatselijke besturen en voor het stelsel van de nieuwe bij de Rijksdienst aangeslotenen, evenals het beheer van deze twee stelsels;
- in toepassing van de wet van 6 mei 2002 int de RSZPPO eveneens de pensioenbijdragen voor het vastbenoemd personeel van de lokale politiekorpsen om ze vervolgens door te storten aan het Fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie; daarnaast int de RSZPPO eveneens een bijzondere bijdrage van 0,15 procent voor ieder personeelslid van een lokaal politiekorps en stort die vervolgens door aan de sociale dienst van de geïntegreerde politie;
- de uitbetaling van sommige premies.

Tevens dient de “Gemeenschappelijke Sociale Dienst ten behoeve van het personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten” vermeld te worden. Hiertoe kunnen de aangeslotenen van de Rijksdienst op vrijwillige basis toetreden ten gunste van hun personeelsleden.

Deze dienst werd in 1972 opgericht en telt thans 922 aangesloten besturen. Hij heeft tot doel de begunstigden materiële hulp te verschaffen ingevolge gebeurtenissen die op hun beroeps- of privé-leven een weerslag hebben.

Afdeling 2. Het stelsel van de werknemers van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

Onder deze titel wordt het socialezekerheidsstelsel van het personeel van de bij de RSZPPO aangesloten werkgevers onderzocht.

A. Bij de RSZPPO aangesloten provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

1. Definitie

De werkgevers waarvoor de Rijksdienst bevoegd is, worden opgesomd in artikel 32 van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag, waarvan de tekst luidt als volgt:

“De Koning richt een Bijzondere Compensatiekas op waarbij van rechtswege zijn aangesloten:

1° de gemeenten;
2° de openbare instellingen die afhangen van de gemeenten;

3° de verenigingen van gemeenten;
4° de agglomeraties en de federaties van gemeenten;
5° de openbare instellingen die afhangen van de agglomeraties en van de federaties van gemeenten;
6° de provincies;
7° de openbare instellingen die van de provincies afhangen;
8° de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie;
9° de gewestelijke economische instellingen bedoeld in de hoofdstukken II en III van de kaderwet van 15 juli 1970 houdende de organisatie van de planning en economische decentralisatie, gewijzigd bij het decreet van 25 mei 1983 van de Waalse Gewestraad, behalve voor de personeelsleden voor wie zij verplicht zijn, rechtstreeks de gezinsbijslag toe te kennen;
10° de door de Koning aangewezen instellingen bedoeld bij de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut en dit voor hun personeelsleden die geen aanleiding geven tot het betalen aan de Rijksdienst voor de Sociale Zekerheid van een bijdrage voor de kinderbijslagregeling voor werknemers, voor zover ze niet verplicht zijn rechtstreeks gezinsbijslag te betalen aan die personeelsleden. De Koning bepaalt voor ieder van die instellingen de aansluitingsdatum;
11° de verenigingen van meerdere hierboven vermelde instellingen;
12° de vzw "Vlaamse Operastichting" voor de personeelsleden die vastbenoemd waren bij de Intercommunale "Opera voor Vlaanderen" en met behoud van hun statuut worden overgenomen.

De Koning kan andere instellingen toevoegen aan de in het eerste lid vervatte lijst van aangesloten instanties. Hij kan die lijst wijzigen om rekening te houden met de wetswijzigingen die voor de in het eerste lid genoemde instellingen gelden. De Koning kan de bevoegdheid van de Rijksdienst uitbreiden tot andere opdrachten betreffende het personeel van de voornoemde administraties. De Koning regelt de inrichting en de werking van deze Rijksdienst".

2. Commentaar

Alle in artikel 32 opgesomde werkgevers zijn dus van rechtswege aangesloten bij de Rijksdienst. In dit verband dient vermeld dat, behalve de gemeenten en de provincies, de meeste aangeslotenen die kunnen worden beschouwd als provinciale of plaatselijke overheidsdienst, terug te vinden zijn onder de punten 2° en 3° van artikel 32.

Artikel 32, 2° heeft immers betrekking op de openbare instellingen die afhangen van de gemeenten, zoals: de OCMW's, de verenigingen van OCMW's (ingevolge artikel 118 van de organieke wet betreffende de OCMW's van 8 juli 1976 kan een OCMW, om een van de haar wettelijk toevertrouwde taken uit te voeren, een associatie aangaan met een of meer andere OCMW's, andere openbare besturen en/of met rechtspersonen andere dan die welke winstoogmerken hebben), de openbare kassen van lening of pandjeshuizen en de autonome gemeentebedrijven.

Artikel 32, 3°, dat betrekking heeft op de verenigingen van gemeenten, beoogt de intercommunales waarvan het overwicht in het beheer berust bij de gemeenten en de publieke sector in het algemeen en die beantwoorden aan, ofwel de voorwaarden van het decreet van het Waalse Gewest van 5 december 1996 betreffende de Waalse intercommunales voor de intercommunales gesitueerd in het Waalse Gewest, ofwel de

voorwaarden van het decreet van het Vlaams parlement van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking voor de samenwerkingsverbanden met rechtspersoonlijkheid gesitueerd in het Vlaamse Gewest, ofwel de voorwaarden van de wet van 22 december 1986 voor de intercommunales in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en voor de interregionale intercommunales.

De gewestelijke economische instellingen waarvan sprake onder artikel 32, 9°, namelijk de gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen en de gewestelijke economische raden, zijn, wat de sector gezinsbijslag betreft, enkel voor hun contractuele personeel bij de Rijksdienst aangesloten. Dit is te verklaren door het op deze instellingen toepasselijke pensioenstelsel, namelijk het stelsel ingericht bij de wet van 28 april 1958 betreffende het pensioen van het personeel van zekere organismen van openbaar nut alsmede van hun rechthebbenden. Artikel 15, §3 van deze wet verplicht hen zelf de kinderbijslag uit te betalen aan hun vastbenoemde personeelsleden.

Tot slot zijn de enige aangeslotenen van de Rijksdienst onder artikel 32, 10° het "Net Brussel, Gewestelijk Agentschap voor Netheid" en de "Brusselse Hoofdstedelijke Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp". Beide instellingen zijn voortgekomen uit de vroegere Agglomeratie Brussel en waren voorheen bij de Rijksdienst aangesloten onder artikel 32, 4°.

De verwijzing naar artikel 32 van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor de bepaling van de bij de Rijksdienst aangesloten werkgevers, is vanzelfsprekend te verklaren door het feit dat er eerst een Bijzonder Kinderbijslagfonds was.

B. Het personeel van de bij de RSZPPO aangesloten provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

Voormelde besturen kunnen statutair of contractueel personeel tewerkstellen. Tot het statutaire personeel behoren de vastbenoemde personen, de stagiairs en de tijdelijk statutairen.

Tot het contractuele personeel behoren de personen tewerkgesteld met een arbeidsovereenkomst, met een leerovereenkomst of met een door de Gemeenschappen en Gewesten erkende overeenkomst voor socioprofessionele inpassing.

Voor bepaalde personen, onderworpen aan een statuut *sui generis* en tewerkgesteld zonder arbeidsovereenkomst, moeten de lokale besturen hun socialezekerheidsverplichtingen als werkgever nakomen. Het betreft de bedienaars van de eredienst en afgevaardigden van de Vrijzinnige Raad, de kunstenaars, de vrijwillige brandweerlieden, de onthaalouders en de niet-beschermde mandatarissen.

Het onderscheid dat inzake sociale zekerheid in aanmerking wordt genomen, is dat tussen de vastbenoemde personeelsleden en de andere werknemers tewerkgesteld bij de provinciale en lokale besturen. Dit onderscheid is immers doorslaggevend inzake de toepassing van de socialezekerheidsregelingen bedoeld bij de wet van 27 juni 1969 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders enerzijds en het loonbegrip, dat in aanmerking wordt genomen voor de berekening van de socialezekerheidsbijdragen, anderzijds.

1. De in vast verband benoemde personeelsleden

1.1. Algemene socialezekerheidsregelingen van de loontrekkenden toepasselijk op de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

Uit afdeling II van hoofdstuk I van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van voornoemde wet van 27 juni 1969, met als titel "Bepalingen betreffende de personen die in de openbare sector tewerkgesteld worden", blijkt dat voor de vastbenoemde personeelsleden, de toepassing van de wet beperkt wordt tot de regeling inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit, sector van de geneeskundige verzorging.

1.2. Specifieke stelsels van sociale bescherming van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

De personeelsleden van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, bedoeld bij artikel 32 van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag, genieten een stelsel van sociale bescherming inzake kinderbijslag en beroepsziekten dat verschilt van dat ten gunste van de werknemers tewerkgesteld in de privé-sector. Het bestaan van een afzonderlijke wettelijke basis voor de kinderbijslag ten gunste van het personeel van de lokale en provinciale besturen (de wet van l augustus 1985 in plaats van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers) is gewettigd door het feit dat de RSZPPO voor deze sector niet behoort tot de nationale verdeling en de opbrengst van de geïnde bijdrage behoudt voor de betaling van de kinderbijslag ten gunste van het personeel van de bij hem aangesloten werkgevers.

Het koninklijk besluit nr. 529 van 31 maart 1987 tot wijziging van de gecoördineerde wetten van 3 juni 1970 betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten heeft met ingang van l januari 1987 het Fonds voor Beroepsziekten bevoegd gemaakt voor de toekenning van de voordelen voorzien bij de wet van 3 juli 1967 betreffende de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector. Vanaf voornoemde datum wordt het Fonds voor de door de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten tewerkgestelde werknemers gestijfd met een werkgeversbijdrage waarvan de inningsmodaliteiten en het bedrag werden vastgesteld bij koninklijk besluit van 2 juni 1987 tot uitvoering van artikel 56, 5° van de gecoördineerde wetten van 3 juni 1970 betreffende de schadeloosstelling voor beroepsziekten en tot wijziging van het koninklijk besluit van 25 oktober 1985.

1.3. Loonbegrip

Artikel 23 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers bepaalt dat de socialezekerheidsbijdragen worden berekend op het loon, zoals bepaald in artikel 2 van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers.

Met het begrip loon zoals gedefinieerd door deze laatste bepaling, wordt bedoeld het geheel van de geldelijke of in geld waardeerbare voordelen waarop de werknemer ingevolge de dienstbetrekking recht heeft ten laste van de werkgever. Het betreft dus

niet enkel de voordelen die de werknemer ontvangt als tegenprestatie voor het door hem geleverde werk, maar ook alle andere voordelen waarop hij recht heeft vanwege de werkgever en die enig verband houden met de dienstbetrekking.

Behalve de verwijzing naar de definitie van de loonbeschermingswet heeft de wet van 29 juni 1981, zoals voordien de wet van 27 juni 1969, in de mogelijkheid tot uitbreiding of beperking van het loonbegrip voorzien. Aldus worden krachtens artikel 30 van het KB van 28 november 1969 sommige vergoedingen, premies en toelagen voor de vastbenoemde personeelsleden niet beschouwd als loon dat in aanmerking moet genomen worden voor de berekening van de socialezekerheidsbijdragen. Worden aldus bedoeld:

- de vergoedingen toegekend voor het verplicht dragen van werkelijke lasten die niet als normaal kunnen worden beschouwd en met het ambt onafscheidelijk verbonden;
- de haard- of standplaatstoelage;
- de bedragen en voordelen bedoeld bij de artikelen 19, §2, 19bis, §2, 2° tot 6° en §3 van het KB van 28 november 1969;
- de toelagen, premies en vergoedingen andere dan de voornoemde, waarvan de toekenningsmodaliteiten uiterlijk op l augustus 1990 werden vastgesteld in wettelijke, reglementaire of statutaire bepalingen en waarop geen sociale bijdragen werden afgehouden op l januari 1991, alsook de verhogingen van deze toelagen, premies en vergoedingen voor zover ze voortvloeien uit een aanpassing aan het indexcijfer der consumptieprijzen.

1.4. De bijdragen

Hier worden de socialezekerheidsbijdragen en gelijkgestelde bijdragen opgesomd die de RSZPPO int voor de vastbenoemde personeelsleden.

a) De socialezekerheidsbijdragen verschuldigd krachtens de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.
De enige verschuldigde bijdrage is die voor het stelsel van de ziekte- en invaliditeitsverzekering, sector van de geneeskundige verzorging, waarvan het patronale deel 3,80% bedraagt en het werknemersdeel 3,55%.

b) De voor de plaatselijke sector specifieke socialezekerheidsbijdragen
Het betreft uitsluitend de werkgeversbijdragen verschuldigd voor de regelingen kinderbijslag en beroepsziekten.

De eerste heeft als wettelijke basis artikel 3, 3° van de wet van l augustus 1985, dat stipuleert dat de Koning de berekeningswijze van deze bijdrage bepaalt. Artikel 18 van het KB van 25 oktober 1985 tot uitvoering van voornoemde wet stelt de bijdragevoet van deze bijdrage vast op 5,25%.

De tweede is bestemd voor het Fonds voor Beroepsziekten en is vastgesteld op 0,17% bij artikel 18*bis* van het KB van 25 oktober 1985.

c) De overige bijdragen

De RSZPPO int ook nog, voor de vastbenoemde personeelsleden:

- de loonmatigingsbijdrage bedoeld bij artikel 38, §3bis van de wet van 29 juni 1981, die 5,67% van het loon van de werknemer beloopt en 5,67% van het totaal van de verschuldigde werkgeversbijdragen;
- de inhouding van 13,07% op het vakantiegeld openbare sector;
- de pensioenbijdrage verschuldigd in het gemeenschappelijke pensioenstelsel van de lokale overheden, in het pensioenfonds van de geïntegreerde politie of in het stelsel van de nieuwe bij de Rijksdienst aangeslotenen voor de vastbenoemde personeelsleden van de plaatselijke besturen die bij die stelsels zijn aangesloten. De bijdragevoet voor deze stelsels wordt jaarlijks vastgesteld door de RSZPPO en bedraagt voor het jaar 2005 27,5% voor het gemeenschappelijke pensioenstelsel, 29,5% voor het stelsel van de nieuwe aangeslotenen en 27,5% voor het pensioenfonds van de geïntegreerde politie;
- de bijdrage van 0,05% ter bevordering van initiatieven inzake kinderopvang, waarvan de opbrengst wordt toegewezen aan het Fonds voor collectieve uitrustingen en diensten ingesteld bij de RKW.

2. De overige werknemers

2.1. Algemene socialezekerheidsregelingen toepasselijk op de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

Uit voornoemde afdeling II van het KB van 28 november 1969 tot uitvoering van de wet van 27 juni 1969 blijkt dat de in de plaatselijke en provinciale besturen tewerkgestelde werknemers, andere dan de vastbenoemde personeelsleden, onderworpen zijn aan de volgende socialezekerheidsregelingen:
- de ziekte- en invaliditeitsverzekering, sectoren van de geneeskundige verzorging en van de uitkeringen;
- de pensioenregeling voor werknemers;
- de werkloosheidsregeling.

2.2. Specifieke regelingen van sociale bescherming in de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

Het gaat om dezelfde regelingen als voor de vastbenoemde personeelsleden, namelijk de kinderbijslag en de beroepsziekten (zie hoger).

2.3. Loonbegrip

Het in aanmerking te nemen loon voor de berekening van de socialezekerheidsbijdragen wordt gedefinieerd in artikel 23 van voornoemde wet van 29 juni 1981.

Wordt dus als aan bijdragen onderworpen loon beschouwd, de geldelijke of in geld waardeerbare voordelen waarop de werknemer ingevolge de dienstbetrekking recht heeft ten laste van de werkgever.

De enige beperkingen op het begrip "aan bijdragen onderworpen loon" betreffende de andere werknemers dan de vastbenoemde personeelsleden, worden bedoeld bij de artikelen 19 en 19*bis* van voormeld KB van 28 november 1969.

Het loonbegrip verschilt dus in de plaatselijke en provinciale overheidsdiensten naar gelang van de hoedanigheid (al dan niet vastbenoemd) van het personeelslid dat het loon ontvangt.

2.4. De bijdragen

Hier worden de socialezekerheidsbijdragen en de ermee gelijkgestelde opgesomd, geïnd door de RSZPPO voor de andere dan vastbenoemde personeelsleden, die doorgaans als tijdelijke of contractuele werknemers worden aangeduid.

a) De socialezekerheidsbijdragen verschuldigd krachtens de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.

Voor de regeling voor ziekte- en invaliditeitsverzekering:

- sector van de geneeskundige verzorging, een bijdrage met een werkgeversdeel van 3,80% en een werknemersdeel van 3,55%;
- sector uitkeringen, een bijdrage met een werkgeversdeel van 2,35% en een werknemersdeel van 1,15%.

Voor de pensioenregeling, een bijdrage met een werkgeversdeel van 8,86% en een werknemersdeel van 7,5%.
Voor de werkloosheidsregeling, een bijdrage met een werkgeversdeel van 1,46% en een werknemersdeel van 0,87%.

De bijdrage van 1,60%, verschuldigd door iedere werkgever die meer dan 10 werknemers tewerkstelt, voor de werknemers voor welke hij onderworpen is aan de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers, gecoördineerd op 28 juni 1971.

b) De socialezekerheidsbijdragen eigen aan de plaatselijke sector

Zoals voor de vastbenoemde personeelsleden zijn eveneens verschuldigd voor de tijdelijke en contractuele werknemers, met uitzondering evenwel van de gesubsidieerde contractuelen, de werkgeversbijdragen voor de regelingen kinderbijslag en beroepsziekten, respectievelijk vastgesteld op 5,25% en 0,17% bij de artikelen 18 en 18*bis* van het KB van 25 oktober 1985.

c) De overige bijdragen

De RSZPPO int ook voor de niet-vastbenoemde werknemers:

- de loonmatigingsbijdrage bedoeld bij artikel 38, §3bis van de wet van 29 juni 1981, die 5,67% van het loon van de werknemer beloopt en 5,67% van het totaal

van de verschuldigde werkgeversbijdragen. Voor de werknemers die onderworpen zijn aan de op 28 juni 1971 gecoördineerde wetten betreffende de jaarlijkse vakantie voor werknemers, wordt zij verhoogd met 0,40%. Voor de gesubsidieerde contractuelen is de loonmatigingsbijdrage vastgesteld op 5,67% van het loon van de werknemer;
- de bijzondere inhouding van 13,07% op het dubbele vakantiegeld bedoeld bij artikel 39 van voornoemde wet van 29 juni 1981, voor de werknemers onderworpen aan de vakantieregeling van de privé-sector waarvan sprake in de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers, gecoördineerd op 28 juni 1971.
- de inhouding van 13,07% op het vakantiegeld openbare sector voor de werknemers onderworpen aan de vakantieregelingen van de publieke sector;
- de bijdrage van 0,05% ter bevordering van initiatieven inzake kinderopvang waarvan de opbrengst wordt toegewezen aan het Fonds voor collectieve uitrustingen en diensten, ingesteld bij de RKW.

2.5. Vermindering van de bijdragen ter bevordering van de werkgelegenheid

De bevordering van de werkgelegenheid bij de plaatselijke besturen wordt gestimuleerd door de onderstaande wetgevende en reglementaire maatregelen die een vermindering van de patronale socialezekerheidsbijdragen regelen, ofwel forfaitair, ofwel berekend met een percentage.

a) Gesubsidieerde contractuelen

Het KB nr. 474 van 28 oktober 1986 tot opzetting van een stelsel van door de Staat gesubsidieerde contractuelen bij sommige plaatselijke besturen beoogde de vervanging van de verschillende arbeidsstelsels tot opslorping van de werkloosheid door één enkele categorie werknemers: de gesubsidieerde contractuelen.
Het decreet van de Waalse Gewestraad van 25 april 2002 heft de bepalingen van het koninklijk besluit nr. 474 op en integreert het stelsel van de gesubsidieerde contractuelen met een aantal andere gewestelijke tewerkstellingsmaatregelen in één globaal stelsel, APE genaamd.

Van de aangeslotenen van de RSZPPO zijn de volgende besturen betrokken:
- de gemeenten;
- de verenigingen van gemeenten, behalve die met een economisch doel;
- de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;
- de provincies en verenigingen van provincies, behalve die met een economisch doel;
- de lokale politiezones.

Deze lokale en provinciale overheden genieten behalve een premie die een belangrijk deel van de loonkost dekt, ook een volledige vrijstelling van de patronale socialezekerheidsbijdragen, met uitzondering echter van de loonmatigingsbijdrage en de bijdrage van 0,05% voor het FCUD.

De programmawet van 30 december 1988 heeft het stelsel van de gesubsidieerde contractuelen uitgebreid tot andere bij de RSZPPO aangesloten openbare besturen.

Het betreft:
- de diensten van de Vlaamse en de Franse gemeenschapscommissie;
- de gewestelijke economische instellingen bedoeld in artikel 32, 9° van de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag;
- het Gewestelijk Agentschap voor Netheid en de Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp, bedoeld bij artikel 32,10° van de gecoördineerde wetten op de kinderbijslag. De wetgever van 1988 heeft de voornoemde werkgevers enkel vrijgesteld van de voor de algemene regeling van de sociale zekerheid verschuldigde werkgeversbijdragen. De werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid eigen aan de plaatselijke sector (beroepsziekten en kinderbijslag) blijven verschuldigd, evenals de bijdrage van 0,05% voor het FCUD.

b) Activa-plan ter bevordering van de tewerkstelling van werkzoekenden

De onder de toepassing hiervan vallende werkgevers die bij de RSZPPO zijn aangesloten, zijn de volgende:

- de gemeenten en de autonome gemeentebedrijven;
- de provincies en de autonome provinciebedrijven;
- de OCMW's en de verenigingen van OCMW's;
- de verenigingen van gemeenten;
- de lokale politiezones.

De vrijstelling voor de in het kader van dit plan tewerkgestelde personen slaat op alle patronale socialezekerheidsbijdragen ten belope van een forfait dat verschilt naargelang van de omstandigheden.

c) Laaggeschoolde jongeren, aangeworven met een startbaanovereenkomst

De laaggeschoolde jongeren die ingeschreven zijn als werkzoekende en minder dan 26 jaar oud zijn, kunnen aangeworven worden in het kader van een startbaanovereenkomst die recht geeft op een forfaitaire vermindering van socialezekerheidsbijdragen gedurende een bepaalde periode.

d) Herverdeling van de arbeid in de openbare sector

De wet van 10 april 1995 betreffende de herverdeling van de arbeid in de openbare sector is een bedrijfsplan tot herverdeling van de arbeid in de openbare sector.

Twee bijzondere stelsels van herverdeling van de arbeid met gedeeltelijke compensatie van het inkomensverlies worden georganiseerd:

- de halftijdse vervroegde uittreding;
- de vrijwillige vierdagenweek.

In het kader van de vrijwillige vierdagenweek wordt een vrijstelling van alle patronale socialezekerheidsbijdragen, met uitzondering van de bijdrage van 0,05% voor de kinderopvang, verleend voor de contractuelen die in dienst genomen worden ter vervanging van de personeelsleden die hun prestaties verminderen tot 4/5e van een voltijdse prestatie.

e) Tewerkstelling krachtens artikel 60, §7 van de wet van 8 juli 1976 op de OCMW's

Sinds 1 januari 1998 genieten de OCMW's, op grond van artikel 33 van de wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid, van een volledige vrijstelling van de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid voor de gerechtigden op maatschappelijke integratie en voor de in het vreemdelingenregister ingeschreven gerechtigden op financiële maatschappelijke bijstand, met verblijfsvergunning van onbepaalde duur die zij in het kader van artikel 60, §7 van de wet van 8 juli 1976 tewerkstellen met een arbeidsovereenkomst.

In toepassing van het KB van 2 april 1998 tot uitvoering van voormeld artikel 33 moeten de OCMW's de financiële middelen die vrijkomen ten gevolge van deze vrijstelling, aanwenden om een politiek van tewerkstelling en/of van begeleiding en opleiding te voeren die gericht is op de tewerkgestelden in het kader van artikel 60, §7.

f) Sociale Maribel

Het KB van 18 juli 2002 betreffende maatregelen ter bevordering van de tewerkstelling in de non-profitsector voorziet in een vermindering van de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid voor de werkgevers die een activiteit uitoefenen die betrekking heeft op gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening of cultuur. Het bedrag van de vermindering bedraagt maximum 354,92 EUR per werknemer en per kwartaal. De verminderingen van de werkgeversbijdragen worden niet rechtstreeks toegekend aan de werkgevers maar gestort in het Sectoraal Fonds Sociale Maribel, dat opgericht werd bij en beheerd wordt door de RSZPPO. Vanuit dit fonds worden aan de werkgevers tegemoetkomingen verleend die integraal besteed moeten worden aan het creëren van bijkomende tewerkstelling in de non-profit-sector.

g) Doorstromingsprogramma's

Het KB van 9 juni 1997 tot uitvoering van artikel 7, §1, derde lid, m, van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders betreffende de doorstromingsprogramma's voorziet in de mogelijkheid om doorstromingsprogramma's op te richten met als doel de (her)inschakelingskansen van langdurig werklozen op de arbeidsmarkt te verhogen via werkervaring.

De werkgevers genieten voor de werklozen die zij in het kader van deze programma's tewerkstellen, enerzijds van een subsidie van het Gewest en/of de Gemeenschap en het voordeel bestaande uit een door de federale staat aan de werkloze toegekende vergoeding die zij in mindering mogen brengen op het loon, en anderzijds van een gedeeltelijke of volledige vrijstelling van de op de bezoldiging van deze werklozen verschuldigde werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid onder de vorm van een doelgroepvermindering.

Deze programma's moeten erkend worden door de Gewestminister, die bevoegd is voor de tewerkstelling, volgens de regels, voorwaarden en modaliteiten, vastgesteld door het bevoegde Gewest. Tussen de federale staat, de Gemeenschappen en de Gewesten werd op 4 maart 1997 een samenwerkingsakkoord afgesloten dat de algemene principes van de doorstromingsprogramma's vastlegt.

h) Werknemers met een laag loon

Bepaalde werknemers van de lokale en provinciale besturen met een laag loon kunnen vanaf 1 juli 2000 (bij het in voege treden van de wet van 20 december 1999) genieten van een vermindering van de persoonlijke socialezekerheidsbijdragen indien de maandelijkse loonmassa een bepaald bedrag niet overschrijdt, zoals bepaald in de wet van 12 augustus 2000.

i) Sociale-inschakelingseconomie (= sine-maatregel)

De regeling van de sociale inschakelingseconomie, ook wel « sine » genoemd, is een tewerkstellingsmaatregel met het oog op de bevordering van de integratie op de arbeidsmarkt van langdurig werkzoekenden. De sine-maatregel voorziet voor de werkgever enerzijds een loonsubsidie en anderzijds een doelgroepvermindering van de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid.

Op basis van het KB van 21 september 2004 wordt het toepassingsgebied van de sine-maatregel met ingang van 1 juni 2004 uitgebreid tot de openbare centra voor maatschappelijk welzijn die sociale-inschakelingseconomie-initiatieven organiseren.

3. De betaling van de bijdragen

Krachtens de wet van l augustus 1985 houdende sociale bepalingen en haar uitvoeringsbesluit van 25 oktober 1985, moet het bestuur aan de RSZPPO het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen storten tegen de 5e dag van de maand volgend op de datum waarop de factuur werd verstuurd.

3.1. De voorschotten

Nochtans moet iedere bij de RSZPPO aangesloten werkgever bij wijze van voorschot op het totaal van de bijdragen van het kwartaal, binnen de eerste 5 dagen van elke maand van dat kwartaal, een som betalen gelijk aan 1/3 van het bedrag van de bijdragen van het overeenstemmende kwartaal van het vorige jaar. Dit maandelijkse voorschot mag door de Rijksdienst voor één jaar worden vastgesteld. Voor een aangeslotene die een eerste maal bijdragen voor een kwartaal verschuldigd is, mag de Rijksdienst dit maandelijkse voorschot vaststellen op basis van de geraamde bijdragen voor het lopende jaar. Het bedrag van de voorschotten mag worden gewijzigd in de loop van het jaar, zowel op verzoek van de Rijksdienst als van de aangesloten werkgever. In dit laatste geval moet het verzoek schriftelijk worden ingediend en moet het de redenen bevatten die aan de aanvraag tot gewijzigde voorschotten ten grondslag liggen. De Rijksdienst betekent de aangesloten werkgever het bedrag van het nieuwe voorschot ten laatste 15 dagen vóór de vervaldatum van het volgende voorschot.

3.2. De betaling van het saldo van de bijdragen

Het saldo moet door de aangesloten werkgever worden betaald tegen de 5e dag van de maand volgend op de datum waarop de factuur werd verstuurd.

3.3. De regularisaties

De bijdragen verschuldigd ingevolge een regularisatie moeten worden gestort tegen de 5e dag van de maand volgend op de datum waarop de factuur werd verstuurd.

3.4. Sancties ingeval van laattijdige of niet-betaling

De niet-betaling binnen de voornoemde termijnen geeft onmiddellijk aanleiding tot een verhoging met 10% van het bedrag van de verschuldigde bijdragen en tot een verwijlintrest, berekend aan de wettelijke rentevoet, te rekenen van het verstrijken van die termijnen tot op de dag van de betaling.
Deze bijdrageopslag en verwijlintresten moeten betaald worden tegen de 5e dag van de maand volgend op de datum waarop de invorderingsbrief werd verstuurd.

3.5. Verzaking aan de toepassing van de sancties

De Rijksdienst, vertegenwoordigd door zijn Beheerscomité, heeft de bevoegdheid om, geheel of gedeeltelijk, af te zien van de toepassing van de bijdrageverhogingen en/of de verwijlintresten, in de volgende drie situaties:

a) wanneer de bijdragen betaald werden vóór het einde van het kwartaal volgend op dat waarop zij betrekking hebben, of wat de regularisaties betreft, indien zij betaald werden vóór het einde van de tweede maand volgend op deze gedurende welke zij dienden verricht te worden, op voorwaarde dat de betalingen in het verleden gewoonlijk tijdig werden uitgevoerd en het niet-betalen binnen de gestelde termijn de regelmatige financiering van zowel de socialezekerheidsregeling als de kinderbijslagregeling niet heeft geschaad;
b) wanneer het bestuur aantoont dat het wegens behoorlijk bewezen overmacht, onmogelijk zijn verplichtingen heeft kunnen nakomen binnen de gestelde termijnen;
c) wanneer het bestuur het bewijs levert dat de niet-betaling van de bijdragen binnen de reglementaire termijnen aan uitzonderlijke omstandigheden is toe te schrijven, kan de Rijksdienst het bedrag van de bijdrageopslagen met ten hoogste 50% en het bedrag van de nog verschuldigde verwijlintresten met ten hoogste 25% verminderen. Dit kan hij nochtans enkel nadat het bestuur al zijn socialezekerheidsbijdragen heeft betaald. De vermindering met 50% kan tot 100% oplopen wanneer het Beheerscomité bij gemotiveerde en eenparige beslissing aanvaardt dat zulke vermindering om dwingende billijkheidsredenen bij wijze van uitzondering verantwoord is.

3.6. De ambtshalve afhouding

De Rijksdienst is gemachtigd ambtshalve bij de Dexia-bank, de Fortis-bank, het Bestuur der Postchecks en de Nationale Bank van België, het opeisbaar bedrag van zijn schuldvordering geheel of ten dele af te nemen.

Bij aangetekende brief maant de Rijksdienst de werkgever aan, uiterlijk de 10e dag na ontvangst van de aanmaning ofwel zijn schuld inzake verschuldigde bijdragen te voldoen met als valutadatum, de vervaldatum van de opeisbare schuldvordering, ofwel zijn bezwaar te doen kennen in verband met de gegrondheid van de vordering. Het bezwaar dient bij aangetekende brief ingediend te worden bij de administrateur-generaal van de Rijksdienst. Het Beheerscomité beslist binnen de 60 dagen na ontvangst ervan over de ontvankelijkheid en gegrondheid van het bezwaar. De afhouding gebeurt vervolgens van ambtswege, op verzoek van de administrateur-generaal, de adjunct-administrateur-generaal of de afgevaardigde persoon.

II. Invoering van het Globaal Beheer voor de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten

Bij de wet van 30 maart 1994, aangevuld door de wet van 21 december 1994, werd het Globaal Beheer van de sociale zekerheid in de schoot van de RSZ in werking gesteld.

Om te beantwoorden aan de noden van de verschillende takken van het algemene socialezekerheidsstelsel, werden de persoonlijke en patronale socialezekerheidsbijdragen verschuldigd voor het geheel van de sectoren van het algemene stelsel, met uitzondering van de bijdrage voor de sector van de jaarlijkse vakantie, vanaf l januari 1995 geglobaliseerd in één globale bijdrage. Sinds de inwerkingtreding op l juli 1997 van het KB van 8 augustus 1997 houdende maatregelen ter bevordering van het globaal beheer van de sociale zekerheid, in toepassing van artikel 9 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, omvat het Globaal Beheer eveneens de RSZPPO, die tot deze datum de bijdragen verder heeft verdeeld onder de verschillende sectoren van het algemene socialezekerheidsstelsel.

De globale bijdragevoet blijft vastgesteld in functie van de stelsels waaraan de werknemer onderworpen is, maar wordt beschouwd als een geheel met het oog op de verdeling van de opbrengst onder de verschillende stelsels van de sociale zekerheid.

Zijn bestemd voor het Globaal Beheer:

- de opbrengst van de globale bijdrage bedoeld bij artikel 23, 4e lid van de wet van 29 juni 1981 en bij artikel l, §5 van de wet van l augustus 1985 houdende sociale bepalingen;
- de opbrengst van de bijdrage van 1,60% (artikel 38, §3, 9°);
- de opbrengst van de loonmatigingsbijdrage van 5,67% van het loon van de werknemers + 5,67% van het totaal van de verschuldigde werkgeversbijdragen + 0,40% indien de private vakantieregeling van toepassing is;
- de opbrengst van de bijdrage van 8,86% op de stortingen met het oog op extra-legale voordelen inzake het pensioen (artikel 38, §3ter);
- de opbrengst van de inhouding van 13,07% op het dubbele vakantiegeld (artikel 39);

- de opbrengst van de bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid (artikelen 106 tot 112, wet van 30 maart 1994);
- de opbrengst van de solidariteitsbijdrage voor het persoonlijke gebruik van een voertuig (artikel 38, §3*quater*);
- de opbrengst van de solidariteitsbijdrage voor de tewerkstelling van studenten (KB van 23 december 1996).

De opbrengst van de geglobaliseerde financiële middelen wordt herverdeeld op basis van de financiële noden van de stelsels en sectoren van het Globaal Beheer. Buiten de financiering van de geglobaliseerde stelsels is een klein gedeelte, voor wat de RSZPPO betreft, bestemd voor de financiering van werknemers tewerkgesteld in ziekenhuizen, overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk II, sectie 5 van koninklijk besluit nr. 25 van 24 maart 1982 tot oprichting van een bevorderingsprogramma voor de tewerkstelling in de non-profitsector.

Zijn niet bestemd voor het Globaal Beheer:

- de kinderbijslagbijdrage, die voor de Rijksdienst bestemd is (5,25%);
- de bijdrage voor beroepsziekten, bestemd voor het Fonds voor Beroepsziekten (0,17%);
- de pensioenbijdrage verschuldigd voor het gemeenschappelijke pensioenstelsel van de plaatselijke besturen, het stelsel van de nieuw bij de Rijksdienst aangeslotenen; en het pensioenfonds van de geïntegreerde politie, bestemd voor de Schatkist);
- de opbrengst van de loonmatigingsbijdrage verschuldigd voor de gesubsidieerde contractuelen, beoogd door KB nr. 474, die door de Rijksdienst wordt behouden voor de betaling van de kinderbijslag van de gesubsidieerde contractuelen en van de gerechtigden op maatschappelijke integratie en de gerechtigden op financiële maatschappelijke bijstand, die in toepassing van artikel 60, §7 van de organieke wet op de OCMW's tewerkgesteld zijn (artikel 38, §3*bis*, wet van 29 juni 1981);
- de bijdrage van 0,05% ter bevordering van initiatieven inzake kinderopvang waarvan de opbrengst wordt toegewezen aan het Fonds voor collectieve uitrustingen en diensten, ingesteld bij de RKW;
- de opbrengst van de inhouding van 13,07% op het vakantiegeld openbare sector dat bestemd is voor het bij de Rijksdienst ingestelde Fonds tot egalisatie van het percentage van de pensioenbijdragen (verschuldigd voor de gemeenschappelijke pensioenstelsels van de vastbenoemden).

Titel IV. De overzeese sociale zekerheid

De twee socialezekerheidsstelsels die door de Dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid (DOSZ) worden beheerd, vallen dan wel onder de Belgische binnenlandse wetten, toch worden ze wegens hun personele toepassingsgebied behandeld in dit deel over het internationale recht. Enerzijds is er het stelsel van de wet van 16 juni 1960 en anderzijds dat van de wet van 17 juli 1963. Slechts aan dit tweede stelsel kan nog actief deelgenomen worden. Daarvan kunnen alle personen gebruik maken die hun beroepsactiviteit buiten de Europese Economische Ruimte (EER) en de Zwitserse Confederatie (vanaf 1 juni 2002) uitoefenen of hebben uitgeoefend.

I. Het stelsel van de wet van 16 juni 1960

De sociale zekerheid van gewezen koloniale werknemers (die diensten leverden in Belgisch Kongo vóór 1 juli 1960 of in Rwanda-Urundi vóór 1 oktober 1961) werd geregeld door de koloniale decreten. Alle niet-inlandse werknemers die in Belgisch Kongo of in Rwanda-Urundi waren tewerkgesteld, waren verzekeringsplichtig ten aanzien van deze regeling. Aan deze regeling werd in 1960 (Belgisch Kongo) respectievelijk 1961 (Ruanda-Urundi) een einde gesteld, zodat na deze data geen bijdrage meer kon worden gestort in het kader van dit stelsel.

Het doel van de wet van 16 juni 1960 (B.S. 30 juni 1960), waarmee de instellingen die de sociale zekerheid van werknemers uit Belgisch Kongo en Rwanda-Urundi beheren, onder staatswaarborg werden geplaatst en waarmee de Belgische Staat hun sociale prestaties waarborgt, is tweeledig:

- het hele stelsel wordt onder staatswaarborg geplaatst;
- aan de betrokken begunstigden worden verhogingen toegekend waarvan de toekenning, het belang en de toekenningsvoorwaarden werden vastgesteld in overeenstemming met de maatregelen ten gunste van de werknemers in de verschillende regelingen die in België op hen van toepassing zijn.

De prestaties in de volgende sectoren worden door de Belgische staat gewaarborgd en vallen ten laste van de DOSZ:

a) ouderdom en overleving

- toelagen aan de gewezen werknemers (diensten verricht vóór 1942);
- ouderdomspensioen, weduwepensioen, pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenote, wezenrenten en -toelagen;
- vakantiegelden;
- aanvullende toelagen:
- valorisatie van periodes van ziekte en invaliditeit;
- valorisatie van studiejaren;
- gewaarborgd minimum.

b) ziekte en invaliditeit

- toelagen aan zieken of invaliden en aan hun rechthebbenden;
- terugbetaling van de kosten voor geneeskundige verzorging ten voordele van de verzekerden en hun gezinsleden;
- toelage voor begrafeniskosten.

c) uitgestelde verzekering geneeskundige verzorging

- na 16 jaar deelname aan het stelsel ontstaat een recht op terugbetaling van geneeskundige verzorging voor de gewezen werknemers, hun gezin en desgevallend voor hun weduwen en wezen voor zover ze in België wonen. Deze verblijfswaarde is niet van toepassing op de onderdanen van een lidstaat van de EER en de Zwitserse Confederatie.

d) arbeidsongevallen

- renten en toelagen aan de verzekerden en aan hun rechthebbenden;
- terugbetaling van de kosten voor geneeskundige verzorging.

e) beroepsziekten

- renten en toelagen aan de verzekerden en aan hun rechthebbenden;
- terugbetaling van de kosten voor geneeskundige verzorging.

f) gezinstoelagen (residuair stelsel)

g) aanvullende toelagen

h) beheer voor rekening van de Staat: pensioenen van het vrije gesubsidieerde onderwijs

II. Het stelsel van de wet van 17 juli 1963

De wet van 17 juli 1963 betreffende de overzeese sociale zekerheid (B.S. 8 januari 1964) voert een algemeen socialezekerheidsstelsel en aanvullende verzekeringen in.

Iedereen, van welke nationaliteit ook, die een beroepsactiviteit uitoefent buiten het grondgebied van de Europese Economische Ruimte (EER) en de Zwitserse Confederatie (vanaf 1 juni 2002), heeft de mogelijkheid om zich aan te sluiten bij het stelsel van de overzeese sociale zekerheid. Het gaat daarbij om zowel werknemers en niet in loondienst werkenden als om ambtenaren en werknemers in openbare dienst. Voorts wordt er geen enkel onderscheid gemaakt volgens de nationaliteit van de werkgever die zich voor zijn personeel bij dat stelsel wil aansluiten.

Het stelsel voor overzeese sociale zekerheid is een facultatief stelsel van wettelijke verzekering dat door de Belgische Staat wordt gecontroleerd en gewaarborgd. Als men onderworpen is aan het socialezekerheidssysteem van het land waarin de beroepsactiviteit wordt uitgeoefend (andere dan EER-landen en de Zwitserse Confederatie (vanaf 1 juni 2002)), is dat geen beletsel voor deelname aan het overzeese stelsel. De storting van maandelijkse bijdragen is het enige criterium van deelname. Het bedrag kan gekozen worden tussen een minimum en een maximum dat gekoppeld is aan de evolutie van de index. Op l februari 2005 bedraagt dit respectievelijk 204,78 EUR en 819,22 EUR.

Afdeling l. Het algemene stelsel

Het algemene stelsel omvat drie verzekeringstakken.

A. Ouderdom en overlijden

Het stelsel steunt voornamelijk op de principes voor individuele kapitalisatie.

Er geldt geen enkele minimumvoorwaarde met betrekking tot de duur van deelname aan de verzekering om recht te hebben op een pensioen. Het recht op pensioen vloeit voort uit het aantal betaalde bijdragen, de grootte en de duur ervan.

Voor mannen wordt de normaal gerechtigde pensioenleeftijd bepaald in functie van het aantal jaren deelname aan het stelsel. Met elke schijf van twee jaar deelname wordt die pensioengerechtigde leeftijd met een jaar verlaagd, vertrekkend van 65 (carrière van minder dan 2 jaar) en eindigend bij 55 jaar (carrière van 20 jaar of meer).

Voor vrouwen is de normale pensioenleeftijd 55 jaar ongeacht de duur van hun carrière. Bij overlijden wordt het pensioenkapitaal desgevallend gebruikt voor een weduwepensioen en/of wezenuitkering.

B. Ziekte en invaliditeit

Een verzekerde die tijdens de periode dat hij aan de verzekering deelneemt, arbeidsongeschikt wordt wegens ziekte of zwangerschap of een ongeval (geen arbeidsongeval), heeft recht op uitkeringen. De prenatale rust vangt ten vroegste aan 7 weken voor de vermoedelijke bevallingsdatum.

Bij overlijden van een arbeidsongeschikte die ziekte- en invaliditeitstoelagen ontving of er aanspraak kon op maken, wordt een toelage voor de begrafeniskosten toegekend (zelfde bedrag als in het RIZIV-stelsel), worden de kosten voor geneeskundige verzorging voor weduwen en wezen terugbetaald en wordt een weduwe- en wezentoelage uitgekeerd. De wezentoelage wordt evenwel in mindering gebracht van de uitkering aan deze kinderen in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering.

C. Uitgestelde verzekering voor geneeskundige verzorging

De uitgestelde verzekering voor geneeskundige verzorging voorziet in de terugbetaling van de kosten voor geneeskundige verzorging overeenkomstig het toepasselijke terugbetalingstarief in welk land ze ook werden gemaakt.

- ten bate van verzekerden die minstens 16 jaar hebben deelgenomen in het algemene stelsel;
- ten bate van aangeslotenen die een uitkering voor ziekte of invaliditeit ontvangen;
- ten bate van hun gezin, of eventueel de weduwe of een wees.

De verzekerde dient wel in België te verblijven. De onderdanen van een lidstaat van de EER en van de Zwitserse Confederatie zijn niet aan deze voorwaarde onderworpen.

Afdeling 2. De aanvullende verzekeringen

Iemand die deelneemt aan het "algemene stelsel" van de overzeese sociale zekerheid kan, voor zichzelf en zijn gezin, de drie takken van het algemene stelsel aanvullen met verzekeringscontracten, die hij zelf of zijn werkgever kan afsluiten.

A. Geneeskundige verzorging

De verzekering voor geneeskundige verzorging bepaalt dat de DOSZ tegemoetkomt in de kosten voor raadpleging van een geneesheer, farmaceutische voorschriften, tandverzorging, opname in het ziekenhuis, enz. Er zijn verschillende formules (gekoppeld aan verschillende premies) mogelijk. Voor de terugbetaling wordt hoofdzakelijk de volgende maatstaf gehanteerd:

- volgens het RIZIV-tarief voor de kosten in België;
- 75% van de werkelijke kosten voor de kosten buiten België.

Mits aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, is het eventueel mogelijk de kosten in België volledig terugbetaald te krijgen. In principe geldt steeds een wachttijd van zes maanden.

B. Arbeidsongevallen

De arbeidsongevallen worden gelijkaardig gedefinieerd als in de Belgische arbeidsongevallenwetgeving, maar worden beheerst door de bepalingen van het contract en niet door de Belgische arbeidsongevallenwetgeving.

Ongevallen op de weg van en naar het werk vallen eveneens onder de verzekering.

De reis naar het land waarin de beroepsactiviteit plaatsvindt, en de terugreis worden ook beschouwd als "weg van en naar het werk".

De verzekering die door de werkgever is afgesloten, moet alle personeelsleden dekken die deelnemen aan de overzeese sociale zekerheid.

De verzekering voorziet in een vergoeding wegens tijdelijke of blijvende arbeidsongeschiktheid en in een terugbetaling van medische kosten (kosten voor opname in het ziekenhuis, chirurgische ingrepen, prothesen) en repatriëring. Verder is voorzien in een lijfrente voor de weduwe of de ascendenten, wezenrenten en een tegemoetkoming voor begrafeniskosten.

C. Ongevallen in de privé-sfeer

De aanvullende verzekering voor arbeidsongevallen kan worden uitgebreid tot ongevallen in de privé-sfeer. Die verzekering slaat op alle ongevallen die geen arbeidsongeval zijn, op een paar uitzonderingen na (oorlogssituaties, gevaarlijke sporten, enz.).

De vergoedingen die na een dergelijk ongeval worden betaald, zijn dezelfde als in het arbeidsongevallencontract.

III. Verhouding tussen de RSZ en de DOSZ in verband met de wachttijd

Er wordt onder meer een vrijstelling van wachttijd verleend wanneer iemand verzekeringsplichtig was in het socialezekerheidsstelsel van bijvoorbeeld werknemers of zelfstandigen in België (of een andere lidstaat van de EER) en overgaat naar de overzeese sociale zekerheid. Hetzelfde geldt wanneer hij zijn militaire dienstplicht heeft vervuld of dagonderwijs met volledig leerplan heeft gevolgd.

Wanneer iemand overgaat van de overzeese sociale zekerheid naar de "Belgische" sociale zekerheid, wordt hij voor de Belgische verzekering voor geneeskundige verzorging vrijgesteld van wachttijd, althans indien hij een contract geneeskundige verzorging bij de DOSZ had, al 6 maanden heeft deelgenomen aan het algemene stelsel en hij zich aansluit binnen 30 dagen nadat de deelname werd beëindigd.

Titel V. De diensten gemeenschappelijk voor de verschillende stelsels

Afdeling I. De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid

A. Inleiding

Gedurende de voorbije jaren hebben talrijke beleidsvoerders e-government ontdekt als een belangrijk middel om de dienstverlening van de overheid aan de burgers en de ondernemingen te verbeteren en om de administratieve formaliteiten te vereenvoudigen. In de Belgische sociale zekerheid werd reeds 14 jaar geleden met deze dynamiek gestart door de oprichting van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) als nieuwe openbare instelling van sociale zekerheid.

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid poogt permanent de processen en relaties tussen de actoren in de sociale sector onderling en tussen deze actoren en de burgers en ondernemingen te hervormen met een maximaal gebruik van moderne technologieën en nieuwe media. Het uiteindelijke doel is de sociale zekerheid zo effectief en efficiënt te laten functioneren, de dienstverlening aan de burgers en de ondernemingen te optimaliseren en de administratieve lasten tot een minimum te beperken. Er werd gekozen voor een holistische aanpak door een combinatie van een reorganisatie en integratie van de informatiesystemen van de onderscheiden actoren in de sociale sector (de zgn. backoffice) met de uitbouw van een gebruikersgerichte elektronische dienstverlening via het internet voor burgers en ondernemingen (de zogenaamde frontoffice).

De resultaten mogen worden gezien. De e-governmentaanpak in de Belgische sociale zekerheid werd de voorbije jaren systematisch vermeld als beste praktijk in vergelijkende studies uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie. Tevens hebben de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid en de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) tijdens de tweede editie van het E-governmentcongres 2004 in naam van de instellingen van sociale zekerheid twee prestigieuze E-government Awards ontvangen, uitgereikt door de werkgeversfederatie Agoria.

- Een E-government Champion Award werd aan de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid uitgereikt voor zowel de backoffice als de frontoffice.
- Een E-government Award werd aan de instellingen van sociale zekerheid uitgereikt voor de verbetering van de dienstverlening aan de bedrijven (frontoffice).

Deze tekst is noodgedwongen een foto op een bepaald ogenblik. De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid beschikt evenwel over een wekelijks geactualiseerde website op http://www.ksz.fgov.be. Op deze website kunnen geïnteresseerden zich ook gratis abonneren op een maandelijkse elektronische nieuwsbrief.

B. De missie en de strategie van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid is de motor en coördinator van e-government in de Belgische sociale sector, d.w.z.:
- zij zet de actoren in de sociale sector aan tot en ondersteunt ze bij een effectieve en efficiënte dienstverlening met een minimum aan administratieve lasten en kosten voor alle betrokkenen, en waar mogelijk op eigen initiatief van de actoren, op een wijze die optimaal afgestemd is op de verschillende eindgebruikers van de diensten, door de permanente verbetering van hun (onderlinge) processen en relaties m.b.v. nieuwe technologieën (e-government), en vanuit een gemeenschappelijke, onderling overlegde visie;
- zij bevordert de informatieveiligheid en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer door de actoren in de Belgische sociale sector, zodat alle betrokkenen terecht vertrouwen kunnen hebben;
- zij stelt geïntegreerde, sectoroverschrijdende beleidsondersteunende gegevens ter beschikking van de beleidsvoerders en de onderzoekers.

Om deze missie uit te voeren, streeft de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, in permanent overleg met alle betrokkenen en op een wijze dat de sociale sector ter zake model blijft staan in België en internationaal, zes strategische doelstellingen na:
- het uitwerken van een gemeenschappelijke visie inzake e-government in de Belgische sociale sector en een strategie voor het bereiken van deze visie, het uitdragen van deze visie en strategie en het bevorderen van de uitvoering ervan;
- het uitwerken van een gemeenschappelijke visie inzake informatieveiligheid en bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de Belgische sociale sector en een strategie voor het bereiken van deze visie, het uitdragen van deze visie en strategie, en het bevorderen van de uitvoering ervan;
- het concipiëren, (laten) ontwikkelen en (laten) beheren van een technisch en functioneel interoperabiliteitsframework, dat de implementatie van de visie en de strategie inzake e-government en informatieveiligheid ondersteunt;
- het definiëren van actoroverschrijdende programma's en projecten ter implementatie van de visie en strategie inzake e-government en informatieveiligheid, en het coördineren van de uitvoering van deze programma's en projecten;
- het beheren van de samenwerking inzake e-government en informatieveiligheid met instanties buiten de sociale sector;
- het communiceren m.b.t. de gemeenschappelijke visie en strategie inzake e-government en informatieveiligheid in de sociale sector en de dienstverlening terzake geleverd door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

C. De basisprincipes inzake de omgang met informatie als strategisch productiemiddel

Informatie over de sociale en professionele situatie van de sociaal verzekerden is, naast de personele en financiële middelen, zowat het belangrijkste productiemiddel van de actoren in de sociale sector.
Deze informatie is nodig om de bijdragen te kunnen berekenen en innen, om de uitkeringen te kunnen vaststellen en uitbetalen en om een permanente evaluatie en bijsturing van het sociale beleid mogelijk te maken naargelang van de wijzigende maat-

schappelijke omstandigheden. Het is dan ook van groot belang dat de bestuursverantwoordelijken in de sociale sector bijzondere aandacht besteden aan het gebruik van efficiënte methoden van gegevensbeheer en -verwerking. Daartoe zijn een aantal duidelijke principes vastgelegd m.b.t. vijf aspecten, waarvan de naleving door alle actoren in de sociale sector wordt gestimuleerd.

1. Modellering van informatie

Informatie moet worden gemodelleerd op een wijze die zo nauw mogelijk bij de reële wereld aansluit. Dit houdt in dat de definitie van de informatie-elementen, van hun kenmerken en van hun onderlinge relaties gebaseerd is op een abstractie van de realiteit en niet op wettelijke begrippen. Hierdoor worden wijzigingen aan het informatiemodel als gevolg van wijzigingen aan de wetgeving vermeden.

De informatiemodellering moet zo veel mogelijk rekening houden met de voorzienbare gebruiksbehoeften. Dit veronderstelt een voldoende inzicht in de werking van de verschillende actoren in de sociale sector, en kan worden bekomen door de oprichting van een modelleringscomité dat het informatiemodel en de wijzigingen eraan beheert.

Bij het proces van informatiemodellering dient bijzondere aandacht besteed te worden aan het temporele aspect. De informatie kan betrekking hebben op de situatie op een bepaald ogenblik (bv. het verblijfsadres op 1 januari van een bepaald jaar) of op de situatie gedurende een periode (bv. het loon verdiend tijdens een kwartaal). Het is belangrijk doorheen de sociale sector voldoende consistent te zijn m.b.t. de tijdstippen waarop en de referteperiodes waarvoor informatie nodig is voor de verschillende doeleinden, zoniet wordt een hergebruik van de informatie gehinderd.

De reële wereld verandert voortdurend en niet alle gebruiksbehoeften kunnen voorspeld worden. Bijgevolg moet het mogelijk zijn om het informatiemodel op een flexibele wijze uit te breiden en aan te passen wanneer de reële wereld of het gebruik van informatie wijzigt.

Een goede manier om deze principes van informatiemodellering te implementeren is gebruik te maken van technieken van objectgeoriënteerde informatiemodellering en modelleringstalen zoals UML (Unified Modelling Language).

2. Eenmalige inzameling en hergebruik van informatie

Informatie mag door de actoren in de sociale sector slechts worden ingezameld voor welbepaalde doeleinden en in de mate dat ze proportioneel is met deze doeleinden.

Informatie mag door het geheel van de actoren in de sociale sector slechts eenmaal worden ingezameld, en wel zo dicht mogelijk bij de authentieke bron. De verschillende actoren mogen dezelfde informatie niet meermaals opvragen bij de burgers of de ondernemingen. Ook mogen zij geen informatie opvragen bij een andere bron dan waar de informatie voor het eerst gecreëerd wordt. Het komt bijvoorbeeld niet aan een werkgever toe om te bepalen of een ongeval op het werk juridisch gekwalificeerd kan worden als een arbeidsongeval; dat is de verantwoordelijkheid van de arbeidsongevallenverzekeraar. Informatie omtrent het feit of een ongeval voorgekomen op het werk al dan niet een arbeidsongeval is, moet dus worden opgevraagd bij de arbeidsongevallenverzekeraar, en niet bij de werkgever.

De informatieverstrekker moet zelf kunnen kiezen via welk kanaal hij de informatie meedeelt aan de actoren in de sociale sector. Bij voorkeur worden elektronische kanalen gebruikt met eenvormige basisdiensten (single sign-on, ontvangstmelding per bestand, notificatie per bericht,...).

De actoren in de sociale sector moeten de informatie inzamelen op basis van het informatiemodel en op basis van eenvormige administratieve richtlijnen.

Idealiter beschikt de informatieverstrekker over de mogelijkheid om de kwaliteit van de informatie te controleren alvorens ze door te geven aan een actor in de sociale sector. Dit veronderstelt dat de actoren in de sociale sector aan de informatieverstrekkers software ter beschikking stellen om de kwaliteit te controleren.

Eens de informatie bij een actor in de sociale sector toekomt, moet ze volgens een vastgelegde taakverdeling eenmalig gevalideerd worden door de actor in de sociale sector of de overheid die daarvoor het meest competent is of die daarbij het meeste belang heeft.

Slechts na deze validering mag de informatie gedeeld worden met gemachtigde gebruikers en door hen hergebruikt worden. Anders dreigt foute informatie verspreid te worden en dreigen de informatieverstrekkers door verschillende actoren in de sociale sector gecontacteerd te worden met de vraag om dezelfde onjuiste informatie te verbeteren.

3. Beheer van informatie

Informatie in alle vormen (bv. gesproken, gedrukt, elektronisch, beelden,...) moet doorheen haar levenscyclus op een efficiënte manier beheerd worden.

Een functionele taakverdeling moet afgesproken worden omtrent welke actor in de sociale sector of de overheid welke informatie in authentieke vorm opslaat, beheert en toegankelijk stelt voor alle gemachtigde gebruikers. Op die manier wordt voor iedere informatie een authentieke bron vastgesteld binnen de sociale sector of de overheid.

Informatie moet opgeslagen worden in overeenstemming met het informatiemodel en flexibel geaggregeerd kunnen worden in functie van de wijzigende wettelijke begrippen.

Elke actor in de sociale sector moet vermoede onjuistheden van informatie melden aan de actor die ze dient te valideren.

Iedere actor die informatie overeenkomstig de vastgelegde taakverdeling moet valideren, moet de gemelde vermoede onjuistheden analyseren, zo nodig verbeteren en de verbeterde informatie ter beschikking stellen van de gekende belanghebbende actoren.

Informatie wordt slechts bewaard en beheerd zolang dat nodig is voor bedrijfsbehoeften, de ondersteuning van het beleid of de toepassing van de regelgeving, of (bij voorkeur geanonimiseerd of gecodeerd) zolang ze relevante historische of archiefwaarde heeft.

4. Elektronische uitwisseling van informatie

Eenmaal ingezameld en gevalideerd, wordt informatie zoveel mogelijk elektronisch opgeslagen, beheerd en uitgewisseld om manuele heringave te vermijden.

Het initiatief voor de elektronische uitwisseling van informatie kan uitgaan van de actor die over de informatie beschikt, van de actor die de informatie nodig heeft of van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

De elektronische uitwisseling van informatie geschiedt aan de hand van een functioneel en technisch interoperabiliteitsframework, dat geleidelijk maar permanent meevolueert met open marktstandaarden en onafhankelijk is van de gebruikte techniek van informatie-uitwisseling (interactief of via stapelverwerking).

De beschikbare informatie wordt proactief gebruikt voor de automatische toekenning van rechten, de vóórinvulling bij informatie-inzameling en de informatieverstrekking aan de betrokkenen.

5. Informatiebeveiliging

De veiligheid, de integriteit en de vertrouwelijkheid van de informatie moeten worden gewaarborgd aan de hand van een geïntegreerd geheel van structurele, organisatorische, technische, fysische en andere veiligheidsmaatregelen die uitvoering geven aan een vastgelegd informatieveiligheidsbeleid.

Persoonsgegevens mogen enkel worden gebruikt voor doeleinden die verenigbaar zijn met de doeleinden waarvoor ze zijn ingezameld.

Persoonsgegevens mogen slechts toegankelijk zijn voor daartoe gemachtigde gebruikers volgens de bedrijfsbehoeften, de ondersteuning van het beleid en de toepassing van de regelgeving.

De toegangsmachtigingen tot persoonsgegevens worden toegekend door een onafhankelijk, door het Parlement aangesteld comité, nadat is vastgesteld dat aan de toegangsvoorwaarden is voldaan. De toegangsmachtigingen worden openbaar gemaakt.

Elke elektronische uitwisseling van persoonsgegevens wordt preventief getoetst op conformiteit met de geldende toegangsmachtigingen door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Elke elektronische uitwisseling van persoonsgegevens wordt gelogd om ieder eventueel oneigenlijk gebruik achteraf te kunnen traceren.

Telkens de informatie gebruikt wordt voor een beslissing, wordt aan de betrokkene de gebruikte informatie meegedeeld tegelijk met de mededeling van de beslissing.

Elke persoon heeft recht op toegang en op verbetering van zijn eigen persoonsgegevens.

D. De voornaamste verwezenlijkingen

Zoals vermeld in de inleiding, heeft de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid gekozen voor een holistische aanpak door een combinatie van een reorganisatie en integratie van de informatiesystemen van de onderscheiden actoren in de sociale sector (de zgn. backoffice) met de uitbouw van een gebruikersgerichte elektronische dienstverlening via het internet voor burgers en ondernemingen (de zogenaamde frontoffice).

Daardoor bestaat vandaag een situatie waarbij:

- sociale uitkeringen op een snelle en correcte manier toegekend worden, indien mogelijk op initiatief van de bevoegde actor in de sociale sector in plaats van op vraag van de sociaal verzekerde;
- informatie die reeds beschikbaar is bij één actor in de sociale sector en die een andere actor nodig heeft, niet meer opnieuw opgevraagd wordt bij de sociaal verzekerden of de ondernemingen, maar elektronisch uitgewisseld wordt tussen de betrokken actoren in de sociale sector;
- voldoende geharmoniseerde begrippen doorheen de hele sociale sector gebruikt worden zodat hergebruik van informatie mogelijk wordt;
- actoren in de sociale sector geen tijd moeten verspillen met het veelvuldig uitvoeren van dezelfde taken (bv. het invoeren of valideren van informatie);
- geïntegreerde statistieken over de socialezekerheidssectoren heen ter beschikking kunnen worden gesteld van de beleidsvoerders;
- een efficiëntere fraudebestrijding mogelijk is;
- burgers en ondernemingen via een unieke elektronische toegangspoort op een geïntegreerde en gebruikersgerichte manier elektronische informatie kunnen raadplegen over de hele sociale zekerheid en elektronische transacties kunnen uitvoeren met alle instellingen van sociale zekerheid.

Hierna volgt een gedetailleerder overzicht van de voornaamste verwezenlijkingen.

1. Een netwerk voor gegevensuitwisseling

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid beheert een netwerk voor een veilige elektronische gegevensuitwisseling tussen zowat 2.000 actoren in de sociale sector. Bijna alle actoren in de sociale sector zijn inmiddels op dat netwerk aangesloten. Het betreft meer bepaald alle openbare instellingen van sociale zekerheid, de Dienst van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap en de Administratie der Pensioenen van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid, het Rijksregister, de sociale-inspectiediensten, de ziekenfondsen, de werkloosheidskassen, de gezinsbijslagkassen, de arbeidsongevallenverzekeraars, de zelfstandigenkassen, de grootste fondsen voor bestaanszekerheid en stapsgewijze de OCMW's. In 2004 werden over het netwerk 378,3 miljoen elektronische berichten uitgewisseld, die evenveel papieren aangiften en attesten onnodig maakten. De kostprijs bedraagt minder dan 5 cent per bericht.

Het netwerk is sedert enkele jaren op een beveiligde manier verbonden met netwerken met een hoge penetratiegraad bij burgers en ondernemingen, zoals het internet, het interbancair ISABEL-netwerk, waarop heel wat ondernemingen zijn aangesloten,

het Publilink-netwerk en het VERA-netwerk, waarop de meeste gemeenten en OCMW's zijn aangesloten. Op die manier kan geleidelijk aan ook elektronisch gegevensverkeer tussen de actoren in de sociale sector enerzijds en de burgers en ondernemingen anderzijds tot stand komen.

Binnen het netwerk bestaat de faciliteit om elektronische handtekeningen te verifiëren.

2. Het verwijzingsrepertorium

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid bewaart zelf geen uitvoerige informatie over de sociaal verzekerden of de ondernemingen. Ze is wel verantwoordelijk voor een vlotte organisatie van de elektronische gegevensuitwisseling, enerzijds tussen de actoren in de sociale sector onderling, en anderzijds tussen deze actoren en de burgers en de ondernemingen. Daartoe beschikt de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid over een verwijzingsrepertorium dat aangeeft:

- voor iedere burger, bij welke actoren in de sociale sector hij een dossier heeft, onder welke hoedanigheid en voor welke periode;
- voor ieder type van actor in de sociale sector en hoedanigheid waaronder een burger bij die actor gekend kan zijn, de soorten van gegevens die beschikbaar zijn bij die actor;
- voor ieder type van actor in de sociale sector en hoedanigheid waaronder een burger bij die actor gekend kan zijn, de soorten gegevens die die actor nodig heeft en gemachtigd is te ontvangen van andere actoren om zijn opdracht te realiseren.

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid gebruikt dit verwijzingsrepertorium om:

- een preventieve toegangscontrole uit te voeren, d.w.z. de toegang van een actor te beperken, enerzijds tot de informatie die hij mag verkrijgen, en anderzijds tot de personen waarvoor hij een dossier beheert;
- vragen om informatie over te maken aan de actor die de informatie kan leveren;
- ontvangen wijzigingen van informatie (bv. adreswijzigingen) automatisch door te geven aan de actoren in de sociale sector die over de betrokken burger een dossier hebben en deze wijziging nodig hebben voor de uitvoering van hun opdrachten.

In het verwijzingsrepertorium zijn 106,5 miljoen dossiers ingeschreven. Elke sociaal verzekerde is er gemiddeld gekend bij 7,68 actoren in de sociale sector.

3. Het gebruik van unieke identificatiesleutels

Om de uitwisseling van informatie m.b.t. burgers en ondernemingen vlotter te laten verlopen, wordt voor iedere burger en voor iedere onderneming een uniek identificatienummer gebruikt doorheen de hele sociale sector. Voor de burgers is dat het identificatienummer van de sociale zekerheid (INSZ), zijnde het Rijksregisternummer voor de personen ingeschreven in een Belgisch bevolkings- of vreemdelingenregister of een nummer toegekend door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid voor de personen die in de Belgische sociale zekerheid of bij een Belgische overheidsdienst een dossier hebben, maar niet zijn ingeschreven in een Belgisch bevolkings- of vreemdelingenregister.

Voor de ondernemingen wordt het ondernemingsnummer gebruikt.

Het unieke identificatienummer voor de burgers is op een visueel en elektronisch leesbare wijze vermeld op hun elektronisch leesbare sociale identiteitskaart (zie punt 10).

Aan de hand van het uniek identificatienummer kan elke actor in de sociale sector via het netwerk gemakkelijk en op een betrouwbare wijze gegevens over de betrokkene opvragen bij andere actoren. Zonder uniek identificatienummer zou dit moeten gebeuren via inhoudelijke identificatiegegevens zoals de naam, de geboortedatum of het adres, met een veel grotere foutenkans. Door de vlottere gegevensuitwisseling tussen de actoren in de sociale sector worden de sociaal verzekerden en hun werkgevers ontlast van heel wat administratief werk bij de overmaking van informatie aan de actoren in de sociale sector. Ze moeten immers steeds minder dezelfde inlichtingen meedelen aan tal van verschillende actoren.

4. Toegang tot het rijksregister en de KSZ-registers

Het Rijksregister en de KSZ-registers, twee complementaire gegevensbanken waarin een aantal basisidentificatiegegevens worden bijgehouden m.b.t. alle Belgische of buitenlandse natuurlijke personen waarover een dossier bestaat in de Belgische overheid, kunnen door alle op het netwerk aangesloten actoren elektronisch worden ondervraagd, interactief of via stapelverwerking. Bovendien worden aan deze actoren automatisch alle wijzigingen meegedeeld van de basisidentificatiegegevens m.b.t. personen waarover zij dossiers bijhouden en die zijn ingeschreven in het verwijzingsrepertorium van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Dit geschiedt via een systeem van elektronische brievenbussen, die de actoren kunnen legen wanneer het hun past.

De beschikbaarheid van de basisidentificatiegegevens in het Rijksregister en de KSZ-registers maakt het opvragen van uittreksels uit de bevolkingsregisters bij de gemeenten of van heel wat identiteitsinformatie bij de burgers overbodig. Zowel de informatieverstrekkers als de actoren in de sociale sector die de gegevens moeten verwerken, vermijden daardoor heel wat kosten en tijdverlies. Het tijdsinterval tussen het opvragen en het bekomen van de informatie wordt bovendien herleid van gemiddeld enkele weken tot enkele seconden bij on-lineondervraging en maximum twee dagen bij stapelondervraging. Daardoor kunnen de dossiers veel sneller worden afgehandeld en verhoogt de service aan de sociaal verzekerden.

Via het systeem van elektronische post worden alle geïnteresseerde actoren in de sociale sector systematisch op de hoogte gebracht van voor hen relevante geboortes, adreswijzigingen en overlijdens, die nog enkel bij de gemeente moeten worden aangegeven. Eenmaal de gemeente op de hoogte gesteld, hoeft de sociaal verzekerde niet meer alle betrokken actoren in de sociale sector te informeren. De mededeling van adreswijzigingen en overlijdens laat de betalingsinstellingen toe heel wat intrestverlies en/of recuperatiekosten te vermijden die het gevolg zijn van het uitschrijven van betalingsopdrachten of postassignaties aan overleden of verhuisde personen.

In totaal werden door de raadpleging van het Rijksregister en de KSZ-registers in 2004 107,4 miljoen papieren uittreksels vermeden.

5. De geautomatiseerde inzameling en opslag van loon- en arbeidstijdgegevens

Waar de inzameling van loon- en arbeidstijdgegevens m.b.t. werknemers, met het oog op de vaststelling van de socialezekerheidsbijdragen, tot in 1989 omzeggens uitsluitend via papier verliep, is vanaf 1990 aan de werkgevers de mogelijkheid geboden de trimestriële aangiften aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) op elektronische dragers te verrichten. Dat verminderde aanzienlijk het administratieve werk voor de werkgevers, niet in het minst omdat de programma's voor het aanmaken van de elektronische aangiften op voorhand werden getest en erkend door de RSZ, waardoor de kans op fouten en dus de kans op tijdrovende nabehandeling van opmerkingen wordt vermeden.

De informatie afkomstig van de werkgevers wordt sedert 1990 opgeslagen in een gegevensbank van de RSZ [de zgn. loon- en arbeidstijdgegevensbank (LATG-bank)], die sedert haar ontstaan toegankelijk is voor de instellingen uit de sector jaarlijkse vakantie, voor de dienst die de individuele pensioenrekening bijhoudt en voor de Fondsen voor Bestaanszekerheid. Voordien kregen deze instellingen hoogstens kopieën van de papieren RSZ-aangiften, die door elk van hen afzonderlijk in computers werden ingegeven met het oog op de verwerking ervan. Informatie die bij heel wat werkgevers of sociale secretariaten elektronisch beschikbaar was, werd dus uitgedrukt op papier om ze aan de RSZ te verstrekken, en nadien door verscheidene instellingen van sociale zekerheid terug op elektronische dragers ingetikt. Tussen de betrokken instellingen bestond bovendien nauwelijks samenwerking inzake de verwerking van de gegevens, zodat bepaalde controles twee- of driemaal werden verricht en andere, hoewel noodzakelijk, niet werden doorgevoerd.

Aan veel van deze inefficiënties is verholpen door de beschikbaarheid van de LATG-bank in het netwerk beheerd door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid en door duidelijke afspraken tussen de betrokken instellingen inzake taakverdeling bij de controle en de verwerking van informatie. De voordelen hebben niet op zich laten wachten. Zo kon heel wat personeel van de betrokken instellingen worden verlost van overbodig intikwerk en worden ingezet voor doelmatigere taken zoals inhoudelijke dossierbehandeling. De reeds jaren aanslepende problemen met de tijdige uitbetaling van het vakantiegeld werden voor een groot deel automatisch opgelost, doordat de gegevens veel sneller doorstromen en onmiddellijk elektronisch kunnen worden verwerkt. De dienst die de individuele pensioenrekening bijhoudt, is ten slotte kunnen stoppen met het aanvullen van zijn 6,6 kilometer lang archief van papieren RSZ-aangiften. Zij worden immers gearchiveerd op optische schijven bij de RSZ. De bijdragebons voor werknemers worden automatisch door de RSZ afgeleid uit de LATG-bank en via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid elektronisch aan de ziekenfondsen overgemaakt (zie punt 8.).

Sedert 1 januari 2003 kan de RSZ-aangifte nog enkel elektronisch worden verricht en heeft ze een multifunctioneel karakter voor de hele sociale zekerheid, en niet meer enkel voor de berekening van de socialezekerheidsbijdragen op arbeidsinkomsten, het bijhouden van de pensioenrekening en de berekening van het vakantiegeld of de voordelen toegekend door de Fondsen voor Bestaanszekerheid. De loon- en

arbeidstijdgegevens voorkomend op de RSZ-aangifte kunnen voortaan ook worden gebruikt voor de berekening van alle loon- en/of arbeidstijdgerelateerde socialezekerheidsuitkeringen, zoals arbeidsongeschiktheids- of werkloosheidsuitkeringen.

Basisbegrippen zoals « loon », « arbeidsdag » en « met arbeidsdag gelijkgestelde dag » werden doorheen de hele sociale zekerheid immers eenduidig gedefinieerd zodat alle instellingen van sociale zekerheid gebruik kunnen maken van de historische loon- en arbeidstijdgegevens die worden ingezameld via de RSZ-kwartaalaangifte.
Gegevens die op deze wijze ter beschikking worden gesteld binnen het netwerk van de sociale zekerheid dienen geen tweede maal meer opgevraagd te worden bij de werkgever wanneer een sociaal risico zich voordoet. De invoering van de multifunctionele aangifte heeft het dan ook mogelijk gemaakt om 50 formulieren af te schaffen, die jaarlijks meer dan 1 miljoen maal werden gebruikt, en om 27 formulieren, die meer dan 5 miljoen keer per jaar worden gebruikt, te beperken tot gemiddeld 1/3 van het aantal rubrieken.

Tot 1 januari 2003 bestond de kwartaalaangifte uit een boekhoudraam en verscheidene personeelsstaten. Een werkgever die verschillende economische activiteiten verrichtte en/of verschillende soorten van werknemers tewerkstelde, moest een aangifte indienen per economische activiteit en/of werknemerscategorie. Er waren niet minder dan 142 verschillende modellen. De vernieuwde multifunctionele aangifte heft het onderscheid tussen het boekhoudraam en de personeelsstaten op. De aangifte bestaat voortaan uit een geheel van werknemerslijnen waarop de bijdragen en de bijdrageverminderingen berekend worden. Sinds 2005 is ook de aangifte aan de RSZPPO afgestemd op de nieuwe RSZ-aangifte.

Als een werkgever vóór 1 januari 2003 zijn ingediende RSZ-aangifte wou verbeteren, gold een vrij zware papieren procedure. Op dit ogenblik wordt een elektronische procedure uitgewerkt die de werkgevers in staat stelt om zelf, binnen bepaalde grenzen, on line verbeteringen aan te brengen via het portaal van de sociale zekerheid (zie punt 13.) of via de uitwisseling van gestructureerde berichten van toepassing tot toepassing.

Ten slotte is het LATG-bestand een uiterst interessant instrument ter ondersteuning van de sociaal-economische beleidsvoering. Haar beleidsondersteunende en wetenschappelijke waarde neemt overigens permanent toe naarmate de tijdsperiode die ze beslaat, langer wordt en de opgeslagen gegevens accurater worden. Een belangrijk resultaat betreft de driemaandelijkse publicatie, door de RSZ, van de ‘snelle ramingen van tewerkstelling’. Deze ramingen geven een betrouwbaar beeld van de evolutie van de tewerkstelling op basis van een koppeling van de LATG-bank met andere gegevensbanken, 5 maanden na het einde van elk aangiftekwartaal. Daardoor behoort België tot de landen die het snelst over betrouwbare statistieken beschikken over de evolutie van de tewerkstelling.

In 2004 was de LATG-bank de basis voor meer dan 58 miljoen uitgewisselde elektronische berichten, de elektronische bijdragebons niet inbegrepen.

6. Het werkgeversrepertorium

In het stelsel van sociale zekerheid voor werknemers is de beschikbaarheid van juiste en toereikende informatie over de werkgever van cruciaal belang, bijvoorbeeld voor

de bepaling van de percentages voor de berekening van de socialezekerheidsbijdragen, de vaststelling van de bevoegde gezinsbijslagkas of de beslissing omtrent de toepasselijke collectieve arbeidsovereenkomsten.

Alle actoren in de sociale sector hebben on line of via stapelverwerking toegang tot het werkgeversrepertorium dat de RSZ sedert jaren bijhoudt, met inbegrip van de historiek. Sinds 2004 geldt dat ook voor het werkgeversrepertorium van de RSZPPO. Tot voor enkele jaren bestond enkel de mogelijkheid om sporadisch een punctuele kopie op magneetband van dit repertorium te bekomen. De openbare gegevens uit beide werkgeversrepertoria worden bovendien ter beschikking gesteld van het publiek, via het portaal van de sociale zekerheid (zie punt 13.).

Ook deze faciliteit biedt enorme voordelen, vooral in combinatie met een raadpleging van andere gegevensbanken, waaruit de link tussen werknemer(s) en werkgever(s) doorheen de tijd kan worden afgeleid (zie punt 12.). De vaststelling van de opeenvolgende bevoegde gezinsbijslagkassen bij verandering van werkgever, wat in het verleden dikwijls voor problemen zorgde en regelmatig aanleiding gaf tot onderbrekingen in de betaling van de gezinsbijslag, is nu bijvoorbeeld kinderspel.

In totaal werden beide werkgeversrepertoria in 2004 meer dan 848.000 maal geraadpleegd.

Bovendien werden bijna 3 miljoen attesten m.b.t. deze werkgeversrepertoria verspreid aan de instellingen van sociale zekerheid.

7. De herziening van het pensioenkadaster

Het RIZIV houdt sedert geruime tijd een pensioenkadaster bij met het oog op de inning van een inhouding van 3,55% op de wettelijke ouderdoms-, rust-, anciënniteits- en overlevingspensioenen en andere dusdanige voordelen. Dit kadaster wordt gevoed door aangiften gedaan door de schuldenaars van deze pensioenen of voordelen.

Inmiddels heeft de wetgever ook een progressieve solidariteitsbijdrage ingevoerd, die moet worden afgehouden op de per persoon gecumuleerde pensioenbedragen, en beslist dat ook het percentage van de op de pensioenen in te houden fiscale voorheffing moet worden vastgesteld rekening houdend met de per persoon gecumuleerde pensioenbedragen. Voor de vaststelling van de solidariteitsbijdrage en het percentage van de voorheffing werd teruggevallen op de gegevens beschikbaar in het pensioenkadaster van het RIZIV. Er werd evenwel snel vastgesteld dat het in het kader van de inhouding van 3,55% uitgebouwde kadaster diende te worden herzien om optimaal te kunnen worden ingezet voor de ondersteuning van de toepassing van de vermelde maatregelen.
Naar aanleiding daarvan is het pensioenkadaster zodanig hervormd dat het als informatieserver kon worden ingeschakeld binnen het netwerk beheerd door de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid met een drievoudige functionaliteit:

- de ondersteuning van de berekening van bijdragen en voorheffingen op gecumuleerde, effectief uitbetaalde pensioenbedragen, zoals de bijdrage van 3,55% en de solidariteitsbijdrage;
- de terbeschikkingstelling van volledige informatie omtrent welke wettelijke en bovenwettelijke pensioenvoordelen worden toegekend door welke instantie aan welke persoon, o.a. met het oog op de toepassing van de regels inzake samenloop tussen deze voordelen;
- de ondersteuning van de socialebeleidsvoering inzake pensioenen.

Op basis van het pensioenkadaster worden ten behoeve van de Rijksdienst voor Pensioenen en de Administratie der Pensioenen elektronische overzichten opgesteld, die, per persoon, alle genoten wettelijke en bovenwettelijke pensioenvoordelen vermelden, zodat deze twee instellingen naargelang van het gecumuleerde pensioenbedrag de progressieve solidariteitsbijdrage en fiscale voorheffing kunnen vaststellen die op elk van de pensioenvoordelen moet ingehouden worden. Daarna worden aan alle instellingen die via elektronische attesten wettelijke pensioenen uitbetalen, de bedragen meegedeeld van de solidariteitsbijdrage en het percentage van de fiscale voorheffing die ze moeten inhouden op elk betaald voordeel. In 2004 werden in dit verband bijna 3 miljoen elektronische berichten uitgewisseld.

Inmiddels vervult het pensioenkadaster ook een centrale rol in de gegevensstroom attesten gezondheidszorg voor gepensioneerden omdat zowel de berichten van de RVP, het RSVZ als de berichten van de pensioenuitbetalingsinstellingen die gegevens aan het pensioenkadaster verstrekken, langs het pensioenkadaster naar het netwerk van de sociale zekerheid worden verstuurd.

8. De automatisering van de bijdragebons

Voorheen diende elke verzekerde in de ziekte- en invaliditeitsverzekering jaarlijks een papieren bijdragebon over te maken aan zijn ziekenfonds om zijn verzekerbaarheid te bewijzen. Deze bon werd hem afgeleverd, naargelang van het geval, door zijn werkgever, zijn zelfstandigenkas of de instelling van sociale zekerheid die hem uitkeringen uitbetaalde. De ziekenfondsen tikten deze papieren bons in op elektronische dragers en verwerkten ze, waarna het RIZIV bepaalde controles kon uitvoeren om na te gaan of de bons wel overeenkwamen met informatie beschikbaar bij de RSZ of andere instellingen van sociale zekerheid.

Geleidelijk zijn alle papieren bijdragebons afgeschaft, zowel voor de ambtenaren, de werknemers en de zelfstandigen, als voor de onderscheiden soorten rechthebbenden op socialezekerheidsuitkeringen (werklozen, arbeidsongeschikten,...). De bijdragebewijzen worden voortaan op geautomatiseerde wijze afgeleid uit diverse gegevensbanken beschikbaar bij de RSZ, de RSZPPO, de RVA, de zelfstandigenkassen, de Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden, de RVP, het Pensioenkadaster en via het netwerk van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid overgemaakt aan de ziekenfondsen. Dit ontlast de werkgevers van het afdrukken van de bijdragebons, de sociaal verzekerden van het gezeul met papieren attesten, de ziekenfondsen van tijdrovend en foutgevoelig intikwerk, en het RIZIV van overbodig geworden controles.

In 2004 werden bijna 14 miljoen elektronische bijdragebons uitgewisseld.

9. De elektronische uitwisseling van attesten m.b.t. de socialezekerheidsrechtelijke toestand

De voorbije jaren heeft de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid zich ook bijzonder toegelegd op de ontwikkeling van gegevensstromen die actoren in de sociale sector in staat stellen op een elektronische wijze de socialezekerheidsrechtelijke toestand van een persoon mee te delen aan andere actoren, binnen of buiten de sociale zekerheid, die deze informatie nodig hebben voor de uitvoering van hun taken. Daardoor wordt vermeden dat de actoren in de sociale sector heel wat papieren attesten moeten aanmaken en opsturen naar de sociaal verzekerden, die ze dan bij een andere actor moeten gaan afgeven, waar de erop voorkomende gegevens opnieuw worden ingetikt.

Alle actoren die op het netwerk aangesloten zijn, kunnen op een gecontroleerde wijze elkaars gegevensbanken raadplegen en tot 181 verschillende soorten elektronische berichten uitwisselen.

Voor on-lineberichten bedraagt de doorlooptijd tussen de vraag en het antwoord in 98,54% van de gevallen minder dan 4 seconden.

Een exhaustieve lijst van de elektronische attesten, die rechtstreeks worden uitgewisseld tussen actoren in de sociale sector of andere instanties, zoals gemeenten of de Administratie der Directe Belastingen, is te vinden op de website van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Hieronder wordt een aantal van dergelijke gegevensstromen opgesomd, onder vermelding van de cijfers m.b.t. het jaar 2004:

- 2,2 miljoen elektronische attesten m.b.t. werklozen of personen in loopbaanonderbreking bestemd voor de dienst die de individuele pensioenrekening bijhoudt, zodat deze dienst m.b.t. deze personen de pensioenrekening kan vervolledigen;
- 4,8 miljoen elektronische attesten bestemd voor de ziekenfondsen m.b.t. personen die recht hebben op een bestaansminimum, een gehandicaptentegemoetkoming, een gewaarborgd inkomen voor bejaarden, een verhoogde gezinsbijslag wegens handicap, of die langdurig werkloos zijn, zodat de ziekenfondsen m.b.t. deze personen het recht kunnen vaststellen op een verhoogde tussenkomst in de kosten van gezondheidszorgen, met deze gegevens kunnen rekening houden bij de vaststelling van de forfaitaire tegemoetkoming voor chronisch zieken en de maximumfactuur automatisch kunnen toepassen;
- 4 miljoen elektronische attesten afkomstig van de RVA en bestemd voor de gezinsbijslagkasssen waarmee het statuut van (langdurig) werkloze of loopbaanonderbreker wordt meegedeeld, zodat de gezinsbijslagkassen het recht op (verhoogde) gezinsbijslag kunnen vaststellen;
- 3,5 miljoen elektronische attesten afkomstig van de ziekenfondsen en bestemd voor de gezinsbijslagkassen m.b.t. het behoud van het recht op gezinsbijslag voor de personen in arbeidsongeschiktheid of moederschapsrust;
- 344.000 elektronische attesten afkomstig van de arbeidsbemiddelingsdiensten en bestemd voor de gezinsbijslagkassen m.b.t. schoolverlaters die zich hebben ingeschreven als werkzoekende, zodat het recht op gezinsbijslag voor deze personen wordt gevrijwaard;
- 11 miljoen elektronische attesten afkomstig van de RVA en bestemd voor de RSZ en/of de RSZPPO zodat deze instellingen kunnen nagaan of aan de voorwaarden werd voldaan voor de toekenning van werkgeversbijdrageverminderingen;
- 1,8 miljoen elektronische attesten afkomstig van het Fonds voor Bestaanszekerheid voor de werklieden uit de bouwsector en bestemd voor de RVA, zodat de RVA bij een controle op een bouwwerf de authenticiteit van een controlekaart voor een bepaalde werknemer kan verifiëren;
- 9,6 miljoen elektronische attesten bestemd voor de FOD Financiën m.b.t. de remgelden betaald voor gezondheidszorgen, zodat de FOD Financiën bij de belastingsaanslag automatisch en op gezinsbasis de bedragen kan vaststellen die moeten worden afgetrokken van de te betalen personenbelasting in het kader van de maximumfactuur;
- 7,2 miljoen elektronische attesten bestemd voor de FOD Financiën, die aangeven welke personen al dan niet onder de toepassing vallen van de bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid die door de FOD Financiën wordt geïnd op het belastbare gezinsinkomen, of die de bedragen aangeven waarmee de bijzondere bijdrage voor de sociale zekerheid moet worden verminderd ten gevolge van de betaling van een verhoogde bijdrage in het sociaal statuut van de zelfstandigen;
- 2,6 miljoen elektronische attesten afkomstig van het FAO, het RIZIV, het FBZ, de RKW, het NIC, het RSVZ en de FOD Sociale Zekerheid bestemd voor het Vlaams Gewest, zodat het Vlaams Gewest bij de vaststelling van de onroerende voorhef-

fing automatisch de vermindering of vrijstelling van de voorheffing kan toekennen aan de betrokken personen;
- 6,3 miljoen elektronische attesten bestemd voor de gemeenten, de provincies, de Vlaamse Milieumaatschappij en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die aangeven welke van hun belasting- of retributieplichtigen een verhoogde terugbetaling genieten van kosten voor gezondheidszorgen, zodat de betrokken instellingen aan deze personen automatisch een vermindering of vrijstelling van de belastingen of de retributies, die in hun reglementen is voorzien, kunnen toekennen aan de betrokken personen;
- 20.322 attesten afkomstig van de FOD Sociale Zekerheid en het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap en bestemd voor De Lijn, zodat De Lijn aan deze personen een gratis vervoersabonnement kan bezorgen;
- 10,5 miljoen elektronische attesten met betrekking tot periodes van arbeidsonderbreking afkomstig van de ziekenfondsen, de arbeidsongevallenverzekeraars, de uitbetalingsinstellingen voor werkloosheid en het Fonds voor beroepsziekten ten behoeve van de andere instellingen van sociale zekerheid teneinde de gegevens afkomstig van de multifunctionele werkgeversaangifte aan te vullen met de gegevens waarvan de leverende instellingen de authentieke bron zijn;
- 340.000 elektronische attesten afkomstig van het RSVZ bestemd voor de andere actoren in de sociale sector waarbij het begin en einde van de zelfstandigenactiviteit meegedeeld wordt;
- 10,5 miljoen elektronische attesten bestemd voor het datawarehouse OASIS in het kader van een gezamenlijk anti-fraudeproject van de inspectiediensten van de FOD Sociale Zekerheid, de RSZ, de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg en de RVA; de bedoeling van dit datawarehouse is de voornoemde sociale inspectiediensten in staat te stellen analyses te verrichten op gecodeerde gegevens afkomstig van diverse instellingen van sociale zekerheid naar potentiële fraude; voor personen waarvoor fraude wordt vermoed, heridentificeert de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid de gegevens voor de inspectiediensten, zodat ze gerichte controles kunnen uitvoeren;
- 3,6 miljoen elektronische attesten afkomstig van de vakantiekassen ten behoeve van de andere instellingen van sociale zekerheid met betrekking tot vakantiedagen en vakantiegeld.

Daarnaast neemt de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, op Europees niveau, actief deel aan de ontwikkeling van een Europees netwerk voor de elektronische uitwisseling van sociale gegevens m.b.t. migrerende personen tussen lidstaten van de Europese Unie. In België vervult de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid de rol van “forwarding point” voor de uitwisseling van elektronische berichten afkomstig van buitenlandse instellingen van sociale zekerheid die bestemd zijn voor Belgische actoren in de sociale sector en vice versa. Zo werden in 2004 100.000 elektronische berichten tussen Belgische en buitenlandse pensioeninstellingen uitgewisseld, zodat een overzicht kan worden bijgehouden van de pensioenrechten die de in de Europese Unie migrerende werknemers in verschillende lidstaten opbouwen.

Bovendien werden ook nog 228.000 elektronische berichten tussen Belgische en buitenlandse instellingen voor geneeskundige verzorging uitgewisseld met betrekking tot de medische kosten gemaakt in de bezochte lidstaat.

10. De sociale identiteitskaart of SIS-kaart

In de loop van 1998 kreeg elke sociaal verzekerde een sociale-identiteitskaart of SIS-kaart. Deze kaart heeft de vorm van een geheugenchipkaart, waarop gegevens enerzijds zijn gedrukt en anderzijds elektronisch zijn opgeslagen.

In de eerste plaats bevat de SIS-kaart een aantal basisidentificatiegegevens, waaronder het INSZ. Deze gegevens staan op de SIS-kaart zowel in visueel als in elektronisch leesbare vorm. Het feit dat de sociaal verzekerde beschikt over een officieel document waarop zijn INSZ op een betrouwbare wijze staat vermeld en dat moet worden getoond bij elk contact met een instelling van sociale zekerheid, leidt tot een snellere en juistere dienstverlening aan de sociaal verzekerden. Vooreerst verhoogt daardoor de beschikbaarheid van het (juiste) INSZ in de gegevensbanken van de actoren in de sociale sector. Bovendien beschikt elke instelling die het netwerk wil ondervragen, ook systematisch over het juiste INSZ. Daardoor kunnen de gegevens die nodig zijn voor de vaststelling van de sociale rechten via het netwerk van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid vlugger, vaker en met meer juistheidswaarborgen worden teruggevonden. De sociaal verzekerde moet dan minder vaak gedetailleerde informatie verstrekken aan verschillende actoren in de sociale sector en de sociale rechten kunnen sneller en correcter worden vastgesteld.

De sociale-identiteitskaart kan ook worden gebruikt als basis voor de vermelding van het INSZ op elke aangifte die de werkgever of andere instanties, zoals de uitbetalers van bovenwettelijke pensioenen, over een sociaal verzekerde moeten doen. Daardoor worden de werkgevers en deze andere instanties ontlast van de opvraging van dat nummer bij het Rijksregister of een actor in de sociale sector, en van de tijdrovende nabehandeling van bijkomende vragen die actoren in de sociale sector stellen ten gevolge van het ontbreken van het nummer. De verwerking van deze aangiften kan door de ontvangende instellingen dan ook veel efficiënter geschieden, in het bijzonder wanneer op basis van dat nummer gegevens over de betrokken persoon afkomstig uit verschillende bronnen moeten worden samengebracht. Een goed voorbeeld hiervan is het in punt 7. vermelde pensioenkadaster, waarin alle pensioenvoordelen die aan een persoon worden uitbetaald, door diverse instanties moeten worden samengebracht met het oog op de vaststelling van bijdragen of fiscale voorheffingen op de per persoon gecumuleerde bedragen of met het oog op het aanmaken van pensioenstatistieken. Zonder een aangiftesysteem waarbij het INSZ systematisch wordt vermeld, wordt het correct samenbrengen van de gegevens per persoon aanzienlijk bemoeilijkt.

Door de vermelding van het INSZ op de SIS-kaart onder elektronisch leesbare vorm kan bovendien elektronische leesapparatuur worden gebruikt aan loketten van instellingen van sociale zekerheid, bij werkgevers of in andere situaties waarin de sociaal verzekerde zich ten aanzien van de sociale zekerheid dient te identificeren, en wordt aldus onnodig en foutgevoelig overtikwerk vermeden. Het certificaat dat bij het elektronisch lezen van de sociale-identiteitskaart automatisch wordt gegenereerd, kan in elke faze van het latere verwerkingsproces van de gegevens dienst doen als bewijs van de betrouwbaarheid van het meegedeelde INSZ en meervoudige juistheidscontroles vermijden.

Behalve de identificatiegegevens bevat de SIS-kaart, enkel in elektronische vorm, ook gegevens over de verzekerbaarheidstoestand van de houder in de sector van de gezondheidszorgen. Het betreft dezelfde gegevens die in het verleden voorkwamen op de kleefbriefjes en de plastieken ziekenfondskaart en die het de houder mogelijk maken zijn verzekerbaarheidstoestand te bewijzen ten aanzien van medische zorgverstrekkers, zoals apothekers, ziekenhuizen e.d.m. Op basis van deze gegevens kunnen de zorgverstrekkers bepalen wat het persoonlijke aandeel is van de betrokkene in de kostprijs van de verstrekte zorgen. De gegevens over de verzekerbaarheidstoestand zijn vercijferd en kunnen enkel worden gelezen met behulp van een decryptie-

kaart (de zgn. SAM-kaart), die door het RIZIV enkel wordt uitgereikt aan de zorgverstrekkers die deze gegevens moeten kennen met het oog op de toepassing van het systeem van derde betalende. Doordat deze zorgverstrekkers de identificatie- en verzekerbaarheidsgegevens vanop de kaart elektronisch in hun bestanden kunnen overnemen, vermijden zij het overtikken van zowat 100 miljoen kleefbriefjes per jaar. Bovendien biedt de overgang van gemakkelijk vervalsbare kleefbriefjes en een niet-veilig actualiseerbare magneetstripkaart per titularis, naar een wel veilig actualiseerbare, elektronisch leesbare geheugenchipkaart voor elke titularis of persoon ten laste, aan de zorgverstrekkers veel meer waarborgen inzake de juistheid van de verzekerbaarheidsgegevens, die ze trouwens vanop hun leesapparaat in connectie met de computer van de ziekenfondsen kunnen actualiseren in geval van twijfel.

Indien dit voor de toepassing van de sociale zekerheid nuttig mocht blijken, kunnen op de SIS-kaart later nog andere gegevens worden toegevoegd mits dit wordt toegestaan bij een koninklijk besluit overlegd in Ministerraad en genomen na advies van het Sectoraal comité van de sociale zekerheid. Het is daarbij mogelijk verschillende soorten informatie met verschillende sleutels te vercijferen, zodanig dat elke sleutel maar toegang geeft tot een gedeelte van de informatie en dus een selectieve toegang tot de gegevens kan worden verleend afhankelijk van de gebruiker van de kaart.

Het is evenwel niet de bedoeling de SIS-kaart te gebruiken als middel voor elektronisch gegevenstransport. Het heeft immers geen zin de sociaal verzekerde via een chipkaart te laten instaan voor het transporteren van gegevens naar actoren die de betrokken gegevens via het hoger beschreven netwerk kunnen verkrijgen. Het gebruik van het netwerk is minder belastend voor de verzekerde, sneller, goedkoper en biedt meer waarborgen inzake juistheid en beveiliging van de gegevens. Behalve als betrouwbaar identificatiemiddel, zal de kaart dus enkel gebruikt worden om op een elektronische wijze gegevens over het socialezekerheidsrechtelijke statuut van een persoon ter beschikking te stellen van instanties die niet zijn aangesloten op het netwerk van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Op basis van de ervaring met de SIS-kaart is door de federale Regering een elektronische identiteitskaart uitgewerkt die enerzijds de basisidentificatiegegevens van de houder bevat en anderzijds private sleutels en certificaten die gebruikt kunnen worden voor elektronische authentisering en het plaatsen van elektronische handtekeningen. Deze kaart wordt over een periode van 3 à 5 jaar aan alle burgers uitgereikt. Eenmaal alle sociaal verzekerden over een elektronische identiteitskaart beschikken en alle zorgverstrekkers op een beveiligde wijze aangesloten zijn op het netwerk van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid via het in uitbouw zijnde project BE-Health of het internet, kan de SIS-kaart worden afgeschaft. De zorgverstrekkers kunnen dan immers via het netwerk de verzekerbaarheidstoestand van de patiënt raadplegen in de gegevensbank van zijn ziekenfonds met de elektronische identiteitskaart als identificatie- en authentiseringsmiddel.

11. Geïntegreerde statistieken

Informatie die in de operationele informatiesystemen van de verschillende actoren in de sociale sector beschikbaar is en die nuttig is voor de ondersteuning van het sociale beleid, wordt op regelmatige tijdstippen gekopieerd naar datawarehouses die gebruikt kunnen worden voor het aanmaken van geïntegreerde statistieken met gecodeerde of anonieme informatie. Het gebruik van datawarehouses maakt het mogelijk

om beter, sneller en goedkoper te kunnen inspelen op gegevensaanvragen afkomstig van onderzoeksinstellingen en de overheid. Hierbij worden twee soorten toepassingen aangeboden: enerzijds een aantal basistoepassingen waarbij volgens een bepaalde frequentie (per trimester, per semester, per jaar,...) een aantal vaste statistieken wordt berekend, en anderzijds tal van ad hoc toepassingen op vraag van de onderzoekers.

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid beheert het datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, dat geïntegreerde informatie aanbiedt door gegevens m.b.t. werkgelegenheid, werkloosheid, pensioenen en sociale uitkeringen met elkaar te combineren.

12. De onmiddellijke aangifte van tewerkstelling (DIMONA)

Het bestaan van een arbeidsrelatie is een fundamenteel gegeven voor de sociale zekerheid. De invoering van de DIMONA-aangifte sedert 1999 heeft tot doel om het begin en het einde van een arbeidsrelatie onmiddellijk te laten kennen aan de actoren in de sociale sector. Dankzij de aangifte, die door de werkgever elektronisch moet worden verricht, kan de relatie tussen een werkgever en een werknemer zeer snel worden geïdentificeerd, wat de elektronische afhandeling van latere aangiften bevordert.

Doordat de op deze wijze aangegeven informatie onmiddellijk beschikbaar is in een gegevensbank bij de RSZ, die interactief kan worden geraadpleegd door alle actoren in de sociale sector die hieraan behoefte hebben (zelfs door sociale-inspectiediensten m.b.v. een draagbare PC en een GSM), wordt de werkgever ontlast van het specifiek bijhouden van de arbeidsrelatie in aparte documenten. Zo kunnen met name het personeelsregister, het speciale personeelsregister, het individuele document alsmede de nihil-aangifte aan de RSZ stapsgewijze worden afgeschaft. De vermelding van de hoedanigheid van student in de DIMONA-aangifte stelt daarenboven een einde aan de vroegere praktijk waarbij de werkgever verplicht was om de papieren studentencontracten op te sturen naar de Inspectie van de Sociale Wetten.

Van zodra een DIMONA-aangifte bij de RSZ toekomt, wordt deze opgenomen in het elektronische personeelsbestand van de werkgever bij de RSZ. Dit personeelsbestand kan door de werkgever on line geraadpleegd worden via het portaal van de sociale zekerheid (zie punt 13.). Omdat een werkgever enkel gemachtigd is om gegevens te raadplegen over werknemers waarmee hij een arbeidsrelatie heeft, is de DIMONA-aangifte een basisbestanddeel van de toegangssleutel voor de werkgevers tot het netwerk van de sociale zekerheid.

13. Een geïntegreerde portaalomgeving gebaseerd op een gebruikerslogica

Op www.socialsecurity.be vindt elke internetgebruiker het portaal van de sociale zekerheid. Daarop zijn geïntegreerde diensten beschikbaar voor verschillende doelgroepen (sociaal verzekerden, werkgevers, bepaalde soorten beroepsbeoefenaars,...) volgens evenementen die zich voordoen in het leven van de gebruikers (aanwerving, tewerkstelling, pensionering,...).

Het portaal is altijd en overal beschikbaar en brengt de sociale zekerheid tot op de werkplek en tot in de huiskamer, zodat reisduur en wachttijden worden vermeden. De gebruikers kunnen rechtstreeks elektronisch in contact treden met de actoren in de sociale sector, met real-timefeedback.

Geleidelijk aan wordt op het portaal geëvolueerd naar een gepersonaliseerde dienstverlening voor elke individuele gebruiker. Daarbij wordt rekening gehouden met de eigenheden van iedere gebruiker, hetzij op basis van een profiel dat de gebruiker zelf meedeelt, hetzij op basis van een analyse van zijn situatie in de sociale zekerheid. De gepersonaliseerde dienstverlening houdt onder meer in dat enkel relevante informatie en transacties aangeboden worden, met een "look and feel" en interface aangepast aan de wensen van de gebruiker en een gepersonaliseerde ondersteuning (bv. contextuele hulp, eigen taal, aangepaste woordenschat, on-linesimulaties,...). Een eerste stap in de richting van een gepersonaliseerde dienstverlening is de beschikbaarheid van een persoonlijke pagina voor elke werkgever en professionnal van de sociale sector.

Op het portaal zijn op een geïntegreerde wijze zowel informatie als transacties beschikbaar, evenals links naar de websites van de onderscheiden actoren in de sociale sector. De transacties kunnen worden uitgevoerd op het portaal, maar ook van toepassing tot toepassing (bv. de rechtstreekse gegevensuitwisseling tussen de software van de personeelsadministratie van een onderneming en de informatiesystemen van de actoren in de sociale sector), waardoor onnodige en foutgevoelige manuele herinvoer van informatie wordt vermeden. Voor de implementatie van de transacties van toepassing tot toepassing zijn over de transacties heen gestandaardiseerde instructies, glossaria, XML-schema's en testscenario's beschikbaar op het portaal.

Op het portaal worden gemeenschappelijke basisdiensten aangeboden, zoals single sign on, elektronische ontvangstmeldingen en notificaties,... De noodzakelijke procedures voor een degelijk gebruikersbeheer werden geïmplementeerd, zowel voor burgers, voor ondernemingen als voor de professionnals van de sociale sector. De authentisering van de gebruikers geschiedt aan de hand van een gebruikersnummer, een password en een token (zijnde een kaartje dat aan de gebruiker wordt opgestuurd en dat 24 niet-memoriseerbare letterreeksen bevat, waarvan er bij elke log-in op het portaal willekeurig één wordt opgevraagd). De authentisering kan geleidelijk aan ook geschieden aan de hand van het daartoe bestemde elektronische certificaat op de elektronische identiteitskaart. In iedere onderneming werd een lokale beheerder aangesteld, die bepaalt welke medewerkers van de onderneming welke transacties mogen verrichten namens de onderneming.

Inmiddels kunnen ondernemingen of hun vertegenwoordigers, zoals de sociale secretariaten, via het portaal 27 elektronische transacties uitvoeren:

- de on-line DIMONA-aangifte,
- de driemaandelijkse aangifte aan de RSZ,
- de wijziging van de driemaandelijkse aangifte aan de RSZ,
- de driemaandelijkse aangifte aan de RSZPPO (DMFAPPL),
- de raadpleging van het personeelsbestand,
- de raadpleging van het werkgeversrepertorium,
- de on-line werkmeldingen,
- artikel 30bis - inhoudingsplicht,
- de on-lineaanvraag tot detachering van een werknemer naar het buitenland (GOTOT),

- de on-linemededeling van tijdelijke werkloosheid aan de RVA en het validatieboek (2 transacties),
- de raadpleging van het vakantiebestand,
- de on-lineaangifte van volgende sociale risico's:
  - aangifte van een arbeidsongeval en maandelijks rapport (2 transacties),
  - aangifte van een werkhervatting na een arbeidsongeval,
  - vereenvoudigde aangifte van een arbeidsongeval,
  - jaarlijkse aangifte van tijdelijke werkloosheid,
  - maandelijkse aangifte van de uren tijdelijke werkloosheid,
  - aangifte aanvang deeltijdse arbeid met behoud van rechten (privé-sector + leerkrachten die rechtstreeks door de gemeente of provincie worden betaald),
  - maandelijkse aangifte van deeltijdse arbeid voor de berekening van de inkomensgarantie-uitkering (privé-sector + leerkrachten die rechtstreeks door de gemeente of provincie worden betaald),
  - maandelijkse aangifte van arbeid als werknemer tewerkgesteld in een beschermde werkplaats,
  - maandelijkse aangifte van arbeid in het kader van een activeringsprogramma,
  - aangifte voor het toekennen van het recht op jeugdvakantie,
  - maandelijkse aangifte van de uren jeugdvakantie,
  - aangifte van de verwijdering van een zwangere werkneemster (privé-sector).

Een eerste operationele transactie voor de burgers en voor de professionals van de sociale sector, die in productie is gegaan in mei 2004, werd voorzien door het Fonds voor Sluiting van Ondernemingen. Hierin kunnen de gedupeerden van een sluiting de voortgang van de stand van hun dossier raadplegen. Een tweede transactie "Communit-e" wordt eerstdaags operationeel: het betreft het aanvragen door de burger bij de gemeente van een tegemoetkoming voor gehandicapten en dit bij de POD Maatschappelijke Integratie. In totaal werd voor de burgers een 40-tal transacties gedefinieerd die de volgende jaren zullen worden geïmplementeerd.

14. Een contact center van de sociale zekerheid

Behalve het portaal werd ook een contact center van de sociale zekerheid, Eranova genaamd, uitgebouwd waarop werkgevers 24 uur per dag, 7 dagen per week terecht kunnen met vragen over de elektronische gegevensuitwisseling met de instellingen van sociale zekerheid. Dit contact center is bereikbaar via telefoon, mail of fax. Het wordt ondersteund door een customer relation management tool, waarin alle contacten worden bewaard. De personen die het contact center bemannen, hebben daardoor bij elk contact een overzicht van alle vroegere contacten die hebben plaatsgevonden met de betrokken werkgever, met een aanduiding van de gestelde vragen, de gegeven antwoorden en dergelijke meer.

Voor de meest gestelde vragen bevat de customer relation management tool scripts, die de personen die het contact center bemannen, ondersteunen bij het beantwoorden van de gestelde vragen. De meest gestelde vragen en de antwoorden erop worden overigens gepubliceerd op het portaal van de sociale zekerheid zodat de werkgevers zichzelf kunnen behelpen.

Het contact center kan zowat 80% van de gestelde vragen zelf afhandelen. Voor de andere vragen zijn strikte termijnen vastgelegd waarbinnen de gestelde vragen door specialisten moeten worden beantwoord. Boordtabellen over de aard en de frequentie van de gestelde vragen worden gebruikt als middel voor permanente verbetering van de dienstverlening en informatieverstrekking.

In de toekomst zal de dienstverlening van het contact center worden uitgebreid naar de sociaal verzekerden toe.

E. Te beheren risico's

De eerlijkheid gebiedt ons niet alleen de voordelen te beschrijven die voor de sociaal verzekerden voortvloeien uit een gecoördineerd elektronisch informatiebeheer binnen de sociale zekerheid. Indien geen gepaste maatregelen worden getroffen, kan dergelijk elektronisch informatiebeheer ook leiden tot een aantal nadelen. Het is dan ook de verantwoordelijkheid van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid en de actoren in de sociale sector om deze nadelen te vermijden. Een eerste risico betreft uiteraard onrechtmatige inbreuken op de persoonlijke levenssfeer van de sociaal verzekerden. De structurele, organisatorische en technische veiligheidsmaatregelen die binnen de sociale zekerheid zijn getroffen om dit te vermijden, staan uitvoerig beschreven op de website van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Belangrijk is evenwel dat door alle instellingen van sociale zekerheid permanente aandacht wordt besteed aan deze maatregelen en er in het bijzonder voor wordt gezorgd dat elke medewerker slechts toegang heeft tot die informatie die hij nodig heeft voor de uitvoering van de hem toegemeten taken, en dat informatie niet langer wordt bijgehouden dan nodig.

Behalve moet ook vermeden worden dat het hele systeem voor de sociaal verzekerden intransparant wordt. Doordat informatie tussen de instellingen van sociale zekerheid elektronisch wordt uitgewisseld en dus steeds minder bij de sociaal verzekerden of hun werkgevers wordt betrokken, verminderen uiteraard ook de controlemomenten van de sociaal verzekerden op de juistheid van de verwerkte informatie. Daarom is het van groot belang dat de instellingen van sociale zekerheid bijzondere aandacht besteden aan de uitvoering van de informatie- en motiveringsplicht die in een aantal reglementeringen is voorzien wanneer beslissingen worden genomen op basis van de in het netwerk beschikbare gegevens. Daarbij moet aan de sociaal verzekerden niet enkel een inzicht worden verstrekt in de feitelijke gegevens en de regelgeving waarop men zich heeft gebaseerd bij het nemen van de beslissingen, maar idealiter ook in de bronnen waar men de gegevens heeft betrokken. Zo niet dreigt de sociaal verzekerde helemaal niet meer te weten tot wie hij zich moeten richten om bepaalde foute informatie te verbeteren.

F. Internetsite van de Kruispuntbank

Uitvoerigere informatie is beschikbaar op de internetsite van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid: http://www.ksz-bcss.fgov.be.

G. Algemene inlichtingen

1. Nuttig adres

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
Sint-Pieterssteenweg 375
1040 Brussel
www.ksz-bcss.fgov.be

tel.: 02/ 741 83 11
fax: 02/ 741 83 00

2. Reglementering

Wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Afdeling 2. De geschillen inzake sociale zekerheid

Net als voor de geschillen inzake arbeidsrecht, zijn de arbeidsgerechten bevoegd voor haast alle geschillen die verband houden met de sociale zekerheid.

Hun bestaan wordt erkend bij artikel 157, derde lid, van de Grondwet, dat luidt als volgt: "De wet regelt (...) de organisatie van de arbeidsgerechten, hun bevoegdheid, de wijze van benoeming en de duur van het ambt van hun leden".

De arbeidsgerechten hebben verschillende doelstellingen:
- waken over de fundamentele eenheid van het arbeidsrecht en van de sociale zekerheid;
- een snelle en niet-dure rechtspleging aanbieden;
- een vlotte behandeling van de geschillen dankzij een gespecialiseerd openbaar ministerie, het arbeidsauditoraat, dat bij de arbeidsrechtbank zetelt, en het arbeidsauditoraat-generaal dat bij de Arbeidshoven is geïnstalleerd;
- de democratisering van de rechtsmacht, door middel van haar paritaire samenstelling, waarbij de gerechtelijke uitspraken samen worden gedaan door een beroepsrechter en twee "sociale rechters", die benoemd zijn als vertegenwoordigers van de betrokken professionele milieus.

A. Organisatie van de arbeidsgerechten

De arbeidsgerechten kunnen in twee categorieën worden ingedeeld:
- de arbeidsrechtbanken, die geschillen over sociale zekerheid in eerste instantie beslechten;
- de Arbeidshoven, die kennisnemen van het beroep dat tegen vonnissen van arbeidsrechtbanken werd ingesteld.

1. De arbeidsrechtbanken

België heeft 27 arbeidsrechtbanken, namelijk één per gerechtelijk arrondissement. Zij zijn geïnstalleerd te Aarlen, Antwerpen, Bergen, Brugge, Brussel, Charleroi, Dendermonde, Dinant, Doornik, Eupen, Gent, Hasselt, Hoei, Ieper, Kortrijk, Leuven, Luik, Marche-en-Famenne, Mechelen, Namen, Neufchâteau, Nijvel, Oudenaarde, Tongeren, Turnhout, Verviers en Veurne.

Sommige rechtbanken zijn daarenboven onderverdeeld in afdelingen die elders in het gerechtelijk arrondissement zetelen. Drie afdelingen bevinden zich in het noorden van het land: te Aalst (arr. Dendermonde), Roeselare (arr. Kortrijk) en Sint-Niklaas (arr. Dendermonde). In het zuiden van het land heeft men eveneens drie afdelingen: La Louvière (arr. Bergen), Moeskroen (arr. Doornik) en Waver (arr. Nijvel). Deze decentralisering heeft als voordeel dat zij het gerecht dichter bij de burgers brengt.

Iedere rechtbank heeft ten minste twee kamers. Iedere kamer telt twee sociale rechters en één beroepsrechter, die ze voorzit. De hoedanigheid van de "sociale rechters" is afhankelijk van de aard van het geschil dat bij de rechtbank aanhangig werd gemaakt (1):
- in geschillen in verband met de sociale zekerheid van zelfstandigen en administratieve sancties die hun kunnen worden opgelegd, zijn de twee rechters benoemd als zelfstandigen;
- in geschillen over tegemoetkomingen aan gehandicapten is één sociaal rechter benoemd als zelfstandige en de andere als werknemer;
- in alle andere geschillen betreffende de sociale zekerheid is één sociaal rechter benoemd als werkgever en de andere als werknemer.

(1) Gerechtelijk Wetboek, artikelen 81 tot 83.

Deze samenstelling geldt aldus voor geschillen over de sociale zekerheid voor werknemers, het leefloon (ex-bestaansminimum), de inkomensgarantie voor ouderen, sociale hulp, gewaarborgde gezinsbijslag, arbeidsongevallen en beroepsziekten.

2. De arbeidshoven

Er bestaan vijf Arbeidshoven, die hetzelfde rechtsgebied als de Hoven van beroep hebben, namelijk:
- het Arbeidshof te Brussel, met de provincies Vlaams-Brabant en Waals-Brabant en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad als rechtsgebied;
- het Arbeidshof te Gent, met de provincies Oost- en West-Vlaanderen als rechtsgebied;
- het Arbeidshof te Antwerpen, met de provincies Antwerpen en Limburg als rechtsgebied;
- het Arbeidshof te Luik, met de provincies Luik, Namen en Luxemburg als rechtsgebied;
- het Arbeidshof te Bergen, met de provincie Henegouwen als rechtsgebied.

B. Bevoegdheid van de arbeidsgerechten

1. Materiële bevoegdheid (1)

De arbeidsgerechten hebben een omvangrijke materiële bevoegdheid op het gebied van de sociale zekerheid. Deze bevoegdheid heeft betrekking op de sociale zekerheid in de ruime betekenis van het woord, namelijk geschillen over:
- de rechten en verplichtingen van de sociaal verzekerden inzake werkloosheid, invaliditeit, pensioen, geneeskundige verzorging, kinderbijslag, jaarlijkse vakantie en bestaanszekerheid alsook, wat deze materies betreft, de verplichtingen van de werkgevers en van de personen die hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de betaling van de bijdragen die daarop betrekking hebben;
- de schadeloosstelling voor arbeidsongevallen en beroepsziekten;
- de geschillen over de rechten ten aanzien van tegemoetkomingen aan personen met een handicap, alsmede van de betwistingen inzake medische onderzoeken uitgevoerd met het oog op de toekenning van sociale of fiscale voordelen die rechtstreeks of onrechtstreeks zijn afgeleid van een sociaal recht of van de sociale bijstand;
- de geschillen betreffende de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de wet betreffende de sociale reclassering van de mindervaliden;
- het leefloon, de inkomensgarantie voor ouderen en de sociale hulp;
- de administratieve sancties die uitgesproken kunnen worden in geval van overtreding in een van voornoemde materies. Daarentegen worden strafrechtelijke sancties in geval van overtreding van de sociale wetgeving door de correctionele rechtbank (rechtbank van eerste aanleg) opgelegd;
- de toepassing van de wet van 7 mei 1999 betreffende de gelijke behandeling van mannen en vrouwen wat betreft de aanvullende stelsels van de sociale zekerheid.

2. Territoriale bevoegdheid

De bevoegde rechtbank wordt bepaald, naar gelang van het geval, door de woonplaats van de verzekeringsplichtige of van de sociaal verzekerde (2). De partijen in het geding kunnen op een geldige wijze afwijken van deze regel vanaf het ontstaan van het geschil. Iedere afwijkende overeenkomst die voor dit tijdstip wordt gesloten, is van rechtswege nietig (3).

C. Rechtspleging

De rechtspleging voor de arbeidsgerechten is kosteloos, niet-formalistisch en komt nogal inquisitoriaal over door de rol van het arbeidsauditoraat. Al deze elementen zorgen ervoor dat de door de sociaal verzekerde aangewende rechtsmiddelen hun doel niet missen.

(1) Gerechtelijk Wetboek, artikelen 578 tot 583.
(2) G.W., art. 628.
(3) G.W., art. 630.

1. Kosteloze rechtspleging

De sociaal verzekerde die bij de arbeidsrechtbank beroep instelt, moet in principe geen rechtskosten dragen:
- het geding kan kosteloos worden ingeleid met een eenvoudig verzoekschrift. De kosten van een deurwaardersexploot worden aldus uitgespaard;
- de zaak wordt op de rol gebracht zonder betaling van een rolrecht;
- de gerechtskosten (namelijk het getuigengeld, de kosten van het deskundigenonderzoek, de rechtsplegingsvergoeding) worden gedragen door de instellingen belast met de toepassing van de socialezekerheidswetgeving, behalve wanneer de rechtspleging roekeloos en tergend is;
- hoger beroep tegen uitspraken van de arbeidsrechtbank kan kosteloos worden aangetekend door middel van een verzoekschrift;
- uitspraken van arbeidsgerechten zijn vrij van registratierechten.

Behalve het zeldzame geval waarin de rechtspleging als roekeloos en tergend zou worden beschouwd, zijn de enige kosten die de verzekerde moet dragen dus de erelonen van de advocaat op wie de betrokkene eventueel een beroep doet. Deze kosten kunnen soms worden vermeden. De Raad van de Orde van Advocaten van ieder gerechtelijk arrondissement moet immers een bureau voor juridische bijstand hebben om onbemiddelde personen te kunnen bijstaan. Deze personen kunnen dus kosteloze bijstand krijgen van een advocaat die door het bureau voor juridische bijstand is aangewezen, op voorwaarde dat hun zaak niet klaarblijkelijk ongegrond is.

2. Instellen van de vordering

Ter inleiding dient erop gewezen dat de sociaal verzekerde zijn rechtsmiddelen gemakkelijk kan laten gelden omdat het betwiste stuk in principe alle nuttige informatie bevat voor het instellen van het beroep (vermelding van de bevoegde rechtbank, na te leven vormen en termijnen).

2.1. Vorm waarin de vordering wordt ingesteld

Voor geschillen inzake sociale zekerheid wordt de vordering doorgaans ingesteld door middel van een verzoekschrift neergelegd ter griffie van de arbeidsrechtbank of per aangetekende brief verzonden naar deze griffie. Uitzondering op dit principe: de betwistingen over verplichtingen van werkgevers en betwistingen tussen instellingen belast met de toepassing van de regelen op het gebied van de sociale zekerheid (1).

Het verzoekschrift kan een gedateerde en ondertekende brief zijn, die de rechtbank aangetekend wordt toegezonden. Geen enkele bijzondere vorm is vereist. De betrokkene moet enkel zijn personalia opgeven en vermelden waarover de vordering gaat en waarom hij de genomen beslissing betwist.

Gelet op de voordelen van het verzoekschrift zijn de andere vormen waarin de rechtsvordering kan worden ingesteld, namelijk de vrijwillige verschijning en de dagvaarding, louter theoretische mogelijkheden waarop hier aldus niet verder wordt ingegaan.

2.2. Termijn voor het indienen van het verzoekschrift

Op straffe van verval, moet het verzoekschrift doorgaans ingediend worden binnen een termijn van drie maanden na kennisgeving van de betwiste juridische akte (2).

(1) G.W., art. 704.
(2) Artikel 23 van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het Handvest van de sociaal verzekerde.

Er dient opgemerkt te worden dat de juridische akte in kwestie uitdrukkelijk moet vermelden dat de sociaal verzekerde de mogelijkheid heeft om binnen de voormelde termijn een verzoekschrift in te dienen, ook de naam van bevoegde rechtbank bij wie dit verzoekschrift ingediend moet worden, dient vermeld te worden.

De vorderingen tot schadeloosstelling voor een beroepsziekte zijn een uitzondering op deze regel: hier moet de getroffene of zijn rechthebbenden de vordering betreffende betwiste administratieve juridische akten, op straffe van verval, binnen een termijn van één jaar na kennisgeving ervan bij de bevoegde arbeidsrechtbank instellen.

3. Verschijnen op de zitting

Wanneer de griffier het verzoekschrift ontvangt, roept hij de partijen op te verschijnen op de zitting die door de rechter wordt vastgelegd. De oproeping vermeldt het onderwerp van de vordering.

Voor de arbeidsgerechten, bij het inleiden van het geding en later, moeten in principe de partijen in persoon of bij advocaat verschijnen (1).

De verschijning bij gemachtigde is een uitzondering op de gemeenrechtelijke regels waardoor de sociaal verzekerden vlotter toegang krijgen tot het gerecht. Drie soorten gemachtigden zijn toegelaten (2):

a) de rechtzoekende mag zich laten vertegenwoordigen door zijn echtgenoot of door een bloed- of aanverwant in het bezit van een schriftelijke volmacht die speciaal door de rechter is toegelaten;

b) de afgevaardigde van een representatieve organisatie van arbeiders of bedienden, in het bezit van een schriftelijke volmacht, mag de arbeider of de bediende, partij in het geding, vertegenwoordigen, in zijn naam alle handelingen verrichten die tot deze vertegenwoordiging behoren, pleiten en alle mededelingen betreffende de behandeling en de berechting van het geschil ontvangen. Daarenboven, in de geschillen over zijn eigen rechten en plichten, mag de zelfstandige, in deze hoedanigheid of als gehandicapte, eveneens vertegenwoordigd worden door de afgevaardigde van een representatieve organisatie van zelfstandigen (3);

c) in de geschillen over het leefloon en sociale hulp, mag de betrokkene zich laten bijstaan of vertegenwoordigen door een afgevaardigde van een sociale organisatie die de belangen behartigt van de groepen personen die bij de wetgeving terzake worden bedoeld.

In deze geschillen verschijnt het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (OCMW) hetzij bij advocaat, hetzij bij een werkend lid of een door hem afgevaardigd personeelslid; de minister die het maatschappelijk welzijn onder zijn bevoegdheid heeft, kan zich laten vertegenwoordigen door een ambtenaar (4);

d) de bevoegde organen van ziekenfondsen en landsbonden van ziekenfondsen kunnen in rechte optreden om de individuele en collectieve belangen van hun leden te behartigen, in drie soorten geschillen:
- geschillen in het kader van de diensten die de ziekenfondsen organiseren inzake vrijwillige of aanvullende verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen;
- geschillen over de toepassing van tariefakkoorden en -overeenkomsten die in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging werden gesloten;

(1) G.W., art. 728, §1.
(2) G.W., art. 728, §2.
(3) G.W., art. 728, §3, 1e en 2e leden.
(4) G.W., art. 728, §3, 3e lid.

- geschillen over de uitvoering van het koninklijk besluit waarbij de verzorgingsverstrekkers van een gebied waar geen enkel tariefakkoord of -overeenkomst in werking is getreden, zich aan maximumerelonen moeten houden.

Voor het behartigen van de individuele rechten van de leden moet(en) het betrokken lid of zijn personen ten laste uitdrukkelijk zijn (hun) toestemming geven (1).

4. Poging tot minnelijke schikking

Alhoewel de rechtbank geen poging tot minnelijke schikking tussen de partijen moet ondernemen, bepaalt artikel 731 van het Gerechtelijk Wetboek dat "iedere inleidende hoofdvordering tussen de partijen die bekwaam zijn om een dading aan te gaan en betreffende zaken welke voor dading vatbaar zijn, op verzoek van een partij of met beider bestemming vooraf ter minnelijke schikking kan worden voorgelegd aan de rechter die bevoegd is om in eerste instantie ervan kennis te nemen".

5. Behandeling van de vordering

Voor de arbeidsgerechten wordt de gemeenrechtelijke burgerlijke accusatoire rechtspleging gevoerd.

De procedure verloopt via een schriftelijke fase (dagvaarding, verzoekschrift, conclusies) en een mondelinge fase (debatten en pleidooien).

Iedere partij moet de feiten die zij aanvoert, bewijzen (2). Drie elementen vergemakkelijken evenwel deze bewijslast:
- de verplichte medewerking van de partijen aan de bewijsvoering wat alle documenten en nauwkeurige en relevante feiten betreft die, indien ze gekend zijn, voor het beslechten van het geschil nuttig kunnen zijn;
- de tussenkomst van het arbeidsauditoraat;
- het aanwenden van de behandelingsmacht van de rechter.

5.1. Tussenkomst van het arbeidsauditoraat

Het arbeidsauditoraat is een gespecialiseerde dienst van het openbaar ministerie. Het is samengesteld uit een arbeidsauditeur en substituten.

Het kan de bevoegde minister alsook de bevoegde overheidsinstellingen vragen om de administratieve inlichtingen die nodig zijn voor de behandeling van de zaak.

Deze inlichtingen zijn niet alleen de inlichtingen die de aangezochte administratie zelf bezit, maar ook de inlichtingen die zij elders mag bekomen. Daartoe kan het auditoraat de medewerking vragen van de ambtenaren belast door de bevoegde administratieve overheid met het toezicht op de toepassing van de bepalingen inzake sociale zekerheid. Het auditoraat kan echter geen dwangbevel laten gelden.

Het auditoraat verstrekt overigens de rechter een gemotiveerd advies over de oplossing voor het geschil dat hem werd voorgelegd.

5.2. Behandelingsmacht van de rechter

De rechter kan op eigen gezag voor de bewijsvoering zorgen. Hij kan ambtshalve bevelen dat:

(1) Artikel 39 van de wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen.
(2) G.W., art. 870.

- stukken die het bewijs inhouden van een terzake dienend feit, worden overgelegd, wanneer er gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens bestaan dat een partij of een derde deze stukken in hun bezit hebben (1);
- een getuigenverhoor wordt gehouden om het bewijs te leveren van feiten die hem afdoende voorkomen (2);
- een deskundigenonderzoek wordt uitgevoerd om vaststellingen te doen of om een technisch advies te bekomen (3);
- de partijen of een van hen in persoon zouden verschijnen met het oog op een verhoor (4);
- plaatsopneming zou geschieden (5).

6. Vonnis "alvorens recht te doen" en provisioneel vonnis

Alvorens recht te doen, kan de rechtbank een voorafgaande maatregel bevelen om de vordering te onderzoeken of om de toestand van de partijen voorlopig te regelen (6).

Zij kan ook een provisioneel vonnis uitspreken over het gedeelte van de vordering waarvoor slechts korte debatten nodig zijn of waarvoor geen heropening van de debatten noch een maatregel van bijkomend onderzoek vereist zijn (7).

7. Kort geding

In de gevallen die hij als dringend erkent, kan de voorzitter van de arbeidsrechtbank bij voorbaat uitspraak doen over materies waarvoor de rechtbank bevoegd is (8). De gevoerde rechtspleging is het kort geding (9). De vordering in kort geding wordt bij de voorzitter door middel van een dagvaarding ingeleid. De termijn van dagvaarding bedraagt ten minste twee dagen, maar kan in spoedeisende gevallen ingekort worden.

De voorzitter kan overigens alle termijnen van de rechtspleging inkorten.

De rechter kan desnoods een maatregel van onderzoek bevelen of toelaten, die krachtens het gemeen recht zal worden uitgevoerd. Hij kan namelijk maatregelen tot vaststelling of deskundigenonderzoek bevelen, het verhoor van getuigen gelasten, gerechtelijke bewaarders aanwijzen en zelfs provisionele veroordelingen uitspreken.

D. Uitspraak over de vordering

De rechtbank kan op verzoek van de partijen, zowel in eerste aanleg als in beroep, in een vonnis akte nemen van de overeenkomst tussen de partijen (10). Zodoende geldt de uitvoerbaarheid van het vonnis ook voor hun overeenkomst. Bij gebrek aan een overeenkomst tussen de partijen beslecht de rechtbank het geschil.

De rechter doet uitspraak over twee aspecten van de vordering die hem is voorgelegd: de ontvankelijkheid en de gegrondheid. Het vonnis wordt in openbare terechtzitting uitgesproken.

Wat betreft de geschillen inzake sociale zekerheid, betekent de griffier in principe het vonnis aan de partijen bij gerechtsbrief binnen de acht dagen. Op straffe van nietigheid moet deze kennisgeving de rechtsmiddelen vermelden alsook de termijn binnen dewelke het rechtsmiddel of de rechtsmiddelen aangewend kunnen worden, en de benaming en het adres van de rechtsmacht die bevoegd is om ervan kennis te nemen (11).

---

(1) G.W., art. 877.
(2) G.W., art. 916.
(3) G.W., art. 962.
(4) G.W., art. 992.
(5) G.W., art. 1007.
(6) G.W., art. 19, 2e lid.
(7) G.W., art. 735, §1.
(8) G.W., art. 584, 2e lid.
(9) G.W., artikelen 1035 tot 1041.
(10) G.W., art. 1043, 1e lid.
(11) G.W., art. 792.

E. Rechtsmiddelen

Tegen het vonnis waarbij akte wordt genomen van de overeenkomst tussen de partijen, staat voor de gedingvoerende partijen geen rechtsmiddel open, tenzij de overeenkomst niet wettelijk is tot stand gekomen, en behoudens de wijzen van uitlegging en van verbetering (1).

Met uitzondering van dit geval, kan tegen het vonnis van de arbeidsrechtbank verzet gedaan worden en/of hoger beroep ingesteld worden.

Het verzet en het hoger beroep hebben tot gevolg dat de tenuitvoerlegging van het vonnis wordt opgeschort. De rechter kan niettemin de voorlopige tenuitvoerlegging toestaan, die geschiedt op risico van de partij die daartoe last geeft.

1. Verzet (2)

Het verzet heeft tot doel een verstekvonnis, namelijk een vonnis uitgesproken in afwezigheid van de persoon of van de instelling die gedagvaard werd in rechte te verschijnen, te herroepen. De ontvankelijkheid van de vordering is afhankelijk van het bestaan van een persoonlijk, rechtstreeks, ontstaan en huidig belang voor de eiser.

Om te kunnen optreden moet de eiser in verzet partij in het geding geweest zijn en verstek hebben laten gaan (vb. niet verschenen ter zitting). De beslissing die door het verzet wordt bestreden, moet voor de eiser in verzet griefhoudend zijn, dit wil zeggen hem enig nadeel berokkenen.

De termijn van verzet is één maand te rekenen vanaf de betekening van het vonnis. Het verzet heeft tot gevolg dat de zaak opnieuw voorkomt voor de kamer van de arbeidsrechtbank die het verstekvonnis heeft uitgesproken.

2. Hoger beroep (3)

Tegen de vonnissen op tegenspraak van de arbeidsrechtbank kan steeds hoger beroep ingesteld worden, ongeacht het bedrag van de oorspronkelijke vordering.

De termijn van hoger beroep is één maand te rekenen vanaf de kennisgeving van het vonnis per gerechtsbrief.

Het hoger beroep kan ingesteld worden zodra het vonnis is uitgesproken.

3. Voorziening in cassatie (4)

Het hoger beroep in cassatie, voorziening in cassatie genoemd, kan enkel ingesteld worden wegens overtreding van de wet of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormvoorwaarden. Het hoogste gerechtshof onderzoekt de feiten niet opnieuw.

De voorziening moet ingesteld worden binnen de drie maanden te rekenen vanaf de kennisgeving van het arrest per gerechtsbrief, door middel van een verzoekschrift ondertekend door een advocaat bij het Hof van Cassatie.

De voorziening in cassatie heeft geen opschortende uitwerking en belet dus niet de tenuitvoerlegging van het gewezen arrest.

---

(1) G.W., art. 1043, 2e lid.
(2) G.W., artikelen 1047 tot 1049.
(3) G.W., artikelen 1050 tot 1067.
(4) G.W., artikelen 1073 tot 1121.

F. Het Arbitragehof (1)

Het Arbitragehof heeft een dubbele bevoegdheid: enerzijds, uitspraak doen over prejudiciële vragen en, anderzijds, kennisnemen van de beroepen tot vernietiging en schorsing.

1. Geschillen inzake prejudiciële vragen

Een rechter die uitspraak moet doen over een geschil betreffende de rechten en plichten van de sociaal verzekerden, kan het Arbitragehof een prejudiciële vraag voorleggen. Niet de partijen stellen deze vraag, maar wel de rechtsmacht waarvoor zij verschijnen. Het kan dus gaan om een arbeidsrechtbank, een Arbeidshof, het Hof van Cassatie of de Raad van State.

De gedingvoerende partijen kunnen de prejudiciële vraag opwerpen en de rechtsmacht erom verzoeken deze vraag aan het Arbitragehof te stellen. De arbeidsgerechten kunnen weigeren een prejudiciële vraag te stellen. Het Hof van Cassatie en de Raad van State zijn daarentegen steeds verplicht, het Arbitragehof de prejudiciële vraag te stellen die door de partijen of van ambtswege werd opgeworpen.

De prejudiciële vragen die het Arbitragehof kunnen gesteld worden, zijn uitsluitend vragen inzake de verenigbaarheid van een wet, een decreet of een ordonnantie met de grondwettelijke bepalingen die in de bijzondere wet over het Arbitragehof zijn opgesomd, namelijk artikelen 10, 11 en 24 van de Grondwet en de regelen voor de verdeling van de bevoegdheden tussen het Rijk, de Gemeenschappen en de Gewesten.

2. Geschillen inzake vernietiging en schorsing

Een sociaal verzekerde kan bij het Arbitragehof rechtstreeks een beroep instellen met het oog op de vernietiging of de schorsing van een wet, een decreet of een ordonnantie in strijd met voormelde regelen. De meeste beroepen gaan over de schending van artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

3. Gevolgen van de aanhangigmaking bij het Arbitragehof

Wanneer een rechtbank (ingevolge en prejudiciële vraag) een zaak aanhangig maakt bij het Arbitragehof, wordt de hangende procedure voor deze rechtbank geschorst tot het Arbitragehof uitspraak doet.

Arresten uitgesproken ingevolge een beroep tot vernietiging gelden voor iedereen (erga omnes effect); arresten uitgesproken ingevolge prejudiciële vragen gelden enkel voor de rechtbank die deze vraag heeft gesteld, evenals op elke andere rechtbank die een uitspraak zou moeten doen in het kader van dezelfde zaak (versterkt relatief gezag).

(1) Zie de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Afdeling 3. Handvest van de sociaal verzekerde (1)

De wet van 11 april 1995 tot invoering van het "handvest" van de sociaal verzekerde trad in werking op l januari 1997.

Het handvest bevat een aantal belangrijke beginselen in verband met rechten en plichten van de sociaal verzekerden in hun verhouding tot de socialezekerheidsinstellingen.

Het handvest geldt voor alle socialezekerheidsuitkeringen in ruime zin, dus niet alleen voor uitkeringen voor werknemers en zelfstandigen, maar ook voor uitkeringen voor gehandicapten, het leefloon, de inkomensgarantie voor ouderen en de sociale zekerheid van het overheidspersoneel.

De regels die in de tekst worden vastgelegd, zijn meestal maatregelen om de sociaal verzekerden (natuurlijke personen) te beschermen. Het zijn regels die altijd van toepassing zijn, ongeacht of er nog voordeligere bepalingen bestaan. Vaak zijn gewoon bepalingen overgenomen die al in bijzondere wetgevingen voorkwamen, maar nu worden ze veralgemeend. Dit zijn de voornaamste beginselen:

- *Het uit eigen beweging informeren over en toekennen van rechten*. De sociale zekerheidsinstellingen zijn verplicht de sociaal verzekerden accuraat en volledig te informeren over hun rechten, niet alleen wanneer die daarom vragen, maar ook uit eigen beweging.
  Zij zijn zelfs verplicht prestaties uit eigen beweging toe te kennen, in bij koninklijk besluit bepaalde gevallen, wanneer:
  - deze toekenning materieel mogelijk is of
  - een aanvraag om eenzelfde prestatie in een andere regeling werd ingediend.

Het doorsturen van de aanvraag om uitkering: indien de aanvraag om uitkering gericht aan een niet-bevoegde instelling ambtshalve wordt doorgestuurd naar de bevoegde instelling, geldt de ontvangstdatum bij de eerste instelling als datum van indiening van de aanvraag.

Het behandelen van het dossier in een korte termijn. Wanneer er een aanvraag om een sociale uitkering wordt ingediend, moet er binnen de 4 maanden een beslissing vallen. Eenmaal de beslissing is gevallen, moet de uitkering binnen 4 maanden worden betaald. Ingeval deze termijnen niet worden nageleefd, moet de sociale-zekerheidsinstelling ambtshalve boven op de verschuldigde uitkering ook verwijl-intresten betalen. Nochtans zijn deze intresten meestal niet verschuldigd wanneer de instelling voorschotten heeft betaald.

Het herzien van onjuiste beslissingen. Indien een socialezekerheidsinstelling een verkeerde beslissing neemt, dan moet zij, wanneer de vergissing wordt ontdekt, een nieuwe beslissing nemen en daarbij rekening houden met de regels voor verjaring.

(1) Wet van 11 april 1995, B.S. van 6 september 1995. Gewijzigd bij de wet van 25 juni 1997, B.S. van 13 september 1997 en artikel 243 van de wet van 22 februari 1998, B.S. van 3 maart 1998 (eerste editie). Volgende uitvoeringsbesluiten zijn op l januari 2003 verschenen. Algemeen besluit: KB van 19 december 1997 (B.S. van 30 december 1997, tweede editie); werknemerspensioenen: KB van 8 augustus 1997 (B.S. van 19 november 1997); arbeidsongevallen: KB van 24 november 1997 (B.S. van 23 december 1997); beroepsziekteverzekering: KB van 24 november 1997 (B.S. van 23 december 1997); geneeskundige verzorging en uitkeringen: koninklijk besluit van 24 november 1997 (B.S. van 23 december 1997); mijnwerkers: KB van 24 november 1997 (B.S. van 23 december 1997); kinderbijslag voor loonarbeiders: KB van 24 november 1997 (B.S. van 23 december 1997); jaarlijkse vakantie; KB van 24 november 1997 (B.S. van 23 december 1997); dienst voor de overzeese sociale zekerheid: KB van 23 januari 1998 (B.S. van 20 maart 1998); tegemoetkomingen aan gehandicapten: KB van 5 juli 1998 (B.S. van 12 augustus 1998, erratum B.S. van 8 oktober 1998); pensioenen van de overheidssector: KB van 16 juli 1998 (B.S. van 26 augustus 1998); pensioenen van zelfstandigen: KB van 15 december 1998 (B.S. van 29 december 1998, tweede uitgave); werkloosheidsreglementering: twee KB's van 30 april 1999 (B.S. van l juni 1999); KB van 11 maart 2002 tot uitvoering van sommige bepalingen van de wet van 11 april 1995 tot invoering van het "handvest" van de sociaal verzekerde en tot wijziging van het KB van 8 april 1976 houdende regeling van de gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen.

Die nieuwe beslissing wordt dan over het algemeen van kracht op de datum van de oorspronkelijke beslissing. Anderzijds, wanneer de fout te wijten is aan de socialezekerheidsinstelling, en de fout door de sociaal verzekerde niet zou zijn ontdekt, en pas wordt ontdekt na de termijn om voor de rechtbank een beroep in te stellen, dan krijgt de nieuwe beslissing geen terugwerkende kracht indien de sociale uitkering na de herziening kleiner blijkt dan de aanvankelijk toegekende uitkering.

Verplichte vermeldingen bij een beslissing. Het handvest somt een aantal gegevens op die op beslissingen inzake sociale zekerheid moeten worden vermeld: de mogelijkheden en de manieren om beroep in te stellen, het dossiernummer en de gegevens van de verantwoordelijke dienst, de motivering, de regels om onverschuldigde sommen terug te vorderen,...
Toch gelden de wettelijke verplichtingen om gegevens te vermelden niet (of niet altijd) voor alle uitkeringen.

Plichten van de sociaal verzekerde. Wanneer de sociaal verzekerde onterecht uitkeringen heeft ontvangen wegens bedrog of fraude, dan moet hij ambtshalve de intresten op de verschuldigde sommen betalen.

Termijn voor het instellen van een beroep tegen de beslissingen. De termijn om beroep in te stellen tegen een beslissing om een socialezekerheidsuitkering toe te kennen of te weigeren, bedroeg tot in 1996 dikwijls een maand, onder andere bij de toekenning van pensioenen, van tegemoetkomingen aan personen met een handicap en van het bestaansminimum. Voortaan bedraagt de termijn echter drie maanden, behalve indien er een langere termijn wordt vastgelegd.

Afdeling 4. De indexering van de sociale uitkeringen

A. Inleiding

De automatische koppeling van de sociale uitkeringen aan de evolutie van de index der consumptieprijzen werd na de Tweede Wereldoorlog ingevoerd om te vermijden dat de koopkracht van de gerechtigden op sociale uitkeringen in tijden van hoge inflatie al te sterk zou worden uitgehold. De uiteenlopende mechanismen die aanvankelijk in de verschillende takken waren opgezet, werden één gemaakt door een wet van 12 april 1960. Later werd deze wet vervangen door de wet van 2 augustus 1971, die vandaag nog steeds de referentiewet is inzake de indexering van de sociale uitkeringen. Daarnaast regelt een wet van 1 maart 1977 de indexering van een aantal uitgaven in de overheidssector, waaronder de wedden, lonen en pensioenen van de ambtenaren. Beide wetten werden meermaals aangepast. Sinds 2001 is het indexeringsmechanisme opgenomen in de twee wetten identiek, tenminste wat de sociale uitkeringen betreft (wet van 2 januari 2001 B.S. 3 januari 2001, erratum 13 januari 2001).

B. Het tijdstip van indexering

De aanzet tot het indexeren van de uitkeringen wordt gegeven telkens wanneer de zogenaamde afgevlakte gezondheidsindex de spilindex bereikt.

De afgevlakte gezondheidsindex is het rekenkundig gemiddelde van de gezondheidsindexcijfers van de betrokken maand en van de voorafgaande drie maanden.

Spilindexcijfers zijn getallen die behoren tot een reeks waarvan het eerste 114,20 is (index basis 1966 = 100) en elk van de volgende bekomen wordt door het voorgaande te vermenigvuldigen met 1,02. Ze fungeren in feite als aanpassingsdrempels.

De maandelijks te vereffenen bedragen worden aangepast met ingang van de maand die volgt op de maand waarin de spilindex werd bereikt. De per kwartaal vereffende bedragen worden aangepast met ingang van het kalenderkwartaal dat volgt op de maand waarin de spilindex werd bereikt. De indexaanpassing van de uitgaven die per jaar worden vereffend, wordt doorgevoerd met ingang van het burgerlijk jaar dat volgt op het jaar waarin de spilindex werd bereikt.

C. De aanpassing van de bedragen

Voor het aanpassen van de bedragen moet steeds teruggegrepen worden naar de basisbedragen die in de reglementering zijn opgenomen.

Deze basisbedragen werden op 1 januari 2002, naar aanleiding van de invoering van de euro, opnieuw vastgesteld, uitgedrukt in euro en gekoppeld aan de spilindex van kracht op 1 januari 2000: 103,14 (indexcijfer basis 1996 = 100) (1).

In geval van indexaanpassing worden de bedragen opnieuw berekend door op het basisbedrag de coëfficiënt $1{,}02^n$ toe te passen, waarbij ^{n} de rang van de bereikte spilindex vertegenwoordigt. Daartoe wordt ieder spilindexcijfer aangeduid met een volgnummer dat zijn rang aangeeft. De spilindex van rang 1 duidt de spilindex aan die volgt op 103,14 (indexcijfer basis 1996 = 100), dit wil zeggen, $103{,}14 \times 1{,}02^1$ = spilindex 105,20.

In oktober 2004 werd spilindex 113,87 (index basis 1996 = 100) bereikt. Dit is het spilindexcijfer met rang 5. De basisbedragen werden dus vermenigvuldigd met $1{,}02^5$ of 1,1041.

In tabel 1 vindt men de evolutie van het “gewone” indexcijfer der consumptieprijzen, van de gezondheidsindex en van de afgevlakte gezondheidsindex in de periode 2002 tot 2005. Het betreft de reële evolutie tot en met april 2005. Vanaf mei 2005 werden ramingen opgenomen, opgesteld door het Federaal Planbureau in het kader van de Economische Begroting 2005 (begrotingscontrole).

In tabel 2 vindt men de evolutie van de spilindexcijfers toegepast op de maandelijks te vereffenen uitkeringen onderworpen aan de wet van 2 augustus 1971. Deze tabel is gebaseerd op de indexevolutie opgenomen in tabel 1.

(1) Zie een reeks Koninklijke Besluiten die in de loop van de maanden juli 2000 en juli en december 2001 werden afgekondigd.

Tabel 1: Evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen, van de gezondheidsindex en van de afgevlakte gezondheidsindex (1)

	2004			2005		
	(2)	(3)	(4)	(2)	(3)	(4)
januari	113,32	112,67	112,38	115,88	114,68	114,48
februari	113,74	113,02	112,59	116,66	115,28	114,67
maart	113,91	113,05	112,77	117,41	115,90	115,03
april	114,52	113,50	113,06	117,68	115,87	115,43
mei	114,96	113,67	113,31	117,30	115,82	115,53
juni	114,91	113,65	113,47	117,42	115,88	115,67
juli	115,30	114,00	113,71	117,72	116,19	115,90
augustus	115,44	114,03	113,84	117,65	116,11	116,00
september	115,52	114,08	113,94	117,59	116,05	116,06
oktober	116,08	114,49	114,15	117,64	116,10	116,11
november	115,94	114,48	114,27	117,76	116,23	116,12
december	115,56	114,25	114,33	117,70	116,19	116,14
gemiddelde	114,93	113,74	113,49			

(1) Ramingen Economische Begroting (Federaal Planbureau).
(2) Index van de consumptieprijzen.
(3) Gezondheidsindex.
(4) Afgevlakte gezondheidsindex.

Tabel 2: Aanpassing van de sociale uitkeringen aan de evolutie van de gezondheidsindex (spilindexcijfers)

	2002	2003	2004	2005
januari	107,30	109,45	111,64	113,87
februari	109,45	109,45	111,64	113,87
maart	109,45	109,45	111,64	113,87
april	109,45	109,45	111,64	113,87
mei	109,45	109,45	111,64	113,87
juni	109,45	111,64	111,64	113,87
juli	109,45	111,64	111,64	113,87
augustus	109,45	111,64	111,64	113,87
september	109,45	111,64	111,64	113,87
oktober	109,45	111,64	113,87	113,87
november	109,45	111,64	113,87	113,87
december	109,45	111,64	113,87	113,87
gemiddelde	109,27	110,73	112,20	113,87

Afdeling 5. Algemene inlichtingen

A. Nuttige adressen

Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden — tel.: (03) 220 74 11
Maritiem Huis — fax: (03) 220 74 66
Olijftakstraat 7-13
2060 Antwerpen

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid — tel.: (02) 741 83 11
Sint-Pieterssteenweg 375 — fax: (02) 741 83 00
1040 Brussel
www.ksz-bcss.fgov.be

B. Reglementering

Wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Wet van 11 april 1995 tot invoering van het "handvest" van de sociaal verzekerde, gewijzigd bij de wet van 25 juni 1997 en art. 243 van de wet van 22 februari 1998.

C. Publicaties

- Activiteitenverslag van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, 1991-1993;
- Activiteitenverslag van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, 1994-1995;
- Activiteitenverslag van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, 1996-1997;
- Activiteitenverslag van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, 1998-1999.

Deel II.

De verschillende takken van de sociale zekerheid

Titel I.
De verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging

I. Administratieve organisatie en financiering

Inleiding

In de praktijk heeft de volledige Belgische bevolking een verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging. Die komt tussen in een brede waaier van geneeskundige verzorging, opgenomen in een nomenclatuur die geregeld wordt aangepast, rekening houdend met de ontwikkeling van de medische wetenschap. Inzicht in de structuren is dan ook belangrijk. De recentste hervormingen berusten op de volgende basisprincipes:

– alle betrokken partijen van het systeem bewustmaken van hun verantwoordelijkheid;
– beslissingen nemen die zo dicht mogelijk bij de dagelijkse werkelijkheid aanleunen.

De regering kan enkel als laatste redmiddel tussenkomen. In overleg met de betrokken partijen moet ze de grote budgetten uitwerken, rekening houdend met een modernisering van het gezondheidsbeleid.

De algemene principes van de administratieve organisatie van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging worden bepaald door de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, en door het KB van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994.

De financieringsprincipes van de verplichte verzekering worden vastgelegd, enerzijds bij de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der werknemers en de wet van 29 juni 1981 tot bepaling van de algemene principes van de sociale zekerheid voor de werknemers die betrekking hebben op de globale financiering van de sociale zekerheid, en anderzijds door de teksten waarvan sprake is in het vorige lid.

Bij de werking van het systeem zijn talrijke instellingen betrokken. Hun structuur beantwoordt aan bepaalde organisatorische vereisten, maar ook aan historische ontwikkelingen, gekenmerkt door een zeer grote inspraak van de sociale partners in het beheer. Die inspraak kreeg concreet gestalte met de oprichting van sociale parastatalen die met het beheer van een bepaalde tak van de sociale zekerheid belast werden en door vertegenwoordigers van de sociale gesprekspartners geleid werden.

Afdeling 1. Administratieve organisatie

A. Algemene verdeling van de bevoegdheden in de geneeskundige verzorging op institutioneel niveau

Aangezien de verzekering voor geneeskundige verzorging en de uitkeringsverzekering takken van de sociale zekerheid zijn, vallen zij onder de uitsluitende bevoegdheid van de federale overheid.

Hoewel de verzekering voor geneeskundige verzorging door de federale overheid wordt beheerd, bezitten de deelstaten bevoegdheden in “persoonsgebonden aangelegenheden”, zowel op het vlak van het gezondheidsbeleid als op dat van het welzijnsbeleid.

De Franse, de Vlaamse en de Duitstalige Gemeenschap en de gemeenschappelijke gemeenschapscommissie voor de tweetalige instellingen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn bevoegd voor:

1. Wat het gezondheidsbeleid betreft (1)

Het beleid betreffende de zorgenverstrekking in en buiten de verplegingsinrichtingen, met uitzondering van:
- de organieke wetgeving;
- de financiering van de exploitatie, wanneer deze door de organieke wetgeving geregeld is;
- de ziekte- en invaliditeitsverzekering;
- de basisregelen betreffende de programmatie;
- de basisregelen betreffende de financiering van de infrastructuur, met inbegrip van de zware medische apparatuur;
- de nationale erkenningsnormen uitsluitend voor zover deze een weerslag kunnen hebben op de bevoegdheden bedoeld in b), c), d) en e) hierboven;
- de bepaling van de voorwaarden voor en de aanwijzing tot universitair ziekenhuis overeenkomstig de wetgeving op de ziekenhuizen.

De gezondheidsopvoeding alsook de activiteiten en diensten op het vlak van de preventieve gezondheidszorg, met uitzondering van de nationale maatregelen inzake profylaxies.

(1) [art. 5, §1, I, Bijzondere wet van 8 augustus 1980].

2. Op het vlak van het welzijnsbeleid (1)

(...)

Het bejaardenbeleid met uitzondering van de vaststelling van het minimumbedrag, van de toekenningsvoorwaarden en van de financiering van het wettelijk gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

Sinds 1 januari 1994 oefenen het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie, eerstgenoemde op het grondgebied van het Waalse Gewest en laatstgenoemde op het grondgebied van het tweetalige Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de bevoegdheden van de Franse Gemeenschap met betrekking tot het gezondheidsbeleid uit, met uitzondering van de universitaire ziekenhuizen, het ziekenhuis van de Universiteit van Luik, de Académie royale de médecine de Belgique, alles wat tot de bevoegdheid van Kind en Gezin behoort, de gezondheidsopvoeding, de activiteiten en diensten inzake preventieve geneeskunde en het medisch schooltoezicht.

In het kader van hun bevoegdheden kunnen de deelstaten een "beleid inzake zorgenverstrekking" en een "derdeleeftijdsbeleid" uitwerken en uitvoeren. Ze stellen hen ook in staat om:

– de erkenningsvoorwaarden voor de rusthuizen voor bejaarden, de coördinatiecentra voor verzorging en thuisverzorging, geneeskundige centra (geïntegreerde gezondheidsverenigingen), diensten voor geestelijke gezondheid en beschutte woningen te bepalen;
– de bevoegde overheid voor de erkenning van de bovengenoemde instellingen aan te duiden en te waken over de naleving van de erkenningsvoorwaarden;
– diezelfde instellingen te steunen, aan te moedigen en te subsidiëren;
– ziekenhuizen te erkennen met inachtneming van de federale erkenningsnormen en de naleving van de normen te controleren.

B. De administratieve structuur

1. De Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid

De verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging valt onder de bevoegdheid van de Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid. Binnen die Federale Overheidsdienst is de Directie-generaal Sociaal Beleid verantwoordelijk voor de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen. Hij is onder meer bevoegd voor het opstellen en de interpretatie van de wetgeving.

(1) Het vroegere Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu.

en de reglementering, de verstrekking van adviezen, studies of analyses over alle problemen met betrekking tot de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, het beheer van geschillen voor de Raad van State en het Arbitragehof. De dienst werkt ook mee aan het opstellen van Europese verordeningen en internationale conventies in het kader van deze wetgeving.

De uitvoering en de praktische toepassing van die wetgeving behoren tot de bevoegdheden van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering, geïnstalleerd bij de Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid en van de andere instellingen die hierna worden beschreven.

2. Het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV)

De organisatie van de diensten van het RIZIV werd ingrijpend gewijzigd door de wet van 15 februari 1993.

Het Instituut is een openbare instelling voor sociale zekerheid, belast met het administratieve en financiële beheer van de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

Het administratieve en algemene beheer van het Instituut wordt waargenomen door een Algemeen Beheerscomité.

Het Comité is samengesteld uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de representatieve werkgeversorganisaties en de organisaties van de zelfstandigen, vertegenwoordigers van de representatieve werknemersorganisaties en vertegenwoordigers van de verzekeringsinstellingen.

Drie vertegenwoordigers van de regering wonen eveneens de vergaderingen bij. Zij worden door de Koning benoemd op voordracht van de Ministers die respectievelijk de Sociale zaken, de Begroting en de Middenstand onder hun bevoegdheid hebben.

Het dagelijkse bestuur wordt door het Algemeen beheerscomité en door de beheersorganen van de bijzondere diensten toevertrouwd aan de Administrateur-generaal, die wordt bijgestaan door een Adjunct-administrateur-generaal.

Het RIZIV is onderworpen aan de regels bepaald bij de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut en de wet van 5 april 1963 betreffende het beheer van de instellingen van openbaar nut voor sociale zekerheid en sociale voorzorg.

Het RIZIV is onderverdeeld in vijf grote diensten, vier bijzondere diensten, elk met een duidelijk afgebakende taakomschrijving, met name de Dienst voor geneeskundige verzorging, de Dienst voor uitkeringen, de Dienst voor geneeskundige evaluatie en controle en de Dienst voor Administratieve controle. Verder zijn er nog de Algemene diensten.

2.1. De Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het RIZIV

De *Dienst voor geneeskundige verzorging* is belast met het administratieve en financiële beheer van de verzekering voor geneeskundige verzorging. De verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging wordt beheerd door een Algemene raad van de verzekering voor geneeskundige verzorging, die wordt bijgestaan door een Comité van de verzekering voor geneeskundige verzorging;

Verschillende organen worden bij de dienst voor Geneeskundige verzorging ingesteld.

a) De Algemene Raad van de verzekering voor geneeskundige verzorging (1)

De Algemene Raad is samengesteld uit vijf leden die de overheid vertegenwoordigen, vijf leden die de representatieve werkgeversorganisaties en representatieve organisaties van zelfstandigen vertegenwoordigen, vijf leden die de verzekeringsinstellingen vertegenwoordigen, en acht leden die de zorgverleners vertegenwoordigen. Deze laatsten hebben slechts een raadgevende stem.

De Algemene Raad heeft bijzonder ruime bevoegdheden, in het bijzonder op het financiële vlak. De bevoegdheden worden vastgelegd in artikel 16 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994. Enkele voorbeelden worden hieronder weergegeven. De Algemene Raad:

– bepaalt de algemene beleidslijnen, stelt de globale jaarlijkse begrotingsdoelstelling vast en legt, na advies van het Verzekeringscomité, de globale begrotingen van de financiële middelen ter goedkeuring aan de Minister voor;
– waakt over het financiële evenwicht van de verzekering voor geneeskundige verzorging, onder meer op basis van de kwartaalverslagen van de Commissie voor begrotingscontrole;
– maakt de begroting van de verzekering voor geneeskundige verzorging op;
– stelt de rekeningen van de verzekering voor geneeskundige verzorging vast;
– beslist over de rechtsvorderingen binnen zijn bevoegdheid;
– onderzoekt het jaarverslag dat, voor wat de verplichte ziekteverzekering betreft, wordt opgesteld door de Controledienst voor de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen, alsook de verslagen die hem door de Dienst voor geneeskundige evaluatie en controle en de Dienst voor administratieve controle worden bezorgd, en brengt aan de Minister verslag uit over de maatregelen die hij besloten heeft te nemen of die hij voorstelt;
– beslist, na advies van de Commissie voor begrotingscontrole, of de overeenkomsten en akkoorden die ter goedkeuring aan het Verzekeringscomité worden voorgelegd, in overeenstemming zijn met de begroting.

De Algemene raad zendt jaarlijks aan de Regering een omstandig rapport over de eenvormige toepassing van de wetgeving in heel het land. Dit rapport omvat een evaluatie van de eventuele ongerechtvaardigde verschillen en voorstellen tot wegwerking ervan.

b) Het Comité van de verzekering voor geneeskundige verzorging (Verzekeringscomité) (2).

Het Verzekeringscomité is samengesteld uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de verzekeringsinstellingen en van de zorgverleners. Vertegenwoordigers van de sociale partners hebben hierin zitting met adviserende stem.

(1) [art. 15 en 16 W. 14.07.1994].
(2) [art. 10, KB 03.07.1996 en art. 21, W. 14.07.1994].

Het verzekeringscomité staat in voor taken die nauw verbonden zijn met de zorgverleners en de geneeskundige verstrekkingen. De bevoegdheden worden vastgelegd in artikel 22 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994.

Enkele voorbeelden worden hieronder weergegeven.

Het verzekeringscomité:

– doet een globaal voorstel tot bepaling van de jaarlijkse begrotingsdoelstellingen van de verzekering voor geneeskundige verzorging, rekening houdend met de specifieke behoeften van de subsectoren, en bezorgt dat voorstel aan de Algemene Raad en de Commissie voor Begrotingscontrole (1);
– stelt de partiële jaarlijkse begrotingsdoelstellingen van de overeenkomsten- en akkoordencommissies vast en zendt aan de Algemene Raad zijn voorstellen teneinde een evenwichtige verdeling van de uitgaven tussen de verschillende sectoren van de verzekering voor geneeskundige verzorging tot stand te brengen (2);
– keurt de overeenkomsten en akkoorden goed, rekening houdend met de beslissing van de Algemene Raad aangaande hun overeenstemming met de begroting (3);
– volgt de evolutie van de uitgaven op en bezorgt de overeenkomsten- en akkoordencommissies, indien de correctiemaatregelen ontoereikend zijn, alle voorstellen betreffende de bijkomende correctiemaatregelen (4);
– stelt de interpretatieregels betreffende de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen vast (5);
– werkt de in de gecoördineerde wet bedoelde verordeningen uit, onder meer betreffende de voorwaarden voor het verkrijgen van recht op de verstrekkingen van de verzekering voor geneeskundige verzorging en stelt de voorwaarden vast waaronder de geneeskundige verstrekkingen worden vergoed (6).

Aan de dienst voor geneeskundige verzorging zijn talrijke organen verbonden. De belangrijkste drie zijn: de Commissie voor begrotingscontrole, de Wetenschappelijke raad en het College van geneesheren-directeurs.

c) De Commissie voor begrotingscontrole

De taken van deze Commissie zijn vastgesteld in de artikelen 18 en 51 van de gecoordineerde wet van 14 juli 1994:

– de Commissie voor begrotingscontrole brengt jaarlijks advies uit aan de Algemene Raad, over het globale voorstel van het Verzekeringscomité voor de vaststelling van de globale jaarlijkse begrotingsdoelstelling;

(1) [art. 39, lid 3, W. 14.07.1994].
(2) [art. 22, 1°, W. 14.07.1994].
(3) [art. 22, 3°, W. 14.07.1994].
(4) [art. 22, 5°, W. 14.07.1994].
(5) [art. 22, 4°bis, W. 14.07.1994].
(6) [art. 22, 11°, W. 14.07.1994].

– voorts brengt de Commissie eveneens jaarlijks aan de Algemene Raad en aan de ministers van Sociale Zaken en van Begroting, advies uit over de wijze waarop het Verzekeringscomité zijn bevoegdheid inzake de vaststelling van de partiële jaarlijkse begrotingsdoelstellingen van de overeenkomsten- en akkoordencommissies heeft uitgeoefend;
– de Commissie brengt met name aan de Algemene Raad, aan het Verzekeringscomité, aan de commissies belast met het sluiten van de overeenkomsten of de akkoorden en aan de ministers van Sociale Zaken en van Begroting, verslag uit over de uitgaven die voortvloeien uit de overeenkomsten en akkoorden met de diverse categorieën van zorgverleners en uit de wijzigingen die worden voorgesteld in de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen voor revalidatie en herscholing en van de geneeskundige verstrekkingen in het algemeen;
– ze oefent de specifieke bevoegdheden uit die haar worden toegekend voor het geval van een beduidende overschrijding of een risico op een beduidende overschrijving van de begrotingsdoelstelling (1).

d) De Wetenschappelijke Raad

Deze raad is ermee belast alle wetenschappelijke aspecten te onderzoeken die verband houden met de verzekering voor geneeskundige verzorging en de kwaliteit van de zorgenverstrekking. Hij doet suggesties die nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen binnen het bereik van de gerechtigden van de verzekering voor geneeskundige verzorging kunnen brengen, en dit in de beste omstandigheden op het vlak van efficiëntie, economie en kwaliteit.

Hij formuleert adviezen en aanbevelingen inzake de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen. De Wetenschappelijke Raad omvat momenteel het Comité voor de evaluatie van de medische praktijk inzake geneesmiddelen en het Comité voor advies inzake de zorgverlening ten aanzien van de chronische ziekten en specifieke aandoeningen.

e) Het College van geneesheren-directeurs (2)

Het College van geneesheren-directeurs heeft o.a. de volgende taken:

- voor elk geval beslissen of de programma's en verstrekkingen inzake revalidatie en herscholing en de verstrekkingen verricht door de medisch-pediatrische centra aan kinderen die getroffen zijn door een chronische ziekte, ten laste worden genomen door de verzekering. De Koning bepaalt de voorwaarden en de regels volgens dewelke de tenlasteneming van de programma's en verstrekkingen inzake revalidatie en herscholing en de verstrekkingen verricht door medisch-pediatrische centra gebeurt zonder beslissing van het College van geneesheren-directeurs of van de adviserend-geneesheer;
– de Koning advies verstrekken voor het vaststellen en het wijzigen van de nomenclatuur van de herscholingsverstrekkingen alsmede haar toepassingsregelen;

(1) [art. 51, W. 14.07.1994].
(2) [art. 23, W. 14.07.1994].

– met de revalidatie- en herscholingsinrichtingen en de medisch-pediatrische centra voor kinderen getroffen door een chronische ziekte ontwerpen opmaken van te sluiten overeenkomsten en ze daartoe aan het Verzekeringscomité voorleggen;
– met de multidisciplinaire begeleidingsequipes voor palliatieve verzorging ontwerpen van met hen te sluiten overeenkomsten opmaken en ze daartoe aan het Verzekeringscomité voorleggen;
– het Verzekeringscomité alle adviezen bezorgen betreffende de vaststelling en het toezicht op de naleving van de normen van goede medische praktijk.

Bij de Dienst voor geneeskundige verzorging zijn eveneens andere belangrijke commissies, raden en colleges werkzaam:

f) De Raad voor advies inzake revalidatie (1)

De Raad voor advies inzake revalidatie verstrekt advies over de voorstellen betreffende het opstellen of het wijzigen van de nomenclatuur van de verstrekkingen voor revalidatie en over de bijbehorende toepassingsregels en met betrekking tot de overeenkomsten die deze materie behandelen.

g) De overeenkomsten- of akkoordencommissies (2)

De overeenkomsten- of akkoordencommissies staan in voor de onderhandelingen over de overeenkomsten en akkoorden waarin de financiële en administratieve betrekkingen tussen de gerechtigden en de verzekeringsinstellingen enerzijds, en de apothekers, ziekenhuizen, vroedvrouwen, verpleegkundigen en de diensten thuisverpleging, kinesitherapeuten, logopedisten, enz. anderzijds in principe geregeld worden.

h) De technische raden (3)

De technische raden ingesteld bij de overeenstemmende overeenkomsten- of akkoordencommissies en, bij gebreke daaraan, bij het Verzekeringscomité, formuleren voorstellen tot wijziging van de nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen.

i) Commissie Tegemoetkoming Geneesmiddelen (4)

De Commissie Tegemoetkoming Geneesmiddelen werd op 1 januari 2002 opgericht. De Commissie is onder andere samengesteld uit geneesheren en apothekers (sommige vertegenwoordigen de verzekeringsinstellingen) en uit vertegenwoordigers van de geneesmiddelenindustrie.
De Commissie Tegemoetkoming Geneesmiddelen is, onder andere, bevoegd om aan de Minister van Sociale Zaken voorstellen te formuleren betreffende de wijzigingen van de lijst van de vergoedbare farmaceutische specialiteiten, hetzij op eigen initiatief, hetzij op aanvraag van de Minister, hetzij op aanvraag van de farmaceutische ondernemingen.

(1) [art. 24, §3, W. 14.07.1994].
(2) [art. 42 tot 49 en 51 tot 53, W. 14.07.1994].
(3) [art. 27, W. 14.07.1994].
(4) [art. 122nonies, KB. 03.07.1996, art. 35bis, W. 14.07.1994].

j) De profielencommissies (1)

Bij de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het RIZIV worden profielencommissies ingesteld die tot taak hebben de activiteit van de zorgverleners te evalueren.

k) Erkenningsraden (2)

De Erkenningsraden zijn belast met het opmaken van de lijst van de personen die ze erkennen volgens de criteria inzake bevoegdheid en uitoefening van het beroep door de Koning vastgesteld.

Zo werden onder andere de volgende Erkenningsraden opgericht:

– de Erkenningsraad voor Kinesitherapeuten (3);
– de Erkenningsraad voor Orthopedisten (4);

l) Het Nationaal College van Adviserend-geneesheren (5)

Dit College, opgericht bij de Dienst voor Geneeskundige Verzorging is bevoegd inzake de tegemoetkoming die wordt toegekend voor verzorging en bijstand in de handelingen van het dagelijks leven (rust- en verzorgingstehuizen, psychiatrische verzorgingstehuizen, rustoorden voor bejaarden enz.

m) Het Technisch Comité voor de Zelfstandigen

Het Comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van de zelfstandigenorganisaties en van de verzekeringsinstellingen. Het verstrekt advies over alle aangelegenheden betreffende de verzekering voor geneeskundige verzorging van de zelfstandigen.

n) De accrediteringsstuurgroep (6)

Deze groep is, onder andere, belast met het beheer van de uitvoering van de accrediteringsvoorwaarden en procedures, het beheer van het systeem van continue opleiding van geneesheren, en beslist over de accreditering van individuele geneesheren.

3. De verzekeringsinstellingen

De verzekeringsinstellingen dragen zorg voor de betaling van de tegemoetkomingen aan de gerechtigden. Het gaat om de landsbonden van ziekenfondsen, de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering en de Kas der Geneeskundige Verzorging van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen. Beide instellingen zijn openbare instellingen.

(1) [art. 30, W. 14.07.1996].
(2) [art. 215, W. 14.07.1994].
(3) [art. 69 tot 77 en 99 tot 106, KB 03.07.1996].
(4) [art. 78 tot 81 en 99 tot 106, KB 03.07.1996].
(5) [art. 120 tot 122, KB 03.07.1996].
(6) [art. 122 quater, W. 14.-07.-1994].

De landsbonden van ziekenfondsen verenigen de ziekenfondsen, verenigingen van natuurlijke personen zonder winstoogmerk die tot doel hebben, in een geest van voorzienigheid, onderlinge bijstand en solidariteit, het lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn te bevorderen.

Er zijn vijf nationale landsbonden: de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten, de Landsbond van de Neutrale Ziekenfondsen, het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten, de Landsbond van Liberale Mutualiteiten van België en de Landsbond van de Beroeps- en Onafhankelijke Ziekenfondsen.

Daar de verplichte ziekteverzekering door de wet wordt geregeld, is de toepassing ervan door de verschillende verzekeringsinstellingen volledig identiek.

4. De Controledienst van de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen (1)

De wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen richtte een controlesysteem in. De externe controle op de ziekenfondsen gebeurt door de Controledienst van de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen, een instelling van openbaar nut met rechtspersoonlijkheid in de zin van artikel 1, c, van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

De Controledienst wordt geleid door een Raad die onafhankelijk dient te zijn van de gecontroleerden, en een Technisch Comité. De controletaken worden uitgevoerd door inspecteurs van de Controledienst en door bedrijfsrevisoren die elk ziekenfonds en elke landsbond moet aanstellen op basis van een lijst die door de Controledienst wordt opgemaakt.

De Controledienst heeft onder meer als opdracht toezicht te houden op de naleving door de ziekenfondsen en door de landsbonden van ziekenfondsen van de boekhoudkundige en financiële bepalingen, die zij krachtens de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, dienen toe te passen. De Controledienst formuleert tevens adviezen en/of voorstellen betreffende de boekhouding en het financiële beheer van de ziekenfondsen en de landsbonden en over alle materies die met hun werking verband houden.

De Controledienst dient minstens éénmaal per jaar verslag uit te brengen aan de Algemene Raad van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering, over de uitvoering van zijn controleopdrachten voorzover die betrekking hebben op de verplichte verzekering inzake geneeskundige verzorging en uitkeringen.

(1) [art. 49 en 52, 8°, W. 06.08.90].

C. De sociale identiteitskaart of SIS-kaart (1)

De SIS-kaart is een kernelement in de modernisering van de sociale zekerheid. Deze multifunctionele kaart wordt gebruikt ter vervanging van de magneetstripkaart en ook grotendeels ter vervanging van de kleefbriefjes die door de ziekenfondsen uitgereikt worden. Ze vervangt tevens de driemaandelijkse magneetkaarten die door de fondsen voor bestaanszekerheid voor sommige sectoren (bouw en busvervoer,…) uitgereikt worden. Als Sociaal IdentificatieSysteem bevat ze bovendien het uniek identificatienummer.

1. Doelstellingen en vooruitzichten

1.1. De SIS-kaart als identificatiemiddel

De SIS-kaart is een drager waarop onder andere het identificatienummer van de sociale zekerheid (INSZ) vermeld staat. Voor de sociaal verzekerde is de SIS-kaart zijn unieke toegangssleutel waarmee hij zijn rechten en plichten kan laten gelden bij de instellingen van sociale zekerheid. Deze laatste gebruiken systematisch het INSZ als toegangssleutel tot de dossiers in hun bestanden.
Het gebruik van de SIS-kaart als unieke identificatiesleutel in de sociale zekerheid is een succes en wordt daarom aanzienlijk uitgebreid. Zo wordt de SIS-kaart gebruikt in het kader van de registratieprocedure waardoor burgers elektronische transacties kunnen uitvoeren. Een van de fundamentele doelstellingen van het e-government is immers het aanbieden van elektronische diensten aan de burgers via portalen of websites. Het gebruik van een aantal van deze diensten vereist de elektronische identificatie en authentisering van de burger. Opdat de burgers nu reeds deze diensten zouden kunnen gebruiken, zonder te moeten wachten op de veralgemening van de elektronische identiteitskaart, wordt de SIS-kaart gebruikt bij de registratieprocedure voor het verkrijgen van een gebruikersnummer.

1.2. De SIS-kaart als gegevensdrager

Dankzij de SIS-kaart kunnen personen die niet aan het netwerk van de Kruispuntbank van de sociale zekerheid deelnemen, toegang krijgen tot persoonsgegevens inzake sociale zekerheid, indien ze daartoe gemachtigd zijn. Dit is onder andere het geval van zorgverstrekkers zoals apothekers en ziekenhuizen, die op deze manier toegang krijgen tot de administratieve gegevens m.b.t. de verzekering voor geneeskundige verzorging van de sociaal verzekerden aan wie zij verstrekkingen verlenen.

2. Vorm, inhoud en gebruik

De SIS-kaart is een kaart met een beveiligd geheugen waarover iedereen die in België woont beschikt (van pasgeborenen tot bejaarden) en waarover ook alle migrerende personen beschikken die met de sociale zekerheid in relatie staan. Op 1 januari 2005 waren 10.550.795 SIS-kaarten actief.

(1) Zie ook Titel VI. De diensten gemeenschappelijk voor de verschillende stelsels; Afdeling I. De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid: punt 10, 10, 'De sociale identiteitskaart of SIS-kaart'.

De SIS-kaart bevat twee soorten functioneel onderscheiden gegevens:

- de identificatiegegevens van de natuurlijke persoon die op de voorzijde van de kaart met het blote oog leesbaar zijn en ook in de chip van de kaart opgeslagen zijn (uniek identificatienummer, naam, voornamen, geboortedatum, geslacht). Deze gegevens moeten worden gebruikt door de werkgevers, door alle instellingen van sociale zekerheid en door de zorgverstrekkers (apothekers, ziekenhuizen, geneesheren, verplegend personeel, tandartsen,…) (1);
- de gegevens m.b.t. het administratief statuut van de natuurlijke persoon ten opzichte van de verzekering voor geneeskundige verzorging: perioden en graad van terugbetaling van de geneeskundige verzorging. Deze gegevens mogen, en moeten in sommige gevallen, enkel door de zorgverstrekkers (ongeacht het feit of ze de derdebetalersregeling toepassen) en de ziekenfondsen gebruikt worden. Om de gegevens in de chip van de SIS-kaart te lezen, beschikken de zorgverstrekkers over leesapparatuur en beroepskaarten (SAM) voorzien van een microprocessor waarmee ze toegang kunnen krijgen tot deze gegevens en ze kunnen ontcijferen. Dankzij het elektronisch uitlezen van deze gegevens en de automatische mededeling ervan aan de ziekenfondsen, die belast zijn met de terugbetaling van de zorgverstrekkers, wordt de belastende opdracht van vercijfering van deze administratieve gegevens vermeden voor de tientallen miljoenen verstrekkingen die met toepassing van de derdebetalersregeling werden verricht. De organisatie van het terugbetalingscircuit voor geneeskundige verzorging werd op die manier behoorlijk vereenvoudigd en beveiligd.

De SIS-kaart wordt door de ziekenfondsen verdeeld. De beroepskaart voor geneeskundige verzorging wordt onder de verantwoordelijkheid van het RIZIV uitgereikt aan de instellingen van sociale zekerheid, de zorgverstrekkers, de inspectiediensten van het RIZIV, aan de OCMW's en de ziekenfondsen.

3. Enkele cijfers op 1 januari 2004

- 22.945.670 SIS-kaarten werden verdeeld;
- 10.550.795 actieve SIS-kaarten;
- 75.997 SAM-kaarten werden geproduceerd; 34.815 SAM-kaarten werden uitgereikt;
- 32 soorten leesapparatuur werden bij de Kruispuntbank geregistreerd.

4. Bijwerking en hernieuwing

De eerste SIS-kaarten werden tussen 1998 en 2002 in omloop gebracht en hebben een geldigheidsduur van vijf jaar. De vervaldatum van deze kaarten staat rechts onderaan op de kaart vermeld. Voor de meeste kaarten ligt deze datum tussen oktober 2003 en juni 2004. De massale hernieuwing van de kaarten is begonnen in juni 2003 en werd halverwege 2004 voltooid. Sindsdien worden maandelijks ongeveer 50.000 SIS-kaarten hernieuwd. De geldigheidsduur van de nieuwe SIS-kaarten werd verlengd tot tien jaar. De vervanging van de kaart gebeurt automatisch door het ziekenfonds zonder dat de sociaal verzekerde hiervoor een aanvraag moet indienen. De sociaal verzekerde kan zijn nieuwe kaart bij ontvangst onmiddellijk gebruiken; hij wordt dan verzocht zijn oude kaart te vernietigen of terug te bezorgen aan zijn ziekenfonds.

(1) Artikel 5 van het KB van 18 december 1996 gewijzigd door artikel 26 van de Wet van 12 augustus 2000 houdende sociale, budgettaire en andere bepalingen.

Om definitief de beslommeringen die aan het bijwerken van de SIS-kaart verbonden zijn, te beperken, werd de software van de leesapparatuur aangepast. Op die manier worden enkel de sociaal verzekerden waarvan de verzekerbaarheid verandert of eindigt, uitdrukkelijk door hun ziekenfonds opgeroepen om hun SIS-kaart te laten bijwerken. Voor de andere sociaal verzekerden verlengt de software automatisch hun verworven rechten; zij moeten zich dus niet verplaatsen naar hun ziekenfonds.

5. Juridisch kader

De sociale-identiteitskaart werd ingevoerd door het koninklijk besluit van 18 december 1996 (1) tot uitvoering van de kaderwet van 26 juli 1996. Dit koninklijk besluit, bekrachtigd door de wet van 26 juni 1997 (2), heeft kracht van wet. Op basis van dit besluit werden vier uitvoeringsbesluiten afgekondigd. Het eerste betreft de financieringsmodaliteiten (3), het tweede beschrijft de vormelijke aspecten van de kaart (4), het derde bepaalt de specificaties waaraan de elektronische leesapparatuur van de sociale-identiteitskaart moet voldoen (5) en het vierde beschrijft de procedures voor de vervaardiging, de uitreiking, de bijwerking, de vervanging en het gebruik van de sociale-identiteitskaart alsook de inhoud van het centraal sociale-identiteitskaartenregister (6).

6. Besluit

Aan de hand van de elektronische sleutel in de SIS-kaart wordt iedere burger op een unieke manier geïdentificeerd op basis van een rijksnummer. Dit rijksnummer wordt gebruikt in alle grote gegevensbanken van de overheidsdiensten die dossiers beheren m.b.t. de natuurlijke personen (fiscaliteit, sociale zekerheid, verkeer, regionale en lokale instanties, enz…) en die daartoe over een reglementaire machtiging beschikken. Dankzij de SIS-kaart wordt het gegevensverkeer tussen de administraties georganiseerd teneinde de opening en de berekening van rechten zoveel mogelijk te automatiseren.
De SIS-kaart als toegangssleutel in de sociale zekerheid speelt, in het licht van de recente ontwikkelingen, een sleutelrol in het geleidelijk aanbieden van alle e-governementdiensten aan de burger.
De SIS-kaart evolueert voortaan van een identificatiesysteem van de sociaal verzekerden naar een identificatie- en authentificatiesysteem van de burgers voor alle aspecten van het openbaar leven.

---

(1) KB van 18 december 1996 houdende maatregelen met het oog op de invoering van een sociale-identiteitskaart ten behoeve van alle sociaal verzekerden, met toepassing van de artikelen 38, 40, 41 en 49 van de wet van 26 juli 1996 houdende de modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de wettelijke pensioenstelsels, B.S. 7 februari 1997.
(2) Artikel 9, 1° van de wet van 26 juni 1997 tot bekrachtiging van koninklijke besluiten genomen met toepassing van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie, van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, en van de wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen, B.S. 28 juni 1997.
(3) KB van 31 januari 1997 tot uitvoering van de artikelen 4, vijfde lid, en 16 van het koninklijk besluit van 18 december 1996, B.S. 28 februari 1997.
(4) KBvan 19 juni 1997 tot uitvoering van artikel 4, eerste lid, van het koninklijk besluit van 18 december 1996, B.S. 11 juli 1997, erratum B.S. 18 juli 1997.
(5) KB van 13 februari 1998 houdende specificaties van de leesapparatuur voor de sociale-identiteitskaart, B.S. 12 maart 1998, erratum B.S. 17 april 1998.
(6) KB van 22 februari 1998 houdende uitvoeringsmaatregelen inzake de sociale-identiteitskaart, B.S. 13 maart 1998.

Afdeling 2. Financiering

A. Het werknemersstelsel (1)

De verzekering voor geneeskundige verzorging haalt haar inkomsten voornamelijk uit :

– de financiële middelen die haar zijn toegekend in het kader van het algemene beheer van de sociale zekerheid. Die zijn afkomstig van de werknemers- en werkgeversbijdragen en de rijkstegemoetkomingen;
– de persoonlijke bijdragen verschuldigd door bepaalde categorieën van rechthebbenden (aanvullende bijdrage, voortgezette verzekering, persoon ingeschreven in het rijksregister van de natuurlijke personen, enz.);
– een inhouding van 3,55% op de pensioenen of op een ander voordeel dat ter vervollediging van een pensioen wordt toegekend. Die inhouding kan niet tot gevolg hebben dat het totaal van de bovengenoemde pensioenen of voordelen lager is dan 1.114,78 EUR per maand of 1.321,18 EUR voor de rechthebbenden met gezinslast;
– aanvaarde schenkingen en legaten;
– de opbrengst van een bijdrage- of premietoeslag in het kader van een aantal verzekeringscontracten (motorvoertuigen-, brand-, hospitalisatieverzekeringen,...);
– de opbrengst van een jaarlijkse heffing per publieks- of individuele verpakking van terugbetaalbare geneesmiddelen, ten laste van de betreffende farmaceutische bedrijven;
– de opbrengst van een bijdrage op de omzet van terugbetaalbare geneesmiddelen op de Belgische markt;
– de opbrengst van aanvullende bijdragen op de omzet van terugbetaalbare geneesmiddelen op de Belgische markt;
– de opbrengst van administratieve boetes, die het RIZIV int met toepassing van de wetgeving;
– de opbrengst van de gerechtelijke intresten van de verzekeringsinstelling;
– de opbrengst van toegestane beleggingen;
– de ontvangsten voorzien in het kader van de sociale reclassering van de mindervaliden.

B. Het zelfstandigenstelsel

Het financiële beheer van de verplichte ziekteverzekering voor zelfstandigen is gescheiden van dat voor werknemers. Er worden dan ook afzonderlijke begrotingen en rekeningen opgesteld.

(1) [W. 14.07.1994, art. 191 en 192]

De verzekering voor geneeskundige verzorging voor die zelfstandigen wordt grotendeels gefinancierd door een staatssubsidie. Bovendien zijn er aanvullende inkomsten, met name een door de Koning bepaald gedeelte van de opbrengst van een aanvullende bijdrage of premie inzake verzekering tegen burgerlijke aansprakelijkheid waarin wordt voorzien door de wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering voor motorrijtuigen.

C. De financiële aansprakelijkheid van de verzekeringsinstellingen

Die aansprakelijkheid berust op drie principes (1):

– een betere verdeling van de inkomsten van de verzekering rekening houdend met de gezondheidsrisico's van de verzekerden;
– de afsluiting en aanzuivering van de lopende rekeningen (d.w.z. de aanzuivering van de tekorten uit het verleden);
– een beperkte, in de tijd groeiende individuele aansprakelijkheid.

De individuele financiële aansprakelijkheid van de verzekeringsinstellingen is aan de volgende beperkingen onderworpen (2):

a) In het geval van een batig saldo ontvangt de verzekeringsinstelling een percentage van het overschot, dat met de tijd hoger wordt: het bedroeg 15% voor de jaren 1995-1996, 20% voor de jaren 1997 en 1998, en zal stijgen tot 25% vanaf het jaar 1999. Volgens de huidige teksten kan de verzekeringsinstelling niet vrij beschikken over het gedeelte van het batig saldo dat haar is toegekend: ze moet het storten in een individueel reservefonds, waarop een beroep kan worden gedaan in geval van een tekort.

De rechthebbenden van het stelsel van de geneeskundige verzorging storten jaarlijks een aanvullend bedrag aan de verzekeringsinstelling waarbij ze zijn aangesloten, om haar in staat te stellen een reservefonds aan te leggen. Dit reservefonds moet sinds 1 januari 1997 en na afname bij mali, ten minste 4,46 EUR per gerechtigde bedragen. Gelet op de overschrijding van de begrotingsdoelstellingen voor 2004 heeft de Raad van de Controledienst voor de ziekenfondsen beslist met betrekking tot het boekjaar 2004 het minimumbedrag van het bijzonder reservefonds te verhogen tot 14,00 EUR per gerechtigde (3).

b) Indien de uitgaven met betrekking tot de geneeskundige verzorging hoger zijn dan de vooropgestelde begrotingsquotiteit, moet het betreffende ziekenfonds zelf een deel van het tekort aanzuiveren door een beroep te doen op:
   – zijn reservefonds, dat bestaat uit een percentage van de eventuele vroegere overschotten;
   – en/of de inning van een aanvullende bijdrage van zijn leden.

Het gedeelte van het tekort dat het ziekenfonds moet aanzuiveren, evolueert met de tijd: 15% voor de jaren 1995 en 1996, 20% voor de jaren 1997 en 1998 en 25% vanaf 1999.

Indien voor een gegeven boekjaar de algemene jaarlijkse begrotingsdoelstelling, na neutralisering van eventuele exogene factoren, met meer dan 2% is overschreden, blijft het tekort dat in overweging wordt genomen (bijvoorbeeld 15% voor de jaren 1995 en 1996) beperkt tot 2% van de begrotingsquotiteit van elke verzekeringsinstelling afzonderlijk.

(1) [KB 12.08.1994].
(2) [Art. 196 tot 201, W. 14.07.1994].
(3) [Controledienst voor de ziekenfondsen, Omzendbrief 04/18/D1].

II. Het algemeen stelsel

In de regeling inzake verzekerbaarheid werden belangrijke wijzigingen mettertijd aangebracht om de toepassing van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging uit te breiden tot een steeds groter aantal personen.
Meer dan 99% van de bevolking is thans aldus gedekt door de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging.

Alle personen die aanspraak kunnen maken op geneeskundige verstrekkingen, zijn opgesomd in de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994.

Deze wet voorziet ook in de mogelijkheid om het toepassingsgebeid van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit uit te breiden tot andere limitatief opgesomde bevolkingsgroepen, waaronder voornamelijk de zelfstandigen en de leden van kloostergemeenschappen, een verruiming die respectievelijk in 1964 en in 1969 heeft plaatsgehad. (1) Het voorwerp van deze uitbreiding zal aan een specifiek onderzoek worden onderworpen (zie punt III).

Afdeling 1. De rechthebbenden

A. De gerechtigden

Worden namelijk beschouwd als gerechtigden van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (2):

- de werknemers;
- de werknemers die arbeidsongeschikt zijn erkend of de werkneemsters die zich in een tijdvak van zwangerschapsbescherming bevinden;
- de werknemers in gecontroleerde werkloosheid; (3)

(1) De toestand van deze twee categorieën is thans geregeld bij het KB van 29 december 1997 houdende de voorwaarden waaronder de toepassing van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, tot de zelfstandigen en de leden van de kloostergemeenschappen wordt verruimd.
(2) De rechthebbenden op de verzekering (gerechtigden en personen ten laste) worden opgenoemd in artikel 32, W. 14.07.0994.
(3) Onder gecontroleerde werkloosheid dient te worden verstaan, iedere dag werkloosheid waarvoor de werkloze onderworpen is aan een controle of waarvan hij regelmatig werd vrijgesteld en waarvoor een werkloosheidsuitkering wordt uitbetaald of, wanneer het recht op een werkloosheidsuitkering hem werd geweigerd wegens bepaalde administratieve sancties of omdat hij door zijn eigen schuld werkloos is geworden of blijft of omdat hij bepaalde toekenningsvoorwaarden niet heeft vervuld. Wordt ook als een gecontroleerde werkloze beschouwd, de gerechtigde die, onder bepaalde voorwaarden, vrijwillig heeft afgezien van het voordeel van werkloosheidsuitkeringen, net zoals gelijk welke werknemer die zijn beroepsloopbaan heeft onderbroken en een loopbaanonderbreking geniet (art. 32, 3°, W. 14.07.1994).

- de werknemers wier maatschappelijke toestand behartigenswaardig is, zijn niet langer onderworpen aan de Belgische wetgeving betreffende de sociale zekerheid voor werknemers; (1)
- de werknemers die recht hebben op een rustpensioen;
- de werknemers die als mijnwerker recht hebben op een invaliditeits- of rustpensioen;
- de personen die een rustpensioen of een als zodanig geldend voordeel genieten, vastgesteld bij of krachtens een wet of een reglement ander dan de pensioenregeling voor werknemers en dat wordt toegekend wegens een tewerkstelling in de openbare sector of in een onderwijsinrichting; (2)
- de personen die in de hoedanigheid van statutair personeelslid van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen recht hebben op een rustpensioen of een invaliditeitspensioen;
- de personen die wegens hun gezondheidstoestand als ongeschikt zijn erkend om arbeid ter verkrijging van inkomen te verrichten;
- de studenten die in een instelling voor dagonderwijs onderwijs van het derde niveau volgen;
- de andere in het Rijksregister van de natuurlijke personen ingeschreven personen dan de zelfstandigen en de helpers onderworpen aan de wetgeving houdende inrichting van het sociaal statuut en dan de leden van kloostergemeenschappen; (3)
- de weduwnaars en weduwen van de hierna genoemde gerechtigden;
- de kinderen van de hierna genoemde gerechtigden, die volle wezen zijn en recht geven op kinderbijslag.

De wet heeft ook betrekking op andere, meer specifieke categorieën van gerechtigden.

B. De personen ten laste

De personen ten laste van de gerechtigden (4) zijn ook rechthebbenden op geneeskundige verstrekkingen. Er wordt wel vereist dat deze personen deel uitmaken van het gezin van de gerechtigde, namelijk dat zij dezelfde hoofdverblijfplaats hebben. Een uitzondering op deze voorwaarde is evenwel voorzien voor de gescheiden echtgenoot en de kinderen ten laste.(5)

---

(1) In dit geval wordt het recht op geneeskundige verstrekkingen beperkt tot een bepaalde periode, "tijdvak van voortgezette verzekering" genoemd (artikel 32, 6°, W. 14.07.1994). De personen wier maatschappelijke toestand als behartigenswaardig wordt beschouwd, zijn opgesomd in artikel 247 van het KB van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994. Het gaat onder andere om de seizoenarbeider, de gerechtigde die haar kind zoogt, de gerechtigde die een gevangenisstraf uitzit,… De toelating tot de voortgezette verzekering is geregeld bij artikel 248 en volgende van voormeld KB van 03.07.1996.

(2) En dit in geval van toepassing van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, evenwel beperkt tot de regeling inzake verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (artikel 32, 9°, W. 14.07.1994).

(3) Zijn echter uitgesloten:
- de personen die op geneeskundige verzorging recht hebben of kunnen hebben krachtens een andere Belgische of buitenlandse regeling inzake verzekering voor geneeskundige verzorging;
- de vreemdelingen die niet van rechtswege tot een verblijf van meer dan drie maanden in het Rijk zijn toegelaten of die niet zijn gemachtigd tot vestiging of tot een verblijf van meer dan zes maanden (artikel 32, 15°, W. 14.07.1994).

(4) Het gaat om de gerechtigden bedoeld bij artikel 32, 1° tot 16° en 20° van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994.

(5) 8 [Artikel 124, 2°, KB 03.07.1996].

Als persoon ten laste wordt beschouwd (1):

1° de echtgenoot van de vrouwelijke of de echtgenote van de mannelijke gerechtigde. De niet uit de echt maar feitelijk gescheiden of van tafel en bed gescheiden echtgenoot of echtgenote kan een persoon ten laste zijn indien hij of zij instaat voor het onderhoud van ten minste één kind dat als persoon ten laste wordt beschouwd of indien hij of zij alimentatiegeld heeft verkregen, hetzij bij een rechterlijke beslissing, hetzij bij een notariële akte of een onderhandse akte neergelegd bij de griffie van de rechtbank in geval van een procedure tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed met onderlinge toestemming of indien hij of zij gemachtigd is sommen te innen, die door derden aan zijn echtgenote of haar echtgenoot verschuldigd zijn krachtens artikel 221 van het Burgerlijk Wetboek, of indien hij of zij geniet van een pensioen toegekend aan de gescheiden echtgenoot of echtgenote krachtens een wetsbepaling;

2° de persoon die met de gerechtigde samenwoont.
Zijn inschrijving is niet mogelijk wanneer de echtgenoot of de echtgenote van de gerechtigde zelf de hoedanigheid van persoon ten laste heeft of wanneer de echtgenoot of de echtgenote zelf onder hetzelfde dak als de gerechtigde woont;

3° de hierna opgesomde kinderen, jonger dan 25 jaar:
- de kinderen en geadopteerde kinderen van de gerechtigde en zij in wier geboorteakte diens naam is vermeld;
- de kinderen en geadopteerde kinderen van de echtgenoot of echtgenote van de gerechtigde en zij in wier geboorteakte de naam van deze echtgenoot of echtgenote is vermeld, wanneer de echtgenoot of echtgenote voor hun onderhoud instaat;
- de kinderen en geadopteerde kinderen van de persoon ten laste van de gerechtigde (bedoeld in punt 2° of 4°) en zij in wier geboorteakte de naam van deze persoon is vermeld, wanneer deze persoon voor hun onderhoud instaat;
- de kleinkinderen en achterkleinkinderen van de gerechtigde, van zijn of haar echtgenote of echtgenoot, van de persoon met wie hij of zij samenwoont of van zijn of haar ascendent bedoeld in punt 4°, wanneer deze gerechtigde voor het onderhoud van deze kinderen instaat;
- de kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen van de echtgenoot of echtgenote van de gerechtigde of die van de persoon met wie hij of zij samenwoont of van zijn of haar ascendent bedoeld in punt 4°, voor wier onderhoud deze gerechtigde instaat na het overlijden van deze echtgenoot of echtgenote of van deze persoon;
- de kinderen die hun hoofdverblijfplaats hebben in België en die niet bedoeld zijn in punten a) tot en met e), wier gerechtigde, zijn of haar echtgenote of echtgenoot, de persoon met wie hij of zij samenwoont of zijn of haar ascendent bedoeld in punt 4° voor het onderhoud instaat in de plaats van de vader, de moeder of gelijk welke andere persoon die normaal deze taak op zich moet nemen;

4° de ascendenten van de gerechtigde of werknemer of van zijn of haar echtgenote of echtgenoot en eventueel hun stiefvaders en stiefmoeders.

(1) 9 [Artikel 123, KB 03.07.1996].

b) Als persoon ten laste kan evenwel niet worden beschouwd:

– de persoon die beschikt over een beroeps- of vervangingsinkomen, voor zover het totale brutobedrag ervan over een kalenderkwartaal hoger is dan 2.144,64 EUR, (bedrag van toepassing vanaf het vierde kwartaal van 2004).
  Van deze uitsluiting wordt evenwel afgeweken ten voordele van de kinderen ten laste; (1)
– de persoon die de hoedanigheid van gerechtigde heeft en die zonder betaling van een persoonlijke bijdrage aanspraak kan maken op geneeskundige verstrekkingen; (2)
– de persoon die aanspraak kan maken op geneeskundige verstrekkingen krachtens zijn tewerkstelling in een nationale, internationale of supranationale publiekrechtelijke instelling die zelf een verzekeringsregeling voor geneeskundige verzorging en uitkeringen organiseert waarbij haar personeel verplicht is aangesloten; (3)
– het kind dat de hoedanigheid van persoon ten laste heeft en dat een zelfstandige activiteit aanvat waarvoor bijdragen verschuldigd zijn. (4)

Afdeling 2. De prestaties

A. Verdeling van de verstrekkingen

De geneeskundige verstrekkingen betreffen zowel de preventieve als de curatieve verzorging.

De wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen bevat 24 categorieën geneeskundige verstrekkingen (5) die in aanmerking komen voor terugbetaling, waaronder:

– de gewone geneeskundige hulp welke onder andere omvat: bezoeken en raadplegingen van algemeen geneeskundigen en van geneesherenspecialisten, kinesitherapeutenhulp;
– tandheelkundige hulp;
– verlossingen;
– verstrekken van farmaceutische producten (magistrale bereidingen, farmaceutische specialiteiten en generische geneesmiddelen);
– ziekenhuisverpleging;
– wegens revalidatie vereiste hulp.

Enkel voor de geneeskundige verstrekkingen die voorkomen op een lijst “nomenclatuur” genaamd, geldt een tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging.

Deze nomenclatuur wordt opgemaakt door de Koning, die eveneens de waarde vaststelt van de prestaties, de toepassingsregels en de vereiste bekwaamheid aangaande de persoon die gemachtigd is om deze prestaties te leveren.

(1) [Artikel 124, §1, 1°, KB 03.07.1996].
(2) Behalve uitzonderingen (artikel 124, §1, 2°, K.B. 03.07.1996).
(3) [Artikel 124, §1, 3°, KB 03.07.1996].
(4) De hoedanigheid van persoon ten laste wordt hem immers ontnomen op de datum waarop de onderwerping aan het sociaal statuut van de zelfstandigen ingaat (artikel 124, §1, 4°, KB 03.07.1996).
(5) [Artikel 34, W. 14.07.1994].

B. De verzekeringstegemoetkoming in de kosten voor de verstrekkingen

1. De modaliteiten van de verzekeringstegemoetkoming voor geneeskundige verzorging

Inzake de terugbetaling van geneeskundige verstrekkingen zijn er bij de verzekering voor geneeskundige verzorging twee naast elkaar bestaande manieren van terugbetaling.

De algemene regel is terugbetaling achteraf van de kosten voor geneeskundige verstrekkingen: de patiënt betaalt de zorgverstrekker, die hem een attest overhandigt waarop de prestatie wordt vermeld die werd uitgevoerd. De patiënt maakt vervolgens dit attest over aan zijn verzekeringsinstelling, om aldus te worden terugbetaald. In de algemene regel is de terugbetaling slechts gedeeltelijk: een persoonlijk aandeel blijft dus ten laste van de patiënt: het gaat om het remgeld.

In afwijking van het systeem van terugbetaling achteraf heeft men het systeem van de derde betaler.
Dit systeem is verplicht in de ziekenhuizen. Het ziekenhuis stuurt de patiënt een factuur, waarop de globale kostprijs wordt aangegeven van de ontvangen geneeskundige verzorging, doch de patiënt betaalt deze kosten niet volledig: hij betaalt enkel het bedrag dat overeenstemt met het persoonlijke aandeel, met name het remgeld, alsook de eventuele supplementen. Het ziekenhuis stuurt eveneens een factuur aan de verzekeringsinstelling van de patiënt: deze zal aan het ziekenhuis rechtstreeks het bedrag betalen dat overeenstemt met de verzekeringstegemoetkoming voor geneeskundige verstrekkingen.

Een gelijkaardig systeem is van toepassing voor geneesmiddelen: de patiënt die naar een apotheek gaat voor de aflevering van terugbetaalbare geneesmiddelen op voorschrift van zijn arts, zal slechts een deel betalen van de totale prijs van het geneesmiddel (het gedeelte dat overeenstemt met het persoonlijke aandeel, dus remgeld).

De toepassing van de derdebetalersregeling in de ambulante sector is eveneens mogelijk, doch onder bepaalde voorwaarden en ten gunste van bepaalde bevolkingscategorieën.

2. Het bedrag van de verzekeringstegemoetkoming voor geneeskundige verstrekkingen

De omvang van de verzekeringstegemoetkoming in de kosten van de verstrekking varieert voornamelijk naar gelang van de aard van de verstrekking, het statuut van de verzekerde en het feit of de zorgverlener al dan niet geaccrediteerd is.

Voor eenzelfde verstrekking kunnen namelijk verschillende tarieven gelden, naargelang de zorgverlener al dan niet geaccrediteerd is. Sinds 1 september 1995 wordt een bijkomend honorarium toegekend aan geaccrediteerde huisartsen en specialisten. Dit bijkomende honorarium wordt volledig ten laste genomen door de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging.

Om geaccrediteerd te kunnen worden, moet de huisarts of specialist aan een aantal voorwaarden voldoen in verband met de dagelijkse praktijk (activiteitsdrempel, informatieverstrekking aan collega's, deelneming aan initiatieven inzake kwaliteitstoetsing georganiseerd door ambtsgenoten, enz.) en het bewijs van een continue opleiding leveren.

2.1. De gewone geneeskundige hulp

Voor de gewone gerechtigden, ook wel primaire uitkeringsgerechtigden genoemd, bedraagt de verzekeringstegemoetkoming voor gewone verstrekkingen in principe 75% van de honoraria die in de overeenkomsten en akkoorden werden vastgelegd. (1) Het persoonlijke aandeel, ook remgeld genoemd, bedraagt dus 25%.
Voor bepaalde types van prestaties is het remgeld evenwel hoger dan de voornoemde 25%. Het bedraagt 30% voor een raadpleging van een huisarts, 35% voor een huisbezoek van een huisarts, en 40% voor een raadpleging van een specialist.

Hogere tegemoetkomingen van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging zijn evenwel mogelijk, hetzij via het systeem van de voorkeursregeling voor de terugbetaling, hetzij via het systeem van het globaal medisch dossier.

a) Regeling van de verhoogde tegemoetkoming van de verzekering (vroeger "WIGW statuut" genoemd) (2)

Kunnen genieten van deze voorkeursregeling inzake terugbetaling:

- de weduwen en weduwnaars
- de invaliden
- de gepensioneerden
- de volle wezen die recht geven op kinderbijslag
- de personen die recht hebben op het leefloon
- de personen aan wie steun van het OCMW wordt toegekend, volledig of gedeeltelijk ten laste van de federale Staat
- de gerechtigde op de inkomensgarantie voor bejaarden
- de gerechtigden op een tegemoetkoming voor gehandicapten
- de gerechtigden op verhoogde kinderbijslag
- de werklozen in gecontroleerde werkloosheid die ten minste 50 jaar oud zijn en die sedert ten minste een jaar de hoedanigheid van volledig werkloze hebben in de zin van de reglementering inzake werkloosheid
- de personen ten laste van voormelde personen

De voorkeurregeling voor terugbetaling van hun geneeskundige verzorging wordt slechts toegekend indien het jaarbedrag van het belastbaar bruto-inkomen 12.238,25 EUR niet overschrijdt, verhoogd met 2.265,63 EUR per persoon ten laste (geïndexeerde bedragen op 1 oktober 2004. (3)

b) Het globaal medisch dossier

Het globaal medisch dossier is een geheel van gegevens met betrekking tot een patiënt, met als doel het optimaliseren van de kwaliteit van de verleende zorg, waarbij o.a. dubbel gebruik i.v.m. de gestelde medische akten en tegenstrijdige voorschriften vermeden worden.

---

(1) [Artikel 37, §1, W. 14.07.1994].
(2) [Artikel 37, §1 en §19, W. 14.07.0994].
(3) [KB 08.08.1997 ter bepaling van de inkomensvoorwaarden en de voorwaarden in verband met de ingang, het behoud en de intrekking van het recht op de verhoogde verzekeringstegemoetkoming, welke bedoeld zijn in artikel 37, §1, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994.] Onder belastbaar bruto-inkomen moet worden verstaan, het bedrag van de inkomsten zoals vastgelegd inzake inkomstenbelasting, vóór elke aftrek of vermindering (voor het kadastraal inkomen wordt evenwel een bedrag van 996 EUR verhoogd met 166 EUR voor de samenwonende persoon en per vrijgestelde persoon ten laste). Er dient opgemerkt dat van de gerechtigden op het leefloon, de inkomensgarantie voor bejaarden, op steun van het OCMW of een tegemoetkoming voor personen met een handicap, alsmede de gerechtigden op verhoogde gezinsbijslag wordt verondersteld dat ze voldoen aan de inkomensvoorwaarden. Het sociaal voordeel dat ze genieten wordt hen in feite reeds toegekend na onderzoek van hun inkomsten.

Dit medisch dossier, dat beheerd wordt door een huisarts, bevat alle medische informatie betreffende de patiënt waarvan de huisarts op de hoogte is (familiale antecedenten inzake gezondheid, ziekten uit het verleden, behandelingen die zijn ondergaan, resultaten van raadpleging van specialisten,…).
Het openen van dit dossier bij de huisarts maakt het mogelijk dat men een vermindering bekomt van 30% op het persoonlijke aandeel (het remgeld) van de raadpleging bij een huisarts. Deze vermindering wordt toegepast, ongeacht de geraadpleegde huisarts.
Ditzelfde voordeel wordt toegekend bij huisbezoeken, doch enkel voor patiënten met een chronische ziekte, of die 75 jaar of ouder zijn.

2.2. De geneesmiddelen

Farmaceutische verstrekkingen omvatten de magistrale bereidingen en de farmaceutische specialiteiten.

Enkel de farmaceutische specialiteiten die voorkomen in de lijst gevoegd bij het koninklijk besluit van 21 december 2001 tot vaststelling van de procedures, termijnen en voorwaarden inzake tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen in de kosten van de farmaceutische specialiteiten kunnen aanleiding geven tot een verzekeringstegemoetkoming, indien deze voorgeschreven en afgeleverd zijn door daartoe gemachtigde personen.

Naargelang van het sociale en therapeutische nut worden de farmaceutische specialiteiten qua terugbetaling in vijf categorieën onderverdeeld.(1)

Voor elk van deze wordt de individuele tegemoetkoming van de rechthebbende vastgesteld als volgt (2):

	gewone rechthebbenden	"WIGW's"
Categorie A: (voor zware en langdurige ziekten)	geen persoonlijk aandeel	
Categorie B: (sociaal en medisch nuttige geneesmiddelen)	25%	15%
	max. 10,20 EUR	max. 6,80 EUR
Categorie B: grote verpakkingen (3) (geneesmiddelen met een sociaal en medisch nut)	25%	15%
	max. 15,30 EUR	max. 10,20 EUR
Categorie C: (sociaal en medisch minder nuttige geneesmiddelen	50%	50%
	max. 17,00 EUR	max. 10,20 EUR
Categorie Cs:	60%	60%
Categorie Cx:	80%	80%

(1) KB 07.05.1991 tot vaststelling van de persoonlijke bijdrage van de rechthebbenden in de kosten voor aflevering van de farmaceutische verstrekkingen die worden terugbetaald in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.
(2) Bedragen op 1 januari 2005.
(3) Onder grote verpakking moet iedere publieksverpakking worden verstaan die meer dan 60 gebruikseenheden bevat.

Bij opname in een ziekenhuis wordt het persoonlijk aandeel voor terugbetaalbare farmaceutische specialiteiten vastgesteld op een forfaitair bedrag van 0,62 EUR per verpleegdag. De niet-terugbetaalbare farmaceutische specialiteiten worden integraal door de zieke betaald. De kosten voor magistrale bereidingen zijn in de ligdagprijs inbegrepen en worden niet afzonderlijk in de onkostennota vermeld.

Het persoonlijke aandeel van de patiënt voor magistrale bereidingen (1) wordt, op zijn beurt, uitgedrukt in een forfaitair bedrag.
Rekening houdend met het sociale en therapeutische nut van de magistrale bereiding, bedraagt het persoonlijk aandeel voor gewone rechthebbenden 0 EUR, 1,10 EUR of 2,20 EUR, en voor rechthebbenden op de verhoogde verzekeringstegemoetkoming, 0 EUR, 0,30 EUR of 0,60 EUR.
Is de reële kostprijs van het preparaat lager dan de hiervoor genoemde bedragen, dan stemt het persoonlijke aandeel overeen met de reële kostprijs.

2.3. De ziekenhuisopname

Bij opname in een ziekenhuis wordt de verpleegdagprijs (2) in een gemeenschappelijke kamer, met andere woorden een kamer met meer dan 2 bedden, door de verzekering voor geneeskundige verzorging ten laste genomen, onder voorbehoud van een aandeel dat ten laste van de patiënt blijft. Indien de patiënt een twee- of eenpersoonskamer verkiest, kan hij verzocht worden een supplement te betalen.
Voor een tweepersoonskamer is het bedrag van dit supplement echter beperkt tot een maximum van 19,72 EUR per dag (3). Er is daarentegen geen maximum vastgesteld voor het supplement in de eenpersoonskamer.
In geen geval kan een kamersupplement worden gefactureerd in geval van opname in diensten voor intensieve zorgen of eerstehulpdiensten buiten de wil van de patiënt en voor de duur van het verblijf in deze diensten.
Bovendien kan voor een tweepersoonskamer geen enkel supplement aan de patiënt gevraagd worden wanneer er geen bed beschikbaar meer is in de gemeenschappelijke kamers. Voor een eenpersoonskamer kan geen enkel supplement gevraagd worden wanneer de toestand van de patiënt, zijn behandeling of het toezicht een verblijf in een eenpersoonskamer noodzakelijk maken of wanneer de patiënt moet opgenomen worden in een individuele kamer omwille van een gebrek aan beschikbare bedden in een gemeenschappelijke kamer of een tweepersoonskamer.

Ingeval van opname in een ziekenhuis dient opgemerkt te worden dat in sommige gevallen ereloonsupplementen ten laste kunnen worden gelegd van de patiënt.
Deze ereloonsupplementen zijn echter gereglementeerd (4).

(1) KB 12.10.2004 tot vaststelling van de voorwaarden waaronder de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen tegemoetkomt in de kosten van de magistrale bereidingen en daarmee gelijkgestelde producten – KB 07.05.1991 tot vaststelling van het persoonlijke aandeel in de kosten van de in het raam van de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen vergoedbare farmaceutische verstrekkingen.
(2) Deze prijs wordt voor elk ziekenhuis vastgelegd door de Minister van Volksgezondheid of in een overeenkomst. Het gaat om een forfaitaire dagprijs die alle verblijf- en verzorgingskosten dekt, met uitzondering evenwel van de honoraria van de geneesheren en van het paramedisch personeel alsook van de geneesmiddelen.
(3) KB van 29 september 2002 tot uitvoering van artikel 90, §1, derde lid, van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, B.S. 29 oktober 2002. Bedrag op 1 juni 2003.
(4) KB van 29 september 2002 tot uitvoering van artikel 138 van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, B.S. 29 oktober 2002.
KB van 9 januari 2003 tot wijziging van het KB van 29 september 2002 tot uitvoering van artikel 138 van de wet op de ziekenhuizen, gecoördineerd op 7 augustus 1987, B.S. 3 februari 2003.

Bij het bestaan van een akkoord geneesheren-ziekenfondsen kunnen de geconventioneerde geneesheren geen ereloonsupplementen vragen aan de patiënt die in een gemeenschappelijke kamer of in een tweepersoonskamer verblijft. Bij een eenpersoonskamer kunnen zij ereloonsupplementen vragen, behalve in specifieke omstandigheden, die met name verbonden zijn aan de gezondheidstoestand van de patiënt en het ontbreken van andere beschikbare bedden.

De niet-geconventioneerde geneesheren kunnen de patiënt ereloonsupplementen aanrekenen, ongeacht of hij verblijft in een gemeenschappelijke kamer of in een tweepersoonskamer, op voorwaarde dat de maximumtarieven zijn vastgesteld in het algemeen ziekenhuisreglement en dat deze tarieven door de betrokken artsen worden nageleefd.
Zij kunnen aan bepaalde categorieën van patiënten, zoals de rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming van de verzekering, de patiënten die zijn opgenomen in een dienst voor palliatieve zorgen en de patiënten erkend als chronisch zieken, echter geen enkele toeslag vragen.
Het ziekenhuis moet tevens waarborgen dat de patiënten die in een gemeenschappelijke kamer of in een tweepersoonskamer verblijven, zullen kunnen worden verzorgd aan het gewone tarief indien zij daarom verzoeken. In dit geval kan de patiënt de arts echter niet meer vrij kiezen.

2.4. Andere prestaties

a) Verstrekkingen verleend in rust- en verzorgingstehuizen (RVT's)
Indien de rechthebbende die in een rust- en verzorgingstehuis verblijft aan bepaalde criteria voldoet, wordt een dagelijkse forfaitaire tegemoetkoming toegekend. Het bedrag van deze tegemoetkoming verschilt naargelang van de afhankelijkheidscategorie waartoe de rechthebbende behoort.

b) Verstrekkingen verleend in een verzorgingstehuis voor psychiatrische verpleging (PVT's)
Een dagelijkse forfaitaire tegemoetkoming wordt toegekend voor de rechthebbende die aan gestabiliseerde en aanhoudende psychische stoornissen lijdt en die in een psychiatrisch verzorgingstehuis verblijft.

c) Verstrekkingen verleend in rustoorden voor bejaarden (ROB's) of in gemeenschappelijke woon- of verblijfplaatsen voor bejaarden
Indien de rechthebbende aan bepaalde criteria voldoet en in een erkend rustoord voor bejaarden verblijft, wordt een forfaitaire tegemoetkoming toegekend naargelang van de afhankelijkheidscategorie waartoe deze rechthebbende behoort.

d) Verstrekkingen verleend in gemeenschappelijke woon- of verblijfplaatsen voor bejaarden
Indien de rechthebbende aan bepaalde criteria voldoet en is opgenomen in een instelling die, zonder als rustoord voor bejaarden te zijn erkend, de gemeenschappelijke woon- of verblijfplaats van de bejaarden is, wordt een dagelijkse forfaitaire tegemoetkoming toegekend.

e) Plaatsing in beschut wonen
Voor de rechthebbende die in een initiatief van beschut wonen voor psychiatrische patiënten verblijft, wordt geen persoonlijke deelname gevraagd. De verzekeringstegemoetkoming wordt bepaald overeenkomstig de wet op de ziekenhuizen.

g) Verstrekkingen afgeleverd bij dagverzorgingscentra.
Een forfaitaire dagelijkse tegemoetkoming wordt toegekend voor de verstrekkingen afgeleverd door de dagverzorgingscentra en verleend aan de rechthebbende die gedurende ten minste zes uur per dag in de instelling wordt opgenomen en voldoet aan bepaalde voorwaarden van afhankelijkheid.

C. De maximumfactuur

De maximumfactuur (1) (MAF) is een maatregel met als doel geneeskundige verzorging financieel toegankelijker te maken door de kosten voor geneeskundige verzorging van een gezin te beperken tot een vastgesteld maximumbedrag dat varieert, hetzij volgens de inkomsten van het gezin van de rechthebbende, hetzij volgens de sociale categorie waarvan de rechthebbende deel uitmaakt.

Zodra het bedrag van de persoonlijke aandelen voor geneeskundige verzorging van een rechthebbende op de verzekering of van het gezin waarvan hij deel uitmaakt, het plafond bereikt dat voor hem van toepassing is, volgens het type MAF waarop hij recht heeft, worden de uitgaven voor verdere verzorging integraal terugbetaald.

Nochtans wordt bij de berekening van het grensbedrag enkel rekening gehouden met bepaalde persoonlijke aandelen, namelijk:
- de erelonen van de artsen, de kinesitherapeuten, het verpleegkundig en paramedisch personeel,...;
- de kosten voor technische prestaties (medische beeldvorming, laboratoriumonderzoeken,…);
- de farmaceutische specialiteiten van de categorieën A, B en C;
- de kosten voor opname in een ziekenhuis (met name het persoonlijk aandeel in de verpleegdagprijs). De in aanmerking genomen kosten voor ziekenhuisverpleging zijn eventueel beperkt tot het eerste jaar in geval van opname in een psychiatrisch ziekenhuis;
- het persoonlijk aandeel van endoscopisch materiaal en het materiaal voor viscerosynthese.

De terugbetaling wordt uitgevoerd, hetzij door de verzekeringsinstelling, hetzij door de fiscale administratie, afhankelijk van het type van maximumfactuur van toepassing.

Er bestaan in feite drie soorten MAF:

a) De sociale MAF, namelijk de maximumfactuur die wordt vastgesteld op grond van de sociale categorie van de rechthebbenden

Deze is van toepassing voor het gezin met een rechthebbende op de verhoogde tegemoetkoming van de verzekering of een persoon die recht heeft op een tegemoetkoming voor gehandicapten, zodra het gezin tijdens het referentiejaar effectief 450 EUR aan persoonlijke aandelen heeft betaald.
De rechthebbenden op de sociale MAF kunnen de terugbetaling van hun persoonlijke tussenkomst m.b.t. 2005 tijdens hetzelfde jaar bekomen.

b) De MAF bescheiden inkomens, namelijk een MAF vastgesteld in functie van het inkomen van het gezin van de rechthebbende en waaraan uitvoering wordt gegeven door de verzekeringsinstellingen

1) Wet van 5 juni 2002 betreffende de maximumfactuur in de verzekering voor geneeskundige verzorging, B.S. 4 juli 2002, tot invoering van Hoofdstuk III bis in de wet inzake de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging, gecoördineerd op 14 juli 1994.

Het betreft de volgende personen:
- de leden van een gezin met een jaarlijks netto-inkomen begrepen tussen 0 en 14.475,81 EUR (1) en die 450 EUR aan persoonlijke aandelen hebben betaald;
- de leden van een gezin met een jaarlijks netto-inkomen, begrepen tussen 14.475,82 EUR en 22.253,85 EUR ligt (2) en die 650 EUR aan persoonlijke aandelen hebben betaald;
- het kind dat, op 1 januari van het jaar van toekenning, jonger is dan 19 jaar, en dat effectief persoonlijke aandelen heeft betaald voor een bedrag van 650 EUR: het is dan individueel rechthebbende op de MAF.

De rechthebbenden op de MAF bescheiden inkomen kunnen de terugbetaling van hun persoonlijke tussenkomst m.b.t. 2005 tijdens hetzelfde jaar bekomen.

c) De fiscale maximumfactuur: de maximumfactuur die wordt vastgesteld op grond van het gezinsinkomen van de rechthebbende en waaraan uitvoering wordt gegeven door de belastingadministratie

Ieder fiscaal gezin kan hier aanspraak op maken, op voorwaarde dat een persoonlijke bijdrage is betaald die hoger is dan het referentiebedrag dat van toepassing is, rekening houdend met het netto jaarinkomen.

Voor het dienstjaar 2005 worden de inkomensgrenzen vastgesteld als volgt:

Inkomensgrenzen	Grens persoonlijke bijdragen
Van 22.253,86 EUR tot 30.031,91 EUR	1.000 EUR
Van 30.031,92 EUR tot 37.485,87 EUR	1.400 EUR
Van 37.485,88 EUR tot 53.582,10 EUR	1.800 EUR
Vanaf 53.582,11 EUR	2.500 EUR

De rechthebbenden op de fiscale MAF zullen door de belastingadministratie worden terugbetaald, twee jaar na het jaar waarin zij de grens voor persoonlijke uitgaven die op hen van toepassing was, hebben overschreden.

D. Het bijzonder solidariteitsfonds

Het bijzonder solidariteitsfonds werd opgericht bij de Dienst voor Geneeskundige Verzorging van het RIZIV(3).

Het wordt gefinancierd door een afhouding op de inkomsten (4) van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging.

Binnen de perken van de financiële mogelijkheden worden, via de verzekering voor geneeskundige verzorging, door het College van geneesheren-directeurs aan de rechthebbenden tegemoetkomingen verleend in de kosten voor uitzonderlijke geneeskundige verstrekkingen die geen recht geven op terugbetaling door de verzekering

(1) Bedragen van toepassing op het jaar 2005.
(2) Bedragen van toepassing op het jaar 2005.
(3) [Artikel 25, W. 14.07.1994].
(4) Het betreft de inkomsten van de verzekering voor geneeskundige verzorging zoals opgenoemd in artikel 191, W. 14.07.1994.

voor geneeskundige verzorging, met inbegrip van de farmaceutische producten die niet voor vergoeding in aanmerking komen krachtens de reglementaire bepalingen voor de terugbetaling van farmaceutische verstrekkingen met uitsluiting van voeding.

Om in aanmerking te komen voor een tegemoetkoming van het bijzonder solidariteitsfonds moeten de verstrekkingen aan de volgende voorwaarden voldoen:
- duur zijn;
- betrekking hebben op een zeldzame aandoening die de vitale functies van de rechthebbende aantast;
- beantwoorden aan een indicatie die voor de rechthebbende op medisch-sociaal vlak absoluut noodzakelijk is;
- een wetenschappelijke waarde en een doeltreffendheid bezitten die door de gezaghebbende medische instanties in ruime mate worden erkend;
- het experimenteel stadium voorbij zijn;
- voorgeschreven zijn door een geneesheer die gespecialiseerd is in de behandeling van de betreffende aandoening en toestemming heeft om in België aan geneeskunde te doen.

Het College van geneesheren-directeurs kan eveneens, in de maten van de beschikbare financiële middelen, een tussenkomst toestaan in de bijkomende kosten die zijn verbonden i.v.m. de medische behandeling van kinderen onder de 19 jaar met een chronische ziekte.
Met bijkomende kosten bedoelt men de medische kosten die, op jaarbasis, ten minste 650 EUR bedragen, die op geen enkele wijze werden terugbetaald in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en die de volgende voorwaarden vervullen:
1° beantwoorden aan een indicatie die voor de rechthebbende op medisch-sociaal vlak absoluut is;
2° een wetenschappelijke waarde en doeltreffendheid hebben die algemeen erkend zijn door de leidinggevende instanties;
3° het experimentele stadium voorbij zijn;
4° voorgeschreven zijn door een behandelende geneesheer die in België mag oefenen.
Met chronisch ziek kind bedoelt men een kind met kanker, met gedialyseerde nierinsufficiëntie of met een andere levensbedreigende ziekte waarvoor een behandeling van minstens 6 achtereenvolgende maanden of een repetitieve behandeling van lange duur nodig zijn. Deze doelgroep kan echter uitgebreid worden bij een door de Ministerraad overlegd besluit.

Het College van geneesheren-directeurs mag, in behartigenswaardige gevallen, beslissen dat het Bijzonder Solidariteitsfonds de medische kosten van de rechthebbende ten laste kan neemt voor gezondheidsprestaties die in het buitenland worden verstrekt, evenals de reis- en verblijfskosten van de rechthebbende en, eventueel, van de persoon die hem (haar) begeleidt.

Afdeling 3. De voorwaarden voor toekenning van de prestaties

A. Voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op de prestaties

1. Aansluiting of inschrijving bij een verzekeringsinstelling (1)

Om recht te hebben op prestaties van de verzekering voor geneeskundige verzorging, dient men aangesloten te zijn bij een ziekenfonds, of ingeschreven bij de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering of bij de Kas der geneeskundige verzorging van de Nationale Maatschappij der Belgische spoorwegen (NMBS).

(1) [Artikel 118, W. 14.07.1994, artikelen 252 tot 254, KB 03.07.1996].

Met uitzondering van het statutaire personeel van de Belgische Spoorwegen, dat zich verplicht dient in te schrijven bij de Kas der geneeskundige verzorging van de NMBS, is de gerechtigde vrij in zijn keuze van verzekeringsinstelling, doch zijn keuze is bepalend voor de personen ten laste.

De inschrijving of aansluiting heeft uitwerking op de eerste dag van het kwartaal tijdens hetwelk de hoedanigheid van gerechtigde wordt verkregen. Deze wordt behouden voor een termijn die ten laatste eindigt op het einde van het tweede jaar dat is verstreken na het laatste jaar waarin de gerechtigde nog recht had op geneeskundige prestaties.

Voor zover de gerechtigde vrij is in de keuze van zijn verzekeringsinstelling, kan hij ook in alle vrijheid van verzekeringsinstelling veranderen.

De overgang van een gerechtigde naar een andere verzekeringsinstelling, hetgeen "individuele mutatie" wordt genoemd, vindt plaats op de eerste dag van ieder kalenderkwartaal, zonder enig verlies van rechten voor de gerechtigde, en zonder wachttijd. De gerechtigde die van verzekeringsinstelling wil veranderen, moet dit eenvoudig aanvragen bij de verzekeringsinstelling waar hij zich wenst in te schrijven.

2. Betaling van de vereiste bijdragen (1)

Het recht op geneeskundige verzorging opent zicht slechts indien de bijdragen bestemd voor de verzekering voor geneeskundige verzorging werden betaald.
Nochtans is voor de bijdragen een minimum vereist: deze moeten geïnd zijn op basis van een minimumloon dat voor het jaar 2005 is vastgesteld op 4.840 EUR voor de gerechtigden van 21 jaar en ouder, en op 3.630 EUR voor de gerechtigden die minder dan 21 jaar oud zijn.
Is het vereiste minimum niet bereikt, dan kan de verzekerde zijn rechten behouden, mits betaling van een aanvullende bijdrage.

De gegevens over de dekking van de verzekering worden, naar gelang van het geval, afgeleid uit de trimestriële verklaringen van de werkgevers aan de Rijksdienst voor sociale zekerheid, de identificatiegegevens van de werklozen van de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening, of uit de diverse attesten die door de gerechtigden worden verstrekt.

Eveneens moet worden opgemerkt dat sommige gerechtigden slechts aanspraak kunnen maken op het recht op geneeskundige verzorging mits betaling van een persoonlijke bijdrage.(2)

Als beoogde gerechtigden kunnen de personen worden aangehaald die zijn ingeschreven in het Rijksregister der natuurlijke personen.

---

(1) [Artikel 121, W. 14.07.1994, artikelen 132 en v. KB 03.07.1996].
(2) [Artikelen 132 en volgende KB 03.07.0996] Beoogd worden de weduwnaars en weduwen, sommige gepensioneerden, alsmede de gerechtigden zoals bedoeld in de artikelen 32, eerste lid, 12°, 14° (studenten niveau drie) en 15° (personen ingeschreven in het rijksregister) van de W. 14.07.1994.

Het gaat hier om een residuele categorie, waardoor het mogelijk is in de verzekering voor geneeskundige verzorging personen op te nemen die zich niet kunnen beroepen op een bijzonder voormalig statuut (zoals het statuut van werknemer, werkloze, gepensioneerde, invalide, gehandicapte,…).
Deze personen dienen de kwartaalbijdrage te betalen die varieert naar gelang van het inkomen. Voor personen met een zeer laag inkomen is de bijdrage nihil.(1)
Deze categorie is erg belangrijk: deze biedt de mogelijkheid om tot het toepassingsgebied van de verzekering voor geneeskundige verzorging personen toe te laten die voordien uitgesloten waren wegens een uit sociaal en financieel oogpunt onzekere situatie.

3. Te volbrengen wachttijd (2)

De wachttijd bedraagt bij de geneeskundige verzorging 6 maanden, doch deze is uitzonderlijk geworden: in bijna alle gevallen kan men zonder wachttijd aanspraak maken op het recht op geneeskundige verzorging.

De wachttijd is slechts in één enkel, eerder zeldzaam, geval van toepassing, namelijk wanneer de inschrijving bij een verzekeringsinstelling moet worden beschouwd als een nieuwe inschrijving en de vorige inschrijving niet meer geldig is wegens niet-naleving van de verplichtingen inzake persoonlijke bijdragen. (3)
Onder nieuwe inschrijving wordt elke aanvraag tot inschrijving verstaan die heeft plaatsgevonden nadat de vorige inschrijving is vervallen. (Deze wordt gewaarborgd voor een termijn die ten laatste eindigt op het einde van het laatste jaar dat is verstreken na het laatste jaar waarin de gerechtigde nog recht had op geneeskundige verstrekkingen).

De voorafgaande regels zijn evenwel niet van toepassing op, onder meer:
- de personen die binnen de 6 maanden die aan hun inschrijving voorafgaan, tegemoetkomingen konden genieten voor geneeskundige verzorging ten laste van de Belgische overheid, of gerechtigd waren op een regeling geneeskundige verzorging van een Staat uit de EEG of een Staat waarmee België een overeenkomst van sociale zekerheid heeft gesloten inzake de samenvoeging van de verzekeringsperioden;
- de personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben en die, binnen de 6 maanden voorafgaand aan hun nieuwe inschrijving, onder de toepassing vallen van het statuut van een in België gevestigde internationale rechtsinstelling of via dewelke ze in België tewerkgesteld zijn, waardoor een tegemoetkoming van de kosten voor geneeskundige verzorging in het vooruitzicht wordt gesteld;
- de personen die zich in de loop van de 6 maanden voorafgaand aan hun nieuwe inschrijving in het buitenland bevonden voor het volbrengen van een opdracht voor rekening van de werkgever;
- de personen die als gehandicapte, gepensioneerde, rechthebbende op het gewaarborgd inkomen of de inkomensgarantie voor bejaarden de hoedanigheid van gerechtigde bezitten.

---

(1) Bijdragen van toepassing op 1 januari 2005:
- basiskwartaalbijdrage: 567,27 EUR
- inkomsten lager 27.914,79 EUR: 283,63 EUR
- inkomsten lager dan het vastgestelde bedrag voor het recht op de verhoogde tegemoetkoming: 48,09 EUR
- inkomsten lager dan het jaarlijkse bedrag van het leefloon: 0 EUR
- bij recht op het leefloon of de inkomensgarantie voor bejaarden: 0 EUR

(2) [Artikel 121, W. 14.07.1994 – artikel 54, KB 03.07.1996].
(3) [Artikel 130, KB 03.07.1996].

Tevens dient opgemerkt te worden dat, wanneer een zelfstandige van de regeling voor zelfstandigen overgaat naar de algemene regeling, het recht op terugbetaling van de kleine risico's slechts onmiddellijk wordt toegekend, wanneer hij als zelfstandige voor het overeenstemmende refertejaar heeft bijgedragen voor de vrije verzekering of, indien dit niet het geval is, indien hij voor het refertejaar een aanvullende bijdrage betaalt (1).

B. Voorwaarden voor toekenning van de prestaties

1. Het principe van de territorialiteit van de prestaties (2)

Onverminderd de toepassing van de internationale rechtsorde (3), worden de in de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 bedoelde prestaties geweigerd als de rechthebbende zich niet werkelijk op het Belgische grondgebied bevindt of als de geneeskundige verstrekkingen buiten het Belgische grondgebied zijn verstrekt.

De prestaties kunnen evenwel worden toegekend onder de door de Koning bepaalde voorwaarden en onder de voorwaarden die zijn vastgesteld in akkoorden gesloten tussen het Verzekeringscomité en het Beheerscomité van de uitkeringen en de buitenlandse bevoegde instellingen met het oog op de bevordering van het vrij verkeer van de verzekerden in de grensgebieden door de vaststelling van de samenwerkingsregels.

Als uitzonderingen die door de Koning zijn toegevoegd (4) aan het beginsel van territorialiteit van de prestaties, kan met name de aandacht worden gevestigd op:
- het geval waarin de adviserend geneesheer aan de arbeidsongeschikte gerechtigde voorafgaandelijk de toestemming heeft verleend om tijdelijk in het buitenland te verblijven, met behoud van de hoofdverblijfplaats in België. (Er dient opgemerkt dat de toestemming van de adviserend geneesheer niet vereist is wanneer de gerechtigde onder het toepassingsgebied valt van (EEG) verordening nr. 1408/71 en hij tijdelijk op het grondgebied van een andere Lidstaat verblijft);
- het geval waarin de rechthebbende tijdens een verblijf in het buitenland dringend in het ziekenhuis moet worden opgenomen;
- het geval waarin voor het herstel van de rechthebbende een ziekenhuisopname is vereist die onder betere geneeskundige omstandigheden in het buitenland kan plaatsvinden en die voorafgaandelijk door de adviserend geneesheer onmisbaar wordt geacht;
- het geval van rechthebbenden die in een grensgebied verblijven.

---

(1) [Art. 129 KB 03.07.1996].
(2) [Artikel 136, §1, W. 14.07.1994].
(3) Met name wordt de (EEG) verordening nr. 1408/71 beoogd inzake de toepassing van de regelingen van sociale zekerheid op de werknemers, de zelfstandigen en hun gezinsleden die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen. Er dient opgemerkt dat het Hof van Justitie, binnen de Europese Unie, in 1998 een arrest "Kohll en Decker" heeft gewezen, dat tot doel heeft het vrije verkeer van patiënten aan te moedigen: in toepassing van dit arrest maakt elkeen die binnen het toepassingsgebied van de Europese wetgeving valt en die zich naar een andere lidstaat van de Europese Unie begeeft om er zich ambulant te laten verzorgen, aanspraak op een tegemoetkoming voor deze zorgen, die ten laste is van de verzekeringsinstelling. Het gaat hier om een opmerkelijke uitzondering bij het beginsel van territorialiteit van prestaties. Niettemin moet worden benadrukt dat enkel Luxemburg, België en Denemarken (gedeeltelijk) gevolg hebben gegeven aan dit arrest.
(4) [Artikel 294, KB 03.07.1996].

2. De andere redenen voor weigering van toekenning van de verstrekkingen (1)

a) Het cumulatieverbod

Indien de schade voor dewelke om prestaties wordt verzocht, daadwerkelijk krachtens een andere wetgeving, een buitenlandse wetgeving of het gemeen recht wordt vergoed, worden de prestaties slechts onder bepaalde voorwaarden toegekend, in afwachting van een schadeloosstelling krachtens deze andere wetgeving. Desgevallend treedt de verzekeringsinstelling van rechtswege in de plaats van de gerechtigde. Het bedrag dat de gerechtigde ontvangt, moet in elk geval ten minste gelijk zijn aan het bedrag van de prestaties van de verzekering.

b) Niet-naleving van de controleverplichtingen

De toekenning van de prestaties wordt ingetrokken zolang de rechthebbende niet voldoet aan de verplichting tot controle die hem wordt opgelegd.

Afdeling 4. Betrekkingen met de zorgverleners, de diensten en de instellingen

A. Betrekkingen met de geneesheren en de tandheelkundigen

De financiële en administratieve betrekkingen tussen de representatieve beroepsorganisaties van het geneesherenkorps en de tandheelkundigen enerzijds, en de verzekeringsinstellingen anderzijds, worden geregeld door akkoorden, gesloten binnen de commissies ingesteld bij het Rijksinstituut voor Ziekte- en invaliditeitsverzekering (2). Deze akkoorden treden in werking in een bepaalde streek, 45 dagen na hun bekendmaking in het Belgisch Staatsblad, behalve indien meer dan 40% van de geneesheren of tandheelkundigen met een aangetekende brief zijn weigering tot de toetreding tot het akkoord heeft betekend.

Opdat in elke streek de akkoorden in werking kunnen treden, mag bovendien niet meer dan 50% van de algemeen geneeskundigen, noch meer dan 50% van de geneesheren-specialisten geweigerd hebben tot het akkoord toe te treden (3).

De akkoorden gesloten in de Nationale commissie geneesheren-ziekenfondsen en de Nationale commissie tandheelkundigenziekenfondsen stellen onder andere de honoraria vast die ten overstaan van de rechthebbenden van de verzekering nageleefd moeten worden door de geneesheren en de tandheelkundigen die tot de akkoorden toegetreden zijn.

(1) [Artikel 136, §§2, 3 en 4, W. 14.07.1994].
(2) De termen “akkoorden en overeenkomsten” dekken in feite bijna dezelfde juridische realiteiten, doch het eerste begrip geldt uitsluitend voor de teksten opgemaakt in de Commissie geneesherenziekenfondsen en tandartsenziekenfondsen.
(3) [Art. 50, §§1 en 2, W. 14.07.1994].

De geneesheren en tandheelkundigen die geen weigering tot toetreding tot de akkoorden betekend hebben, worden van rechtswege geacht tot die akkoorden te zijn toegetreden voor hun volledige beroepsactiviteit, behalve indien zij aan de bevoegde Commissie, volgens de door de Koning bepaalde termijnen en regels, mededeling hebben gedaan van de voorwaarden inzake tijd en plaats, waaronder zij de daarin vastgestelde honorariumbedragen niet zullen toepassen. Er wordt van hen eveneens verondersteld dat ze zich bij de akkoorden hebben aangesloten wanneer zij voorafgaandelijk de patiënten niet in kennis hebben gesteld van de dagen en uren voor dewelke zij zich niet bij de akkoorden hebben aangesloten (1).

De artsen en tandartsen die binnen de door de wet vastgelegde termijn hun weigering om in te stemmen met het akkoord niet hebben bekendgemaakt, dienen in hun wachtzaal en, wat betreft de instellingen, hetzij in de wachtzaal, hetzij in het ontvangstlokaal, hetzij in het inschrijvingslokaal, een document aan te brengen dat opgemaakt is volgens de richtlijnen van de Dienst geneeskundige verzorging van het RIZIV, waarin vermeld is of zij hebben ingestemd met het akkoord, alsook de dagen en uren van raadpleging tijdens dewelke zij de tarieven van dit akkoord toepassen, en deze waarop zij ze niet toepassen (2).

Wanneer bij het verstrijken van een akkoord geen nieuw akkoord gesloten is, of wanneer een nieuw akkoord niet in alle streken van het land in werking kan treden of blijven, kan de Koning voor het hele land of voor bepaalde streken, voor alle of bepaalde verstrekkingen en voor alle of bepaalde categorieën van rechthebbenden, maximumhonoraria vaststellen.

In de akkoorden en overeenkomsten worden correctiemechanismen ingebouwd die in werking treden wanneer vastgesteld wordt dat de begrotingsdoeleinden voor de sector waarvoor de overeenkomst of het akkoord gesloten is, in de loop van de uitvoering van de overeenkomst of het akkoord overschreden worden.
De geneesheren en tandheelkundigen die tot het nationale akkoord toegetreden zijn, en de apothekers die tot de hen betreffende overeenkomst toegetreden zijn, genieten bepaalde sociale voordien. De Dienst Geneeskundige Verzorging van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering stort een jaarlijkse bijdrage, boven op persoonlijke bijdragen van de betrokken geneesheren, tandheelkundigen en apothekers, tot vestiging van een rente en/of een pensioen, bij stopzetting van activiteit, bij overlijden of in geval van invaliditeit.

B. Betrekkingen met de overige zorgverleners, diensten en instellingen

De financiële en administratieve betrekkingen tussen de rechthebbenden en de verzekeringsinstellingen enerzijds, en de apothekers, de verplegingsinrichtingen, de vroedvrouwen, de verpleegkundigen en de diensten thuisverpleging, de kinesitherapeuten, de logopedisten, de verstrekkers van prothesen, toestellen en implantaten en

(1) [Art. 50, §3, W. 14.07.1994].
(2) Nationaal akkoord geneesherenziekenfondsen van 15 december 2003.
Nationaal akkoord tandartsenziekenfondsen van 15 december 2004, B.S., 17 januari 2005.

de rustoorden voor bejaarden, de rust- en verzorgingstehuizen, psychiatrische verzorgingstehuizen en centra voor dagverzorging, de gemeenschappelijke woon- of verblijfplaatsen voor bejaarden en de beschutte woonplaatsen en doorgangstehuizen anderzijds, worden geregeld bij overeenkomsten.

De financiële en administratieve betrekkingen tussen de rechthebbenden en de verzekeringsinstellingen enerzijds, en de zorgverleners die instaan voor de thuiszorg, het verstrekken van bloed en bloedderivaten, materiaal en de producten voor verzorging aan huis van rechthebbenden die lijden aan een zware aandoening, of van rechthebbenden die palliatieve verzorging aan huis behoeven anderzijds, worden door de Koning geregeld. (1)

(1) [Art. 42, W. 14.07.1994].

III. De regeling voor zelfstandigen

De verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging is in voege getreden op 1 juli 1964. Deze wordt momenteel geregeld door een KB van 29 december 1997 waarmee de toepassing van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wordt uitgebreid tot de zelfstandigen en de leden van de kloostergemeenschappen. (1)

Afdeling 1. De rechthebbenden

A. De gerechtigden

Worden beschouwd als zijnde gerechtigden op verzekering (2):

- de zelfstandigen en de helpers die, in toepassing van de wetgeving tot inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen, onderworpen zijn aan een regeling van verplichte ziekte- en invalididiteitsverzekering;
- de zelfstandigen die hun beroepsactiviteit wegens ziekte of invaliditeit hebben onderbroken en die, in die hoedanigheid, en in toepassing van dezelfde wetgeving, hun rechten inzake rust- en overlevingspensioen behouden;
- de zelfstandigen die arbeidsongeschikt erkend zijn in de zin van het KB van 20 juli 1971 houdende instelling van een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid ten voordele van zelfstandigen;
- de zelfstandigen die tot de voortgezette verzekering worden toegelaten onder de voorwaarden die zijn vastgelegd in toepassing van de wetgeving inzake het rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen;
- de zelfstandigen die aanspraak maken op de sociale verzekering in geval van faillissement, dit gedurende ten hoogste vier kwartalen;
- de gewezen kolonisten die worden toegelaten tot de pensioenregeling voor zelfstandigen en in die hoedanigheid stortingen verrichten;
- de zelfstandigen die de normale pensioenleeftijd hebben bereikt en die kunnen aantonen dat ze ten minste één jaar actief zijn geweest als zelfstandige, waardoor ze als zelfstandige aanspraak kunnen maken op het rustpensioen der zelfstandigen;
- de zelfstandigen die, in die hoedanigheid, van een rustpensioen genieten dat is ingegaan vooraleer zij de normale pensioenleeftijd hebben bereikt;
- de langstlevende echtgenoten van de zelfstandigen die minstens één jaar als zelfstandige actief zijn geweest;
- de kinderen van de voornoemde gerechtigden, volle wezen die van kinderbijslag genieten of die in het genot zijn van een inkomensvervangende tegemoetkoming als bedoeld in de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten;
- de leden van de kloostergemeenschappen.

B. De personen ten laste

De personen ten laste van de gerechtigden maken eveneens aanspraak op geneeskundige prestaties. Het begrip persoon ten laste is binnen de regeling voor zelfstandigen identiek aan de binnen het algemene stelsel voorhanden zijnde regeling.

(1) KB van 29 december 1997 houdende de voorwaarden waaronder de toepassing van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, tot de zelfstandigen en de leden van de kloostergemeenschappen wordt verruimd.
(2) [Artikel 4, KB 29.12.1997].

Nochtans zijn er bijzondere bepalingen die hier dienen te worden vermeld (1):

- bij de vaststelling van de inkomensgrens boven dewelke een persoon niet meer ten laste kan zijn, worden niet beschouwd als zijnde beroepsinkomsten, de beroepsinkomsten die voortvloeien uit de zelfstandige activiteit van de echtgenote wier echtgenoot-helper, in haar plaats onderworpen is aan het sociaal statuut der zelfstandigen;
- bij de vaststelling van de inkomensgrens boven dewelke een persoon niet meer ten laste kan zijn, wordt niet beschouwd als zijnde beroepsinkomsten, het gedeelte van de beroepsinkomsten dat, in toepassing van artikel 86 van het wetboek der inkomstenbelastingen 1992, wordt toegekend aan de medehelpende van een echtgeno(o)t(e) zelfstandige gerechtigde.

Afdeling 2. De prestaties

A. Verdeling van de prestaties

Waar de wet inzake de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, werd uitgebreid tot de zelfstandigen, is deze uitbreiding echter slechts gedeeltelijk: deze beoogt enkel hetgeen algemeen wordt benoemd als “de grote risico’s” op het vlak van gezondheidszorgen.

Met name worden beschouwd als “grote risico’s” (2):

- geneeskundige en verloskundige zorgen bij bevalling;
- ziekenhuisopname voor observatie en behandeling;
- geneesmiddelen afgeleverd tijdens een verblijf in het ziekenhuis;
- verstrekkingen voor anesthesie;
- verstrekkingen voor reanimatie;
- verstrekkingen voor radiotherapie en nucleaire geneeskunde;
- hemodialyse en peritoneale dialyse, alsmede dialyse in een gemeenschappelijk centrum voor autodialyse;
- verstrekkingen door rusthuizen voor bejaarden of rust- en verzorgingstehuizen;
- sommige verstrekkingen op het vlak van medische beeldvorming;
- de behandeling tijdens een ziekenhuisopname in een psychiatrisch ziekenhuis;
- de aflevering van organen en weefsels van menselijke oorsprong:
- het forfaitair jaarbedrag voor incontinentiemateriaal;
- sommige verstrekkingen door logopedisten;
- kinderen met een chronische ziekte;
- de medicijnen die worden gegeven aan gerechtigden die drager zijn van het HIV-virus en die recht hebben op een terugbetaling krachtens de criteria met het oog op de middelen tegen virussen, evenals de medicijnen die bestemd zijn voor het behandelen van infecties die te wijten zijn aan het HIV-virus;
- de palliatieve zorgen.

De zelfstandigen zijn dus niet verzekerd voor de “kleine risico’s” op het vlak van gezondheidszorgen, zoals de raadplegingen en bezoeken van huisartsen en specialisten, de raadplegingen van tandartsen, de geneesmiddelen afgeleverd buiten de ziekenhuisverpleging, ...

De zelfstandige die wenst gedekt te zijn voor deze “kleine risico’s”, kan een specifieke verzekering afsluiten bij een ziekenfonds, die “vrije verzekering” wordt genoemd omwille van het facultatieve karakter ervan. Het afsluiten van een dergelijke verzekering veronderstelt uiteraard dat er bijdragen worden betaald, waarvan het bedrag varieert naargelang van het ziekenfonds.

(1) [Artikel 24, KB 29.12.1997].
(2) Voor een volledig overzicht van de beoogde risico’s, zie artikel 1 van het KB van 29 december 1997.

Het ontbreken van een dergelijke dekking voor de kleine risico's uit hoofde van de zelfstandigen kent evenwel een uitzondering.

Het recht op de "kleine risico's" wordt onder meer toegekend aan gehandicapte of invalide zelfstandigen, alsmede aan de gehandicapte kinderen die verhoogde kinderbijslag genieten, en dit zonder betaling van een aanvullende bijdrage. (1)

B. Het bedrag waarmee de verzekering tegemoetkomt in de kosten voor de verstrekkingen

1. De grote risico's

De tegemoetkoming van de verzekering in de kosten voor de "grote risico's" bij de geneeskundige zorgen is dezelfde als de tegemoetkoming toegekend binnen de algemene regeling. De regeling voor zelfstandigen kent eveneens een systeem van preferentiële terugbetaling van de prestaties op het vlak van geneeskundige zorgen.

De verhoogde tegemoetkoming in de kosten voor de prestaties wordt toegekend aan bepaalde categorieën van personen, namelijk (2):

- de zelfstandigen die hun beroepsactiviteit hebben onderbroken wegens ziekte of invaliditeit, en die in deze hoedanigheid hun rechten behouden in toepassing van de wetgeving betreffende het rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen, op voorwaarde dat ze, gedurende vier opeenvolgende kwartalen, aan hun verzekeringsinstelling het ad-hocattest hebben gezonden dat wordt afgeleverd door het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen;
- de zelfstandigen die erkend zijn als arbeidsongeschikten en die een invaliditeitsuitkering ontvangen; (3)
- de gepensioneerde werknemers en de langstlevende echtgenoten van zelfstandigen die een rust- en overlevingspensioen genieten in toepassing van de pensioenregeling voor zelfstandigen;
- de zelfstandigen die de pensioenleeftijd hebben bereikt en de langstlevende echtgenoten van zelfstandigen die van geen rust- of overlevingspensioen genieten in toepassing van de pensioenregeling voor zelfstandigen, op voorwaarde dat ze geen enkele zelfstandige beroepsactiviteit uitoefenen die onverenigbaar is met het voordeel van een rust- of overlevingspensioen als zelfstandige;
- de kinderen van zelfstandigen, volle wezen, die kinderbijslag genieten;
- de personen ten laste van de hiervoor opgenoemde rechthebbenden;
- de leden van de kloostergemeenschappen.

De bovengenoemde personen genieten evenwel slechts van deze preferentiële tegemoetkoming indien het jaarlijkse bedrag van de belastbare bruto-inkomsten van het gezin niet hoger is dan 12.732,29 EUR, verhoogd met 2.357,09 EUR per persoon ten laste (bedragen op 1 juni 2003).

2. De kleine risico's

Bij de zelfstandigen die recht hebben op de kleine risico's zonder betaling van een persoonlijke bijdrage, namelijk de invalide of gehandicapte zelfstandigen, evenals de gehandicapte kinderen die van verhoogde kinderbijslag genieten, is de tegemoetkoming van de verzekering identiek aan de tegemoetkoming van de verzekering binnen het algemene stelsel.

(1) [Artikel 5, KB 29.12.1997].
(2) [Artikel 32, KB 29.12.1997].
(3) Dit in toepassing van het KB van 20 juli 1971 houdende instelling van een verzekering tegen arbeidsongeschiktheid ten voordele van de zelfstandigen.

Deze personen maken aanspraak op de preferentiële terugbetaling van hun "kleine risico's" indien ze voldoen aan de gestelde voorwaarden, die identiek zijn aan de voorwaarden die zijn vereist voor het bekomen van de preferentiële terugbetaling van de "grote risico's".

Er dient opgemerkt dat de zelfstandigen die bij een ziekenfonds een vrije verzekering voor de "kleine risico's" hebben afgesloten, eveneens recht hebben op dezelfde terugbetalingen als de terugbetalingen die men aantreft bij het algemene stelsel. Daar het een vrije verzekering betreft, dus van het zuiver contractuele type, varieert het al dan niet toekennen van de preferentiële terugbetaling naar gelang van het ziekenfonds bij hetwelk de zelfstandige aangesloten is.

C. De maximumfactuur

De regels van de maximumfactuur, van toepassing in het kader van de algemene regeling van de verzekering voor geneeskundige verzorging, zijn eveneens van toepassing voor de regeling van de geneeskundige verzorging voor zelfstandigen, in die omstandigheden, vastgesteld in het koninklijk besluit van 29 december 1997 houdende de voorwaarden waarin de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, is uitgebreid tot de zelfstandigen en de leden van de religieuze gemeenschappen (1).

De bijzonderheden van de MAF voor zelfstandigen luiden als volgt:

1. De sociale MAF

Zijn gerechtigd op de sociale MAF, de gezinnen waarvan minstens één lid:

- hetzij rechthebbende is op een tegemoetkoming voor gehandicapten;
- hetzij rechthebbende is op de verhoogde tegemoetkoming als;
- zelfstandige die zijn beroepsactiviteit heeft onderbroken wegens ziekte of invaliditeit en die als zodanig zijn rechten behoudt bij toepassing van de wetgeving inzake rust- en overlevingspensioen voor zelfstandigen;
- zelfstandige die erkend is als arbeidsongeschikt en die een invaliditeitsuitkering ontvangt;
- gepensioneerde werknemer of langstlevende echtgeno(o)t(e) van een zelfstandige die aanspraak maakt op een rust- of overlevingspensioen voor zelfstandigen;
- zelfstandige die de pensioenleeftijd heeft bereikt, of langstlevende echtgeno(o)t(e) van een zelfstandige die van geen rust- of overlevingspensioen geniet in toepassing van de pensioenregeling voor zelfstandigen op voorwaarde dat hij geen enkele beroeps-activiteit van zelfstandige uitoefent, die onverenigbaar is met het voordeel van een rust- of overlevingspensioen als zelfstandige;
- kind is van een zelfstandige, volle wees, en die niet gerechtigd is op kinderbijslag;
- lid is van religieuze gemeenschappen;
- gerechtigd is op het gewaarborgd inkomen;
- gerechtigd is op de inkomenswaarborg voor bejaarden;
- gerechtigd is op bijstand, toegestaan door het OCMW.

Zodra het gezin tijdens het referentiejaar zelf effectief 450 EUR aan persoonlijke tussenkomsten heeft betaald, zullen de uitgaven voor verdere verzorging integraal terugbetaald worden, maar het betreft de uitgaven i.v.m. de prestaties die ten laste worden genomen in het kader van de verplichte verzekering, namelijk enkel de uitgaven m.b.t. de "grote risico's".

Om vast te stellen wanneer de grens voor persoonlijke tussenkomsten van 45 EUR bereikt is, wordt echter rekening gehouden met de persoonlijke tussenkomsten betreffende niet alleen de prestaties die onder de categorie van "grote risico's" val-

(1) Artikelen 32bis, 32ter, 32quater, KB 29.12.1997.

len, maar ook de prestaties die onder de categorie van "kleine risico's" vallen, waarvoor de gerechtigde een tussenkomst ontvangt ingevolge het afsluiten van een vrije verzekering "kleine risico's".

2. De MAF "bescheiden inkomens"

Zodra het gezin het van toepassing zijnde plafond voor persoonlijke aandelen heeft bereikt dat hiervoor van toepassing is, worden de uitgaven voor verdere verzorging volledig terugbetaald, maar het betreft de uitgaven m.b.t. de prestaties die ten laste worden genomen in het kader van de verplichte verzekering, namelijk enkel de uitgaven met betrekking tot de "grote risico's".

Om vast te stellen wanneer het plafond voor de persoonlijke tussenkomsten bereikt is, wordt echter rekening gehouden met de persoonlijke tussenkomsten betreffende niet alleen de prestaties die onder de categorie vallen van "grote risico's", maar ook de prestaties die onder de categorie vallen van de "kleine risico's", waarvoor de gerechtigde een tussenkomst ontvangt ingevolge het afsluiten van een vrije verzekering "kleine risico's".

3. De fiscale MAF

Zodra het plafond voor persoonlijke tussenkomsten is bereikt, worden de uitgaven voor de verdere verzorging van het gezin volledig terugbetaald, maar het betreft de uitgaven i.v.m. de prestaties die ten laste worden genomen in het kader van de verplichte verzekering, namelijk enkel de uitgaven m.b.t. de "grote risico's".

Om vast te stellen wanneer het plafond voor de persoonlijke tussenkomsten bereikt is, wordt echter rekening gehouden met de persoonlijke tussenkomsten betreffende de prestaties die ten laste worden genomen in het kader van de verplichte verzekering, namelijk enkel de uitgaven m.b.t. de "grote risico's".

D. Het bijzonder solidariteitsfonds

De toepassing van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, en voor zover hierin het bijzonder solidariteitsfonds wordt beoogd, werd uitgebreid tot de zelfstandigen. (1)

Dit fonds wordt gefinancierd door een inhouding op de gezamenlijke inkomsten van de verzekering voor geneeskundige verzorging voor zelfstandigen. Voor het jaar 2003 bedraagt deze inhouding aldus 871.700 EUR.

De regels op het vlak van werking en tegemoetkoming van het fonds zijn identiek aan de regels die binnen het algemene stelsel gelden.

Er dient te worden opgemerkt dat het fonds, aangezien enkel de "grote risico's" niet worden gedekt door de verplichte verzekering voor zelfstandigen, niet kan tegemoetkomen in de kosten voor de prestaties die worden beschouwd als zijnde "kleine risico's", en die als dusdanig worden terugbetaald door de verplichte verzekering – algemeen stelsel. (2)

Afdeling 3. De voorwaarden voor toekenning van de prestaties

A. Voorwaarden om aanspraak te kunnen maken op de prestaties

1. Aansluiting of inschrijving bij een verzekeringsinstelling (3)

(1) [Artikel 1, 22°, KB 29.12.1997].
(2) Voorbeeld: een zelfstandige betaalt geen bijdragen voor de vrije verzekering "kleine risico's". Een arts schrijft hem een geneesmiddel voor dat niet valt onder de noemer "grote risico's". Deze zelfstandige kan geen beroep doen op het solidariteitsfonds voor terugbetaling van genoemd geneesmiddel.
(3) [Voormeld artikel 6, KB. 29.12.1997].

Om rechten te kunnen ontlenen aan de verzekering voor geneeskundige verzorging moet de zelfstandige aangesloten zijn bij een door hem gekozen ziekenfonds of ingeschreven bij de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. De regels die bij een individuele mutatie worden toegepast, zijn dezelfde als bij het algemene stelsel.

De rechten op de prestaties kunnen worden ontleend vanaf de datum waarop de aansluiting of de inschrijving is ingegaan, die uitwerking heeft vanaf de eerste dag van het kwartaal tijdens hetwelk de hoedanigheid van gerechtigde wordt verkregen.

2. Betaling van de vereiste bijdragen (1)

De zelfstandige kan slechts aanspraak maken op het recht op geneeskundige verzorging indien hij de vereiste bijdragen heeft betaald aan de sociale verzekeringskas bij dewelke hij is aangesloten.

Deze moet aan de verzekeringsinstelling van de betrokkene de gegevens meedelen betreffende het volbrengen van de bijdragenplicht waaraan moet worden voldaan, via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

De zelfstandigen die een pensioen genieten waarvan het bedrag gelijk is aan of hoger ligt dan eenderde van het pensioen dat overeenstemt met een volledige loopbaan, hebben recht op de prestaties zonder betaling van bijdragen.

Een gelijkaardige bepaling is eveneens van toepassing, voor een periode die beperkt is tot twaalf maanden, voor de zelfstandigen die de sociale verzekering genieten in geval van faillissement.

3. Te volbrengen wachttijd (2)

De regels die van toepassing zijn, zijn dezelfde als de regels die men aantreft bij het algemene stelsel.

De gerechtigden waarvan het recht is geopend, behouden dit tot 31 december van het jaar volgend op het jaar waarin het recht is geopend. Zodra het recht op prestaties is geopend, is de latere toekenning van het recht gedurende een kalenderjaar onderworpen aan de naleving van de volgende twee voorwaarden:
1° voor het tweede kalenderjaar – dat refertejaar wordt genoemd – voorafgaand aan het desbetreffende jaar, moeten de gerechtigden aan de bijdrageplicht hebben voldaan;
2° de hoedanigheid van gerechtigde moet tijdens het laatste kwartaal van het refertejaar of tijdens het volgende kalenderjaar zijn behouden.

B. Voorwaarden voor toekenning van de prestaties (3)

De bepalingen van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, zijn van toepassing.

Afdeling 4. De betrekkingen met de zorgverleners, de diensten en de instellingen

De regels die op de zelfstandigen van toepassing zijn, zijn identiek aan de regels van het algemene stelsel, zoals hierboven omschreven.

(1) [Artikelen 9 en v., KB 29.12.1997].
(2) [Artikel 39, KB 29.12.1997].
(3) (Zie de regels toepasselijk in het algemene stelsel, deel II, afdeling 3).

IV. Algemene inlichtingen

A. Nuttige adressen

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid
Directie-generaal Sociaal Beleid (02) 528 63 00
Domein Regelgeving
Victor Hortaplein 40, bus 20 (5e verdieping)
1060 Brussel
dg-soc@minsoc.fed.be

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (02) 528 64 52
Directie-generaal Zelfstandigen (02) 528 64 50
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel
zelfindep@minsoc.fed.be

Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie (02) 790 53 15
Directie-generaal Organisatie (02) 790 53 05
Dienst Arbeidsvoorwaarden en Beloningsmanagement
Wetstraat 51 (bus 4)
1040 Brussel

Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid
en Sociaal Overleg (02) 233 41 11
Belliardstraat 51
1040 Brussel

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (02) 741 83 11
Sint-Pieterssteenweg 375
http://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/contactnl_1.htm

Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (02) 739 71 11
Tervurenlaan 211
1150 Brussel
http://www.inami.fgov.be/nl/contact.htm

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (02) 507 62 11
Jan Jacobsplein 6
1050 Brussel
http://www.rsvz-inasti.fgov.be

Controledienst voor de ziekenfondsen en
de landsbonden van ziekenfondsen (02) 209 19 11
Sterrenkundelaan 1
1210 Brussel
http://users.skynet.be/ocm.cdz

Verzekeringsinstellingen

Landsbond der Christelijke Mutualiteiten (02) 246 41 11
Haachtsesteenweg 579/40
1031 Brussel
landsbond@cm.be

Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten (02) 515 02 11
Sint-Jansstraat 32-38
1000 Brussel
unms@mutsoc.be%20

Landsbond van de Neutrale Ziekenfondsen (02) 538 83 00
Charleroisesteenweg 145
1060 Brussel
info@lnz.be%20

Landsbond van Liberale Mutualiteiten (02) 542 86 00
Livornostraat 25
1050 Brussel
info@mut400.be%20

Landsbond van de Onafhankelijke Ziekenfondsen (02) 778 92 11
Sint-Hubertusstraat 19
1150 Brussel
info@mloz.be

Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (02) 229 35 00
Troonstraat 30
1000 Brussel
info@caami-hziv.fgov.be

Kas der Geneeskundige Verzorging van de NMBS (02) 525 21 11
Frankrijkstraat 85
1060 Brussel
900.css-kgv@B-RAIL.be%20

B. Reglementering

Het RIZIV publiceert de gecoördineerde basisteksten en actualiseert ze als brochure of als diskette. Onder meer beschikbaar zijn:
– de wet van 14 juli 1994;
– het KB van 3 juli 1996;
– de verordening van 16 april 1997.

Voorts worden de gecoördineerde teksten van de internationale verdragen inzake sociale zekerheid en de gecoördineerde teksten over functionele revalidatie door het RIZIV bijgehouden en geactualiseerd. De officieuze gecoördineerde federale reglementering inzake ambtenaren kan geraadpleegd worden op de website: http://www.belgium.be/eportal/index.jsp onder de rubriek ‘ambtenaren’.

C. Publicaties

Het RIZIV publiceert:
– de omzendbrieven aan de verzekeringsinstellingen;
– een overzicht van de rechtspraak inzake de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.
– een jaarverslag.

Het RIZIV geeft ook een informatieblad uit.

Titel II. De prestaties van de uitkeringsverzekering

I. Het werknemersstelsel

Afdeling 1. De administratieve organisatie en de financiering

A. De administratieve organisatie

De administratieve organisatie is vergelijkbaar met die van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging. De specifieke kenmerken zijn gesitueerd op het niveau van het RIZIV.

De Dienst voor Uitkeringen van het RIZIV is belast met de administratie van de uitkeringsverzekering (ongeschiktheid, invaliditeit, moederschap). Deze wordt beheerd door een Beheerscomité.

1. Het Beheerscomité van de Dienst voor uitkeringen (1)

Het beheer van de uitkeringsverzekering inzake het werknemersstelsel is toevertrouwd aan een beheerscomité, dat samengesteld is uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties en uit vertegenwoordigers van de verzekeringsinstellingen bevoegd in het kader van de uitkeringsverzekering. Elke verzekeringsinstelling heeft recht op ten minste één vertegenwoordiger.

Behalve adviesbevoegdheid heeft het Beheerscomité welomschreven bevoegdheden op financieel en budgettair vlak (begroting, rekeningen, enz.). Het Comité heeft een beslissingsbevoegdheid op reglementair vlak (met name de verordening betreffende de modaliteiten voor het berekenen van de uitkeringen), inzake het indienen van rechtsvorderingen en inzake het verzaken aan het volledig of gedeeltelijk terugvorderen van onverschuldigde bedragen.

(1) [Art. 161 tot 166, KB van 03.07.1996].

2. De Geneeskundige Raad voor Invaliditeit (1)

Bij de Dienst voor uitkeringen is er een Geneeskundige raad voor invaliditeit ingesteld die bestaat uit een hoge commissie, die haar zetel te Brussel heeft, en elf gewestelijke commissies, die gemachtigd zijn om de gerechtigden tijdens een invaliditeitsperiode te onderzoeken.

De Geneeskundige raad voor invaliditeit spreekt zich uit over de erkenning van de arbeidsongeschiktheid tijdens een invaliditeitsperiode (dit is na het eerste jaar van "primaire" ongeschiktheid), hij erkent de toestand van invaliditeit. Op het einde van de primaire periode stelt de adviserend geneesheer een gedetailleerd geneeskundig verslag op voor die Raad, met een voorstel van beslissing inzake invaliditeit. De Hoge commissie van die Raad spreekt zich uit over het geneeskundige.

Indien de Hoge commissie van die Raad van oordeel is dat een lichamelijk onderzoek noodzakelijk is om zich te kunnen uitspreken, bezorgt zij het dossier aan een Gewestelijke commissie.
Behalve deze beslissingsbevoegdheid heeft de geneeskundige raad voor invaliditeit ook de opdracht geneeskundige richtlijnen en criteria vast te stellen voorgesteld door de technische ziekenfondsraad.
De Hoge commissie heeft onder andere ook de opdracht om te waken over de goede werking van de gewestelijke commissies; ter vervulling van die opdracht kan zij een of meer van haar leden afvaardigen om de zittingen van de gewestelijke commissie en van haar afdelingen bij te wonen en over haar werkzaamheden verslag uit te brengen.

3. Technische Ziekenfondsraad (2)

Bij de Dienst voor uitkeringen wordt een Technische Ziekenfondsraad ingesteld. Deze heeft als opdracht adviezen uit te brengen met het oog op de behandeling ervan door het Beheerscomité van de Dienst voor uitkeringen, meer bepaald van de problemen inzake de voorwaarden van toekenning van de ongeschiktheidsuitkeringen (de toelage voor begrafeniskosten inbegrepen) (en de moederschapsuitkeringen).

De Technische raad is op administratief vlak een adviesorgaan. Op basis van de werkzaamheden van die Raad kunnen de alternatieven of de opties worden bepaald die aan het Beheerscomité worden voorgelegd.

4. Technische medische raad (3)

Bij de Dienst voor uitkeringen wordt een Technische medische raad ingesteld die richtlijnen en algemene geneeskundige criteria voorstelt om de evaluatieproblemen inzake arbeidsongeschiktheid doeltreffender op te lossen. In het raam van zijn bevoegdheid mag hij onderzoek verrichten naar de werking van de verzekering en naar de medische problemen in verband met de erkenning van de arbeidsongeschiktheid.

---

(1) [Art. 81 en 82, W. van 14.07.1994] [Art. 167 en volgende, KB van 03.07.1996].
(2) [Art. 83 en 84, W. van 14.07.1994] [Art. 193 tot 198; KB van 03.07.1996].
(3) [Art. 85, W. van 14.07.1994] [Art. 198bis tot septies, KB van 03.07.1996].

B. De financiering (1)

De uitkeringsverzekering voor werknemers haalt haar inkomsten uit:

- de financiële middelen die haar zijn toegekend in het kader van het algemene beheer van de sociale zekerheid. Die middelen zijn afkomstig van de werknemers- en werkgeversbijdragen, de staatssubsidie en de alternatieve financiering;
- aanvaarde giften en legaten;
- de opbrengst van toegestane beleggingen;
- de bedragen afkomstig van andere takken van de sociale zekerheid, die bij of krachtens de wet aan de uitkeringsverzekering zijn toegekend.

Van deze inkomsten en die van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging houdt het RIZIV de bedragen af die noodzakelijk zijn om zijn administratiekosten te dekken.

Afdeling 2. De rechthebbenden (2)

a) Gerechtigden op een arbeidsongeschiktheidsuitkering zijn met name:

- de werknemers die onder de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, sector uitkeringen, vallen;
- de werkneemsters die de arbeid onderbreken of de arbeid niet hervatten, om ten vroegste van de vijfde maand der zwangerschap af te rusten;
- de werknemers in gecontroleerde werkloosheid;
- de werknemers die, om niet langer werkloos te zijn, huishoudelijke arbeid verrichten en die bij toepassing van de regeling inzake werkloosheidsverzekering, de hoedanigheid van gewoonlijk in loondienst arbeidend werknemer behouden;
- de varende werknemers;
- de werknemers die, tijdens een tijdvak van arbeidsongeschiktheid of van zwangerschapsbescherming, de hoedanigheid van gerechtigde verliezen;
- de werknemers die bij het verstrijken van het tijdvak van voortgezette verzekering arbeidsongeschikt zijn geworden of zich bevinden in zwangerschapsbescherming uiterlijk de eerste werkdag na afloop van dat tijdvak.

b) Gerechtigd op de uitkering voor begrafeniskosten is de uitkeringsgerechtigde die al dan niet in staat van erkende arbeidsongeschiktheid is, en de werknemer die recht heeft op een rustpensioen of op een vervroegd pensioen krachtens een bijzonder statuut eigen aan het personeel van een onderneming of die als mijnwerker recht heeft op een invaliditeits- of rustpensioen.

Het bedrag van de uitkering wordt vastgesteld op 148,74 EUR. De hoedanigheid van rechthebbende op deze uitkering wordt toegekend aan de personen die de begrafenis werkelijk hebben bekostigd.

---

(1) [Art. 191 en 192, W. van 14.07.1994].
(2) [Art. 86, W. van 14.07.1994].

Worden als zodanig nooit beschouwd: de begrafenisondernemers, hun verwanten, aangestelden of lasthebbers, behoudens wanneer zij de echtgeno(o)t(e) of een bloed- of aanverwant tot de derde graad van de overledene zijn, noch de privaatrechtelijke rechtspersonen die, in uitvoering van een verzekeringscontract, de begrafeniskosten geheel of gedeeltelijk ten laste hebben genomen.

De uitkering is verschuldigd tegen overlegging van de gekwiteerde bescheiden betreffende de betaling van de begrafeniskosten.

De natuurlijke persoon of rechtspersoon die het op zijn naam opgemaakte voor voldaan getekende bewijsstuk betreffende de levering van de lijkkist overlegt, wordt geacht de begrafeniskosten te hebben gedragen.

Bij ontstentenis van dat bewijsstuk volstaat het op zijn naam opgemaakt, voor voldaan getekende bewijsstuk betreffende begrafeniskosten of kosten voor een gelijkaardige eredienst.

Hebben meerdere personen de begrafeniskosten gedragen, dan wordt de uitkering betaald aan de overlevende echtgeno(o)t(e) of, bij diens ontstentenis, aan de meest rechtstreekse erfgenaam.

Afdeling 3. Prestaties

A. Uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid

1. Begrippen arbeidsongeschiktheid (1)

Als arbeidsongeschikt wordt erkend:

- de werknemer die alle werkzaamheid heeft onderbroken als rechtstreeks gevolg van het intreden of het verergeren van letsels of functionele stoornissen waarvan erkend wordt dat ze zijn vermogen tot verdienen verminderen tot eenderde of minder dan eenderde van wat een persoon van dezelfde stand en met dezelfde opleiding kan verdienen door zijn werkzaamheid in de beroepencategorie waartoe de beroepsarbeid behoort, door betrokkene verricht toen hij arbeidsongeschikt is geworden, of in de verschillende beroepen die hij heeft of zou kunnen uitoefenen hebben wegens zijn beroepsopleiding.

Indien deze werknemer bovendien een opleiding heeft verworven tijdens een tijdvak van herscholing, wordt met deze nieuwe opleiding rekening gehouden, om aldus de vermindering van zijn verdienvermogen te valoriseren.

Nochtans wordt die vermindering van het verdienvermogen over de eerste zes maanden primaire arbeidsongeschiktheid gevaloriseerd ten aanzien van het gewone beroep van de betrokkene, voor zover de oorzakelijke aandoening gunstig kan evolueren of kan worden genezen binnen een tamelijk korte tijdspanne.

Wordt als arbeidsongeschikt erkend, de werknemer die een vooraf toegelaten arbeid hervat op voorwaarde dat hij, van een geneeskundig oogpunt uit, een vermindering van zijn vermogen van ten minste 50% behoudt.

(1) [Art. 100, §1 en 2, 101, W. van 14.07.1994].

De als arbeidsongeschikt erkende werknemer die, zonder voorafgaande toelating van de adviserend geneesheer, arbeid heeft verricht die verenigbaar is met zijn gezondheidstoestand, maar die vanuit een geneeskundig oogpunt een vermindering van zijn vermogen van ten minste 50% heeft behouden, moet de uitkeringen die hij heeft ontvangen voor de dagen of periode tijdens dewelke hij deze niet-toegelaten arbeid heeft verricht, terugbetalen.

Hij wordt evenwel geacht arbeidsongeschikt te zijn gebleven en de dagen waarvoor de uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid worden teruggevorderd, worden beschouwd als dagen waarop een uitkering is toegekend om de rechten van de gerechtigde en van de personen te zijnen laste op de prestaties van de sociale zekerheid te bepalen.

Behoudens in geval van bedrieglijk opzet, kan het Beheerscomité van de Dienst voor uitkeringen in behartigenswaardige gevallen geheel of gedeeltelijk afzien van de terugvordering.

2. Vermoedens van arbeidsongeschiktheid (1)

Een aantal vermoedens van arbeidsongeschiktheid wordt aangenomen waaronder een werknemer geacht wordt de vereiste graad van arbeidsongeschiktheid te hebben bereikt.

Deze zijn:
- opname in een erkende verpleeginrichting of in een militair ziekenhuis;
- de werknemer die een vooraf toegelaten arbeid hervat, op voorwaarde dat hij vanuit medisch oogpunt een vermindering van zijn vermogen van ten minste 50% behoudt;
- de werknemer wie het verboden is naar zijn werk te gaan gedurende de hierna vermelde periode, omdat hij in contact is gekomen met iemand die aangetast is door een van de volgende besmettelijke ziekten:

Difterie (met mogelijke verlenging indien de betrokkene kiemdrager is)	7 dagen
Epidemische encefalitis	17 dagen
Malleus	12 dagen
Meningitis cerebrospinalis	9 dagen
Pokken	18 dagen
Poliomyelitis	17 dagen
Roodvonk	10 dagen
Tyfus en paratyfus	12 dagen

- de arbeidsongeschikte werknemer tijdens de periode waarover hij een programma van herscholing of revalidatie volgt dat door het College van geneesheren-directeurs erkend is.

(1) [Art. 100, §1 en 2, W. van 14.07.1994] [Art. 239, KB van 03.07.1996] [Art. 4, V. van 16.04.1997].

3. Primaire arbeidsongeschiktheid (1)

3.1. Gewaarborgd inkomen (2)

De bepalingen betreffende het gewaarborgd inkomen maken geen deel uit van de sociale zekerheid, maar zijn ontstaan uit het arbeidsrecht. Niettemin hebben deze een rechtstreekse invloed op de toepassing van de uitkeringsverzekering, daar deze gedurende de eerste periode van ongeschiktheid telkens worden vervangen of vervolledigd (zie infra, weigering van de uitkeringen).

Gedurende de eerste dertig dagen van de primaire ongeschiktheid ontvangt de werknemer een gewaarborgd loon, ten laste van de werkgever. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen de regeling voor arbeiders en de regeling voor bedienden.

a) Regeling voor arbeiders

1° Is de arbeider minder dan een maand tewerkgesteld, dan heeft hij geen recht op een gewaarborgd inkomen.

2° Is de arbeider langer dan een maand tewerkgesteld, dan heeft hij recht op het gewaarborgd inkomen. Het principe is als volgt:

De werkgever biedt de arbeider de garantie van een normaal inkomen gedurende de eerste zeven dagen arbeidsongeschiktheid en tijdens de volgende zeven dagen, 60% van het gedeelte dat geldt als zijn maximuminkomen. Het maximum (of begrensd) inkomen is vastgesteld op 103,2407 EUR (bedrag op 1 oktober 2004) (3).

De arbeider heeft bovendien recht op een aanvullende uitkering, steeds ten laste van de werkgever, gedurende een periode van 23 kalenderdagen volgend op de periode van de eerste zeven dagen arbeidsongeschiktheid. Deze uitkering stemt overeen met 25,88% van het gedeelte van het normale loon dat het maximum niet overschrijdt, en met 85,88% voor het gedeelte van het normale loon dat het maximum overschrijdt.

Wat de uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid betreft die door het ziekenfonds worden uitbetaald, deze moeten worden geweigerd voor de eerste zeven dagen tijdens dewelke de arbeider het recht op het normale loon behoudt, en voor de volgende zeven dagen tijdens dewelke de betrokkene recht heeft op 60% van het gedeelte van het loon dat het maximum niet overschrijdt, en op de hierboven beoogde uitkering.

Tijdens de derde en vierde week kunnen de uitkeringen die door het ziekenfonds worden uitbetaald, integraal worden gecumuleerd met de aanvullende uitkering die gedurende dezelfde periode door de werkgever toegekend worden.

b) Regeling voor bedienden

1° Bevindt de werknemer zich in zijn proeftijd, of heeft hij een overeenkomst van bepaalde duur van minder dan drie maanden, maar is hij sedert minder dan een maand tewerkgesteld, dan heeft hij geen recht op het gewaarborgde inkomen.

(1) [Art. 211 en volgende, KB van 03.07.1996] [Art. 87 en volgende, W. van 14.07.1994].
(2) [Art. 52, 56, 57, 70 tot 73, W. van 03.07.1978].
(3) Het inkomensplafond dat werd vastgesteld op 103,2407 EUR werd met 2% verhoogd voor bepaalde categorieën van personen en werd dus op 1 januari 2005 verhoogd tot 105,3055 EUR.

2° Bevindt de werknemer zich in zijn proeftijd, of heeft hij een overeenkomst van bepaalde duur van minder dan drie maanden, maar is hij reeds langer dan een maand tewerkgesteld, dan heeft hij recht op een gewaarborgd inkomen, dat wordt berekend volgens dezelfde principes als uiteengezet in punt 2° van de regeling voor arbeiders. Nochtans verschillen de percentages die worden toegepast voor de berekening van de aanvullende uitkeringen, als volgt: 26,93% in plaats van 25,88% voor het gedeelte van de uitkering dat het maximum niet overschrijdt, en 86,93% in plaats van 85,88% voor het gedeelte van de uitkering boven dit maximum.

3° Is de werknemer aangeworven voor onbepaalde duur of met een contract van bepaalde duur van meer dan drie maanden, dan heeft hij gedurende de eerste dertig dagen van arbeidsongeschiktheid recht op het normale inkomen, hetgeen ten laste valt van de werkgever.

3.2. De uitkeringen betaald door het ziekenfonds

Een gerechtigde werknemer die arbeidsongeschikt is, ontvangt voor elke werkdag van het eenjarige tijdvak dat ingaat op de aanvangsdag van zijn arbeidsongeschiktheid, een uitkering, ofwel voor elke dag van hetzelfde tijdvak die wordt gelijkgesteld met een werkdag, "primaire ongeschiktheidsuitkering" genoemd. Deze wordt berekend op basis van een dagloon dat begrensd wordt tot 103,2407 EUR en mag niet lager zijn dan 55% van het gederfde loon, berekend over een refertetijdvak (*).

Het inkomensplafond wordt evenwel verhoogd met 2% (105,3055 EUR) voor de ongeschiktheden die ten vroegste op 1 januari 2005 een aanvang hebben.

Nochtans mag de uitkering tijdens de eerste dertig dagen van de arbeidsongeschiktheid voor alle gerechtigden niet lager zijn dan 60% van het gederfde loon (zie punt 1) Gewaarborgd inkomen). Vanaf de eenendertigste dag mag de uitkering niet lager zijn dan 60% van hetzelfde loon voor de gerechtigden die personen ten laste hebben of die hun enige inkomen verliezen. Voor gerechtigden zonder personen ten laste en zonder verlies van het enige inkomen wordt het percentage vastgesteld op 55%.

De arbeidsongeschiktheidsuitkering die werklozen gedurende de eerste zes maanden ontvangen wanneer ze ziek worden, mag niet lager zijn dan het bedrag van de werkloosheidsuitkering waarop ze recht hadden.

Bij het bepalen van de periode van zes maanden wordt rekening gehouden met de duur van de periode van zwangerschapsrust onmiddellijk vóór de periode van arbeidsongeschiktheid.

De tijdelijke werklozen en de werklozen die gelijkgesteld zijn met tijdelijke werklozen, zijn evenwel van deze bepaling uitgesloten.

De periode van primaire arbeidsongeschiktheid wordt niet onderbroken bij een onderbreking van minder dan veertien dagen.

(*) Maximumdaguitkering [art. 212, KB van 03.07.1996, gewijzigd door KB van 04.03.2005]. Het maximumbedrag van de vergoeding is vanaf 1 oktober 2004 gelijk aan 93,5067 EUR x 1,1041 = 103,2407 EUR. De maximumdaguitkering bedraagt 60% van het maximumbedrag van de vergoeding: 103,2407 EUR x 60% = 61,94 EUR. De samenwonende gerechtigden mogen derhalve slechts een maximumuitkering genieten van 55% van het maximumloon, hetzij 103,2407 EUR x 55% = 56,78 EUR.
Voor de ongeschiktheden vanaf 1 januari 2005 is de maximumdaguitkering gelijk aan 95,3768 EUR x 1,1041 = 105,3055 EUR. De bedragen van 61,94 EUR en 56,78 EUR worden derhalve respectievelijk 63,18 EUR en 57,92 EUR.

De genoemde periode wordt opgeschort door de tijdvakken van moederschapsbescherming die voorkomen tijdens een periode van primaire ongeschiktheid.

4. De invaliditeit (1)

Duurt de arbeidsongeschiktheid voort na het tijdvak van primaire arbeidsongeschiktheid, dan wordt voor elke werkdag van de arbeidsongeschiktheid, of voor elke daarmee gelijkgestelde dag een zogenaamde "invaliditeitsuitkering" betaald.

Het bedrag van de toegekende invaliditeitsuitkering is voor de gerechtigde met personen ten laste vastgesteld op 65% van het gederfde loon, dat tot hetzelfde bedrag begrensd is als voor de berekening van de primaire arbeidsongeschiktheidsuitkering (zie supra, punt 3) Primaire arbeidsongeschiktheid).

Voor de gerechtigde zonder gezinslast wordt dit bedrag verminderd tot 50 of 40%, naar gelang het al dan niet om het verlies van een enig inkomen gaat.

Het bewijs van de toestand van de gerechtigde wordt geleverd door het feit dat hij hetzij alleen woont, hetzij uitsluitend samenwoont met personen die geen enkel inkomen genieten en niet als personen ten laste worden beschouwd.

Dit bewijs volgt uit informatie verkregen bij het Rijksregister, behoudens de gevallen waarin uit andere bewijsstukken blijkt dat de in aanmerking te nemen toestand niet of niet langer met deze informatie overeenstemt.

De gerechtigde behoudt echter zijn hoedanigheid van "alleenstaande die zijn enig inkomen moet derven" wanneer hij samenwoont met personen die hem toevertrouwd worden in het kader van een van de gereglementeerde vormen van gezinsplaatsing of wanneer hijzelf het voorwerp uitmaakt van een gezinsplaatsing.

Behoudens de grens van een percentage van het gederfde loon, wordt de invaliditeitsuitkering beperkt tot een maximumdagbedrag uitgedrukt in EUR, hetwelk verschilt naar gelang van de aanvangsdatum van de arbeidsongeschiktheid (2).

Houdt de staat van invaliditeit van de gerechtigde op te bestaan gedurende een periode van ten minste 3 maanden, dan wordt de periode van invaliditeit niet onderbroken door deze niet-vergoede periode.

Deze periode wordt opgeschort door de perioden van zwangerschapsbescherming tijdens een periode van invaliditeit.

De uitkeringen (primaire ongeschiktheid en invaliditeit) zijn verschuldigd voor alle dagen van het jaar, met uitzondering van de zondagen. Het bedrag ervan is gekoppeld aan het indexcijfer van de consumptieprijzen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 2 augustus 1971.

Jaarlijks kan op de invaliditeitsuitkering een herwaarderingscoëfficiënt worden toegepast.

---

(1) [Art. 93, W. van 14.07.1994] [Art. 213, 225 tot 227, KB van 03.07.1996].
(2) [KB van 05.05.04, B.S. van 01.06.04. Deze maximumbedragen zijn niet van toepassing voor de gerechtigden wier invaliditeit een aanvang heeft genomen vanaf 1 april 2004].

Behoudens bijzondere bepalingen worden ze in principe door de verzekeringsinstelling aan de rechthebbende uitbetaald tijdens de eerste vijf dagen van de maand volgend op de maand waarop de uitkeringen betrekking hebben.

5. Gerechtigde met persoon ten laste (1)

Onder "gerechtigde met persoon ten laste" wordt verstaan:

a) de gerechtigde die met zijn echtgeno(o)t(e) samenwoont;

b) de gerechtigde die samenwoont met een persoon waarmee hij een feitelijk gezin vormt; die persoon mag evenwel geen bloed- of aanverwant zijn van de gerechtigde tot de derde graad, noch een kind dat recht geeft op gezinsbijslagen of dat ten laste is van een ouder die een onderhoudsplicht heeft;

c) de gerechtigde die samenwoont met een of meer kinderen behoudens de leeftijdsvoorwaarde van 25 jaar;

d) de gerechtigde die samenwoont met een of meer bloed- of aanverwanten tot de derde graad;

e) de gerechtigde die alimentatiegeld betaalt op basis van een rechterlijke beslissing of een notariële akte of op basis van een onderhandse akte neergelegd bij de griffie van de rechtbank in geval van procedure tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed door onderlinge toestemming, en de gerechtigde wiens echtgeno(o)t(e) een gedeelte van zijn uitkeringen ontvangt als bedragen verschuldigd door derden. Deze bepaling is evenwel slechts van toepassing op de gerechtigde zonder persoon ten laste aan wie wegens derving van het enige inkomen een hogere uitkering kan worden toegekend en voor zover het bedrag van het alimentatiegeld of de toegekende sommen ten minste 111,55 EUR bedragen.

f) de gerechtigde die niet in een ziekenhuis, noch in een inrichting of een dienst zoals een rust- en verzorgingstehuis, een tehuis voor psychiatrische verzorging of een centrum voor dagverzorging is opgenomen, noch in voorlopige hechtenis is noch van zijn vrijheid beroofd is en voor wie andermans hulp door de Geneeskundige raad voor invaliditeit als noodzakelijk is erkend, doordat hij ten gevolge van zijn lichamelijke of geestestoestand de gewone handelingen van het dagelijks leven niet alleen kan verrichten.

De personen bedoeld in de punten 1 tot en met 4 kunnen slechts als persoon ten laste worden beschouwd als zij geen enkele beroepsactiviteit uitoefenen en niet effectief aanspraak maken op een pensioen, een rente, een tegemoetkoming of een uitkering krachtens een Belgische of een vreemde wetgeving. Zij moeten bovendien financieel ten laste zijn van de gerechtigde zelf.

De gerechtigde bedoeld in de punten 3 en 4, die tevens samenwoont met andere dan de hierboven opgesomde personen, behoudt slechts de hoedanigheid van werknemer met persoon ten laste wanneer deze andere personen geen enkele beroepsactiviteit uitoefenen en niet werkelijk in het genot zijn van een pensioen, een rente, een tege-

(1) [Art. 225, KB van 03.07.1996].

moetkoming of een uitkering krachtens een Belgische of vreemde wetgeving. Voor de toepassing van deze bepaling worden de bloed- of aanverwanten tot de derde graad van de echtgeno(o)t(e) van de gerechtigde of van de persoon bedoeld in punt 2 gelijkgesteld met bloed- of aanverwanten van de gerechtigde.

Onder beroepsactiviteit wordt verstaan, iedere bezigheid die een inkomen kan opleveren, zelfs indien ze door een tussenpersoon wordt uitgeoefend, en iedere gelijkaardige bezigheid die in een vreemd land of in dienst van een internationale of supranationale organisatie wordt uitgeoefend.

Met deze inkomsten, alsook met voormelde pensioenen, renten, tegemoetkomingen en uitkeringen moet enkel rekening worden gehouden indien het totale bedrag ervan hoger is dan het maximumdagbedrag dat dient als basis voor de werkloosheidsuitkering, vermenigvuldigd met 26. Op 1 oktober 2004 bedraagt het toegestane maximumbedrag van het inkomen 714,88 EUR.

6. Regelmatige werknemer (1)

Om als regelmatig werknemer te worden beschouwd, dient de gerechtigde gelijktijdig aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- sedert ten minste zes maanden de hoedanigheid van uitkeringsgerechtigde hebben. De gerechtigde moet daarenboven 120 of daarmee gelijkgestelde arbeidsdagen tellen. De seizoenarbeider, de arbeider bij tussenpozen of de deeltijds werknemer moet in totaal 400 arbeidsuren of daarmee gelijkgestelde uren tellen;
- over het tijdvak dat ingaat vanaf de datum dat hij gerechtigde is geworden, en loopt tot en met de dag vóór de dag waarop de arbeidsongeschiktheid een aanvang nam, aan een aantal arbeidsdagen of hiermee gelijkgestelde dagen komen van in totaal ten minste driekwart van het totale aantal werkdagen van het beschouwde tijdvak;
- voor de gerechtigden bij wie de invaliditeit ten vroegste ingaat op 1 april 1983, voor het gezamenlijk aantal werkdagen van de referteperiode onder 2, een gemiddeld dagloon kunnen aantonen dat ten minste gelijk is aan 40,7044 EUR indien ze 21 jaar zijn of ouder, 30,5190 EUR indien ze tussen 18 en 20 jaar oud zijn, en 20,3523 EUR indien ze jonger zijn dan 18 jaar (bedragen op 1 januari 2005).

Degene die niet tezelfdertijd aan de drie voorwaarden voldoet, is een niet-regelmatige werknemer. Het onderscheid is van belang voor het vaststellen van de minima inzake uitkeringen. Art. 214, §2, van het KB van 3 juli 1996 bepaalt de minimumuitkering voor invaliden, niet-regelmatige werknemers. Het dagbedrag van de minimuminvaliditeitsuitkering toegekend aan niet-regelmatige werknemers, is gelijk aan het bedrag van het leefloon, geëvalueerd in werkdagen. Vanaf 1 januari 2005 bedraagt deze minimumuitkering:

- met persoon ten laste: 31,67 EUR;
- zonder personen ten laste: 23,75 EUR.

(1) [Art. 224, KB van 03.07.1996].

Met ingang van 1 januari 2005 ziet de tabel van de uitkeringen er als volgt uit:

	Oude maxima (op 01/10/2004)	Nieuwe maxima (op 01/01/2005)
A. Uitkering voor primaire arbeidsongeschiktheid: maximumdaguitkering	61,94 EUR	63,18 EUR
B. Maximumdaguitkering vanaf het tweede jaar arbeidsongeschiktheid:		
1. arbeidsongeschiktheid aanvangend voor 1/10/1974:		
– met gezinslast	42,39 EUR	
– zonder gezinslast	28,37 EUR	
2. arbeidsongeschiktheid aanvangend vanaf 1/10/1974:		
– met gezinslast	61,94 EUR	
– zonder gezinslast	41,30 EUR	
3. arbeidsongeschiktheid aanvangend vanaf 1/04/2004 (*)		
– met gezinslast	67,11 EUR	68,45 EUR
– alleenstaande	51,62 EUR	52,65 EUR
– samenwonenden	41,30 EUR	42,12 EUR
C. Minimumbedrag van de invaliditeitsuitkeringen voor regelmatige werknemers:		
1. met gezinslast	38,73 EUR	
2. zonder gezinslast:		
– alleenstaanden	31,23 EUR	
– samenwonenden	27,73 EUR	
D. Minimumbedrag van de invaliditeitsuitkeringen voor gerechtigden die niet de hoedanigheid van regelmatig werknemers hebben:		
1. met gezinslast	31,67 EUR	
2. zonder gezinslast	23,75 EUR	
E. Uitkering voor begrafeniskosten	148,74 EUR	

(*) Omzendbrief V.I. 2004/110 van 9 april 2004, KB van 05.05.2004, B.S. van 01.06.2004. Vanaf 1 april 2004: verhoging van de maximumvergoedingen voor de alleenstaande invaliden en voor de invaliden met gezinslast waarvan de invaliditeit ten vroegste op 1 april 2004 een aanvang heeft genomen.

7. Berekening van de uitkeringen (1)

De uitkering (gederfd loon) wordt berekend op basis van het gemiddelde dagloon. Het gemiddelde dagloon omvat alle bedragen of voordelen waarop de werknemer ter uitvoering van zijn arbeidsovereenkomst aanspraak kan maken en waarop inhoudingen voor de sociale zekerheid verschuldigd zijn, met uitsluiting van het bijkomende vakantiegeld en het loon dat betrekking heeft op overwerk.

Op wettelijke feest- en zondagen na, worden alle dagen van het jaar als werkdagen beschouwd.

Voor het vaststellen van de dagen waarvoor uitkeringen kunnen worden verleend, worden de wettelijke feestdagen op dezelfde grond in aanmerking genomen als werkdagen.

(1) [Art. 22 en 23, Verordening van 16.04.1997].

- Voor de werknemer die recht heeft op een vast maandloon, is het gemiddelde dagloon gelijk aan 1/26e van het maandloon.
- Bij de werknemer wiens loon schommelt, wordt het gemiddelde dagloon verkregen door het normale loon van de arbeidscyclus te delen door het aantal werkdagen waaruit deze cyclus is samengesteld.
- Bij andere categorieën van rechthebbenden voorziet de reglementering eveneens in specifieke regels voor de berekening van het gederfde loon.

8. Inhouding van 3,5% op de invaliditeitsuitkeringen

Een bijdrage van 3,5% op de invaliditeitsuitkeringen wordt ten voordele van de pensioensector gevestigd.

Deze inhouding is niet verschuldigd op de primaire arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Deze mag niet tot gevolg hebben dat het bedrag van de uitkering lager wordt dan een zekere dagdrempel, verschillend naargelang de betrokkene al dan niet gezinslast heeft.

Vanaf 1 januari 2005 bedraagt deze drempel:

– 39,85 EUR voor de gerechtigden zonder gezinslast;
– 48,00 EUR voor de gerechtigden met gezinslast.

B. Uitkeringen voor begrafeniskosten (1)

(Zie supra, Afdeling 2.2)

Afdeling 4. Voorwaarden voor toekenning en behoud van het recht op uitkeringen

A. Uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid

1. Voorwaarden om op het recht aanspraak te kunnen maken

4.1. Aansluiting of inschrijving bij een verzekeringsinstelling

(Zie Titel I, II. Toekenningsvoorwaarden)

4.2. Wachttijd (2)

De gerechtigde werknemers moeten in een tijdvak van 6 maanden minimum honderdtwintig arbeidsdagen aantonen. De seizoenarbeiders, de arbeiders bij tussenpozen en de deeltijdse werknemers volbrengen hun wachttijd indien zij over een periode van zes maanden 400 arbeidsuren presteren. Het refertetijdvak wordt evenwel verlengd tot 18 maanden voor degenen die zich wegens hun arbeidsregeling in de onmogelijkheid bevinden hun wachttijd te vervullen.

Met arbeidsdagen worden met name gelijkgestelde de dagen van inactiviteit die voortvloeien uit een arbeidsongeval of beroepsziekte, de dagen wettelijke vakantie, de dagen van onvrijwillige gecontroleerde werkloosheid, de dagen lock-out of van staking.

(1) [Art. 110, W. van 14.07.1994].
(2) [Art. 203 en 205, KB van 03.07.1996].

In bepaalde gevallen kan vermindering van de duur van de wachttijd of vrijstelling van wachttijd worden bekomen.

4.3. Minimumwaarde van de bijdragebescheiden (1)

De gerechtigde werknemers moeten het bewijs leveren dat zij voor deze zelfde periode de bijdragen voor de sector uitkeringen werkelijk hebben betaald (zie punt b). Deze moeten een minimumbedrag bereiken of met persoonlijke bijdragen worden aangevuld.

De werknemers moeten hun hoedanigheid van gerechtigde bewijzen aan de hand van een bewijsstuk van de bijdragen, afgeleverd door de verzekeringsinstelling.

2. Behoud van het recht op de uitkeringen (2)

De gerechtigden die aan de hoger genoemde voorwaarden hebben voldaan, behouden het recht op uitkeringen tot het einde van het kwartaal volgend op datgene tijdens hetwelk zij hun wachttijd hebben beëindigd.

De gerechtigden die vrijgesteld zijn van het volbrengen van de wachttijd, behouden het recht op diezelfde prestaties tot het einde van het derde kwartaal dat volgt op dat tijdens hetwelk zij de hoedanigheid van gerechtigde bekomen hebben.

De gerechtigden kunnen deze prestaties blijven genieten, op voorwaarde dat zij voor het tweede en derde kwartaal vóór het kwartaal tijdens hetwelk zij er een beroep op doen, het bewijs leveren dat:

- zij de hoedanigheid van gerechtigde gedurende 120 arbeidsdagen (of, voor de seizoenarbeiders, de arbeiders bij tussenpozen en de deeltijdse werknemers 400 arbeidsuren) of gelijkgestelde dagen behouden;
- de bijdragen voor de sector uitkeringen werden betaald en het minimumbedrag werd bereikt of met persoonlijke bijdragen werd aangevuld.

Een gerechtigde die aan het einde van een kwartaal uitkeringen ontvangt, blijft deze ontvangen tot het einde van de lopende ongeschiktheid.

3. Weigering van de uitkeringen (3)

In diverse gevallen kan de werknemer geen aanspraak maken op uitkeringen. Dit is met name het geval voor:
- de periode waarop hij recht heeft op loon. Onder vergoeding moeten alle bedragen of voordelen worden verstaan waarop een werknemer recht heeft bij het uitvoeren van zijn arbeidsovereenkomst;

(1) [Art. 128, W. van 14.07.1994].
(2) [Art. 129 en 130, W. van 14.07.1994].
(3) [Art. 103 en volgende, W. van 14.07.1994] [Art. 228, KB van 03.07.1996].

- de periode gedekt door het vakantiegeld, dit wil zeggen de dagen wettelijke vakantie die samenvallen met een tijdvak van arbeidsongeschiktheid, op voorwaarde dat de arbeidsongeschiktheid een aanvang heeft genomen tijdens de vakantieperiode, evenals de dagen wettelijke vakantie die vóór het einde van ieder vakantiejaar omwille van de arbeidsongeschiktheid niet door de gerechtigde kunnen worden genomen.
  Na een schriftelijk verzoek van de gerechtigde worden de vakantiedagen over het tijdvak begrepen tussen de datum van dit verzoek en het einde van het vakantiejaar aangerekend.
- de periode waarin hij aanspraak kan maken op een vergoeding die is verschuldigd wegens verbreking of beëindiging van de arbeidsovereenkomst;
- de periode waarin hij een vergoeding ontvangt die wordt gewaarborgd door een Belgische of buitenlandse wet wegens tijdelijke of definitieve stopzetting van de gewone beroepsactiviteit, die schadelijk is voor de gezondheid of dit kan zijn;
- de periode waarin hij ingevolge een Belgische of buitenlandse wetgeving een aanspraak kan doen op werkloosheidsuitkeringen;
- de periode waarin hij, in toepassing van de bepalingen van de wetgeving inzake de arbeidsongevallen en beroepsziekten, een uitkering wegens tijdelijke en totale arbeidsongeschiktheid ontvangt omdat een nieuwe tewerkstelling wordt beëindigd;
- voor de periode gedurende dewelke een beroep kan worden gedaan op een onderbrekingsuitkering bij volledige onderbreking van de loopbaan.

Evenwel kan de werknemer, onder de door de Koning vastgestelde voorwaarden, de toestemming bekomen om van vergoedingen wegens arbeidsongeschiktheid te genieten, indien hij recht heeft op een van de hierboven genoemde voordelen, of in afwachting van het verkrijgen van een van deze voordelen.

- de periode waarin een werkneemster recht heeft op zwangerschapsuitkeringen.

4. Vermindering van de uitkeringen (1)

In geval van cumulatie:
- met een tegemoetkoming aan gehandicapten, al dan niet aangevuld met een beroepsinkomen;
- met een ouderdoms-, rust-, anciënniteitspensioen, al dan niet aangevuld met een beroepsinkomen of een tegemoetkoming aan gehandicapten;
- met een beroepsinkomen dat voortvloeit uit een vooraf toegelaten arbeid, al dan niet aangevuld met een tegemoetkoming aan gehandicapten;
- is het bedrag van de arbeidsongeschiktheidsuitkering gelijk aan: (een percentage van de arbeidsongeschiktheidsuitkering voor gerechtigden met personen ten laste) – (de tegemoetkoming, het pensioen of de uitkering, aangevuld met het beroepsinkomen).

Het percentage bedraagt:
- 150% (als personen ten laste en enkel een tegemoetkoming aan gehandicapten of pensioen);
- 125% (als geen personen ten laste en enkel een tegemoetkoming aan gehandicapten of pensioen);
- 170% (als personen ten laste en zowel een tegemoetkoming aan gehandicapten of pensioen en een beroepsinkomen);

(1) [Art. 108, W. van 14.07.1994] [Art. 229 en volgende, KB van 03.07.1996].

- 145% (als geen personen ten laste en zowel een tegemoetkoming aan gehandicapten of pensioen en een beroepsinkomen).

De arbeidsongeschiktheidsuitkering is maximum het dagbedrag van de uitkering dat men zou kunnen krijgen als er geen cumulatie was.
In geval van cumulatie met vooraf toegelaten arbeid, is het bedrag van de arbeidsongeschiktheidsuitkering gelijk aan: (dagbedrag van de arbeidsongeschiktheidsuitkering toegekend bij afwezigheid van cumulatie) – (brutobedrag van het in werkdagen gewaardeerde beroepsinkomen verminderd met de persoonlijke socialezekerheidsbijdragen).

Het bedrag van het in werkdagen gewaardeerde beroepsinkomen wordt slechts in aanmerking genomen ten belope van het volgende percentage bepaald per inkomensschijf:

Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen werknemers – Vermindering in geval van cumulatie met vooraf toegelaten arbeid (bedragen per 1 januari 2005)	
Beroepsinkomen	In aanmerking genomen %
0 – 10,00 (*) EUR	0%
10,00 – 20,00 EUR	25%
20,00 – 30,00 EUR	50%
Meer dan 30,00 EUR	75%

De premies, aandelen in de winst, dertiende maand, gratificaties en andere gelijkaardige voordelen die jaarlijks worden betaald, worden geacht deel uit te maken van het beroepsinkomen van de vier kwartalen volgend op dat waarin ze zijn verleend.

De gerechtigde die geen persoon ten laste heeft en die in een gevangenis is opgesloten of in een inrichting voor sociale bescherming is geïnterneerd, heeft recht op een uitkering die met de helft is verminderd. De niet-verminderde uitkering kan evenwel worden toegekend vanaf de eerste dag van voorwaardelijke invrijheidstelling of van voorlopige invrijheidstelling, en indien de gerechtigde toestemming heeft bekomen om de instelling te verlaten gedurende een onafgebroken periode van ten minste 7 dagen.

De uitkering wegens arbeidsongeschiktheid wordt verminderd met 10% zolang de gerechtigde weigert zich te onderwerpen aan een programma van functionele of beroepsomscholing, aanbevolen door de verzekeringsinstelling en waartoe is beslist door de geneesheren-directeurs.

B. Uitkeringen voor begrafeniskosten

Bij overlijden van een gerechtigde die zich al dan niet in een toestand van erkende ongeschiktheid bevindt, of van een gepensioneerde werknemer wordt 148,74 EUR uitbetaald als uitkering voor begrafeniskosten (zie Afdeling 2.2).

(*) Omzendbrief V.I. 2004/411 van 24 december 2004 – Verhoging van het bedrag van de inkomensschijven van 8,32 tot 9,06 EUR. Op 1 januari 2005 en rekening houdend met de indexering beloopt dit bedrag 10,00 EUR.

Afdeling 5. Vaststelling van de staat van arbeidsongeschiktheid

A. De aangifteverplichting (1)

Is er geen wettelijk vermoeden van arbeidsongeschiktheid, dan moet de staat van arbeidsongeschiktheid worden vastgesteld.

Bij ontstentenis van een erkende dienst voor geneeskundige controle:

Is er in de onderneming geen erkende dienst voor geneeskundige controle, dan moet de gerechtigde, uiterlijk de tweede kalenderdag na de aanvang van zijn ongeschiktheid, aan de adviserend geneesheer van zijn verzekeringsinstelling, per post, waarbij de poststempel als bewijs geldt, een geneeskundig getuigschrift zenden – of dit tegen ontvangstbewijs overhandigen – dat is ingevuld, gedateerd en ondertekend, en waarin de redenen van de ongeschiktheid worden vermeld.

De gerechtigde die bij de aanvang van zijn arbeidsongeschiktheid gecontroleerd werkloze is, kan ofwel de formaliteiten vervullen die in het vorige lid zijn opgenomen, ofwel een door het werkloosheidsbureau uitgereikte kennisgeving van arbeidsongeschiktheid zenden aan de adviserend geneesheer van zijn verzekeringsinstelling.

Voor de gerechtigde die bij de aanvang van zijn arbeidsongeschiktheid verbonden is door een arbeidsovereenkomst voor arbeider of bediende, wordt de termijn evenwel verlengd tot de veertiende (zie Afdeling 3, punt 3, 1), respectievelijk de achtentwintigste (zie eveneens Afdeling 3, punt 3, 1) kalenderdag te rekenen vanaf de aanvang van de arbeidsongeschiktheid. In geval van een herval wordt de termijn van twee dagen verlengd ten belope van het saldo van veertien of achtentwintig kalenderdagen.

De gerechtigde van wiens arbeidsongeschiktheid aangifte is gedaan als arbeidsongeval, is vrijgesteld van deze aangifteverplichting.

Ingeval er een erkende dienst voor geneeskundige controle is:

Doet een werkgever een beroep op een erkende dienst voor geneeskundige controle, dan moet de gerechtigde alleen bij deze dienst aangifte doen van zijn ongeschiktheid. In dit geval wordt het begin van de toestand van arbeidsongeschiktheid door de geneesheer van de erkende controledienst vastgesteld.

Duurt de arbeidsongeschiktheid echter langer dan het tijdvak ten laste van de werkgever (zie Afdeling 3, punt 3, 1), dan wordt het dossier overgemaakt aan de adviserend-geneesheer van de verzekeringsinstelling die hiervoor uitsluitend bevoegd is.

Indien een gerechtigde, in de loop van de zes opeenvolgende maanden gerekend van datum tot datum, tot viermaal toe van uitkeringen heeft genoten, brengt de adviserend-geneesheer van de verzekeringsinstelling of, subsidiair, de geneesheerinspecteur van de Dienst voor geneeskundige evaluatie en controle (2) van het RIZIV hem ter kennis dat hij, van zodra zich een nieuwe arbeidsongeschiktheid voordoet, en vanaf de eerste dag ervan, een formulier “Aangifte arbeidsongeschiktheid” moet invullen, dateren en

(1) [Art. 2 en volgende, V. van 16.04.1997].
(2) Verordening van 15 september 2004, B.S. van 25 november 2004, 1e Ed.

tekenen, dat dezelfde dag per post moet worden teruggestuurd of tegen ontvangstbewijs moet worden terugbezorgd of, bij ontstentenis, volgens dezelfde modaliteiten en binnen dezelfde termijn, een medisch attest waarin de redenen van de ongeschiktheid worden opgegeven.

In bepaalde gevallen kan nochtans van deze bepalingen worden afgeweken.

Eens de arbeidsongeschiktheid is aangegeven, moet de gerechtigde ter beschikking blijven van de diensten van de verzekeringsinstelling en het RIZIV.

B. Inlichtingenblad en attest (1)

Zodra de verzekeringsinstelling kennis heeft genomen van de aanvang van de ongeschiktheid, stuurt deze een inlichtingenblad naar de gerechtigde en, in voorkomend geval, een attest over de voorwaarden voor verzekering die zijn vereist in het kader van de sector uitkeringen van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, alsook een bewijs van werkhervatting of werkloosheid.

De ondernemingen die modellen van inlichtingenbladen of attesten in vereenvoudigde vorm wensen te gebruiken, dienen deze aan te vragen bij de leidend ambtenaar van de dienst uitkeringen of bij de gevolmachtigde ambtenaar, die hierover zal beslissen.

De gerechtigde stuurt het inlichtingenblad, en eventueel het attest, ingevuld en ondertekend door de werkgever, door hemzelf of eventueel door de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening, de Kas voor werkloosheidsuitkeringen of de uitbetalingsinstelling van de vergoedingen inzake arbeidsongevallen of beroepsziekten zo spoedig mogelijk naar zijn verzekeringsinstelling.

C. De geneeskundige beslissing (2)

Bij afwezigheid van een erkende dienst voor geneeskundige controle:

De adviserend geneesheer van de verzekeringsinstelling oordeelt, eventueel na onderzoek, en ten laatste drie dagen na ontvangst van de bescheiden betreffende de vaststelling van arbeidsongeschiktheid, of bij de arbeidsongeschiktheid wordt voldaan aan de voorwaarden om op de uitkeringen aanspraak te maken.

Hij deelt zijn beslissing van aanvang of einde van de arbeidsongeschiktheid binnen dezelfde termijnen mee aan de gerechtigde (in sommige gevallen kan deze termijn evenwel worden verhoogd tot 5 dagen). Gelijktijdig zendt hij een kopie van de kennisgeving aan de verzekeringsinstelling.

Eveneens kan hij ertoe besluiten om de gerechtigde te laten controleren door een geneesheer-inspecteur. Deze laatste zal zijn beslissing, in voorkomend geval, onmiddellijk meedelen aan de gerechtigde en de adviserend geneesheer.

Bij aanwezigheid van een erkende Dienst voor geneeskundige controle:

(1) [Art. 10, V. van 16.04.1997].
(2) [Art. 11 en 13, V. van 16.04.1997].

De geneesheer van de erkende Controledienst spreekt zich uit over de gevallen van ongeschiktheid die bij hem worden aangegeven, deelt zijn beslissing mee aan de gerechtigde en stuurt eventueel, al naar gelang van het geval, een exemplaar van deze kennisgeving, alsook een kennisgeving van zijn medische vaststellingen en conclusies naar de adviserend geneesheer van de instelling.

De kennisgeving aan de gerechtigde vindt plaats tijdens het onderzoek dat de geneesheer zal verrichten, ofwel binnen de twee kalenderdagen volgend op de ontvangst van de bescheiden betreffende de vaststelling van de arbeidsongeschiktheid.

D. De controle (1)

De gerechtigde die zich in een staat van arbeidsongeschiktheid bevindt, is verplicht gevolg te geven aan iedere oproeping voor een controleonderzoek dat wordt opgelegd door de adviserend geneesheer van zijn verzekeringsinstelling, de Dienst voor geneeskundige evaluatie en controle of de Geneeskundige raad voor invaliditeit.

Is de gerechtigde omwille van zijn gezondheidstoestand niet bij machte zich naar de plaats van de controle te begeven, dan kan hij op verzoek van de adviserend geneesheer worden onderzocht door de geneesheer-inspecteur van de dienst voor geneeskundige evaluatie en controle.

E. Einde van de arbeidsongeschiktheid (2)

Indien de adviserend geneesheer of de geneesheer-inspecteur na onderzoek van oordeel is dat de vereiste graad van arbeidsongeschiktheid niet meer aanwezig is, of dat de gerechtigde het werk op een bepaalde dag kan hervatten, overhandigt hij hem, tegen ontvangstbewijs, een formulier “einde arbeidsongeschiktheid” waarop wordt vermeld vanaf welke dag hij het werk moet hervatten of zich als werkzoekende moet laten inschrijven bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening. Tegen deze beslissing kan de gerechtigde binnen de drie maanden na de kennisgeving beroep aantekenen bij de bevoegde arbeidsrechtbank.

Behalve indien de geneesheer van de erkende Controledienst de betrokkene het werk doet hervatten tijdens de periode waarin de gerechtigde ten laste van zijn werkgever, gedurende de 14 dagen of de eerste 30 dagen arbeidsongeschiktheid (zie Afdeling 3, punt 3, 1), aanspraak kan maken op de betaling van het gewaarborgde loon, overhandigt de gerechtigde aan zijn verzekeringsinstelling, binnen de acht dagen na de beëindiging van elke arbeidsongeschiktheid, een bewijs dat is ingevuld, gedateerd en ondertekend door de werkgever of door de diensten van de instelling die de werkloosheidsuitkeringen betaalt, op hetwelk de datum is aangegeven waarop de betrokkene het werk heeft hervat of zich bij de werkloosheidscontrole heeft aangemeld.

Wanneer de gerechtigde spontaan het werk hervat, wordt de adviserend geneesheer daarvan verwittigd door de verzekeringsinstelling waar de gerechtigde zijn werkhervatting moet aangeven.

(1) [Art. 15, V. van 16.04.1997].
(2) [Art. 167, W. van 14.07.1994] [Art. 17, V, van 16.04.1997].

F. Toestand van invaliditeit

Indien de arbeidsongeschiktheid voortduurt na het tijdvak van primaire ongeschiktheid, wordt de toestand van invaliditeit vastgesteld door de Geneeskundige Raad voor Invaliditeit, dit op basis van een verslag, opgemaakt door de adviserend geneesheer van de verzekeringsinstelling, dat alle gegevens bevat aan de hand waarvan de toestand van invaliditeit kan worden vastgesteld.

De invaliditeit wordt niet onderbroken door een werkhervatting van minder dan drie maanden, en evenmin door een periode van zwangerschapsrust.

II. De regeling voor zelfstandigen

Afdeling 1. De administratieve organisatie

A. Het Beheerscomité van de Dienst voor uitkeringen

[Art. 39-43, KB van 20.07.1971]

De Dienst voor uitkeringen, wat betreft de zelfstandigen, wordt beheerd door een afzonderlijk Beheerscomité, samengesteld uit de vertegenwoordigers van de zelfstandigen en de verzekeringsinstellingen.

Het Beheerscomité is als volgt samengesteld:

- drie leden die de landbouwers vertegenwoordigen, elf leden die de andere zelfstandigen vertegenwoordigen. Van deze leden wordt één lid benoemd tot voorzitter en een ander tot vice-voorzitter;
- zes leden gekozen uit de kandidaten voorgedragen door de verzekeringsinstellingen; een van de leden wordt tevens benoemd tot vice-voorzitter.

Allen worden benoemd door de Koning.

Het Beheerscomité vergadert na een oproeping door de voorzitter, hetzij op initiatief van deze laatste, hetzij op verzoek van de Minister van Sociale Zaken, hetzij op het verzoek van drie leden, dat ten minste schriftelijk is geformuleerd en waarin het onderwerp van de vergadering wordt vermeld.

Het Comité heeft, wat de verzekering arbeidsongeschiktheid voor zelfstandigen betreft, met name de volgende bevoegdheden:

- uit eigen initiatief of op verzoek van de Minister van Sociale Zaken adviezen uitbrengen betreffende de wijziging van de wettelijke of reglementaire bepalingen die de toekenning van de prestaties beogen;
- het reservefonds beheren dat is opgebouwd uit boni bij het beheer van de verzekering;
- de rekeningen afsluiten en de begroting van de prestaties opmaken; die rekeningen en die begroting omvatten afzonderlijk de primaire ongeschiktheidsuitkeringen, de invaliditeitsuitkeringen en de moederschapsuitkeringen;
- aan het Algemeen Comité de begroting voorstellen van de administratiekosten van de Dienst voor uitkeringen;
- de rapporten onderzoeken die worden voorgelegd door de Dienst voor geneeskundige controle of de Dienst voor Administratieve Controle, en de Minister van Sociale Zaken op de hoogte brengen van de maatregelen die hij voorstelt of die hij heeft vastgesteld;
- besluiten binnen het kader van zijn bevoegdheid over de rechtsvorderingen.
- Niet alle bevoegdheden zijn hier vermeld;

Zie art. 41 KB 20.07.1971.

De zitting van het Comité is geldig indien minstens de helft van de leden aanwezig is.

De beslissingen worden genomen bij gewone meerderheid van stemmen van de leden die stemgerechtigd zijn en aan de stemming deelnemen.

B. De speciale afdeling van de Technische intermutualistische raad

[Art. 47-48, KB van 20.07.1971]

Deze afdeling wordt opgericht bij de Technische intermutualistische raad (zie stelsel voor werknemers, afdeling 1, punt 3) en heeft tot taak adviezen uit te brengen over de problemen betreffende de toekenning van de prestaties met het oog op het onderzoek ervan door het Beheerscomité.

De afdeling is samengesteld uit:

- een lid dat de landbouwers vertegenwoordigt en vijf leden die de andere zelfstandigen vertegenwoordigen;
- acht leden gekozen uit de kandidaten die zijn voorgedragen door de verzekeringsinstellingen.

Deze leden worden benoemd door de Koning, die de voorzitter onder hen aanwijst.

Afdeling 2. De rechthebbenden

[Art. 3, KB van 20.07.1971]

De rechthebbenden van de uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid zijn de volgende:

- de zelfstandigen en helpers die onderworpen zijn aan het sociaal statuut der zelfstandigen, behalve de zelfstandigen in bijberoep en de zelfstandigen in hoofdberoep die gelijkgesteld zijn met de zelfstandigen in bijberoep, of de personen die de pensioenleeftijd hebben bereikt;
- de zelfstandigen die zijn toegelaten tot de voortgezette verzekering op het vlak van pensioen;
- de vroegere kolonisten die betalingen verrichten met het oog op het behoud van hun pensioenrechten;
- de zelfstandigen die hun activiteit hebben onderbroken wegens ziekte of invaliditeit en die hun pensioenrechten behouden;
- de personen wiens arbeidsongeschiktheid binnen het stelsel voor zelfstandigen is erkend;
- de verzekeringsplichtige meewerkende echtgenoten van zelfstandigen.

Afdeling 3. De prestaties

A. Begrippen van arbeidsongeschiktheid

[Art. 18, 19, KB van 20.07.1971]

Wordt erkend als verkerend in een staat van arbeidsongeschiktheid, de gerechtigde die, omwille van functionele letsels of stoornissen, een einde heeft moeten maken aan de uitvoering van taken die zijn activiteit als zelfstandige betreffen en die hij vóór de aanvang van zijn arbeidsongeschiktheid op zich nam. Bovendien kan hij

geen enkele beroepsactiviteit uitoefenen, noch als zelfstandige of helper, noch in een andere hoedanigheid.

Oefende de gerechtigde op het ogenblik dat de arbeidsongeschiktheid is aangevangen, geen beroepsactiviteit meer uit, dan wordt de staat van ongeschiktheid beoordeeld in samenhang met de activiteit als zelfstandige die hij laatst heeft uitgeoefend.

Een periode van arbeidsongeschiktheid kan slechts worden erkend op voorwaarde dat er geen ononderbroken periode van meer dan 30 dagen is verstreken tussen de aanvangsdatum van de arbeidsongeschiktheid en de laatste dag van een periode gedurende dewelke de gerechtigde de hoedanigheid van zelfstandige had.

B. Vermoedens van arbeidsongeschiktheid

[Art. 21 tot 23bis, KB van 20.07.1971]

Van de staat van arbeidsongeschiktheid wordt verondersteld dat hij bestaat met name wanneer de gerechtigde wordt opgenomen in een door de Minister van Volksgezondheid erkende verpleeginrichting of een militair ziekenhuis. Er wordt verondersteld dat deze toestand met name is blijven bestaan:

- tijdens de tijdvakken van herscholing of revalidatie;
- gedurende de perioden van tewerkstelling door een beschutte werkplaats;
- gedurende een periode van ten hoogste zes maanden voor de gerechtigde die, met het oog op zijn herintreding in het arbeidsproces en met toestemming van de adviserend geneesheer, is begonnen met de uitoefening van een andere zelfstandige activiteit, een activiteit als helper of om het even welke andere beroepsactiviteit;
- gedurende de periode (ten hoogste 18 maanden) tijdens dewelke de gerechtigde met voorafgaande toestemming van de adviserend geneesheer, en met het oog op zijn herintreding in het arbeidsproces, een deel van de activiteiten die hij uitoefende op het ogenblik dat de staat van arbeidsongeschiktheid is aangevangen, opnieuw heeft opgenomen.

C. Primaire ongeschiktheid

[Art. 6 tot 9bis, KB van 20.07.1971]

Men onderscheidt 2 periodes van primaire ongeschiktheid:

- het tijdvak van primaire niet-vergoedbare ongeschiktheid;
- het tijdvak van primaire vergoedbare ongeschiktheid.

Het tijdvak van primaire niet-vergoedbare ongeschiktheid heeft betrekking op de eerste maand van de arbeidsongeschiktheid, het tijdvak van primaire vergoedbare ongeschiktheid op de volgende elf maanden. Het tijdvak van invaliditeit gaat in zodra het tijdvak van primaire vergoedbare ongeschiktheid is verstreken.

Tijdens het tijdvak van primaire vergoedbare ongeschiktheid ontvangt de gerechtigde een uitkering wegens primaire ongeschiktheid waarvan het bedrag als volgt wordt vastgesteld (bedragen op 1 januari 2005), al naar gelang de betrokkene al dan niet personen ten laste heeft:

- zonder persoon ten laste : 23,56 EUR (1)
- met persoon ten laste : 31,14 EUR

Bovendien kan de gerechtigde die zich in een staat van primaire arbeidsongeschiktheid bevindt en die niet is opgenomen in een inrichting of een dienst zoals een rust- en verzorgingstehuis, een psychiatrisch verzorgingstehuis en centrum voor dagverzorging, vanaf de vierde maand van de arbeidsongeschiktheid aanspraak maken op een forfaitaire tegemoetkoming voor hulp van derden. Deze dagelijkse vergoeding bedraagt 5,37 EUR (sedert 1 januari 2005).

Bij een onderbreking van de staat van arbeidsongeschiktheid van minder dan veertien dagen, wordt verondersteld dat hiermee het tijdvak van primaire ongeschiktheid met of zonder vergoeding niet is onderbroken.

D. De invaliditeit

[Art. 10 tot 12ter, KB van 20.07.1971]

Tijdens het tijdvak van invaliditeit ontvangt de gerechtigde een invaliditeitsuitkering waarvan het bedrag varieert naar gelang de betrokkene al dan niet personen ten laste heeft en al dan niet zijn onderneming heeft stopgezet. Op 1 januari 2004 zijn de bedragen als volgt:

Invaliditeit:
- zonder gezinslast : 23,51 EUR
- met gezinslast : 31,35 EUR

Invaliditeit na sluiting van de onderneming of volledige stopzetting van de activiteit:
- zonder gezinslast : 25,78 EUR (2)
- met gezinslast : 34,38 EUR

Bij een onderbreking van de staat van arbeidsongeschiktheid van minder dan drie maanden, wordt verondersteld dat het tijdvak van invaliditeit niet is onderbroken.

De uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid en invaliditeit zijn verschuldigd voor alle dagen van het jaar, behalve voor de zondagen. Deze worden steeds door de verzekeringsinstelling uitbetaald.

De rechthebbenden op invaliditeitsuitkeringen met gezinslast hebben recht op een forfaitaire tegemoetkoming voor hulp van derden indien de behoefte aan hulp van derden wordt erkend, dit volgens dezelfde voorwaarden als uiteengezet in punt 3 dat voorafgaat, en volgens hetzelfde bedrag.

Afdeling 4. Voorwaarden van toekenning en behoud

A. De aansluiting

[Art. 4, KB van 20.07.1971]

Een zelfstandige moet voor de verzekering geneeskundige verzorging aangesloten zijn bij een ziekenfonds, of zich inschrijven bij de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. Deze aansluiting of inschrijving is gericht op de verzekering tegen

(1) KB van 10 juli 2002, B.S. van 19 juli 2002.
(2) KB van 10 juli 2002, B.S. van 19 juli 2002.

arbeidsongeschiktheid. De verzekeringsplichtige meewerkende echtgeno(o)t(e) van een zelfstandige moet aangesloten of ingeschreven zijn bij dezelfde verzekeringsinstelling als de zelfstandige.

B. De wachttijd

[Art. 14 en volgende, KB van 20.07.1971]

De gerechtigde moet een wachttijd van zes maanden hebben volbracht, die ingaat bij de aanvang van het eerste kalenderkwartaal voor hetwelk de verschuldigde bijdrage werd betaald (zie volgend punt 3).

In sommige gevallen kan een vermindering van de duur van de wachttijd of de vrijstelling van de wachttijd worden bekomen.

C. De bijdragen

[KB nr. 38 van 27.07.1967]

De zelfstandige dient aan zijn sociale verzekeringskas de bijdragen te betalen die hij verschuldigd is. Het zijn bijdragen die worden uitgedrukt in een percentage van de beroepsinkomsten.

D. Weigering van de uitkeringen

[Art. 26 tot 28, KB van 20.07.1971]

De uitkeringen worden met name geweigerd, zoals het geval is bij het stelsel voor werknemers, wanneer de normale pensioenleeftijd is bereikt, evenals bij ongevallen die voortvloeien uit een ernstige fout begaan door de rechthebbende.

E. Vermindering van de uitkeringen

[Art. 29, 31 en 32, KB van 20.07.1971]

Deze worden verminderd met het bedrag van de uitkeringen, schadevergoedingen of tegemoetkomingen die in toepassing van een andere wetgeving of reglementering of krachtens het gemeen recht aan de betrokkene worden uitgekeerd.

De uitkeringen worden met de helft verminderd bij rechthebbenden zonder personen ten laste die in de gevangenis zijn opgesloten of geïnterneerd zijn in een instelling voor sociale bescherming.

Een vermindering van 10% wordt met name toegepast wanneer de rechthebbende weigert zich te onderwerpen aan een programma inzake revalidatie of herscholing.

Afdeling 5. Vaststelling van de staat van arbeidsongeschiktheid

A. Verplichting van aangifte

[Art. 53 en 54, KB van 20.07.1971]

Een tijdvak van arbeidsongeschiktheid kan slechts ingaan wanneer de gerechtigde zijn staat van arbeidsongeschiktheid heeft laten vaststellen.

De gerechtigde moet binnen de 28 dagen een getuigschrift van arbeidsongeschiktheid, volledig ingevuld, gedateerd en ondertekend en dat zijn ongeschiktheid aantoont, over de post aan de adviserend geneesheer van zijn verzekeringsinstelling zenden, waarbij de poststempel bewijskracht heeft, of hem dit tegen bewijs van ontvangst afgeven. Dit getuigschrift maakt de verklaring van arbeidsongeschiktheid uit.

B. De medische beslissing

[Art. 59 en 60, KB van 20.07.1971]

Het begin, het voortduren, het wederoptreden, de duur en het einde van de arbeidsongeschiktheid tijdens de tijdvakken van primaire ongeschiktheid worden vastgesteld door de adviserend geneesheer van de verzekeringsinstelling of, in bepaalde gevallen, door de geneesheer-inspecteur van de Dienst voor geneeskundige controle.

De adviserend geneesheer deelt zijn beslissing mee aan de gerechtigde. Hij zendt hiervan een kopie naar de verzekeringsinstelling. Indien de beslissing daarentegen is genomen door de geneesheer-inspecteur, dan brengt deze laatste dit ter kennis van de gerechtigde en de adviserend geneesheer.

C. Inlichtingenblad

[Art. 63, KB van 20.07.1971]

Zodra hij het formulier "verklaring van arbeidsongeschiktheid" heeft ontvangen, zendt de adviserende geneesheer aan de gerechtigde het inlichtingenblad voor de berekening van de uitkeringen, evenals de vragenlijst betreffende de beroepsactiviteit van de gerechtigde, die door de betrokkene onverwijld aan de verzekeringsinstelling moeten worden teruggestuurd.

De adviserend geneesheer of de geneesheer-inspecteur neemt een beslissing, hierbij ondermeer steunend op de gegevens vervat in de verklaring van arbeidsongeschiktheid en in de vragenlijst betreffende de beroepsactiviteit van de gerechtigde. De adviserend geneesheer kan aan het R.S.V.Z. vragen een onderzoek te doen aangaande de beroepsactiviteiten van de gerechtigde en stuurt hiertoe aan het voormeld Instituut een kopie van de vragenlijst ingevuld door de betrokkene. Het enquêteverslag wordt binnen een termijn van dertig dagen opgestuurd aan de adviserend geneesheer. Dit verslag kan ook op eigen initiatief door het voormelde Instituut worden opgemaakt met het oog op de toezending ervan aan de adviserend geneesheer.

D. De controle

[Art. 64 en volgende, KB van 20.07.1971]

De gerechtigde is verplicht in te gaan op iedere oproeping voor een onderzoek uitgaande van de adviserend geneesheer van de Verzekeringsinstelling, van de Dienst voor geneeskundige controle of de Geneeskundige raad voor invaliditeit.

Ingeval de gerechtigde niet bij machte is zich te verplaatsen, is hij verplicht hiervan onmiddellijk mededeling te doen aan het adres aangegeven op de oproeping, en hij moet zich vanaf dit ogenblik en gedurende ten hoogste acht dagen ter beschikking houden van de controle op het door hem aangegeven adres, totdat hem de datum werd bericht waarop het onderzoek is uitgesteld of hij het bezoek heeft ontvangen van de adviserend geneesheer of een geneesheer-inspecteur van de Dienst voor geneeskundige controle die gemachtigd is een beslissing te nemen.

E. Beëindiging van de arbeidsongeschiktheid

[Art. 59 en 61, KB van 20.07.1971]

De adviserend geneesheer of de geneesheer-inspecteur die, al naar gelang van het geval, naar aanleiding van een medisch onderzoek vaststelt dat de gerechtigde zich niet meer in een staat van ongeschiktheid bevindt, of die van oordeel is dat deze toestand op een welbepaalde datum een einde zal nemen, overhandigt hem onmiddellijk, tegen ontvangstbewijs, een formulier “einde arbeidsongeschiktheid”.

Weigert de gerechtigde het formulier te tekenen, dan wordt dit hem onmiddellijk aangetekend teruggestuurd.

De beslissing van beëindiging van de ongeschiktheid gaat in, de dag na de overhandiging of de verzending van het formulier waarvan hiervoor sprake, behalve indien de adviserend geneesheer of de geneesheer-inspecteur een latere datum heeft vastgesteld.

F. Toestand van invaliditeit

[Art. 62, KB van 20.07.1971]

De staat van invaliditeit wordt vastgesteld door de Geneeskundige raad voor invaliditeit, op basis van een verslag opgemaakt door de adviserend geneesheer van de verzekeringsinstelling. Hij bepaalt de duur.

III. Het ambtenarenstelsel

Het ziekterisico wordt bij de federale ambtenaren gedekt door een specifieke regeling (KB van 19.11.1998). De arbeidsongeschiktheid in termen van verlof is hieraan onderworpen.

Afdeling 1. De rechthebbenden

Beoogd worden de vastbenoemde personen of statutaire stagiairs die hun diensten verlenen aan de federale overheidsbesturen, d.w.z. de federale overheidsdiensten of de instellingen van openbaar nut van het federaal administratief Openbaar Ambt.

In principe blijft het contractueel personeel van de rijksbesturen onderworpen aan het werknemersstelsel (zie hoofdstuk I).

Afdeling 2. De prestaties

A. Verlof wegens ziekte

Het maximale aantal dagen bedraagt 21 werkdagen per 12 maanden dienstanciënniteit met een voorschot van 63 werkdagen voor de eerste drie dienstjaren.

De betrokkene ontvangt 100% van zijn wedde.

B. Disponibiliteit wegens ziekte

De ambtenaar wordt van rechtswege op disponibiliteit gesteld indien hij wegens ziekte afwezig is nadat hij of zij reeds het maximaal toegestane aantal dagen ziekteverlof heeft opgenomen.

Er wordt een wachtgeld toegekend dat ten minste gelijk is aan 60% van de laatste activiteitswedde, dit ongeacht de gezinssituatie van de ambtenaar. De ambtenaar heeft niettemin recht op het maandelijkse wachtgeld van de laatste activiteitswedde indien de aandoening door de medisch-sociale Rijksdienst wordt erkend als een ernstige en langdurige ziekte. Dit recht heeft slechts uitwerking nadat de ambtenaar in indisponibiliteit wegens ziekte werd gesteld voor een ononderbroken periode van ten minste drie maanden.

C. Pensionering om gezondheidsredenen of wegens lichamelijke ongeschiktheid

Wanneer de ambtenaar alle verlofdagen heeft opgenomen waarop hij op grond van zijn dienstanciënniteit recht had, kan hij definitief ongeschikt worden verklaard. Hij wordt dan vervroegd op pensioen gesteld en ontvangt een jaarlijks bedrag dat afhankelijk is van het loon, de graad van ongeschiktheid en de personen ten laste.

In alle gevallen wordt een persoon ouder dan 60 met een ziekteperiode van 365 (kalender)dagen bovendien van ambtswege op pensioen gesteld.

Afdeling 3. Procedure voor toekenning van de prestaties

A. Verlof wegens ziekte en non-activititeit wegens ziekte

De ambtenaar die wegens ziekte afwezig is, wordt onderworpen aan de medische controle van de sociaal-medisch Rijksdienst. Indien de onbeschikbaarheid vermoedelijk niet langer dan één dag hoeft te duren, dient hij onmiddellijk zijn directe overste te waarschuwen. Als hij voorziet dat zijn afwezigheid langer zal duren, moet hij zich laten onderzoeken door de geneesheer van zijn keuze, die een geneeskundig certificaat opmaakt.

B. Pensionering om gezondheidsredenen of wegens lichamelijke ongeschiktheid

Vervroegd pensioen wegens gezondheidsredenen of lichamelijke ongeschiktheid wordt definitief toegekend indien de pensioencommissie erkent dat de ambtenaar definitief onbekwaam is om op een regelmatige manier zijn functies uit te oefenen, of andere functies te vervullen via reaffectatie of wedertewerkstelling in een andere betrekking die beter is afgestemd op zijn lichamelijke mogelijkheden, overeenkomstig de verordeningen die van toepassing zijn in de diverse openbare diensten.

IV. Algemene inlichtingen

A. Nuttige adressen

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (02) 528 63 00
Directie-generaal Sociaal Beleid
Eurostation
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel
mailto: dg-soc@minsoc.fed.be

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (02) 528.64.52
Directie-generaal Zelfstandigen
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel
mailto: zelfindep@minsoc.fed.be

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (02) 741 83 11
Sint-Pieterssteenweg 375
1040 Brussel
http://www.bcsz.fgov.be/nl/contactnl_1.htm

Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (02) 739 71 11
Tervurenlaan 211
1150 Brussel
http://www.riziv.be/nl/contact.htm

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (02) 507.62.11
Jan Jacobsplein 6
1050 Brussel
http://www.rsvz-inasti.fgov.be

Controledienst voor de Ziekenfondsen en Landsbonden (02) 209 19 11
van Ziekenfondsen
Sterrenkundelaan 1
1210 Brussel
http://www.users.skynet.be/ocm.cdz/

Verzekeringsinstellingen
Landsbond der Christelijke Mutualiteiten (02) 246 41 11
Haachtsesteenweg 579, bus 40
1031 Brussel
mailto: landsbond@cm.be

Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten (02) 515 02 11
Sint-Jansstraat 32-38
1000 Brussel
mailto: info@socmut.be

Landsbond van de Neutrale Ziekenfondsen (02) 538 83 00
Charleroisesteenweg 145
1060 Brussel
mailto: info@lnz.be

Landsbond van Liberale Mutualiteiten (02) 542.86.00
Livornostraat 25
1050 Brussel

Landsbond van de Onafhankelijke Ziekenfondsen (02) 778 92 11
Sint-Hubertusstraat 19
1150 Brussel
mailto: info@mloz.be

Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (02) 229 35 00
Troonstraat 30, bus A
1000 Brussel
mailto: info@caami-hziv.fgov.be

Kas der Geneeskundige Verzorging van de NMBS (02) 525.35.51
Frankrijkstraat 85
1060 Brussel

B. Reglementering

Het RIZIV publiceert de gecoördineerde basisteksten en actualiseert ze als brochure of als diskette. Onder meer beschikbaar zijn:
– de wet van 14 juli 1994;
– het KB van 3 juli 1996.
Voorts worden de gecoördineerde teksten van de internationale verdragen inzake sociale zekerheid en de gecoördineerde teksten over functionele revalidatie door het RIZIV bijgehouden en geactualiseerd.

C. Publicaties

Daarnaast publiceert het RIZIV: (1)
– de omzendbrieven aan de verzekeringsinstellingen;
– de lijst met terugbetaalbare farmaceutische specialiteiten;
– de lijst met de terugbetaalbare magistrale bereidingen;
– een overzicht van Belgische landsbonden van ziekenfondsen en ziekenfondsen;
– de nomenclatuur van geneeskundige verstrekkingen;
– een overzicht van de rechtspraak inzake de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.
En tot slot geeft het RIZIV ook een informatieblad uit.

(1) Een lijst en de prijzen zijn verkrijgbaar bij het RIZIV, dienst Abonnementen, op het nummer (02) 739 72 32 – zie ook: http://riziv.fgov.be

Titel III. De prestaties van de moederschaps-verzekering

I. Het werknemersstelsel

De periodes van moederschapsbescherming mogen niet worden beschouwd als periodes van arbeidsongeschiktheid. Ze hebben tot doel de zwangere vrouw te laten rusten en haar gedurende die periode een vervangingsinkomen ter beschikking te stellen. De discussies over de moederschapsverzekering, die op 1 januari 1991 in werking is getreden, berusten op drie basisprincipes:

- solidariseren van de lasten, waarbij de moederschapsverzekering vanaf de eerste rustdag tussenkomt ter vervanging van de betaling van een minimumsalaris, zoals voor 1991 gebeurde, door de werkgever;
  Door het solidariseren ervan kunnen de hinderpalen voor de indienstneming van jonge werkneemsters worden weggenomen.
- gelijke behandeling van de werkneemsters die behoren tot de groep van de actieve vrouwen;
  De uitkering voor de eerste dertig dagen is op hetzelfde niveau vastgesteld voor arbeidsters en bedienden.
- invoering van een specifieke prestatie, rekening houdend met de gedekte eventualiteit, waarbij de moederschapsverzekering evenwel in de bestaande institutionele structuren wordt geïntegreerd.

Afdeling 1. Administratieve organisatie en financiering (1)

De moederschapsverzekering valt onder de functionele bevoegdheid van de administratieve structuur die belast is met de arbeidsongeschiktheid.

De diverse administratieve organen die de uitkeringsverzekering onder hun bevoegdheid hebben, zijn dus ook bevoegd voor de moederschapsverzekering.

(1) [Art. 111, W. van 14.07.1994].

(Zie titel II, hoofdstuk I, Afdeling 1)

Afdeling 2. Rechthebbenden (1)

(Zie titel II, hoofdstuk I, Afdeling 2, 1)

Afdeling 3. Prestaties

A. Principe (2)

Voor elke werkdag in de tijdvakken van moederschapsbescherming ontvangt de rechthebbende een moederschapsuitkering.

B. De tijdvakken van moederschapsbescherming (3)

De tijdvakken van moederschapsbescherming bestaan uit:

- de prenatale rusperiode;
- de postnatale rustperiode;
- het tijdvak tijdens hetwelk de zwangere of bevallen werkneemster of de werkneemster die borstvoeding geeft, van een maatregel geniet als bedoeld in de artikelen 42, §1, 43 of 43bis, van de arbeidswet van 16 maart 1971.

De tijdvakken van de prenatale rustperiode en de postnatale rustperiode kunnen enkel als dusdanig in aanmerking genomen worden op voorwaarde dat de gerechtigde alle werkzaamheid of de gecontroleerde werkloosheid heeft onderbroken.

1. De prenatale rustperiode (4)

1.1. Duur

De prenatale rustperiode begint op verzoek van de rechthebbende, ten vroegste zes (6) weken voor de vermoedelijke bevallingsdatum of de achtste (5) week wanneer de geboorte van een meerling voorzien wordt.

Indien de bevalling na de door de geneesheer vooropgestelde datum plaatsheeft, wordt de prenatale rustperiode verlengd tot de werkelijke datum van de bevalling.

De prenatale rustperiode bestaat dus uit een facultatieve periode van vijf of zeven weken (meerling), d.w.z. van de zesde of de achtste (meerling) tot en met de tweede week voorafgaand aan de bevalling en een verplichte periode die de zeven dagen voorafgaand aan de bevalling bestrijkt.

(1) [Art. 112, W. van 14.07.1994].
(2) [Art. 113, W. van 14.07.1994].
(3) [Art. 114 tot en met 115, W. van 14.07.1994].
(4) [Art. 114, L. 14.07.94].
(5) Voor de bevalling vanaf 1 juli 2004 [zie het nieuwe artikel 114 van de wet van 14 juli 1994, vervangen bij artikel 184 van de programmawet van 9 juli 2004]. Voor de bevallingen vóór deze datum bedraagt de duur respectievelijk 7 en 9 weken.

1.2. Administratieve procedure

Om haar prenatale rust te kunnen nemen, moet de rechthebbende haar verzekeringsinstelling een geneeskundig certificaat bezorgen waarop de vermoedelijke bevallingsdatum wordt vermeld.

2. De postnatale rustperiode

2.1. Duur

De postnatale rustperiode bestrijkt een periode van negen weken, die begint te lopen op de dag van de bevalling. Deze periode kan verlengd worden met een periode die gelijk is aan de periode tijdens dewelke de rechthebbende het werken of stempelen heeft voortgezet, en dit vanaf de zevende week (of de negende week bij een meervoudige geboorte), voorafgaand aan de werkelijke datum van de bevalling. De werkneemster kan maximum 5 weken overdragen (7 weken bij een meervoudige geboorte), aangezien de verplichte week vóór de bevalling niet kan worden overgedragen.

In geval van een meerlingengeboorte kan de postnatale rustperiode van 9 weken verlengd worden met 2 weken (art. 114, derde lid van de wet van 14 juli 1994).

Bepaalde periodes worden evenwel beschouwd als gelijkgesteld met periodes van beroepsactiviteit of werkloosheid en worden dus in aanmerking genomen voor de verlenging van de nabevallingsrust. Deze periodes zijn (1):

- de wettelijke vakantieperiodes, inclusief de periode gedekt door de uitgestelde bezoldiging verleend aan de tijdelijke of interim-leerkrachten na het einde van de arbeidsovereenkomst of van de tijdelijke aanwijziging, de krachtens algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst en de perioden bijkomende vakantie;
- de periode tijdens dewelke de functie van rechter in sociale zaken wordt uitgeoefend;
- de dagen van kort verzuim;
- de dagen wegens dwingende redenen, met of zonder behoud van loon;
- de dagen van afwezigheid met gewaarborgd dagloon;
- de periodes van technische stoornis, tijdelijke werkloosheid ingevolge een technische stoornis, tijdelijke werkloosheid ingevolge slecht weer of gebrek aan werk voortvloeiend uit economische oorzaken;
- de periode van sluiting van de onderneming ter bescherming van het leefmilieu;
- de feestdagen, de vervangingsdagen voor feestdagen in de loop van de arbeidsovereenkomst, alsook de feest- of vervangingsdagen in de loop van een periode van tijdelijke werkloosheid;
- voor de gerechtigde die afwisselend volgens de vijfdagen- en de zesdagenwerkregeling werkt, de dag in de week van de vijfdaagse arbeidsregeling waarop er normaal zou zijn gearbeid indien het een zesdaagse arbeidsregeling betrof;
- de dagen inhaalrust.
- de vakantiedagen en wettelijke feestdagen van de onthaalouders zonder opvang van kinderen (KB van 25 april 2004).

Er dient opgemerkt te worden dat wanneer het pasgeboren kind na de eerste zeven dagen te rekenen vanaf de geboorte in de verplegingsinrichting moet opgenomen blijven, de nabevallingsrust op verzoek van de gerechtigde verlengd kan worden met een duur gelijk aan de periode van hospitalisatie van het kind, die deze eerste zeven dagen overschrijdt (zie voetnoot onderaan pagina 6). De duur van deze verlenging mag vierentwintig weken niet overschrijden. De gerechtigde geeft daartoe aan haar verzekeringsinstelling een getuigschrift van de verplegingsinrichting die de duur van de hospitalisatie van het kind vaststelt.

(1) [Art. 220, KB van 03.07.1996].

2.2. Administratieve procedure

(Zie Punt 1. De prenatale rustperiode)

Aangezien een periode van arbeidsongeschiktheid geen arbeidsperiode, noch een werkloosheidsperiode, noch een gelijkgestelde periode in de zin van het bovenbenoemde is, kan deze de postnatale rustperiode niet geldig verlengen.

De verlenging van de postnatale rustperiode neemt een aanvang bij het verstrijken van de acht weken volgend op de bevalling of op het ogenblik dat het pasgeboren kind naar huis gaat of overlijdt.

3. Het tijdvak tijdens hetwelk de zwangere of bevallen werkneemster of de werkneemster die borstvoeding geeft, een maatregel geniet als bedoeld in de artikelen 42, §1, 43 of 43bis, van de arbeidswet van 16 maart 1971 (1)

Het tijdvak tijdens hetwelk de zwangere of bevallen werkneemster of de werkneemster die borstvoeding geeft, een maatregel geniet als bedoeld in de artikelen 42, §1, 43 of 43bis, van de wet van 16 maart 1971, wordt eveneens als een tijdvak van moederschapsbescherming beschouwd.

Deze maatregelen zijn de volgende:
- voorlopige aanpassing van de arbeidsomstandigheden of de risicogebonden werktijden van de betrokken werkneemster;
- wanneer een dergelijke wijziging onmogelijk blijkt, overplaatsing van de werkneemster naar een andere werkpost, verzoenbaar met de gezondheidstoestand van de werkneemster;
- wanneer een verandering van werkpost onmogelijk blijkt, dan wordt de uitvoering van de arbeidsovereenkomst geschorst. In dat geval ontvangt de zwangere werkneemster een uitkering in het kader van de moederschapsbescherming.

C. De vergoeding van de tijdvakken van moederschapsbescherming

1. De prenatale en de postnatale rustperiode (2)

1.1. De toestand voor 1 januari 2005

Het bedrag van de moederschapsuitkering is vastgesteld op een percentage van het gederfde geplafonneerde salaris (het loonplafond dat op 1 oktober 2004 werd vastgesteld op 103,2407 EUR werd op 1 januari 2005 voor bepaalde categorieën verhoogd met 2% en zo gebracht op 105,3055 EUR) met uitzondering van de uitkering voor de eerste dertig dagen van de periode van moederschapsrust van de actieve werkneemster, die berekend wordt op een niet-geplafonneerd salaris:

(1) [Art. 114, W. van 14.07.94] [Art. 219 bis en 219ter, KB van 03.07.96].
(2) [Art. 216 en 217, KB van 03.07.1996].

	Eerste dertig dagen van de tijdvakken van de moederschapsbescherming	Vanaf de 31e dag van de periode van moederschapsbescherming of in geval van verlenging van de periode van moederschapsbescherming na 15 weken (meervoudige geboorte 17 weken)
Actieve werkneemsters	82% van het niet-geplafonneerde salaris	75% van het geplafonneerde salaris
Werklozen (eerste 6 maanden van arbeidsongeschiktheid (1)	Basisuitkering (*) + 19,5% van het geplafonneerde salaris	Basisuitkering (*) + 15% van het geplafonneerde salaris
Invaliden (**) en anderen	79,5% van het geplafonneerde salaris	75% van het geplafonneerde salaris

(*) De basisuitkering bedraagt 60% van het gederfde loon. Het bedrag van deze basisuitkering wordt toch gelijk aan de werkloosheidsuitkering waarop de rechthebbende recht heeft als ze zich niet in moederschapsrust bevindt. Deze maatregel tot alignering houdt op van toepassing te zijn zodra een periode van zes maanden verstreken is, waarbij rekening gehouden wordt met de duur van de periode van moederschapsbescherming en de periode van arbeidsongeschiktheid onmiddellijk voordien.
(**) Het bedrag kan niet lager zijn dan de uitkering waarop de rechthebbende recht heeft als ze zich niet in moederschapsrust bevindt.

1.2. De toestand vanaf 1 januari 2005

De bedragen in verband met moederschap zijn afhankelijk van het feit of de moederschap is aangevangen vóór of vanaf 1 januari 2005. In volgende tabel worden de verschillende maximumbedragen weergegeven.

Gerechtigde	Periode van de moederschapsrust			
	Eerste 30 dagen		Vanaf de 31e dag	
Actieve werkneemster	82% van het niet-geplafonneerd salaris		75% van het geplafonneerd loon (geval vóór 01/01/2005)	77,43 EUR
			75% van het geplafonneerd loon (geval vanaf 0101/2005)	78,98 EUR
		Maximum		Maximum
Werklozen	Basisuitkering (1) +19,5% van het geplafonneerd loon (geval vóór 01/01/2005)	82,08 EUR	Basisuitkering (1) +15% van het geplafonneerd loon (geval vóór 01/01/2005)	77,43 EUR
	Basisuitkering (1) +19,5% van het geplafonneerd loon (geval vanaf 01/01/2005)	83,72 EUR	Basisuitkering (1) +15% van het geplafonneerd loon (geval vanaf 01/01/2005)	78,98 EUR
		Maximum		Maximum
Invaliden (2)	79,5% van het geplafonneerd salaris (geval vóór 01/01/2005)	82,08 EUR	75% van het geplafonneerd loon (geval vóór 01/01/2005)	77,43 EUR
	79,5% van het geplafonneerd loon (geval vanaf 01/01/2005)	83,72 EUR	75% van het geplafonneerd loon (geval vanaf 01/01/2005)	78,98 EUR

(1) De basisuitkering bedraagt 60% van het geplafonneerde salaris. Voor werklozen is de basisuitkering gelijk aan hun werkloosheidsuitkering (indien de duur van de arbeidsongeschiktheid minder is dan 7 maanden).
(2) Het bedrag kan niet lager zijn dan de uitkering waarop de betrokkene recht heeft als ze zich niet in moederschapsrust bevindt.

2. Het tijdvak tijdens hetwelk de zwangere of bevallen werkneemster of de werkneemster die borstvoeding geeft, een maatregel geniet als bedoeld in de artikelen 42, §1, 43 of 43bis, van de arbeidswet van 16 maart 1971 (1)

De werkneemster voor wie de uitvoering van de arbeidsovereenkomst is geschorst en die van arbeid is vrijgesteld, heeft recht op een moederschapsuitkering van 60% van het gederfde loon, begrensd tot het maximumbedrag van het loon dat voor de berekening van de arbeidsongeschiktheidsuitkering in aanmerking wordt genomen. De werkneemster die borstvoeding geeft, geniet van die uitkering gedurende een periode van ten hoogste vijf maanden vanaf de dag van de bevalling.

Indien de zwangere werkneemster een tijdelijke aanpassing van de arbeidsomstandigheden of de werktijden geniet of vervangingswerk krijgt, dan heeft ze recht op het loon dat overeenstemt met haar nieuwe functie.
Wanneer dit loon lager blijkt te zijn dan haar normale loon, heeft ze recht op een moederschapsuitkering. Die uitkering wordt vastgesteld op 60% van het geplafonneerde brutoloon en wordt beperkt tot een bedrag dat gelijk is aan het verschil tussen 75% van het vroegere loon en het nieuwe loon tijdens de periode van moederschapsbescherming.

Wanneer haar arbeidsovereenkomst wordt geschorst, bevindt de werkneemster zich in een periode van tijdelijke verwijdering en heeft ze recht op een moederschapsuitkering, waarvan het bedrag gelijk is aan 60% van het brutoloon, geplafonneerd op 105,3055 EUR per dag.

D. Omzetting van de moederschapsrust (2)

In geval van hospitalisatie of ziekenhuisopname van de moeder, kan de vader van het kind, in de plaats van de moeder, de rest van de postnatale rust opgebruiken op voorwaarde dat hij de hoedanigheid van rechthebbende van de uitkeringen geniet.

In geval van overlijden van de moeder kan de vader van het kind aanspraak maken op vaderschapsverlof. De duur hiervan mag het deel van de nabevallingsrust waarop de moeder nog recht had bij haar overlijden, niet overschrijden. Hiertoe moet hij een aanvraag indienen bij zijn ziekenfonds, samen met:
- een uittreksel uit de overlijdensakte;
- een verklaring van de verplegingsinstelling, die vermeldt dat de pasgeborene het ziekenhuis heeft verlaten.

De vader heeft aanspraak op een uitkering over elke werkdag en over elke gelijkgestelde dag.
Het bedrag van deze uitkering wordt bepaald op basis van het loon van de vader van het kind, aan hetzelfde percentage van de moederschapsuitkering, rekening houdend met de reeds verstreken duur van de moederschapsrust.

(1) [Art. 219 bis, lid 1 en 2, KB van 03.07.1996].
(2) [Art. 114, lid 4, W. van 14.07.1994; Art. 221, KB van 03.07.1996].

In geval van opname van de moeder in een ziekenhuis kan de vader aanspraak maken op vaderschapsverlof dat ten vroegste een aanvang neemt vanaf de achtste dag te rekenen vanaf de geboorte van het kind, op voorwaarde dat:
- de opname van de moeder in het ziekenhuis meer dan zeven dagen bedraagt;
- en dat de pasgeborene het ziekenhuis verlaten heeft.

De vader die aanspraak wenst te maken op het vaderschapsverlof, moet hiertoe een aanvraag (met daarbij een verklaring van de verplegingsinrichting gevoegd) indienen bij zijn ziekenfonds.
De vader heeft over elke werkdag en over elke gelijkgestelde dag aanspraak op een uitkering die wordt vastgesteld op 60% van het gederfde geplafonneerde loon. Het loon dat in aanmerking wordt genomen, is het loon dat de vader zou verliezen bij arbeidsongeschiktheid na de periode van het gewaarborgde loon.
De moeder behoudt gedurende het vaderschapsverlof haar recht op moederschapsuitkering.

E. Vaderschapsverlof (1)

De werknemer (met uitzondering van de werknemer die een uitkering geniet wegens verbreking van de arbeidsovereenkomst) heeft het recht om ter gelegenheid van de geboorte van zijn kind afwezig te zijn van het werk gedurende tien dagen, door de betrokkene te kiezen binnen de dertig dagen vanaf de dag van de bevalling (dag die deel uitmaakt van de periode van dertig dagen). Deze tien dagen kunnen in één keer worden genomen, ofwel gespreid.

Voor de eerste drie dagen van afwezigheid ontvangt de werknemer het normale loon. Voor de volgende zeven dagen heeft de betrokkene recht op een uitkering voor vaderschapsverlof.

De uitkering wordt toegekend voor de dagen van vaderschapsverlof die samenvallen met de dagen tijdens dewelke de werknemer normaal gezien had gewerkt volgens de desbetreffende arbeidsregeling.

Het bedrag van de uitkering is vastgesteld op 82% van het begrensde gederfde loon. (Indien het vaderschapsverlof is aangevangen voor 1 januari 2005 bedraagt het maximum 84,66 EUR. Indien het vaderschapsverlof is aangevangen vanaf 1 januari 2005 bedraagt het maximum 86,35 EUR).

Deze uitkering wordt toegekend onder dezelfde voorwaarden als de voorwaarden die zijn vastgesteld voor de toekenning van de moederschapsuitkering.

Om aanspraak te kunnen maken op deze uitkering, moet de werknemer een aanvraag indienen bij de verzekeringsinstelling, vergezeld van een uittreksel uit de geboorteakte van het kind. De verzekeringsinstelling overhandigt hem een inlichtingenblad, dat ingevuld en ondertekend moet worden teruggestuurd aan het einde van het vaderschapsverlof.

(1) [Art. 223bis, KB van 03.07.1996, Art. 30, W. van 03.07.1978].

F. Adoptieverlof (1)

Vóór 25 juli 2004 (datum van inwerkingtreding van de programmawet van 9 juli 2004), had de adoptievader en/of –moeder het recht om maximum 10 dagen van het werk afwezig te zijn, vrij te kiezen binnen de dertig dagen na de inschrijving van het kind in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister van de gemeente.

Vanaf 25 juli 2004 kan de duur van het adoptieverlof in de meeste gevallen worden verlengd. De maximum toegelaten duur van dit nieuwe adoptieverlof hangt af van de leeftijd van het kind bij de aanvang van het verlof en de eventuele handicap van het kind (zie onderstaande tabel). De uitoefening van het recht op adoptieverlof neemt een einde op het moment waarop het kind de leeftijd van acht jaar bereikt tijdens de opname van het verlof.

Om aanspraak te kunnen maken op dit nieuwe adoptieverlof, moet het kind na 24 juli 2004 ingeschreven zijn in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister van de gemeente waar de titularis woont.

Concreet hangt de maximum toegelaten duur van het adoptieverlof dus af van:

1. de leeftijd van het kind bij de aanvang van het verlof:

Leeftijd van het kind	Maximum toegelaten duur van het adoptieverlof
Tot 3 jaar	6 weken
Tussen 3 en 8 jaar	4 weken
Vanaf 8 jaar	0

2. de eventuele handicap van het kind:

De maximumduur van het adoptieverlof wordt verdubbeld wanneer het kind getroffen is door:
– een lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid van ten minste 66%;
– of een aandoening die tot gevolg heeft dat ten minste 4 punten toegekend worden in pijler 1 van de medisch-sociale schaal in de zin van de regelgeving betreffende de kinderbijslag.

Er dient te worden opgemerkt dat het adoptieverlof in één keer moet worden opgenomen en niet kan worden opgedeeld en dat het moet aanvangen binnen de twee maanden volgend op de inschrijving van het kind in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister.

Het adoptieverlof neemt een einde:

– Wanneer de vader en/of de moeder dit wenst, hij/zij kan zijn/haar verlof beëindigen voor het einde van de maximum toegelaten periode, op voorwaarde dat hij/zij minstens een verlofperiode van een week of het veelvoud van een week heeft opgenomen;

(1) [Art. 223ter, KB van 03.07.1996, Art. 30 §3, W. van 03.07.1978, zoals gewijzigd bij de PW van 09.07.04, artikel 293].

– Anders duurt het verlof tot het einde van de maximum toegelaten periode;
Bovendien, wanneer het kind acht jaar wordt gedurende het verlof, neemt het verlof een einde op de vooravond van deze datum.

De werknemer die gebruik wenst te maken van het recht op adoptieverlof dient zijn werkgever ten minste één maand vóór de opname van het verlof hiervan schriftelijk op de hoogte te brengen door middel van een aangetekend schrijven of door overhandiging van een geschrift, waarvan het duplicaat voor ontvangst wordt ondertekend door de werkgever. De kennisgeving dient de begin- en einddatum van het adoptieverlof te vermelden. De werknemer dient uiterlijk op het ogenblik waarop het adoptieverlof ingaat, aan de werkgever de documenten te verstrekken die de adoptie van het kind bewijzen.

De werknemer die de vergoeding voor het adoptieverlof wenst te ontvangen, moet bij zijn ziekenfonds een aanvraag indienen. Bij deze aanvraag moet een document worden gevoegd dat bewijst dat het kind is ingeschreven in het bevolkingsregister of het vreemdelingenregister van de gemeente waar de werknemer woont. In geval het kind een handicap heeft, moet er eveneens een attest worden bijgevoegd.

Wat de vergoedingen betreft, vallen er drie dagen ten laste van de werkgever. De andere dagen worden vergoed aan 82% van het begrensde loon (het maximum bedraagt 84,66 EUR of 86,35 EUR, naargelang het verlof is aangevangen voor of na 1 januari 2005), op basis van 6 dagen per week.

G. Borstvoedingspauzes (1)

De werkneemster kan, behalve indien zij een uitkering ontvangt wegens verbreking van de arbeidsovereenkomst, aanspraak maken op uitkeringen voor de uren of halve uren voor borstvoedingspauzes die haar worden toegekend overeenkomstig de bepalingen van de arbeidsreglementering die van toepassing is op de betrokken werkneemsters, tot zeven maanden na de geboorte van het kind. In uitzonderlijke omstandigheden verbonden aan de gezondheidstoestand van het kind (bijvoorbeeld in geval van vroeggeboorte), kan de betrokkene pauzes nemen gedurende negen maanden na de geboorte.

De uitkering is gelijk aan 82% van het brutobedrag van het gederfde, niet-begrensde loon dat verschuldigd zou zijn geweest voor de uren of halve uren van borstvoedingspauze.

De werkgever levert aan de betrokkene, ten laatste op de datum waarop het loon wordt betaald, een attest af met vermelding van het aantal uren of halve uren van borstvoedingspauzes die zij in de loop van de maand heeft genomen. De betrokkene vult het attest aan, en overhandigt dit aan het ziekenfonds, dat haar binnen de dertig dagen de verschuldigde uitkeringen uitbetaalt.

Afdeling 4. Toekenningsvoorwaarden

(Zie titel II, hoofdstuk I, Afdeling 4)

(1) [Art. 223quater, KB van 03.07.1996, C.A.O. 27.11.2001].

II. De regeling voor zelfstandigen

Er werd ten gunste van de zelfstandigen en de meewerkende echtgenoten een moederschapsverzekering in het leven geroepen, die losstaat van de arbeidsongeschiktheidsuitkering [KB 20.07.1971, gewijzigd bij het KB van 13 januari 2003].

Vroeger dekte de moederschapsrust van de zelfstandigen en de meewerkende echtgenoten een periode van drie weken, die inging daags na de dag van de bevalling. Gedurende deze periode werd de gerechtigde geacht niet te kunnen werken, en ontvangt zij een forfaitaire uitkering van 962,03 EUR (bedrag van toepassing vanaf 1 februari 2002).

De meewerkende echtgenoten kunnen evenwel slechts, behoudens vrijwillige inschrijving op 1 januari 2003 in het kader van de bepalingen die destijds van toepassing waren, baat hebben bij de nieuwe bepalingen en slechts uitkeringen ontvangen vanaf 1 juli 2003.

De nieuwe bepalingen inzake de moederschapsrust zijn slechts van toepassing voor de bevallingen vanaf 1 januari 2003.

Afdeling 1. Administratieve organisatie en financiering

(Zie titel I, hoofdstuk II, afdeling 1)

Afdeling 2. Rechthebbenden

(Zie titel II, hoofdstuk I, Afdeling 2, 1)

Afdeling 3. Prestaties

A. Principe

De periode van moederschapsrust dekt een periode van zes weken: een prenatale rustperiode van drie weken en een postnatale rustperiode van drie weken. De gerechtigde kan kiezen voor een prenatale rustperiode van één week en een postnatale rustperiode van vijf weken. Er wordt een supplementaire week toegekend bij de geboorte van een meerling. De dag van de bevalling wordt beschouwd als de eerste dag van de postnatale rustperiode, zoals in het kader van de regeling voor werknemers.

Tijdens deze periode mag de rechthebbende geen andere beroepsactiviteit uitoefenen, in welke hoedanigheid ook.

B. Administratieve procedure

Om de moederschapsuitkering te genieten, moet de gerechtigde een aanvraag sturen naar haar ziekenfonds, met vermelding van de datum vanaf dewelke zij de moederschapsrust wil zien aanvangen. Deze datum wordt bepaald op basis van de vermoedelijke bevallingsdatum. Deze moet ten vroegste vanaf de derde week en uiterlijk een week vóór de vermoedelijke bevallingsdatum worden gesitueerd. De aanvraag dient vergezeld te zijn van een medisch attest waarop de vermoedelijke bevallingsdatum vermeld staat.

Het medische attest en de aanvraag, met opgave van, respectievelijk, de vermoedelijke bevallingsdatum en de aanvangsdatum van de moederschapsrust, moeten aan het begin van de moederschapsrust worden overgezonden, om aldus de verplichte prenatale rust van ten minste één week voor de vermoedelijke bevallingsdatum te garanderen.

Vervolgens moet de gerechtigde een uittreksel uit de geboorteakte voorleggen, of een medisch getuigschrift waarop de bevalling wordt bevestigd (1). Eveneens moet men de hervatting van de beroepsactiviteit binnen de twee dagen aan de verzekeringsinstelling meedelen.

C. Bedrag van de moederschapsuitkeringen

Tijdens de periode van moederschapsrust heeft de werkneemster recht op een forfaitaire uitkering van 2.001,84 EUR (333,64 EUR x 6). Doch, behalve in het geval van de geboorte van een meerling, kan geen enkele bijkomende uitkering worden toegekend, zelfs niet bij verlenging van de prenatale rustperiode wegens laattijdige bevalling.

De verzekeringsinstelling moet de moederschapsuitkering ten laatste uitbetalen binnen de maand volgend op het einde van de periode van moederschapsrust.

Afdeling 4. Toekenningsvoorwaarden

In het verleden bedroeg de wachttijd voor de toekenning van de moederschapsuitkering ten gunste van de meewerkende echtgenoten twaalf maanden, en deze laatste moesten vrijwillig aangesloten zijn gedurende ten minste vierentwintig maanden. De duur van de wachttijd werd teruggebracht tot zes maanden (zoals bij de zelfstandigen) en de voorwaarde van aansluiting gedurende een minimumperiode werd opgeheven.

(1) KB van 20 juli 1971, o.c., art.95.

III. Het ambtenarenstelsel

Er wordt een bezoldigde rustperiode van 15 weken toegekend (of zeventien in geval van meervoudige geboorte). Ze vangt aan ten vroegste vanaf de zesde (achtste in geval van meervoudige geboorte) week voor de zevende dag die voorafgaat aan de vermoedelijke bevallingsdatum. De rustperiode kan verlengd worden indien de bevalling pas na de vooropgestelde datum heeft plaatsgevonden. De bezoldiging kan echter niet meer dan vijftien (zeventien) weken bestrijken. In het geval dat de bevalling echter plaats heeft na de vooropgestelde datum en dat de betrokkene reeds het maximum van de prenatale verlofperiode waarin de reglementering voorziet (zes of acht weken naargelang van het geval) heeft opgebruikt, wordt het prenatale verlof verlengd tot de werkelijke datum van de bevalling. Gedurende het gehele moederschapsverlof ontvangt de ambtenares 100% van haar normale wedde.

De periodes van afwezigheid wegens zwangerschap die vallen tijdens de zes weken (acht in geval van meervoudige geboorte) voor de zevende dag die voorafgaat aan de werkelijke bevallingsdatum, worden in moederschapsverlof omgezet voor het bepalen van de administratieve stand van de vrouwelijke ambtenaar.

Bepaalde afwezigheden die vallen tijdens de zes weken (acht in geval van meervoudige geboorte) voor de zevende dag die voorafgaat aan de werkelijke bevallingsdatum, worden gelijkgesteld met werkdagen die kunnen verplaatst worden tot na het postnataal verlof; het betreft:

- jaarlijks vakantieverlof;
- wettelijke en reglementaire feestdagen (2/11, 15/11 en 26/12);
- omstandigheidsverlof (afwezigheid met behoud van wedde naar aanleiding van familiale gebeurtenissen, voor het vervullen van burgerlijke verplichtingen of opdrachten of in geval van door een rechtsmacht bevolen verschijning of oproeping als getuige);
- uitzonderlijk verlof voor gevallen van overmacht (ziekte of ongeval van een persoon die onder hetzelfde dak woont – echtgenoot, bloed- of aanverwanten);
- verlof om dwingende redenen van familiale aard;
- andere afwezigheden wegens ziekte dan die welke aan de zwangerschap te wijten zijn.

De vrouwelijke ambtenaar verkrijgt op haar verzoek het nodige verlof om zich te kunnen begeven naar de prenatale medische onderzoeken die niet buiten de diensturen kunnen plaatshebben en om die onderzoeken te ondergaan. Ze geniet verder haar wedde tijdens de duur van deze afwezigheid.

In geval van overlijden of opname in het ziekenhuis van de moeder verkrijgt de vader van het kind op zijn verzoek een vaderschapsverlof om te kunnen instaan voor de opvang van het kind. Als het om een overlijden gaat, zal de duur gelijk zijn aan de duur van het moederschapsverlof dat de moeder nog niet opgebruikt heeft; in geval van opname in het ziekenhuis van de moeder is het voordeel van het verlof beperkt: de pasgeborene moet het ziekenhuis verlaten hebben en de opname in het ziekenhuis van de moeder moet langer dan zeven dagen duren.

Voor de kinderen die na 1 juli 2004 geboren zijn, worden de volgende innovaties aangebracht:
- de prenatale rust telt zes weken (of acht weken bij meerlingen), waarvan de zeven laatste dagen die de juiste bevallingsdatum voorafgaan verplicht zijn;

- de verplichte postnatale rust wordt van acht naar negen weken gebracht;
- bij meerlingen, kan de ambtenaar een bijkomende postnatale rust van ten hoogste twee weken aanvragen; (1)
- bij een verlengde hospitalisatie van het kind, kan de ambtenaar de verlenging van de postnatale rust aanvragen ten belope van een duur die gelijk is aan de periode waarin, na de zeven eerste dagen te rekenen vanaf de geboorte, het kind gehospitaliseerd is moeten blijven. De duur van deze verlenging mag vierentwintig weken niet overschrijden.

Als de vrouwelijke ambtenaar, met toepassing van de artikelen 42 en 43 van de wet van 16 maart 1971 en artikel 18 van de wet van 14 december 2000, vrijgesteld van werk is, wordt zij ambtshalve in verlof gesteld voor de nodige duur. Tijdens deze periode geniet de betrokkene het voordeel van de bepalingen die in geval van totale tijdelijke onbekwaamheid voorgeschreven zijn door de wetgeving betreffende de schadevergoeding voor beroepsziekten (100% van haar normale wedde).

De bepalingen inzake de borstvoedingspauzes en het vaderschapsverlof die gelden voor de werknemers, zijn sedert 1 juli 2002 eveneens van toepassing bij het federaal openbaar ambt.

Voor statutaire ambtenaren en stagiairs komt het vaderschapsverlof overeen met een uitbreiding van het omstandigheidsverlof. Dit wordt ook volledig vergoed en gelijkgesteld met een periode van dienstactiviteit. Voor de contractuele personeelsleden zijn drie dagen ten laste van de Overheid en de zeven andere worden uitgekeerd in het kader van de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

Wat de borstvoedingspauzes betreft, kunnen zowel de statutaire als de contractuele personeelsleden dienstvrijstelling bekomen om borstvoeding te geven of melk af te kolven, dit tot zeven maanden na de geboorte.

Zij moeten hiertoe twee maanden op voorhand de instantie waarvan zij afhangen, verwittigen en het bewijs van borstvoeding leveren door middel van een attest van een centrum voor raadpleging door zuigelingen (O.N.E., Kind en Gezin of Dienst für Kind und Familie), of een medisch getuigschrift. Dit bewijs moet iedere maand worden geleverd.

Nuttig adres

Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie
Directie-generaal Organisatie
Dienst Arbeidsvoorwaarden en Beloningsmanagement
Wetstraat, 51 (Bus 4)
1040 Brussel
tel.: (02) 790 53 13 en (02) 790 53 05
fax: (02) 790 53 99

Federale reglementering

De officieuze gecoördineerde reglementering kan geraadpleegd worden op de site: http://www.belgium.be/eportal onder de rubriek ‘ambtenaren’.

(1) De bezoldiging van deze nieuwe rust maakt thans het voorwerp uit van een ontwerp van koninklijk besluit.

Titel IV. Pensioenen

I. Inleiding

In België is het pensioen vandaag de dag voor bijna twee miljoen mensen de voornaamste bron van inkomsten. De geldmassa van alle pensioenen die worden betaald, stemt overeen met ongeveer 10% van het bruto nationaal product. Als eerste socialezekerheidsuitkering liggen de pensioenuitgaven nog hoger dan die voor gezondheidszorg.

De pensioenen die iedere maand worden betaald, (1) vallen onder erg uiteenlopende stelsels: het gaat vooral om werknemerspensioenen, zelfstandigenpensioenen, de pensioenen van ambtenaren (en met hen gelijkgestelden), de inkomensgarantie voor ouderen en de extralegale pensioenen. In elk van die stelsels bestaan er talloze subcategorieën. Vaak ontvangt iemand verschillende uitkeringen tegelijk, die volgens specifieke regels worden berekend, bijvoorbeeld een werknemerspensioen met als aanvulling de inkomensgarantie voor ouderen, of soms een zelfstandigenpensioen, een werknemerspensioen en een extralegaal pensioen.

De term pensioen doet eerst en vooral denken aan het rustpensioen dat vanaf een bepaalde leeftijd aan sommige vroegere werknemers wordt betaald. Al komt die uitkering inderdaad het meest voor, toch mag men niet vergeten dat een groot deel van de pensioenen overlevingspensioenen zijn (soms ook omkeerbare pensioenen genoemd).

Overlevingsuitkeringen bestaan in alle pensioenstelsels, behalve dan voor de inkomensgarantie voor ouderen (2). Ze worden zowel aan mannen als aan vrouwen toegekend.

In de openbare sector omvat de term pensioen ook de rustpensioenen die ongeacht de leeftijd worden toegekend aan ambtenaren die medisch ongeschikt zijn geworden om hun functie nog uit te oefenen.

In de volksmond worden onder “pensioenen” ook uitkeringen verstaan die niet in dit hoofdstuk worden behandeld. Bedoeld worden in de privé-sector betaalde invaliditeitspensioenen (3), conventionele brugpensioenen (4), herstelpensioenen voor de

(1) Pensioenen zijn meestal langdurige uitkeringen die maandelijks worden betaald. Sommige pensioentjes worden dan weer jaarlijks betaald, of in een keer als een kapitaal. Extralegale pensioenen worden vaak betaald als kapitaal.
(2) Met betrekking tot de inkomensgarantie heeft de langstlevende echtgenoot meestal recht op de inkomensgarantie, niet onrechtstreeks als afgeleid recht, maar wel rechtstreeks omdat hij onvoldoende inkomsten heeft.
(3) Zie hoger onder Titel II. Arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een ongeval of een ziekte in het privé-leven.
(4) Zie verder onder Titel V. Werkloosheid en brugpensioenen.

burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945, "vergoedingspensioenen in vrede en oorlogstijd" (1) en de uitkeringen voor gehandicapten, onder andere aan bejaarde gehandicapten (2).

De uitkeringen die in de volgende bladzijden aan bod zullen komen, worden toegekend onder bepaalde voorwaarden, gerangschikt in vier categorieën:

- leeftijd;
- loon of inkomen;
- loopbaan;
- toestand op het ogenblik van de betaling.

a) leeftijd

In de privé-sector wordt het rustpensioen doorgaans toegekend op 63 jaar voor vrouwen (3) en 65 jaar voor mannen (4). In de openbare sector ligt de leeftijdsgrens voor statutaire ambtenaren op 65 jaar, zowel voor vrouwen als voor mannen. Onder bepaalde voorwaarden kan vanaf 60 jaar echter ook een vervroegd pensioen ingaan.

Voor overlevingspensioenen is de minimumleeftijd doorgaans 45 jaar indien de weduwe of weduwnaar op het ogenblik dat de echtgenoot overlijdt, geen kind ten laste heeft.

b) loon of inkomen

Het rust- of overlevingspensioen is een uitkering met de bedoeling om de levensstandaard die voor de pensioengerechtigde leeftijd of voor het overlijden van de echtgenoot is opgebouwd, gedeeltelijk in stand te houden. Daarom is het pensioen bij werknemers gebaseerd op het loon (bij zelfstandigen op het inkomen). In de privé-sector bedraagt het pensioen meestal 60% tot 75% van het loon. Wanneer de persoon, onderneming of activiteitssector ook extralegaal spaart, dan kan het toegekende percentage nog hoger liggen. In de openbare sector bedraagt het pensioen in principe 75% van het loon. In bepaalde gevallen wordt echter niet met het reële loon rekening gehouden, maar wel met een fictief loon. Dan spreken we van gelijkgestelde tijdvakken of forfaitaire tijdvakken. Voor zelfstandigen wordt een groot gedeelte van de loopbaan berekend op een forfaitair inkomen.

Wanneer het loon van tijdens de loopbaan onvoldoende blijkt, dan heeft de voormalige werknemer recht op een minimum, het minimumpensioen. Indien er onvoldoende pensioenrechten zijn, en zelfs als er tijdens de loopbaan geen inkomen is geweest, dan kan er toch een uitkering worden betaald, namelijk de inkomensgarantie voor ouderen, maar dat wordt uitsluitend betaald als er geen andere middelen voorhanden zijn.

Het loon van de hele loopbaan (bij zelfstandigen het inkomen) dient als basis voor de pensioenberekening. De lonen en pensioenen worden regelmatig aangepast aan de evolutie van de levensduurte en van de lonen, volgens mechanismen die variëren met de soort uitkering. In principe worden al die uitkeringen minstens aangepast aan de evolutie van het welvaartspeil.

---

(1) Deze administraties zijn bevoegd: voor de burgerlijke oorlogslachtoffers, de Administratie voor Burgerlijke Oorlogsslachtoffers; voor de vergoedingspensioenen in vrede en oorlogstijd, de Administratie der Pensioenen van de Federale Overheidsdienst Financiën.
(2) Zie verder in het derde deel.
(3) 64 jaar vanaf 2006 en 65 jaar vanaf 2009.
(4) In de openbare sector kan een rustpensioen ook worden toegekend wegens lichamelijke ongeschiktheid.

In de openbare sector is de wedde die geldt als basis voor de berekening van het pensioen, het gemiddelde loon van de laatste vijf loopbaanjaren uit de barema's die gelden op de dag dat het pensioen ingaat. In bepaalde gevallen wordt een gewaarborgd minimumpensioen uitgekeerd. Bovendien worden de pensioenen opgetrokken (via de perequatie) op basis van het maximumbarema van de laatste graad van de pensioengerechtigde (bij overlevingspensioenen: van de echtgenoot).

c) loopbaan

Het recht op een volledig pensioen geldt niet voor alle werknemers, maar wel voor hen die een volledige loopbaan achter de rug hebben. Een volledige loopbaan duurt gewoonlijk 45 jaar (ambtenaren, mannen die werknemer of zelfstandige zijn) of 43 jaar (vrouwen die werknemer of zelfstandige zijn). Bepaalde categorieën die als bijzonder verdienstelijk worden beschouwd, kunnen dan weer een volledig pensioen krijgen na een kortere loopbaan (mijnwerkers, onderwijzers, militairen, parlementsleden, magistraten, enz.).

In de privé-sector heeft iemand met een onvolledige loopbaan recht op een pensioen in verhouding tot de duur van zijn loopbaan. Nogal wat perioden die geen arbeidsperioden zijn, worden er toch mee gelijkgesteld (werkloosheid, leger- of burgerdienst, loopbaanonderbrekingen, vakantie, ziekte,...).

Iemand met een langere loopbaan dan normaal (bijvoorbeeld iemand die tegelijk werknemer en zelfstandige is geweest) heeft over het algemeen alleen recht op de voordeligste volledige loopbaan.

Wanneer de betrokkene weduwe is, wordt voor zowel het loon als de loopbaan gekeken naar de situatie van de overleden echtgenoot, niet naar die van de betrokkene zelf.

Het kan natuurlijk dat een weduwe of een weduwnaar ook zelf heeft gewerkt. In dat geval heeft hij recht op twee pensioenen (een overlevingspensioen en een rustpensioen), maar die worden alleen toegekend tot een bepaald plafond.

d) de toestand op het ogenblik van de betaling

Een pensioen wordt slechts betaald onder bepaalde voorwaarden. De hoofdvoorwaarden hebben te maken met de beroepsactiviteit: de betrokkene krijgt geen pensioen indien hij een beroepsinkomen heeft boven bepaalde bedragen, of indien hij bepaalde sociale uitkeringen ontvangt (zoals werkloosheidsuitkeringen).

Om te bepalen of er een pensioen kan worden toegekend, worden dikwijls nog andere criteria gebruikt: de gezinstoestand bij werknemers en zelfstandigen (voor de toekenning van een werknemerspensioen voor een gezin), de verblijfplaats (voor bepaalde vreemdelingen en voor de inkomensgarantie voor ouderen) en andere inkomsten (voor de inkomensgarantie voor ouderen).

e) ombudsdienst

Laten we ten slotte aangeven dat, bij KB van 27 april 1997, een Ombudsdienst Pensioenen werd opgericht. Deze is sedert 1 juni 1999 geïnstalleerd. De Ombudsmannen (één voor iedere taalrol) worden benoemd voor een duur van 6 jaar.

Ieder jaar in de maand maart wordt een jaarverslag opgemaakt, waarin de activiteiten van de federale ombudsmannen worden weergegeven, alsook de problemen die zijn gerezen. Dit verslag wordt gericht aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, het Raadgevend Comité voor de pensioensector en het Ministerie van Sociale Zaken en Pensioenen. Gelijktijdig wordt dit ter kennis gebracht van het grote publiek.

Aangezien de Ombudsdienst Pensioenen fungeert als bemiddelaar tussen de administraties bevoegd voor pensioenen en burgerlijke aangelegenheden, wordt het doelpubliek gevormd door gepensioneerden en toekomstige gepensioneerden.

De Ombudsdienst Pensioenen is bevoegd inzake wettelijke pensioenen (overlevings- en rustpensioenen en gescheiden echtgenoten), die door een Belgische pensioendienst worden toegekend en uitgekeerd aan de ex-werknemers, zelfstandigen en ambtenaren; de nationaliteit van deze ex-werknemers is van weinig belang.

De bevoegdheid van de Ombudsdienst is eveneens beperkt. Het is een federale instelling die de autonomie van de regionale en lokale overheden dient te eerbiedigen en die, bijgevolg, niet bevoegd is voor wettelijke pensioenen die rechtstreeks door de gemeenten, provincies en gemeenschappen worden beheerd.

Deze dienst is evenmin bevoegd voor de buitenlandse pensioenen of pensioenen van internationale instellingen. Bovendien dekt het domein van de wettelijke pensioenen in de strikte zin bepaalde prestaties of tegemoetkomingen niet die er op het eerste gezicht nochtans van afhangen. Het gaat hier om de aanvullende tegemoetkomingen voor gehandicapte personen, het brugpensioen (dat afhangt van de werkloosheidsreglementering) en de aanvullende (extralegale) pensioenen, die niet tot de sociale zekerheid behoren.

Er kan bij eenvoudig schrijven, via fax en zelfs e-mail een klacht worden ingediend. Een telefonisch doorgegeven klacht moet evenwel schriftelijk worden bevestigd. De procedure is gratis en veronderstelt een minimum aan vormvoorschriften.

Deze wordt persoonlijk ingediend, of door een mandataris die in het bezit is van een volmacht. Om een dossier te kunnen behandelen, is er uiteenlopende informatie nodig voor de ombudsmannen: de naam en voornaam van de klager, het adres, het rijksregisternummer, het pensioennummer, de elementen van het aangehaalde probleem en voornamelijk, de elementen die toelaten te bewijzen dat op voorhand bij de administratie de nodige stappen werden gedaan.

Ieder beroep bij de rechtbank dat betrekking heeft op hetzelfde onderwerp, resulteert automatisch in de opschorting van het onderzoek.

De dienst is onafhankelijk en oefent bijgevolg zijn activiteiten neutraal en onpartijdig uit, zonder instructies te ontvangen van om het even welke instantie, en zonder dat zijn autonomie in de uitoefening van zijn opdracht ook maar enigszins wordt beperkt.

De Ombudsdienst Pensioenen is gevestigd, WTC III, Simon Bolivarlaan 30, Bus 5, 1000 Brussel, tel.: 02/208.31.33.

II. Rust- en overlevings-pensioenen van werknemers

Afdeling 1. Recente ontwikkelingen en vooruitzichten

Het Gerechtshof van de Europese Gemeenschappen heeft, in een arrest van 1 juli 1993 (1), voor recht gesteld dat de Europese reglementering zich verzet tegen een nationale reglementering die een verschil in de berekeningswijze van het pensioen volgens geslacht in stand houdt, terwijl het pensioen op identiek dezelfde leeftijd zowel voor mannen als vrouwen kan ingaan. Als gevolg van dat arrest keurde het Belgische parlement op 19 juni 1996 een interpretatieve wet (2) goed waarin wordt gesteld dat een vrouw arbeidsongeschikt wordt op 60 jaar en een man op 65 jaar, maar dat het pensioen voor mannen én vrouwen nog steeds kan ingaan op 60 jaar.

Tegen het einde van de zomer 1996, na de goedkeuring van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de financiële leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, kondigde de regering ingrijpende hervormingen aan voor de pensioensector. De belangrijkste wijzigingen hebben te maken met de verschillende behandeling van mannen en vrouwen. Na een overgangsperiode vanaf 1 juli 1997 tot 31 december 2008 wordt de normale pensioenleeftijd, behoudens uitzonderingen, 65 jaar voor zowel mannen als vrouwen. Parallel hiermee zal de minimumleeftijd voor het verkrijgen van de inkomensgarantie voor ouderen en van de zelfstandigenpensioenen en de maximumleeftijd voor het genot van het conventionele brugpensioen, de werkloosheidsuitkeringen en de invaliditeitsuitkeringen, eveneens op 65 jaar gebracht worden voor iedereen, en niet langer op 65 jaar voor mannen en 60 jaar voor vrouwen. Die beslissingen vindt men terug in een koninklijk besluit van 23 december 1996 (3) en in uitvoeringsbesluiten.

Tijdens de overgangsperiode is de gewone leeftijd voor het pensioen en de andere uitkeringen voor vrouwen 61 jaar van juli 1997 tot december 1999, 62 jaar van januari 2000 tot december 2002, 63 jaar van januari 2003 tot december 2005, en dan 64 jaar van januari 2006 tot december 2008. Logischerwijze duurt een volledige loopbaan voor vrouwen dan ook 41 jaar vanaf juli 1997 tot 1999, 42 jaar van 2000 tot 2002, 43 jaar van 2003 tot 2005, 44 jaar van 2006 tot 2008 en 45 jaar vanaf 2009.

(1) Arrest Van Cant nr. 154/92, J.T., Droit européen 1993, p. 15.
(2) Interpretatieve wet van de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemene welvaartspeil, B.S. 20 juli 1996.
(3) KB van 23 december 1996 (B.S. van 17 januari 1997).
KB van 21 maart 1997 (B.S. van 29 maart 1997).
KB van 21 maart 1997 (B.S. van 29 maart 1997).
KB van 9 juli 1997 (B.S. van 9 augustus 1997).

Toch kunnen zowel mannen als vrouwen op 60 jaar met pensioen gaan, tenminste als ze een loopbaan van een bepaalde duur kunnen bewijzen: 20 jaar voor pensioenen die tussen juli 1997 tot december 1997 ingaan, 22 jaar in 1998, 24 jaar in 1999, 26 jaar in 2000, 28 jaar in 2001, 30 jaar in 2002, 32 jaar in 2003, 34 jaar in 2004 en 35 jaar vanaf 2005.

Voorts werden ook de bepalingen in verband met het minimumpensioen gewijzigd, zodat iemand met een korte loopbaan (meestal vrouwen) ook het minimumpensioen kan ontvangen.

De herwaarderingscoëfficiënt voor jaren na 1975 wordt geleidelijk afgeschaft tijdens de periode vanaf juli 1997 tot eind 2004, zodat de pensioenen die voor die loopbaanjaren werden toegekend, zullen verminderen.

De onlangs goedgekeurde wettelijke bepalingen willen een einde stellen aan de geschillen betreffende de gelijke juridische behandeling van mannen en vrouwen door het geleidelijk afschaffen van de bestaande discriminaties. In arrest De Vriendt lijkt het Europees Hof van Justitie de goedgekeurde geleidelijke oplossingen te aanvaarden (1). De toekomst zal uitwijzen of de andere rechtsmachten in andere geschillen deze lijn zullen volgen.

Afdeling 2. Toepassingsgebied

A. Principe

KB nr. 50 van 24 oktober 1967 (2) is de basis van de pensioenwetgeving voor werknemers. Het is van toepassing op de werknemers die in België werkzaam zijn geweest in uitvoering van om het even welke arbeidsovereenkomst voor handarbeiders, hoofdarbeiders, mijnwerkers of zeelieden.

B. Gelijkstelling

Beroepsjournalisten en al degenen tot wie de toepassing van het algemene socialezekerheidsstelsel werd verruimd, kunnen in dat stelsel met KB nr. 50 rechten doen gelden.

C. Uitsluiting

- personen die zich op een andere pensioenregeling kunnen beroepen ingesteld bij een wet, een provinciaal reglement of de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen;
- uitwonende dienstboden, van wie de gezamenlijke wekelijkse arbeidsprestaties in dienst van één of van verschillende werkgevers geen 24 arbeidsuren bereiken en van wie de tewerkstelling bij eenzelfde werkgever onder de 4 arbeidsuren per dag ligt.

(1) Arrest De Vriendt van 30 april 1998 (nr. 377/96 tot 384/96): Het Hof verklaart voor recht "wanneer een nationale regeling een verschil in pensioenleeftijd tussen mannelijke en vrouwelijke werknemers heeft gehandhaafd, de betrokken lidstaat het bedrag van het pensioen verschillend mag berekenen".

(2) De voornaamste wettelijke bepalingen van de wetgeving inzake de werknemerspensioenen staan in KB nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen van werknemers (hierna KB nr. 50 genoemd), het KB van 21 december 1967 houdende het algemeen reglement van de rust- en overlevingspensioenregeling voor werknemers (hierna het KB van 21 december 1967 genoemd), de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemene welvaartspeil (hierna de wet van 20 juli 1990 genoemd) en het KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels (B.S. van 17 januari 1997), hierna het KB van 23 december 1996 genoemd).

D. Overdracht van het pensioenbedrag ten voordele van ambtenaren van de Europese Gemeenschappen en gelijkgestelde instellingen

Overeenkomstig de wet van 21 mei 1991 kunnen de ambtenaren van de Europese Unie van de ermee gelijkgestelde instellingen, met instemming van hun instelling, aan de voor pensioenen bevoegde instelling vragen dat het pensioenbedrag betreffende de aan hun indiensttreding bij de instelling voorafgaande diensten en perioden, onder bepaalde voorwaarden en modaliteiten, aan de Europese Unie wordt gestort.

Afdeling 3. Rustpensioenen

A. Toekennings- en uitbetalingsvoorwaarden

1. Leeftijd

Sinds 1 januari 2003 gaat het pensioen normaal in, ten vroegste de eerste dag van de maand na de 63e verjaardag voor vrouwen en na de 65e verjaardag voor mannen (1).

De normale pensioenleeftijd voor vrouwen zal vervolgens op 64 jaar komen vanaf 2006 en op 65 jaar vanaf 2009.

Zowel mannen als vrouwen kunnen vanaf de leeftijd van 60 jaar de begindatum van hun pensioen kiezen, voor zover evenwel hun loopbaan gelijk is aan:
- 35 jaar indien het pensioen in 2005 (of daarna) ingaat.

Voor deze berekening wordt één jaar loopbaan enkel in rekening gebracht indien dit jaar overeenstemt met eenderde van een voltijdse werkregeling zoals vermeld op de individuele rekening. Bepaalde periodes, onder andere de geregulariseerde studieperiodes, worden voor deze berekening niet in aanmerking genomen. Met de periodes van loopbaanonderbreking voor het opvoeden van een kind van minder dan 6 jaar wordt daarentegen onder bepaalde voorwaarden wel rekening gehouden, zelfs al komen deze onderbrekingsperiodes niet in aanmerking voor het berekenen van het pensioen.

Bovendien wordt er ook rekening gehouden met de prestatiejaren die in een andere Belgische pensioenregeling in overweging worden genomen, en voor een activiteit in het buitenland in het kader van Europese reglementeringen en van internationale overeenkomsten.
Ten slotte kan het rustpensioen van een conventioneel bruggepensioneerde (2) niet ingaan vóór de leeftijd van 65 jaar voor mannen, terwijl conventioneel bruggepensioneerde vrouwen vanaf 63 jaar hun rustpensioen kunnen verkrijgen (3).

2. Verblijfplaats

In principe worden rust- en overlevingspensioenen alleen toegekend aan gerechtigden die in België verblijven (4).

(1) De ondergrondse mijnwerkers en leden van het vliegend personeel van de burgerlijke luchtvaart kunnen evenwel hun pensioen vanaf 55 jaar bekomen. Zij kunnen, evenals de arbeiders verbonden aan de ondergrondse ontginning van groeven, hun volledige pensioen zonder leeftijdsvoorwaarde verkrijgen, indien zij een bepaald aantal jaren gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling in die hoedanigheid bewijzen (25 jaar voor mijnwerkers, 30 jaar voor het stuurpersoneel en 34 jaar voor het cabinepersoneel).
(2) Zie voor de conventionele brugpensioenen de titel over de werkloosheid.
(3) Deze verschillende behandeling van mannen en vrouwen, die in feite vaak nadelig is voor de vrouwen omdat de conventionele brugpensioenen in het algemeen hoger liggen dan de pensioenen, zorgt voor juridische problemen.
(4) Vergoedingen die wegens een tewerkstelling als mijnwerker worden uitgekeerd, worden sinds augustus 1986 tot slechts tot een bedrag van 80% betaald in het buitenland, behalve indien de rechthebbende Belg is, of een erkende vluchteling, of vaderlandsloos, of een onderdaan van een lidstaat van de Europese Gemeenschap of van een land dat met België een internationale overeenkomst heeft gesloten. In die gevallen wordt het pensioen wel volledig uitbetaald.

Er geldt nochtans geen verblijfsverplichting meer voor Belgische onderhorigen, voor statenlozen en voor erkende vluchtelingen (in de zin van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen), voor onderdanen van de lidstaten van de Europese Unie en van landen die het akkoord over de EER hebben ondertekend (en in bepaalde gevallen voor sommige gezinsleden van die onderdanen) of voor onderdanen van staten waarmee België een socialezekerheidsovereenkomst heeft gesloten, alsook voor onderdanen van staten die de Europese interimovereenkomst over de regelingen inzake sociale zekerheid betreffende de ouderdom, de invaliditeit en de overlevenden hebben ondertekend en bekrachtigd. De verplichting om in België te verblijven, is evenmin vereist voor bepaalde vreemdelingen die als lid van een internationale organisatie, die door de minister van Buitenlandse Zaken werd erkend, een bijzondere verblijfsvergunning hebben verkregen en die tijdens dit verblijf pensioenrechten als werknemer hebben opgebouwd.

3. Toegelaten beroepsarbeid (1)

Het rustpensioen is slechts uitbetaalbaar wanneer de gerechtigde geen beroepsarbeid uitoefent, behoudens die bepaald door de Koning. Bovendien is het pensioen tegen gezinstarief onder meer alleen uitbetaalbaar wanneer de echtgenoot elke beroepsactiviteit, behalve de door de Koning toegestane, heeft stopgezet.

Als beroepsactiviteit wordt beschouwd: iedere activiteit die inkomsten kan opleveren die als beroepsinkomen kunnen worden bestempeld in de zin van de bepalingen van het wetboek van inkomstenbelastingen (zelfs als die activiteit door een tussenpersoon wordt uitgeoefend), en elke gelijkaardige activiteit in een vreemd land of in dienst van een internationale of supranationale organisatie.

Uitgezonderd een aantal activiteiten moet iedere beroepsactiviteit vooraf aangegeven worden, zelfs indien de daaruit voortvloeiende inkomsten de toegelaten grens niet overschrijden.

3.1. Beroepsactiviteiten die na voorafgaande aangifte zijn toegelaten

De beroepsactiviteit en het pensioen zijn verenigbaar, mits de inkomsten uit de beroepsactiviteit niet boven de toegelaten grens liggen.

Toch is een beroepsactiviteit die uitsluitend bestaat in het scheppen van wetenschappelijke of artistieke werken onbeperkt toegelaten, mits zij vooraf wordt aangegeven en indien zij geen weerslag heeft op de arbeidsmarkt en in zoverre de betrokkene geen handelaar is in de zin van het wetboek van koophandel.

De grens van de toegelaten beroepsarbeid varieert naar gelang van de aard van de activiteit (werknemer, zelfstandige,...), de familiale toestand (al dan niet kinderen ten laste), de leeftijd (al dan niet de wettelijke pensioenleeftijd bereikt hebben) en – als de pensioengerechtigde niet ouder is dan 65 jaar – de aard van het toegekende pensioen (overlevingspensioen of (een) ander(e) pensioen(en)).

(1) Artikel 64 van het KB van 21 december 1967.

a) Beroepsactiviteit ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst (privé-sector) of van ieder gelijkwaardig wettelijk of reglementair statuut (openbare sector), en elke andere activiteit of post of elk ander mandaat of ambt

De activiteit is toegelaten wanneer de brutoberoepsinkomsten per kalenderjaar respectievelijk 7.421,57 EUR of 13.556,68 EUR niet overschrijden (vakantiegeld, voordelen in natura, sociale bijdragen, bedrijfsvoorheffing, enz., inbegrepen) naargelang de belanghebbende niet dan wel de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt. Deze bedragen worden verhoogd tot 11.132,37 EUR of tot 17.267,48 EUR wanneer de gerechtigde op 1 januari van het betrokken jaar ten minste één kind ten laste heeft.

b) Beroepsactiviteit als zelfstandige of als helper

Een activiteit is toegelaten wanneer de netto-inkomsten (brutoberoepsinkomsten min beroepslasten, -uitgaven, -verliezen,...) uit deze activiteit per kalenderjaar respectievelijk 5.937,26 EUR of 10.845,34 EUR niet overschrijden naargelang de belanghebbende niet dan wel de wettelijke pensioenleeftijd heeft bereikt. Deze bedragen worden tot 8.905,89 EUR of tot 13.813,97 EUR verhoogd wanneer de gerechtigde ten minste één kind ten laste heeft.

c) Gelijktijdige of achtereenvolgende uitoefening in hetzelfde kalenderjaar van verscheidene beroepsactiviteiten

De beroepsactiviteiten zijn toegelaten voorzover het totale inkomen niet hoger ligt dan de grenzen voor een activiteit als zelfstandige. Nochtans worden de inkomsten voortvloeiend uit een activiteit als werknemer slechts voor 80% in aanmerking genomen.

Deze bedragen zijn deze van toepassing voor het jaar 2004.

Wanneer het pensioen niet voor een volledig kalenderjaar is toegekend, worden de vermelde bedragen aangepast in verhouding tot het aantal maanden gedekt door het pensioen.

3.2. Gevolgen van het overschrijden van de toegelaten grenzen

De betaling van het pensioen van de gepensioneerde die een beroepsactiviteit uitoefent, wordt geschorst gedurende het betrokken kalenderjaar indien de grens met minstens 15% wordt overschreden.

Als de grens met minder dan 15% wordt overschreden, wordt de betaling gedurende het betrokken kalenderjaar verminderd met een percentage in verhouding tot de overschrijding van de toegelaten inkomensgrens.

Voorbeeld: een gepensioneerde zonder kinderlast geniet een jaarlijks rustpensioen van 10.000 EUR en een jaarlijks netto-inkomen als zelfstandige van 6.500 EUR. Het totale bedrag van zijn beroepsinkomsten (6.500 EUR) overtreft met 562,74 EUR het bedrag van 5.937,26 EUR van de toegelaten beroepsarbeid als zelfstandige, zijnde 9,47%. Zijn pensioen zal dus met 9,47% van 10.000 EUR, zijnde 947 EUR, worden verminderd.

Voor een gepensioneerde van wie de echtgenoot een activiteit uitoefent waarmee hij of zij de inkomensgrens van de toegelaten arbeid overschrijdt, zal het pensioen worden berekend tegen het alleenstaandenbedrag in plaats van het gezinsbedrag, hoe hoog de overschrijding ook zij.

3.3. Plicht tot aangifte van de activiteit en sancties in geval van niet-aangifte

De pensioengerechtigde is verplicht zijn beroepsarbeid aan te geven per aangetekend schrijven en op een formulier dat het gemeentebestuur en de Rijksdienst voor Pensioenen hem ter beschikking stellen. Dit formulier moet naar de Rijksdienst voor Pensioenen worden verzonden.

De pensioengerechtigde is eveneens verplicht zijn werkgever per aangetekend schrijven over zijn pensioentoestand in te lichten. De werkgever is op zijn beurt verplicht binnen de 30 dagen volgend na de verzendingsdatum van het aangetekend schrijven door de werknemer de activiteit van de werknemer per aangetekend schrijven aan te geven aan de Rijksdienst voor Pensioenen, op een formulier dat hij op het gemeentebestuur en bij de Rijksdienst voor Pensioenen kan verkrijgen.

Tot slot is ook de echtgenoot van de pensioengerechtigde met een beroepsactiviteit verplicht haar beroepsactiviteit aan de Rijksdienst voor Pensioenen aan te geven onder de voorwaarden zoals hierboven beschreven. Hij of zij is echter niet verplicht zijn of haar werkgever van de pensioengerechtigde in te lichten, en genoemde werkgever is al evenmin verplicht de activiteit van de echtgenoot van een gepensioneerde aan te geven.

Indien de betrokkene de beroepsactiviteit niet vooraf aangeeft of nalaat zijn werkgever vooraf over zijn pensioentoestand in te lichten, dan wordt de betaling van het lopende pensioen ambtshalve geschorst gedurende één maand en in geval van herhaling gedurende drie maanden.

Eveneens zal bij gebrek aan de voorafgaande aangifte door de echtgenoot van de gerechtigde, het lopende pensioen dat wordt berekend op basis van het gezinsbedrag, van ambtswege herleid worden tot het bedrag berekend op basis van alleenstaande gedurende één maand en in geval van herhaling gedurende drie maanden.

De verklaring wordt als voorafgaand beschouwd wanneer zij ingediend wordt binnen de dertig dagen na het begin van de activiteit of op de datum van de betekening van de beslissing houdende toekenning van het pensioen.

Ten slotte kan een werkgever die nalaat aangifte te doen binnen de 30 dagen vanaf de verzending van het aangetekend schrijven door de werknemer, verplicht worden aan de Rijksdienst voor Pensioenen een forfaitaire vergoeding te betalen waarvan het bedrag gelijk is aan driemaal het gemiddelde minimummaandinkomen zoals vastgesteld in de collectieve arbeidsovereenkomst gesloten in de Nationale Arbeidsraad.

De voornoemde sancties zijn ook toepasbaar indien de gerechtigde, de echtgenoot of de werkgever nalaten een toegelaten beroepsactiviteit aan te geven die niet de toegelaten grens overschrijdt.

De sancties worden door de Rijksdienst voor Pensioenen uitgesproken, die onder bepaalde voorwaarden gedeeltelijk of volledig van de sancties kan afwijken. Beroep is mogelijk bij de arbeidsrechtbank.

3.4. Toegelaten beroepsactiviteiten zonder voorafgaande verplichte aangifte

De uitoefening onder welbepaalde voorwaarden van een politiek mandaat of van bepaalde publieke mandaten is toegelaten voorzover het mandaat uiterlijk is ingegaan op de laatste dag van de maand waarin de mandataris 65 jaar oud is geworden.

De inkomsten van deze activiteit hebben geen invloed op het pensioenbedrag.

4. Geen sociale uitkeringen genieten

Het pensioen is niet betaalbaar wanneer de gerechtigde een vergoeding geniet wegens ziekte, invaliditeit of onvrijwillige werkloosheid bij toepassing van een Belgische of van een buitenlandse wetgeving inzake sociale zekerheid. Het pensioen is evenmin betaalbaar als de gerechtigde een uitkering wegens loopbaanonderbreking of tijdskrediet geniet, een uitkering wegens het verminderen van de arbeidsprestaties of een aanvullende vergoeding toegekend in het kader van een conventioneel brugpensioen.

Een gehuwde pensioengerechtigde wiens echtgenoot één van deze voordelen ontvangt, kan het pensioen slechts tegen het alleenstaandenbedrag ontvangen.

Binnen de grenzen van de werknemerspensioenreglementering kan het rustpensioen daarentegen wel zonder beperking worden gecumuleerd met een of meer uitkeringen toegekend krachtens een wetgeving betreffende het herstel der schade voortspruitende uit arbeidsongevallen of beroepsziekten. De cumulatie van het pensioen met een uitkering wegens arbeidsongeval of beroepsziekte wordt echter in die sectoren zelf geregeld.

5. Indiening van een aanvraag

Zie verder onder “Administratieve organisatie”

B. Berekening

Het pensioen is gelijk:

- voor elk in aanmerking komend jaar;
- aan een breuk;
- van 75% of van 60%;
- van de werkelijke, fictieve of forfaitaire brutolonen van dat jaar;
- geherwaardeerd;
- en eventueel begrensd.

1. In aanmerking komende jaren – Berekening van de beroepsloopbaan

1.1. De samenstellende elementen van de beroepsloopbaan

a) De perioden van reële tewerkstelling als werknemer

In principe kunnen alle kalenderjaren in aanmerking worden genomen die tewerkstellingsperioden bevatten in de hoedanigheid van arbeider, bediende, zeevarende of mijnwerker, zelfs als ze voor de 20e verjaardag en na de 65e verjaardag van de werknemer komen.

Als de periodes van tewerkstelling na 1954 komen, geeft elke tewerkstelling recht op pensioen ongeacht de duur ervan, op voorwaarde dat die tewerkstelling aanleiding geeft tot onderwerping aan het werknemerspensioenstelsel.

Tijdens de jaren vóór 1955 geeft een tewerkstelling als werknemer enkel recht op pensioen als zij beantwoordt aan de voorwaarden betreffende de gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling. Tewerkstelling als werknemer wordt als gewoonlijk en hoofdzakelijk beschouwd als ze zich normaal over 185 dagen van ten minste 4 uur per kalenderjaar uitstrekt of elke tewerkstelling, in dezelfde hoedanigheid verricht, die ten minste 1.480 uur per kalenderjaar bedraagt.

b) Perioden van inactiviteit die met periodes van tewerkstelling als werknemer worden gelijkgesteld (1)

De perioden van inactiviteit die onder welbepaalde voorwaarden met perioden van activiteit kunnen worden gelijkgesteld, zijn in het bijzonder:

- perioden van onvrijwillige werkloosheid, van beroepsopleiding met het oog op de uitoefening van een activiteit als werknemer, van tewerkstelling als werkloze door de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen. De perioden van werkloosheid en van beroepsopleiding worden gelijkgesteld op voorwaarde dat de werknemer van de bij de reglementering inzake onvrijwillige werkloosheid bepaalde uitkeringen of loonsvergoeding geniet;
- perioden gedurende dewelke – vanaf juli 1997 – de werknemer geen activiteit uitgeoefend heeft om de reden dat hij zijn prestaties heeft verminderd in het kader van de bepalingen inzake werktijdherverdeling;
- perioden van inactiviteit voor de deeltijdse werknemer die het statuut geniet van “deeltijds werknemer met behoud van rechten”. De gelijkstelling is evenwel beperkt tot 1.560 dagen indien de werknemer geen inkomensgarantie-uitkering ontvangt. Het aantal dagen wordt verdeeld naar gelang van de omvang van de arbeidsduurverkorting, wat bijvoorbeeld betekent dat een persoon die halftijds werkt, gedurende 3.120 dagen op een gelijkstelling aanspraak kan maken;
- perioden van voltijds of halftijds conventioneel brugpensioen;
- perioden van tijdskrediet (voltijds of deeltijds) voor een maximum duur van 3 jaar;
- perioden van vermindering van de arbeidsprestaties met 1/5, voor een maximum duur van 5 jaar;

(1) Zie vooral artikel 34 van het KB van 21 december 1967.

- perioden van vermindering van de arbeidsprestaties met 50% of met 1/5 vanaf de leeftijd van 50 jaar zonder beperking van de duur;
- perioden van arbeidsongeschiktheid wegens ziekte of invaliditeit en perioden van bevallingsrust op voorwaarde dat de werknemer de bij de wetgeving inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering bepaalde uitkeringen geniet;
- perioden van vaderschaps- of adoptieverlof, op voorwaarde dat de werknemer het genot heeft van de uitkering betaald in het kader van de verzekering geneeskundige verzorging en uitkeringen (het betreft de laatste 7 dagen);
- perioden gedurende dewelke de werknemer een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid geniet krachtens de wetgeving betreffende de verzekering der schade voortspruitend uit arbeidsongevallen en beroepsziekten, of perioden van inactiviteit waarvoor een blijvende arbeidsongeschiktheid van ten minste 65% of een vermindering met ten minste tweederde van zijn verdienvermogen werd vastgesteld bij toepassing van de wetgeving betreffende de gehandicapten;
- vakantieperioden bedoeld bij de wetgeving betreffende de jaarlijkse vakantie der werknemers op voorwaarde dat de betrokkene als werknemer was tewerkgesteld op het ogenblik dat de gebeurtenis zich voordoet die tot gelijkstelling van inactiviteitsperioden aanleiding geeft, of dat hij zich reeds op dat ogenblik wegens een andere reden in een gelijkgestelde periode bevindt;
- perioden van inactiviteit die het gevolg zijn van een oproeping voor het vervullen van de militaire dienst bij het Belgisch leger, van een aanwijzing bij toepassing van de wetten houdende het statuut van de gewetensbezwaarden,... op voorwaarde dat, indien de werknemer voordien niet de hoedanigheid van werknemer had, hij deze verwerft in de loop van de drie jaren volgend op het einde van de periode van gelijkstelling en gewoonlijk en hoofdzakelijk gedurende ten minste één jaar in deze hoedanigheid tewerkgesteld is gebleven.

c) Perioden die worden gelijkgesteld na betaling van bijdragen (1)

Bepaalde perioden kunnen in aanmerking worden genomen voor de berekening van het pensioen, op voorwaarde dat een aanvraag wordt ingediend bij de Rijksdienst voor Pensioenen en een welbepaalde bijdrage wordt gestort. Het bedrag van deze bijdrage kan verschillen naar gelang van de aard van de te regulariseren periode.

De voornaamste periodes die kunnen worden geregulariseerd, zijn de volgende:

- de perioden gedurende dewelke de werknemer, vanaf 1 januari van het jaar waarin zijn twintigste verjaardag valt, studies heeft gevolgd, worden in aanmerking genomen bij het vaststellen van de pensioenrechten als werknemer, voorzover de betrokkene onder de pensioenregeling toepasselijk op de werknemers valt en dat hij om de regularisatie verzocht binnen een termijn van tien jaar volgend op het einde van zijn studies en dat hij een regularisatiebijdrage van 7,5% betaalt. Deze bijdrage en het latere pensioen zijn berekend op basis van een maandelijks inkomen gelijk aan het maandelijks gewaarborgd minimuminkomen (2). Het minimuminkomen bedraagt 1.243,26 EUR en de te storten bijdrage voor één jaar is 1.118,93 EUR;

(1) Zie vooral artikel 3bis, 6 en 7 van het KB van 21 december 1967.
(2) 939,44 EUR tegen index 143,59 (1981 = 100).

- perioden van tewerkstelling na 1944 waarvoor de werknemer niet kan bewijzen dat de vereiste pensioenstortingen werden verricht, kunnen niettemin in aanmerking worden genomen voor het vaststellen van de pensioenrechten als werknemer indien bepaalde bijdragen worden betaald. Het betreft dus perioden waarin de betrokkene verplicht onderworpen was aan de pensioenwetgeving als werknemer. Deze mogelijkheid werd tevens uitgebreid voor perioden waarin de betrokkene niet verplicht onderworpen was, maar een activiteit uitoefende van die aard dat zij op 1 juli 1970 zou hebben geleid tot onderwerping aan de sociale zekerheid voor de pensioensector.

d) Reglementering betreffende de grens van 312 dagen (1)

- indien het aantal gelijkgestelde dagen en effectieve dagen 312 dagen bereikt, dan kunnen gelijkgestelde dagen niet meer in aanmerking genomen worden;
- voorzover het aantal gelijkgestelde en effectieve dagen ten minste 285 dagen bereikt, wordt dit aantal geacht 312 dagen te zijn (dat komt overeen met een volledig jaar in het zesdagenstelsel).

1.2. Bewijs van tewerkstelling

Het bewijs van tewerkstelling wordt geleverd voor de periode na 1945 door elk document dat bewijst dat de pensioenstortingen werden afgehouden, of waaruit blijkt dat de werknemer aanspraak kan maken op de bepalingen betreffende de gelijkstelling van bepaalde inactiviteitsperioden met perioden van activiteit.

1.3. De beperking van de loopbaan (eenheidsbeginsel)

a) Loopbaan uitsluitend als werknemer

De loopbaanbreuk of de som der loopbaanbreuken mag de eenheid (= verhouding 1 op 1) niet overschrijden. Gebeurt dat wel, dan worden de minst voordelige jaren weggelaten.

Voorbeeld:

- Een man was gedurende 20 jaar mijnwerker en gedurende 17 jaar fabrieksarbeider. Zijn loopbaan als mijnwerker wordt weergegeven door de breuk 20/30 (de volledige loopbaan voor een mijnwerker is 30 jaar), die als arbeider door 17/45.

- Samenstelling van de breuken: 20/30 + 17/45 = 30/45 + 17/45 = 47/45

- Overschrijding: 2/45. Er zullen dus 2 jaar afgetrokken worden van de loopbaan (namelijk de minst voordelige).

b) Loopbaan als werknemer en loopbaan in één of meer andere stelsels

- Algemene regel

Juist zoals voor de hierboven onder a) beschreven loopbanen mag de som van de breuken die de loopbaan in de verschillende stelsels weergeven, niet groter worden dan de verhouding 1 op 1. Als de eenheid overschreden wordt, wordt het aantal jaren in het werknemersstelsel verminderd.

Echter, in geval van cumulatie van een werknemersrustpensioen met een zelfstandigenrustpensioen wordt de loopbaan van zelfstandige verminderd conform de pensioenreglementering van de zelfstandigen.

(1) Artikel 28 bis en 36bis van het KB van 21 december 1967.

- Versoepeling van de algemene regel

Het omgerekende bedrag van het pensioen van het andere stelsel is het bedrag dat zou zijn toegekend indien de loopbaan volledig was geweest. Indien dit omgerekende bedrag (of het totaal van de omgerekende bedragen van de pensioenen van een ander stelsel) lager is dan het forfaitaire bedrag van 8.757,92 EUR, is de vermindering niet van toepassing.

Dit forfaitaire bedrag is het pensioenbedrag aan gezinstarief dat een werknemer zou krijgen voor een volledige loopbaan, en een bezoldiging gelijk aan de forfaitaire bezoldiging betrekking hebbend op de jaren voorafgaand aan 1955 (11.677,22 EURO x 45/45 x 0,75 = 8.757,92 EUR).

Als het omgerekende bedrag groter is dan 8.757,92 EUR wordt de vermindering die van toepassing is krachtens het algemene beginsel, beperkt tot zoveel jaren als dit positieve verschil (omgerekend bedrag verminderd met het forfaitaire bedrag) schijven van 875,79 EUR bevat (= 10% van 8.757,92 EUR).
Het resultaat van deze verdeling wordt afgerond tot de hogere eenheid en de vermindering mag in geen geval groter zijn dan 15.

Deze versoepelingsmaatregel is bedoeld om, binnen bepaalde grenzen, de rechten te vrijwaren die ontstaan uit gelijktijdige activiteiten (bijkomende functies).

2. Breuk die tot grondslag dient voor de berekening van het pensioen

Elk bewezen loopbaanjaar geeft de betrokkene recht op een pensioenbedrag gelijk aan 60% of 75% van de werkelijke, fictieve of forfaitaire brutolonen van dat jaar. De breuk die als basis dient voor de pensioenberekening, is gelijk aan 1/45e voor mannen en 1/43e voor vrouwen.

De noemer van de breuk is gelijk, of het pensioen nu op de normale leeftijd of op een vervroegd tijdstip wordt genomen. Een man die zijn pensioen op 60 jaar neemt, zal dus geen volledige loopbaan hebben, behalve wanneer hij heel vroeg is beginnen werken.

Voor vrouwen zal de breuk mee evolueren met de normale pensioenleeftijd. De breuk bedraagt sinds 2003 dus 1/43e (de normale pensioenleeftijd bedraagt 63 jaar) en zal 1/44e in 2006 en 1/45e vanaf 2009 bedragen.

Zodra de loopbaan van betrokkene 45 of 43 jaren telt, naar gelang het een man of een vrouw betreft, is het niet meer mogelijk rechten op een bijkomend pensioen op te bouwen. Enkel de 45 of de 43 gunstigste jaren zullen bij het berekenen van het pensioen in aanmerking worden genomen.

De loopbaan van zeevarenden wordt echter berekend in 40-sten of, onder welbepaalde voorwaarden, in 14-den per kalenderjaar tewerkstelling, en die van mijnwerkers in 30-sten per kalenderjaar tewerkstelling op voorwaarde dat hij ten minste gedurende twintig jaar gewoonlijk en hoofdzakelijk als mijnwerker tewerkgesteld is geweest.

3. 75% of 60%?

75% (gezinsbedrag) voor de werknemer (man of vrouw) wiens echtgenoot elke beroepsarbeid – andere dan die welke door de Koning is toegelaten – heeft stopgezet en geen rust- of overlevingspensioen of een als zodanig geldend voordeel ontvangt, noch een uitkering wegens ziekte, invaliditeit, of onvrijwillige werkloosheid bij toepassing van een Belgische of buitenlandse wetgeving betreffende de sociale zekerheid, noch een uitkering wegens loopbaanonderbreking of vermindering van de arbeidsprestaties.

Indien beide echtgenoten van een werknemerspensioen genieten en indien het bedrag van het hoogste pensioen berekend tegen gezinsbedrag (75%) de som van beide pensioenen berekend tegen alleenstaandenbedrag (60%) overtreft, dan schorst de Rijksdienst voor Pensioenen ambtshalve de betaling van het laagste pensioen teneinde de andere echtgenoot in de mogelijkheid te stellen een pensioen tegen gezinsbedrag te ontvangen.

Het ontvangen door een van de echtgenoten, van een of meer rust- of overlevingspensioenen of als zodanig geldende uitkeringen, toegekend krachtens één of meer Belgische regelingen andere dan die voor arbeiders, bedienden, mijnwerkers, zeevarenden en werknemers, krachtens een regeling van een vreemd land of krachtens een regeling toepasselijk op het personeel van een volkenrechtelijke instelling, vormt geen beletsel voor de toekenning aan de andere echtgenoot van een rustpensioen berekend tegen gezinsbedrag. Het rustpensioen tegen gezinsbedrag wordt dan wel verminderd met het rustpensioen van de andere echtgenoot.

Indien deze vermindering minder gunstig uitvalt, dan behoudt ieder der echtgenoten zijn rustpensioen tegen alleenstaandenbedrag.

60% voor de overige werknemers (alleenstaandenbedrag voor ongehuwden, gescheiden personen, gehuwden van wie de echtgenoot een hoog pensioen krijgt, ...).

4. Werkelijke, fictieve of forfaitaire brutolonen

4.1. Werkelijke lonen

Werkelijke lonen zijn die op grond waarvan de pensioenbijdrage werd berekend. Het gaat om brutolonen. Teneinde het onderzoek van de pensioenaanvraag te bespoedigen, wordt het loon voor het kalenderjaar dat de ingangsdatum van het pensioen onmiddellijk voorafgaat, geacht gelijk te zijn aan het loon van het vorige kalenderjaar, vermenigvuldigd met een coëfficiënt.

4.2. Fictieve lonen

Fictieve lonen zijn die welke betrekking hebben op inactiviteitsperioden die met activiteitsperioden zijn gelijkgesteld.

Over het algemeen heeft het fictieve loon (1) als basis het gemiddelde van de werkelijke, forfaitaire en fictieve lonen van het jaar vóór de betreffende periode. Evenwel:

- bij ontstentenis van een referentie-element wordt als basis het lopende jaar genomen of bij ontstentenis hiervan het jaar na de periode of nog bij ontstentenis hiervan een forfaitair bedrag;
- voor de deeltijdse werknemers met behoud van de rechten en de inkomensgarantie-uitkering, mag het in aanmerking genomen loon niet hoger liggen dan het loon dat het vorige jaar in aanmerking werd genomen;
- voor de deeltijdse werknemers met behoud van de rechten maar zonder inkomensgarantie-uitkering, is het in aanmerking genomen loon een forfaitair loon van 14.520,06 EUR;
- wat de door betaling van bijdragen geregulariseerde perioden betreft, wordt het in aanmerking genomen loon meestal gebaseerd op de bijdragen die voor de gelijkstelling moeten worden gestort.

4.3. Forfaitaire lonen

Het begrip "forfaitaire lonen" dekt allerlei realiteiten van diverse aard.

a) Forfaitaire jaren

De wet van 21 mei 1955 heeft het bijhouden van een individuele rekening verplicht.

Dat is een rekening die alle inlichtingen bevat met betrekking tot de lonen, de werkelijke arbeidsdagen en de ermee gelijkgestelde dagen, die ten bate van de arbeiders moeten worden ingeschreven.

Deze techniek werd vervolgens bij KB van 4 december 1956 uitgebreid tot de zeelieden en bij de wet van 12 juli 1957 tot de hoofdarbeiders. De afwezigheid van een gelijkwaardig opsporingsmiddel maakt echter meestal de nauwkeurige wedersamenstelling van de lonen die de belanghebbenden hebben ontvangen tijdens de periode voor het van kracht worden van de individuele rekening, onmogelijk, en uiteraard ook van de periode voor de invoering van de sociale zekerheid. Het doel van de wetten van 1955 en 1957 – toekenning van een pensioen gelijk aan 60% of 75% van de lonen die tijdens de loopbaan werden verdiend – kon bijgevolg niet zonder nadere regeling worden doorgevoerd en er moest dus een overgangsperiode komen gedurende dewelke de pensioenen, althans gedeeltelijk, op grond van een forfaitair bedrag zouden worden berekend.

Dat forfaitaire bedrag is gelijk aan 11.677,22 EUR voor elk jaar tewerkstelling vóór 1955 (2).

b) Forfaitaire dagen

Tot 1968 gold een referentieloon – en niet het werkelijke loon – als grondslag voor de berekening van het mijnwerkerspensioen. Tevens werd ten bate van deze werknemerscategorie een forfaitair loon vastgesteld voor de periode van 1 januari 1955 tot 31 december 1967.

---

(1) Artikelen 24 bis en 34, §2, 6, b), van het KB van 21.12.1967.

(2) Artikel 9bis, 1°, van het KB nr. 50: voor een tewerkstelling als ondergronds mijnwerker wordt dit bedrag verhoogd tot 14.012,63 EUR.

c) Forfaitair loon

Het forfaitaire loon is eveneens het loon dat in welbepaalde gevallen in de plaats van het werkelijke loon van de werknemer wordt gesteld, indien dit minder gunstig is (gehandicapten, werknemers die door een arbeidsongeval of een beroepsziekte zijn getroffen, enz.).

Al deze lonen, zowel de werkelijke als de fictieve of forfaitaire lonen, worden ingeschreven op de individuele rekening die door de VZW CIMIRE (multi-sectoriële individuele rekening) wordt bijgehouden. Ieder jaar levert de VZW aan de werknemer een uittreksel af uit zijn individuele rekening. De werknemer heeft er bijgevolg belang bij na te gaan of de inlichtingen die voorkomen op het uittreksel dat hem is toegezonden, juist zijn, en eventueel te wijzen op verschillen die hij vaststelt.

5. Herwaardering van de bezoldigingen

5.1. Aanpassing aan de stijging van de kosten van levensonderhoud

Om te voorkomen dat de (werkelijke, fictieve of forfaitaire) lonen van de meest verwijderde jaren ten opzichte van de lonen van de laatste jaren van de loopbaan zouden worden gedeprecieerd, komen zij op het ogenblik van de vaststelling van het rustpensioen voor een geherwaardeerd jaarbedrag in aanmerking. Daartoe worden zij met een coëfficiënt vermenigvuldigd. De coëfficiënt die geldt voor de bezoldigingen van een bepaald jaar, wordt verkregen door het indexcijfer van de consumptieprijzen, waartegen de lopende pensioenen worden betaald, te delen door het gemiddelde van de maandelijkse indexcijfers van de consumptieprijzen van het jaar in kwestie.

5.2. Aanpassing aan het peil van het algemeen welzijn (1)

Men heeft vastgesteld dat het gemiddelde inkomen van de beroepsbevolking sinds 1955 sneller is gestegen dan het indexcijfer van de kosten van levensonderhoud.

Bij de wet van 27 februari 1976 werden voor de pensioenen die na 1976 ingaan, aanpassingscoëfficiënten bepaald aan het algemeen welzijn voor de bezoldigingen toepasselijk op de jaren 1955 tot 1975. Deze coëfficiënten werden eerst verminderd bij KB nr. 415 van 16 juli 1986, vervolgens trapsgewijs bij een koninklijk besluit van 9 juli 1997 dat het KB van 21.12.1967 wijzigt. Sinds 2004 is er voor de periode 1955-1975 geen aanpassing aan het welzijn meer.

In principe bepaalt de Koning elk jaar de herwaarderingscoëfficiënt van de bezoldiging van het voorlaatste jaar. Wanneer een coëfficiënt wordt vastgesteld, wordt deze eveneens toegepast op het geheel der coëfficiënten voor aanpassing aan het algemeen welzijn van de voorgaande jaren. Voor de laatste jaren is er echter geen enkele coëfficiënt vastgelegd.

(1) Zie ook Afdeling 10. De herwaardering van de pensioenen.

6. Grens voor de lonen

Wat de jaren na 1980 betreft, wordt voor de berekening van de werknemerspensioenen geen rekening gehouden met het gedeelte van het totaal der werkelijke, fictieve en forfaitaire lonen dat een bepaald jaarbedrag overschrijdt. Deze begrenzing geldt voor alle categorieën van werknemers en is van toepassing op alle pensioenen die ten vroegste op 1 januari 1984 ingaan (1).

Het grensbedrag bedraagt 41.564,11 EUR voor het jaar 2004.

Tot 1 januari 1981 was er alleen een grens voor de lonen van de bedienden en de officieren ter koopvaardij: voor deze categorieën worden de bezoldigingen die betrekking hebben op de jaren in de periode 1957-1980, beperkt tot het grensbedrag dat voor de inning van de pensioenbijdragen werd vastgesteld.

De bezoldigingen die de bedienden tijdens de jaren 1958 tot 1972 hebben verdiend, worden bij de pensioenberekening met 10% verhoogd, wanneer zij de grens bereiken die op elk van die jaren van toepassing is.

Afdeling 4. Overlevingspensioenen (2)

De wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen heeft het overlevingspensioen ingevoerd voor de langstlevende echtgenoot. Voortaan kunnen ook mannen die na 1983 weduwnaar geworden zijn, onder dezelfde voorwaarden als voor een weduwe aanspraak maken op een overlevingspensioen.

A. Toekennings- en uitbetalingsvoorwaarden

1. Leeftijd

Om recht te hebben op het overlevingspensioen moet de langstlevende echtgenoot 45 jaar oud zijn. Die voorwaarde is dan weer niet vereist indien de langstlevende echtgenoot het bewijs levert:

- van een blijvende arbeidsongeschiktheid van ten minste 66%;
- of dat hij een kind ten laste heeft;
- of dat de overleden echtgenoot gedurende ten minste 20 jaar gewoonlijk en hoofdzakelijk als ondergronds mijnwerker tewerkgesteld is geweest.

Een langstlevende echtgenoot die minder dan 45 jaar oud is en een overlevingspensioen geniet omdat hij een kind ten laste heeft of wegens een blijvende werkongeschiktheid van ten minste 66%, behoudt dit recht ook wanneer hij niet meer aan die voorwaarden voldoet. Het pensioen wordt evenwel beperkt tot het bedrag van het gewaarborgd minimumpensioen voor een volledige loopbaan (art. 153 van de wet van 8 augustus 1980), vermenigvuldigd met de voor de berekening van het overlevingspensioen gebruikte breuk. Het pensioenbedrag is niet langer beperkt wanneer de langstlevende echtgenoot 45 jaar wordt of opnieuw aan de voorwaarden voldoet om vóór die leeftijd het overlevingspensioen te ontvangen. Qua aard wordt dat zogeheten voortgezet overlevingspensioen gelijkgesteld met het gewone overlevingspensioen.

(1) KB nr. 50, art. 7. Eerst moet het grensbedrag gebracht worden op het prijspeil van het kalenderjaar waarop het totaal der werkelijke, fictieve en forfaitaire lonen betrekking heeft, en wordt het daarmee vergeleken. Vervolgens wordt het aangepaste bedrag bij de pensioenberekening geherwaardeerd op dezelfde wijze als de werkelijke lonen. Het grensbedrag moet in principe om de 2 jaar worden herzien.
(2) Hoofdstuk III van het KB nr. 50.

2. Burgerlijke staat

Het overlevingspensioen wordt slechts toegekend indien, op de datum van het overlijden, de langstlevende echtgenoot ten minste één jaar met de overleden werknemer gehuwd was. Die voorwaarde geldt niet indien:

- er een kind geboren is uit het huwelijk;
- er op het ogenblik van het overlijden een kind ten laste is waarvoor één van de echtgenoten kinderbijslag ontving;
- het overlijden het gevolg is van een na de datum van het huwelijk voorgekomen ongeval of werd veroorzaakt door een beroepsziekte opgedaan tijdens of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep, van een door de Belgische regering toevertrouwde opdracht of van een in het kader van de Belgische technische bijstand verrichte prestatie, voorzover de aanvang of de verergering van deze ziekte ná de datum van het huwelijk plaatsvond.

Het genot van het overlevingspensioen wordt geschorst wanneer de langstlevende echtgenoot hertrouwt.

3. Verblijfplaats

De voorwaarden van verblijfplaats zijn dezelfde als die welke met betrekking tot het rustpensioen worden voorgeschreven.

4. Toegelaten beroepsarbeid, genot van sociale uitkeringen

Indien de belanghebbende een leeftijd van minstens 65 jaar heeft bereikt, is de regeling dezelfde als voor het rustpensioen: ingeval van een activiteit als werknemer of in de openbare sector is een jaarlijks beroepsinkomen van maximum 13.556,68 EUR van toepassing, ingeval van een activiteit als zelfstandige bedraagt het jaarlijkse maximum beroepsinkomen 10.845,34 EUR (1). Deze bedragen worden opgetrokken tot 17.267,48 (activiteit als werknemer) of 13.813,97 (activiteit als zelfstandige), ingeval van kinderlast.
Maar indien de gerechtigde de leeftijd van 65 jaar niet heeft bereikt en uitsluitend gerechtigd is op overlevingspensioen(en), worden de bedragen van de toegelaten arbeid (toepasselijk in geval van rustpensioenen) met twee vermenigvuldigd. Vanaf 2004, in geval van een beroepsactiviteit als werknemer in de openbare sector: jaarlijks beroepsinkomen van maximum 14.843,13 EUR; beroepsactiviteit als zelfstandige: jaarlijks beroepsinkomen van maximum 11.874,50 EUR.

De genoemde bedragen worden verhoogd in geval van kinderlast en gebracht op 18.553,93 EUR (activiteit als werknemer of in de openbare sector) of 14.843,13 EUR (activiteit als zelfstandige).

5. Indiening van een aanvraag

Zie verder onder “Administratieve organisatie”

(1) Zie hoger onder Afdeling 3. (Rustpensioenen), A, 3 en 4.

B. Berekening

1. De echtgenoot is overleden voor zijn rustpensioen is ingegaan

De basis voor de berekening van het pensioen van de overledene is het pensioen waarop de echtgenoot gerechtigd zou zijn geweest indien hij nog geleefd zou hebben.

In dat geval beloopt het overlevingspensioen 80% van een theoretisch rustpensioen berekend tegen gezinsbedrag. In feite is dit bedrag gelijk aan het alleenstaandenbedrag (80% x 75% = 60%). Het pensioen wordt berekend volgens de regels die van toepassing zijn voor de toekenning van een normaal rustpensioen, behalve dat er rekening wordt gehouden met volgende bijzonderheden:

- de referentieperiode die in aanmerking komt om de noemer te bepalen die op elk kalenderjaar van toepassing is, begint op de 1ste januari van het jaar van de 20e verjaardag en eindigt op 31 december van het jaar voor dat van het overlijden. De noemer mag echter niet groter zijn dan 45 of 43 naargelang de overledene een man of een vrouw was. Voor de mijnwerkers (ten minste 20 jaar tewerkstelling) en de zeelieden kan het theoretische rustpensioen respectievelijk in 30-sten of in 40-sten worden berekend wanneer zulks voor de langstlevende echtgenoot voordeliger is. Het totaal van de breuken mag in geen geval hoger liggen dan de verhouding 1 op 1 (de eenheid);
- voor elk jaar gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling voor 1955 wordt in alle gevallen rekening gehouden met een forfaitair loon dat eenvormig op 11.677,22 EUR is vastgesteld.

Om te voorkomen dat het bedrag van het overlevingspensioen in overdreven mate zou worden beïnvloed door de terugslag van de werkelijk ontvangen lonen, wegens de verkorting van de referentieperiode bij de berekening van het theoretische rustpensioen, wordt bepaald dat het overlevingspensioen niet hoger mag liggen dan een referentiepensioen.

Hierdoor wordt vermeden dat de weduwe of weduwnaar van een jonge werknemer bevoordeeld zou zijn ten opzichte van de langstlevende echtgenoot van een werknemer die de pensioenleeftijd heeft bereikt of althans bij zijn (haar) overlijden een hogere leeftijd bereikte.

Het aldus berekende overlevingspensioen wordt beperkt tot het product dat wordt bekomen door de breuk waarop het overlevingspensioen werd berekend, te vermenigvuldigen met het bedrag van het rustpensioen, berekend tegen gezinsbedrag, dat de overleden echtgenoot zou hebben verkregen indien hij:

- op de dag dat hij overleed, 65 jaar oud was;

- en het bewijs had geleverd van een gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling als werknemer gedurende 45 (mannen) of 43 jaar (vrouwen). Voor de jaren zonder effectieve, gewone en hoofdzakelijke tewerkstelling wordt een forfaitair loon in aanmerking genomen.

In het geval dat de echtgenoot (zowel man als vrouw) overleden is voor 1 januari van het jaar waarin hij 21 jaar wordt, gelden er bijzondere berekeningsregelen.

2. De echtgenoot is overleden nadat zijn (haar) rustpensioen is ingegaan

Het overlevingspensioen is gelijk aan 80% van het rustpensioen tegen gezinsbedrag.

3. Beperking van het overlevingspensioen

3.1. In geval van opeenvolgende huwelijken

In geval van opeenvolgende huwelijken kan de langstlevende echtgenoot in het pensioenstelsel voor werknemers slechts één enkel pensioen genieten, namelijk het voordeligste.

3.2. Cumulatie van overlevingspensioenen en rustpensioenen

De cumulatie van het overlevingspensioen voor werknemers met een rustpensioen in hetzelfde of een ander stelsel of met een als dusdanig geldend voordeel wordt slechts toegelaten tot 110% van het bedrag van het overlevingspensioen. Indien het overlevingspensioen berekend wordt op basis van een onvolledige loopbaan, wordt het bedrag ervan vervangen door het equivalent voor een volledige loopbaan. Desgevallend is de toegelaten cumulatie onderworpen aan andere berekeningswijzen, die hier niet worden vermeld.

C. Tijdelijk overlevingspensioen

1. Tijdelijke toekenning van een overlevingspensioen

Een langstlevende echtgenoot, die op het ogenblik van het overlijden de voorwaarden inzake leeftijd of duur van het huwelijk niet vervult, kan gedurende een periode van twaalf maanden een tijdelijk overlevingspensioen bekomen.

Deze periode van twaalf maanden gaat in op de eerste dag van de maand van het overlijden indien de echtgenoot niet gepensioneerd was, en op de eerste dag van de volgende maand wanneer hij wel een rustpensioen genoot.

Behalve in de gevallen waarin het recht op het overlevingspensioen ambtshalve wordt onderzocht, moet de langstlevende echtgenoot zijn of haar aanvraag indienen binnen een periode van twaalf maanden vanaf de dag van het overlijden van de echtgenoot.

2. Tijdelijk behoud van het overlevingspensioen ingeval van schorsing van het recht

Een langstlevende echtgenoot die van een overlevingspensioen geniet op het ogenblik dat hij hertrouwt of die, omdat hij jonger is dan 45 jaar, niet meer aan de toekenningsvoorwaarden voor die leeftijd voldoet, behoudt evenwel tijdelijk zijn overlevingspensioen in de volgende gevallen en onder de hierna omschreven voorwaarden.

2.1. De langstlevende echtgenoot genoot van een overlevingspensioen gedurende minder dan 10 maanden

Een langstlevende echtgenoot die daadwerkelijk en zonder onderbreking sedert het overlijden van haar man of zijn vrouw, doch gedurende minder dan 10 maanden van een overlevingspensioen genoot, kan verder aanspraak maken op het overlevingspensioen gedurende een aantal maanden dat gelijk is aan het verschil tussen 12 en het aantal maanden waarvoor hij of zij het overlevingspensioen genoten heeft op het ogenblik dat bovengenoemd voorval zich voordeed.

2.2. De langstlevende echtgenoot genoot gedurende ten minste 10 maanden een overlevingspensioen

Wanneer een van bovenvermelde gebeurtenissen zich voordoet (de langstlevende echtgenoot hertrouwt of voldoet niet meer aan de toekenningsvoorwaarden om het overlevingspensioen te ontvangen omdat hij jonger is dan 45), mag de langstlevende echtgenoot die daadwerkelijk en sedert ten minste 10 ononderbroken maanden van een overlevingspensioen geniet, verder aanspraak maken op het overlevingspensioen voor een periode van 12 maanden vanaf de maand volgend op die waarin bovengenoemd voorval zich voordeed. De periode van 10 ononderbroken maanden mag geen maanden omvatten waarin het overlevingspensioen tijdelijk werd toegekend of behouden.

2.3. "Voortgezet" overlevingspensioen

De langstlevende echtgenoot, die de leeftijd van 45 jaar niet bereikt heeft en niet meer voldoet aan de voorwaarden om het overlevingspensioen voor die leeftijd te bekomen, is gerechtigd op het zogenaamde voortgezet overlevingspensioen. Dat kan evenwel slechts ingaan na het verstrijken van de termijn waarin de betrokkene gerechtigd is op het behoud van een tijdelijk overlevingspensioen. Het pensioen is beperkt tot het minimumbedrag van het overlevingspensioen vermenigvuldigd met de breuk die bij de berekening ervan wordt gebruikt.

Afdeling 5. Uit de echt, van tafel en bed of feitelijk gescheiden echtgenoten

Voor de wet van 15 mei 1984 bestond er alleen voor de vrouwen een recht op pensioen als gescheiden of uit de echt gescheiden echtgenote. Die wet heeft dat recht met het oog op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen veralgemeend.

A. Uit de echt gescheiden echtgenoten

1. De aard van het pensioen

Een uit de echt gescheiden en niet-hertrouwde echtgenoot kan geen overlevingspensioen ontvangen. Nochtans kan een uit de echt gescheiden niet-hertrouwde man of vrouw behalve zijn pensioen uit eigen prestaties, een persoonlijk pensioen ontvangen

voor de beroepsactiviteit die de ex-echtgenoot tijdens de periode van hun huwelijk heeft uitgeoefend. Het pensioen wordt toegekend alsof de activiteit door de aanvrager zelf werd uitgeoefend.

Het recht op pensioen als uit de echt gescheidene is onafhankelijk van het feit of de ex-echtgenoot nog in leven is of niet, en heeft geen invloed op de rechten van de ex-echtgenoot. Bijvoorbeeld, de weduwe van een uit de echt gescheiden en daarna hertrouwde man heeft recht op een overlevingspensioen, terwijl de ex-echtgenote een pensioen als uit de echt gescheidene blijft genieten.

2. Voorwaarden

Om recht te hebben op een pensioen als uit de echt gescheidene, mag de aanvrager:

- niet van de ouderlijke macht vervallen zijn verklaard;
- niet veroordeeld geweest zijn wegens het naar het leven staan van zijn echtgenoot;
- niet hertrouwd zijn, tenzij het nieuwe huwelijk ontbonden werd (door overlijden of echtscheiding).

De andere voorwaarden (leeftijd, aanvraag, verblijfplaats, cumulatie, enz.) zijn dezelfde als voor het rustpensioen.

3. De berekening van het pensioen

Het pensioen als uit de echt gescheidene wordt op dezelfde wijze berekend als het rustpensioen, doch:

- alleen de arbeidsprestaties die de ex-echtgenoot tijdens de periode van het huwelijk heeft geleverd, kunnen pensioenrecht doen ontstaan;
- voor de berekening van het bovenvermelde rustpensioen, wordt rekening gehouden met een loon waarvan het jaarbedrag gelijk is aan 62,5% van het overeenstemmende jaarloon waarmee rekening zou moeten worden gehouden voor de berekening van het pensioen van de ex-echtgenoot indien hij op hetzelfde ogenblik zijn pensioenrechten zou laten gelden. Dat loon wordt echter verminderd met het loon van het overeenstemmende jaar waarvoor de betrokkene ingevolge persoonlijke prestaties aanspraak kan maken op een rustpensioen als werknemer;
- met de jaren waarvoor de uit de echt gescheiden echtgenoot een persoonlijk pensioen kan ontvangen in een ander Belgisch of buitenlands stelsel, wordt geen rekening gehouden, behalve wanneer aan het genot van dit pensioen verzaakt wordt.

B. Van tafel en bed gescheiden of feitelijk gescheiden echtgenoten (1)

1. Het begrip scheiding

De scheiding, zoals die waarin in de pensioenregeling voor werknemers is voorzien, is de toestand die ontstaat:

(1) Hoofdstuk XII van het KB van 21.12.1967.

- wanneer blijkt dat de echtgenoten verschillende hoofdverblijfplaatsen hebben. Deze toestand kan vastgesteld worden door de inschrijvingen in het bevolkingsregister;
- wanneer een der echtgenoten in de gevangenis vertoeft of opgenomen is in een gesticht ter bescherming van de maatschappij, in een bedelaarskolonie of in een instelling voor geestesziekten;
- wanneer er een vonnis bestaat dat de scheiding van tafel en bed heeft uitgesproken.

2. De rechten van de echtgenoten op rustpensioen

De echtgenoot of echtgenote kan een gedeelte van het pensioen ontvangen dat aan de andere echtgenoot toegekend had kunnen worden, ware er geen scheiding geweest, indien:

- hij niet van de ouderlijke macht vervallen is verklaard, noch veroordeeld werd wegens het naar het leven staan van zijn echtgenoot;
- hij de algemene voorwaarden inzake verblijf, toegelaten beroepsarbeid en de cumulatie met andere sociale uitkeringen vervult om de uitbetaling van het pensioen te bekomen;
- hij van geen Belgisch of buitenlands rust- of overlevingspensioen, of geen als dusdanig geldend voordeel geniet van een bedrag gelijk aan of meer dan de helft van het pensioen tegen gezinsbedrag dat aan de andere echtgenoot toegekend had kunnen worden, ware er geen scheiding geweest.

3. De voornaamste mogelijkheden die rechten openen

De hieronder opgesomde reglementering heeft hoofdzakelijk als doel de gescheiden echtgenoot in staat te stellen een totaal pensioenbedrag (persoonlijk pensioen en pensioen als gescheiden echtgenoot) te verkrijgen gelijk aan de helft van het pensioen – berekend tegen gezinsbedrag – van de andere echtgenoot.

Er valt op te merken dat de helft van het pensioen van de echtgenoot verleend aan gezinsbedrag (gescheiden echtgenoot) overeenstemt met 62,5% van het pensioen van de ex-echtgenoot verleend tegen alleenstaandenbedrag (uit de echt gescheiden echtgenoot). De berekening gaat als volgt: 50% van 75% (gescheiden) = 37,5% = 62,5% van 60% (echtgescheiden).

- een echtgenoot die een deel van het pensioen toegekend aan de andere echtgenoot aanvraagt, geniet zelf van geen persoonlijk pensioen of geniet van een werknemers- of zelfstandigenpensioen waarvan de betaling geschorst is om de andere echtgenoot in staat te stellen aanspraak te maken op een pensioen tegen gezinsbedrag. In dat geval krijgen beide echtgenoten elk de helft van dit pensioen;
- een echtgenoot die een deel van het pensioen aanvraagt, geniet één of meer pensioenen of als zodanig geldende uitkeringen, toegekend krachtens andere dan Belgische regelingen voor arbeiders, bedienden, mijnwerkers, zeevarenden en werknemers.

De andere echtgenoot geniet van een pensioen tegen gezinsbedrag verminderd met het bedrag van de pensioenen of uitkeringen toegekend aan de aanvrager. De aanvrager krijgt de helft van het pensioen tegen gezinsbedrag verminderd met zijn persoonlijk pensioen. De echtgenoot van de aanvrager verkrijgt de andere helft.

Ieder der echtgenoten geniet van een persoonlijk pensioen en de som van de toegekende voordelen is groter dan het gezinspensioen dat aan ieder van hen toegekend had kunnen worden. Degene der echtgenoten van wie het pensioen kleiner is dan de helft van het gezinspensioen dat aan de andere echtgenoot zou kunnen worden toegekend, kan een deel bekomen van het pensioen dat aan laatstgenoemde als alleenstaande is toegekend, teneinde zijn eigen pensioen aan te vullen tot de helft van het gezinsbedrag.

4. De toekenningsmodaliteiten

De gescheiden persoon die een deel van het aan zijn echtgenoot toegekende pensioen wenst te verkrijgen, moet via het gemeentebestuur van zijn hoofdverblijfplaats een aanvraag indienen. Wanneer de pensioengerechtigde echtgenoot nalaat zijn rechten op een rustpensioen te laten gelden, hoewel hij de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt en alle beroepsarbeid (behalve de toegelaten) heeft stopgezet, mag de andere echtgenoot in zijn plaats een pensioenaanvraag indienen om een deel van het “theoretische” rustpensioen te bekomen.

Deze aanvraag heeft uitwerking vanaf de eerste dag van de maand volgend op deze tijdens welke zij is ingediend. In bepaalde gevallen wordt het recht ambtshalve onderzocht.

5. Het recht op overlevingspensioen

Een overlevende echtgenoot die gescheiden leefde, kan wegens een door de andere echtgenoot uitgeoefende activiteit een overlevingspensioen verkrijgen op dezelfde wijze als een weduwnaar of een weduwe die niet gescheiden was.

Er moet wel een aanvraag ingediend worden, behalve wanneer de overlevende echtgenoot reeds een deel van het pensioen van de overledene ontving.

Afdeling 6. Het minimumrecht per loopbaanjaar

Wanneer de voor de pensioenberekening in aanmerking genomen lonen lager liggen dan 14.520,06 EUR worden deze lonen, voor de rustpensioenen die vanaf juli 1997 ingaan (1), vervangen door een jaarlijks gewaarborgd minimumloon van dit bedrag. Dit recht wordt onder volgende voorwaarden verkregen:

- men moet een loopbaan van minstens 15 jaar in de werknemersregeling bewijzen;
- enkel de jaren gedurende dewelke de tewerkstelling minstens gelijk was aan eenderde van een voltijdse betrekking, worden in aanmerking genomen naar rato van de arbeidsperiode. Een halftijds jaar zal dus op een minimum van 7.260,03 EUR recht geven;
- het totale bedrag van het pensioen voor een volledige loopbaan mag het jaarlijks bedrag van 11.959,67 EUR voor een alleenstaande en van 14.949,59 EUR voor een gezin niet overschrijden.

(1) Artikel 8 van het KB van 23.12.1996.

Afdeling 7. Het minimumpensioen

De wetten van 8 augustus 1980 en 10 februari 1981 hebben een gewaarborgd minimumbedrag vastgesteld voor de pensioenen verworven wegens een volledige loopbaan of een loopbaan die ten minste gelijk is aan tweederde van een volledige loopbaan in de werknemersregeling. Deze bepalingen blijven van toepassing op de overlevingspensioenen.

Ze gelden ook voor de rustpensioenen wanneer deze gunstiger zijn dan de nieuwe bepalingen betreffende het minimumrecht per loopbaanjaar.

Het pensioen voor een volledige loopbaan mag niet lager zijn dan 12.735,93 EUR per jaar voor een gezin, dan 10.191,95 EUR per jaar voor een alleenstaande en dan 10.031,70 EUR per jaar voor een overlevingspensioen.

Een loopbaan is volledig als de breuk die er de waarde van uitdrukt, gelijk is aan de verhouding 1 op 1, doch er wordt geen rekening gehouden:

- met perioden van niet-onderwerping die dankzij vrijwillige bijdragebetaling gevalideerd worden;
- met perioden toegekend wegens een door de echtgescheiden echtgenoot uitgeoefende activiteit;
- met na 1954 gelegen kalenderjaren waarvoor geen volledige tewerkstelling als werknemer wordt bewezen. Als volledige tewerkstelling als werknemer wordt beschouwd, elke tewerkstelling waarvoor een loon voor een voltijdse betrekking als werknemer wordt uitbetaald. Bovendien wordt ook als volledige tewerkstelling beschouwd, elke tewerkstelling als werknemer die per kalenderjaar 285 dagen van ten minste 6 uur per dag of 1.710 uur telt.

Als de loopbaan niet volledig is, maar minstens gelijk aan tweederde, dan wordt eveneens een minimumpensioen gewaarborgd. Het bedrag ervan wordt berekend op basis van dezelfde, bovenvermelde bedragen, maar het wordt in dezelfde verhouding verminderd als de loopbaan.

Wanneer de beroepsloopbaan als werknemer van de overleden echtgenoot volledig is, mag het overlevingspensioen niet lager zijn dan een gewaarborgd minimum van 9.834,53 EUR per jaar.

Een minimumoverlevingspensioen wordt eveneens gewaarborgd wanneer de loopbaan niet volledig is, doch ten minste gelijk aan tweederde. In dat geval is het gewaarborgde minimum evenredig met de duur van de loopbaan.

Afdeling 8. Andere prestaties

A. Het vakantiegeld en de aanvullende toeslag

Ieder jaar, in de loop van de maand mei, wordt een vakantiegeld en een aanvullende toeslag uitgekeerd aan de titularissen van een rust- of overlevingspensioen.

Het vakantiegeld wordt echter niet toegekend in het jaar waarin het pensioen ingaat, maar wel het volgende jaar in verhouding tot het aantal maanden pensioen dat men ontving in het jaar waarin het pensioen inging.

De reden van de beperking is te vinden in het feit dat vele gepensioneerden voor die beschouwde periode als werknemer reeds vakantiegeld genoten. Deze beperking geldt niet wanneer de gepensioneerde (of voor het overlevingspensioen de overleden echtgenoot) invalide, bruggepensioneerd of werkloze was in het jaar voorafgaand aan het jaar waarin het pensioen ingaat.

De aanvullende toeslag en het vakantiegeld die in mei 2004 uitbetaald werden, bedragen samen maximum 631,33 EUR of 505,06 EUR, naargelang het een gezinspensioen of een alleenstaandenpensioen betreft. Deze bedragen schommelen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 2 augustus 1971 (1).

De totale jaarlijkse uitkering van het vakantiegeld en van de aanvullende toeslag bij het vakantiegeld wordt evenwel begrensd tot het maandbedrag van het tijdens diezelfde maand betaalde pensioen.

Noch de globale uitkering van het vakantiegeld noch de aanvullende toeslag worden in aanmerking genomen voor de toepassing van de regels inzake cumulatie van sociale uitkeringen en ook niet voor de aan de toekenning van sommige voordelen voorafgaande berekening der inkomsten.

B. Verwarmingstoelage

Voor ieder jaar gewoonlijke en hoofdzakelijke tewerkstelling in de steenkolenmijnen en ten hoogste voor dertig jaar, wordt een verwarmingstoelage toegekend aan een gerechtigde op een rustpensioen die gedurende ten minste 20 jaar gewoonlijk en hoofdzakelijk tewerkgesteld is geweest in de steenkolenmijnen, en onder bepaalde voorwaarden ook aan de overlevende echtgenote van een mijnwerker**.** De toelage bedraagt maximaal 662,88 EUR (2).

Afdeling 9. Pensioen der werknemers die in het buitenland tewerkgesteld geweest zijn

Sinds 1 januari 1997 is de verordening 1408/71 van toepassing in de hele Europese Economische Ruimte (EER), dat zijn de 15 lidstaten van de Europese Unie plus IJsland, Liechtenstein en Noorwegen.

Verordening 1408/71 van 14 juni 1971 van de Raad van de Europese Gemeenschappen en de bilaterale overeenkomsten gesloten met Algerije, Oostenrijk, Canada, de Verenigde Staten van Amerika, Israël, Marokko, Polen, San Marino, Zwitserland, Tunesië, Turkije en Joegoslavië (3) regelen in het algemeen voor de onderdanen en/of voor de werknemers der betrokken staten de toestanden die onder andere voortvloeien uit de tewerkstelling als werknemer in één of meer landen waarvan zij geen onderdaan zijn.

De persoon die tewerkgesteld werd in een aan België grenzend land in de hoedanigheid van werknemer, of tewerkgesteld was in het buitenland gedurende perioden van minder dan één jaar, elk om er seizoenarbeid of een daarmee gelijkgestelde loonarbeid te verrichten, kan onder bepaalde voorwaarden, onder meer van verblijf, een rustpensioen ontvangen gelijk aan het verschil tussen het rustpensioen dat hij zou gekregen hebben door in België te werken, en het bedrag van het pensioen ontvangen in toepassing van de wetgeving van het tewerkstellingsland. Het gewaarborgde pensioen is op basis van een forfaitair loon vastgesteld.

Vanaf 1 januari 1999 kunnen de grenswerknemers die in België verblijven en die langlopende arbeidsongeschiktheidsuitkeringen lastens Nederland genieten, geen pensioenrechten meer opbouwen in Nederland, en evenmin rechten opbouwen in

(1) Artikel 22 van KB nr. 50 en Hoofdstuk VIII van het K.B. van 21 december 1967. Die bedragen worden verhoogd met 5% voor begunstigden van een rust- of overlevingspensioen dat vóór 1968 is ingegaan.
(2) Hoofdstuk IX van het KB van 21 december 1967. Die toelage wordt berekend op basis van een bedrag van 22,09 EUR per activiteitsjaar.
(3) Sinds 1 januari 1997 van toepassing op het grootste deel van het grondgebied van ex-Joegoslavië.

België. Om tegemoet te komen aan dit probleem, heeft het koninklijk besluit van 2 december 1998 tot doel hun in het stelsel voor werknemers een pensioen te waarborgen, op voorwaarde dat ze vrijwillig bijdragen (werkgevers- en persoonlijke bijdragen) betalen. Aldus laat dit besluit de grenswerknemers die met behoud van hun hoofdverblijf in België in een aangrenzend land hebben gewerkt, evenals de seizoenarbeiders die in toepassing van de wetgeving van het land van tewerkstelling een uitkering wegens invaliditeit genieten, toe voor de berekening van het pensioen de perioden in aanmerking te nemen voor dewelke geen bijdragen zijn betaald. In Nederland bijvoorbeeld, waar de wetgeving van het land voorziet in vrijwillige verzekering, is deze zeer duur, terwijl deze in België niet eenvoudig aftrekbaar is. Door het besluit worden evenwel de perioden uitgesloten tijdens dewelke de grenswerknemer of de seizoenarbeider werd onderworpen aan een Belgische of vreemde pensioenregeling, alsook de perioden die kunnen worden gelijkgesteld met perioden van werkelijke tewerkstelling binnen de pensioenregeling voor werknemers. De aanvraag voor betaling van de bijdrage moet worden ingediend binnen een termijn van drie jaar te rekenen vanaf de datum waarop de beslissing van toekenning van de uitkering wegens invaliditeit werd genomen. Evenwel kan deze termijn niet beginnen lopen vóór 1 januari 1999.

De pensioenen van bepaalde werknemers die tewerkgesteld waren in Zaïre (ex-Belgisch Kongo) of Rwanda of Burundi vóór de onafhankelijkheid van deze staten, worden gewaarborgd door de wet van 16 juni 1960 en uitbetaald door de Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid (DOSZ).

Volgens de voorwaarden en modaliteiten uit de wet van 17 juli 1963 is het eveneens mogelijk, voor personen die werken in een land buiten de Europese Unie, bijdragen te betalen voor een pensioen uitbetaald door de DOSZ. In de praktijk stelt deze reglementering personen die momenteel in Zaïre, Rwanda of Burundi werken, in staat rechten op te bouwen voor een rust- of overlevingsrente.

Afdeling 10. Herwaardering van de pensioenen

A. Aanpassing aan de stijging van de kosten van levensonderhoud

Het beginbedrag van de toegekende pensioenuitkering is gekoppeld aan het indexcijfer der consumptieprijzen dat van kracht is op de datum dat het pensioen ingaat. Het volgt de evolutie van dit indexcijfer volgens de regels die in het algemene deel van dit Beknopt overzicht worden uitgelegd.

B. Aanpassing aan de evolutie van het algemeen welzijn (1)

De pensioenen werden herhaaldelijk aangepast aan de evolutie van het algemeen welzijn; deze aanpassingen zijn niet automatisch.

(1) Zie ook Afdeling 3. Rustpensioenen, B, 5 (aanpassing van de bezoldigingen).

Afdeling 11 Terugvordering van onverschuldigde betalingen

De gewone verjaringstermijn om onverschuldigde betalingen terug te vorderen, is 6 maanden vanaf het ogenblik dat de betaling gebeurde.

Toch werd een termijn van 5 jaar ingevoerd voor onverschuldigde betalingen die het gevolg zijn van bedrieglijke handelingen, valse of bewust onvolledige verklaringen.

Afdeling 12. Financiering

Sinds 1995 vallen de meeste middelen van de sociale zekerheid onder het globaal financieel beheer (zie deel "Algemene inleiding" van dit Beknopt overzicht).

Evenwel blijven bijzondere specifieke inkomsten bestemd voor de betaling van de pensioenen van de werknemers. Bijvoorbeeld gaat het hier over een gedeelte van de inhouding van 0,5 tot 2% op de pensioenen en gelijkwaardige voordelen (1) en op een deel van de conventionele brugpensioenen.

Afdeling 13. Administratieve organisatie

A. Indienen van een aanvraag: wanneer en waar?

Eenieder die een rustpensioen of overlevingspensioen wil ontvangen, moet daartoe een aanvraag indienen.

1. De rechten op een rustpensioen worden evenwel ambtshalve (zonder aanvraag) onderzocht

- Ten gunste van elke persoon die zijn hoofdverblijfplaats in België heeft en ten vroegste op 1 december 2003 de pensioenleeftijd bereikt, op voorwaarde dat hij onderworpen is geweest aan de pensioenregeling voor werknemers.
- Ten gunste van de werknemer die de wettelijke pensioenleeftijd bereikt en het recht op werkloosheids- of op ziekte- en invaliditeitsuitkeringen verliest (van toepassing op de personen die ten vroegste in december 2002 de wettelijke pensioenleeftijd bereiken).
- Indien de mijnwerker 60 jaar is geworden en hij van een invaliditeitspensioen geniet, verleend overeenkomstig de wetgeving inzake de invaliditeitspensioenen voor mijnwerkers.

De belanghebbende kan echter tot de leeftijd van 65 jaar afstand doen van het recht op het toegekende rustpensioen, wanneer het bedrag ervan lager is dan het bedrag van het invaliditeitspensioen.

2. De rechten op een overlevingspensioen worden ambtshalve onderzocht

- indien de overleden echtgenoot daadwerkelijk van een rustpensioen als werknemer genoot, voordien daadwerkelijk van een dergelijk pensioen had genoten of had afgezien van de betaling ervan zodat de andere echtgenoot een rustpensioen kan verkrijgen tegen gezinsbedrag;

(1) Zie Afdeling 13.D. Betaling van de pensioenen en inhoudingen, D.

- indien, op het ogenblik van het overlijden van de echtgenoot, nog geen definitieve beslissing werd betekend omtrent het recht op het rustpensioen na een aanvraag, of als gevolg van een onderzoek dat ambtshalve werd verricht;
- indien de beroepsbezigheid behorend tot de pensioenregeling van de werknemers uit hoofde van de overleden echtgenoot vastgesteld wordt tijdens het ambtshalve onderzoek van de rechten op rustpensioen als werknemer (zie bovenvermeld punt 1).

3. Polyvalentie van de aanvragen

Overigens bevestigde KB nr. 50 het beginsel van de polyvalentie van de aanvragen tussen het werknemerspensioenstelsel en het zelfstandigenstelsel enerzijds, en tussen het rustpensioenstelsel en overlevingspensioenstelsel anderzijds.

Het polyvalentiebeginsel bestaat uit het volgende:

- wanneer een geldig ingediende aanvraag met het oog op het bekomen van een rust- of overlevingspensioen van het werknemerspensioenstelsel, de aanvrager gewag maakt van perioden van tewerkstelling overeenkomstig de pensioenregeling voor zelfstandigen of omgekeerd, geldt deze aanvraag eveneens in de andere regeling; dit is ook zo wanneer de tewerkstelling in die andere regeling wordt vastgesteld bij het onderzoek van de aanvraag, van het ambtshalve onderzoek of van het beroep;
- een aanvraag om een overlevingspensioen geldt desgevallend ook als aanvraag voor een rustpensioen indien de langstlevende echtgenoot bij het indienen van de aanvraag voor het overlevingspensioen de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt. Anderzijds geldt de aanvraag voor een rustpensioen ingediend door de langstlevende echtgenoot, desgevallend eveneens als een aanvraag voor overlevingspensioen.

Als de aanvrager in België verblijft, moet hij zijn aanvraag indienen bij de burgemeester van de gemeente waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft of rechtstreeks bij de Rijksdienst voor Pensioenen. De persoon die met de in ontvangstneming van de aanvragen belast is, overhandigt de aanvrager of zijn lasthebber een ontvangstbewijs met de datum waarop de belanghebbende zich voor de eerste maal heeft aangeboden om de aanvraag in te dienen. De op het ontvangstbewijs aangegeven datum kan erg belangrijk zijn bij een eventuele betwisting later.

Indien de aanvrager niet in België woont, maar:

- in een land dat met België een verdrag of een overeenkomst inzake sociale zekerheid heeft gesloten, dan moet hij zijn pensioenaanvraag indienen bij de plaatselijke verzekeringsinstelling of pensioendienst waarvan hij het adres kan bekomen bij het gemeentebestuur van zijn verblijfplaats;
- in een ander land, dan moet hij zijn aanvraag per aangetekende brief aan de Rijksdienst voor Pensioenen richten en daarin zo veel mogelijk inlichtingen over zijn beroepsverleden en over zijn huidige toestand vermelden.

De aanvraag om rustpensioen mag ten vroegste worden ingediend op de eerste dag van de maand die met één jaar voorafgaat aan de door de aanvrager gekozen ingangsdatum.

Het pensioen gaat ten vroegste in in de maand die volgt op die waarin de belanghebbende 60 wordt; de aanvraag kan bijgevolg niet ingediend worden vóór de eerste dag van de maand volgend op die waarin de betrokkene 59 is geworden.

Een aanvraag ingediend vóór de termijn is niettemin ontvankelijk indien de Rijksdienst voor Pensioenen de niet-ontvankelijkheid ervan niet vóór het ingaan van de voormelde termijn heeft betekend.

Personen die ten minste 55 jaar zijn geworden, kunnen hun pensioen voorlopig laten berekenen. Het formulier voor deze aanvraag is verkrijgbaar bij de Rijksdienst voor Pensioenen of bij de gemeentebesturen. Het moet opgestuurd worden naar de Infodienst Pensioenen.

Die vraag om inlichtingen is niet geldig als pensioenaanvraag.

B. Ingangsdatum van het pensioen

Het rustpensioen gaat in, de eerste dag van de maand die volgt op die in de loop waarvan de belanghebbende zulks heeft aangevraagd, en ten vroegste de eerste dag van de maand die volgt op die waarin de belanghebbende 60 wordt.

Een overlevingspensioen kan vanzelfsprekend niet vooraf aangevraagd worden. De langstlevende echtgenoot heeft 12 maanden de tijd om de aanvraag in te dienen met behoud van zijn rechten. In dat geval neemt het pensioen aanvang in de maand van het overlijden, indien de overledene nog geen pensioen genoot, en de maand na het overlijden indien de overledene wel een pensioen genoot. In de andere gevallen gaat het pensioen ten vroegste in, de eerste dag van de maand die op die aanvraag volgt.

C. Toekenning

De Rijksdienst voor Pensioenen (RVP), een instelling met rechtspersoonlijkheid opgericht bij de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid, is bevoegd voor de toekenning en de uitbetaling van de werknemerspensioenen.

Vertrekkend van de aanvraag, stelt de RVP een basisdossier samen dat vervolgens wordt verstuurd naar het gewestelijk bureau dat met het verdere onderzoek belast is.

Eenmaal het dossier volledig is, neemt het gewestelijk bureau een beslissing en verstuurt het een gedetailleerde kennisgeving van de beslissing aan de betrokkene. Terzelfder tijd wordt aan de centrale administratie een betalingsopdracht toegestuurd.

Vooraleer de RVP het pensioen uitbetaalt, stuurt hij de pensioenaanvrager een formulier 74, “Verklaring betreffende de beroepsactiviteit van de gepensioneerde” dat door de betrokkene correct moet worden ingevuld.

Tegen de beslissing van de Rijksdienst kan beroep worden ingesteld bij de arbeidsrechtbank, waarvan de uitspraak op haar beurt voor het Arbeidshof kan worden betwist.

D. Betaling van de pensioenen en inhoudingen

Rust- en overlevingspensioenen worden verworven per twaalfden en zijn per maand betaalbaar. Bij de uitbetaling van het maandelijkse bedrag als rust- en overlevingspensioen, zijn de andere overeenstemmende uitkeringen (verwarmingstoelage, rente, het vakantiegeld met de aanvullende toeslag) hieraan gekoppeld. De betalingen

geschieden in beginsel door overschrijving op een persoonlijke zichtrekening geopend bij een bankinstelling of bij de Post. Indien het een gezinspensioen betreft kan de betaling alleen gebeuren op een zichtrekening geopend op naam van beide echtgenoten. Echter kan, op aanvraag van de gerechtigde, de betaling ook gebeuren door postassignaties, opgesteld door de RVP, waarvan het bedrag ten huize betaalbaar is in handen van de gerechtigde. Indien het de betaling van een gezinspensioen betreft, wordt de assignatie opgemaakt op naam van beide echtgenoten, indien zij dezelfde hoofdverblijfplaats hebben.

In geval van overlijden van de gerechtigde op een uitkering ten laste van de pensioenregeling voor werknemers, worden de vervallen en niet-uitbetaalde termijnen van ambtswege, met inbegrip van de uitkering voor de maand van overlijden voor zover de gerechtigde niet overleden was op de uitgiftedatum van de postassignatie, of bij betaling op een persoonlijke rekening op de in het nationaal compensatiesysteem geldende uitvoeringsdatum, uitbetaald aan de echtgenoot met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden. Bij ontstentenis van de in het eerste lid bedoelde echtgenoot, worden de niet-uitbetaalde termijnen aan de andere gerechtigden uitbetaald (in volgorde, de kinderen met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden, iedere persoon met wie de gerechtigde samenleefde op het ogenblik van zijn overlijden, de persoon die in de verplegingskosten is tussengekomen, de persoon die de begrafeniskosten heeft betaald).

De pensioenen die het jaarlijkse bedrag van 95,31 EUR niet overschrijden, worden helemaal niet betaald.

Inhoudingen inzake sociale zekerheid gebeuren in principe op het geheel van de rust- en overlevingspensioenen (werknemerspensioenen, zelfstandigenpensioenen, extralegale pensioenen,...).

Een inhouding van 3,55% wordt toegepast op de rust- en overlevingspensioenen ten voordele van de financiering van de ziekte- en invaliditeitsverzekering (1). De vermindering mag echter niet tot gevolg hebben dat het totale maandelijkse bedrag van de toegekende pensioenen tot een bedrag lager dan 1.321,18 EUR voor de rechthebbenden met gezinslast en 1.114,78 EUR voor de andere rechthebbenden verminderd wordt.

Sinds 1995 wordt eveneens tot een tweede inhouding overgegaan (2). Deze inhouding gebeurt echter slechts op de pensioenen waarvan het bedrag 1.481,31 EUR voor de rechthebbenden met gezinslast of 1.185,05 EUR voor de andere rechthebbenden overschrijdt.

Naar gelang van het totale bedrag der pensioenen varieert de inhouding progressief van 0,5 tot 2%. Op pensioenen waarvan het bedrag hoger ligt dan 2.394,74 EUR (rechthebbenden met gezinslast) of hoger dan 2.095,40 EUR (rechthebbenden zonder gezinslast) gebeurt een inhouding van 2%.

Wanneer het pensioen in de vorm van kapitaal werd uitgekeerd, wordt dit kapitaal omgerekend in fictieve renten teneinde de inhouding te kunnen toepassen.

Bovendien wordt een bijzondere bedrijfsvoorheffing ingehouden op de pensioenbedragen die welbepaalde grenzen overschrijden.

---

(1) Artikel 191, 7° van de wet betreffende de verzekeringsplicht, gecoördineerd op 14 juli 1994 (B.S. 27 augustus 1994, Erratum 13 december 1994).
(2) Artikel 68 van de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen (B.S. 31 maart 1994). KB van 28 oktober 1994 (B.S. 29 december 1994). KB van 16 december 1996 (B.S. 24 december 1996).

III. Rust- en overlevings-pensioenen van zelfstandigen

Afdeling 1. Gerechtigden

De gerechtigden zijn de personen onderworpen aan koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociale statuut der zelfstandigen, alsook hun langstlevende echtgenoot.

Afdeling 2. Uitkeringen

De sedert de wet van 15 mei 1984 (1) ingerichte regeling voorziet in:

- een rustpensioen;
- een overlevingspensioen ten gunste van de langstlevende echtgenoot, onder bepaalde voorwaarden, met inbegrip van een tijdelijk overlevingspensioen alsook van een voortgezet overlevingspensioen wanneer de vereiste voorwaarden voor een overlevingspensioen niet vervuld zijn;
- een pensioen voor de uit de echt gescheiden echtgenoot;
- een bijzondere bijslag.

Het KB van 30 januari 1997 (2) voegt hier een pensioensupplement aan toe voor de genieters van een overlevingspensioen die ten minste één kind opgevoed hebben.

De door de zelfstandigen vóór 1984 betaalde pensioenbijdragen geven recht op een onvoorwaardelijk rust- of overlevingspensioen ten gunste van de personen die geen rust- of overlevingspensioen of een pensioen voor de uit de echt gescheiden echtgenoot kunnen bekomen. Ook de feitelijk gescheiden echtgenoot bezit bepaalde rechten, geen eigen recht zoals de langstlevende of de uit de echt gescheiden echtgenoot, maar veeleer een uit het pensioen van de echtgenoot afgeleid recht op het bedrag dat daarvan wordt afgehouden.

Deze materie wordt hoofdzakelijk geregeld door KB nr. 72 van 10 no-vember 1967 inzake het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (B.S. 14 no-vember 1967) en het bijbehorende uitvoeringsbesluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen (B.S. 10 januari 1968). Hier dient het KB van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen aan toegevoegd (B.S. 6 maart 1997).

(1) Wet van 15 mei 1984 houdende regelen tot harmonisering van de pensioenstelsels, B.S. 22 mei 1984.
(2) KB van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen, B.S. van 6 maart 1997.

Afdeling 3. Rustpensioen

A. Ingaan van het pensioen

Sedert l januari 1997 (1) wordt de normale pensioengerechtigde leeftijd vastgesteld op 65 jaar. Er zijn bijgevolg overgangsmaatregelen voorzien voor vrouwen en dit tot l december 2008. De pensioengerechtigde leeftijd voor vrouwen waarvan het rustpensioen effectief en voor de eerste maal ingaat:
- van l juli 1997 tot l december 1999 is vastgelegd op 61 jaar;
- van l januari 2000 tot l december 2002 is vastgelegd op 62 jaar;
- van l januari 2003 tot l december 2005 is vastgelegd op 63 jaar;
- van i januari 2006 tot l december 2008 is vastgelegd op 64 jaar.

Zelfstandigen kunnen niettemin een vervroegd pensioen verkrijgen vanaf de leeftijd van 60 jaar, voorzover zij de voorwaarden inzake loopbaan vervullen, hetzij wanneer het rustpensioen effectief en voor de eerste maal ingaat:
- van l juli 1997 tot l december 1997: 20 jaar;
- van l januari 1998 tot l december 1998: 22 jaar;
- van l januari 1999 tot l december 1999: 24 jaar;
- van l januari 2000 tot l december 2000: 26 jaar;
- van l januari 2001 tot l december 2001: 28 jaar;
- van l januari 2002 tot l december 2002: 30 jaar;
- van l januari 2003 tot l december 2003: 32 jaar;
- van l januari 2004 tot l december 2004: 34 jaar;
- vanaf l januari 2005: 35 jaar.

De vervroegde pensioentoekenning heeft een vermindering met 5% van het pensioenbedrag per jaar vervroeging tot gevolg, uitgezonderd voor bepaalde categorieën van begunstigden met een statuut van nationale erkentelijkheid, gerechtigden op een bijzondere regeling ten gunste van de binnenschippers of mannelijke gerechtigden op een brugrustpensioen voor werknemers, alsook wanneer het pensioen ten vroegste op 1 januari 2003 ingaat en de zelfstandige een volledige carrière aantoont (2). Sinds 1986 (3) is het echter niet meer mogelijk het pensioen vóór de leeftijd van 60 jaar vervroegd te laten ingaan.

Zelfstandigen die de normale pensioengerechtigde leeftijd bereiken, zijn niet verplicht hun pensioen aan te vragen. Indien zij verder een activiteit uitoefenen, kunnen de na de normale pensioengerechtigde leeftijd gepresteerde jaren onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komen voor de berekening van het pensioen (zie verder).

---

(1) KB van 30 januari 1997, op. cit., art. 3.
(2) KB nr. 72 van 10 november 1967, op. cit., art. 3, 2bis en K.B. van 22 december 1967, op. cit., art. 2.
(3) KB nr. 416 van 16 juli 1986, B.S. 30 juli 1986, art. l.

B. De berekening van het pensioen (1)

Sinds mei 1984 stemt het pensioen overeen met twee elementen, namelijk de beroepsloopbaan en het beroepsinkomen.

l. Beroepsloopbaan

1.1. De jaren activiteit voor het jaar waarin men 20 wordt

De jaren activiteit voor het jaar waarin men 20 wordt, kunnen alleen in aanmerking komen indien daarvoor een bijdrage werd betaald of indien zij gelijkgesteld zijn. Deze mogelijkheid bestaat in de praktijk pas vanaf l juli 1963.

1.2. De tussen de leeftijd van 20 jaar en de normale pensioengerechtigde leeftijd uitgeoefende activiteit

a) De periode vóór 1957 (2)

De periode vóór 1957 kan enkel in aanmerking komen indien de betrokkene een gewone en hoofdzakelijke beroepsbezigheid bewijst (een gedeelte daarvan werd eventueel binnen het verband van de werknemersregeling gepresteerd) die over een periode van ten minste 185 dagen loopt. De activiteit kan bewezen worden door geschriften of documenten die tijdens de te bewijzen periode werden opgemaakt. Het getuigenbewijs wordt toegestaan ter aanvulling van deze geschriften wanneer zij verloren gingen ten gevolge van een ongeval of bij overmacht.

b) De jaren na 31 december 1956 (3)

De jaren na 31 december 1956 worden bewezen door de betaling van de verschuldigde bijdragen krachtens de wetten die de pensioenregeling voor zelfstandigen regelen, en vanaf l januari 1968 krachtens het KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociale statuut der zelfstandigen. De activiteit wordt ech-ter niet in aanmerking genomen als ze aanvullend is, namelijk uitgeoefend samen met een activiteit die tot een andere sector behoort en die aanleiding geeft tot de betaling van een verminderde bijdrage.

1.3. Beroepsactiviteit na de normale pensioenleeftijd

De na de normale pensioengerechtigde leeftijd en na l juli 1984 door de zelfstandigen uitgeoefende activiteit, die hun pensioen opgeven om hun activiteit verder uit te oefenen, geeft aanleiding tot de betaling van dezelfde bijdragen als voor de normale pensioengerechtigde leeftijd. Met deze bijdragen wordt het derhalve mogelijk hetzij een gedeeltelijk pensioen aan te vullen hetzij vroegere minder voordelige jaren te vervangen. Deze mogelijkheid bestaat alleen voor personen die de normale pensioen-

(1) KB van 30 januari 1997, op. cit., art. 4 en 5.
(2) KB nr. 72 van 10 november 1967, op. cit., art. 15, §1, 1e lid, 1°.
(3) KB nr. 72 van 10 november 1967, op. cit., art. 15, §1, 1e lid, 2° en 3°.

gerechtigde leeftijd na 1 januari 1984 bereiken; de anderen kunnen daar slechts gebruik van maken op voorwaarde dat zij de vroegere regeling opgeven, waardoor de betaling van verminderde bijdragen geen enkel recht op pensioen zou doen ontstaan.

1.4. Bepaalde periodes van inactiviteit (1)

Sommige periodes van inactiviteit kunnen onder bepaalde voorwaarden een recht op pensioen doen ontstaan, zoals legerdienst, ziekte, studie of leercontract. Een gewezen zelfstandige die zijn activiteit vóór de pensioengerechtigde leeftijd stopzet, kan dankzij de voortgezette verzekering zijn rechten op het pensioen behouden door de bijdragen gedurende maximum twee jaar voort te betalen (tot zeven jaar als hij zijn activiteit stopzet gedurende de zeven jaren die de normale pensioengerechtigde leeftijd voorafgaan).

1.5. De vermoedens en de fictieve aanvullende loopbaanjaren

Bepaalde vermoedens die gelden voor de perioden van 1 januari 1938 tot 31 december 1945, alsook voor de perioden van het jaar van de 20e verjaardag, als die na 31 december 1937 tot 31 december 1945 vallen, blijven net zoals voorheen toepasselijk. Als de breuk die de loopbaan uitdrukt, lager is dan één, wordt de teller ervan verhoogd door toepassing van een coëfficiënt waarvan de teller 45 (40) is, en de noemer het aantal jaren tussen 1 januari 1946 en 31 december van het jaar dat datgene voorafgaat waarin de normale pensioengerechtigde leeftijd bereikt is.

1.6. Het belang van de loopbaan (2)

Het belang van de beroepsloopbaan wordt door een breuk uitgedrukt, waarvan de noemer 45 bedraagt. Er is een overgangsperiode voorzien voor vrouwen. De noemer wordt dus:

- 41 wanneer het rustpensioen effectief en voor de eerste maal ingaat van 1 juli 1997 tot 1 december 1999;
- 42 wanneer het rustpensioen effectief en voor de eerste maal ingaat van 1 januari 2000 tot 1 december 2002;
- 43 wanneer het rustpensioen effectief en voor de eerste maal ingaat van 1 januari 2003 tot 1 december 2005;
- 44 wanneer het rustpensioen effectief en voor de eerste maal ingaat van 1 januari 2006 tot 1 december 2008.

De teller drukt het aantal jaren en kwartalen uit, waaruit de beroepsloopbaan bestaat (een kwartaal telt voor 0,25).

Met het oog op de berekening van het rustpensioen wordt die teller opgesplitst in vier delen:

a) het eerste deel vertegenwoordigt het aantal jaren en kwartalen na 31 december 2002;

b) het tweede deel drukt het aantal jaren en kwartalen uit na 31 december 1996 en vóór 1 januari 2003;

c) het tweede deel drukt het aantal jaren en kwartalen uit na 31 december 1983 en voor 1 januari 1997;

d) het saldo dat verondersteld wordt overeen te komen met het gedeelte van de loopbaan voor 1984.

(1) KB van 22 december 1967, op. cit., art. 29 tot 44.
(2) KB van 30 januari 1997, op. cit., art. 6.

Voor de vier delen geeft ieder in aanmerking genomen jaar recht op een rustpensioen gelijk aan 1/45 (en eenvierde van een 45e per kwartaal) van de beroepsinkomsten, vermenigvuldigd met 75% of 60%, naargelang het om een gezinspensioen of een pensioen voor alleenstaande gaat.

Overigens wordt voor het eerste deel op het beroepsinkomen tweemaal een door de wet vastgelegde coëfficiënt toegepast: 0,663250 voor het gedeelte van de beroepsinkomsten dat 31.820,77 EUR niet overschrijdt (1) en 0,541491 voor het gedeelte van de beroepsinkomsten dat 31.820,77 EUR overschrijdt.

Voor het 2e deel wordt op het beroepsinkomen tweemaal een door de wet vastgestelde coëfficiënt toegepast: 0,567851 voor het gedeelte van de beroepsinkomsten dat 33.371,67 EUR (1) niet overschrijdt, en 0,463605 voor het gedeelte van de beroepsinkomsten dat 35.341,68 EUR (2) overschrijdt. Voor het derde deel wordt het beroepsinkomen vermenigvuldigd met een coëfficiënt die elk jaar bepaald werd en die de verhouding weergaf tussen het percentage van de bijdrage bestemd voor het pensioenstelsel der zelfstandigen en het totaal van de percentages van de bijdragen bestemd voor het pensioenstelsel der werknemers.

De teller kan verhoogd worden, wanneer hij hoger is dan 14,75 en lager dan 30 en de rechthebbende recht heeft op een rustpensioen dat uitsluitend ten laste is van het stelsel der zelfstandigen en dat effectief en voor de eerste maal ten vroegste op l juli 1997 en ten laatste op l december 2009 ingaat. De teller wordt aldus verhoogd met 0,75 wanneer het rustpensioen effectief en voor de eerste maal ten vroegste op l juli 1997 en ten laatste op l december 1999 ingaat. De teller wordt aldus verhoogd met 1,25 wanneer het rustpensioen effectief en voor de eerste maal ten vroegste op l januari 2000 en ten laatste op l december 2002 ingaat. Voor de berekening van het pensioen wordt de vermeerdering geacht overeen te komen met kwartalen die zich voor 1984 situeren.

1.7. Principe van de eenheid, van loopbaan (2)

Wanneer de loopbaan alleen activiteitsperioden telt in het zelfstandigenstelsel, dan mag het breukgetal van de loopbaan niet hoger liggen dan l (= 45/45-sten of 43/43-sten). In geval van overschrijding zal de vermindering in rekening gebracht worden op de jaren die aanleiding geven tot het recht op het laagste pensioen.

Hetzelfde geldt voor een "gemengde" loopbaan:

a) cumulering van ouderdomspensioenen uit het zelfstandigenstelsel en het werknemersstelsel. In dat geval mag het totaal van beide breuken niet hoger liggen dan l. Mocht dat toch zo zijn, dan wordt het breukgetal uit het zelfstandigenstelsel verkleind;

b) cumulering van ouderdomspensioenen uit het zelfstandigenstelsel en een ander Belgisch of buitenlands niet-werknemersstelsel. Het principe is hetzelfde als daarnet, maar er bestaan soepelheidsmaatregelen;

c) cumulering van ouderdomspensioenen uit het zelfstandigenstelsel en twee andere stelsels. De pensioenen uit het zelfstandigenstelsel en het werknemersstelsel mogen afzonderlijk niet hoger liggen dan l (zo niet wordt de breuk van het zelfstandigenstelsel verkleind), en samen moeten ze tegenover de breuk van het derde stelsel worden geplaatst volgens de regels onder b) (mogelijke versoepeling).

(1) Deze bedragen worden gekoppeld aan de index van de consumptieprijzen 103,14 (1996 = 100).
(2) KB van 30 januari 1997, op. cit., art. 4, §4.

2. Beroepsinkomen

Het rustpensioen wordt vanaf l januari 1985 berekend op basis van de beroepsinkomsten.

De inkomsten die vanaf 1984 in aanmerking genomen worden, zijn die welke als basis voor de berekening van de bijdragen gediend hebben, zonder echter het "intermediair maximumbedrag" te mogen overschrijden (45.664,62 EUR) op l januari 2005. Deze inkomsten zijn aangepast aan het indexcijfer der consumptieprijzen op de ingangsdatum van het pensioen.

Indien de inactiviteitsperiodes in aanmerking worden genomen, wordt er met fictieve inkomsten rekening gehouden, die verschillen naargelang van de aard van de gelijkstelling (zie art. 45 ARP en art. 126, §2 van de wet van 15 mei 1984). Voor de jaren vóór 1984 worden de inkomsten forfaitair bepaald. Geherwaardeerd op l januari 2002 is het bedrag van deze jaarlijkse inkomsten 8.462,07 EUR.

C. Minimumpensioen op l januari 2005

l. Jaren vóór 1984

Wanneer de loopbaan van zelfstandige volledig is, kan het bedrag van het rustpensioen niet lager zijn dan een minimum:

Jaarlijks bedrag	
– rustpensioen "gezin" (forfaitair basisbedrag)	6.735,27 EUR
– rustpensioen "alleenstaande" (forfaitair basisbedrag)	5.388,24 EUR

2. Jaren vanaf 1984

De pensioenen die ten vroegste ingaan op l januari 1985 worden berekend in verhouding tot de beroepsinkomsten vanaf 1984:

Volledige loopbaan als zelfstandige	
Jaarlijks bedrag	
– rustpensioen "gezin"	10.680,64 EUR
– rustpensioen "alleenstaande" of overlevingspensioen	8.039,07 EUR

Deze bedragen worden pro rato vereffend wanneer ten minste tweederde van een loopbaan als zelfstandige en als werknemer bereikt wordt. In geval van cumul van rustpensioen (werknemer + zelfstandige) of van overlevingspensioen (werknemer + zelfstandige), mag het pensioen dat kan toegekend worden, niet hoger zijn dan 10.680,64 EUR ("gezin") of 8.039,07 EUR ("alleenstaande").

D. Invloed van de bestaansmiddelen

Een onderzoek naar de bestaansmiddelen blijft slechts in bepaalde gevallen bestaan, namelijk als de loopbaan van een zelfstandige bijna volledig voor 1957 werd volbracht (dat wordt steeds zeldzamer).

E. Cumulering

l. Cumulering van een ouderdomspensioen en een beroepsactiviteit

Het pensioen wordt in principe slechts uitbetaald voorzover de gerechtigde geen enkele beroepsactiviteit boven bepaalde grenzen uitoefent. Mits ze vooraf worden aangegeven, zijn volgende activiteiten toegelaten:

1.1. Het voortbrengen van wetenschappelijke of artistieke werken, voorzover het om de enige bezigheid gaat, die geen gevolg heeft op de arbeidsmarkt, en de gepensioneerde geen handelaar is.

1.2. Een beroepsactiviteit waarvan het inkomen de volgende grenzen niet overschrijdt:

a) als zelfstandige: 5.937,26 EUR netto per jaar (op l januari 2004);

b) als werknemer: 7.421,57 EUR bruto per jaar;

c) gelijktijdig of achtereenvolgend als werknemer en als zelfstandige: 5.937,26 EUR netto per jaar (op l januari 2004);

d) indien deze grenzen met meer dan 15% overschreden worden, wordt de betaling van het pensioen geschorst. Wanneer de overschrijding minder bedraagt dan 15%, wordt het toegekende pensioen verminderd met het percentage van de overschrijding van de grens. Overigens worden de plafonds respectievelijk vermeerderd met 11.132,37 EUR bruto (werknemers) en 8.905,89 EUR netto per jaar (zelfstandigen) voor de gepensioneerden die ten minste één kind ten laste hebben en die de pensioenleeftijd niet bereikt hebben. Wanneer deze leeftijd wel is bereikt, worden de plafonds op 17.267,48 EUR en 13.813,97 EUR gebracht.

1.3. Elke andere bezigheid, mandaat, ambt of post voorzover het bruto-inkomen dat eruit voortvloeit, ongeacht de benaming ervan, per kalenderjaar 7.421,57 EUR niet overschrijdt.

De door de echtgenoot van de arbeider uitgeoefende activiteit waarvan de inkomsten de grenzen van de toegelaten activiteit overschrijden, heeft tot gevolg dat het toegekende rustpensioen tot het bedrag van ‘‘alleenstaande’’ teruggebracht wordt.

In afwijking van wat voorafgaat, mag de betrokkene die uitsluitend gerechtigd is op één of meer overlevingspensioenen en die de leeftijd van 65 jaar niet heeft bereikt, na voorafgaande aangifte en onder bepaalde voorwaarden, een beroepsbezigheid uitoefenen voorzover het beroepsinkomen per kalenderjaar niet meer bedraagt dan:

- 14.843,13 EUR voor een bezigheid als werknemer;
- 11.874,50 EUR voor een bezigheid als zelfstandige of gelijktijdig als zelfstandige en als werknemer;
- 14.843,13 EUR voor iedere andere bezigheid, mandaat, ambt of post.

Deze bedragen worden respectievelijk opgetrokken tot 18.553,93 EUR, 14.843,13 EUR en 18.553,93 EUR wanneer het een gerechtigde met familielast betreft. De door de echtgenote of echtgenoot van de arbeider uitgeoefende activiteit waarvan de inkomsten de (basis)grenzen van de toegelaten activiteit overschrijden, heeft als gevolg dat het toegekende rustpensioen tot het bedrag van ‘‘alleenstaande’’ wordt teruggebracht.

2. Cumulering van een ouderdomspensioen met een vervangingsinkomen

Een gerechtigde krijgt zijn pensioen in principe slechts betaald indien hij geen brugpensioen of een uitkering wegens ziekte, invaliditeit of onvrijwillige werkloosheid krijgt, en hij geen enkele beroepsactiviteit uitoefent die bepaalde inkomensgrenzen overschrijdt.

Zo wordt er geen pensioen uitbetaald voor elke maand waarin de gepensioneerde een uitkering wegens invaliditeit, ziekte, werkloosheid of loopbaanonderbreking geniet. Als de echtgenoot een dergelijke uitkering ontvangt, wordt het pensioen tot het bedrag voor ‘‘alleenstaande’’ teruggebracht. Een uitkering wegens loopbaanonderbreking van de echtgenoot of echtgenote van de gepensioneerde toegekend, verhindert ook de uitbetaling van het gezinspensioen (art. 2 van KB nr. 146, op 2 augustus 1986 in werking getreden).

Afdeling 4. Overlevingspensioen

A. Algemene bepalingen

Deze bepalingen hebben betrekking op het ontstaan en het verlies van het recht op overlevingspensioen. (1)

l. Ontstaan van het recht

De langstlevende echtgenoot, man of vrouw, kan een overlevingspensioen genieten op grond van de door de overleden echtgenoot uitgeoefende activiteit van zelfstandige.

Op te merken valt dat de weduwnaar daarop enkel gerechtigd kan zijn indien de echtgenote na 31 december 1983 overleden is.

1.1. Toekenningsvoorwaarden

Het huwelijk moet minstens een jaar geduurd hebben, tenzij:

- er een kind uit dat huwelijk geboren is;
- het overlijden het gevolg is van een ongeval dat gebeurd is of een beroepsziekte die zich voordoet na de datum van het huwelijk;
- er op het ogenblik van het overlijden een kind ten laste was voor wie een van de echtgenoten kinderbijslag ontving.

De langstlevende echtgenoot moet ten minste 45 jaar zijn geworden, behalve wanneer hij/zij een kind ten laste heeft of ten minste 66% arbeidsongeschikt is.

1.2. Ingaan van het pensioen

Het pensioen gaat in principe in op de eerste dag van de maand volgend op die waarin de pensioenaanvraag werd ingediend. Het pensioen kan echter ingaan de eerste dag van de maand waarin de echtgenoot overleden is, voorzover de pensioenaanvraag ingediend wordt binnen de twaalf maanden die volgen op het overlijden of op de postume geboorte van een kind.

(1) KB nr. 72 van 10 november 1967, op. cit., art. 4.

De langstlevende echtgenoot kan aanspraak maken op een tijdelijk overlevingspensioen als hij:
- geen jaar gehuwd was op het ogenblik van het overlijden of de leeftijd van 45 jaar niet bereikt heeft en een van de bepaalde uitzonderingen niet kan inroepen;
- op een overlevingspensioen gerechtigd was en dat recht onlangs verloren heeft omdat hij een nieuw huwelijk aangaat of omdat hij jonger is dan 45 jaar en dus de voorwaarden niet meer vervult op grond waarvan de toekenning voor deze leeftijd mogelijk was.

2. Verlies van het recht

Een langstlevende echtgenoot die hertrouwt, verliest zijn recht op een overlevingspensioen vanaf de eerste dag van de maand na die waarin hij hertrouwt. Hij verliest eveneens zijn recht als hij niet langer aan de gestelde voorwaarden voldoet en jonger is dan 45 jaar.

3. "Voortgezet" overlevingspensioen

De langstlevende echtgenoot jonger dan 45, die op het overlevingspensioen gerechtigd is, omdat hij een kind ten laste heeft of ten minste 66% invalide is, behoudt zijn recht wanneer hij een van beide voorwaarden, op grond waarvan de toekenning voor 45 jaar mogelijk was, niet meer vervult.

Dit voortgezette overlevingspensioen gaat in, de eerste dag van de maand volgend op die waarin de toekenningsvoorwaarde van het gewone pensioen vervalt, en ten vroegste op l april 1985. Wanneer de langstlevende echtgenoot aanspraak op een tijdelijk overlevingspensioen kan maken, kan het voortgezette overlevingspensioen niet ingaan voordat eerstgenoemd pensioen vervalt.

De toekenning van het voortgezette overlevingspensioen geldt tot het ogenblik dat de langstlevende echtgenoot de leeftijd van 45 jaar bereikt of de toekenningsvoorwaarden voor het gewone overlevingspensioen opnieuw vervult.

B. Berekening van het overlevingspensioen (1)

Wanneer de overleden echtgenoot op een rustpensioen gerechtigd was, stemt het overeen met het bedrag van "alleenstaande" van het rustpensioen waarop de overleden echtgenoot gerechtigd was of aanspraak kon maken, zonder dat met vermindering wegens vervroeging rekening wordt gehouden.

Indien de overleden echtgenoot op dergelijk pensioen niet gerechtigd was, is het overlevingspensioen van zijn langstlevende echtgenoot gelijk aan het theoretische rustpensioen dat aan de overledene als alleenstaande had kunnen worden toegekend. In dat geval is de noemer van de breuk die de loopbaan uitdrukt, echter niet gelijk aan 43 of 45, maar aan het aantal jaren tussen l januari van het jaar van de 20ste verjaardag van de overleden echtgenoot en 31 december van het jaar voor het overlijden, zonder 43 of 45 te mogen overschrijden. Overigens kan het aldus berekende overlevingspensioen niet hoger liggen dan het bedrag van een theoretisch rustpensioen voor een volledige loopbaan waarop de breuk van de berekening van het overlevingspensioen toegepast wordt.

(1) KB nr. 72 van 10 november 1967, op. cit, art. 17.

Het "tijdelijke" overlevingspensioen is gelijk aan het gewone overlevingspensioen dat zou toegekend zijn, mochten de voorwaarden vervuld zijn geweest.

Het "voortgezette" overlevingspensioen stemt overeen met het pensioen waarop het volgt, zonder dat het hoger ligt dan het minimumbedrag van het overlevingspensioen voor een volledige loopbaan, vermenigvuldigd met de breuk die de werkelijke loopbaan uitdrukt. Op te merken valt dat het minimumbedrag van het overlevingspensioen hetzelfde is als dat van het minimumrustpensioen 5.282,34 EUR op l januari 2004; forfaitair basisbedrag).

Afdeling 5. Het pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot (1) (2)

A. Toekenningsvoorwaarden

Een uit de echt gescheiden echtgenoot, man of vrouw, kan als aanvulling op zijn eventuele persoonlijke pensioen, een pensioen verkrijgen voor de jaren die door zijn gewezen echtgenoot als zelfstandige gedurende de huwelijksjaren werden gepresteerd.

De voorwaarden die de aanvrager moet vervullen, kunnen als volgt worden samengevat:

- de leeftijd van 65 jaar (63 jaar voor de vrouwen) bereikt hebben, maar er bestaat een mogelijkheid tot vervroeging;
- uit de echt gescheiden zijn en geen nieuw huwelijk aangegaan hebben;
- niet uit zijn ouderlijke macht gezet zijn;
- niet veroordeeld geweest zijn wegens het naar het leven staan van zijn of haar echtgenoot;
- geen aanspraak kunnen maken op een overlevingspensioen vanwege een andere echtgenoot, in gelijk welke regeling.

B. Berekening

Het pensioen wordt bepaald door rekening te houden met de loopbaanjaren van de gewezen echtgenoot gedurende het huwelijk, waarbij elk jaar gelijk is aan l/45ste (l/43ste) van 62,5% van het forfaitaire pensioen voor alleenstaande. De in aanmerking genomen loopbaan mag de met de volgende breuken verminderde eenheid niet overschrijden:

- de persoonlijke loopbaan van de aanvrager in de regeling voor zelfstandigen;
- de loopbaan die het recht op een rust-, overlevingspensioen of een pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot in andere regelingen opent.

(1) KB nr. 72 van 10 november 1967, op. cit, art. 30.
(2) Een van tafel en bed gescheiden echtgenoot kan onder bepaalde voorwaarden een deel van het pensioen van zijn ex-echtgenoot krijgen.

C. Forfaitair basisbedrag

Het forfaitaire basisbedrag is op l januari 2005 gelijk aan 3.367,65 EUR.

Afdeling 6. Bijzondere bijslag

Rekening houdend met het feit dat de wet van 13 mei 1984 (1) geen invloed heeft op de eerder verworven pensioenen, én met het verschil tussen de pensioenen van de regeling voor zelfstandigen en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, voorziet de wet in de toekenning van een bijzondere bijslag, die jaarlijks in de maand juli uitbetaald wordt.

Hij bedraagt 88,87 EUR of 71,10 EUR, naargelang het pensioen aan gezinsbedrag of aan het bedrag voor alleenstaanden toegekend wordt, zonder hoger te mogen liggen dan 20% van het pensioen van juli.

De bedragen van 88,87 EUR en 71,70 EUR zijn gekoppeld aan het spilindexcijfer dat het bedrag van het pensioen voor de maand juli 1992 bepaalt. Zij worden, wat de volgende jaren betreft, aangepast aan de schommelingen van de index van de consumptieprijzen zoals de pensioenen met betrekking tot de maand mei van het betrokken jaar.

Alleen de effectieve gerechtigden op een pensioen gedurende de maand juli kunnen daarop aanspraak maken, uitgezonderd echter de gerechtigden op een onvoorwaardelijk pensioen. In 1993 werden de vermelde bedragen en de percentages gehalveerd voor hen die een minimumpensioen genieten.

Sinds l juli 1994 is de bijzondere bijslag afgeschaft voor:

- de rechthebbenden op een minimumpensioen;
- de rechthebbenden die een pensioen in verhouding tot de beroepsinkomsten genieten dat hoger ligt dan het minimumpensioen;
- rechthebbenden van een of meer pensioenen waarvan het jaarlijks bedrag hoger ligt dan het minimumpensioen.

Afdeling 7. Het pensioensupplement voor de personen die een kind opgevoed hebben (2)

Er wordt jaarlijks in de loop van de maand juli een pensioensupplement toegekend van 123,95 EUR aan de gerechtigden op een rustpensioen die ten minste één kind opgevoed hebben waarvoor zij kinderbijslag genoten hebben en die effectief voor de maand juli en vanaf l januari van het betrokken jaar een rustpensioen genoten dat voor de eerste maal ten vroegste op l juli 1997 en ten laatste op l december 2008 ingaat en waarvan het bedrag vastgesteld werd rekening houdend met een loopbaan als zelfstandige die ten minste gelijk is aan tweederde van een volledige loopbaan. Het bedrag van 123,95 EUR wordt gekoppeld aan de spilindex die het pensioenbedrag voor juli 1998 heeft bepaald.

(1) Zie in dit verband vooral artikel 152 van deze wet.
(2) KB van 30 januari 1997, op. cit., art. 14.

Afdeling 8. Onvoorwaardelijk pensioen

Dit pensioen betreft voortaan alleen de periode voor 1984. Door de voor deze datum uitbetaalde pensioenbijdragen wordt het mogelijk een onvoorwaardelijk rust- of overlevingspensioen toe te kennen aan diegenen die geen aanspraak kunnen maken op een rust- of overlevingspensioen of een pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot.

Het onvoorwaardelijke rustpensioen gaat in, de eerste dag van de maand die volgt op die van de 65e of 63e verjaardag, al naargelang van het geval; het kan hoe dan ook niet vervroegd ingaan. Het overlevingspensioen gaat in, de eerste dag die volgt op die waarin de weduwe de leeftijd van 63 jaar bereikt heeft.

Dit pensioen is subsidiair en wordt enkel uitbetaald wanneer de gewone uitkeringen niet toegekend of uitbetaald worden, zelfs wanneer hun bedrag lager ligt dan de voorwaardelijke uitkeringen.

Afdeling 9. Vrijwillig aanvullend pensioen

Koninklijk besluit nr. l van 26 maart 1981 heeft vanaf 1982 een stelsel van vrijwillig aanvullend pensioen voor de zelfstandigen ingericht. Uitgevoerd bij een koninklijk besluit van 20 juli 1981, moet dit stelsel de zelfstandigen die het wensen, in staat stellen een aanvullend pensioen te vestigen dat op de kapitalisatietechniek gegrond is door storting van bijdragen aan het sociale verzekeringsfonds waarbij ze aangesloten zijn; dit fonds maakt de opbrengst daarvan aan de verzekeringsmaatschappij van zijn keuze over.

De wettelijke regeling heeft echter voorrang, daar uitdrukkelijk bepaald wordt dat de bijdragen voor het vrijwillig aanvullend pensioen betreffende een bepaald kwartaal pas kunnen gestort worden als de zelfstandige de bijdragen voor het sociaal statuut heeft betaald.

Deze bijdragen (maximum 7% voor 1984 en de volgende jaren) worden sinds l januari 1991 berekend op basis van het beroepsinkomen voorzover dat inkomen ten minste tweederde bedraagt van het minimuminkomen dat in aanmerking komt voor de berekening van de verplichte sociale bijdragen, en zij werden beperkt tot een plafond (fiscale aftrekbaarheid).

Sedert l april 1999 kunnen zelfstandigen wiens referte-inkomen geen tweederde bereikt van het minimuminkomen dat voor de berekening van de verplichte sociale bijdragen in aanmerking wordt genomen, niettemin een bijdrage storten die gelijk is aan 7% van tweederde van dit inkomen.

De programmawet (1) van 24 december 2002 heeft een nieuwe regeling voor het aanvullend pensioen voor zelfstandigen ingevoerd, die in werking trad op 1 januari 2004.

De zelfstandigen in hoofdberoep, de helpers en de meewerkende echtgenoten kunnen bij een pensioenorganisme naar keuze een pensioenovereenkomst of een sociale pensioenovereenkomst (die een solidariteitsregime inhoudt) onderschrijven.

De bedragen (max. 8,17% voor de gewone pensioenovereenkomsten en 9,40% voor de sociale overeenkomsten) worden berekend op basis van het beroepsinkomen voor zover dit minstens 2/3 van het minimuminkomen voor de berekening van de verplichte sociale bijdragen bedraagt en tot een bepaald plafond begrensd is.

Afdeling 10. Terugvordering van onverschuldigde uitkeringen

De gewone verjaringstermijn van de vordering tot terugbetaling van de sommen die ten onrechte werden uitbetaald, bedraagt 6 maanden vanaf het ogenblik dat de betaling werd verricht.

Een termijn van 5 jaar werd echter ingevoerd ingeval de onverschuldigde uitkeringen door bedrieglijke handelingen, valse of opzettelijk onvolledige verklaringen verkregen werden.

Afdeling 11. Financiering

De financiering van het pensioenstelsel wordt gedekt door de opbrengst van de bijdragen van de zelfstandigen alsmede door een jaarlijkse rijkssubsidie.

Afdeling 12. Administratieve organisatie – uitbetaling – geschillen

De pensioenaanvragen worden ingediend bij de burgemeester van de gemeente waar de aanvrager zijn woonplaats heeft. De gerechtigden die in het buitenland verblijven, dienen hun aanvraag rechtstreeks bij het RSVZ in.

Het onderzoek van de aanvragen wordt uitgevoerd door het Rijksinstituut, dat de toekennings- of weigeringsbeslissing over het gevraagde voordeel betekent.

De pensioenuitbetaling wordt doorgaans door de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP) verricht (1). In geval van gemengde loopbaan (werknemer en zelfstandige) geldt de pensioenaanvraag in één regeling ook in de andere (polyvalentie van de aanvragen).

Geschillen betreffende de toekenning en de uitbetaling van de pensioenen behoren tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank. Het tegen een administratieve beslissing ingestelde beroep moet, op straffe van verval, in de maanden die de betekening van de beslissing volgen, door middel van een verzoekschrift bij de bevoegde arbeidsrechtbank worden ingediend.

(1) Vanaf 1 april 1987.

IV. Rust- en overlevings-pensioenen van de werknemers in de openbare sector

Afdeling l. Toepassingsgebied

De openbare sector vormt geen homogeen geheel; er bestaan verschillende categorieën van openbare werkgevers op de verschillende machtsniveaus, met verschillende juridische hoedanigheden en met een verschillende autonomie op het gebied van pensioenen: de federale Staat, Gemeenschappen en Gewesten, gemeenten, instellingen van openbaar nut, autonome overheidsinstellingen,...

Het pensioenstelsel vormt een onderdeel van het statuut van het personeelslid, (1) zodat in principe elk van deze overheden bevoegd is om het pensioenstelsel van haar vastbenoemde personeelsleden vast te stellen. Sommige overheden beschikken over een zeer ruime autonomie. Dit is onder meer het geval voor de publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van de Gemeenschappen of de Gewesten die, met uitzondering van de cumulatieregels en de verminderingen door te voeren inzake de bedragen van de gewaarborgde minimumpensioenen, (2) vrij het pensioenstelsel van hun personeel kunnen vaststellen (3). Daarentegen werden de inzake pensioenen op de personeelsleden van de Staat toepasselijke regels opgelegd aan het personeel van sommige andere overheden, zoals bijvoorbeeld de personeelsleden van de ministeries van de Gemeenschappen en de Gewesten (4). Deze regels zijn op deze overheden toepasselijk omdat deze er vrijwillig voor gekozen hebben door aan te sluiten bij gesolidariseerde pensioenstelsels waarbij een instelling niet de last draagt van de rustpensioenen van zijn gewezen personeelsleden, maar via een bijdrage aan een pool, een deel van de globale pensioenlast van de gewezen personeelsleden van de aangesloten instellingen draagt (5).

Schematisch dient een onderscheid te worden gemaakt tussen: de pensioenen ten laste van de staatskas, de pensioenen die niet ten laste zijn van de staatskas maar die wel zoals deze pensioenen worden berekend, en de pensioenen die niet volledig zoals deze van de personeelsleden van de Staat worden berekend.

(1) R.V.S., Talloen en Urbain, nr. 10.000, van 28 april 1963.
(2) Artikel 80 van de wet van 3 februari 2003 houdende diverse wijzigingen aan de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector.
(3) Art. 9, tweede lid van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen.
(4) Art. 87, §3 van voormelde bijzondere wet van 8 augustus 1980, zoals gewijzigd door de wet van 8 augustus 1988. Andere voorbeelden: de wet van 1 juli 1971 houdende oprichting van de Regie voor Maritiem Transport en de wet van 6 juli 1971 houdende oprichting van De Post.
(5) Voor de instellingen van openbaar nut betreft het het pensioenstelsel ingesteld door de wet van 28 april 1958 betreffende het pensioen van het personeel van zekere organismen van openbaar nut alsmede van hun rechthebbenden, en voor de plaatselijke besturen (gemeenten, OCMW's, intercommunales) betreft het het gemeenschappelijke pensioenstelsel van de plaatselijke besturen (KB van 24 juni 1988 – (coördinatiebesluit), hetzij het stelsel van de nieuwe bij de rijksdienst aangeslotenen (art. 2 van de wet van 6 augustus 1993 betreffende de pensioenen van het benoemd personeel van de plaatselijke besturen).

A. Rustpensioenen ten laste van de Staatskas

Genieten een rustpensioen ten laste van de Staatskas:

- het burgerlijk personeel (het administratief en werkliedenpersoneel) van de Staat (1) en van de diensten van de Gemeenschaps- en Gewestministeries; (2)
- de leden van de bijzondere korpsen: magistraten van de rechterlijke macht, (3) Rekenhof, (4) Raad van State, (5) Arbitragehof; (6)
- de provinciegouverneurs en de arrondissementscommissarissen; (7)
- de bedienaars van de erkende eredienst en; (8)
- de militairen en de leden van de gewezen Rijkswacht en van de Federale Politie; (9)
- de gewezen leden van het beroepspersoneel van de kaders van Afrika; (10)
- de personeelsleden van het onderwijs (Gemeenschapsonderwijs, vrij gesubsidieerd personeel, gemeentelijk onderwijs, provinciaal onderwijs); (11)
- de personeelsleden van De Post; (12)
- de personeelsleden van de gewezen Regie voor Maritiem Transport; (13)
- de afgevaardigden van de Centrale Raad der niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen van België; (14)
- de personeelsleden van Belgacom; (15)
- de personeelsleden van BIAC. (16)

B. Rustpensioenen die niet ten laste zijn van de Staatskas, maar die berekend worden zoals de pensioenen van de personeelsleden van de Staat

Genieten een rustpensioen dat niet ten laste is van de staatskas, (17) maar dat berekend wordt zoals het pensioen van de personeelsleden van de Staat:
- de personeelsleden van de federale instellingen van openbaar nut of van de publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van de Gemeenschappen of de Gewesten, die recht hebben op de bepalingen van de wet van 28 april 1958; (18)

(1) Art. 1 van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen.
(2) Art. 87, §3 van voormelde bijzondere wet van 8 augustus 1980.
(3) Art. 1 van voormelde wet van 21 juli 1844 en art. 391 e.v. van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek.
(4) Art. 1 bis van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof.
(5) Art. 104 tot 106 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State van 12 januari 1973.
(6) Art. 3 van de gewone wet van 6 januari 1989 betreffende de wedden en pensioenen van de rechters, de referendarissen en de griffiers van het Arbitragehof.
(7) Art. 1 van voormelde wet van 21 juli 1844.
(8) Art. 20 van dezelfde wet voor de bedienaars van de rooms-katholieke eredienst en art. 27 voor de bedienaars van een andere eredienst dan de rooms-katholieke.
(9) Samengeordende wetten op de militaire pensioenen, door het KB nr. 16.020 van 11 augustus 1923; wet van 30 maart 2001 betreffende het pensioen van het personeel van de politiediensten en hun rechthebbenden.
(10) KB van 21 mei 1964 tot coördinatie van de wetten betreffende het personeel in Afrika. (11) Artikel 78 van de wet van 20 juli 1991 houdende sociale en diverse bepalingen.
(12) Art. 22, 2° van voormelde wet van 6 juli 1971.
(13) Art. 14, §3 van het KB van 18 februari 1997 houdende maatregelen met het oog op de ontbinding van de Regie voor Maritiem Transport ter uitvoering van artikel 3, §1, 6° van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie.
(14) Artikel 55 van de wet van 21 juni 2002 betreffende de Centrale Raad der niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen van België, de afgevaardigden en de instellingen belast met het hebben van de materiële en financiële belangen van de erkende niet-confessionele levensbeschouwelijke gemeenschappen.
(15) Artikel 5 van de wet van 11 december 2003 houdende overname door de Belgische Staat van de wettelijke pensioenverplichtingen van de naamloze vennootschap van publiek recht Belgacom ten opzichte van haar statutair personeel.
(16) Bestuursovereenkomst v. 4 februari 2004 tussen de Belgische Staat en de Brussels International Airport Company (BIAC).
(17) Inzake de financiering van deze pensioenen, zie verder afdeling 8.
(18) Art. 2 van de wet van 28 april 1958 betreffende het pensioen van het personeel van zekere organismen van openbaar nut alsmede van hun rechthebbenden.

- de personeelsleden van de plaatselijke besturen die inzake pensioenen, aangesloten zijn bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten (gemeenten, OCMW's, intercommunales,...). (1)

C. Hebben eigen stelsels inzake rustpensioenen die, geheel of gedeeltelijk, kunnen verschillen van het op de personeelsleden van de Staat toepasselijke stelsel:

- de provincies;
- de plaatselijke besturen die inzake pensioenen niet aangesloten zijn bij de RSZ-PPO. Deze besturen dienen evenwel een stelsel toe te passen dat minstens evenwaardig is aan dat van de personeelsleden van de Staat; (2)
- de instellingen van openbaar nut (federale instellingen van openbaar nut en publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van Gemeenschappen of Gewesten) die niet aangesloten zijn bij de wet van 28 april 1958.

Deze drie soorten van machten of instellingen dienen niettemin de bepalingen te eerbiedigen die hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks (via harmoniseringsmaatregelen), toepasselijk werden gemaakt op alle of op bijna alle openbare overheden (absoluut pensioenmaximum, relatief pensioenmaximum, cumulatie van een overlevingspensioen met een rustpensioen, gewaarborgde minimumpensioenbedragen, de cumulatie van een pensioen met inkomsten voortvloeiend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit of met een vervangingsinkomen, persoonlijke bijdrage voor de financiering van de overlevingspensioenen van minstens 7,5% van de wedde, de uitbetaling van de pensioenen op het einde van de maand).

Dit hoofdstuk behandelt slechts de pensioenen ten laste van de Staatskas (punt A. hiervoor) of deze die berekend worden zoals de pensioenen ten laste van de Staatskas (punt B. hiervoor). De aan bepaalde instellingen van openbaar nut of aan bepaalde plaatselijke besturen eigen rustpensioenstelsels en bepaalde bijzondere stelsels zoals dat van het personeel van de NMBS of deze van de gewezen parlementsleden of provinciale of gemeentelijke mandatarissen, worden evenwel niet besproken.

In de domeinen waarvoor bepaalde, op de personeelsleden van de Staat van toepassing zijnde bepalingen hun werden opgelegd, gelden de in dat domein voor de personeelsleden van de Staat geformuleerde overwegingen evenzeer voor deze bijzondere stelsels.

Bovendien werden de bepalingen die de toekenning en de berekening van de overlevingspensioenen regelen, onrechtstreeks opgelegd aan de gehele openbare sector (3) met uitzondering van de publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van de Gemeenschappen of de Gewesten die niet aangesloten zijn bij het bij de wet van 28 april 1958 ingestelde pensioenstelsel, zodat de in dit hoofdstuk besproken bepalingen inzake overlevingspensioenen voor de gehele openbare sector gelden, met uitzondering van de instellingen van dat type.

---

(1) Nieuwe gemeentewet en wet van 6 augustus 1993 betreffende de pensioenen van het benoemde personeel van de plaatselijke besturen.
(2) Art. 156 van de Nieuwe Gemeentewet.
(3) Art. 22 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen.

Afdeling 2. Prestaties

A. Rustpensioenen

Het rustpensioen is een individuele periodieke (maandelijkse) uitkering die wordt betaald aan een gewezen ambtenaar na zijn opruststelling.

Bij de rustpensioenen dient een onderscheid te worden gemaakt tussen deze toegekend wegens leeftijd of anciënniteit en deze toegekend wegens lichamelijke ongeschiktheid.

De pensioenen wegens leeftijd of anciënniteit kunnen worden bekomen hetzij omdat het personeelslid de leeftijdsgrens bereikt, (1) dat wil zeggen een leeftijd boven dewelke men statutair niet meer in dienst kan blijven, hetzij omdat het bij het bereiken van een bepaalde leeftijd, het vereiste aantal dienstjaren telt.

De pensioenen wegens lichamelijke ongeschiktheid worden toegekend aan personeelsleden die tijdelijk of definitief medisch ongeschikt verklaard worden voor de uitoefening van hun functies.

l. Rustpensioenen wegens leeftijd of anciënniteit

1.1. Toekenningsvoonvaarden

a) Vaste benoeming

Een van de fundamentele principes van de wetgeving inzake de rustpensioenen ten laste van de Staatskas is dat het bestaan van het recht op pensioen afhankelijk is van het feit dat het personeelslid vastbenoemd is (2). De als stagiair benoemde personeelsleden worden evenwel gelijkgesteld met vastbenoemde ambtenaren (3).

b) Leeftijd

De leeftijdsgrens (d.w.z. de leeftijd boven dewelke een personeelslid statutair niet meer in dienst kan blijven) is vastgesteld op 65 jaar voor zowel de mannelijke als vrouwelijke personeelsleden van de Staat (4). Bepaalde specifieke leeftijdsgrenzen werden vastgesteld voor bepaalde categorieën van personeelsleden, zoals bijvoorbeeld de grens van 67 of 70 jaar voor magistraten (5) of van een variabele leeftijd tussen 45 en 62 jaar voor de militairen volgens hun graad en de strijdmacht waartoe ze behoren.

Zowel mannelijke als vrouwelijke personeelsleden kunnen op eigen verzoek een vervroegd pensioen bekomen vanaf de leeftijd van 60 jaar op voorwaarde (6) dat:
- ze ten minste vijf op pensioen aanspraak verlenende dienstjaren tellen, met uitzondering van de bonificaties wegens studies en van andere periodes vergoed wegens diensten die voor de vaststelling van de wedde meetellen;
- hun loopbaan beëindigd werd na 31 december 1976 en ze in aanmerking komende diensten of perioden van na die datum kunnen laten gelden;
- de diensten niet beëindigd werden als gevolg van afzetting.

Bepaalde personeelsleden van het operationele kader van de politie kunnen dit vervroegde pensioen bekomen vanaf de leeftijd van 58, 56 of 54 jaar (7).

(1) Zie voetnoot 4.
(2) Art. l van voormelde wet van 21 juli 1844.
(3) Art. 32 van de wet van 2 augustus 1955 houdende perequatie der rust- en overlevingspensioenen.
(4) Voor de personeelsleden van de Staat werd de leeftijdsgrens vastgesteld door artikel l van het KB van 12 mei 1927 betreffende de ouderdom van de oppensioenstelling van de ambtenaren, de beambten en het dienstpersoneel van de Staat.
(5) Art. 383, §1 van het Gerechtelijk Wetboek.
(6) Artikel 46 van voormelde wet van 15 mei 1984.
(7) Artikelen 5 en 10 van de wet van 30 maart 2001 betreffende het pensioen van het personeel van de politiediensten en hun rechthebbenden.

c) Duur van de diensttijd

Het personeelslid dient ten minste vijf op pensioen aanspraak verlenende dienstjaren te tellen, met uitzondering van de bonificaties wegens studies en van andere periodes vergoed wegens diensten die voor de vaststelling van de wedde meetellen, voor zover hij zijn loopbaan na 31 december 1976 heeft beëindigd.

d) Aanvraag

Het rustpensioen wordt niet automatisch toegekend. Het moet steeds worden aangevraagd zelfs indien men ambtshalve of wegens definitieve lichamelijke ongeschiktheid gepensioneerd wordt.

Elke aanvraag tot het bekomen van een rustpensioen kan worden ingediend bij de overheid waartoe het personeelslid behoort, ten vroegste vanaf de eerste dag van de twaalfde maand die voorafgaat aan de datum waarop het pensioen ingaat.

Opdat dit pensioen zou kunnen ingaan vanaf de datum waarop het recht op pensioen ontstond, dient de aanvraag te worden ingediend binnen een termijn van een jaar die volgt op voormelde datum. Indien de aanvraag werd ingediend na het verstrijken van deze termijn, zal het pensioen slechts ingaan vanaf de eerste dag van de maand die volgt op deze aanvraag.

De aanvraag tot het bekomen van een uitgesteld pensioen kan worden ingediend hetzij bij de administratie waartoe de betrokkene het laatst behoorde, hetzij bij de Administratie der Pensioenen, ten vroegste binnen de twaalf maanden die de ingangsdatum van het pensioen voorafgaan. De betrokkene kan vrij de ingangsdatum van zijn pensioen kiezen. Het pensioen gaat evenwel slechts in vanaf de eerste dag van de maand die volgt op de indiening van de aanvraag indien deze niet werd ingediend in het jaar dat volgt op de 60e verjaardag van het personeelslid of in het jaar dat volgt op het neerleggen van zijn ambt indien de aanvrager zijn ambt neerlegt na zijn 60e verjaardag.

e) Geen nationaliteitsvereiste

Buitenlanders die in België openbare ambten kunnen uitoefenen, kunnen inzake pensioenen aanspraak maken op dezelfde rechten als Belgen. Alhoewel deze situatie, met uitzondering in het onderwijs, eerder zeldzaam was in het verleden, zal ze in de toekomst meer en meer voorkomen daar in de toekomst nog uitsluitend ambten met betrekking tot het openbaar gezag zullen voorbehouden worden aan de eigen onderdanen.

f) Overdracht naar het stelsel van de werknemerspensioenen

Indien het personeelslid zijn loopbaan in de openbare sector beëindigt zonder dat hij aanspraak kan maken op een pensioen in deze sector, kan de in de openbare sector gepresteerde diensttijd in aanmerking worden genomen in het algemene stelsel van de sociale zekerheid met een overdracht van bijdragen (1). Dit is onder meer het geval voor de personeelsleden die niet het vereiste minimumaantal jaren dienst tellen om aanspraak te kunnen maken op een onmiddellijk of uitgesteld pensioen (5 jaar), die geen op pensioen aanspraak verlenende dienstjaren tellen na 31 december 1976 of die werden afgezet (2).

1.2. Berekening van het pensioen

Er bestaat slechts één berekeningswijze voor de verschillende soorten van rustpensioenen.

Het rustpensioen wordt als volgt berekend:

Algemeen: $P = \frac{GW \times A}{60}$

(1) Art. 4 van de wet van 5 augustus 1968 tot vaststelling van een zeker verband tussen de pensioenstelsels van de openbare sector en die van de privé-sector.
(2) Art. 46 van voormelde wet van 15 mei 1984.

a) Refertewedde (GW)

In principe is de refertewedde voor de berekening van het rustpensioen de gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar van de loopbaan (1). Bepaalde weddensupplementen worden eveneens in aanmerking genomen (2). Voordelen in natura worden, met uitzondering van deze toegekend aan de huisbewaarders, niet in aanmerking genomen voor de berekening van het pensioen (3). Voor de militairen wordt de laatste wedde in aanmerking genomen (4).

De gemiddelde wedde of de laatste wedde wordt omgezet in de op de ingangsdatum van het pensioen van kracht zijnde weddenschalen (5).

b) Duur van de aanneembare diensttijd (A)

Komen onder meer in aanmerking (6): de werkelijk gepresteerde diensttijd bij de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de gemeenten, de provincies, de regieën en bepaalde parastatalen (7) als vastbenoemd of stagedoend personeelslid, ongeacht de leeftijd waarop ze werden gepresteerd; de militaire diensten, bepaalde oorlogs- en koloniale diensten; bepaalde vergoede, met dienstactiviteit gelijkgestelde perioden van afwezigheid (8), bepaalde niet-vergoede, met dienstactiviteit gelijkgestelde perioden van afwezigheid (9) (zoals de perioden van loopbaanonderbreking en de perioden van afwezigheid in het kader van de halftijdse vervroegde uittreding of de vrijwillige vierdagenweek) of de disponibiliteit met wachtgeld (10), evenals de diplomabonificatie die gratis werd toegekend aan de houders van een diploma indien het bezit van dit diploma een voorwaarde was waaraan de belanghebbende diende te voldoen bij zijn aanwerving of een latere bevordering (11). Voor de diploma's van het dagonderwijs met volledig leerplan, heeft de toegekende diplomabonificatie een forfaitair karakter en komt zij overeen met de minimale studieduur die vereist is om het diploma te bekomen. Deze bonificatie wordt evenwel slechts toegekend indien de duur van de voor de berekening van het pensioen in aanmerking genomen diensttijd ten minste gelijk is aan de te bonificeren duur.

Uit een vaste, door het Rekenhof goedgekeurde administratieve jurisprudentie volgt bovendien dat in een openbaar ambt verrichte tijdelijke of contractuele diensttijd eveneens in aanmerking komt voor het recht op en de berekening van een pensioen van de openbare sector als deze gevolgd wordt door een vaste benoeming, zelfs in een andere functie dan deze waarin ze werd uitgeoefend.

c) Het tantième (1/60)

Het tantième vertegenwoordigt het gedeelte van de refertewedde dat wordt toegekend voor elk jaar dat in aanmerking voor de berekening van het pensioen wordt genomen.

---

(1) Art. 8, §1, tweede lid van voormelde wet van 21 juli 1844.
(2) Art. 8, §2 van dezelfde wet.
(3) Art. 8, §1, zesde lid, 1° van dezelfde wet.
(4) Art. 28 van de samengeordende wetten op de militaire pensioenen.
(5) Art. 11, eerste lid van de wet van 9 juli 1969 tot wijziging en aanvulling van de wetgeving betreffende de rust- en overlevingspensioenen van het personeel van de openbare sector.
(6) Art. 6 van voormelde wet van 21 juli 1844.
(7) Art. l van de wet van 14 april 1965 tot vaststelling van een zeker verband tussen de onderscheiden pensioenregelingen van de openbare sector.
(8) Art. 2, 1° van de wet van 10 januari 1974 tot regeling van de inaanmerkingneming van bepaalde diensten en van met dienstactiviteit gelijkgestelde perioden voor het toekennen en berekenen van pensioenen ten laste van de staatskas.
(9) Art. 2, 3° van dezelfde wet en KB nr. 442 van 14 augustus 1986 betreffende de weerslag van sommige administratieve toestanden op de pensioenen van de personeelsleden van de overheidsdiensten
(10)Art. 2, 2° van dezelfde wet.
(11) Art. 33 e.v. van voormelde wet van 9 juli 1969.

Het normale tantième bedraagt 1/60. (1) In bepaalde welomschreven functies kan het 1/55, (2) 1/50, (3) 1/35 of l/30, (4) 1/25, (5) 1/20 (6) of l/12 (7) bedragen.

Voor de personen die geen 20 jaar voor de berekening van het pensioen aanneembare diensttijd hebben, worden de tantièmes 1/12, 1/20, 1/25, 1/30 en 1/35 evenwel vervangen door het tantième 1/50.

d) Achtereenvolgend gepresteerde diensttijd

Indien twee ambten achtereenvolgend werden uitgeoefend, wordt één pensioen toegekend, zelfs als beide ambten elk recht zouden hebben kunnen geven op een onmiddellijk of uitgesteld rustpensioen.

Deze handelwijze wordt zowel toegepast indien de beide achtereenvolgende ambten recht geven op een rustpensioen ten laste van de Staatskas, als wanneer de beide achtereenvolgende ambten recht geven op door verschillende pensioenstelsels toegekende pensioenen.

Er wordt één enkel pensioen toegekend zowel indien nog geen pensioen was toegekend voor het eerste ambt, als wanneer het recht op pensioen voortvloeiend uit de uitoefening van het tweede ambt slechts ontstaat nadat er reeds een pensioen was toegekend voor het eerste ambt.

Indien evenwel de wedde van het laatste ambt kleiner is dan deze van het vorige ambt, wordt het pensioen berekend op basis van de hogere wedde verbonden aan het vorige ambt. Indien deze hogere wedde in aanmerking wordt genomen voor de berekening van het pensioen, wordt de in het laatste ambt gepresteerde diensttijd verminderd op basis van de verhouding tussen enerzijds de lagere gemiddelde wedde verbonden aan de laatste vijf jaar van het laatste ambt en anderzijds, de hogere gemiddelde wedde verbonden aan de laatste vijf jaar van het vorige ambt.

e) Pensioen uit hoofde van onvolledige diensttijd (8)

Indien een personeelslid onvolledige diensttijd heeft gepresteerd, wordt het pensioen, overeenkomstig het algemene in KB nr. 206 van 29 augustus 1983 bedoelde principe, berekend op basis van de wedde die beantwoordt aan voltijdse prestaties, maar wordt op de duur van de in aanmerking genomen diensttijd een tijdsinkorting toegepast volgens de verhouding die bestaat tussen de werkelijk geleverde prestaties en een volledige opdracht.

Dit principe wordt evenwel slechts strikt toegepast op de vanaf l januari 1983 gepresteerde diensttijd. Voor de vóór l januari 1983 gepresteerde diensttijd, wordt de gepensioneerde geacht diensttijd te hebben verricht waarvan de omvang gelijk is aan het gemiddelde van de vanaf l januari 1983 gepresteerde diensttijd, tenzij hij het bewijs levert dat voor de betrokken periode, het gemiddelde van de werkelijk

(1) Art. 8, §1, eerste lid van voormelde wet van 21 juli 1844.
(2) Voor de diensttijd verricht in het niet-universitaire onderwijs.
(3) Bijvoorbeeld voor de actieve diensten, bedoeld in de als bijlage bij voormelde wet van 21 juli 1844 gevoegde tabel.
(4) Voor bepaalde in de magistratuur gepresteerde diensttijd.
(5) Voor de eerste vijftien jaar als arrondissementscommissaris of adjunct-arrondissementscommissaris.
(6) Voor de eerste tien jaar als bedienaar van de katholieke eredienst die geen recht heeft op een volledig pensioen (pensioen op 65 jaar met 30 jaar dienst).
(7) Voor de eerste zeven jaar als provinciegouverneur of vice-provinciegouverneur.
(8) KB nr. 206 van 29 augustus 1983 tot regeling van de berekening van het pensioen van de openbare sector voor diensten met onvolledige opdracht.

gepresteerde diensttijd groter is dan voormeld gemiddelde (''tegenbewijs''). Indien de verhouding tussen de werkelijke duur van de vanaf l januari 1983 verstrekte diensttijd en de niet-beperkte duur van dezelfde diensttijd gelijk is aan of hoger dan 8/10, wordt deze geacht gelijk te zijn aan de eenheid, en wordt in dat geval de vóór l januari 1983 verstrekte diensttijd in aanmerking genomen voor hun niet-ingekorte duur.

f) Gelijktijdig uitgeoefende diensttijd

De gelijktijdig in afzonderlijke ambten gepresteerde diensten zijn volledig onafhankelijk van elkaar, zowel voor wat betreft het tijdstip van de opening van het recht op pensioen, als voor de berekening ervan.

De afzonderlijke ambten geven aanleiding tot afzonderlijke pensioenen, die worden berekend overeenkomstig de in het koninklijk besluit nr. 206 bedoelde regels waarvan sprake in e). In afwijking van het algemene principe van de toekenning van afzonderlijke pensioenen, worden ambten niet als afzonderlijk beschouwd indien een enkel pensioen met inaanmerkingneming van de in beide ambten gepresteerde diensttijd tot een gunstiger resultaat leidt.

In geval van toekenning van afzonderlijke pensioenen, worden de diensten waarvan het volume op elk ogenblik het belangrijkst is, met elkaar verbonden en geven ze recht op de toekenning van een hoofdpensioen. Omgekeerd worden de diensten waarvan het volume op elk ogenblik het kleinst is, met elkaar verbonden en geven ze recht op een bijpensioen. Indien het volume gelijk is, worden de best bezoldigde diensten verbonden aan het hoofdpensioen. De na de ingangsdatum van het hoofdpensioen gepresteerde diensttijd wordt, ongeacht het volume verbonden aan het bijpensioen.

In geval van gelijktijdig uitgeoefende deeltijdse diensttijd kan het in e) bedoelde tegenbewijs voor de berekening van het pensioen verbonden aan het bijambt slechts geleverd worden in twee gevallen:
- indien voor het hoofdpensioen het tegenbewijs eveneens geleverd werd;
- indien het hoofdpensioen werd toegekend voor uitsluitend voltijdse diensten.

g) Tijdskrediet (1)

De inaanmerkingneming van bepaalde periodes van afwezigheid voor het recht op en de berekening van het pensioen ten laste van de Staatskas, kan worden beperkt tot een bepaald percentage van de werkelijk gepresteerde diensttijd (zgn. tijdskrediet).

Het gaat hierbij om volgende periodes:

- perioden van gehele of gedeeltelijke loopbaanonderbreking (hetzij gratis aanneembaar, hetzij mits validering);
- niet-bezoldigde perioden van afwezigheid na 31 december 1982 die met dienstactiviteit gelijkgesteld zijn (voornamelijk verlof om dwingende redenen van familiaal belang en verlof voor verminderde prestaties om sociale of familiale redenen);
- perioden van afwezigheid in het raam van de halftijdse vervroegde uittreding en de vrijwillige vierdagenweek;
- perioden van verlof (of terbeschikkingstelling) voorafgaand aan de opruststelling.

(1) KB nr. 442 van 14 augustus 1986 betreffende de weerslag van sommige administratieve toestanden op de pensioenen van de personeelsleden van de overheidsdiensten en gewijzigd door het KB van 14 juni 2001 (B.S. 23 juni 2001).

Het tijdskrediet treedt in werking op l januari 2002 en kan als volgt worden samengevat:

1° Voor personen die de leeftijd van 55 jaar bereiken vóór l januari 2002 (personen geboren vóór l januari 1947)

De bovenvermelde perioden van afwezigheid (doch zonder het verlof voorafgaand aan de opruststelling) worden in aanmerking genomen ten belope van maximum 20% van de werkelijk gepresteerde diensttijd; het verlof voorafgaand aan de opruststelling wordt volledig in aanmerking genomen en wordt gevoegd bij de periode van werkelijke diensttijd op basis waarvan de 20%-grens wordt berekend.

2° Voor personen die de leeftijd van 55 jaar bereiken tussen l januari 2002 en 31 december 2005 (personen geboren tussen l januari 1947 en 31 december 1950)

De perioden van afwezigheid met inbegrip van het verlof voorafgaand aan de opruststelling worden in aanmerking genomen ten belope van maximum 25% van de werkelijk gepresteerde diensten; het verlof voorafgaand aan de opruststelling wordt niet meer gevoegd bij de periode van werkelijke dienst op basis waarvan de 25%-grens wordt berekend.

3° Voor personen die de leeftijd van 55 jaar bereiken tussen l januari 2006 en 31 december 2010 (personen geboren tussen l januari 1951 en 31 december 1955)

De perioden van afwezigheid met inbegrip van het verlof voorafgaand aan de opruststelling worden in aanmerking genomen ten belope van maximum 20% + x/y van 5%; het verlof voorafgaand aan de opruststelling wordt niet meer gevoegd bij de periode van werkelijke dienst op basis waarvan de 20% + x/y van 5%-grens wordt berekend.

x = aantal maanden tussen de eerste dag van de maand gedurende dewelke het personeelslid de leeftijd van 55 jaar bereikt, en l januari 2011;

y = 60.

4° Voor personen die de leeftijd van 55 jaar bereiken vanaf l januari 2011 (personen geboren na 31 december 1955)

De perioden van afwezigheid met inbegrip van het verlof voorafgaand aan de opruststelling worden in aanmerking genomen ten belope van maximum 20% van de werkelijk gepresteerde diensttijd; het verlof voorafgaand aan de opruststelling wordt niet meer gevoegd bij de periode van werkelijke dienst op basis waarvan de 20%-grens wordt berekend.

Uitzondering:

Voor personen die de leeftijd van 55 jaar zullen bereiken na 31 december 2005 (personen geboren na 31 december 1950), wordt de 25%-grens behouden wanneer zij minstens 24 maanden loopbaanonderbreking tellen waarvan ten minste 12 maanden gratis aanneembaar zijn, omdat er een kind van minder dan 6 jaar is waarvoor kinderbijslag werd genoten.

Belangrijke opmerkingen:

1) Perioden van loopbaanonderbreking voor het verlenen van palliatieve zorgen, ouderschapsverlof en het verzorgen van een ziek familielid worden niet opgenomen voor de berekening van het tijdskrediet.

2) Er wordt evenmin rekening gehouden met:
   - de vóór 1 juli 1991 gevalideerde perioden van gehele of gedeeltelijke loopbaanonderbreking;
   - alle gevalideerde perioden van gehele of gedeeltelijke loopbaanonderbreking wanneer de betrokkene vóór de leeftijd van 60 jaar wegens lichamelijke ongeschiktheid op rust gesteld wordt.

   In die laatste twee gevallen mag het totaal van de voor de berekening van het pensioen in aanmerking genomen perioden van afwezigheid 5 jaar niet overschrijden.

h) Rustpensioencomplement voor diensten na de leeftijd van 60 jaar

De wet van 12 augustus 2000 houdende sociale, budgettaire en andere bepalingen, voorziet in de toekenning van een rustpensioencomplement voor de personeelsleden van de openbare sector (1) die hun loopbaan verlengen tot na de leeftijd van 60 jaar. Dit is de minimumleeftijd vanaf dewelke een pensioen kan worden aangevraagd.

Het complement wegens leeftijd wordt toegekend voor iedere maand dienst gepresteerd vanaf 01.01.2001 door een personeelslid dat de leeftijd van 60 jaar reeds heeft bereikt.

Het complement komt overeen met een percentage van het jaarlijkse nominale pensioenbedrag. Dit percentage is variabel naargelang van de leeftijd. Het complement wegens leeftijd is gelijk aan:

- 0,125% van het jaarlijkse pensioenbedrag voor iedere maand werkelijk gepresteerde dienst tussen de 60e en 62e verjaardag van het personeelslid (met een minimum van 15 EUR);
- 0,167% van het jaarlijkse pensioenbedrag voor iedere maand werkelijk gepresteerde dienst na de 62e verjaardag van het personeelslid (met een minimum van 20 EUR).

(1) Art. 2 en art. 5 van de wet van 12 augustus 2000 houdende sociale, budgettaire en andere bepalingen.

Zoals onderstaande tabel aantoont, kan, voor een personeelslid dat in dienst blijft tot de leeftijd van 65 jaar, de totale verhoging tot 9% oplopen.

Leeftijd	Bonus per jaar	Totaal
60-61	1,5%	
61-62	+ 1,5%	+ 3%
62-63	+ 2,0%	+ 5%
63-64	+ 2,0%	+ 7%
64-65	+ 2,0%	+ 9%

Voor een personeelslid bijvoorbeeld van wie het jaarlijks nominaal pensioenbedrag 23.000,00 EUR bedraagt aan spilindex 138,01 (bedrag berekend op basis van de weddenschalen vóór indexatie), zullen de 12 maanden werkelijke diensttijd gepresteerd tussen zijn 60e en 61e verjaardag, een pensioencomplement verschaffen van 345,00 EUR per jaar (12 x 0,125/100 x 23.000,00).

Het complement zal minimum 15 EUR per maand bedragen voor de diensttijd gepresteerd tussen 60 en 62 jaar, en minimum 20,00 EUR (240,00 EUR per jaar) voor de diensttijd gepresteerd na de leeftijd van 62 jaar. Het personeelslid dat in dienst blijft tot de leeftijd van 65 jaar, zal dus aanspraak kunnen maken op een complement van minimum 1.080,00 EUR per jaar (24 x 15 EUR + 36 x 20,00 EUR) aan spilindex 138,01; wat aan de huidige index overeenkomt met een bedrag van 1.453,58 EUR (1.080,00 EUR x 1,3459).

Het complement maakt integraal deel uit van het pensioen, met als gevolg dat het in aanmerking zal worden genomen bij de latere perequaties van het pensioen.

Belangrijke opmerking:

De huidige van kracht zijnde beperkingen blijven van toepassing. Het complement mag dus niet tot gevolg hebben dat het relatieve maximum – 3/4 van de wedde die als grondslag dient voor de berekening van het pensioen – wordt overschreden.

1.3. Beperkingen

a) Relatief maximum

De pensioenen van de openbare sector mogen de 3/4 niet overschrijden van de wedde die als grondslag voor hun uitkering heeft gediend. De toegekende tijdsbonificaties uit hoofde van hechtenis, deportatie, militaire oorlogsdiensten en ermee gelijkgestelde diensten hebben evenwel uitwerking tot de uiterste grens van 9/10 van die wedde (1).

b) Absoluut maximum

Het bedrag van het pensioen mag het bedrag van 46.882,74 EUR per jaar aan spilindex 138,01 niet overschrijden, (2) zijnde op 1 januari 2005, 5.258,29 EUR bruto per jaar.

(1) Art. 39, 1e al. van de wet v. 5 augustus 1978 houdende economische en budgettaire hervormingen.
(2) Art. 39, 2e al., zelfde wet.

1.4. Gewaarborgd minimum

Indien het wegens leeftijd of anciënniteit toegekende rustpensioen kleiner is dan een bepaald bedrag, wordt een supplement toegekend om het bedrag te verhogen tot een bepaald gewaarborgd minimumbedrag (1).

Dit gewaarborgde minimumbedrag kan uitsluitend worden toegekend aan personeelsleden die recht hebben op een onmiddellijk pensioen en die twintig jaar dienst tellen.

Het wordt niet toegekend aan personen die recht hebben op een uitgesteld pensioen.

Bovendien wordt het gewaarborgde minimum slechts toegekend aan personen die een hoofdambt hebben uitgeoefend (1).

- voor een alleenstaande rustgepensioneerde: 9.228,00 EUR per jaar (spilindex 138,01).
- voor een gehuwde rustgepensioneerde: 11.535,00 EUR per jaar (spilindex 138,01), hetzij respectievelijk 1.035,00 EUR en 1.293,75 EUR bruto per maand op 1 januari 2005 (2).

Van het supplement gewaarborgd minimum worden de verschillende pensioenen of renten waarop de gepensioneerde (3) of zijn echtgenoot (4) aanspraak kunnen maken in om het even welk pensioenstelsel, afgetrokken. De inkomsten voortvloeiend uit een beroepsactiviteit van de echtgenoot, evenals diens eventuele vervangingsinkomens (werkloosheid of ziekteverzekering) worden eveneens van het supplement afgetrokken (5). Voor de aftrek van de inkomsten van de echtgenoot wordt een bepaalde vrijstelling toegepast (6). Bovendien mag de aftrek van de inkomsten van de echtgenoot niet tot gevolg hebben dat het gewaarborgde minimum kleiner wordt dan een bruto-geïndexeerd maandbedrag van 593,73 EUR op 1 januari 2005 (7).

De renten toegekend tot herstel van de schade voortvloeiend uit een arbeidsongeval of een beroepsziekte, alsook de vergoedingspensioenen van vredestijd worden voor de helft van hun bedrag afgetrokken van het supplement gewaarborgd minimum (8).

Indien een aftrekbaar pensioen of rente geheel of gedeeltelijk werd uitbetaald in de vorm van een kapitaal, wordt de fictieve rente overeenstemmend met het vereffende kapitaal van het supplement afgetrokken (9).

De uitbetaling van het supplement wordt stopgezet tijdens de kalenderjaren waarin de gepensioneerde een om het even welke winstgevende activiteit uitoefent die hem een jaarlijks bruto-inkomen oplevert dat gelijk is aan of hoger is dan 607,59 EUR aan spilindex 138,01, zijnde 817,76 EUR vanaf 1 januari 2005 (10).

---

(1) Art. 118, §2 van de wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen.
(2) Art. 120 van dezelfde wet.
(3) Art. 125, §1 van dezelfde wet.
(4) Art. 125, §2 van dezelfde wet.
(5) Art. 125, §2 van dezelfde wet.
(6) Art. 126, §3 van dezelfde wet.
(7) Art. 127 van dezelfde wet.
(8) Art. 126, §2 van dezelfde wet.
(9) Art. 125, §3 van dezelfde wet.
(10) Art. 123 van dezelfde wet.

2. Pensioenen wegens lichamelijke ongeschiktheid

De Administratieve Gezondheidsdienst (AGD) van het Ministerie van Volksgezondheid is bevoegd om te beslissen dat een personeelslid ongeschikt is om zijn functies verder te zetten.

De AGD kan besluiten tot de definitieve ongeschiktheid: in dat geval wordt onmiddellijk een pensioen toegekend.

De AGD kan besluiten tot de tijdelijke ongeschiktheid: in dat geval wordt een tijdelijk pensioen voor twee jaar toegekend. Deze situatie kan op aanvraag van de belanghebbende herzien worden na een periode van 6 maanden. Na het verstrijken van de periode van twee jaar besluit de AGD tot de definitieve ongeschiktheid of besluit hij dat de belanghebbende de dienst moet hernemen.

De AGD kan ook besluiten dat de belanghebbende definitief ongeschikt is voor de uitgeoefende functie, maar geschikt voor een andere functie: in dat geval onderzoekt de werkgever de mogelijkheid tot wedertewerkstelling in een andere functie. Indien dit onmogelijk blijkt, zal de belanghebbende na l jaar ambtshalve op vervroegd pensioen worden gesteld.

2.1. Toekenningsvoorwaarden

Er wordt geen minimumaantal jaren dienst vereist ingeval van toekenning van een pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid indien het een hoofdambt betreft. Ingeval van een bijambt kan het pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid slechts worden toegekend na ten minste tien dienstjaren. Deze vereiste duur wordt tot vijf jaar teruggebracht als de ongeschiktheid het gevolg is van gebrekkigheid die te wijten is aan de uitoefening van het ambt.

2.2. Berekening

De pensioenen wegens definitieve lichamelijke ongeschiktheid worden op dezelfde wijze berekend als de rustpensioenen wegens leeftijd of anciënniteit.

Het definitieve pensioen wegens lichamelijke ongeschiktheid wordt voor het leven toegekend. Het wordt niet omgezet in een pensioen wegens leeftijd indien de belanghebbende de voor het bekomen van dergelijk voordeel vereiste leeftijd heeft bereikt.

2.3. Gewaarborgd minimum

- voor een alleenstaande rustgepensioneerde: 50% van de gemiddelde wedde van de laatste 5 jaar van de loopbaan;
- voor een gehuwde rustgepensioneerde: 62,5% van deze gemiddelde wedde.

Indien de gemiddelde wedde lager is dan 18.456,00 EUR aan index 138,01, wordt ze op dit bedrag gebracht (1).

Het gewaarborgd minimumbedrag wegens lichamelijke ongeschiktheid mag noch 75% bedragen van de maximumwedde van de weddenschaal verbonden aan de laatste graad waarvan de belanghebbende titularis was vóór zijn opruststelling, noch 100% van de gewaarborgde bezoldiging wanneer het gaat om een alleenstaande gepensioneerde of 125% van deze bezoldiging wanneer het gaat om een gehuwde gepensioneerde.

(1) Art. 121 van de wet van 26 juni 1992.

De ongeschikte die geen 20 voor de berekening van zijn pensioen in aanmerking komende dienstjaren zou gehad hebben op de leeftijd van 65 jaar, kan slechts het forfaitaire minimum bekomen dat toegekend wordt aan een gepensioneerde wegens leeftijd of anciënniteit die zich in dezelfde familiale toestand bevindt (de gemiddelde wedde die dient voor de berekening van het gewaarborgde minimum wegens lichamelijke ongeschiktheid en die groter is dan 18.456,00 EUR wordt tot dat bedrag beperkt) (1).

2.4. Beperkingen

De pensioenen wegens lichamelijke ongeschiktheid ondergaan dezelfde beperkingen als deze beschreven onder punt 1.4 inzake rustpensioenen wegens leeftijd of anciënniteit.

3. Basisminimum

Aan elke gehuwde gepensioneerde wordt een onaantastbaar basisminimumbedrag gewaarborgd, in die zin dat de aftrek van de inkomsten van de echtgenoot die dienen te worden uitgevoerd op het supplement gewaarborgd minimum, niet tot gevolg mag hebben dat het gewaarborgde minimumbedrag kleiner wordt dan voormeld "basisminimum". Dit basisminimum bedraagt 40% van de gewaarborgde minimumbezoldiging, nl. 5.293,68 EUR aan index 138,01. Het gewaarborgde minimumsupplement dat bovenop het basisminimumsupplement wordt toegekend, wordt daarentegen slechts toegekend aan de echtgenoot voor wie dit, na toepassing van eventuele verminderingen, het gunstigste gevolg heeft (2).

B. Overlevingspensioenen

Het overlevingspensioen is een (maandelijkse) periodieke uitkering die wordt uitbetaald aan de rechthebbenden van een gewezen ambtenaar na diens overlijden.

Er zijn drie categorieën van rechthebbenden, die eventueel samenlopende rechten kunnen hebben: de langstlevende echtgenoot, de uit de echt gescheiden echtgenoot en de wees.

De van tafel en bed gescheiden echtgenoot heeft slechts recht op het overlevingspensioen bij het overlijden van zijn echtgenoot. Bovendien wordt, in tegenstelling tot de privé-sector, nooit een deel van het rustpensioen van de openbare sector toegekend aan de uit de echt gescheiden of de van tafel en bed gescheiden echtgenoot van het gepensioneerde personeelslid.

(1) Art. 121 van voormelde wet van 26 juni 1992.

(2) Art. 127 en 130 van dezelfde wet.

l. Pensioen van de overlevende echtgenoot

1.1. Toekenningsvoorwaarden

Heeft in principe recht op een overlevingspensioen, de langstlevende echtgenoot wiens huwelijk ten minste één jaar heeft geduurd en wiens echtgenoot:

- overleden is tijdens zijn loopbaan;
- overleden is na een rustpensioen ten laste van de Staatskas of van een in artikel l van voormelde wet van 15 mei 1984 bedoelde instelling te hebben verkregen;
- overleden is na definitief uit dienst te zijn getreden en vijf in aanmerking komende dienstjaren telde met uitsluiting van de bonificaties wegens studies en van andere periodes vergoed wegens diensttijd die voor de vaststelling van de wedde meetellen, voorzover hij zijn loopbaan beëindigd heeft na 31 december 1976;
  overleden is en vijftien voor de berekening van een overlevingspensioen in aanmerking komende dienstjaren telde overeenkomstig de vóór voormelde wet van 15 mei 1984 van kracht zijnde bepalingen.

Het huwelijk dient niet één jaar te duren indien er een kind is geboren of zal geboren worden uit het huwelijk, indien er een kind ten laste is en indien het overlijden het gevolg is van een na de datum van het huwelijk voorgekomen arbeidsongeval of werd veroorzaakt door een beroepsziekte. (1)

In geval van een nieuw huwelijk wordt de uitbetaling van het pensioen geschorst vanaf de eerste dag van de maand die volgt op het nieuwe huwelijk.

1.2. Berekening van het pensioen

Indien de langstlevende echtgenoot de leeftijd van 45 jaar heeft bereikt of, zonder deze leeftijdsvereiste, indien de overlevende echtgenoot het bewijs levert van een blijvende ongeschiktheid van ten minste 66% of een kind ten laste heeft, wordt het pensioen overeenkomstig de volgende formule berekend (2):

$$OP = GM \times 60\% \times \frac{T}{N}$$

GM = gemiddelde wedde van de laatste vijf jaar (zie rustpensioen)

T = het aantal in aanmerking komende diensten, in maanden uitgedrukt (zie rustpensioen, met deze bijzonderheid dat de diensttijd die voor het rustpensioen voor een langere dan zijn werkelijke duur werd in aanmerking genomen, voor het overlevingspensioen slechts voor zijn enkele duur in aanmerking wordt genomen)

N = het aantal maanden begrepen tussen de 20e verjaardag van de overleden echtgenoot en de maand van zijn overlijden met een maximum van 480

1.3. Beperkingen

- Relatief maximum

Het overlevingspensioen mag niet hoger zijn dan 50% van de maximumwedde van de weddenschaal verbonden aan de laatste graad van het overleden personeelslid of van het gemiddelde van de laatste vijf jaar indien dit hoger is, vermenigvuldigd met de hierboven vermelde breuk T/N (3).

De maximumwedde wordt in bepaalde gevallen vervangen door de laatste wedde, bijvoorbeeld indien het pensioen niet voortvloeit uit de uitoefening van een hoofdambt.

(1) Art. 2 van voormelde wet van 15 mei 1984.
(2) Art. 4, §1 van dezelfde wet.
(3) Art. 4, §2 van dezelfde wet.

- Absoluut maximum

Een overlevingspensioen mag in geen enkel geval hoger zijn dan 50% van de maximumwedde van een secretaris-generaal van een ministerie, zijnde 33.390,00 EUR per jaar (aan spilindex 138,1), zijnde 3.744,94 EUR bruto per maand op 1 januari 2005 (1).

De cumulatie van meerdere overlevingspensioenen mag niet hoger zijn dan 46.882,74 EUR per jaar (aan spilindex 138,01), zijnde 5.258,29 EUR bruto per maand op 1 januari 2005 (2).

1.4. Gewaarborgd minimum

Het aan de langstlevende echtgenoot toegekende overlevingspensioen mag niet lager zijn dan het gewaarborgde minimumbedrag van 8.044,00 EUR per jaar (aan spilindex 138,01), zijnde 902,20 EUR bruto per maand op l januari 2005 (3).

2. Pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot

2.1. Toekenningsvoorwaarden

De uit de echt gescheiden echtgenoot die geen nieuw huwelijk heeft aangegaan vóór het overlijden van degene die zijn echtgenoot was, heeft recht op een overlevingspensioen (4), voorzover hij zijn aanvraag heeft ingediend binnen het jaar na het overlijden. Dit pensioen wordt geschorst zolang hij de leeftijd van 45 jaar niet heeft bereikt, tenzij hij het bewijs levert van een blijvende ongeschiktheid van ten minste 66% of indien hij een kind ten laste heeft.

2.2. Berekening

Het pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot (PUE) wordt verkregen door het bedrag van het overlevingspensioen dat hij zou genieten als langstlevende echtgenoot, te vermenigvuldigen met een breuk waarvan de teller gevormd wordt door het geheel van de in aanmerking komende diensttijd en periodes die zich tijdens de duur van het huwelijk bevinden, en waarvan de noemer gevormd wordt door het geheel van aanneembare diensttijd en periodes (4).

$$PUE = PLE \times \frac{T}{N}$$

PUE = pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot
PLE = pensioen van de langstlevende echtgenoot (indien enige rechthebbende)
T = geheel van in aanmerking komende diensttijd en periodes tijdens de duur van het huwelijk
N = geheel van de aanneembare diensttijd en periodes

(1) Art. 4, §4 van dezelfde wet.
(2) Art. 40 van voormelde wet van 5 augustus 1978.
(3) Art. 122 van voormelde wet van 26 juni 1992.
(4) Art. 7 van voormelde wet van 15 mei 1984.

Wanneer er tegelijk een langstlevende en een uit de echt gescheiden echtgenoot is, dient het bedrag van het pensioen van de uit de echt gescheiden echtgenoot (PUE) te worden afgetrokken van het overlevingspensioen dat zou toegekend geweest zijn in geval van één rechthebbende (PLE), om het bedrag te bepalen van de langstlevende echtgenoot (OP).

OP = PLE - PUE

In geen geval mag het pensioen van de langstlevende echtgenoot (PLE) evenwel lager zijn dan de helft van het pensioen dat hij genoten heeft als enige rechthebbende (OP).

2.3. Beperkingen

Zie langstlevende echtgenoot.

2.4. Gewaarborgd minimum

De uit de echt gescheiden echtgenoot heeft geen recht op een gewaarborgd minimum.

3. Wezenpensioen

3.1. Toekenningsvoorwaarden (1)

- wees van vader en moeder zijn (hele wees) of hetzij vaderloze of hetzij moederloze wees zijn indien de langstlevende ouder geen recht op pensioen heeft;
- jonger zijn dan 18 jaar of recht geven op kinderbijslag;
- vader of moeder dienen overleden te zijn in een van in a) tot d) onder 1.1 bedoelde situaties (“Toekenningsvoorwaarden van een pensioen aan de langstlevende echtgenoot”).

3.2. Berekening (2)

Het pensioen van een wees wordt vastgesteld op 6/10 van een overlevingspensioen.

Dat van twee wezen bedraagt 8/10 van hetzelfde pensioen. Indien er drie of meer wezen zijn, is het gelijk aan het gehele pensioen.

3.3. Beperkingen

Zie langstlevende echtgenoot.

(1) Art. 9 van dezelfde wet.
(2) Art. 12 van dezelfde wet.

3.4. Gewaarborgd minimum

De wees heeft geen recht op een gewaarborgd minimum.

C. Andere voordelen

1. Vakantiegeld en aanvullende toeslag bij het vakantiegeld

Onder bepaalde voorwaarden wordt een vakantiegeld en een aanvullende toeslag bij het vakantiegeld toegekend aan de gepensioneerden van de openbare sector. (1)

1.1. Vakantiegeld (titularissen van een rustpensioen)

Het totale bedrag van het rustpensioen voor de maand mei 2005 dat niet mag worden overschreden opdat een vakantiegeld kan worden toegekend, bedraagt 1.749,69 EUR bruto.
Het vakantiegeld bedraagt:
279,19 EUR (gehuwd)
209,39 EUR (niet-gehuwd) (geïndexeerde bedragen voor 2005)

1.2. Aanvullende toeslag bij het vakantiegeld voor rechthebbenden op een gewaarborgd minimum (titularissen van een rustpensioen)

De aanvullende toeslag bij het vakantiegeld bedraagt:
379,58 EUR (gehuwd)
316,57 EUR (niet-gehuwd) (geïndexeerde bedragen voor 2004)

1.3. Vakantiegeld (titularissen van een overlevingspensioen)

Het totale bedrag van het overlevingspensioen voor de maand mei 2005 dat niet mag worden overschreden opdat een vakantiegeld kan worden toegekend, bedraagt 1.399,73 EUR bruto.
Het vakantiegeld bedraagt: 209,39 EUR.

1.4. Aanvullende toeslag bij het vakantiegeld voor rechthebbenden op een gewaarborgd minimum (titularissen van een overlevingspensioen)

De aanvullende toeslag bij het vakantiegeld bedraagt: 316,57 EUR.

2. Begrafenisvergoeding

In geval van overlijden van een begunstigde van een rustpensioen wordt ten bate van de rechthebbenden van deze laatste, een begrafenisvergoeding toegekend die overeenstemt met het brutobedrag van het laatste maandbedrag van het rustpensioen (beperkt tot 2.046,76 EUR voor het jaar 2005) (2).

De begunstigden van deze maatregel zijn:

- de niet uit de echt gescheiden noch van tafel en bed gescheiden echtgenoot;
- bij ontstentenis, de erfgenamen in rechte lijn;
- bij ontstentenis van voormelde erfgenamen, elke natuurlijke of rechtspersoon die bewijst dat hij de begrafeniskosten heeft gedragen. In dat geval is de vergoeding gelijk aan de werkelijk gedane kosten, zonder dat deze evenwel meer mogen bedragen dan het ten gunste van de echtgenoot of van de erfgenamen in rechte lijn bepaalde bedrag.

(1) KB van l april 1992 houdende toekenning van een vakantiegeld en van een aanvullende toeslag bij het vakantiegeld aan de gepensioneerden van de openbare diensten.
(2) Wet van 30 april 1958 tot wijziging van de KB's nrs. 254 en 255 van 12 maart 1936, waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk rijkspersoneel en van de leden van het leger en van de rijkswacht, en tot instelling van een begrafenis-vergoeding ten gunste van de rechthebbenden van gepensioneerde rijksambtenaren.

In geval van cumulatie van meerdere rustpensioenen wordt de vergoeding toegekend uit hoofde van elk pensioen, rekening houdend met alle voormelde beperkingen.

3. Zware handicap

Een specifiek, forfaitair supplement (onafhankelijk van het feit of de belanghebbende al dan niet recht heeft op het gewaarborgde minimum) wordt onder bepaalde voorwaarden toegekend aan de personeelsleden die zwaar gehandicapt zijn en die definitief gepensioneerd werden wegens lichamelijke ongeschiktheid ten gevolge van een zware handicap die opgelopen werd tijdens de loopbaan, en voor wie het verlies van de graad van zelfredzaamheid als gevolg van de zware handicap op ten minste 12 punten wordt vastgesteld volgens de wijze van evaluatie voorgeschreven door het ministerieel besluit van 30 juli 1987 tot vaststelling van de categorieën en van de handleiding voor de evaluatie van de graad van zelfredzaamheid met het oog op het onderzoek naar het recht op de integratietegemoetkoming (1).

Afdeling 3. Aanpassing van de pensioenen

A. Indexering

De bedragen van de pensioenen zijn gekoppeld aan de schommelingen van het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk (2).

B. Perequatie

De pensioenen worden geperequateerd, dat wil zeggen aangepast aan de weddenverhogingen toegekend aan de actieve personeelsleden. Deze perequatie is automatisch zodat elke verhoging van de maximumwedde verbonden aan de laatste graad van de gepensioneerde of van het overleden personeelslid automatisch in dezelfde mate een verhoging van het pensioen tot gevolg heeft (3).

Afdeling 4. Cumulatieregels

A. Rustpensioenen

l. Cumulatie van verscheidene rustpensioenen

De cumulatie van één of meer rustpensioenen van de openbare sector met één of meer overlevingspensioenen van de openbare sector of met een of meer rust- en/of overlevingspensioenen ten laste van andere Belgische pensioenstelsels wordt beperkt tot het absolute maximumbedrag van 46.882,74 EUR (tegen index 138,01) (4), hetgeen op l januari 2005 neerkomt op 5.258,29 EUR bruto per maand.

2. Cumulatie van een rustpensioen met een beroepsactiviteit

Het rustpensioen van de openbare sector kan tot op zekere hoogte worden gecumuleerd met inkomsten uit een beroepsactiviteit. Indien het toepasselijke grensbedrag wordt overschreden met minder dan 15% wordt het pensioenbedrag met eenzelfde

(1) Art. 134 tot 138 van voormelde wet van 26 juni 1992.
(2) Art. 4 van de wet van l maart 1977 houdende inrichting van een stelsel waarbij sommige uitgaven in de overheidssector aan het indexcijfer van de consumptieprijzen van het Rijk worden gekoppeld.
(3) Art, 12, §1 van voormelde wet van 9 juli 1969.
(4) Art. 40 van voormelde wet van 5 augustus 1978.

percentage verminderd. Indien de overschrijding groter is dan 15%, wordt het rustpensioen geschorst (1).

2.1. De gepensioneerde is jonger dan 65 jaar

- Indien het een beroepsactiviteit als werknemer betreft, wordt het bedrag van het rustpensioen integraal uitbetaald indien de bruto beroepsinkomsten lager zijn dan 7.421,57 EUR (2). Indien er kinderlast is, wordt dit bedrag verhoogd tot 11.132,37 EUR (3).
- Indien het een beroepsactiviteit als zelfstandige betreft, bedragen voormelde grensbedragen 5.937,26 EUR (zonder kinderlast) (2) en 8.905,89 EUR (met kinderlast) (3). Het betreft hier bruto beroepsinkomsten verminderd met beroepsuitgaven of -lasten.

2.2. De gepensioneerde is ouder dan 65 jaar

- Indien het een beroepsactiviteit als werknemer betreft, wordt het bedrag van het rustpensioen integraal uitbetaald indien de bruto beroepsinkomsten lager zijn dan 13.556,68 EUR (4). Indien er kinderlast is, wordt dit bedrag verhoogd tot 17.267,48 EUR (3).
- Indien het een beroepsactiviteit als zelfstandige betreft, bedragen voormelde grensbedragen 10.845,34 EUR (zonder kinderlast) (4) en 13.813,97 EUR (met kinderlast) (3). Het betreft hier bruto beroepsinkomsten verminderd met beroepsuitgaven of -lasten.

2.3. De gepensioneerde bereikt de leeftijd van 65 jaar in de loop van het betrokken jaar

Voor het jaar van de 65e verjaardag zijn de grensbedragen voor degenen die jonger zijn dan 65 jaar en deze voor degenen die ouder zijn dan 65 jaar, van toepassing respectievelijk voor de periode van 1 januari tot de laatste dag van de maand van de 65e verjaardag en voor de periode van de 1e dag van de maand volgend op de 65e verjaardag tot 31 december, waarbij uiteraard de grensbedragen vermenigvuldigd worden met de breuk (5):

$$\frac{\text{Aantal maanden van de periode}}{12}$$

3. Cumulatie met een vervangingsinkomen

Het rustpensioen kan worden gecumuleerd met een uitkering voor primaire arbeidsongeschiktheid, een invaliditeitsuitkering of een werkloosheidsuitkering.

Het kan daarentegen niet worden gecumuleerd met een uitkering wegens loopbaanonderbreking of wegens verminderde prestaties. In dat geval wordt het rustpensioen geschorst voor het ganse jaar waarin deze uitkering werd genoten (6).

In bepaalde gevallen kan het voordeliger zijn voor de begunstigde van een rustpensioen van de openbare sector om aan dit pensioen te verzaken om een vervangingsinkomen te bekomen. (7)

B. Overlevingspensioenen

I. Cumulatie van een overlevingspensioen met een rustpensioen

Deze cumulatie is slechts toegestaan ten belope van 55% van de maximumwedde van de weddenschaal verbonden aan de laatste graad van de overleden echtgenoot die in aanmerking wordt genomen voor de berekening of voor de laatste herziening van het overlevingspensioen (8). Het gedeelte van de cumulatie dat deze grens overschrijdt wordt in mindering gebracht van het overlevingspensioen.

(1) Artikel 4, §§7 en 8 van de wet van 5 april 1994 houdende regeling van de cumulatie van pensioenen van de openbare sector met inkomsten voortvloeiend uit de uitoefening van een beroepsactiviteit of met een vervangingsinkomen.
(2) Art. 4, §5, van voormelde wet van 5 april 1994.
(3) Art. 9 van dezelfde tekst.
(4) Art. 4, §1 van dezelfde wet.
(5) Art. 4, §2 van dezelfde wet.
(6) Art. 13, §1 van dezelfde wet.
(7) Art. 79 van de wet van 21 mei 1991 houdende diverse wijzigingen aan de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector.
(8) Art. 40bis, §1, eerste tot en met vierde lid van voormelde wet van 5 augustus 1978.

De toepassing van deze vermindering mag evenwel niet tot gevolg hebben dat het geheel van de rust- en overlevingspensioenen wordt teruggebracht tot een lager bedrag dan dat van het overlevingspensioen of tot een lager bedrag dan 8.850,70 EUR per jaar (tegen indexcijfer 138,01) (1).

Indien het totale maandbedrag van de rust- en overlevingspensioenen na toepassing van deze vermindering lager ligt dan 1.239,47 EUR, wordt de vermindering slechts verricht ten belope van 75%, zonder dat het aldus nieuw verkregen totale maandbedrag evenwel 1.239,47 EUR (tegen indexcijfer 138,01) mag overtreffen. (2)

2. Cumulatie van een overlevingspensioen met inkomsten uit een beroepsactiviteit

De cumulatie van één of meer overlevingspensioenen van de openbare sector met een wedde, een bezoldiging of een vergoeding ten laste van een openbare overheid mag niet meer bedragen dan 46.882,74 EUR per jaar (tegen spilindex 138.01) (3).

De cumulatie van een overlevingspensioen van de openbare sector met inkomsten uit een beroepsactiviteit is onderworpen aan dezelfde regels als de cumulatie van een rustpensioen van de openbare sector met inkomsten uit een beroepsactiviteit.

2.1. De begunstigde van het overlevingspensioen is jonger dan 65 jaar en heeft uitsluitend een of meer overlevingspensioenen van de openbare sector

Indien het een beroepsactiviteit als werknemer betreft, wordt het bedrag van het overlevingspensioen integraal uitbetaald indien de beroepsinkomsten lager zijn dan 14.843,13 EUR (4).

Indien er kinderlast is, wordt het bedrag van het overlevingspensioen integraal uitbetaald indien de beroepsinkomsten lager zijn dan 18.553,93 EUR (5).

Indien het een beroepsactiviteit als zelfstandige betreft, bedragen voormelde grensbedragen 11.874,50 EUR (zonder kinderlast) (4) en 14.843,13 EUR (met kinderlast) (5). Zoals bij de rustpensioenen wordt, in geval van een beroepsactiviteit als zelfstandige, rekening gehouden met de bruto beroepsinkomsten verminderd met de beroepsuitgaven of -onkosten.

2.2. De begunstigde van het overlevingspensioen is jonger dan 65 jaar en heeft, behalve het overlevingspensioen, nog een of meer rustpensioenen

In dit geval zijn de grenzen dezelfde als voor een begunstigde van een rustpensioen van minder dan 65 jaar oud (zie hoger).

2.3. De begunstigde van het overlevingspensioen is ouder dan 65 jaar

In dit geval zijn de grenzen dezelfde als voor de begunstigde van een rustpensioen die ouder is dan 65 jaar (zie hoger).

---

(1) Art. 40bis, §1, vijfde lid van voormelde wet van 5 augustus 1978.
(2) Art. 40bis, §1, zesde lid van dezelfde wet.
(3) Art. 42 van dezelfde wet.
(4) Art. 7 van voormelde wet van 5 april 1994.
(5) Art. 9 van dezelfde wet.

3. Cumulatie van een overlevingspensioen met een vervangingsinkomen

Het overlevingspensioen wordt voor het ganse jaar geschorst indien het tijdens dat jaar gecumuleerd werd met een uitkering wegens loopbaanonderbreking of wegens verminderde arbeidsprestaties, met een primaire arbeidsongeschiktheidsuitkering, een invaliditeitsuitkering of een werkloosheidsuitkering (1).

In bepaalde gevallen kan het voordeliger zijn voor de begunstigde van een overlevingspensioen van de openbare sector om aan dit pensioen te verzaken om een vervangingsinkomen te bekomen (2).

4. Bijzonderheden

Zowel voor de inkomsten voortvloeiend uit een beroepsactiviteit als voor de vervangingsinkomens, wordt geen rekening gehouden met de inkomsten die dateren van voor de ingangsdatum van het pensioen of het ontstaan van de cumulatie (3).

Afdeling 5. Afhoudingen op de pensioenen

- In toepassing van de wetgeving op de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, wordt een afhouding van 3,55% toegepast op de pensioenen die een bepaald bedrag overschrijden.
- Met het oog op de financiering van de begrafenisvergoeding wordt een afhouding van 0,5% toegepast op de rustpensioenen.
- De pensioenen zijn eveneens onderworpen aan de bedrijfsvoorheffing.
- Vanaf 1 januari 1995 wordt een afhouding toegepast op de rust- en overlevingspensioenen. Deze afhouding schommelt tussen 0% en 2% naargelang van het globale brutobedrag van alle pensioenen van de belanghebbende en zijn gezinssituatie. Momenteel schommelt deze afhouding voor een alleenstaande van 0,5% boven 1.185,06 EUR bruto tot 2% boven 2.095,40 EUR bruto; voor een gepensioneerde met gezinslast varieert de afhouding van 0,5% boven 1.481,32 EUR bruto tot 2% boven 2.394,75 EUR bruto.

Afdeling 6. Terugvorderingen

Indien een gepensioneerde ten gevolge van een fout van de administratie ten onrechte pensioenbedragen heeft verkregen, kan deze laatste de terugbetaling van deze ten onrechte uitbetaalde bedragen vorderen binnen een termijn van 6 maanden. “Deze termijn wordt evenwel op 5 jaar gebracht in drie gevallen:
- in geval van bedrieglijke handelingen of door valse of onbewust onvolledige verklaringen;
- indien de begunstigde van het pensioen een wijziging in zijn burgerlijke staat niet meedeelt;
- indien de werkelijke inkomsten van de begunstigde van een gewaarborgd minimum of van zijn echtgenoot uiteindelijk groter zijn dan hetgeen oorspronkelijk werd aangegeven.
- indien de begunstigde van een rust- of overlevingspensioen zijn pensioen cumuleert met beroepsinkomsten en als blijkt dat de inkomsten die hij heeft ontvangen hoger zijn dan de door hem geraamde inkomsten en de toegelaten grens overschrijden.

De ten onrechte uitbetaalde pensioenbedragen waarvan het bedrag niet groter is dan 75,00 EUR, worden niet teruggevorderd.”

(1) Art. 13 van dezelfde wet.
(2) Art. 79 van de wet van 21 mei 1991 houdende diverse wijzigingen aan de wetgeving betreffende de pensioenen van de openbare sector.
(3) Art. 14 van dezelfde wet.

Afdeling 7. Controle, beheer en geschillen

De opening van het recht op een rust- of overlevingspensioen hangt af van het indienen van een aanvraag. (1) Deze aanvraag wordt in principe ingediend bij de laatste werkgever.

De Administratie der Pensioenen zal ambtshalve een overlevingspensioendossier openen als de overledene zelf een rustpensioen genoot dat door die administratie werd beheerd en indien dit dossier:

- een langstlevende echtgenoot betreft;
- een uit de echt gescheiden echtgenoot betreft die de enige mogelijke rechthebbende is (d.w.z. als de overledene geen echtgenoot of geen andere gewezen echtgenoot nalaat en evenmin kinderen);
- wezen betreft die nog geen 18 jaar oud zijn en de enige mogelijke rechthebbenden zijn (d.w.z. als de overledene geen echtgenoot of gewezen echtgenoot nalaat). Als een kind van jonger dan 18 jaar recht krijgt op een overlevingspensioen ingevolge het overlijden van een ouder die zelf een overlevingspensioen genoot dat werd beheerd door de Administratie der Pensioenen, en dat kind bij het overlijden van die ouder de enige mogelijke rechthebbende is, is evenmin een aanvraag vereist.

De rechten op pensioen worden vastgesteld door de Administratie der Pensioenen, die eveneens bevoegd is voor de berekening van de pensioenen.

Deze administratie is de gesprekspartner van de gepensioneerde in deze materies.

Het Rekenhof beoordeelt het bedrag en de wettelijkheid van de pensioenen en pensioenaandelen ten laste van de staatskas (2).

De betaling wordt verricht (in principe op het einde van de maand) door de Centrale Dienst der Vaste Uitgaven van de Administratie der Thesaurie van de Federale Overheidsdienst "Financiën", die terzake de gesprekspartner van de gepensioneerde is.

Overeenkomstig artikel 179 van de Grondwet kan een pensioen ten laste van de Staatskas slechts krachtens een wet worden toegekend.

Het recht op een rust- en overlevingspensioen is een subjectief burgerlijk recht. Het bedrag van het verschuldigde pensioen vloeit voort uit de toepassing van de van kracht zijnde wetten en besluiten zonder dat de Administratie terzake enige appreciatiebevoegdheid heeft (3).

De betwistingen over het recht op pensioen en over het pensioenbedrag behoren tot de uitsluitende bevoegdheid van de gewone rechtbanken. De arbeidsrechtbank is terzake niet bevoegd. De vrederechter is uitzonderlijk bevoegd indien het bedrag van het geschil niet groter is dan 1.860,00 EUR.

---

(1) Art. 42 van voormelde wet van 21 juli 1844 (rustpensioenen). Art. 11 en 12 van het KB van 29 januari 1985 tot vaststelling van de toepassingsmodaliteiten van sommige bepalingen van Boek I van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen (overlevingspensioenen).
(2) Art. 17 van de wet van 29 oktober 1846 op de inrichting van het Rekenhof.
(3) J. Sarot, *Précis de Fonction publique*, Brussel, Bruylant, 1994, nr. 835 c.v. en de vermelde verwijzingen op p. 523 e.v.

Afdeling 8. Financiering

A. Personeelsleden van de Staat en van de Ministeries van Gemeenschappen en Gewesten

Het rustpensioen van gewezen personeelsleden van de Staat wordt beschouwd als een uitgestelde of verlengde wedde, de verderzetting van de vergoeding van de gepresteerde diensttijd tijdens de loopbaan. Deze opvatting verklaart waarom het rustpensioen gratis wordt toegekend zonder dat er op de wedde van het personeelslid een voor de financiering van het rustpensioen bestemde afhouding wordt verricht. De pensioenen van de gewezen personeelsleden van de Staat worden rechtstreeks gefinancierd door de ontvangsten van de Staat en worden jaarlijks ten laste gelegd van de op de federale begroting van pensioenen ingeschreven kredieten (1). Daar evenwel het algemene administratieve beleid (kaderuitbreiding, aanwervingen, weddenverhogingen) van de overheden waarvoor de personeelsleden een rustpensioen ten laste van de Staatskas hebben, een weerslag heeft op de federale begroting van de pensioenen, werd ten laste van de Staat, de Gemeenschappen en Gewesten, een responsabiliseringsbijdrage ingesteld (2). De opbrengst van deze bijdrage wordt jaarlijks gestort in het Fonds voor Overlevingspensioenen (3).

De opbrengst van de solidariteitsafhouding (zie punt d) van afdeling 5), uitgevoerd op andere dan de door de Rijksdienst voor Pensioenen uitbetaalde pensioenen, wordt gestort in het Fonds voor het evenwicht van de pensioenstelsels en is bestemd voor de financiering van de pensioenen ten laste van de Staatskas.

De overlevingspensioenen toegekend aan de rechthebbenden van gewezen personeelsleden van de Staat worden daarentegen gefinancierd door een afhouding op de wedden. Momenteel bedraagt deze afhouding 7,5% (4). Vroeger was deze afhouding uitsluitend bestemd voor de financiering van de overlevingspensioenen. Thans wordt het eventuele overschot dat gevormd wordt door het verschil tussen enerzijds de opbrengst van de op de wedden van de personeelsleden verrichte persoonlijke bijdragen, en anderzijds de uitgaven inzake overlevingspensioenen, jaarlijks in de wet houdende de begroting van de pensioenen bestemd voor de op deze begroting bedoelde uitgaven, namelijk de rustpensioenen van de openbare sector (5). Bovendien kunnen bepaalde perioden van gehele of gedeeltelijke loopbaanonderbreking slechts in aanmerking genomen worden voor het recht op en de berekening van een pensioen, indien het personeelslid een persoonlijke bijdrage van 7,5% stort (6).

(1) J. Sarot, o.c. nr. 832, p. 520.
(2) De bijzondere wet van 5 mei 2003 tot instelling van een nieuwe berekeningswijze van de responsabiliseringsbijdrage ten laste van sommige werkgevers van de openbare sector.
(3) Cf. volgende voetnoot.
(4) Art. 60 van voormelde wet van 15 mei 1984.
(5) Art. 61 van voormelde wet van 15 mei 1984.
(6) Art. 2 van voormeld KB nr. 442.

B. Personeelsleden van plaatselijke overheden – van instellingen van openbaar nut – van de geïntegreerde politie

Teneinde te voldoen aan de door artikel 156 van de Nieuwe Gemeentewet inzake pensioenen opgelegde wettelijke verplichtingen, beschikken de plaatselijke overheden over de volgende vier mogelijkheden (1):

- Ten laste van hun eigen begroting, zelf instaan voor de last en de betaling van de pensioenen van hun gewezen personeelsleden en van hun rechthebbenden.
- Met volledig behoud van een eigen pensioenstelsel zoals de in 1° bedoelde gemeenten, de uitbetaling van voormelde pensioenen toevertrouwen aan een voorzorgsinstelling.
- Aansluiten bij het Gemeenschappelijk Pensioenstelsel van de Lokale Overheden dat een repartitiestelsel is, gebaseerd op de solidariteit van de aangesloten plaatselijke besturen. De aansluiting bij dit stelsel is, gelet op dit kenmerk, onherroepbaar. Van de 589 Belgische gemeenten zijn er 547 gemeenten bij dit stelsel aangesloten.
- Vanaf l januari 1994 aansluiten bij het stelsel van de nieuwe bij de Rijksdienst aangeslotenen, opgericht door voormelde wet van 6 augustus 1993.

De oprichting van dit nieuwe pensioenstelsel, dat ook een gesolidariseerd pensioenstelsel van aangesloten plaatselijke besturen is (nl. het geheel van alle bijdragen van de aangesloten besturen dient om de totale pensioenlast van deze besturen te financieren), beantwoordt aan de moeilijkheden inzake de toetredingsvoorwaarden tot het Gemeenschappelijk Pensioenstelsel van de Lokale Overheden.

De gemeenten die niet ambtshalve bij dit stelsel aangesloten waren omdat ze een eigen pensioenstelsel hadden, behielden inderdaad de mogelijkheid om zich bij dit stelsel aan te sluiten. Deze aansluiting was echter slechts geldig voor de in de toekomst te benoemen personeelsleden, tenzij de jaarlijkse bijdragen op de wedden van het verleden werden vereffend, wat een herberekening van de reeds uitgevoerde verdelingen noodzakelijk maakte (2). Dit betekende dus voor de kandidaattoetreders dat zij de verplichting hadden om tegelijk de last van hun eigen pensioenen te dragen en de bijdrage op de vastbenoemde personeelsleden vanaf de aansluiting aan het gemeenschappelijke stelsel te betalen, zonder dat de lopende pensioenen werden overgenomen. Elke nieuwe aansluiting bij het gemeenschappelijke pensioenstelsel was dus financieel niet haalbaar voor de gemeenten.

Door behalve het gemeenschappelijke stelsel van de plaatselijke overheden, het stelsel van de nieuwe bij de rijksdienst aangeslotenen op te richten, heeft de wetgever de toetredingsvoorwaarden bij dit stelsel, dat afzonderlijk van het gemeenschappelijk stelsel wordt beheerd, verzacht door te bepalen dat bij de aansluiting een gedeelte van de last van de lopende pensioenen door dit nieuwe stelsel wordt overgenomen.

Zoals reeds vermeld zijn het gemeenschappelijke pensioenstelsel van de lokale overheden en het stelsel van de nieuwe bij de Rijksdienst aangeslotenen, repartitiestelsels, gebaseerd op de onderlinge solidariteit van de aangesloten besturen.

---

(1) Art. 161 van de Nieuwe Gemeentewet en de wet van 6 augustus 1993 betreffende de pensioenen van het benoemde personeel van de plaatselijke besturen.

(2) Art. 113 van het KB van 26 december 1938 betreffende de pensioenregeling van het gemeentepersoneel.

Alle plaatselijke overheden dragen samen de last van de toegekende pensioenen. De pensioenlast van de gewezen personeelsleden van een bepaalde gemeente wordt niet uitsluitend door deze gemeente gedragen, maar wordt verdeeld onder alle aangesloten plaatselijke besturen. Teneinde de totale pensioenlast te financieren, wordt een bijdrage gevraagd van de aangeslotenen, welke overeenstemt met een bepaald percentage van de weddenmassa van het jaar. Dit percentage wordt vastgesteld in functie van de voor het volgende jaar te verwachten pensioenlast en weddenmassa. Dit wordt vastgesteld, rekening houdend met de te verwachten evolutie van het hiervoor bepaalde verband voor een periode die niet minder mag zijn dan drie jaar. Deze patronale bijdrage is samen met de persoonlijke bijdrage van 7,5% van het personeelslid zelf, bestemd voor de financiering van de rust- en overlevingspensioenen.

De rustpensioenen toegekend aan de gewezen personeelsleden van de parastatalen aangesloten bij het door de wet van 28 april 1958 ingestelde pensiocnstelsel. worden evencens door een “Pool”-systeem gefinancierd. De overlevingspensioenen van de rechthebbenden van deze personeelsleden zijn evenwel ten laste van de Staatskas en worden gefinancieerd door de verplichte persoonlijke bijdrage van 7,5% op de wedden van de in dienst zijnde personeelsleden, welke wordt gestort in het Fonds voor Overlevingspensioenen.

De pensioenen van de geïntegreerde politie worden gefinancierd door het Fonds voor de pensioenen van de geïntegreerde politie. Dit Fonds wordt gespijsd met:

- een persoonlijke bijdrage van 7,5% op de wedde van het vastbenoemde politiepersoneel;
- een werkgeversbijdrage, betaald door de Federale politie enerzijds en de lokale politiezones anderzijds, die momenteel 20% bedraagt van de weddenmassa van het vastbenoemde politiepersoneel.

C. Personeelsleden van andere openbare machten

De openbare machten die een eigen pensioenstelsel hebben, dragen zelf de last van de aan hun gewezen personeelsleden en hun rechthebbenden toegekende pensioenen.

Deze last wordt aangerekend op de begroting of gedragen via bijdragen aan een kapitalisatiestelsel. Deze machten kunnen zelf instaan voor het behcer en de uitbetaling van de pensioenen of deze taken uitbesteden aan een voorzorgsinstelling.

V. De inkomensgarantie voor ouderen

Sedert 1 juni 2001 werd het gewaarborgd inkomen voor bejaarden vervangen door de inkomensgarantie voor ouderen (IGO), ingesteld bij de wet van 22 maart 2001 (Belgisch Staatsblad van 29 maart 2001) (1). De reglementering inzake het gewaarborgd inkomen ging terug tot 1969. Deze had slechts weinig wijzigingen ondergaan. Het was bijgevolg noodzakelijk dat de wetgeving werd aangepast aan de huidige toestand, met name inzake de gelijkheid van behandeling van de gehuwde paren en de samenwonenden.
Evenals het gewaarborgd inkomen, is de inkomensgarantie een regeling op het vlak van sociale bijstand, in die zin dat deze niet wordt toegekend als tegenprestatie van bijdragen. Deze is een gratis voordeel, toegekend aan personen die beantwoorden aan objectieve criteria. Deze garantie vormt een recht, terwijl de tenuitvoerbrenging van dit recht voor een rechtbank kan worden geëist (2).

Afdeling 1. Algemene voorwaarden van toekenning

A. Leeftijd

De leeftijd om te kunnen genieten van de inkomensgarantie voor ouderen werd voor mannen en vrouwen op uniforme wijze vastgesteld op 65 jaar. Evenwel werd voorzien in een overgangsperiode, die zowel voor mannen als voor vrouwen geldt. De vereiste leeftijd is 62 jaar in 2002. Vanaf 2003 zal dit 63 jaar zijn, en vanaf 2006, 64 jaar. De leeftijd van 65 jaar zal slechts vanaf 2009 van toepassing zijn.

Deze gelijkheid van behandeling tussen mannen en vrouwen was verplicht geworden sinds het arrest van 28 oktober 1997 van het Arbitragehof, dat had verklaard dat de vaststelling van een verschillende leeftijd voor mannen en vrouwen bij de toekenning van de inkomensgarantie in strijd was met de Grondwet.

B. Nationaliteit

De gerechtigde moet:

- hetzij Belg zijn;
- hetzij ressorteren onder het toepassingsgebied van de Europese verordeningen;
- hetzij staatloze, of van onbepaalde nationaliteit, of erkende vluchteling zijn, in de zin van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen;

(1) De beide wetsbepalingen die voor deze materie gelden, zijn de wet van 22 maart 2001 tot instelling van de inkomensgarantie voor ouderen en het KB van 23 mei 2001 tot instelling van het algemeen reglement inzake de inkomensgarantie voor ouderen.
(2) Wet van 22 maart 2001 betreffende de betwistingen over de inkomensgarantie voor ouderen.

- hetzij onderdaan zijn van een land waarmee België ter zake een wederkerigheidsovereenkomst heeft gesloten of het bestaan van een feitelijke wederkerigheid heeft erkend (deze landen zijn Denemarken, Frankrijk, Groot-Brittannië, Ierland, Luxemburg, Noorwegen, Nederland, Zweden en Zwitserland);
- hetzij een persoon zijn van vreemde nationaliteit, op voorwaarde dat men, krachtens een Belgische regeling, ten gunste van deze persoon een recht op een rust- of overlevingspensioen heeft geopend.

C. Verbijf

Evenals het gewaarborgd inkomen, wordt de inkomensgarantie slechts toegekend en betaald aan de personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben en die er daadwerkelijk en bestendig verblijven.

Sommige verblijven in het buitenland worden evenwel gelijkgesteld met een daadwerkelijk en bestendig verblijf, op voorwaarde dat de Rijksdienst voor pensioenen hiervan in kennis is gesteld. Dit is het geval voor een verblijf in het buitenland van minder dan dertig, al dan niet opeenvolgende, dagen per kalenderjaar, een verblijf in het buitenland gedurende dertig dagen of meer (al dan niet opeenvolgend, per kalenderjaar), ingevolge een occasionele of tijdelijke opname in een ziekenhuis of een andere verzorgingsinstelling, of een verblijf in het buitenland gedurende dertig dagen of meer (al dan niet opeenvolgend, per kalenderjaar), indien deze uitzonderlijke omstandigheden dit verblijf rechtvaardigen en indien de Rijksdienst hiervoor toestemming heeft gegeven.

Afdeling 2. Bedragen van de inkomensgarantie

A. Het begrip delen van de verblijfplaats

Bij de wetgeving op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden werd een onderscheid gemaakt tussen verschillende tarieven die werden vastgesteld op grond van de burgerlijke staat van de aanvrager. Overeenkomstig deze laatste werd ofwel het “gezinsbedrag” toegekend, ofwel het “bedrag als alleenstaande”, ofwel het “bedrag als feitelijk gescheiden echtgenoot”. Bij de nieuwe wet, waarbij rekening wordt gehouden met de sociale realiteit, wordt deze maatstaf opgeheven en wordt het begrip delen van de verblijfplaats ingevoerd. Het toegekende bedrag is afhankelijk van het feit of eenzelfde hoofdverblijfplaats, wat betreft de aanvrager, al dan niet met één of meer personen wordt gedeeld. Het basisbedrag wordt met 50% verhoogd voor de aanvrager die zijn verblijfplaats niet deelt met een of meer personen.
Dit heeft tot gevolg dat twee samenwonende personen elk in het genot zijn van de basistegemoetkoming, dit ongeacht of ze gehuwd zijn.
Binnen deze zelfde optiek houdt men bij de toekenning van de inkomensgarantie rekening met alle bestaansmiddelen van alle personen die bij de aanvrager inwonen, zelfs zonder dat er verwantschap is (zie infra, afdeling 3).

Worden geacht dezelfde hoofdverblijfplaats te delen, de aanvrager en om het even welke andere persoon die gewoonlijk bij hem, op dezelfde plaats verblijft. De gewone verblijfplaats vloeit voort, hetzij uit de inschrijving in de bevolkingsregisters van de gemeente van de verblijfplaats, hetzij uit ieder officieel of administratief stuk waarmee het bestaan van een gemeenschappelijke verblijfplaats wordt bevestigd.

In de wet worden nochtans bepaalde categorieën van personen opgenoemd van wie wordt verondersteld dat ze niet dezelfde hoofdverblijfplaats delen als de aanvrager, dit niettegenstaande de inschrijving op hetzelfde adres in de bevolkingsregisters. Deze personen zijn: de minderjarige kinderen, de meerderjarige kinderen voor wie gezinsbijslagen worden ontvangen, bloed- of aanverwanten in de rechte neergaande lijn, de personen die in hetzelfde rusthuis zijn opgenomen, hetzelfde rust- en verzorgingstehuis of hetzelfde tehuis voor psychiatrische zorgen. Deelt de gerechtigde zijn verblijfplaats uitsluitend met personen die in deze opsomming zijn vervat, dan heeft hij recht op het verhoogde bedrag.

B. Bedragen

De bedragen van de inkomensgarantie zijn:

- voor de samenwonende aanvrager (basisbedrag) 5.259,78 EUR
- voor de alleenstaande aanvrager (verhoogd bedrag) 7.889,67 EUR

Deze bedragen zijn gebonden aan de index van de consumptieprijzen en variëren overeenkomstig de bepalingen van de wet van 2 augustus 1971. Deze worden om de twee jaar aangepast volgens een verhogingscoëfficiënt die bij koninklijk besluit is vastgesteld.

Afdeling 3. Invloed van de bestaansmiddelen en de pensioenen

De inkomensgarantie is, evenals het gewaarborgde inkomen, een residuair voordeel, met andere woorden, deze kan slechts worden toegekend na een onderzoek naar het geheel van de bestaansmiddelen waarvan de gerechtigde kan genieten. Het door de Koning vastgestelde gedeelte boven de limiet van vrijstelling wordt afgetrokken van het jaarlijkse bedrag van de prestatie. Er wordt rekening gehouden met alle bestaansmiddelen, ongeacht de oorsprong of de aard ervan. Is de gerechtigde alleenstaand, dan worden voor de berekening van de inkomensgarantie enkel de bestaansmiddelen en pensioenen in aanmerking genomen waarover hij persoonlijk beschikt. Deelt de betrokkene zijn hoofdverblijfplaats met één of meer andere personen, dan wordt het geheel van de bestaansmiddelen en pensioenen van alle inwonenden in aanmerking genomen. Het totaal wordt vervolgens, na aftrek van de door de Koning bepaalde vrijstellingen (behalve de algemene eindvrijstelling), gedeeld door het aantal personen, en het resultaat wordt afgetrokken van het aan de aanvrager toegekende basisbedrag.

Sommige inkomsten worden volledig of gedeeltelijk vrijgesteld.

A. Een volledige vrijstelling is van toepassing op

- de gezinsprestaties toegekend op basis van een Belgische regeling;
- de prestaties die vallen onder de openbare of private bijstand;
- de onderhoudsgelden tussen ascendenten en descendenten;
- de frontstrepen- en gevangenschapsrenten, alsmede de renten verbonden aan een nationale orde op grond van een oorlogsfeit;
- de tegemoetkomingen uitbetaald in het raam van de wetten betreffende de gebrek-

kigen en verminkten, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 3 februari 1961, de wet van 27 juni 1969 betreffende de toekenning van tegemoetkomingen aan gehandicapten, en de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapte personen;
- de verwarmingstoelage toegekend aan bepaalde rechthebbenden op een werknemerspensioen;
- de vergoedingen die door de Duitse overheid bij wijze van schadeloosstelling worden betaald voor de gevangenhouding tijdens de Tweede Wereldoorlog.

B. Een gedeeltelijke vrijstelling is van toepassing op

- het globale kadastraal inkomen van de bebouwde onroerende goederen waarvan de aanvrager of om het even welke andere persoon waarmee hij zijn verblijfplaats deelt, eigenaar of vruchtgebruiker is, voor een bedrag van 743,68 EUR, verhoogd met 123,95 EUR voor elk kind waarvoor de aanvrager of om het even welke andere persoon die dezelfde verblijfplaats deelt, kinderbijslag ontvangt;
- het totale kadastraal inkomen van de onbebouwde onroerende goederen waarvan de aanvrager of om het even welke andere persoon waarmee hij zijn verblijfplaats deelt, eigenaar of vruchtgebruiker is, voor een bedrag van 29,75 EUR, voor zover het vermogen enkel uit onbebouwde goederen is opgebouwd;
- de wettelijke pensioenen van de aanvrager of om het even welke andere persoon die zijn verblijfplaats deelt, en die slechts worden weerhouden voor 90% van het werkelijk betaalde bedrag;
- in geval van afstand onder bezwarende titel van het enige woonhuis, wordt de eerste schijf van 37.200 EUR vrijgesteld. Dezelfde vrijstelling is van toepassing in geval van afstand van een onbebouwd onroerend goed door de aanvrager of een persoon met wie hij samenwoont, op voorwaarde dat ze geen enkel ander al dan niet bebouwd onroerend goed bezitten;
- de roerende kapitalen en de opbrengsten van afstand, voor een bedrag van 6.200 EUR.

C. Berekening van de bestaansmiddelen

1. Beroepsinkomsten

Verricht de rechthebbende of om het even welke andere persoon met wie hij zijn verblijfplaats deelt, een beroepsbezigheid die geen zelfstandige activiteit is, dan wordt een forfaitair bedrag in aanmerking genomen, dat gelijk is aan ¾ van het brutoloon. Wordt de activiteit uitgeoefend als zelfstandige, dan zijn de beroepsinkomsten waarmee rekening wordt gehouden, de brutobedragen, verminderd met de beroepsuitgaven of –kosten en, in voorkomend geval, de beroepsverliezen vastgesteld overeenkomstig de wetgeving betreffende de inkomstenbelasting.

2. De roerende kapitalen en de afstand

2.1. De roerende kapitalen

Er wordt rekening gehouden met een fictief inkomen, waarvan wordt verondersteld dat dit het resultaat is van deze, al dan niet uitgezette, kapitalen, die als volgt zijn berekend:

- 4% van de eerste schijf van 6.200 tot 18.600 EUR;
- 10% van de hogere schijf tot 18.600 EUR.

2.2. De afstand

In geval van afstand, hetzij om niet, hetzij onder bezwarende titel, van roerende of onroerende goederen door de aanvrager of een van de personen met wie hij samenwoont, wordt rekening gehouden met een forfaitair inkomen dat overeenstemt met de verkoopwaarde van het goed op het ogenblik van de afstand. Op deze waarde worden vervolgens dezelfde percentages toegepast als bij de roerende kapitalen.
Hierbij wordt enkel de afstand in aanmerking genomen die gedaan is minder dan 10 jaar vóór het bereiken van de vereiste leeftijd wat betreft de gerechtigde om de IGO te kunnen genieten. Wordt bijgevolg in aanmerking genomen, de afstand die heeft plaatsgehad vanaf:
- de 52e verjaardag van de aanvrager indien de IGO ingaat tussen 1 juni 2001 en 1 december 2002;
- de 53e verjaardag van de aanvrager indien de IGO ingaat tussen 1 januari 2003 en 1 december 2005;
- de 54e verjaardag van de aanvrager indien de IGO ingaat tussen 1 januari 2006 en 1 december 2008;
- de 55e verjaardag van de aanvrager indien de IGO ingaat vanaf 1 januari 2009.

In geval van wederbelegging, dit wil zeggen wanneer de opbrengst van de afstand opnieuw deel uitmaakt van het vermogen van de aanvrager of een persoon die zijn verblijfplaats deelt, wordt deze opbrengst niet in aanmerking genomen bij de berekening van de bestaansmiddelen indien de afstand betrekking had op het woonhuis van de aanvrager of een persoon die zijn verblijfplaats deelt, en wanneer geen enkel ander bebouwd onroerend goed deel uitmaakt van het vermogen van een van hen.

Enkel bij een afstand onder bezwarende titel kan een forfaitaire belastingaftrek worden bekomen, indien het gaat om een woonhuis van de aanvrager of een van de personen met wie hij samenwoont, op voorwaarde dat ze geen enkel ander bebouwd onroerend goed bezitten of, indien het gaat om een onbebouwd onroerend goed, op voorwaarde dat ze geen enkel ander bebouwd of onbebouwd onroerend goed bezitten. Deze belastingaftrek bedraagt 1.250 EUR per jaar wanneer de aanvrager recht heeft op het basisbedrag, en 2.000 EUR wanneer hij alleenstaand is. Deze wordt jaarlijks automatisch afgetrokken van de verkoopwaarde op de verjaardag van de ingangsdatum van de IGO.

Bovendien kan het bedrag van sommige schulden onder bepaalde voorwaarden worden afgetrokken van de verkoopwaarde van de afgestane goederen.

3. Inkomsten uit onroerende goederen

Er wordt rekening gehouden met het niet-vrijgestelde gedeelte van het kadastraal inkomen, vermenigvuldigd met 3, van alle bebouwde of onbebouwde onroerende goederen waarvan de rechthebbende en/of een van de personen met wie hij samenwoont, de volle eigendom of het vruchtgebruik heeft.

Zowel voor de bebouwde als voor de onbebouwde goederen wordt, in geval van vruchtgebruik of mede-eigendom slechts rekening gehouden met het gedeelte dat de aanvrager en/of een van de personen die zijn verblijfplaats delen, effectief bezitten.

D. Aftrek van de pensioenen

Het bedrag van de rust- en overlevingspensioenen en van om het even welk ander gelijkgesteld voordeel wordt slechts voor 90% van het werkelijk betaalde bedrag weerhouden. In voorkomend geval wordt vooraf van deze pensioenvoordelen het bedrag van de uitkeringen tot onderhoud afgetrokken die zijn verschuldigd door de aanvrager of door de ene persoon die zijn verblijfplaats deelt, op voorwaarde dat de uitkering tot onderhoud werkelijk wordt betaald en wordt vastgesteld bij een rechterlijke beslissing van tenuitvoerlegging.

In beide gevallen wordt rekening gehouden met het bedrag dat men had moeten betalen, en niet met het bedrag dat werkelijk is betaald:
- wanneer voor het pensioen een vermindering geldt wegens de terugvordering van een onverschuldigd betaald bedrag;
- wanneer het pensioen wordt opgeschort wegens een sanctie (voorbeeld: de uitoefening van een niet-toegestane beroepsactiviteit of het ontbreken van een verklaring van een dergelijke activiteit).

Het vakantiegeld, het aanvullend vakantiegeld in de regeling voor werknemers of de speciale verhoging in de regeling voor zelfstandigen worden niet afgetrokken van het bedrag van de IGO.

E. Algemene vrijstelling bij de aftrek van de bestaansmiddelen

Een forfaitair bedrag wordt afgetrokken van het totaal van de bestaansmiddelen die uiteindelijk in rekening zijn gebracht. Dit bedrag is gelijk aan 625 EUR indien de gerechtigde zijn verblijfplaats deelt met één of meer personen, en aan 1.000 EUR indien hij alleenstaand is. Bijgevolg wordt enkel het gedeelte van het totaal van de bestaansmiddelen waarmee deze limiet wordt overschreden, van de IGO afgetrokken.

Afdeling 4. Aanvraag – administratieve beslissing – betwistingen

De inkomensgarantie wordt toegekend op verzoek van de betrokkene. Een nieuwe aanvraag kan worden ingediend indien de nieuwe elementen, hetzij de verhoging van het toegekende bedrag, hetzij de toekenning van de vroeger geweigerde inkomensgarantie rechtvaardigen.
De gerechtigde is gehouden tot aangifte van iedere verhoging van de bestaansmiddelen die een vermindering van het voordeel tot gevolg kunnen hebben.

Om aanspraak te kunnen maken op de IGO, is de aanvrager gehouden tot het doen gelden van zijn pensioenrechten in alle Belgische regelingen waaraan hij onderworpen is.

Overigens geldt de pensioenaanvraag ingediend als werknemer of zelfstandige als aanvraag tot inkomensgarantie, op voorwaarde dat het pensioenbedrag er de toekenning niet van verhindert. Er dient echter opgemerkt dat deze polyvalentie geen rol speelt voor personen die de verblijfplaats van de aanvrager delen. Wonen meerdere personen die aan de leeftijdsvoorwaarde voldoen, op hetzelfde adres, dan leidt de indiening van een aanvraag door een van hen niet tot het ambtshalve onderzoek naar de rechten voor de anderen.

Het recht op de IGO wordt ambtshalve onderzocht zodra de wettelijke leeftijd is bereikt, indien de persoon in toepassing van de wet van 27 februari 1987 inzake de tegemoetkomingen voor gehandicapte personen een uitkering als gehandicapte geniet, of het bestaansminimum of een pensioen krachtens een wettelijke Belgische pensioenregeling.

De gerechtigde kan zijn aanvraag persoonlijk indienen, of door bemiddeling van een gemachtigde, hetzij bij het gemeentebestuur, hetzij bij de Rijksdienst voor pensioenen.

De rechten worden onderzocht, en de beslissing wordt genomen door de Rijksdienst voor pensioenen. De toekenning van de IGO heeft uitwerking met ingang van de eerste dag van de maand die volgt op de datum waarop de aanvraag wordt ingediend, en ten vroegste de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin aan de leeftijdsvoorwaarde is voldaan.

De Rijksdienst voor pensioenen herziet ambtshalve het recht op inkomensgarantie in geval van wijziging van het aantal personen die de verblijfplaats van de gerechtigde delen, in geval van overlijden van de gerechtigde of een van de personen met wie hij zijn verblijfplaats deelt, indien de Rijksdienst kennis heeft van een niet-aangegeven wijziging van de bestaansmiddelen, of indien het pensioenbedrag is gewijzigd ingevolge een nieuwe beslissing van toekenning (in dit geval wordt de IGO opnieuw berekend zonder nieuw onderzoek naar de bestaansmiddelen).

De aanvrager kan tegen de beslissing van de Rijksdienst beroep instellen bij de arbeidsrechtbank. Het verzoekschrift moet ingediend zijn binnen een termijn van 3 maanden na de bekendmaking van de administratieve beslissing.

Afdeling 5. Betalingsmodaliteiten

De inkomensgarantie wordt maandelijks uitbetaald door overschrijving op een persoonlijke rekening of, op aanvraag, door een postassignatie betaalbaar thuis, in handen van de gerechtigde.

In geval van overlijden van de rechthebbende worden de vervallen en niet-uitbetaalde termijnen, enkel op verzoek, in de volgende orde, uitgekeerd aan de persoon die de begrafeniskosten heeft betaald, of aan de persoon die een deel van de verplegingskosten heeft betaald. Het verzoek moet worden gericht aan de Rijksdienst voor pensioenen, binnen een termijn van 6 maanden na het overlijden of de bekendmaking van de beslissing indien deze na het overlijden werd bekendgemaakt.
De IGO wordt niet uitbetaald in geval van hechtenis van de gerechtigde in een gevangenis, of van opname in een instelling van sociaal verweer, voor de duur van deze hechtenis of deze opname.

Afdeling 6. Verwarmingstoelage

Een forfaitaire verwarmingstoelage, waarvan het bedrag en de toekennings- en betalingsmodaliteiten bij koninklijk besluit dienen te worden vastgesteld, wordt toegekend aan de gerechtigden op de inkomensgarantie.

Afdeling 7. Overgangsbepalingen

De IGO is in voege getreden op 1 juni 2001. De gerechtigden op het gewaarborgde inkomen dat vóór deze datum is toegekend, zijn in zekere mate in het genot van verworven rechten. Ze werden automatisch onderworpen aan het stelsel van de IGO indien deze regeling voor hen voordeliger was. Wanneer een gerechtigde op het gewaarborgde inkomen een aanvraag tot herziening indient omdat hij meent dat zijn bestaansmiddelen minder bedragen, dan dient er een dubbele berekening te worden uitgevoerd, en moet op dat ogenblik de meest voordelige regeling worden toegepast. Wanneer de gerechtigden op het gewaarborgde inkomen feitelijk scheiden, dient het gewaarborgde inkomen en de inkomensgarantie eveneens te worden vergeleken, en moet de voordeligste uitkering worden toegekend.

VI. De extralegale pensioenen

De pensioenstelsels kunnen in drie pijlers worden onderverdeeld. De eerste pijler bevat de wettelijke (verplichte) stelsels, in hoofdzaak:

- het stelsel van de werknemers (arbeiders en bedienden);
- het stelsel van de zelfstandigen;
- alle stelsels van de overheidssector;
- het gewaarborgde inkomen voor bejaarden.

De tweede pijler wordt eerst en vooral gevormd door de pensioenstelsels die worden ingericht op het niveau van een activiteitssector of van een onderneming om het wettelijk pensioen van de werknemers aan te vullen. Deze materie wordt momenteel geregeld door de wet van 28 april 2003 (1), wet betreffende de aanvullende pensioenen (WAP) genoemd.

Deze wet onderscheidt twee belangrijke aanvullende pensioenstelsels: de sectorale stelsels en de ondernemingsstelsels, die telkens gewoon of sociaal kunnen zijn. Verder bestaan er ook individuele toezeggingen en de voortzetting op individuele basis van een (sectoraal of individueel) collectief plan.

De tweede pijler omvat tevens de aanvullende pensioenen die de zelfstandigen in het kader van hun beroepsactiviteit kunnen opbouwen. Deze materie wordt momenteel geregeld door de programmawet van 24 december 2002 (2), de zogenaamde wet betreffende de aanvullende pensioenen van de zelfstandigen (WAPZ).

De derde pijler ten slotte heeft betrekking op de individuele voorzorg: de levensverzekering en het pensioensparen.

Afdeling 1. De aanvullende verzekering van de werknemers

A. Algemene toekenningsvoorwaarden

De beslissing tot het inrichten, wijzigen of opheffen van een pensioentoezegging valt onder de bevoegdheid van de inrichter. Dit door de WAP ingevoerde begrip beoogt:

- voor de sectorale stelsels, een rechtspersoon die paritair is samengesteld en aangesteld via een CAO door de representatieve organisaties van het bevoegde paritaire comité of subcomité;
- voor de ondernemingsstelsels, de werkgever.

(1) Wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid (B.S., 15 mei 2003).
(2) Programmawet (I) van 24 december 2002 (B.S., 31 december 2002). De materie betreffende de aanvullende pensioenen van de zelfstandigen wordt behandeld in Titel II, Hoofdstuk I, Afdeling 4 van de wet.

In het tweede geval bepaalt de WAP dat, wanneer bij de invoering van een aanvullend pensioenstelsel of op een later tijdstip, in de betaling van persoonlijke bijdragen voor de werknemers wordt voorzien en wanneer het aanvullend pensioenstelsel voor alle werknemers van de onderneming geldt, de beslissing tot het invoeren, het wijzigen of het opheffen van het stelsel moet worden getroffen, hetzij via een collectieve arbeidsovereenkomst wanneer er binnen de onderneming een ondernemingsraad, een comité voor preventie en bescherming op het werk of een vakbondsafvaardiging bestaat, hetzij via een wijziging van het arbeidsreglement in alle andere gevallen.

De aansluiting is verplicht voor alle nieuwe werknemers die tot de in het pensioenreglement omschreven categorie behoren en is facultatief voor het personeel dat reeds in dienst is op het ogenblik van de invoering van het pensioenplan. Elk onderscheid tussen deeltijdse en voltijdse werknemers is verboden, behalve wanneer dit onderscheid voortvloeit uit een vermindering van de arbeidstijd.

Tenzij het stelsel via een collectieve arbeidsovereenkomst is ingericht, kunnen de aangeslotenen weigeren om deel te nemen aan een wijziging van de pensioentoezegging die een verhoging van hun verplichtingen meebrengt. In dat geval behouden ze hun recht op de vroegere toezegging.

De aansluiting is onmiddellijk voor de werknemers die minstens 25 jaar oud zijn. De aangeslotenen kunnen aanspraak maken op de verworven reserves na één jaar aansluiting.

Artikel 14 van de WAP verbiedt de inrichter om de werknemers ongelijk te behandelen, onder meer door:
- het toekennen van overlevingspensioenen enkel aan mannelijke of aan vrouwelijke begunstigden of het hanteren van een verschil tussen de mannen en de vrouwen dat niet gebaseerd is op het verschil in levensverwachting;
- het afhankelijk maken van de toekenning van een bijkomende beslissing van de inrichter, de werkgever of de pensioeninstelling;
- het differentiëren van de pensioentoezegging op basis van de leeftijd (behoudens wat door de WAP zelf wordt toegestaan).

Een medisch onderzoek kan enkel in welbepaalde gevallen worden opgelegd. Het resultaat van een dergelijk onderzoek mag enkel worden aangewend om het bedrag van de bijdragen te bepalen en mag geen belemmering vormen voor een aansluiting bij het pensioenstelsel.

De sociale plannen worden gekenmerkt door het bestaan van een solidariteitsverbintenis boven op de pensioentoezegging van de gewone plannen. Deze solidariteit kan diverse vormen aannemen:
- de financiering van de opbouw van de pensioentoezegging gedurende sommige inactiviteitsperiodes, zoals werkloosheid of loopbaanonderbreking of in geval van faillissement van de werkgever;
- de vergoeding van inkomensverlies in geval van permanente arbeidsongeschiktheid, van ernstige ziekte of van overlijden gedurende de loopbaan;
- de verhoging van de prestaties van het gewone pensioenplan.

Deze sociale pensioenplannen worden fiscaal aangemoedigd door de vrijstelling van de met het zegel gelijkgestelde taks van 4,40%, die normaal op de stortingen wordt geheven, en doordat ze buiten de loonnorm vallen.

Een sociaal plan vereist een solidariteitstoezegging die zelf aan specifieke normen moet beantwoorden. In vergelijking met de gewone plannen moet het sociaal plan bovendien aan bijkomende voorwaarden voldoen:
- het plan moet van toepassing zijn op alle werknemers en moet paritair worden beheerd;
- de winst moet, na aftrek van de beperkte (beheers)kosten, volledig worden verdeeld onder de aangeslotenen;
- de invoering van het plan verloopt:
  - in geval van een sectoraal stelsel, via een sectorale collectieve arbeidsovereenkomst van onbepaalde duur, die bij koninklijk besluit verplicht werd gemaakt;
  - in geval van een ondernemingsgebonden stelsel, via een ondernemings-CAO of, bij gebrek aan overlegorgaan, volgens een speciale procedure (artikel 12 van de WAP).

B. Berekeningsregels

Met de aanvullende pensioenen wil men voorkomen dat het inkomen bij de pensionering drastisch terugvalt. Daarenboven voorzien dergelijke stelsels vaak in uitkeringen bij overlijden en bij invaliditeit. Aangezien deze uitkeringen de wettelijke prestaties bij pensionering, bij vroegtijdig overlijden of bij invaliditeit aanvullen, wordt het niveau van de wettelijke uitkering nogal vaak in aanmerking genomen om het bedrag van de aanvullende prestaties te berekenen.

Aangezien dergelijke stelsels, zoals reeds vermeld, in het leven werden geroepen om een bruuske daling van het inkomen te voorkomen, spreekt het dus vanzelf dat de samen te stellen prestaties over het algemeen in verhouding staan tot het salaris dat verloren gaat op de dag dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Er zijn drie financieringsstelsels:
- vaste prestaties (of te bereiken doel): het aanvullend pensioen wordt vooraf vastgelegd (doorgaans als een percentage van het loon op het einde van de loopbaan) en de premies die noodzakelijk zullen zijn om dit voordeel op te bouwen, worden eveneens op voorhand berekend (volgens demografische, financiële en economische parameters);
- vaste bijdragen (of vaste lasten): de bijdragen die door de werknemer en/of de werkgever worden betaald, zijn vooraf vastgelegd (meestal een loonpercentage), en het aanvullend pensioen wordt opgebouwd door kapitalisatie van de gestorte bijdragen;
- cash balance: er wordt een forfaitair bedrag toegekend maar niet gestort ten voordele van elke aangeslotene en een bepaald rendement wordt toegezegd. De uitkering is gelijk aan de som van de toegekende bedragen, verhoogd met het beloofde rendement.

Dit betekent dus dat in het eerste stelsel de vereiste financiering het onbekende element in de berekening is, in het tweede stelsel is de uitkering niet vooraf bekend. Het derde stelsel situeert zich tussen de eerste twee in. De WAP voorziet in een rendementswaarborg op de persoonlijke bijdragen van de werknemers, alsmede op de bijdragen van de werkgevers voor wat de plannen van het type vaste bijdragen en cash balance aangaat.

De aanvullende pensioenstelsels bevatten vaak ook een overlijdensverzekering. De langstlevende echtgenoot krijgt, ingeval de echtgenoot vóór de pensioenleeftijd overlijdt, een deel van de ouderdomsrente of een deel van het pensioenkapitaal. Bij overlijden na de pensioenleeftijd wordt de rente omgezet ten voordele van de langstlevende echtgenoot. Wanneer een kapitaal is uitbetaald, ontvangt de langstlevende echtgenoot uiteraard geen uitkering meer.

C. Verworven prestaties en overdraagbaarheid

In de wetgeving werden de begrippen verworven reserves en verworven prestaties ingevoerd, zodat de werknemer zijn aanspraak kan laten gelden op de voordelen van het pensioenplan, zelfs indien hij de onderneming vóór de pensioenleeftijd verlaat.

Om het aanvullend pensioen bij het bereiken van de pensioenleeftijd te kunnen uitbetalen moet het kapitaal gedurende de ganse loopbaan van de aangeslotene worden opgebouwd. Zo beschikt de aangeslotene reeds halverwege zijn loopbaan over een aanzienlijk bedrag, dat niettemin slechts een fractie vormt van het op de pensioenleeftijd gestorte kapitaal. Dit gedeelte van het kapitaal wordt verworven reserve genoemd; het behoort reeds aan de aangeslotene toe, hoewel hij er vóór de pensioengerechtigde leeftijd niet over kan beschikken.

De verworven prestatie is het gedeelte van het pensioen op de pensioenleeftijd dat met de verworven reserve overeenstemt. Het gaat hier dus om het pensioen dat door de aangeslotene reeds verworven is op een willekeurig tijdstip van zijn loopbaan.

De berekening van de verworven reserves verschilt naargelang het plan van het type vaste bijdragen, vaste prestaties of cash balance is.

De pensioeninstelling moet elk jaar een pensioenfiche aan de aangeslotene overhandigen waarin onder andere het bedrag van de verworven prestaties wordt gespecificeerd. Deze verplichting geldt ook bij afloop van de arbeidsovereenkomst.

De werknemer kan zijn rechten doen gelden op de verworven reserves na één jaar aansluiting en soms zelfs nog vroeger indien dit in het pensioenplan wordt bepaald. Bovendien is het sinds 1996 niet meer mogelijk om aan het verworven karakter van de prestaties te raken in geval van ontslag om dringende redenen.

In geval van uittreding uit het pensioenplan (om een andere reden dan pensionering of overlijden) beschikt de aangeslotene over verschillende mogelijkheden:

- de verworven reserves overdragen naar de pensioeninstelling van de nieuwe werkgever. Deze overdracht mag voor de aangeslotene geen kosten meebrengen. De reserves kunnen in het pensioenplan zelf of in een onthaalstructuur worden opgenomen;
- de verworven reserves bij de vorige werkgever houden, hetzij in het eigenlijke pensioenplan, hetzij in een onthaalstructuur;
- de verworven reserves overdragen naar een onderneming die de verplichting heeft om haar winst volledig te verdelen (cf. art. 2, §3, 5°, Wet 9 juli 1975).

Onder bepaalde voorwaarden laat de WAP zelfs toe dat het pensioenplan individueel wordt voortgezet.

D. Organisatie – controle

De organisatie en de technische controle van de extralegale pensioenstelsels vloeien voort uit de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen en worden toevertrouwd aan de Controledienst voor de Verzekeringen, die sinds 1 januari 2004 geïntegreerd is in de Commissie voor het Bank-, Financiën- en Assurantiewezen (CBFA).

De WAP heeft geleid tot de oprichting van de Raad voor aanvullende pensioenen en de Commissie voor aanvullende pensioenen. De Raad coördineert de controletaken tussen de CBFA en de FOD Tewerkstelling en Arbeid, Sociale Zekerheid en Financiën. De Commissie is een adviesorgaan van vertegenwoordigers van alle belangen(groepen) die bij de aanvullende pensioenen van de werknemers betrokken zijn.

Elke pensioentoezegging wordt geregeld via een pensioenreglement dat de rechten en plichten van de inrichter en van de aangeslotenen bepaalt. De aangeslotenen kunnen op eenvoudig verzoek een exemplaar van dit reglement verkrijgen.

De groepsverzekeringen worden geregeld bij KB van 14 november 2003 betreffende de levensverzekeringsactiviteit. Onder een groepsverzekering verstaat men een overeenkomst of een geheel van overeenkomsten afgesloten bij een verzekeringsonderneming door één of meer werkgevers ten voordele van het geheel of van een deel van het personeel of ten voordele van elke andere groep personen aan wie deze werkgever(s) een regelmatige bezoldiging uitbetaalt (uitbetalen).

De voorzorgsinstellingen, ook pensioenfondsen genoemd, worden geregeld door de KB's van 14 mei 1985 en 7 mei 2000. Deze instellingen worden opgericht in de vorm van verenigingen zonder winstoogmerk of onderlinge verzekeringsverenigingen waarvan de hoofdactiviteit bestaat uit het aangaan van pensioentoezeggingen.

Afdeling 2. Aanvullende verzekering geregeld bij KB van 14 november 2003

Deze tekst vervangt het KB van 14 mei 1969, teneinde de materie beter te integreren in de bepalingen betreffende de aanvullende pensioenen. De basisprincipes zijn echter dezelfde gebleven.

Net zoals het KB van 14 mei 1969 voert het besluit van 14 november 2003 een specifieke aanvullende verzekering in: de werknemers kunnen bovenop de rechten die voortvloeien uit hun verplicht pensioenstelsel, via vrijwillige stortingen een aanvullende ouderdomsrente opbouwen voor henzelf en een overlevingsrente voor hun echtgenoot of voor een andere door hen aangeduide begunstigde.

Deze verzekering kan worden aangegaan bij de Rijksdienst voor Pensioenen of bij een andere, door de CBFA en de Minister van Pensioenen erkende instelling.

Het stelsel wordt beheerd volgens de beginselen van de kapitalisatie. De verzekeraars die de toelating hebben om de in het besluit van 14 november 2003 bedoelde verrichtingen uit te oefenen, zijn verplicht het geheel van hun winst te verdelen, na aftrek van de kosten, die beperkt moeten zijn.

Bovendien kunnen de verzekeringsondernemingen die op deze basis zijn toegelaten, de verworven reserves ontvangen van de werknemers die uit een pensioenstelsel uittreden (cf. Afdeling 1, C).

Afdeling 3. Het aanvullende pensioen van de zelfstandigen

Het aanvullend pensioen van de zelfstandigen wordt voortaan geregeld door Titel I, Hoofdstuk I, Afdeling 4 van de programmawet van 24 december 2002, "Wet betreffende de aanvullende pensioenen van de zelfstandigen", afgekort WAPZ genoemd. Hij vervangt het stelsel van het vrij pensioen van de zelfstandigen (VAPZ) dat in 1982 werd ingevoerd. Het nieuwe stelsel komt op heel wat punten overeen met het stelsel van de werknemers.

De zelfstandige kan voor hemzelf of voor zijn rechthebbenden een aanvullend pensioen opbouwen bij een door de CBFA erkende pensioeninstelling. De bijdragen die hij in het kader van dit stelsel stort, worden berekend op basis van het beroepsinkomen. Een minimum- en een maximumbedrag werden bij KB van 15 december 2003 vastgelegd. Dit besluit herneemt in grote lijnen het stelsel van de VAPZ. Momenteel bedraagt het minimumbedrag van de bijdrage jaarlijks 100 euro en het maximumbedrag 8,17% van het beroepsinkomen, voor zover dit ten minste tweederde van het minimuminkomen bereikt dat in aanmerking wordt genomen voor de berekening van de verplichte sociale bijdragen. De bijdragen zijn beperkt tot een plafond (fiscale aftrekbaarheid).

De zelfstandige van wie het referentie-inkomen geen tweederde bereikt van het minimuminkomen dat in aanmerking wordt genomen voor de berekening van de verplichte sociale bijdragen, kan niettemin een bijdrage storten van 7% van de tweederde van dit inkomen.

De WAPZ heeft een minimum rendementswaarborg ingevoerd op de stortingen verricht door de zelfstandige, waardoor die beschermd wordt tegen de wisselvalligheden van de financiële markten. In geval van pensionering na vijf jaar aansluiting mag het kapitaal niet lager zijn dan de som van de gestorte bijdragen.

Net zoals voor de werknemers biedt de WAPZ de zelfstandigen de mogelijkheid om sociale pensioenovereenkomsten af te sluiten. Naast een luik pensioen moeten deze pensioenovereenkomsten ook in een luik solidariteit voorzien dat gelijk is aan dat van het aanvullende pensioen van de werknemers (cf. afdeling 1, A). In geval van een sociale pensioenovereenkomst wordt de maximumbijdrage verhoogd van 8,17% tot 9,40% van het beroepsinkomen.

Voor de inkomstenbelasting vormen de bijdragen verplichte stortingen in uitvoering van de sociale wetgeving. Gelet op de controle van de fiscaal gunstige samenstelling van het aanvullende pensioen, moeten de sociale verzekeringskassen de betaling van de wettelijke bijdragen, en de pensioeninstellingen de betaling van de gestorte bijdragen bewijzen.

Het aanvullende pensioen van de zelfstandigen kan in kapitaal of in rente worden uitbetaald.

VII. Algemene inlichtingen

Afdeling l. Nuttige adressen

A. Werknemerspensioenen en inkomensgarantie voor ouderen

Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)
Zuidertoren
1060 Brussel

Tel.: (02) 529 21 11
+ gratis groene lijn: 0800/50246 (NL)
Fax: (02) 529 33 33
Website: http://onprvp.fgov.be

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid
Domein regelgeving
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel

Tel.: (02) 528 63 81
Fax: (02) 528 69 72
Website: http://socialsecurity.fgov.be

B. Zelfstandigenpensioenen

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen
der Zelfstandigen (RSVZ)
Jan Jacobsplein 6
1000 Brussel

Tel.: (02) 546 42 11

Rijksdienst voor Pensioenen (RVP)
Zuidertoren
1060 Brussel

Tel.: (02) 529 21 11
+ gratis groene lijn: 0800/50246 (NL)
Fax: (02) 529 33 33
Website: http://onprvp.fgov.be

C. Pensioenen van werknemers uit de openbare sector

Administratie der Pensioenen
Victor Hortaplein 40, bus 30
1060 Brussel

Tel.: (02) 558 60 00
Fax: (02) 558 60 10
Website: http://ap.fgov.be

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de provinciale
en plaatselijke overheidsdiensten (RSZPPO)
Jozef II-straat 47
1040 Brussel

Tel.: (02) 238 32 11
Website: http://rszppo.fgov.be

D. Extralegale pensioenen

Commissie voor het Bank-, Financie- en
Assurantiewezen (CBFA)
Congresstraat 12-14
1000 Brussel

Tel.: (02) 220 52 11
Fax (02) 220 58 19
http://www.cbfa.be

Afdeling 2. Reglementering en coördinatie van wetteksten

A. Werknemerspensioenen

De kern van de wetgeving wordt gevormd door het KB nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen van werknemers en het KB van 21 decem-

ber 1967 tot vaststelling van het algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, de wet van 20 juli 1990 tot instelling van een flexibele pensioenleeftijd voor werknemers en tot aanpassing van de werknemerspensioenen aan de evolutie van het algemeen welzijn en het KB van 23 december 1996 tot uitvoering van de artikelen 15, 16 en 17 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels. De Rijksdienst voor Pensioenen beschikt over een officieuze coördinatie van teksten over werknemerspensioenen.

B. Zelfstandigenpensioenen

De kern van de wetgeving wordt gevormd door KB nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen van zelfstandigen en het KB van 22 december 1967 houdende algemeen reglement inzake het rust- en overlevingspensioen van de zelfstandigen. Hieraan moet het KB van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel van de zelfstandigen nog worden toegevoegd.

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen geeft een *officieuze coördinatie van het sociaal statuut van de zelfstandige* uit, met daarin onder meer de teksten die betrekking hebben op de zelfstandigenpensioenen.

C. Pensioenen van werknemers uit de openbare sector

De basistekst van de wetgeving voor de pensioenen van de openbare sector is de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen. Nadere informatie omtrent teksten aangaande de pensioenwetgeving van de openbare sector kan u bekomen bij de dienst Documentatie van de Administratie der Pensioenen op het nr. 02/558.62.44 en 02/588.63.76.

D. Inkomensgarantie voor ouderen

De kern van de wetgeving wordt gevormd door de wet van 22 maart 2001 tot instelling van een inkomensgarantie voor ouderen en het koninklijk besluit van 23 mei 2001 houdende algemeen reglement betreffende de inkomensgarantie voor ouderen. De Rijksdienst voor Pensioenen beschikt over een gecoördineerde versie van de teksten over het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

E. Extralegale werknemerspensioenen

De kern van de wetgeving wordt gevormd door de wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en hun fiscaal regime en bepaalde aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid (inwerkingtreding op 1 januari 2004) en door verschillende koninklijke uitvoeringsbesluiten van 14 november 2003. De Commissie voor het Bank-, Financie- en Assurantiewezen (CBFA) (www.cbfa.be) beschikt over een gecoördineerde versie van deze teksten.

F. Het vrij aanvullend pensioen voor zelfstandigen

De wettelijke basis wordt gevonden in artikel 52bis van het KB nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen.

De programmawet van 24 december 2002 richt een nieuw stelsel van aanvullend pensioen in ten gunste van zelfstandigen. Dit stelsel trad in werking vanaf 1 januari 2004.

Afdeling 3. Publicaties

A. Werknemerspensioenen en gewaarborgd inkomen voor bejaarden

De Rijksdienst voor Pensioenen beschikt over een werk dat regelmatig wordt geactualiseerd, met als titel *Het pensioenstelsel der werknemers en het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.*

De Rijksdienst heeft voor het grote publiek ook een kostenloze memento met als titel: "Het rust- en overlevingspensioen voor werknemers en de inkomensgarantie voor ouderen".

B. Zelfstandigenpensioenen

Het RSVZ heeft een gratis brochure gemaakt met als titel "*De pensioenregeling van de zelfstandigen*".

C. Pensioenen van werknemers uit de openbare sector

De Administratie der Pensioenen geeft 3 gratis brochures uit over de overheidspensioenen, namelijk:

- Algemene inlichtingen betreffende de rust- en overlevingspensioenen van de openbare sector.
- Loopbaanonderbreking en het pensioen van de openbare sector.
- Cumulatie van pensioenen van de openbare sector met een beroeps- of vervangingsinkomen.

Titel V. Werkloosheid

I. Reglementering inzake werkloosheid

Doel van de werkloosheidsreglementering is de werklozen die, buiten hun schuld om, niet in een nieuwe arbeidsbetrekking kunnen worden ingeschakeld, werkloosheidsuitkeringen toe te kennen ter vervanging van het loon dat zij hebben verloren door onvrijwillig werkloos te vallen.

Afdeling 1. Werkingssfeer

De werkloosheidsreglementering bezit geen eigen toepassingsgebied. De hoedanigheid van gerechtigde op werkloosheidsuitkeringen wordt bepaald door de hoedanigheid van sociaal verzekerde, dit is de onderwerping aan de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders of aan de besluitwet van 10 januari 1945 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de mijnwerkers en ermede gelijkgestelden.

Afdeling 2. Gerechtigden

Om op de uitkeringen gerechtigd te zijn, volstaat de (theoretische) onderwerping aan de sociale zekerheid niet.

Daarenboven moet de werkloos geworden werknemer nog een aantal arbeidsdagen bewijzen (wachttijd) gedurende een bepaalde periode (referteperiode) die de aanvraag voorafgaat.

LEEFTIJD	TE BEWIJZEN MINIMUM AANTAL ARBEIDSDAGEN IN LOONDIENST EN REFERTEPERIODE
Minder dan 36 jaar	- ofwel 312 dagen gedurende de 18 maanden voorafgaand aan de aanvraag; - ofwel 468 dagen gedurende de 27 maanden voorafgaand aan de aanvraag; - ofwel 624 dagen gedurende de 36 maanden voorafgaand aan de aanvraag.
Van 36 tot 49 jaar	- ofwel 468 dagen gedurende de 27 maanden voorafgaand aan de aanvraag; - ofwel 624 dagen gedurende de 36 maanden voorafgaand aan de aanvraag; - ofwel 234 dagen tijdens de 27 maanden + 1.560 dagen tijdens de 10 jaar die voorafgaan aan deze 27 maanden; - ofwel 312 dagen tijdens de 27 maanden + voor elke dag die ontbreekt om tot 468 dagen te komen, 8 dagen tijdens de 10 jaar die deze 27 maanden voorafgaan.
Vanaf 50 jaar	- ofwel 624 dagen gedurende de 36 maanden voorafgaand aan de aanvraag; - ofwel 312 dagen tijdens de 36 maanden die de aanvraag voorafgaan en 1.560 dagen tijdens de 10 jaar die deze 36 maanden voorafgaan; - ofwel 416 dagen tijdens de 36 maanden + voor elke dag die ontbreekt om tot 624 dagen te komen, 8 dagen tijdens de 10 jaar die deze 36 maanden voorafgaan.

Een werkloze die niet aan de voorwaarden voldoet die voor zijn leeftijdsgroep zijn gesteld, bekomt niettemin het voordeel van de uitkeringen, wanneer hij aan de voorwaarden voldoet die voor een hogere leeftijdsgroep zijn bepaald.

Indien de werkloze aan geen van de voorafgaande voorwaarden voldoet, kan hij niettemin toelaatbaar worden verklaard op grond van zijn beroepsverleden, indien hij 36 jaar of ouder is.
Hij is dan op werkloosheidsuitkeringen gerechtigd onder volgende voorwaarden:

- In de voor hem geldende referteperiode kan hij ten minste de helft van het hierboven bepaalde aantal arbeidsdagen bewijzen en in het totaal vijf jaar arbeid in de loop van de 10 jaar die onmiddellijk de referteperiode voorafgaan. In dit geval is hij gerechtigd op werkloosheidsuitkeringen. Wanneer echter zijn beroepsloopbaan slechts tijdens deze tien jaar is begonnen, volstaat het dat hij een aantal arbeidsdagen kan bewijzen gelijk aan de helft van het aantal werkdagen tussen de aanvang van de beroepsloopbaan en het verstrijken van vermelde periode van 10 jaar.
- In de voor hem geldende referteperiode kan hij ten minste de 2/3 van het hierboven bepaalde aantal arbeidsdagen bewijzen. In dit geval is hij gerechtigd op werkloosheidsuitkeringen indien hij, voor elke ontbrekende dag, acht dagen in bovengenoemde periode van 10 jaar kan bewijzen.

Vrijwillig deeltijdse werknemers, die tewerkgesteld zijn in een dienstbetrekking met arbeidsprestaties waarvan het normale gemiddelde minstens twaalf uur per week bedraagt of ten minste 1/3 bedraagt van het normale gemiddelde aantal arbeidsuren per week van een werknemer die in dezelfde onderneming of, bij ontstentenis, in dezelfde bedrijfstak, in een gelijkaardige functie voltijds is tewerkgesteld, verwerven de hoedanigheid van gerechtigde wanneer zij het bewijs leveren van hetzelfde aantal halve arbeidsdagen dan het aantal arbeidsdagen dat vereist is om voltijds toelaatbaar te zijn. De in aanmerking te nemen referteperiode wordt in dit geval evenwel met 6 maanden verlengd. Om het aantal halve arbeidsdagen te bekomen dat in aanmerking kan worden genomen, wordt het aantal arbeidsuren en gelijkgestelde arbeidsuren gedeeld door 5,77 en vermenigvuldigd met 2 (maximaal 26 halve dagen per maand).

De referteperiodes in bovenvermelde tabel kunnen onder bepaalde voorwaarden en binnen zekere grenzen worden verlengd. Zo is dit het geval voor gevangenisstraf of hechtenis, overmacht (maximaal 5 jaar), onderbreking van de activiteit in loondienst voor de opvoeding van een kind (minimaal 6 maanden, maximaal 3 jaar, vanaf elke geboorte of adoptie), samenwoonst in het buitenland met een Belg werkzaam in het kader van de stationering van de Belgische Strijdkrachten, de periode van onderbrekingsuitkeringen of tijdskrediet, tewerkstellingen in de stelsels van DAC, GESCO, IBF, het programma ter bevordering van de werkgelegenheid in de niet-commerciële sector in het Vlaams Gewest, het programma "PRIME", een tewerkstelling als gesubsidieerde contractueel, een tewerkstelling in het kader van een erkend doorstromingsprogramma of een tewerkstelling in een erkende arbeidspost, waarvan de duur niet ten minste 24 ononderbroken maanden bedraagt en de vrijwillige verzaking aan het recht op uitkeringen, de toekenning van werkloosheidsuitkeringen in het kader van het halftijds brugpensioen en vrijwillige vermindering van de voltijdse prestaties voor de opvoeding van een kind (maximaal 3 jaar vanaf elke geboorte) of om een andere reden (maximum 3 jaar vanaf de vrijwillige vermindering van de prestaties).

De referteperiode kan eveneens worden verlengd met het aantal dagen waarin de werknemer zijn bezoldigde betrekking daadwerkelijk heeft onderbroken om een zelfstandig beroep uit te oefenen; die periode mag niet meer bedragen dan negen jaar en niet minder dan 6 maanden.

Eenmaal de hoedanigheid van gerechtigde verworven, blijft zij behouden gedurende drie jaar vanaf de laatste vergoede dag.
Deze periode van 3 jaar wordt verlengd onder bepaalde voorwaarden, met name: gevangenisstraf of hechtenis, niet kunnen werken wegens overmacht, onderbreking van arbeid in loondienst of werkloosheid voor de opvoeding van een kind (minimaal 6 maanden en maximaal 3 jaar, vanaf elke geboorte of adoptie), samenwoonst in het buitenland met een Belg tewerkgesteld in het kader van de stationering van de Belgische strijdkrachten, tijdskrediet, vrijwillige vermindering van de voltijdse prestaties voor de opvoeding van een kind of omwille van een andere reden (maximaal 3 jaar), vrijwillige verzaking aan het recht op uitkeringen (maximaal 6 maanden en hernieuwbaar). Ze wordt eveneens verlengd met het aantal dagen van de periode waarin een zelfstandig beroep werd uitgeoefend, op voorwaarde dat dit beroep ten minste 6 maanden werd uitgeoefend. In dat geval mag de verlenging echter niet meer bedragen dan 6 jaar.

Jongeren van minder dan 30 jaar oud op het ogenblik van de uitkeringsaanvraag (deze leeftijdsgrens mag evenwel worden overschreden in bepaalde gevallen voorzien in de werkloosheidsreglementering) die nog niet of niet voldoende lang gewerkt hebben en daardoor geen recht hebben op werkloosheidsuitkeringen, kunnen toegelaten worden tot het recht op wachtuitkeringen op basis van hun studies.

Daartoe moeten ze ofwel studies met volledig leerplan van de hogere secundaire cyclus of van de lagere secundaire cyclus met technische of beroepsvorming voleindigd hebben in een onderwijsinstelling opgericht, gesubsidieerd of erkend door een Gemeenschap, ofwel voor dezelfde studies een diploma of getuigschrift behaald hebben voor de bevoegde examencommissie van een Gemeenschap, ofwel het middenstandsleerlingwezen of het leerlingwezen voor werknemersberoepen hebben beëindigd (de wettekst voorziet andere hypothesen met betrekking tot het gevolgde onderwijs – art. 36 KB 25.11.1991).

Bovendien moeten zij elk studie-, leertijd- of opleidingsprogramma en elk programma van een studie met volledig leerplan hebben stopgezet en een wachttijd doorlopen die het hierna vermelde aantal dagen omvat (wachttijd te volbrengen vóór de indiening van de uitkeringsaanvraag):

– 155, indien zij op het ogenblik van hun aanvraag jonger dan 18 zijn;
– 233, indien zij op het ogenblik van hun aanvraag 18 tot jonger dan 26 zijn;
– 310, indien zij op het ogenblik van hun aanvraag van 26 tot jonger dan 30 zijn.

Worden voor het doorlopen van deze wachttijd in aanmerking genomen, onder meer de arbeidsdagen en de dagen, behoudens de zondagen, waarop de jonge werknemer werkzoekende is, als dusdanig is ingeschreven en beschikbaar is voor de arbeidsmarkt.

Afdeling 3. Arbeidsdagen en gelijkgestelde dagen

Gelden als “arbeidsdagen of halve dagen” ten aanzien van deze regeling: de dagen of halve dagen waarvoor bijdragen voor sociale zekerheid zijn ingehouden op de uitbetaalde lonen. Als prestaties komen nochtans enkel die in aanmerking welke tegen een loon zijn verricht dat niet lager is dan het minimumbedrag dat, door een wets- of reglementsbepaling door een bevoegd paritair comité, of door het gebruik, is vastgesteld. Wanneer er een loon beneden het voorafgaande loon werd uitbetaald, kan er nochtans een regularisatie worden doorgevoerd.

Komen evenmin in aanmerking: de arbeidsdagen of halve dagen die de diamantbewerkers in een niet-erkende werkplaats hebben verricht, de arbeidsdagen of halve dagen verricht tijdens een periode van tewerkstelling in de stelsels van DAC, GESCO, IBF waarvan de duur niet ten minste 24 ononderbroken maanden bedraagt, en de arbeidsdagen of halve dagen die een buitenlandse werknemer verricht, wanneer hij niet de vereiste arbeidsvergunning en verblijfsvergunning bezit.

Kunnen daarenboven met arbeidsdagen of halve arbeidsdagen gelijkgesteld worden, die welke aanleiding hebben gegeven tot betaling van een uitkering ten laste van de ziekte- en invaliditeitsverzekering of van een schadeloosstelling voor arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en beroepsziekten, dagen of halve dagen betaalde werkloosheid, jaarlijkse vakantie, staking of lock-outdagen of halve dagen waarop niet werd gewerkt en waarvoor een loon werd uitbetaald waarop de socialezekerheidsbijdragen werden ingehouden (bijvoorbeeld: opzeggingsvergoeding), feestdagen en dagen of halve dagen van arbeidsongeschiktheid waarvoor, overeenkomstig de wettelijke bepalingen, een loon werd betaald waarop geen socialezekerheidsbijdragen werden ingehouden.

Komen tevens in aanmerking, de halve of volledige inhaalrustdagen, de halve of volledige carensdagen bedoeld door de wetgeving op de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, en de dagen of halve dagen waarvoor de mijnwerker een invaliditeitspensioen geniet, evenals de dagen en halve dagen, waarop niet werd gewerkt wegens vorst, die door het Fonds voor Bestaanszekerheid van de werklieden uit het bouwbedrijf werden vergoed.
De dagen gedurende dewelke de werknemer de functie van sociaal rechter of raadsheer bij de arbeidsrechtbanken vervult, zijn eveneens gelijkgesteld, net zoals andere niet-bezoldigde afwezigheidsdagen ten belope van ten hoogste 10 dagen per kalenderjaar.

De met arbeidsdagen of halve arbeidsdagen gelijkgestelde dagen of halve dagen worden slechts in aanmerking genomen in dezelfde mate als de dagen of halve dagen die eraan voorafgaan.

Afdeling 4. Toekenningsvoorwaarden

De werkloze die op de hierboven beschreven wijze de hoedanigheid van gerechtigde heeft verkregen, kan de uitkeringen ontvangen, wanneer hij aan de volgende voorwaarden voldoet.

A. Zonder loon zijn

Als “loon” wordt tevens beschouwd, de opzeggings- en schadevergoeding waarop de werknemer ten laste van zijn werkgever recht heeft bij verbreking van de arbeidsovereenkomst, de uitbetalingen ingevolge de wet op het gewaarborgd loon, het vakantiegeld en het loon voor feestdagen.

B. Werkloos zijn ingevolge omstandigheden die onafhankelijk zijn van zijn wil

Onder “werkloosheid ingevolge omstandigheden afhankelijk van de wil van de werknemer” wordt onder meer verstaan, het verlaten van een passende dienstbetrekking zonder wettige reden, het ontslag dat het redelijke gevolg is van een foutieve houding van de werknemer, werkweigering, het zich zonder voldoende rechtvaardiging niet aanmelden bij de gewestelijke bemiddelingsdienst indien de werkloze daartoe werd opgeroepen, het zich zonder voldoende rechtvaardiging niet aanmelden bij een werkgever indien de werkloze daartoe werd opgeroepen door de gewestelijke bemiddelingsdienst en het weigeren door de werkloze om deel te nemen aan een inschakelingstraject.

De werkloze die staakt of het voorwerp is van een lock-out, of wiens werkloosheid het rechtstreekse of onrechtstreekse gevolg is van een staking, kan slechts op werkloosheidsuitkeringen aanspraak maken na toelating van het beheerscomité van de RVA.

C. Werkloos zijn in een voltijdse betrekking

De werknemer wiens normale contractuele arbeidsduur overeenstemt met de maximale arbeidsduur die in de onderneming krachtens de wet geldt en die een loon ontvangt dat overeenstemt met het loon dat verschuldigd is voor een volle werkweek, wordt geacht een voltijdse werknemer te zijn. Wordt eveneens gelijkgesteld met een voltijdse werknemer, de werknemer die normaal gemiddeld een maandloon ontvangt dat ten minste overeenstemt met het refertemaandloon (gemiddeld minimummaandinkomen) op voorwaarde dat hij zich, op het moment van zijn uitkeringsaanvraag, inschrijft als werkzoekende in een voltijdse arbeidsregeling en dat hij de toelaatbaarheidsvoorwaarden vervult om uitkeringen als voltijds werknemer te genieten.

Overigens aanvaardt de reglementering twee uitzonderingen: de eerste heeft betrekking op de deeltijdse werknemers met behoud van rechten en de tweede op de werknemers die als arbeidsregeling voor een deeltijdse betrekking opteerden.

– De werknemer die in een arbeidsregeling treedt die niet overeenkomt met een voltijdse arbeidsregeling en waarvan de duur – behoudens afwijking – ten minste overeenstemt met 1/3 van een voltijdse arbeidsregeling, kan, indien hij voldoet aan alle toelaatbaarheids- en toekenningsvoorwaarden om aanspraak te kunnen maken op uitkeringen als voltijdse werknemer op het ogenblik dat hij in deeltijdse arbeidsregeling treedt, een aanvraag indienen om de hoedanigheid van “deeltijdse werknemer met behoud van rechten” te verkrijgen.

Voor zover hij niet tewerkgesteld is in een arbeidsregeling waarvan de gemiddelde wekelijkse duur de 4/5de van een voltijdse betrekking overschrijdt, kan deze werknemer desgevallend, tijdens de duur van zijn contract, van een inkomensgarantieuitkering genieten. Deze uitkering wordt voor een beschouwde maand vastgelegd op een bedrag dat overeenstemt met het verschil tussen enerzijds, de referte-uitkering, dat is de uitkering die in geval van volledige werkloosheid van toepassing zou zijn op de eerste vergoedbare dag van de beschouwde maand, vermeerderd met een toeslag waarvan het bedrag varieert naar gelang van de gezinstoestand van de werkloze en, anderzijds, het voor deze maand verdiende nettoloon.

Aan het einde van het deeltijdse contract geniet de werknemer opnieuw uitkeringen voor alle arbeidsdagen van de week.

– De vrijwillige deeltijdse werknemer kan van geen werkloosheidsuitkeringen genieten tijdens zijn deeltijdse tewerkstelling, behalve eventueel in geval van tijdelijke werkloosheid. Aan het einde van zijn arbeidsovereenkomst krijgt hij geen volledige werkloosheidsuitkeringen maar wordt hij vergoed in een specifieke regeling van halve uitkeringen. Het aantal halve uitkeringen varieert naar gelang van de grootte van zijn arbeidsregeling.

D. Gedurende de werkloosheidsperiode:

– Geen arbeid voor een derde, al dan niet in loondienst, verrichten waarvoor hij enig loon of materieel voordeel ontvangt dat tot zijn levensonderhoud en dat van zijn gezin kan bijdragen. In principe wordt elke activiteit voor een derde geacht een loon op te leveren. In bepaalde gevallen kan de werkloze de toelating krijgen vrijwillig en gratis activiteiten te verrichten na voorafgaandelijke aangifte bij het werkloosheidsbureau.

– Voor zichzelf geen arbeid verrichten die in het economisch ruilverkeer van goederen en diensten is ingeschakeld en die niet tot het gewone beheer van het eigen bezit is beperkt.
– Een werkloze die, alvorens werkloos te worden, al een nevenactiviteit uitoefende, ongeacht of het voor zijn rekening was of voor rekening van een derde, kan die echter blijven uitoefenen als de activiteit aan de volgende voorwaarden voldoet: ze werd al ten minste 3 maanden uitgeoefend tijdens de periode van arbeid in loondienst die onmiddellijk voorafging aan de uitkeringsaanvraag, ze werd voorafgaandelijk aangegeven en ze wordt niet tussen 7 en 18 uur uitgeoefend. Voorts blijft de uitoefening van bepaalde functies verboden. Bovendien worden geen uitkeringen toegekend voor elke zaterdag waarop de werkloze zijn activiteit uitoefent en een uitkering wordt afgetrokken voor elke zondag waarop hij zijn activiteiten uitoefent.

E. Arbeidsgeschikt zijn volgens de normen bepaald bij de wetgeving inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering

De arbeidsongeschikte werkloze (arbeidsongeschiktheid van meer dan 66%) kan van geen werkloosheidsuitkeringen genieten, maar moet zich tot zijn verzekeringsinstelling richten om ziekte- en invaliditeitsvergoedingen te verkrijgen.

F. Beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt

Om aan deze voorwaarde te voldoen, moet de werkloze ingeschreven zijn als werkzoekende en bereid zijn elke passende dienstbetrekking te aanvaarden. Hij mag voor zijn wedertewerkstelling geen voorwaarden stellen die, rekening houdend met de criteria van de passende dienstbetrekking, niet gerechtvaardigd zijn.

– Reglementaire bepalingen regelen wat er onder “passende dienstbetrekking” dient te worden verstaan. Bepalende criteria zijn voornamelijk de beroepsgeschiktheid van de werkzoekende, het voorgestelde loon, de duur van de dagelijkse afwezigheid uit de gewone verblijfplaats, nachtarbeid en de lichamelijke of mentale geschiktheid om een bepaalde dienstbetrekking te vervullen. Bijzondere regels worden bepaald voor grensarbeiders en artiesten.

Een werkloze die voor de hervatting van de arbeid zulkdanige voorwaarden stelt dat hij voor de algemene arbeidsmarkt onbeschikbaar wordt, wordt geacht niet bereid te zijn om elke passende dienstbetrekking te aanvaarden. Hetzelfde geldt voor de werkzoekende met vrijwillig deeltijdse betrekking die voor het hervatten van de arbeid zulkdanige voorwaarden stelt, dat hij voor de bijzondere deeltijdse arbeidsmarkt onbeschikbaar wordt.

– De inschrijving als “werkzoekende” is afhankelijk gesteld van voorwaarden en uitvoeringsmodaliteiten die verschillen naargelang het “volledig werklozen” of “tijdelijke werklozen” geldt. De “tijdelijke werkloze” is bijvoorbeeld van inschrijving als werkloze gedurende heel de duur van de tijdelijke werkloosheid vrijgesteld wanneer de werkgever een arbeidsregeling invoert die periodes van arbeidsonderbreking bevat die niet langer dan vier weken duren.

G. Zich regelmatig aanbieden op de werklozencontrole die door de gemeentebesturen onder toezicht van de werkloosheidsbureaus wordt ingericht

Zo zullen de gewone werklozen zich tweemaal per maand (in principe de 3e en de 26e) dienen aan te melden. Voor zekere categorieën gelden bijzondere maatregelen inzake controle. Oudere werklozen worden daarenboven van controle vrijgesteld.

De tijdelijke werklozen, namelijk degenen voor wie de uitvoering van de overeenkomst slechts geschorst is, moeten zich tijdens de duur van de schorsing niet bij de controle aanbieden.

- Effectief in België verblijven

Om uitkeringen te genieten, moet de werkloze zijn gewone verblijfplaats in België hebben en effectief in België verblijven.

- Vanaf de normale pensioengerechtigde leeftijd is er geen recht meer op werkloosheidsuitkeringen

Afdeling 5. Uitkeringen

A. Werkloosheidsuitkeringen

Werkloosheidsuitkeringen worden slechts voor de werkdagen toegekend. Aldus komen de zondagen en de gewone werkdagen waarop niet gewerkt wordt ingevolge de gewoonten in het beroep, de streek, de plaats of de onderneming niet in aanmerking. Voor de feestdagen voorziet de werkloosheidsreglementering in bijzondere regels (art. 46 KB 25.11.1991).

De basiswerkloosheidsuitkering wordt vastgesteld op 40% van het gemiddelde dagloon dat evenwel begrensd is op 65,7564 EUR bruto op 1 oktober 2004.

Gedurende het eerste jaar werkloosheid hebben alle werklozen overigens recht op een aanpassingsvergoeding van 15%.

Voor een werknemer met gezinslast wordt het basisbedrag tijdens de gehele werkloosheidsduur vermeerderd met een toeslag van 5% wegens verlies van zijn enige inkomen. Anderzijds geniet deze werknemer na afloop van het eerste werkloosheidsjaar van een toeslag van 15% wegens gezinslast.

Een alleenstaande werknemer geniet eveneens tijdens het eerste werkloosheidsjaar van de toeslag van 5% wegens verlies van enig inkomen. Na afloop van dit eerste jaar wordt deze aanvulling opgetrokken tot 10%.

Ten slotte blijft de werknemer die noch gezinslast, noch verlies van een enig inkomen, noch het statuut van alleenwonende kan bewijzen, als samenwonende na afloop van het eerste werkloosheidsjaar het basisbedrag genieten tijdens een periode van 3 maanden, verlengd met 3 maanden per jaar arbeid in loondienst. Na afloop van deze tweede periode heeft hij nog slechts recht op een maandelijkse forfaitaire uitkering (14,97 EUR per dag).

Oudere volledig werklozen die minstens 50 jaar oud zijn en 20 jaar arbeid in loondienst bewijzen, kunnen na 1 jaar volledige werkloosheid, indien zij geen conventioneel brugpensioen genieten of eraan verzaakt hebben, aanspraak maken op een anciënniteitstoeslag. De werknemers met gezinslast ontvangen dan de forfaitaire toeslag van 3,91 EUR per dag (op 1 oktober 2004). De alleenstaanden ontvangen een toeslag van 4,5% tot de leeftijd van 55 jaar en van 10% daarna. Wat de samenwonende werknemers betreft, bedraagt de toeslag die zij ontvangen 5%, toeslag die wordt opgetrokken tot 10% wanneer ze de leeftijd van 55 jaar bereiken, en tot 15% wanneer ze de leeftijd van 58 jaar bereiken.

B. Wachtuitkeringen

De jongeren die toegelaten worden tot de werkloosheid op basis van hun studies of een leertijd, ontvangen forfaitaire wachtuitkeringen waarvan de bedragen variëren met hun leeftijd en gezinstoestand.

C. Gezinsbijslag

Naast de eigenlijke werkloosheidsuitkeringen behoudt de werkloze zijn recht op kinderbijslag. Deze kinderbijslag wordt onder dezelfde voorwaarden en aan dezelfde bedragen toegekend als deze bepaald bij de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor werknemers. Hij wordt evenwel door het kinderbijslagfonds waarbij de werkloze het laatst ingevolge zijn arbeid als rechthebbende was ingeschreven, ofwel door de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers uitbetaald. Er wordt zelfs een verhoogd bedrag vanaf de 7e maand werkloosheid toegekend (zie deel over de kinderbijslag).

Afdeling 6. Uitbetalingen van de uitkeringen

De werkloze die de uitkeringen wenst te ontvangen, dient hiertoe een aanvraag in bij de uitbetalingsinstelling van zijn keuze. De uitbetalingsinstellingen zijn de instellingen die door de representatieve werknemersorganisaties met dit doel zijn opgericht en erkend door de Koning, ofwel de officiële Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen.

De beslissing tot toekenning van uitkeringen wordt genomen door de directeur van het werkloosheidsbureau van de RVA. Indien de directeur een beslissing tot toekenning treft, dan wordt deze ter kennis van de uitbetalingsinstelling gebracht, die vervolgens tot de uitbetaling mag overgaan. De werkloosheidsuitkeringen worden eenmaal per maand na vervallen termijn uitbetaald.

Afdeling 7. Uitsluitingen en sancties

De uitsluiting of de beperking van het voordeel van de uitkeringen is mogelijk in bepaalde gevallen, waarvan er enige hierna zijn opgesomd.

- een werknemer die door zijn eigen schuld of toedoen werkloos wordt, wordt voor een beperkte tijd van het recht op uitkeringen uitgesloten. Strengere regels zijn bepaald in geval van werkverlating, werkweigering en niet aanmelden bij de dienst voor arbeidsbemiddeling;

- een werknemer die uitkeringen verkregen heeft door het afleggen van onjuiste of onvolledige verklaringen, wordt eveneens voor een bepaalde tijd van het recht op uitkeringen uitgesloten;
- wanneer zijn werkloosheidsduur de gemiddelde werkloosheidsduur in het ambtsgebied van het werkloosheidsbureau waarvan hij afhangt vermenigvuldigd met 1,5 overschrijdt, rekening houdend met zijn leeftijdscategorie en zijn geslacht, kan het recht op uitkeringen van een werkloze van minder dan 50 jaar die als samenwonend beschouwd wordt, geschorst worden (1).
- een werkloze die in het kader van het actief zoekgedrag niet meewerkt aan de procedure kan geschorst worden.

Behalve de bovengenoemde administratieve sancties bestaan er eveneens strafsancties. Er worden immers correctionele straffen uitgevaardigd zowel voor de misdrijven die door de werkgever worden gepleegd (zoals bijvoorbeeld de weigering de vereiste documenten aan de werknemer af te leveren) als voor die welke door de werknemer zijn gepleegd (zoals bijvoorbeeld het bewust gebruik maken van onjuiste stukken met de bedoeling werkloosheidsuitkeringen te verkrijgen waarop hij geen aanspraak kan maken).

Afdeling 8. Het conventionele brugpensioen

Het statuut van conventioneel bruggepensioneerde wordt door de RVA toegekend aan werknemers die:

a) recht hebben op een aanvullende vergoeding op grond van een ontslag in het kader van ofwel de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 17 gesloten in de Nationale Arbeidsraad, welke 60 jaar voorziet als leeftijd, ofwel een collectieve arbeidsovereenkomst gesloten, hetzij op het vlak van het paritair comité, hetzij op ondernemingsvlak. Het bedrag van de aanvullende vergoeding is ten minste gelijk aan de helft van het verschil tussen het nettoreferteloon en de werkloosheidsuitkering. Dit loon is gelijk aan het op 3.096,06 EUR op 1 januari 2005 geplafonneerde brutomaandloon verminderd met de persoonlijke socialezekerheidsbijdrage en de bedrijfsvoorheffing;

b) recht hebben op het statuut van bruggepensioneerde op grond van het koninklijk besluit van 7 december 1992.

Om dit statuut te verkrijgen, moet worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

– de werknemer moet de brugpensioenleeftijd bereikt hebben. Als algemene regel geldt dat brugpensioen beneden de leeftijd van 58 jaar niet meer mogelijk is behoudens tijdelijke en strikt omschreven voorwaarden en behoudens voor de ondernemingen erkend als zijnde in moeilijkheden of in herstructurering en voor de instellingen met een goedgekeurd saneringsplan;
– de werknemer moet een zeker beroepsverleden in loondienst kunnen bewijzen. In geval van brugpensioen op 58 jaar is het vereiste aantal jaren loondienst gelijk aan 25 jaar. Naar gelang van de situatie, zal het vereiste aantal jaren loondienst lager liggen (20 jaar of 10 jaar in dezelfde activiteitssector in de 15 jaar voorafgaand aan de beëindiging van de arbeidsovereenkomst in geval van brugpensioen op 60 jaar of bij een erkenning als onderneming in moeilijkheden of in herstructurering) of hoger liggen bij vervroegd pensioen op 55 jaar of op 56 jaar (38 jaar of 33 jaar, waaronder 20 jaar ploegenarbeid met nachtprestaties voor de periode 2005-2006);

(1) De huidige procedure tot schorsing wegens langdurige werkloosheid zal geleidelijk verdwijnen uit de werkloosheidsreglementering, naarmate de nieuwe opvolgingsprocedure van de werklozen (actief zoekgedrag) in werking treedt. Concreet betekent dit dat de schorsing wegens langdurige werkloosheid wordt opgeheven:
- vanaf 1 juli 2004 voor de werklozen jonger dan 30 jaar;
- vanaf 1 juli 2005 voor de werklozen jonger dan 40 jaar;
- vanaf 1 juli 2006 voor de werklozen jonger dan 50 jaar.

– de CAO die in de aanvullende vergoeding voorziet, moet gesloten zijn voor een duur van maximaal 3 jaar. De opzeggingstermijn of de door de opzeggingsvergoeding gedekte periode van de ontslagen werknemer mag een einde nemen buiten de geldigheidsduur van de toepasselijke CAO voorzover de leeftijd waarin voorzien in de toepasselijke CAO bereikt wordt tijdens de geldigheidsduur van deze CAO.

Op het totaalbedrag van het brugpensioen (= werkloosheidsuitkering + aanvullende vergoeding) wordt:

– een inhouding van 3,5% berekend door de werkgever, ingehouden op het bedrag van de aanvullende vergoeding en gestort aan de Rijksdienst voor Pensioenen;
– een inhouding van 1 of 3% (naargelang van de ingangsdatum van het brugpensioen) berekend door de RVA en ingehouden op het bedrag van de werkloosheidsuitkering.

Deze inhoudingen kunnen niet tot gevolg hebben dat het bedrag van het brugpensioen lager is dan 1.340,61 EUR in geval van gezinslast en 1.112,99 EUR zonder gezinslast.

Om het statuut van een onderneming in moeilijkheden of in herstructurering te verkrijgen, moet de onderneming aan een van de criteria van artikel 9 van het KB van 7 december 1992 voldoen. De erkenning wordt toegekend door de minister van Werk die de periode bepaalt waarvoor de erkenning geldt en de betrokken onderneming kan machtigen tot verkorting van de opzegtermijn en tot verlaging van de brugpensioenleeftijd tot 52 jaar in geval van een erkenning als onderneming in moeilijkheden, en tot 52 of 55 jaar, naargelang van de situatie, in geval van een erkenning als onderneming in herstructurering. De minister kan, na advies van een evaluatiecommissie, de leeftijd verlagen tot 50 jaar.

De werkgever is verplicht de bruggepensioneerde werknemer te vervangen. Op deze algemene vervangingsplicht bestaan twee uitzonderingen: de bruggepensioneerde werknemer is 60 jaar of werkte in een onderneming erkend als zijnde in moeilijkheden of in herstructurering of in een instelling met goedgekeurd saneringsplan.

De werkgever kan een aanvraag tot vrijstelling van de vervangingsplicht indienen bij ofwel:

– de minister van Werk wegens een structurele vermindering van het personeelsbestand binnen de onderneming. De minister kan eveneens een vrijstelling van vervanging toekennen voor de lopende brugpensioenen aan de ondernemingen die voldoen aan de voorwaarden waarin voorzien voor de erkenning als onderneming in moeilijkheden of in herstructurering of in geval van sluiting van een onderneming;
– de directeur van het werkloosheidsbureau in afwezigheid van een geschikte vervanger op de arbeidsmarkt.

De werkgever moet de bruggepensioneerde werknemer vervangen door één of twee volledig uitkeringsgerechtigde werklozen die niet in de onderneming hebben gewerkt in de loop van de 6 maanden die hun indienstneming voorafgaan.

Het KB van 7 december 1992:

– stelt bepaalde categorieën van werknemers gelijk met volledig uitkeringsgerechtigde werklozen (vb. de jonge werknemers die zich in een wachtperiode bevinden en die alle voorwaarden vervullen om gerechtigd te worden op werkloosheidsuitkeringen);
– bepaalt de categorieën van werknemers die, in afwijking van de algemene regel, in de onderneming mogen hebben gewerkt in de loop van de 6 maanden die hun indienstneming voorafgaan (vb. de deeltijdse werknemers met behoud van rechten die een inkomensgarantie-uitkering genieten);
– legt een termijn op waarin de vervanging moet plaatsvinden en bepaalt de duur van de vervanging op 36 maanden;
– bepaalt de forfaitaire compensatoire vergoeding die door de directeur van het werkloosheidsbureau wordt opgelegd aan de werkgever die zijn vervangingsplicht niet naleeft.

De werknemer vraagt het brugpensioen aan bij zijn uitbetalingsinstelling (vakbond of HVW) door middel van een formulier C4-brugpensioen, waarop de werkgever de noodzakelijke gegevens vermeldt, en een formulier C17, waarop de werkgever het bedrag van de aanvullende vergoeding vermeldt.

De bruggepensioneerden behouden hun statuut van werkloze en alle bepalingen betreffende de gewone werkloosheid zijn op hen van toepassing, met uitzondering van die waarvan de toepassing uitdrukkelijk in hun voordeel is opgeheven. Met name:

– ze ontvangen werkloosheidsuitkeringen ten bedrage van 60% van het laatste loon, dat vanaf 1 oktober 2004 geplafonneerd is op 1.709,67 EUR per maand, ongeacht de gezinstoestand;
– ze zijn vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende en van de beschikbaarheid op de arbeidsmarkt;
– ze zijn volledig vrijgesteld van stempelcontrole;
– ze hebben de mogelijkheid te kiezen voor de brugpensioenregeling in geval van arbeidsongeschiktheid;
– ze worden niet geviseerd door de bepalingen betreffende de langdurige werkloosheid;
– de “nieuwe” bruggepensioneerden (= opzeg betekend na 30 december 1992 en in brugpensioen na 31 december 1992) zijn, wat betreft de uitoefening van een beroepsactiviteit, onderworpen aan de regelen van de gewone werkloosheidsreglementering.

De andere bruggepensioneerden kunnen nog een bezoldigde activiteit uitoefenen binnen dezelfde perken als de gepensioneerden op voorwaarde dat die activiteit niet wordt uitgeoefend bij hun vroegere werkgever (behalve in het kader van de opleiding van jongeren na toestemming van de minister van Tewerkstelling en Arbeid).

Op 1 januari 2005 bevonden zich 109.121 mensen in deze regeling, waaronder 91.583 mannen en 17.538 vrouwen.

Afdeling 9. Het halftijdse brugpensioen

Het statuut van halftijds bruggepensioneerde wordt door de RVA toegekend aan de werknemers die:

a) recht hebben op een aanvullende vergoeding wegens de halvering van hun arbeidsprestaties in het kader van CAO nr. 55 gesloten in de Nationale Arbeidsraad. CAO nr. 55 is een kaderovereenkomst. Het recht op een aanvullende vergoeding moet dus gesteund zijn op een collectieve arbeidsovereenkomst gesloten overeenkomstig CAO nr. 55 in een paritair comité of in een onderneming. In afwijking op het voorgaande is echter voor de periode 2005-2006 bepaald dat alle ondernemingen 58 jaar als leeftijd voor halftijds brugpensioen kunnen gebruiken zonder dat hiervoor het sluiten van een CAO op het vlak van de sector of de onderneming vereist is. Het bedrag van de aanvullende vergoeding is gelijk aan het te waarborgen inkomen (= het bedrag van het conventionele brugpensioen verhoogd met de helft van het verschil tussen het voltijdse nettoreferteloon en het bedrag van het conventionele brugpensioen) verminderd met het halve nettoreferteloon (= de helft van het brutorefertemaandloon, begrensd op 1.514,71 EUR op 1 oktober 2004, verminderd met de persoonlijke socialezekerheidsbijdrage en de bedrijfsvoorheffing) en de werkloosheidsuitkering;

b) recht hebben op het statuut van halftijds bruggepensioneerde op grond van het koninklijk besluit van 30 juli 1994. Om dit statuut te verkrijgen, moet worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

– de werknemer moet de vereiste leeftijd bereikt hebben. De op het niveau van de paritaire comités gesloten overeenkomsten kunnen de halftijdse brugpensioenleeftijd bepalen op 2 jaar minder dan de toepasselijke leeftijd in het kader van voltijds brugpensioen. De leeftijd zal 58 jaar zijn wanneer er geen sectoraal regime van voltijds brugpensioen bestaat.

De op ondernemingsvlak gesloten overeenkomsten kunnen de halftijdse brugpensioenleeftijd bepalen op 1 jaar minder dan de leeftijd toepasselijk in de onderneming voor het voltijdse brugpensioen. De leeftijd zal 59 jaar zijn wanneer er geen sectorale of ondernemingsregeling inzake voltijds brugpensioen bestaat. In geen geval mag de leeftijd lager zijn dan 55 jaar.

In het kader van de tewerkstellingsmaatregelen kunnen vanaf 2005 tot en met 2006 de ondernemings- en sectorale CAO's een stelsel van halftijds brugpensioen invoeren vanaf de leeftijd van 55 jaar.

– de werknemer moet een ononderbroken voltijdse anciënniteit bewijzen van 12 maanden in dienst van dezelfde werkgever evenals een beroepsverleden van 25 jaar in loondienst;
– de CAO die in de aanvullende vergoeding voorziet, moet gesloten worden voor een duur die die van de toepasselijke CAO inzake voltijds brugpensioen niet mag overschrijden. Wanneer er op sectoraal of ondernemingsvlak geen voltijdse brugpensioenregeling bestaat, moet de CAO inzake halftijds brugpensioen gesloten worden voor een duur van maximaal 3 jaar. Wanneer de onderneming of de sector, in het kader van de tewerkstellingsmaatregelen, de mogelijkheid tot het sluiten van een CAO op 55 jaar wil gebruiken, kan die maximaal gesloten worden voor de periode van 1 januari 2005 tot en met 31 december 2006;

– een schriftelijk akkoord met betrekking tot de vermindering van de arbeidsprestaties moet gesloten worden tussen de werkgever en de werknemer;
– op het ogenblik van de vermindering van de arbeidsprestaties moet de werknemer voltijds aan het werk zijn.

Op het totaalbedrag van het halftijdse brugpensioen (= werkloosheidsuitkering + aanvullende vergoeding) gebeuren de inhoudingen van 3,5 en 1% op dezelfde wijze als bij voltijds brugpensioen, met dien verstande dat de inhoudingen niet tot gevolg kunnen hebben dat het halftijdse brugpensioen lager is dan 670,31 EUR in geval van gezinslast en 556,50 EUR zonder gezinslast.

De werkgever is verplicht de halftijdse bruggepensioneerde te vervangen. Terzake kan worden verwezen naar het voltijdse brugpensioen met dien verstande dat er geen automatische vrijstelling van vervangingsplicht van de halftijdse bruggepensioneerde bestaat in geval van een erkenning als onderneming in moeilijkheden of in herstructurering en dat de vervangingsplicht bestaat voor de volledige duur van het halftijdse brugpensioen.

Een voltijdse werknemer die met halftijds brugpensioen gaat, dient zijn aanvraag in met het formulier C4-halftijds brugpensioen en het formulier C17, waarop de werkgever de nodige gegevens aanbrengt.

De halftijdse bruggepensioneerden genieten van een forfaitaire werkloosheidsuitkering gelijk aan 12,97 EUR per dag (vanaf 01.10.2004) en verkrijgen dus het statuut van werkloze in die zin dat alle bepalingen met betrekking tot gewone werkloosheid op hen van toepassing zijn met uitzondering van de bepalingen die uitdrukkelijk uitgesloten worden, namelijk:

– zij zijn vrijgesteld van inschrijving als werkzoekende en van de beschikbaarheid op de arbeidsmarkt;
– zij zijn vrijgesteld van stempelcontrole;
– zij blijven van werkloosheidsuitkeringen en de aanvullende vergoeding genieten gedurende de eerste maand van arbeidsongeschiktheid die geheel of gedeeltelijk door gewaarborgd loon gedekt wordt.

De halftijdse bruggepensioneerde werknemers zijn, wat betreft de uitoefening van beroepsactiviteiten andere dan de verminderde prestaties in het kader van het halftijdse brugpensioen, onderworpen aan de regels van de gewone werkloosheidsreglementering.

Op 1 januari 2005 bevonden zich 864 mensen in deze regeling, waaronder 687 mannen en 177 vrouwen.

In geval van ontslag zal de werknemer worden gelijkgesteld met de werknemer die een voltijdse dienstbetrekking verloren heeft en een werkloosheidsuitkering ontvangt gelijk aan die welke hij zou ontvangen indien hij zijn prestaties niet had verminderd.

In geval van overgang van het halftijdse naar het voltijdse brugpensioen moet de werknemer de vereiste brugpensioenleeftijd hebben bereikt op het ogenblik van de opzeg.

Indien dit niet het geval is, kan de opzegtermijn pas ten vroegste ingaan vanaf de eerste dag van de maand volgend op die waarin de vereiste leeftijd wordt bereikt (dit in tegenstelling tot het "voltijdse" brugpensioen, waar het volstaat dat de vereiste leeftijd wordt bereikt op het einde van de opzegtermijn).

De opzegtermijn kan worden ingekort, in onderling schriftelijk akkoord tussen werkgever en werknemer, tot 3 of 6 maanden (naargelang de werknemer respectievelijk minder dan 5 jaar dan wel 5 jaar of meer dienst heeft bij de onderneming).

II. Tewerkstelling en bevordering van de werkgelegenheid

Krachtens de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de bijzondere wet van 8 augustus 1988, de bijzondere wet van 20 juli 1993 en de bijzondere wet van 13 juli 2001, zijn de Gewesten bevoegd inzake programma's tot tewerkstelling van niet-werkende werkzoekenden, met uitzondering van de programma's tot wedertewerkstelling in de administraties en diensten van de federale overheid of die welke onder haar voogdij staan.

De federale overheid is niettemin bevoegd gebleven voor wat de sociale zekerheid en het arbeidsrecht betreft, en ontwikkelt in dat kader initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van de werkgelegenheid en het vergemakkelijken van de inschakeling in het beroepsleven. Zo hebben verscheidene federale maatregelen tot doel de aanwerving van werkzoekenden uit de doelgroepen te bevorderen middels een vermindering van de sociale lasten en, in voorkomend geval, een activering van de uitkeringen. Ook andere doelstellingen, zoals het aan het werk houden van bepaalde categorieën werknemers (in het bijzonder de oudere werknemers) en de bevordering van de begeleiding van de werklozen bij het zoeken naar werk, worden nagestreefd.

Afdeling 1. Vermindering van de bijdragen van sociale zekerheid

A. Harmonisering van de regelingen van vermindering van sociale bijdragen

Sinds de jaren tachtig werd een reeks maatregelen ontwikkeld die tot doel hebben een groter aantal personen aan het werk te helpen door het verminderen van de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid.
De opstapeling van de verschillende maatregelen heeft tot een zodanige complexiteit geleid, dat de doeltreffendheid ervan in het gedrang kwam. Daarom heeft de programmawet (I) van 24 december 2002 een harmonisering en een vereenvoudiging van een aantal verminderingen van werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid ingesteld door ze onder te brengen in één overkoepelende werkgeversbijdragevermindering. Deze overkoepelende vermindering bestaat uit twee delen: enerzijds, een algemene bijdragevermindering die varieert volgens het referteloon van de werknemer en anderzijds, maximaal één doelgroepvermindering die recht geeft op een forfaitair verminderingsbedrag en die afhankelijk is van bepaalde criteria waaraan de werkgever en/of de werknemer moeten voldoen.

Daarenboven houdt de harmonisering in dat al deze verminderingen worden berekend op dezelfde basisbijdragen en dat de berekening telkens gebeurt per tewerkstelling. De totale vermindering kan nooit meer bedragen dan de voor de werknemer verschuldigde basisbijdragen voor sociale zekerheid. Bovendien moet de werknemer tijdens het betreffende kwartaal minimum 27,5% van de volledige kwartaalprestaties leveren om het recht op de vermindering te openen; deze minimumdrempel is echter niet van toepassing op de werknemers die met een minstens halftijdse arbeidsovereenkomst worden tewerkgesteld.

1. Structurele vermindering

Alle werkgevers die werknemers tewerkstellen die onderworpen zijn aan het geheel van socialezekerheidsregelingen, komen in aanmerking voor deze vermindering. Omdat de statutaire en de meeste contractuele personeelsleden van de openbare sector niet aan dit criterium voldoen, komen zijn niet voor deze vermindering in aanmerking; voor de privé-sector is dit onder andere ook het geval voor dienstboden, voor jongeren tot 31 december van het jaar waarin ze de leeftijd van 18 jaar bereiken, voor de betaalde sportbeoefenaars, voor de gelegenheidswerknemers in de sector van de land- en de tuinbouw alsmede voor de gelegenheidswerknemers die op piekdagen tewerkgesteld zijn in de horeca, voor de geneesheren in opleiding tot specialist en voor de onthaalouders.

De structurele vermindering neemt de vorm aan van een vast bedrag van 400 EUR per kwartaal. Teneinde de aanwerving te stimuleren in laag betaalde functies (minder dan 5.870,71 EUR), wordt het forfaitaire bedrag vermeerderd met een lagelonencomplement, dat verhoogt naarmate de lonen lager zijn. Om daarenboven de zware werkgeverslasten voor de functies in de hogere loonschaal te compenseren (meer dan 12.000 EUR), wordt een op hetzelfde principe steunende complementaire vermindering voorzien: hoe hoger het loon, des te groter de toelage.

In tegenstelling tot het lagelonen- en hogelonencomplement, is de basisvermindering van 400 EUR niet van toepassing op de werkgevers van de non-profitsector die tot het toepassingsgebied van de sociale Maribel horen.

Niet elke werknemer levert volledige prestaties in alle kwartalen (de werknemer begint te werken of gaat uit dienst in de loop van een kwartaal), deeltijdse arbeid, tijdelijke werkloosheid, enz. Voor deze werknemers is het bedrag van de vermindering verhoudingsgewijs. Er wordt niettemin rekening gehouden met de zogenaamde regel van 80%, volgens dewelke de werknemer die 4/5 presteert van wat overeenstemt met een volledige voltijdse prestatie, het recht opent op het volledige verminderingsbedrag.

2. Verminderingen voor doelgroepen

Naargelang van de voorwaarden waaraan de werkgever en de werknemer voldoen, geven de doelgroepverminderingen recht op een vermindering van 1.000 EUR of van 400 EUR per kwartaal tijdens een bepaalde periode. Deze bedragen zijn toepasselijk wanneer de werknemer volledig voltijdse prestaties heeft geleverd gedurende een volledig kwartaal. Indien de werknemer niet gedurende een volledig kwartaal heeft gewerkt, worden dezelfde regels toegepast als die die gelden voor de structurele vermindering. De verminderingen voor doelgroepen komen boven op de structurele vermindering: ze kunnen echter niet onderling worden gecombineerd.

2.1. De langdurig werkzoekenden

a) Algemene categorie

Deze vermindering “voor doelgroepen” wordt tijdens een zeker aantal kwartalen toegekend aan werkgevers die werknemers aanwerven die voldoen aan bepaalde voorwaarden.

Alle werkgevers uit de overheidssector en uit de privé-sector komen voor de vermindering in aanmerking. Zijn evenwel uitgesloten:
- het Rijk (daarin begrepen de rechterlijke macht, de Raad van State, het leger en de Federale politie);
- de Gemeenschappen en Gewesten;
- de instellingen van openbaar nut en de openbare instellingen die van de hierboven vernoemde overheden afhangen.

Komen voor de overheidssector wel in aanmerking voor de vermindering:
- de openbare kredietinstellingen;
- de autonome overheidsbedrijven;
- de openbare maatschappijen voor personenvervoer;
- de openbare instellingen, voor het personeel dat ze in dienst nemen als uitzendkracht om het ter beschikking te stellen van gebruikers met het oog op het uitvoeren van tijdelijke arbeid, conform de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers;
- de polders, de wateringen en de kerkfabrieken.

De aangeworven werknemer moet als niet-werkende werkzoekende ingeschreven zijn bij een gewestelijke dienst voor arbeidsvoorziening. Naargelang van de leeftijd en de werkloosheidsduur op het ogenblik van indiensttreding kan de werkgever voor een bepaald aantal kwartalen genieten van een vermindering van 1.000 EUR of van 400 EUR.

Leeftijd	Periode als werkzoekende (6 dagen per week)	Forfait (in EUR) en duur (kwartalen) (1)
Minder dan 45 jaar oud	312 dagen in 18 maanden 624 dagen in 36 maanden 936 dagen in 54 maanden 1560 dagen in 90 maanden	1000 (5) 1000 (9) 1000 (9) en 400 (4) 1000 (9) en 400 (12)
Ten minste 45 jaar oud	156 dagen in 9 maanden 312 dagen in 18 maanden 468 dagen in 27 maanden	1000 (5) en 400 (16) 1000 (21) 1000 (21)

(1) Het eerste kwartaal is telkens het kwartaal van de indiensttreding

Op voorwaarde dat de werknemer aan bepaalde voorwaarden voldoet, kan hij genieten van een door de RVA betaalde werkuitkering in het kader van het ACTIVA-plan (zie hieronder). Het bedrag en de duur van die uitkering variëren naargelang van de leeftijd van de werknemer en de duur van zijn inschrijving als werkzoekende. De werkgever mag het bedrag van deze uitkering aftrekken van het netto te betalen loon. Een vergelijkbaar activeringssysteem is voorzien voor de personen die het recht op maatschappelijke integratie of op financiële maatschappelijke hulp genieten.

b) De doorstromingsprogramma's

Deze vermindering betreft de werknemers die in het kader van een doorstromingsprogramma zijn aangeworven.

In het kader van de doorstromingsprogramma's kunnen werknemers worden aangeworven door: de Staat, de Gewesten, de Gemeenschappen en de instellingen van openbaar nut die ervan afhangen, alsmede de verenigingen zonder winstoogmerk en andere niet-commerciële verenigingen.

De aangeworven werknemer moet als niet-werkende werkzoekende ingeschreven zijn bij een gewestelijke dienst voor arbeidsvoorziening. Daarenboven moet hij ofwel recht hebben op werkloosheids- of wachtuitkeringen, ofwel van het recht op maatschappelijke integratie of op financiële maatschappelijke hulp genieten.

Naargelang van de leeftijd van de werknemer en de uitkeringsgerechtigde periode kan de werkgever van de volgende verminderingen genieten:

Leeftijd	Uitkeringsgerechtigde periode	Forfait (EUR) en duur (kwartalen) (1)
Minder dan 45 jaar oud	Jonger dan 25 en 9 maanden wacht- of werkloosheidsuitkeringen / maatschappelijke integratie of financiële maatschappelijke hulp (+ geen diploma, attest of getuigschrift van hoger secundair onderwijs)	1000 (5) en 400 (4)
	12 maanden wachtuitkeringen / maatschappelijke integratie of financiële maatschappelijke hulp	1000 (5) en 400 (4)
	24 maanden werkloosheidsuitkeringen / maatschappelijke integratie of financiële maatschappelijke hulp	1000 (9)
Ten minste 45 jaar oud	12 maanden wachtuitkeringen / maatschappelijjke integratie of financiële maatschappelijke hulp	1000 (5) en 400 (8)
	24 maanden werkloosheidsuitkeringen / maatschappelijke integratie of financiële maatschappelijke hulp	1000 (13)

(1) Het eerste kwartaal is telkens het kwartaal van de indiensttreding.

Op voorwaarde dat de werknemer aan bepaalde vereisten voldoet, kan hij van een door de RVA betaalde integratie-uitkering genieten gedurende een periode van 24 of 36 maanden. De werkgever mag het bedrag van deze uitkering van het netto te betalen loon aftrekken. Een vergelijkbaar activeringssysteem is voorzien voor personen die genieten van het recht op maatschappelijke integratie of op financiële maatschappelijke hulp.

c) Sociale inschakelingseconomie (SINE)

De door deze maatregel beoogde personen zijn laaggeschoolde werknemers (die geen diploma of getuigschrift van het hoger secundair onderwijs) bezitten, die gedurende een lange periode uitkeringen hebben ontvangen als volledig werkloze of gerechtigde op maatschappelijke integratie of financiële maatschappelijke hulp.

In het kader van de SINE-maatregel kunnen werknemers aangeworven worden door:
- beschutte werkplaatsen en sociale werkplaatsen;
- inschakelingsbedrijven;
- werkgevers die inzake sociale-inschakelingseconomie initiatieven organiseren;
- agentschappen voor sociale huisvesting en sociale verhuurkantoren (Waals Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest);
- sociale verhuurkantoren (Vlaamse Gemeenschap);
- openbare vastgoedmaatschappijen (Brussels Hoofdstedelijk Gewest);

- sociale huisvestingsmaatschappijen (Vlaamse Gemeenschap);
- openbare huisvestingsmaatschappijen (Waals Gewest);
- invoegbedrijven en -afdelingen (Vlaamse Gemeenschap);
- vennootschappen met een sociaal oogmerk;
- de plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen;
- de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Naargelang van de leeftijd van de werknemer et de uitkeringsgerechtigde periode kan de werkgever van de volgende verminderingen genieten:

Leeftijd	Statuut op het ogenblik van indiensttreding	Uitkeringsgerechtigde periode (6 dagen per week)	Forfait (EUR) en duur (kwartalen) (1)
Minder dan 45 jaar oud	Uitkeringsgerechtigde	312 dagen in 18 maanden 624 dagen in 36 maanden	1000 (11) 1000 (21)
	Rechthebbende op maatschappelijke integratie of op financiële maatschappelijke hulp	156 dagen in 9 maanden 312 dagen in 18 maanden	1000 (11) 1000 (21)
Ten minste 45 jaar oud	Uitkeringsgerechtigde werkloze of rechthebbende op maatschappelijke integratie of op financiële maatschappelijke hulp	156 dagen in 9 maanden	1000 (onbeperkt)

(1) Het eerste kwartaal is telkens het kwartaal van indiensttreding.

Tijdens de hele duur van vermindering van de bijdragen geniet de werkgever ook van een financiële tussenkomst van de RVA in het loon van de werknemer (herinschakelingsuitkering). Een vergelijkbaar activeringssysteem is voorzien voor de personen die genieten van het recht op maatschappelijke integratie of op financiële maatschappelijke hulp.

2.2. De jongeren

Zowel de werkgevers van de openbare sector als die van de privé-sector komen in aanmerking voor deze doelgroepvermindering en dit ongeacht het aantal tewerkgestelde werknemers. Om de vermindering te genieten voor de doelgroep ‘‘jonge werknemers’’ moeten zij voldoen aan de verplichting in verband met de startbaanovereenkomst. Deze verplichting impliceert dat de ondernemingen met ten minste 50 werknemers 3% jonge werknemers moeten tewerkstellen. Voor de overheid en de organisaties van de non-profitsector, is de norm vastgesteld op 1,5%. Aan kleine ondernemingen en ondernemingen die een sectoriële vrijstelling hebben verkregen, wordt geen minimumaantal jongeren opgelegd.
Om te weten of een onderneming ten minste 50 werknemers tewerkstelt, wordt rekening gehouden met het tewerkgestelde personeel op 30 juni van het voorafgaande jaar. Het aantal aan te werven jongeren om de norm te halen wordt bepaald volgens het gemiddelde aantal voltijdse equivalenten tijdens het tweede kwartaal van het afgelopen jaar. In deze berekening tellen allochtonen en gehandicapten dubbel.

Wat de werknemers betreft, dient een onderscheid gemaakt te worden tussen twee categorieën:
- categorie 1: de jongeren tot 31 december van het jaar waarin zij 18 jaar worden (minderjarigen);
- categorie 2: de jongeren vanaf 1 januari van het jaar waarin zij 19 jaar worden tot de laatste dag van het kwartaal waarin zij de leeftijd van 26 jaar bereiken.

Voor de jongeren van categorie 1 (minderjarigen) dient aan geen bijkomende voorwaarden te worden voldaan om het recht op vermindering te openen.
Voor de jongeren van categorie 2 dient de werknemer ingeschreven te zijn als werkzoekende op de dag voor zijn indiensttreding, te worden tewerkgesteld in het kader van een startbaanovereenkomst en laag gekwalificeerd te zijn (ten hoogste een diploma van het lager secundair onderwijs op zak hebben).
Bij de tewerkstelling van jongeren van categorie 1 krijgt de werkgever een vermindering van 1.000 EUR per kwartaal per jonge werknemer die hij aanwerft, tot in het 4e kwartaal van het kalenderjaar waarin de werknemer 18 jaar oud wordt.
Bij de tewerkstelling van jongeren van categorie 2 is de vermindering gelijk aan 1.000 EUR per kwartaal tijdens de eerste acht kwartalen die volgen op de aanwerving van de werknemer, en aan 400 EUR per kwartaal tot in het kwartaal waarin hij 26 jaar oud wordt.

2.3. Oudere werknemers

Al de werkgevers die werknemers tewerkstellen die onderworpen zijn aan het geheel van de regelingen voor sociale zekerheid, komen in aanmerking voor deze vermindering.

Om recht te hebben op de vermindering, moet de werknemer:
- onderworpen zijn aan al de regelingen voor sociale zekerheid;
- ten minste 57 jaar oud zijn op de laatste dag van het kwartaal voor hetwelk de vermindering wordt aangevraagd;
- geen recht openen op de vermindering sociale Maribel en niet worden tewerkgesteld in een beschutte werkplaats.

De werkgever krijgt een vermindering van 400 EUR per kwartaal voor heel de duur van tewerkstelling van de werknemer.

2.4. De eerste aanwervingen

Deze vermindering is voorbehouden aan de werkgevers die voor het eerst personeel tewerkstellen of die tijdens de aan de indienstneming voorafgaande periode van 4 opeenvolgende kwartalen hetzij geen personeel in dienst hadden, hetzij gelijktijdig een of twee werknemers tewerkstelden.

Gedurende de periode van twintig kwartalen die volgt op de aanwerving van een eerste, tweede of derde werknemer, kan de werkgever een aantal kwartalen lang deze doelgroepvermindering genieten. De vermindering voor een eerste werknemer is gelijk aan 1.000 EUR gedurende 5 kwartalen en aan 400 EUR gedurende de 8 volgende kwartalen (+ een tussenkomst in de kosten van sociaal secretariaat ten bedrage van 36,45 EUR per kwartaal). De vermindering die wordt toegepast op de tweede werknemer is gelijk aan 400 EUR gedurende 13 kwartalen, terwijl de derde werknemer recht geeft op een vermindering van 400 EUR tijdens 9 kwartalen. De werkgever kan zelf de werknemer en de kwartalen kiezen waarop de vermindering van toepassing is en zodoende de vermindering optimaliseren door ze toe te passen in de kwartalen waarin hij de meeste bijdragen verschuldigd is.

De werknemer dient geen enkele specifieke voorwaarde te vervullen vóór zijn aanwerving.

2.5. Collectieve arbeidsduurvermindering en vierdagenweek

Deze vermindering wordt toegepast op de werkgevers die in het toepassingsveld vallen van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités of van de wet van 21 maart 1991 houdende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven. Samengevat gaat het over werkgevers van de privé-sector en over autonome overheidsbedrijven.

Deze doelgroepvermindering is bestemd voor de voltijdse werknemers die voor onbepaalde tijd overgegaan zijn naar ofwel een effectieve vermindering van de gemiddelde wekelijkse arbeidsduur van ten minste een vol arbeidsuur onder de 38 uur per week, ofwel een vierdagenweek, ofwel een combinatie van beide. Deeltijdse werknemers van wie het loon moet worden aangepast wegens de invoering van de arbeidsduurvermindering, komen eveneens in aanmerking.

De werkgever kan aanspraak maken op een forfaitaire vermindering van 400 EUR per kwartaal vanaf het kwartaal dat volgt op dat waarin de arbeidsduurvermindering wordt ingesteld, en dit voor een periode die langer wordt naarmate de arbeidsduur vermindert: gedurende 8 kwartalen in geval van overgang naar een wekelijkse arbeidsduur van 37 uur of minder, gedurende 12 kwartalen bij de instelling van een wekelijkse arbeidsduur van 36 uur of minder en gedurende 16 kwartalen wanneer wordt geopteerd voor een wekelijkse arbeidsduur van 35 uur of minder.

De werkgevers die, zonder de arbeidsduur te verminderen, het stelsel van de vierdagenweek invoeren, hebben recht op een forfaitaire vermindering van 400 EUR gedurende 4 kwartalen.

Indien gedurende éénzelfde kwartaal, een werknemer simultaan het recht opent op de vermindering wegens een arbeidsduurvermindering en op de vermindering wegens invoering van de vierdagenweek, wordt de doelgroepvermindering voor dat kwartaal op 1.000 EUR gebracht.

2.6. Herstructurering

In het kader van de maatregelen ter ondersteuning van ingevolge een herstructurering ontslagen werknemers, werd een nieuwe doelgroepvermindering gecreëerd waarbij een bijdragevermindering wordt toegekend aan de werkgever die een werknemer aanwerft die door een onderneming in herstructurering werd ontslagen en ingeschreven is bij een tewerkstellingscel.

Iedere werkgever kan voor deze vermindering in aanmerking komen met uitzondering van de onderneming in herstructurering zelf of een onderneming die behoort tot dezelfde groep als de onderneming in herstructurering.

De werkgever geniet voor de aangeworven werknemer een doelgroepvermindering van 400 EUR gedurende maximum 3 kwartalen.

Wetgeving:

- Programmawet van 24 december 2002 (I) (B.S. van 31 december 2002), gewijzigd door de wet van 1 april 2003 (B.S. van 16 mei 2003), van 8 april 2003 (B.S. van 17 april 2003) van 22 december 2003 (B.S. van 31 december 2003), van 9 juli 2004 (B.S. van 15 juli 2004) en van 27 december 2004 (B.S. van 31 december 2004).
- KB van 16 mei 2003 tot uitvoering van Hoofdstuk 7 van Titel IV van de programmawet van 24 december 2002 (I), betreffende de harmonisering en vereenvoudiging van de regelingen inzake verminderingen van de socialezekerheidsbijdragen (B.S. van 6 juni 2003), gewijzigd door het KB van 21 januari 2004 (B.S. van 3 februari 2004) en het KB van 16 juli 2004 (B.S. van 6 augustus 2004).

B. Het ACTIVA-plan

Deze actveringsmaatregel van uitkeringen en vermindering van werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid heeft als doel de werkgelegenheid in het algemeen te bevorderen en die van de oudere werknemers, in het bijzonder.

Al de werkgevers van de privé-sector kunnen een beroep doen op deze maatregel. Sommige werkgevers uit de openbare sector kunnen er ook van genieten bij aanwerving van contractuele werknemers. Dit is namelijk het geval met de autonome overheidsbedrijven, de openbare kredietinstellingen, de openbare maatschappijen voor personenvervoer en de openbare uitzendbureaus, de polders, de wateringen en de kerkfabrieken. De voordelen van dit plan kunnen ook worden toegekend voor het aanwerven van contractueel personeel voor de provinciën, de gemeenten en de OCMW's alsmede van contractueel onderhouds-, administratief en ondersteunend personeel van de onderwijsinstellingen.

De werkgever moet de werknemer in dienst nemen met een voltijdse of een deeltijdse arbeidsovereenkomst.

Specifieke regelingen van vermindering van de werkgeversbijdragen en van activering zijn toepasbaar op de werknemers die het slachtoffer zijn van de sluiting van een onderneming of voor de indienstneming in het kader van het plaatselijke preventie- en veiligheidsbeleid. Er bestaat ook een specifieke regeling voor werknemers die gewoonlijk verblijven in gemeenten met een hoog werkloosheids- of armoedecijfer.

1. Vermindering van de werkgeversbijdragen

Behalve van de structurele vermindering kan de werkgever eveneens, op voorwaarde dat hij aan bepaalde voorwaarden voldoet, één enkele doelgroepvermindering genieten.

Voor wat betreft de doelgroep langdurig werkzoekenden, voorziet het "Activaplan" in de toekenning van verminderingen van de werkgeversbijdragen naargelang van de leeftijdsklasse en de duur van de inschrijving als werkzoekende (zie hierboven "A. Harmonisering van de regelingen voor vermindering van de socialezekerheidsbijdragen – 2. Verminderingen voor doelgroepen – 2.1. langdurig werkzoekenden – a) Algemene categorie").

2. Activering van de werkloosheidsbijdragen (werkuitkering)

De werkzoekende die op het ogenblik van de aanwerving uitkeringsgerechtigd volledig werkloos was, kan het recht openen op een activering van de werkloosheidsuitkeringen (werkuitkering genaamd). Sommige categorieën van werknemers worden gelijkgesteld met uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, zelfs indien zij geen werkloosheidsuitkeringen ontvingen. Het gaat om werknemers die wegens werkloosheid van lange duur geschorst werden, om herintreders, om ex-zelfstandigen en om jongeren die geen studies hebben voltooid die het recht openen op wachtuitkeringen. Het bedrag van de werkuitkering is gelijk aan 500 EUR per maand voor een werknemer die voltijds werkt en wordt voor een deeltijdse tewerkstelling verhoudingsgewijs vastgesteld. De toekenningsduur van de werkuitkering verschilt volgens de leeftijd van de werkzoekende en volgens de duur van de inschrijving als werkzoekende.

Leeftijd van de werknemer	Inschrijvingsduur als werkzoekende	Werkuitkering Bedrag en duur
< 45 jaar	24 maanden in 36 kalendermaanden	In de loop van de maand van aanwerving en de 15 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)
< 45 jaar	36 maanden in 54 kalendermaanden	In de loop van de maand van aanwerving en de 23 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)
< 45 jaar	60 maanden in 90 kalendermaanden	In de loop van de maand van aanwerving en de 29 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)
Ten minste 45 jaar oud	18 maanden in 27 kalendermaanden	In de loop van de maand van aanwerving en de 29 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)

3. Activering van de sociale uitkering

Het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn draagt bij in de loonkost bij de aanwerving van een werkzoekende die:

- recht heeft op maatschappelijke integratie in de vorm van een tewerkstelling en/of van een leefloon;
- recht heeft op financiële maatschappelijke hulp, geen Belgische nationaliteit heeft en ingeschreven is in het Register van vreemdelingen en geen aanspraak kan maken op maatschappelijke integratie omwille van zijn nationaliteit.

Het bedrag van de financiële tussenkomst van het OCMW is gelijk aan 500 EUR per maand voor een voltijdse werknemer en wordt voor een deeltijdse tewerkstelling verhoudingsgewijs vastgesteld. De toekenningsduur van de tussenkomst verschilt volgens de leeftijd van de werkzoekende en volgens de duur van de inschrijvingsperiode als werkzoekende.

Leeftijd van de werknemer	Duur van de inschrijving als werkzoekende	Financiële tussenkomst van het OCMW Bedrag en duur
Jonger dan 25		In de loop van de maand van aanwerving en de 23 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)
Ten minste 25 jaar oud en jonger dan 45	24 maanden in 36 kalendermaanden	In de loop van de maand van aanwerving en de 15 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)
Ten minste 25 jaar oud en jonger dan 45	36 maanden in 54 kalendermaanden	In de loop van de maand van aanwerving en de 23 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)

Ten minste 25 jaar oud en jonger dan 45	60 maanden in 90 kalendermaanden	In de loop van de maand van aanwerving en de 29 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)
Ten minste 45 jaar oud	18 maanden in 27 kalendermaanden	In de loop van de maand van aanwerving en de 29 daaropvolgende maanden, 500 EUR indien voltijds (en pro rata indien deeltijds)

Wetgeving*:*

- Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, inzonderheid art. 7, meermaals gewijzigd;
- KB van 19 december 2001 tot bevordering van de tewerkstelling van langdurig werkzoekenden (B.S. van 12 januari 2002), gewijzigd bij KB van 27 november 2002 (B.S. van 19 december 2002), van 9 december 2002 (B.S. van 19 december 2002), van 19 maart 2003 (B.S. van 4 april 2003), van 21 januari 2004 (B.S. van 3 februari 2004) en van 21 september 2004 (B.S. van 6 oktober 2004);
- KB van 11 juli 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in de loonkost van een gerechtigde op maatschappelijke integratie die wordt aangeworven in het kader van het Activaplan (B.S. van 31 juli 2002), gewijzigd bij het koninklijk besluit van 23 december 2002 (B.S. van 8 januari 2003), van 11 september 2003 (B.S. van 5 november 2003) en van 1 april 2004 (B.S. van 6 mei 2004);
- KB van 14 november 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in de loonkost van een rechthebbende op financiële hulp die wordt aangeworven in het kader van het Activaplan (B.S. van 29 november 2002), gewijzigd bij het koninklijk besluit van 23 december 2002 (B.S. van 8 januari 2003) en van 1 april 2004 (B.S. van 6 mei 2004);
- Programmawet van 24 december 2002 (I) (B.S. van 31 december 2002), gewijzigd bij de wet van 8 april 2003 (B.S.van 17 april 2003), van 22 december 2003 (B.S. van 31 december 2003), van 9 juli 2004 (B.S. van 15 juli 2004) en van 27 december 2004 (B.S. van 31 december 2004);
- KB van 16 mei 2003 tot uitvoering van het Hoofdstuk 7 van Titel IV van de programmawet van 24 december 2002 (I), betreffende de harmonisering en vereenvoudiging van de regelingen inzake verminderingen van de socialezekerheidsbijdragen (B.S. van 6 juni 2003), gewijzigd bij het koninklijk besluit van 21 januari 2004 (B.S. van 3 februari 2004) en van 16 juli 2004 (B.S. van 6 augustus 2004).

C. Sociale Maribel

De sociale Maribel is een stelsel van vermindering van werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid eigen aan de non-profitsector. De vermindering is forfaitair en bedraagt sedert 1 januari 2005 354,92 EUR per werknemer en per kwartaal.
Het toepassingsgebied van de maatregel omvat werkgevers die voor hun aangegeven werknemers ressorteren onder sommige paritaire comités in de privé-non-profitsector, en ook een aantal werkgevers die behoren tot de openbare sector. Bovendien kan een werkgever uit de privé-sector slechts aanspraak maken op de bijdragevermindering wanneer hij gebonden is door een in het paritair comité gesloten collectieve arbeidsovereenkomst die algemeen verbindend werd verklaard.

De werkgever heeft recht op de vermindering voor iedere werknemer die voor het kwartaal minstens 50% van het aantal arbeidsdagen of -uren presteert, voorzien in de betreffende sector voor een voltijdse betrekking.

Kenmerkend is dat de opbrengst van de sociale Maribel verplicht moet omgezet worden in bijkomende tewerkstellingen en in een verhoging van het arbeidsvolume. Concreet betekent dit dat de werkgever de socialezekerheidsbijdragen wel moet betalen terwijl de vermindering sociale Maribel wordt gemutualiseerd. Uit de opbrengst van deze gemutualiseerde bijdrageverminderingen keert de RSZ elke zes maanden een dotatie uit aan de sectorale fondsen sociale Maribel, die daarmee de bijkomende tewerkstelling financieren die door de werkgevers werd gerealiseerd.

Wetgeving:

- Artikel 35, §5 van de wet van 29 juni 1981 tot vaststelling van de algemene principes van de sociale zekerheid der werknemers (B.S. van 2 juli 1981), vervangen door de wet van 26 juli 1996 (B.S. van 1 augustus 1996) en gewijzigd door de wetten van 6 december 1996 (B.S. van 24 december 1996), van 15 januari 1999 (B.S. van 26 januari 1999), van 26 maart 1999 (B.S. van 15 april 1999), van 24 december 1999 (B.S. van 27 januari 2000) en van 30 december 2001 (B.S. van 31 december 2001), van 2 augustus 2002, (B.S. van 29 augustus 2002), van 24 december 2002 (B.S. van 31 december 2002) van 22 december 2003 (B.S. van 31 december 2003) en van 27 december 2004 (B.S. van 31 december 2004);
- KB van 18 juli 2002 houdende maatregelen met het oog op de bevordering van de tewerkstelling in de non-profitsector (B.S. van 22 augustus 2002) gewijzigd door de koninklijke besluiten van 10 december 2002 (B.S. van 29 januari 2003), van 10 december 2002 (B.S. van 17 februari 2003), van 31 december 2003 (B.S. van 9 januari 2004), van 13 september 2004 (B.S. 21 september 2004) en van 21 september 2004 (B.S. van 3 november 2004).

D. Indienstneming van huisbedienden

De natuurlijke personen die als huisbediende iemand in dienst nemen die op het ogenblik van de aanwerving sedert ten minste 6 maanden uitkeringsgerechtigd volledig werkloos is, of gerechtigde op de maatschappelijke integratie of op financiële bijstand, kunnen onder bepaalde voorwaarden vrijgesteld worden van de betaling van de basiswerkgeversbijdragen voor sociale zekerheid.

Wetgeving:

- KB nr. 483 van 22 december 1986 tot vermindering van de socialezekerheidsbijdragen van de werkgevers bij de indienstneming van dienstboden (B.S. 15 januari 1987) gewijzigd bij de wetten van 7 november 1987 (B.S. van 17 november 1987), van 13 februari 1998 (B.S. van 19 februari 1998) en van 12 augustus 2000 (B.S. van 31 augustus 2000) en door het KB van 30 november 2001 (B.S. van 29 januari 2002).

E. Werkbonus

Sedert 1 januari 2000 werd er, ter bestrijding van de werkloosheidsvallen, een stelsel van verlaging van de persoonlijke bijdragen voor sociale zekerheid ingevoerd waardoor de werknemer die werkte met een laag loon, meer ontving dan iemand die in de werkloosheid bleef. Vanaf 1 januari 2005 loopt deze werknemersbijdragevermindering voort onder de benaming ‘‘werkbonus’’.
De vermindering is van toepassing op de werknemers van de privé-sector en van de openbare sector die een werknemersbijdrage van 13,07% verschuldigd zijn. Dit betekent onder andere dat de meeste statutaire personeelsleden van de openbare sector voor de vermindering niet in aanmerking komen.

De vermindering bestaat uit een forfaitair bedrag dat geleidelijk vermindert naarmate het loon hoger wordt. De werkgever brengt het bedrag in mindering van de normale werknemersbijdragen bij de betaling van het loon.

Het basisbedrag van de vermindering (R) wordt vastgesteld volgens van de hoogte van het referentiemaandloon (S). Vanaf 1 januari 2005 gelden de volgende loonschijven en verminderingsbedragen:

Bedienden	
S (refertemaandloon aan 100% in EUR)	**R (basisbedrag in EUR)**
< = 1.194,4 > 1.194,03 en < = 1.670,00 > 1.670,00	105,00 105,00 – (0,2206 x (S-1,194,03)) 0

Arbeiders	
S (refertemaandloon aan 100% in EUR)	**R (basisbedrag in EUR)**
< = 1.194,4 > 1.194,03 en < = 1.670,00 > 1.670,00	113,40 113,40 – (0,2383 x (S-1,194,03)) 0

Voor voltijdse werknemers met volledige prestaties stemt het verminderingsbedrag overeen met R. Voor voltijdse werknemers met onvolledige prestaties en voor deeltijdse werknemers, wordt het verminderingsbedrag vastgesteld overeenkomstig de prestaties van de werknemer tijdens de maand.

Wetgeving:

- Programmawet van 27 december 2004 (B.S. van 31 december 2004);
- KB van 1 februari 2005 tot uitvoering van artikel 2, § 2, vierde lid, van de wet van 20 december 1999 tot toekenning van een werkbonus onder de vorm van een vermindering van de persoonlijke bijdragen van sociale zekerheid aan werknemers met lage lonen en aan sommige werknemers die het slachtoffer waren van een her-

structurering, en tot wijziging van het KB van 17 januari 2000 tot uitvoering van artikel 2 van de wet van 20 december 1999 tot toekenning van een vermindering van de persoonlijke bijdragen van sociale zekerheid aan werknemers met lage lonen en aan sommige werknemers die het slachtoffer waren van een herstructurering (B.S. van 22 februari 2005).

F. Het bevorderen van de wedertewerkstelling bij herstructureringen

Er werden verschillende maatregelen ontwikkeld om alle bij herstructureringen betrokken partijen maximaal te motiveren bijkomende inspanningen te leveren teneinde nieuwe tewerkstellingsmogelijkheden te zoeken voor de met ontslag bedreigde werknemers. Dit op wedertewerkstelling toegespitste activeringsbeleid binnen de onderneming in herstructurering wordt geconcretiseerd via de tewerkstellingscellen.

De tussenkomst van de tewerkstellingscel wordt aangemoedigd door alle betrokken partijen voordelen toe te kennen:
- de werkgever (erkend als onderneming in herstructurering) die investeert in wedertewerkstelling via een tewerkstellingscel, kan, mits hij bepaalde voorwaarden naleeft, een deel van de outplacementkosten terugkrijgen (maximum 1.800 EUR per werknemer);
- de ontslagen werknemer die ingeschreven is bij de tewerkstellingscel om een outplacementbegeleiding te volgen, geniet een tijdelijke vermindering van persoonlijke bijdragen voor sociale zekerheid wanneer hij terug aan de slag gaat bij een andere werkgever (133,33 EUR per maand voor een voltijdse betrekking gedurende het kwartaal van de aanwerving en de daaropvolgende twee kwartalen);
- de werkgever geniet bij aanwerving van werknemers die slachtoffer zijn van een herstructurering, een belangrijke vermindering van werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid gedurende het kwartaal van de aanwerving en de daaropvolgende twee kwartalen (cf. Afdeling 1, A, 2.6).

Wetgeving:

- Programmawet van 22 december 2003 (B.S. van 31 december 2003);
- KB van 16 juli 2004 tot bevordering van de tewerkstelling van werknemers ontslagen in het kader van herstructureringen (B.S. van 6 augustus 2004).

Afdeling 2. Opleiding en integratie van werkzoekenden

A. Startbaanovereenkomst ("Rosetta")

De doelstelling van deze maatregel bestaat in het bevorderen van de intrede van jongeren op de arbeidsmarkt. Om deze doelstelling te bewerkstelligen, dienen de werkgevers uit de privé-sector met ten minste 50 werknemers op 30 juni van het afgelopen kalenderjaar, jongeren te rekruteren in het kader van een startbaanovereenkomst ten belope van 3% van de personeelsbezetting (berekend in voltijdse equivalenten) tijdens het 2de kwartaal van het vorige jaar. De werkgevers uit de openbare sector — daarin begrepen de privé-werkgevers die tot de non-profitsector behoren die ten minste 50 werknemers tewerkstelden op 30 juni van het afgelopen kalenderjaar —, moeten jonge werknemers aanwerven in het kader van een startbaanovereenkomst ten belope van 1,5% van het tewerkgestelde personeel (berekend in voltijdse equivalenten) tijdens het 2e kwartaal van het vorige jaar.

Er kan een vrijstelling van de verplichting van indienstneming van jongeren onder een startbaanovereenkomst worden verleend vanwege specifieke redenen (b.v. ondernemingen in moeilijkheden, werkgevers die een redelijke inspanning hebben geleverd op het vlak van de tewerkstelling) en indien een specifieke procedure wordt nageleefd.

1. Categorieën van gerechtigden

Elke persoon die op het ogenblik van zijn indiensttreding bij een werkgever is ingeschreven als werkzoekende en minder dan 26 jaar oud is, komt in aanmerking voor een startbaanovereenkomst. De jongeren van buitenlandse afkomst of met een handicap tellen dubbel voor wat de naleving van de verplichtingen in verband met de startbaanovereenkomst betreft.

2. Verschillende soorten overeenkomsten

Een startbaanovereenkomst kan drie verschillende vormen aannemen:

- een gewone arbeidsovereenkomst (ten minste halftijds);
- een deeltijdse arbeidsovereenkomst (ten minste halftijds) in combinatie met een opleiding; de opleiding dient in elk geval minimaal gemiddeld 240 uren per jaar te tellen;
- een leerovereenkomst voor werknemersberoepen, een leerovereenkomst in de middenstand, een stageovereenkomst in het kader van de opleiding tot ondernemingshoofd, een overeenkomst voor de inschakeling in het arbeidsproces of elk ander type van leer- of inschakelingsovereenkomst bepaald bij koninklijk besluit).

De startbaanovereenkomst dient schriftelijk te worden opgemaakt in de vorm van een arbeidsovereenkomst, een leerovereenkomst, een stageovereenkomst of een inschakelingsovereenkomst,… waarin wordt gepreciseerd bij middel van een specifieke clausule dat deze overeenkomst eveneens een startbaanovereenkomst is. De startbaanovereenkomst dient dus niet in een apart document te worden vastgesteld.
In principe valt het einde van de startbaanovereenkomst samen met het einde van de arbeidsovereenkomst (wanneer zij voor een bepaalde tijd werd afgesloten), van de leerovereenkomst, van de stageovereenkomst of van de inschakelingsovereenkomst en, in ieder geval, ten laatste op de laatste dag van het kwartaal waarin de jongere de leeftijd van 26 jaar bereikt. Het einde van de startbaanovereenkomst betekent echter niet dat er automatisch een einde wordt gesteld aan de arbeidsovereenkomst (voorbeeld: een overeenkomst voor onbepaalde tijd); de arbeidsovereenkomst blijft van kracht zoals overeengekomen door de partijen, maar vanaf het vervallen van de startbaanovereenkomst mag de werkgever de jonge werknemer niet meer meerekenen om de naleving van zijn aanwervingsverplichting te bewijzen.

3. Vermindering van de werkgeversbijdragen

Zie hierboven “A. Harmonisering van de regelingen van vermindering van sociale bijdragen – 2. Verminderingen voor doelgroepen – 2.2. de jongeren.

4. Controle en sancties

Werkgevers die hun verplichtingen inzake de startbaanovereenkomst niet nakomen, moeten een compenserende vergoeding van 75 EUR betalen, vermenigvuldigd met het aantal kalenderdagen dat de inbreuk werd gepleegd en het aantal betrokken werknemers (zoals niet-aangeworven jongeren of ontslagen werknemers, om de rekrutering van de jongeren te compenseren).

Wetgeving:

- Wet van 24 december 1999 ter bevordering van de werkgelegenheid, artikelen 23 tot 57 (B.S. van 27 januari 2000), gewijzigd bij de wetten van 2 januari 2001 (B.S. van 3 januari 2001), van 5 september 2001 (B.S. van 15 september 2001), van 30 december 2001 (B.S. van 31 december 2001), van 2 augustus 2002 (B.S. van 29 augustus 2002), van 24 december 2002 (B.S. van 31 december 2002), van 1 april 2003 (B.S. van 16 mei 2003), van 8 april 2003 (B.S. van 17 april 2003), van 22 december 2003 (B.S. van 31 december 2003) en van 9 juli 2004 (B.S. 15 juli 2004).
- KB van 30 maart 2000 tot uitvoering van de artikelen 32, §2, eerste lid, derde lid, 33, §2, 34, 39, §4, tweede lid en §5, tweede lid, 42, §2, 46, eerste lid, 47, §4, eerste en vierde lid, van de wet van 24 december 1999 ter bevordering van de werkgelegenheid (B.S. van 31 maart 2000), gewijzigd bij KB's van 23 maart 2001 (B.S. van 17 mei 2001), van 21 januari 2002 (B.S.van 7 februari 2002), van 13 januari 2003 (B.S. van 24 januari 2003), van 16 mei 2003 (B.S. van 6 juni 2003), van 28 mei 2003 (B.S. van 11 september 2003) en van 21 januari 2004 (B.S. van 3 februari 2004).
- KB van 30 maart 2000 tot uitvoering van de artikelen 26, 27, eerste lid, 2°, 30, 39, §1, en §4, tweede lid, 40, tweede lid, 40bis, tweede lid, 41, 43, tweede lid, en 47, §1, vijfde lid, van de wet van 24 december 1999 ter bevordering van de werkgelegenheid (B.S. van 31 maart 2000), gewijzigd bij de KB's van 12 augustus 2000 (B.S. van 19 oktober 2000) van 23 maart 2001 (B.S. van 15 mei 2001) van 21 januari 2002 (B.S. van 12 juni 2002), van 21 november 2002 (B.S.van 13 december 2002), van 13 januari 2003 (B.S. van 24 januari 2003), van 3 mei 2003 (B.S. van 11 september 2003), van 16 mei 2003 (B.S. van 6 juni 2003) en van 21 januari 2004 (B.S. van 3 februari 2004).

B. Activering van het zoekgedrag naar werk

Om uitkeringsgerechtigd te zijn, moet de werkloze gedurende heel de duur van zijn werkloosheid voldoen aan een aantal voorwaarden, onder meer onvrijwillig werkloos zijn. Dit betekent dat de werkloze een passende betrekking die hem wordt aangeboden, niet mag weigeren en dat hij een opleiding die hem wordt voorgesteld, niet mag weigeren te volgen. De werkloze moet eveneens beschikbaar blijven voor de arbeidsmarkt wat betekent dat hij actief moet meewerken met begeleidings-, opleidings-, werkervarings- of inschakelingsacties voorgesteld door de gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling (VDAB, BGDA, FOREM of Arbeitsamt) en dat hij zelf actief op zoek moet gaan naar werk. De RVA gaat regelmatig na of de werkloze wel degelijk werk zoekt en dus nog steeds voldoet aan de voorwaarden om recht te hebben op uitkeringen.

Een nieuwe opvolgingsprocedure van het zoekgedrag van de werklozen is in werking getreden. Het is vóór alles de bedoeling de werkloze actief op te volgen en hem bij te staan in zijn inspanningen om opnieuw ingeschakeld te raken. Gelijktijdig hebben de Gewesten en de Gemeenschappen er zich toe verbonden hun acties te versterken om alle werklozen die het wensen, een aangepaste begeleiding aan te bieden.

De opvolgingsprocdure

De inspanningen die de werkloze levert om heringeschakeld te raken op de arbeidsmarkt, worden aan de hand van individuele gesprekken geëvalueerd door een personeelslid van de RVA (facilitator), die speciaal werd aangeworven en opgeleid om dit soort gesprek te voeren.

De werkloze wordt uitgenodigd voor een eerste gesprek met de facilitator na 15 maanden werkloosheid (indien hij jonger is dan 25 jaar) of na 21 maanden werkloosheid (indien hij 25 jaar of ouder is).

Dit eerste gesprek heeft tot doel de inspanningen te evalueren die de werkloze gedaan heeft om werk te vinden tijdens de periode van 12 maanden voor het gesprek. Bij het beoordelen van de inspanningen wordt rekening gehouden met de persoonlijke situatie van de werkloze (leeftijd, opleidingsniveau, zijn sociale en gezinssituatie,...) en met de toestand van de arbeidsmarkt in de subregio waar de werkloze woont. Indien de inspanningen voldoende zijn, volgt een nieuw gesprek 16 maanden later.

Indien de inspanningen onvoldoende worden geacht, wordt aan de werkloze een actieplan met concrete acties voorgesteld (contact opnemen met de bevoegde regionale dienst voor arbeidsbemiddeling, de werkaanbiedingen raadplegen, solliciteren,...); er wordt hem gevraagd zich ertoe te verbinden de concrete acties die van hem verwacht worden, uit te voeren. 4 maanden later heeft een tweede gesprek plaats om na te gaan of de werkloze zijn actieplan heeft nageleefd. Indien zulks het geval is, volgt er 12 maanden later een nieuw gesprek.

Wanneer de werkloze zijn actieplan niet heeft nageleefd, loopt hij een beperkte tijdelijke sanctie op (gedurende maximum 4 maanden): ofwel een vermindering van het bedrag van de uitkering ofwel een schorsing van de betaling van de uitkeringen.

Bovendien moet de werkloze zich verbinden tot het uitvoeren van acties vervat in een nieuw (intensiever) actieplan voor de volgende 4 maanden. 4 maanden later vindt dan een derde gesprek plaats. Indien de werkloze zijn tweede actieplan heeft nageleefd, dan heeft hij opnieuw recht op zijn volledige uitkeringen en zal een nieuw gesprek 12 maanden later doorgaan. Wanneer hij integendeel zijn actieplan niet heeft nageleefd, dan riskeert hij de uitsluiting van het recht op uitkeringen. Indien het echter gaat om een werkloze die uitkeringen geniet als gezinshoofd of als alleenwonende of als samenwonende zonder gezinslast met een laag gezinsinkomen, dan wordt deze uitsluiting voorafgegaan door een periode van 6 maanden tijdens dewelke de werkloze nog een verminderde uitkering blijft ontvangen.

Inwerkingtreding

Deze nieuwe opvolgingsprocedure is op 1 juli 2004 in werking getreden.

Om de gewesten en de gemeenschappen in staat te stellen een voldoende groot begeleidingsaanbod te ontwikkelen om alle werklozen een begeleiding, opleiding of werkervaring te kunnen aanbieden, wordt de procedure geleidelijk ingevoerd. In een eerste fase (tot juni 2005) gaat het enkel om de werklozen jonger dan 30 jaar. Vervolgens zal de activering van het zoekgedrag naar werk uitgebreid worden naar werklozen jonger dan 40 jaar (vanaf juli 2005) en naar werklozen jonger dan 50 jaar (vanaf juli 2006).

Wetgeving:

- KB van 4 juli 2004 houdende wijziging van de werkloosheidsreglementering ten aanzien van volledig werklozen die actief moeten zoeken naar werk (B.S. van 9 juli 2004);

- M.B. van 5 juli 2004 tot regeling van de wijze van berekening van de werkloosheidsduur van bepaalde werklozen en tot vaststelling van de modellijst van de acties bedoeld in de artikelen 59 quater, §5, tweede lid, en 59 quinquies, §5, tweede lid, van het KB van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering (B.S. van 9 juli 2004);
- Samenwerkingsakkoord van 30 april 2004 tussen de federale Staat, de Gewesten en de Gemeenschappen betreffende de actieve begeleiding en opvolging van werklozen.

III. De financiering

De werkloosheidsregeling wordt gefinancierd in het kader van het globaal financieel beheer van de sociale zekerheid.

De bijdragen voor de werkloosheid, begrepen in de globale sociale bijdrage, belopen 2,33% van de maandlonen (1,46% werkgeversbijdrage en 0,87% persoonlijke bijdrage).

Daarenboven is er een bijzondere bijdrage van 1,69% voor de werkgevers, die, op 30 juni van het afgelopen jaar, 10 of meer werknemers tewerkstelden.

Ten slotte voert het K.B. van 27 november 1996 een bijzondere werkgeversbijdrage in van 0,10% ter financiering van de tijdelijke werkloosheid en de anciënniteitstoeslag voor oudere werklozen.

Daarenboven wordt de opbrengst van de volgende specifieke sociale bijdragen (geheel of gedeeltelijk) toegekend aan de RVA.

Afdeling 1. Fonds voor Sluiting van Ondernemingen — financiering tijdelijke werkloosheid

Om de sociale partners te 'responsabiliseren' ten opzichte van het beroep op het systeem tijdelijke werkloosheid, is het Fonds voor Sluiting van Ondernemingen verplicht 33% van de uitgaven inzake tijdelijke werkloosheid ten laste te nemen (wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, gewijzigd door de wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid). Deze tussenkomst van het Fonds wordt gefinancierd door een bijzondere werkgeversbijdrage; het bedrag van deze bijdrage is gelijk aan 0,22% van de brutolonen van de werknemers (verhoogd tot 0,23% voor de werkgevers die de bijdrage voor loonmatiging verschuldigd zijn).

Overeenkomstig het KB van 3 mei 1993, betaalt het Fonds maandelijks voorschotten aan de RVA. De afrekening wordt opgemaakt in de maand juli na het afgelopen jaar, op basis van de door de RVA aanvaarde betalingen van de uitbetalingsinstellingen ten gunste van de tijdelijke werklozen. Zodoende werden de voorschotten in 2004 verminderd met 10.850.342,77 EUR (regularisatie 2003).

Afdeling 2. Inhouding op het conventionele brugpensioen

Ingevolge de wet van 30 maart 1994 houdende sociale bepalingen werd vanaf 1 april 1994 een inhouding van 1% ingevoerd op het conventionele brugpensioen.
Het koninklijk besluit van 19 november 1996, uitgevaardigd in uitvoering van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie, verhoogde deze RVA de inhouding van 1 tot 3% voor de werknemers die werden in kennis gesteld van hun ontslag na 31 oktober 1996 en die na 31 december 1996 in voltijds brugpen-

sioen zijn gegaan. Deze verhoging is niet van toepassing indien deze werknemers werden ontslagen in het kader van een erkenning als onderneming in moeilijkheden of in het kader van een herstructurering en in zoverre de erkenning werd toegekend vóór 1 november 1996. Het percentage wordt berekend op het totale bedrag van het brugpensioen en ingehouden op het bedrag van de werkloosheidsuitkering.

Afdeling 3. Financiering van het betaald educatief verlof

Krachtens artikel 122 van de herstelwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen, werd een specifieke bijdrage ingevoerd voor de werkgevers van de privé-sector, waarvan de werknemers betaald educatief verlof kunnen genieten. Deze werkgeversbijdrage, die vandaag de dag 0,04% bedraagt, werd geboekt in de begroting van de RVA in uitvoering van de programmawet van 19 juli 2001. Voor het jaar 2004, bedroeg de opbrengst 27,68 miljoen EUR.

IV. Administratieve organisatie

De uitvoering van de reglementering inzake werkloosheid is opgedragen aan de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, die een openbare instelling is, die rechtspersoonlijkheid heeft en die beheerd wordt volgens de beginselen van de wet van 25 april 1963 betreffende het beheer van de instellingen van openbaar nut voor sociale zekerheid en sociale voorzorg.

De RVA wordt beheerd door een Beheerscomité, dat als volgt samengesteld is: een voorzitter, 7 vertegenwoordigers van de representatieve interprofessionele organisaties van werkgevers en 7 vertegenwoordigers van de representatieve interprofessionele organisaties van werknemers. Een afgevaardigde van de Minister van Financiën en een afgevaardigde van de Minister van Werk zetelen er ook met raadgevende stem. Het Beheerscomité is voornamelijk bevoegd op volgende gebieden:

- advies verstrekken inzake de reglementering van de aan de RVA toevertrouwde materies;
- personeelsbeheer (benoemingen, bevorderingen en ontslagen);
- inancieel beheer (opstellen van de jaarlijkse begroting en jaarrekeningen)

Het dagelijkse beheer van de RVA wordt uitgeoefend door de Administrateur-generaal, bijgestaan door de adjunct-administrateur-generaal. Het omvat onder meer: informatie verstrekken aan het Beheerscomité, uitvoering van de door het Beheerscomité genomen beslissingen, het beheer van het personeel en de goede werking van de diensten verzekeren. Voor de uitvoering van dit dagelijkse beheer beschikt de RVA over een Hoofdbestuur en Werkloosheidsbureaus. Heden telt de RVA 30 gewestelijke werkloosheidsbureaus, die elk worden geleid door een directeur.

De RVA functioneert sinds 1 januari 2002 in overeenstemming met een bestuursovereenkomst. Deze overeenkomst, gesloten voor de periode 2002-2004 (verlengd voor een jaar bij art. 112 van de programmawet van 9 juni 2004), is een nieuw instrument dat gebruikt wordt om de responsabilisering te realiseren met het oog op een soepelere werking van de Rijksdienst. In het kader van de bestuursovereenkomst, heeft de RVA zich verbonden tot het bereiken van bepaalde doelstellingen, met name het inkorten van de behandelingsduur van de dossiers; de correctheid van de dossiers, gedragsregels ten aanzien van het publiek, enz. Meetinstrumenten voor de opvolging werden ook voorzien. Een bestuursplan geeft in detail aan op welke manier de RVA op korte termijn de verbintenissen in verband met de bestuursovereenkomst ten uitvoer zal leggen.

Titel VI. Gezinsbijslag

De in België bestaande gezinsbijslagregelingen zijn professionele regelingen. Er zijn er drie:

– de gezinsbijslag voor werknemers;
– de gezinsbijslag voor zelfstandigen;
– de gezinsbijslag voor het overheidspersoneel.

De wet van 20 juli 1971 heeft daarenboven nog het aanvullende stelsel van de gewaarborgde gezinsbijslag ingesteld ten voordele van de personen die geen gezinsbijslag kunnen verkrijgen in een ander Belgisch of buitenlands stelsel, voor zover ze voldoen aan bepaalde voorwaarden, voornamelijk in verband met het inkomen waarover die personen beschikken.

Wij analyseren één voor één die stelsels.

I. Het stelsel van de gezinsbijslag voor werknemers

Afdeling 1. De onderworpenen

A. Toepassingsgebied

Aan de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders is iedereen onderworpen die gevestigd is in België of verbonden is aan een exploitatiezetel die gevestigd is in België, en die personeel tewerkstelt krachtens een arbeidsovereenkomst. De wet stelt dus het algemene principe vast van onderworpenheid aan de samengeordende wetten door te verwijzen naar het bestaan van een arbeidsovereenkomst zoals die gedefinieerd is door de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

Wat het bestaan van een arbeidsovereenkomst betreft, dit veronderstelt de uitoefening van een bezoldigde activiteit onder het gezag van een andere persoon waarmee die verbonden is door een band van ondergeschiktheid of een werk dat wordt uitgeoefend onder dezelfde voorwaarden.

De onderworpenheid betreft enkel de werkgevers; de werknemers dragen niet bij in de sector van de gezinsbijslag.

De wet veronderstelt dat de werkgevers die onderworpen zijn aan het stelsel van sociale zekerheid, hetzij de werknemers, hetzij de zeevarenden ter koopvaardij, van rechtswege aan de samengeordende wetten onderworpen zijn.

De wet voorziet nog uitdrukkelijk in de onderwerping aan de samengeordende wetten van de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de openbare instellingen, de Universitaire Instelling Antwerpen, het Universitair Centrum Limburg, net als de provincies, de gemeenten en iedere andere openbare dienst die verplicht aangesloten is bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de provinciale en plaatselijke en provinciale diensten, en dit voor de categorieën van personeel die door die verschillende openbare diensten worden tewerkgesteld. De gemeenten zijn ook onderworpen aan de voormelde wetten voor de burgemeesters en de schepenen, bedoeld door de nieuwe gemeentewet.

Ten slotte geeft de wet aan de Koning de macht om het toepassingsgebied van de samengeordende wetten uit te breiden tot de personen die niet geviseerd zouden zijn door diezelfde wetten.

B. Verplichtingen voor de onderworpen werkgevers

Elke onderworpen werkgever moet zich bij een kinderbijslagfonds aansluiten. De fondsen hebben als hoofdopdracht het uitbetalen van de bijslagen; bijkomend ontvangen zij de bijdragen voor de werknemers die niet onderworpen zijn aan de socia-

le zekerheid (hoofdelijke bijdragen — De regeling van de hoofdelijke bijdragen werd opgeheven op 1 januari 1999, door de wet van 10 juni 1998. Niettemin blijft deze van toepassing op de betrokken werkgevers, ten overstaan van de werknemers die in dienst zijn gekomen vóór de inwerkingtreding van deze wet).

De werkgever beschikt over negentig dagen om zich bij een fonds naar keuze aan te sluiten. Hij kiest het vrij, indien hij tenminste geen personeel tewerkstelt dat behoort tot een van de activiteitssectoren waarvoor een bijzonder kinderbijslagfonds werd opgericht.

Bij gebrek aan keuze binnen de opgelegde termijn, maakt de werkgever van rechtswege deel uit van de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers. Hij kan zich ook vrij bij die Rijksdienst aansluiten.

De werkgever betaalt in het kader van het globale beheer bijdragen tot een van de ontvangende instellingen (de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid of de Hulp- en Voorzorgskas ten voordele van de Zeelieden).

De werkgever verschaft aan het kinderbijslagfonds al de inlichtingen die het nodig heeft om de gezinsbijslag te berekenen. De werkgever is onderworpen aan de controle door ambtenaren die daarvoor zijn aangeduid door de minister van Sociale Zaken. De rol van de ambtenaren bestaat er voornamelijk in om na te gaan of de werkgever bij een fonds aangesloten is en of de aansluiting voor al het personeel geldt.

De Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten sluiten zich bij geen enkel fonds aan maar kennen dadelijk gezinsbijslag toe aan de leden van hun personeel.

De openbare instellingen, met daarin begrepen de openbare instellingen beoogd door de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle van bepaalde instellingen van openbaar nut die verplicht zijn om zelf de gezinsbijslag uit te keren, moeten zich slechts aansluiten bij een kinderbijslagfonds indien die verplichting niet voor het geheel van hun personeel geldt. De gemeenten, de openbare instellingen die ervan afhangen, de verenigingen van gemeenten, de agglomeraties en de federaties van gemeenten, de openbare instellingen die afhangen van de agglomeraties en de federaties van gemeenten, de Franse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de provincies en de openbare instellingen die afhangen van de provincies, de gewestelijke economische instellingen, de instellingen die beoogd worden door de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle van bepaalde openbare instellingen voor de leden van hun personeel die geen betaling van een bijdrage aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid voor de regeling van kinderbijslag voor werknemers met zich meebrengen, de associaties van verschillende bovenvermelde instellingen en ook de Vlaamse Operastichting zijn van rechtswege aangesloten bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid voor provinciale en plaatselijke overheidsdiensten.

Tenslotte zijn van rechtswege aangesloten bij de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers:

- de werkgevers, exploitanten van hotels, restaurants en drankhuizen;
- de werkgevers, reders;
- de werkgevers uit de diamantnijverheid;
- alleen ten behoeve van de hierna vermelde werknemers:

a) de werkgevers van huisarbeiders;
b) de werkgevers van handelsreizigers en handelsvertegenwoordigers die in dienst zijn van verscheidene werkgevers;
c) de werkgevers van personen onderworpen aan de socialezekerheidsregeling voor werknemers ingevolge de door hen geleverde artistieke prestaties en/of de door hen geproduceerde artistieke werken.

Afdeling 2. De soorten bijslag

A. Beschrijving

1. Kraamgeld

Kraamgeld wordt toegekend ter gelegenheid van de geboorte van ieder kind dat recht geeft op kinderbijslag.

Kraamgeld wordt ook toegekend indien er geen enkel recht op kinderbijslag bestaat, op voorwaarde dat het een kind betreft waarvoor een akte van aangifte van een levensloos kind werd opgesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Voor de vaststelling van het bedrag van het kraamgeld dat hun verschuldigd is, worden al de kinderen uit een meervoudige bevalling beschouwd als zijnde van de eerste geboorterang.

Om de geboorterang te bepalen, wordt met geadopteerde kinderen, waarvoor een adoptiepremie was betaald, geen rekening gehouden.

De bijslagtrekkende mag het kraamgeld aanvragen vanaf de zesde maand van de zwangerschap en de uitbetaling ervan bekomen, twee maanden voor de vermoedelijke datum van de geboorte welke vermeld staat op het bij de aanvraag te voegen medische getuigschrift.

Het kraamgeld is verschuldigd door het kinderbijslagfonds, door de overheid of door de openbare instelling die zou bevoegd zijn om, naargelang van het geval, de kinderbijslag te betalen op de datum waarop de aanvraag om voorafbetaling wordt ingediend.

Het bedrag van het kraamgeld is op 1 januari 2005 voor een:

– eerste geboorte	1.023,45 EUR
– tweede geboorte en volgende	770,02 EUR

2. De adoptiepremie

Een adoptiepremie wordt toegekend ter gelegenheid van de adoptie van een kind onder de volgende voorwaarden:

- een adoptieakte wordt ondertekend, die de wil van de rechthebbende of zijn echtgenoot uitdrukt om een kind te adopteren;
- de adoptant of zijn echtgenoot vervult de voorwaarden om het recht op kinderbijslag te doen ontstaan;

- het kind maakt deel uit van het gezin van de adoptant;
- het kind vervult de voorwaarden om rechtgevend te zijn op kinderbijslag.

Het toegekende bedrag van de adoptiepremie voor het geadopteerde kind is dat van toepassing vanaf de datum van de ondertekening van de adoptieakte.

Er kan slechts één adoptiepremie worden toegekend aan de adoptant of aan zijn echtgenoot voor hetzelfde kind.

De adoptiepremie kan niet toegekend worden aan de adoptant of aan zijn echtgenoot, indien de adoptant, zijn echtgenoot of de persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt die geen bloed- of aanverwant is tot en met de derde graad, kraamgeld heeft ontvangen voor hetzelfde kind.

Op 1 januari 2005 bedraagt de adoptiepremie 1.023,45 EUR per geadopteerd kind.

3. De gewone kinderbijslag

De gewone kinderbijslag is die welke toegekend wordt aan elk rechtgevend kind, wat ook zijn leeftijd is of de sociale categorie waartoe de rechthebbende behoort. Hij is progressief naargelang van de rang van het kind volgens leeftijd met betrekking tot de andere rechtgevende kinderen die in het gezin opgevoed worden.

De maandelijkse bedragen op 1 januari 2005 zijn voor:

– het eerste kind	75,54 EUR
– het tweede kind	139,78 EUR
– het derde kind en volgende	208,70 EUR

4. De wezenbijslagen

De wezenbijslag wordt toegekend aan de wezen waarvan de overlevende rechthebbende niet gehuwd is of geen feitelijk gezin vormt met een persoon die geen bloed- of aanverwant is tot en met de derde graad.

Op 1 januari 2005 bedraagt de wezenbijslag per weeskind 290,20 EUR.

5. De forfaitaire kinderbijslag voor kinderen geplaatst bij een particulier

Wanneer een kind bij een particulier geplaatst is door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid, is onder bepaalde voorwaarden een forfaitaire bijslag verschuldigd aan de bijslagtrekkende die kinderbijslag ontving voor dit kind onmiddellijk voor de plaatsingsmaatregel waarvan het het voorwerp is geweest.

De forfaitaire kinderbijslag bedraagt op 1 januari 2005 50,69 EUR.

6. De bijkomende bijslagen

6.1. De leeftijdsbijslagen

De gewone kinderbijslag en de wezenbijslag worden op 1 januari 2005 verhoogd met een leeftijdsbijslag van:

a) Kinderen geboren na 31 december 1990

- Eerste rang van de gewone tarieven (niet-gehandicapte kinderen)

– Kind van 6 tot 12 jaar	13,16 EUR
– Kind van 12 tot 18 jaar	20,04 EUR
– Kind ouder dan 18 jaar (de eerste maal van toepassing op 1 januari 2009)	23,10 EUR
– Kind dat geboren is tussen 1 januari 1991 en 31 december 1996 en dat rang 1 wordt, ter vervanging van de rechtgevende op leeftijdsbijslag, vanaf 6 jaar tot jonger dan 18 jaar	26,24 EUR
– Kind dat geboren is tussen 1 januari 1991 en 31 december 1996 en dat rang 1 wordt, ter vervanging van de rechtgevende op leeftijdsbijslag, vanaf 18 jaar (de eerste maal van toepassing op 1 januari 2009)	28,19 EUR

- Andere kinderen (gehandicapte kinderen inbegrepen)

– Kind van 6 tot 12 jaar	26,24 EUR
– Kind van 12 tot 18 jaar	40,10 EUR
– Kind ouder dan 18 jaar (de eerste maal van toepassing op 1 januari 2009)	50,99 EUR

b) Kinderen geboren vóór 1 januari 1991

Eerste rang van de gewone tarieven (niet-gehandicapte kinderen)

– Kind geboren tussen 1 januari 1985 en 31 december 1990, jonger dan 18 jaar	26,24 EUR
– Kind geboren tussen 1 januari 1985 en 31 december 1990, vanaf 18 jaar	28,19 EUR
– Kind geboren tussen 1 januari 1981 en 31 december 1984	42,04 EUR
– Kind geboren vóór 1 januari 1981 (inclusief de gehandicapte kinderen van +25 jaar)	44,25 EUR

Andere kinderen (gehandicapten kinderen van -21 jaar inbegrepen)

- Kind van 12 tot 18 jaar	40,10 EUR
- Kind ouder dan 18 jaar	50,99 EUR

6.2. De sociale bijslagen

De gewone kinderbijslag wordt verhoogd met een bijslag voor de kinderen van de pensioensgerechtigde, van de volledig vergoede werkloze vanaf de zevende maand werkloosheid en ook voor de rechtgevende kinderen uit hoofde van een rechthebbende die geniet van een overlevingspensioen indien hij aanspraak kan maken op die bijslag bij het overlijden van de rechthebbende.

Op 1 januari 2005 bedraagt de bijslag voor:

– het eerste kind	38,46 EUR
– het tweede kind	23,84 EUR
– het derde en volgende kind	4,18 EUR

De gewone kinderbijslag is ook verhoogd met een toeslag voor de kinderen van invalide werknemers. Op 1 januari 2005 bedraagt de toeslag voor deze categorie van rechthebbenden voor:

– het eerste kind	82,74 EUR
– het tweede kind	23,84 EUR
– het derde en volgende kind	4,18 EUR

De toekenning van die bijslagen is onderworpen aan strikte voorwaarden die hoofdzakelijk de beroeps- en/of vervangingsinkomens betreffen waarover het gezin beschikt. In het geval dat de rechthebbende of de bijslagtrekkende alleen leeft met het kind, mogen deze inkomens op 1 januari 2005 niet meer bedragen dan 1.672,38 EUR per maand. In het geval dat de rechthebbende en zijn echtgenoot of partner samenwonen met het kind, dan mogen deze inkomsten op 1 januari 2005 niet meer bedragen dan 1.930,21 EUR per maand.

6.3. De bijslag voor gehandicapte kinderen

De gewone kinderbijslag en de wezenbijslag worden verhoogd, volgens de graad van zelfredzaamheid van het kind, tot de leeftijd van 21 jaar, voor het kind dat geboren is uiterlijk op 1 januari 1996 met een lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid van minstens 66%. De zelfredzaamheid van het kind wordt beoordeeld door de vergelijking met een kind van dezelfde leeftijd dat niet gehandicapt is.

Behaalt het kind 0, 1, 2 of 3 punten voor zelfredzaamheid, dan is de bijslag op 1 januari 2005 gelijk aan 339,85 EUR.

Behaalt het 4, 5 of 6 punten voor zelfredzaamheid, dan is de bijslag 372,02 EUR.

Behaalt het 7, 8 of 9 punten voor zelfredzaamheid, dan is de bijslag 397,69 EUR.

De bijslag wordt niet toegekend in geval van een gebrekkige zelfredzaamheid ten gevolge van een weigering van behandeling.

Vanaf 1 mei 2003 wordt de gewone kinderbijslag en wezenbijslag verhoogd, afhankelijk van de gevolgen van de aandoening, tot de leeftijd van 21 jaar, voor het kind geboren na 1 januari 1996 met een aandoening die voor hem gevolgen heeft voor de lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid of voor de graad van activiteit en participatie of voor zijn familiale omgeving.

Er wordt evenwel voorzien in een overgangsregeling.

Behaalt het minstens 6 punten en maximum 8 punten (op de medisch-sociale schaal) of minstens 4 punten voor wat betreft de gevolgen van de aandoening voor de lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid, dan is de bijslag 66,25 EUR;

Behaalt het minstens 9 punten en maximum 11 punten, dan is de bijslag 165,62 EUR;

Behaalt het minstens 12 punten en maximum 14 punten, dan is de bijslag 276,03 EUR;

Behaalt het minstens 15 punten en maximum 17 punten, dan is de bijslag 386,44 EUR;

Behaalt het minstens 18 punten en maximum 20 punten, dan is de bijslag 414,04 EUR;

Behaalt het minstens 20 punten, dan is de bijslag 441,64 EUR.

B. Toekenningsvoorwaarden

Meerdere personen zijn betrokken bij de bepaling van het recht op kinderbijslag:

– de rechthebbende. Dat is de persoon die door zijn werk of door zijn toestand het recht op kinderbijslag opent. De rechthebbende moet de voorwaarden vervullen die inherent zijn aan zijn eigen situatie (effectieve arbeid, gelijkgestelde situatie of toekenningssituatie). Daarenboven moet hij zich ten opzichte van een rechtgevend kind onder andere in een band van verwantschap, van aanverwantschap, van adoptie of van pleegvoogdij bevinden. Omgekeerd moet het kind dezelfde band aantonen ten opzichte van de rechthebbende. Die bepaalde relatie zal behandeld worden onder “Voorwaarden waaraan het rechtgevende kind moet voldoen”;
– de bijslagtrekkende. Dat is de persoon aan wie de kinderbijslag wordt uitbetaald;
– het rechtgevende kind. Dat is het kind ten voordele waarvan de kinderbijslag wordt uitbetaald.

1. De verschillende rechthebbenden

1.1. De effectieve werknemer

Is rechthebbend op gewone kinderbijslag:

- Een persoon die tewerkgesteld is in België door een werkgever die onderworpen is aan de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders.
- Een persoon die tewerkgesteld is in het buitenland door een werkgever die onderworpen is aan de samengeordende wetten, maar die, rekening houdend met de bepalingen van de internationale overeenkomsten en verordeningen inzake sociale zekerheid, onderworpen blijft aan de Belgische sociale zekerheid of die zijn functie uitoefent in dienst van de Staat of van een openbare dienst, terwijl hij onderworpen blijft aan de reglementering van de dienst die hem tewerkstelt.

- de burgemeesters en schepenen bedoeld in artikel 19, §4, van de nieuwe gemeentewet.

1.2. De gelijkgestelde werknemer

De werknemer kan zich in bepaalde specifieke situaties bevinden die, op dezelfde manier als eigenlijke arbeid, recht doen ontstaan op kinderbijslag, onder dezelfde voorwaarden en voor dezelfde bedragen.

De werknemer wordt beschouwd als tewerkgesteld tijdens de inhaalrustdagen, de periodes van betaalde vakantie, de feestdagen en de vergeldende verlofdagen, de erkende stakingsdagen en de dagen van lock-out, de periodes van arbeidsongeschiktheid waarvoor hij recht heeft op zijn normale bezoldiging, de periodes van onvrijwillige werkloosheid die deel uitmaken van een periode van sluiting, wegens vakantie van de onderneming waar hij tewerkgesteld is en de dagen van niet-bezoldigde afwezigheid toegekend wegens dwingende familiale redenen, het vaderschapsverlof en het adoptieverlof.

1.3. De persoon in een toekenningssituatie

De verschillende toekenningssituaties worden hierna beschreven.

a) De verlaten echtgenoot of echtgenote

De echtgenoot of de echtgenote die verlaten wordt door zijn vrouw of door haar man en die, ten gevolge van die verlating, geen recht meer heeft op kinderbijslag, behoudt niettemin dit recht voor:

– de kinderen die hij of zij opvoedt en die deel uitmaken van het gezin op het ogenblik van de verlating;
– de gemeenschappelijke kinderen die hij of zij opvoedt en die werden geboren binnen de zes maanden na de verlating.
– Het recht op kinderbijslag wordt toegekend vanaf de periode van de verlating, totdat het jongste kind dat deel uitmaakt van het gezin op het ogenblik van de verlating of dat geboren is binnen de zes maanden daarna, de leeftijd van 3 jaar heeft bereikt en ten minste voor een periode van twaalf maanden.

Het genot van deze bepalingen is afhankelijk van de aangifte van de verlating door de verlaten echtgenoot of echtgenote bij de vrederechter van zijn of haar hoofdverblijfplaats of van de neerlegging van een klacht bij de brigadebevelhebber van de rijkswacht of de politiecommissaris van zijn of haar woonplaats, binnen de drie maanden na de verlating.

Een man die zijn echtgenote of een vrouw die haar echtgenoot verlaat, moet, in de loop van de twaalf maanden die het tijdstip van de verlating onmiddellijk voorafgaan, de voorwaarden vervuld hebben om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen.

b) De zieke werknemer of slachtoffer van een ongeval

Hebben recht op gewone kinderbijslag:

1° de zieke of door een ongeval getroffen werknemer die een arbeidsongeschiktheidsvergoeding geniet, waarin voorzien door de wetgeving betreffende de verzekering voor ziekte en invaliditeit, tijdens de eerste zes maanden van het tijdvak van primaire arbeidsongeschiktheid, of de werkneemster tijdens het tijdvak van moederschapsbescherming die een moederschapsuitkering geniet;

2° de werknemer die wegens arbeidsongeschiktheid van ten minste 66% een uitkering geniet, bepaald door de wetgeving van de arbeidsongevallen of door die betreffende de beroepsziekten;
3° de zieke of door een ongeval getroffen werknemer die, zonder vergoed te zijn door een van de voormelde sociale wetten, ten minste 66% arbeidsongeschikt is, en de werkneemster tijdens het tijdvak van moederschapsbescherming die geen moederschapsuitkering geniet, en die in de loop van de twaalf maanden die het tijdstip van de arbeidsongeschiktheid van ten minste 66% of de bevallingsrust onmiddellijk voorafgaan, de voorwaarden hebben vervuld om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen krachtens deze wetten;
4° de door een ongeval getroffen werknemer die, zonder vergoed te zijn door één van de voormelde sociale wetten, getroffen is door een arbeidsongeschiktheid van minstens 66%.

Hebben recht op de gewone kinderbijslag verhoogd met een bijslag voor kinderen van invalide werknemers:

1° de zieke of door een ongeval getroffen werknemer of de werkneemster tijdens het tijdvak van moederschapsbescherming:

– die een in de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen bepaalde uitkering wegens arbeidsongeschiktheid of moederschap geniet vanaf de zevende maand van het tijdvak bestaande uit primaire ongeschiktheid en eventueel moederschapsbescherming of gedurende het tijdvak bestaande uit invaliditeit en eventueel bevallingsrust;
– die een invaliditeitspensioen geniet voortvloeiend uit de wetgeving betreffende het stelsel van het invaliditeitspensioen voor mijnwerkers;
– die alle toekenningsvoorwaarden vervult voor het invaliditeitspensioen voor mijnwerkers, maar die niet geniet van dat pensioen omdat hij recht heeft op vergoedingen die toegekend zijn door een Belgische of een buitenlandse wetgeving betreffende de schadeloosstelling van beroepsziekten.

2° de onder b), eerste alinea, 2°, 3° en 4° bedoelde werknemer of werkneemster, vanaf de zevende maand van het tijdvak bestaande uit arbeidsongeschiktheid van ten minste 66% en eventueel moederschapsbescherming;

3° wiens verdienvermogen verminderd is tot eenderde of minder van wat een valide werknemer kan verdienen, of die getroffen is door een vermindering van zelfredzaamheid van minstens 9 punten overeenkomstig de wetgeving betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten en die rechthebbende was, onmiddellijk voor zijn tewerkstelling, op kinderbijslag in de hoedanigheid van gehandicapte;

4° die ten minste 66% arbeidsongeschikt was vooraleer hij werkelijk een bedrijvigheid begon uit te oefenen, indien hij in de loop van een periode van twaalf maanden de voorwaarden heeft vervuld om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen.

De werknemer die rechthebbend is op kinderbijslag verhoogd met de bijslag voor kinderen van invalide werknemers, moet de hoedanigheid hebben van rechthebbende met personen ten laste.

Daarenboven mag hij niet genieten van vervangingsinkomens die een bepaald bedrag te boven gaan. Voor meer details over dit onderwerp, zie “De sociale bijslagen”, onder Afdeling 2., A., 6.2. De soorten bijslag.

Het voortijdige pensioen wegens gezondheidsredenen wordt beschouwd als een arbeidsongeschiktheid van ten minste 66%.

c) De wees

Is rechthebbend op wezenbijslag, de wees, indien op het ogenblik van het overlijden van een van zijn ouders, de vader of de moeder in de loop van de twaalf maanden die onmiddellijk het overlijden voorafgaan, de voorwaarden heeft vervuld om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen.

De kinderbijslag wordt toegekend aan het gewone bedrag wanneer de overlevende vader of moeder een huwelijk aangaat of een feitelijk gezin vormt met een andere persoon dan een bloed- of aanverwant tot en met de derde graad. De samenwoonst van de overlevende rechthebbende met een andere persoon dan een bloed- of aanverwant tot en met de derde graad, doet het bestaan van een feitelijk gezin vermoeden, tot het bewijs van het tegendeel.

Het recht op wezenbijslag kan opnieuw worden ingeroepen, wanneer de overlevende ouder niet meer samenwoont met de echtgenoot waarmee een nieuw huwelijk was aangegaan of met de persoon met wie een feitelijk gezin gevormd werd. De feitelijke scheiding moet blijken uit de afzonderlijke hoofdverblijfplaats van de personen in kwestie, in de zin van artikel 3, eerste lid, 5°, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van het Rijksregister van de natuurlijke personen, met uitzondering van gevallen waarbij uit andere daarvoor overgelegde officiële documenten blijkt dat de feitelijke scheiding effectief is, ook al stemt dit niet of niet meer overeen met de informatie verkregen bij het voormelde register.

De uitsluitingsoorzaken zijn niet van toepassing wanneer de wees door zijn overlevende ouder verlaten is.

d) De weduwe of de weduwnaar die een overlevingspensioen geniet

Is rechthebbende op gewone kinderbijslag, ten gunste van het kind dat deel uitmaakt van zijn gezin, de persoon die een overlevingsuitkering geniet, verschuldigd wegens een beroepsactiviteit van de overleden echtgenoot die recht opent op kinderbijslag, als de volgende voorwaarden zijn vervuld:

1° het kind moet deel uitmaken van het gezin van de overlevende persoon op het ogenblik van het overlijden;

2° de overleden echtgenoot moet:
– recht openen op kinderbijslag voor dat kind op het ogenblik van het overlijden;
– in de loop van de twaalf maanden die het overlijden onmiddellijk voorafgaan, de voorwaarden hebben vervuld om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen;

3° De overlevende persoon mag geen feitelijk gezin vormen met een andere persoon dan een bloed- of aanverwant tot en met de derde graad, niet verbonden zijn door een nieuw huwelijk behoudens indien hij niet meer samenwoont met de echtgenoot waarmee een nieuw huwelijk was aangegaan. De feitelijke scheiding moet blijken uit de afzonderlijke hoofdverblijfplaats van de personen in kwestie, in de zin van artikel 3, eerste lid, 5°, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van het Rijksregister van de natuurlijke personen, met uitzondering van gevallen waarbij uit andere daarvoor overgelegde officiële documenten blijkt dat de feitelijke scheiding effectief is, ook al stemt dit niet of niet meer overeen met de informatie verkregen bij het voormelde register.

De voorwaarden dat het kind deel moet uitmaken van het gezin van de overlevende persoon op het ogenblik van het overlijden en dat de overleden man of vrouw het recht moet openen op kinderbijslag voor dat kind op het ogenblik van het overlijden, worden niet vereist indien de persoon die de overlevingsuitkering geniet, gerechtigd is ten behoeve van zijn kinderen, kleinkinderen, achterkleinkinderen, neven en nichten, van kinderen die hij geadopteerd heeft of waarover hij pleegvoogd is, van kinderen die hem zijn toevertrouwd of van kinderen voor wie de Minister van Sociale Zaken een afwijking toestaat voor deze persoon.

De rechthebbende verkrijgt ook het recht als het kind in een instelling geplaatst is door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid, op voorwaarde dat het onmiddellijk voor de plaatsing tot zijn gezin behoorde.

De sociale bijslagen blijven verworven ten gunste van het kind, voorzover het rechtgevend was op deze bijslagen bij het overlijden van de rechthebbende.

e) De gehandicapte

De gehandicapte die geen winstgevende beroepsbezigheid uitoefent en krachtens de wetgeving betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan gehandicapten een inkomensvervangende tegemoetkoming, een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden of een integratietegemoetkoming geniet, overeenstemmend met een vermindering van zelfredzaamheid van 9 punten of minder, heeft recht op kinderbijslag verhoogd met de bijkomende sociale bijslag voor invalide werknemers voor de kinderen waarvoor iedere rechthebbende in principe recht heeft op kinderbijslag of voor die welke het voorwerp uitmaken van een afwijking, en op voorwaarde dat zij deel uitmaken van hetzelfde gezin, met uitzondering van zijn broers en zusters.

De rechthebbende opent dit recht eveneens voor deze kinderen, wanneer ze geplaatst zijn in een instelling door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid, op voorwaarde dat ze onmiddellijk voor de plaatsing deel uitmaakten van het gezin van deze rechthebbende.

Is rechthebbende op wezenbijslag, de wees, indien op het ogenblik van het overlijden van een van zijn ouders, de gehandicapte vader of de gehandicapte moeder, voor dit kind aanspraak kon maken op kinderbijslag in de hoedanigheid van gehandicapte.

De kinderbijslag wordt toegekend aan het gewone bedrag indien de overlevende ouder verbonden is door een huwelijk of een feitelijk gezin vormt met een andere persoon dan een bloed- of aanverwant tot en met de derde graad.

Een recht op wezenbijslag kan opnieuw worden ingeroepen, wanneer de overlevende ouder niet meer samenwoont met de echtgenoot waarmee een nieuw huwelijk was aangegaan of met de persoon met wie een feitelijk gezin gevormd werd. De feitelijke scheiding moet blijken uit de afzonderlijke hoofdverblijfplaats van de personen in kwestie, in de zin van artikel 3, eerste lid, 5°, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van het Rijksregister van de natuurlijke personen, met uitzondering van gevallen waarbij uit andere daarvoor overgelegde officiële documenten blijkt dat de feitelijke scheiding effectief is, ook al stemt dit niet of niet meer overeen met de informatie verkregen bij het voormelde register.

De overlevende echtgenoot van een gehandicapte heeft recht op gewone kinderbijslag voor de kinderen die hij opvoedt en ten voordele van degene waarvoor de gehandicapte, op het ogenblik van zijn overlijden, aanspraak kon maken op kinderbijslag.

De overlevende echtgenoot mag geen nieuw huwelijk hebben aangegaan of geen feitelijk gezin vormen met een andere persoon dan een bloed- of aanverwant tot en met de derde graad.

Het genot van de gewone kinderbijslag mag opnieuw worden ingeroepen indien de oorzaken van uitsluiting hebben opgehouden te bestaan of wanneer het huwelijk van de overlevende ouder die geen huishouden vormt, gevolgd wordt door een scheiding van tafel en bed of door een feitelijke scheiding, bekrachtigd door een gerechtelijke beschikking die het echtpaar een afzonderlijke verblijfplaats aanduidt.

f) De rechthebbende student

Indien zij reeds ten minste vijf jaar werkelijk in België verblijven op de datum van de indiening van de aanvraag om kinderbijslag, zijn de personen verbonden door een leerovereenkomst bedoeld bij de wet van 19 juli 1983 op het leerlingenwezen voor beroepen uitgeoefend door arbeiders in loondienst, alsmede de personen die rechtgevend zijn op kinderbijslag zonder voorwaarden in hun hoofde, zij die verbonden zijn door een leerovereenkomst, zij die onderwijs volgen of een stage doorlopen om in een ambt te kunnen worden benoemd, zij die regelmatig een verhandeling voorbereiden bij het einde van hogere studies, en zij die studies of een leertijd beëindigd hebben en die ingeschreven zijn als werkzoekende, rechthebbende op kinderbijslag ten voordele van de kinderen, waarvoor iedere rechthebbende in principe recht heeft op kinderbijslag en die deel uitmaken van hetzelfde gezin, met uitzondering van zijn broers en zussen, neven en nichten, kleinkinderen en geplaatste kinderen.

De verblijfsvoorwaarde is niet van toepassing op de aanvrager die onder het toepassingsgebied valt van EEG-Verordening nr. 1408/71, die staatloze is, die vluchteling is overeenkomstig de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen of die onderdaan is van een staat die het Europees Sociaal Handvest of het (herziene) Europees Sociaal Handvest heeft geratificeerd.

De overlevende man of vrouw van een rechthebbende student heeft recht op gewone kinderbijslag voor de kinderen die hij opvoedt en ten voordele waarvan de rechthebbende op het ogenblik van het overlijden als student aanspraak kon maken op kinderbijslag. Het recht neemt een einde wanneer de overlevende echtgenoot verbonden is door een nieuw huwelijk of een feitelijk gezin vormt met een andere persoon dan

een bloed- of aanverwant tot en met de derde graad. Het genot van de kinderbijslag mag opnieuw ingeroepen worden wanneer de overlevende echtgenoot niet meer samenwoont met de echtgenoot waarmee een nieuw huwelijk was aangegaan of met de persoon met wie een feitelijk gezin gevormd werd. De feitelijke scheiding moet blijken uit de afzonderlijke hoofdverblijfplaats van de personen in kwestie, in de zin van artikel 3, eerste lid, 5°, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van het Rijksregister van de natuurlijke personen, met uitzondering van gevallen waarbij uit andere daarvoor overgelegde officiële documenten blijkt dat de feitelijke scheiding effectief is, ook al stemt dit niet of niet meer overeen met de informatie verkregen bij het voormelde register.

De kinderbijslag wordt slechts toegekend voorzover er geen ander recht bestaat op kinderbijslag voor hetzelfde kind krachtens de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders of het stelsel van kinderbijslag voor zelfstandigen.

g) Het gehandicapte kind dat rechthebbend is voor zichzelf

Het kind dat geboren is uiterlijk op 1 januari 1996 met een lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid van minstens 66%, en het kind dat geboren is na 1 januari 1996 met een aandoening die voor hem gevolgen heeft voor de lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid of voor de graad van activiteit en participatie of voor zijn familiale omgeving, zijn rechthebbende op kinderbijslag voor zichzelf, voorzover er geen ander recht op kinderbijslag bestaat, krachtens het stelsel van gezinsbijslag voor werknemers of het stelsel van gezinsbijslag voor zelfstandigen.

De lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid moet begonnen zijn voordat het kind heeft opgehouden de toekenningsvoorwaarden te vervullen in de hoedanigheid van rechtgevend kind of tewerkgesteld te zijn in een beschutte werkplaats.

Het kind moet deel uitmaken van een gezin van een natuurlijke persoon. Hij behoudt het recht op gezinsbijslag wanneer hij geplaatst is door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid.

De kinderbijslag wordt toegekend tot aan de datum waarop het kind de leeftijd van 21 jaar bereikt.

Het kind heeft recht op de gewone kinderbijslag.

De kinderbijslag wordt verhoogd met een bijslag voor kinderen van invalide werknemers, indien de persoon die het kind in zijn gezin heeft, sinds ten minste zes maanden voor minstens 66% arbeidsongeschikt is.

Het kind heeft recht op wezenbijslag indien hij wees is van vader of moeder.

h) De werknemer met loopbaanonderbreking

Is rechthebbend op gewone kinderbijslag, de werknemer die een onderbrekingsuitkering geniet beoogd door afdeling 5 beroepsloopbaanonderbreking van hoofdstuk 4 van de herstelwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen.

De gewone kinderbijslag wordt eveneens verworven door de militair die een onderbrekingstoelage geniet, bedoeld in artikel 3, §3bis, van de wet van 20 mei 1994 betreffende de geldelijke rechten van de militairen. Het voorgaande is niet van toepassing op de werknemer die recht heeft op kinderbijslag in de kinderbijslagregeling voor zelfstandigen.

i) De werkloze (evenals de bejaarde werknemer die een conventioneel brugpensioen geniet)

Het recht op kinderbijslag van de volledig werkloze of tijdelijk werkloze, uitkeringsgerechtigd of niet, hangt af van zijn situatie ten opzichte van de werkloosheidsreglementering.

– *De uitkeringsgerechtigde werkloze*

De uitkeringsgerechtigde tijdelijk werkloze en de uitkeringsgerechtigde volledig werkloze zijn rechthebbende op gewone kinderbijslag. De kinderbijslag wordt eventueel verhoogd met een toeslag voor kinderen van werklozen voor de volledig uitkeringsgerechtigde werkloze vanaf de zevende maand van werkloosheid.

– *De niet-uitkeringsgerechtigde werkloze*

De tijdelijk werkloze die werkloos is ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil, is, voorzover hij behoudens vrijstelling ingeschreven is als werkzoekende en zich onderwerpt aan de controle die georganiseerd wordt door de reglementeringen inzake werkloosheid, rechthebbende op gewone kinderbijslag, voor de periodes van niet-vergoede werkloosheid.

De volledig werkloze is, voorzover hij behoudens vrijstelling ingeschreven is als werkzoekende, beschikbaar is voor de arbeidsmarkt en zich onderwerpt aan de controle die georganiseerd wordt door de reglementeringen inzake werkloosheid, rechthebbende op gewone kinderbijslag, voor de periodes van niet-vergoede werkloosheid.

Hij moet voldoen aan de volgende bijkomende voorwaarden:

– hij mag niet reeds een ander recht openen op kinderbijslag op basis van een andere hoedanigheid krachtens het stelsel van kinderbijslag voor werknemers of het stelsel van kinderbijslag voor zelfstandigen;
– hij mag niet uitgesloten zijn van werkloosheidsvergoedingen op basis van bepaalde bepalingen vastgesteld door de werkloosheidsregeling;
– in geval van uitsluiting van werkloosheidsvergoedingen op grond van bepaalde bepalingen, is hij slechts rechthebbende indien geen enkel lid van zijn gezin een recht opent op kinderbijslag.

j) De gedetineerde

Is rechthebbende op gewone kinderbijslag, de werknemer die van zijn vrijheid is beroofd krachtens een veroordeling, een maatregel van voorlopige hechtenis of een beslissing genomen bij toepassing van de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen en de gewoontemisdadigers, indien hij in de loop van de twaalf maanden die zijn vrijheidsberoving onmiddellijk voorafgaan, de voorwaarden heeft vervuld om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen krachtens deze wetten.

Indien het recht op kinderbijslag afhankelijk is van de voorwaarde dat het kind deel uitmaakt van het gezin van de werknemer, wordt deze voorwaarde geacht vervuld te zijn wanneer het kind deel uitmaakt van dit gezin op de dag waarop de werknemer van zijn vrijheid wordt beroofd.

De detinering moet plaats hebben in België.

k) De vervroegd gepensioneerde van de RTBF en van de NMBS

Op gewone kinderbijslag is rechthebbende, de werknemer met

– een vervroegd pensioen ten laste van de Radio-Télévision belge van de Franse Gemeenschap;
– een toelage betreffende een verlof ter voorbereiding van de opruststelling ten laste van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

De werknemer moet in de loop van de twaalf maanden die zijn vervroegde pensionering of de toekenning van een toelage betreffende verlof ter voorbereiding van de opruststelling onmiddellijk voorafgaan, de voorwaarden vervuld hebben om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen krachtens deze wetten.

l) De pensioengerechtigde werknemer

Is rechthebbende op gewone kinderbijslag, eventueel verhoogd met de bijslagen voor de kinderen van een pensioengerechtigde:

1° de werknemer die een ouderdomspensioen geniet krachtens de reglementering betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers;
2° de werknemer die geniet van een ouderdomspensioen ten laste van de Staat, van een provincie, van een gemeente of van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

Bovendien moet de pensioengerechtigde in de loop van de twaalf maanden die zijn pensionering voorafgaan, de voorwaarden vervuld hebben om aanspraak te maken op ten minste zes maandelijkse forfaitaire bijslagen krachtens deze wetten.

m) De persoon die verbonden is door een overeenkomst voor beroepsopleiding in een onderneming

Is rechthebbende op kinderbijslag, de persoon die verbonden is door een overeenkomst voor beroepsopleiding in een onderneming, zoals reglementeerd door de gemeenschappen en de gewesten, in zoverre er voor het rechtgevende kind geen ander recht bestaat op kinderbijslag, krachtens de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders of krachtens de gezinsbijslagregeling voor zelfstandigen.

2. Voorwaarden waaraan het rechtgevende kind moet voldoen

2.1. Band die moet bestaan tussen het kind en de rechthebbende

De rechthebbende moet een zekere band met het rechtgevende kind bewijzen. Omgekeerd moet het kind dezelfde band bewijzen ten aanzien van de rechthebbende.

Iedere rechthebbende heeft recht op kinderbijslag voor:

a) zijn kinderen, de kinderen van zijn echtgenoot, de gemeenschappelijke kinderen van de echtgenoten;

b) de kinderen die door hem of zijn echtgenoot geadopteerd zijn of over wie hij of zijn echtgenoot pleegvoogd is. De rechthebbende heeft evenwel recht op kinderbijslag vanaf de datum waarop het kind vóór de adoptie of de opname onder pleegvoogdij werkelijk deel is beginnen uitmaken van zijn gezin en er deel is van blijven uitmaken;

c) zijn van hetzelfde gezin deel uitmakende kleinkinderen, achterkleinkinderen, neven en nichten, die van zijn echtgenoot, van zijn gewezen echtgenoot of van een persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, en ook die van een persoon met wie hij wettelijk samenwoont of samenwoonde als bedoeld in boek III, titel Vbis, van het Burgerlijk Wetboek en geen feitelijk gezin meer vormt. De rechthebbende opent dit recht eveneens voor zijn kleinkinderen en achterkleinkinderen, deze van zijn echtgenoot of deze van de persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt en wettelijk samenwoont als bedoeld in boek III, titel Vbis, van het Burgerlijk Wetboek, wanneer deze door bemiddeling van of ten laste van een openbare overheid in een instelling geplaatst worden, op voorwaarde dat ze onmiddellijk voor de plaatsing deel uitmaakten van het gezin van deze rechthebbende, of wanneer hij dezelfde kleinkinderen of achterkleinkinderen uitsluitend of hoofdzakelijk op zijn kosten laat opvoeden in een inrichting voor onderwijs, opvoeding of verpleging of bij een particulier;

d) zijn broers en zusters die deel uitmaken van hetzelfde gezin. Er mag echter geen recht bestaan op kinderbijslag uit hoofde van een gezinslid dat deel uitmaakt van hetzelfde gezin bij toepassing van een andere Belgische of buitenlandse wets- of reglementsbepaling of krachtens bepalingen van toepassing op het personeel van een volkenrechtelijke instelling, behalve indien de rechthebbende krachtens deze bepalingen een broer of zuster is;

e) zijn broers of zussen die geen deel uitmaken van hetzelfde gezin, op voorwaarde dat zij niet op een andere grond rechtgevend zijn op kinderbijslag krachtens deze wetten of de kinderbijslagregeling voor zelfstandigen, behalve indien de rechthebbende in die laatste regeling een broer of een zus is die geen deel uitmaakt van hetzelfde gezin; bovendien mag geen recht bestaan op kinderbijslag bij toepassing van andere Belgische of buitenlandse wets- of reglementsbepalingen of krachtens regelen van toepassing op het personeel van een volkenrechtelijke instelling;

Voor de toepassing van punt d) en e) worden halfbroers en halfzussen met broers en zussen gelijkgesteld;

f) – de kinderen van een persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, de kinderen die door die persoon geadopteerd zijn of onder pleegvoogdij genomen, de kinderen van de gewezen echtgenoot, de kinderen die door die persoon geadopteerd zijn of onder pleegvoogdij genomen, op voorwaarde dat deze kinderen deel uitmaken van het gezin. De rechthebbende opent dit recht eveneens voor de voormelde kinderen wanneer deze geplaatst zijn in een instelling door bemiddeling van of ten laste van een openbare overheid, op voorwaarde dat ze onmiddellijk voor de plaatsing deel uitmaakten van het gezin van deze rechthebbende;
– de kinderen van de persoon met wie hij wettelijk samenwoont of samenwoonde als bedoeld in boek III, titel Vbis, van het Burgerlijk Wetboek en geen feitelijk gezin meer vormt, en ook de kinderen geadopteerd of onder pleegvoogdij genomen door een dergelijke persoon, op voorwaarde dat die kinderen deel uitmaken van zijn gezin. De rechthebbende opent dit recht eveneens voor de voormelde kinderen wanneer deze geplaatst zijn in een instelling door bemiddeling van of ten laste van een openbare overheid, op voorwaarde dat ze onmiddellijk voor de plaatsing deel uitmaakten van het gezin van deze rechthebbende;
– de kinderen van de persoon waarmee hij een feitelijk gezin vormt en wettelijk samenwoont in de zin van de bepalingen van boek III, titel Vbis, van het Burgerlijk Wetboek, die geen deel uitmaken van zijn gezin;
– de kinderen die geadopteerd zijn of onder pleegvoogdij genomen door de persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt en wettelijk samenwoont als bedoeld in boek III, titel Vbis, van het Burgerlijk Wetboek, en die geen deel uitmaken van zijn gezin.

g) de van het gezin deel uitmakende kinderen die aan hem zijn toevertrouwd, die zijn toevertrouwd aan zijn echtgenoot of aan een persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, bij toepassing van een gerechtelijke beslissing betreffende de toekenning van de materiële bewaring of ingevolge een plaatsingsmaatregel door bemiddeling van of ten laste van een openbare overheid;

h) de van het gezin deel uitmakende kinderen, voor wie hijzelf, zijn echtgenoot of een persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt, bekleed werd met het ouderlijk gezag door een vonnis van de jeugdrechtbank, bij toepassing van de artikelen 370bis en 370ter van het Burgerlijk Wetboek.

2.2. Territorialiteitsvoorwaarde

De kinderbijslag is niet verschuldigd ten behoeve van de kinderen die buiten het Rijk worden opgevoed of lessen volgen.

2.3. Bijzondere voorwaarden volgens zijn hoedanigheid om kinderbijslag te genieten

a) de kinderbijslag wordt zonder voorwaarden toegekend ten bate van het kind tot 31 augustus van het jaar waarin het de leeftijd van 18 jaar bereikt

b) indien het leerling is

De kinderbijslag wordt verleend tot de leeftijd van 25 jaar ten behoeve van de leerjongen op voorwaarde dat:

1° zijn leerovereenkomst of verbintenis erkend en gecontroleerd is:

– overeenkomstig de reglementering betreffende de voortdurende vorming van de middenstand;
– door het Nationaal Paritair Comité voor de diamantnijverheid en de diamanthandel, als het om een leerovereenkomst in die nijverheid gaat;
– overeenkomstig de reglementering betreffende de sociale reklassering van de mindervaliden;

2° zijn brutoloon, sociale uitkering of beide samen (op 1 januari 2005) niet meer bedragen dan 435,18 EUR per maand.

c) indien het onderwijs volgt (student) of een stage doorloopt om in een ambt te kunnen worden benoemd

Indien het kind student is

De kinderbijslag wordt verleend tot de leeftijd van 25 jaar ten behoeve van het kind dat in één of verscheidene onderwijsinrichtingen onderwijs volgt, of dat in één of verscheidene vormingscentra leergangen van de voortdurende vorming van de middenstand volgt, in het stadium van de opleiding tot ondernemingshoofd. De lessen moeten gegeven worden gedurende ten minste vijftien uren per week, verdeeld over ten minste zes halve dagen met ten minste één les van vijfenveertig minuten per halve dag.

De kinderbijslag wordt eveneens verleend ten behoeve van het niet meer leerplichtige kind dat hetzij een vorm van deeltijds secundair onderwijs volgt, zoals ingericht onder de voorwaarden voorgeschreven door de gemeenschappen, hetzij een erkende vorming volgt bedoeld bij de wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht. Deze kinderen zijn rechtgevend op kinderbijslag indien hun brutoloon of sociale uitkering op 1 januari 2005 niet meer bedraagt dan 435,18 EUR per maand.

De kinderbijslag wordt eveneens verleend ten behoeve van het kind:

– dat regelmatig ingeschreven is in een in of buiten het Rijk gevestigde inrichting voor hoger onderwijs en er cursussen volgt die overeenstemmen met een volledig studieprogramma en leerplan;
– dat regelmatig ingeschreven is in een in of buiten het Rijk gevestigde inrichting voor hoger onderwijs en dat, met de toelating van de academische overheid of de schooloverheid zichzelf een programma heeft samengesteld dat ten minste 13 lesuren per week omvat;
– dat, terwijl het regelmatig ingeschreven is in een in het Rijk gevestigde universiteit, voltijds onderwijs volgt in een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte of in een andere staat die deelneemt aan een communautair actieprogramma op onderwijsgebied. Dit voltijdse onderwijs moet integraal deel uitmaken van het studieprogramma van deze in het Rijk gevestigde inrichting voor hoger onderwijs en een volledige erkenning van deze inrichting krijgen.

De lessen moeten gegeven worden voor 19 uur, met uitzondering van die welke gegeven worden in een inrichting voor speciaal onderwijs en in een inrichting voor hoger onderwijs die in of buiten het rijk gevestigd is. De lessen moeten regelmatig gevolgd worden. Doet geen afbreuk aan geregeld volgen van de lessen, de afwezigheid wegens:

– de ziekte van het kind;
– een ernstige of besmettelijke ziekte in het gezin;
– een uitzonderlijke gebeurtenis in het gezin;
– een beletsel voortvloeiend uit toevallige verkeersmoeilijkheden;
– het verlenen van verzorging aan de bijslagtrekkende of aan het gezinshoofd; in dit geval moet de aanwezigheid van het kind in het gezin onontbeerlijk zijn en worden in de loop van eenzelfde schooljaar ten hoogste honderdtwintig halve dagen afwezigheid in aanmerking genomen;
– een staking van leden van het onderwijzend personeel;
– een andere dan de vorige zes redenen, zo die afwezigheid door de directie van de onderwijsinrichtingen als gerechtvaardigd wordt aangezien.

De stages worden met lesuren gelijkgesteld indien het volbrengen ervan een voorwaarde is tot het verkrijgen van een wettelijk gereglementeerd diploma, getuigschrift of brevet.

De kinderbijslag wordt niet verleend voor elke kalendermaand van het school of academiejaar in de loop waarvan stages worden verricht, indien de voor deze stages toegekende brutolonen of de sociale uitkeringen die eruit voortvloeien, meer dan 435,18 EUR per maand bedragen op 1 januari 2005.

De kinderbijslag blijft onder bepaalde voorwaarden behouden gedurende de vakanties.

De winstgevende activiteit van het kind is geen beletsel voor de toekenning van de kinderbijslag:

1° wanneer zij uitgeoefend wordt in de maand juli;
2° wanneer zij uitgeoefend wordt in het kader van een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten, bedoeld in titel VII van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten;
3° wanneer zij in de loop van een kalendermaand gedurende minder dan tachtig uren wordt uitgeoefend;
4° wanneer zij uitgeoefend wordt tijdens de vakantieperiode. Wanneer een winstgevende activiteit wordt uitgeoefend voor of na die vakantie, gedurende de kalendermaand in de loop waarvan zij begint of eindigt, wordt de kinderbijslag die betrekking heeft op deze maand, toegekend wanneer er aan de voorwaarden bedoeld in 2° en 3° is voldaan.

Het genot van een sociale uitkering bij toepassing van een Belgische of buitenlandse regeling betreffende ziekte, invaliditeit, arbeidsongevallen of beroepsziekten is geen beletsel voor de toekenning van kinderbijslag, indien dit genot voortvloeit uit een toegelaten winstgevende activiteit.

Het genot van een sociale uitkering bij toepassing van een Belgische of buitenlandse regeling betreffende werkloosheid of van een uitkering wegens beroepsloopbaanonderbreking bedoeld in hoofdstuk IV, Afdeling V, van de herstelwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen, is een beletsel voor de toekenning van kinderbijslag.

Indien het kind een stage doorloopt om in een ambt te kunnen worden benoemd

De leeftijdsgrens van 25 jaar is toepasselijk voor het kind dat een stage doorloopt welke een voorwaarde is om in een openbaar ambt te kunnen worden benoemd. De

kinderbijslag wordt over de stageperiode verleend indien het kind voor die stage geen vergoeding of loon geniet; die toekenningsperiode mag evenwel de normaal vereiste duur van de stage niet overschrijden.

De winstgevende bedrijvigheid van het kind tijdens de stageperiode is een beletsel voor de toekenning van de kinderbijslag over elke kalendermaand in de loop waarvan zij wordt uitgeoefend gedurende ten minste 80 uren.

Het genot van een sociale uitkering bij toepassing van een Belgische of buitenlandse regeling betreffende ziekte, invaliditeit, arbeidsongevallen of beroepsziekten, tijdens de stage, is geen beletsel voor de toekenning van de kinderbijslag, indien zij voortvloeit uit een toegelaten winstgevende bedrijvigheid.

Het genot van een sociale uitkering bij toepassing van een Belgische of buitenlandse regeling betreffende werkloosheid of van een uitkering wegens beroepsloopbaanonderbreking bedoeld in hoofdstuk IV, Afdeling V, van de herstelwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen, is een beletsel voor de toekenning van kinderbijslag.

d) indien het geen verplichte cursussen meer volgt en regelmatig een verhandeling bij het einde van hogere studies voorbereidt

Het kind van jonger dan 25 dat geen verplichte cursussen meer volgt en dat regelmatig een verhandeling bij het einde van hogere studies voorbereidt, geeft recht op kinderbijslag.

De verhandeling bij het einde van hogere studies moet een voorwaarde zijn tot het verkrijgen van een wettelijk gereglementeerd diploma.

De kinderbijslag wordt verleend gedurende de periode die een aanvang neemt na de laatste zomervakantie van het kind en die eindigt op de datum van de inlevering van de verhandeling; die toekenningsperiode mag evenwel een jaar niet overschrijden.

Behalve wanneer zij uitgeoefend wordt in het kader van een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten, bedoeld in titel VI van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten, is de winstgevende activiteit van het kind een beletsel voor de toekenning van de kinderbijslag voor elke maand in de loop waarvan zij minstens tachtig uren bereikt; een uur les geven in een onderwijsinstelling wordt dubbel aangerekend bij de berekening van die tachtig uren.

Het genot van een sociale uitkering bij toepassing van een Belgische of buitenlandse regeling betreffende ziekte, invaliditeit, werkloosheid, arbeidsongevallen of beroepsziekten is geen beletsel voor de toekenning van de kinderbijslag indien ze voortvloeit uit een toegelaten winstgevende activiteit.

Het genot van een sociale uitkering bij toepassing van een Belgische of buitenlandse regeling betreffende werkloosheid of van een uitkering wegens beroepsloopbaanonderbreking bedoeld in hoofdstuk IV, Afdeling V, van de herstelwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen, is een beletsel voor de toekenning van kinderbijslag.

e) Het niet meer leerplichtige kind dat als werkzoekende ingeschreven is en studies of een leertijd beëindigd heeft

De kinderbijslag wordt toegekend gedurende een periode van 270 of 180 kalenderdagen, naargelang het kind de leeftijd van 18 jaar al dan niet heeft bereikt op het ogenblik van zijn aanvraag om werkloosheidsuitkering of wachtuitkering, ten behoeve van het kind dat studies of een leertijd heeft beëindigd, die een voorbereiding van een verhandeling bij het einde van hogere studies heeft beëindigd of onderbroken, of waarvan de stage om in een ambt te kunnen worden benoemd, beëindigd of onderbroken werd, op voorwaarde:

– dat het ingeschreven is als werkzoekende en desgevallend een aanvraag om stage bedoeld in KB nr. 230 van 21 december 1963 betreffende de stage en inschakeling van jongeren in het arbeidsproces heeft ingediend;
– dat het geen passende betrekking en desgevallend geen aangeboden stage heeft geweigerd.

De periode van 270 of 180 kalenderdagen vangt aan, hetzij op 1 juli of op 1 augustus na het laatste school- of academiejaar, naargelang het kind op de dag van zijn inschrijving als werkzoekende jonger is dan 18 jaar dan wel 18 jaar of ouder is, hetzij de dag na de beëindiging van alle activiteiten opgelegd door het studieprogramma, hetzij de dag na de werkelijke datum van de beëindiging van zijn leertijd. De toekennings-periode vangt, onder bepaalde voorwaarden, aan de dag na de werkelijke datum waarop aan studies in de loop van het school- of academiejaar, aan een leertijd of een opleidingsprogramma een einde werd gesteld.

Voor het kind dat de voorbereiding van een verhandeling bij het einde van hogere studies heeft beëindigd of onderbroken of waarvan de stage is beëindigd of onderbroken werd, vangt de periode van 270 dagen aan, hetzij de dag na de inlevering van de verhandeling of na de werkelijke datum van de onderbreking van deze verhandeling, hetzij de dag na het einde van de normaal voorgeschreven stageperiode of na de werkelijke datum van onderbreking van deze stage.

De periode van 270 of 180 kalenderdagen wordt geschorst wanneer gedurende deze periode de inschrijving van het kind als werkzoekende wordt geschrapt wegens ziekte, overeenkomstig de werkloosheidsreglementering.

De voornoemde bijslag wordt opnieuw verleend voor het resterende gedeelte van die periode voorzover het kind de gestelde voorwaarden steeds vervult.

De periode van 270 of 180 kalenderdagen wordt verlengd met het tijdvak tijdens hetwelk het kind in de maanden juli, augustus of september tewerkgesteld was op grond van een overeenkomst voor tewerkstelling van studenten, wanneer het tijdens die tewerkstelling onttrokken was aan de toepassing van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

De toekenning van de kinderbijslag wordt geschorst voor de volledige maand tijdens dewelke het kind een winstgevende activiteit uitoefent waarvoor het een loon ontvangt dat (op 1 januari 2005) meer dan 435,18 EUR per maand bedraagt.

Het genot van een sociale uitkering op grond van een Belgische of buitenlandse regeling voor ziekte, invaliditeit, arbeidsongevallen of beroepsziekten, staat het verlenen van kinderbijslag niet in de weg als de uitkering voortvloeit uit een toegelaten winstgevende activiteit.

Het genot van een sociale uitkering bij toepassing van een Belgische of buitenlandse regeling betreffende de werkloosheid, behoudens de begeleidingsuitkering voor jongeren die een intensieve opleiding met uitzicht op een baan volgen, en voor jongeren die een opleiding volgen ter voorbereiding van de overeenkomst voor een startbaan, is een beletsel voor de toekenning van de kinderbijslag.

f) indien het gehandicapt is

De kinderbijslag wordt tot de leeftijd van 21 jaar toegekend ten behoeve van het kind dat geboren is uiterlijk op 1 januari 1996 met een lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid van minstens 66%. Deze ongeschiktheid moet een aanvang genomen hebben vooraleer het kind wegens het bereiken van de leeftijdsgrens heeft opgehouden rechtgevend op kinderbijslag te zijn.

De lichamelijke en geestelijke ongeschiktheid wordt vastgesteld volgens de "Officiële Belgische Schaal ter bepaling van de graad van invaliditeit" en/of aan de hand van de lijst van aandoeningen.

Het percentage van ongeschiktheid zoals dit is vastgesteld op basis van de "Officiële Belgische Schaal ter bepaling van de graad van invaliditeit" en de lijst van aandoeningen kan, onder welbepaalde voorwaarden, met 15 of 20% worden verhoogd.

De verhoging bedraagt 15% indien wordt voldaan aan ten minste vier van de vijf voorwaarden hierna, en 20% indien tegelijk wordt voldaan aan elk van deze vijf voorwaarden.

De voorwaarden zijn als volgt:

– de aandoeningen moeten, ondanks de beschikbare therapie, gepaard gaan met ernstige klinische verschijnselen;
– de therapie dient, wanneer ze degelijk en volledig wordt toegepast, complex en zwaar belastend te zijn voor het kind en zijn omgeving;
– de algemene toestand dient gekenmerkt te zijn door een wankele stabiliteit bedreigd door tussentijdse complicaties;
– ondanks een blijvende, nauwgezette, regelmatig bijgestuurde en intensieve therapie zal er een progressieve chronische aantasting van verschillende orgaansystemen optreden;
– de levensverwachting wordt beïnvloed.

De kinderbijslag wordt toegekend tot de leeftijd van 21 jaar voor het kind dat geboren is na 1 januari 1996 met een aandoening die voor hem gevolgen heeft voor de lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid of voor de graad van activiteit en participatie of voor zijn familiale omgeving.

Er wordt evenwel voorzien in een overgangsregeling.

De gevolgen van de aandoening voor het kind worden vastgesteld aan de hand van een medisch-sociale schaal. De vaststelling van de lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid gebeurt aan de hand van een lijst van pediatrische aandoeningen en/of volgens de Officiële Belgisch Schaal ter bepaling van de graad van invaliditeit.

De aanvraag wordt ingediend bij de bevoegde instelling. Deze instelling zendt de nodige formulieren naar het gezin, na te hebben vastgesteld dat alle toekenningsvoorwaarden, met uitzondering van deze betreffende de lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid en de gevolgen van de aandoening, vervuld zijn. Het gezin zendt de ingevulde formulieren naar de Directie-generaal Personen met een handicap (Dienst Verhoogde Kinderbijslag) van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid, Zwarte Lievevrouwstraat 3c, 1000 Brussel.

De gerechtigden op kinderbijslag kunnen een herzieningsaanvraag indienen.

3. Voorwaarden waaraan de bijslagtrekkende moet voldoen

De kinderbijslag en het kraamgeld worden aan de moeder uitbetaald.

Indien de moeder niet werkelijk het kind grootbrengt, wordt de kinderbijslag uitbetaald aan de natuurlijke persoon of rechtspersoon die deze taak vervult.

Wanneer de beide ouders die niet samenwonen, het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen in de zin van artikel 374 van het Burgerlijk Wetboek en het kind niet uitsluitend of hoofdzakelijk door een andere bijslagtrekkende wordt opgevoed, wordt de kinderbijslag integraal aan de moeder uitbetaald. Evenwel kan de kinderbijslag, op diens verzoek, integraal worden uitbetaald aan de vader, wanneer het kind en hijzelf dezelfde hoofdverblijfplaats hebben als bedoeld in artikel 3, eerste lid, 5°, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen. Op verzoek van de beide ouders kan de uitbetaling gebeuren op een rekening waartoe zij beiden toegang hebben. Wanneer de ouders niet overeenkomen over de toekenning van de kinderbijslag, kunnen zij aan de arbeidsrechtbank vragen de bijslagtrekkende aan te duiden en dit, in het belang van het kind.

De adoptiepremie wordt aan de adoptant uitbetaald.

Indien de echtgenoten het kind samen hebben geadopteerd, wordt de adoptiepremie uitbetaald aan degene onder hen die zij aanwijzen. In geval van betwisting of van nietaanwijzing, wordt de premie uitbetaald aan de echtgenote. De kinderbijslag wordt aan het rechtgevend kind zelf uitbetaald:

– als het gehuwd is;
– als het ontvoogd is of de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en niet bij de moeder of de natuurlijke persoon of de rechtspersoon woont die de taak vervult van het grootbrengen. Aan deze laatste voorwaarde is voldaan door afzonderlijke hoofdverblijfplaatsen als bedoeld in artikel 3, eerste lid, 5°, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, of als met daartoe voorgelegde officiële documenten aangetoond wordt dat de gegevens in het Rijksregister niet of niet meer overeenstemmen met de realiteit;
– als het zelf bijslagtrekkende is voor een of meer van zijn kinderen.

Het kind kan evenwel in zijn eigen belang een andere persoon als bijslagtrekkende aanwijzen, op voorwaarde dat die persoon met het kind verbonden is door een verwantschap of aanverwantschap in de eerste graad. De verwantschap verworven door adoptie wordt in aanmerking genomen.

Elke verandering van bijslagtrekkende in de loop van een maand heeft uitwerking de eerste dag van de maand die volgt op deze waarin de verandering heeft plaatsgevonden.

De kinderbijslag verschuldigd ten behoeve van een kind dat door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid geplaatst is in een instelling, wordt betaald ten belope van tweederde aan die instelling en het saldo aan de natuurlijke persoon die het kind opvoedde vóór zijn plaatsing.

De kinderbijslag, verschuldigd ten behoeve van het kind dat met toepassing van de reglementering betreffende de jeugdbescherming in een instelling geplaatst is ten laste van de bevoegde overheid, wordt ten belope van tweederden uitbetaald aan die overheid.

Over de aanwending van het saldo ten behoeve van het kind wordt ambtshalve beslist, naargelang van het geval:

– door de jeugdrechtbank die de plaatsing in een instelling heeft bevolen;
– door de overheid, aangeduid door een Gemeenschap of door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van Brussel-Hoofdstad, die tot de plaatsing heeft beslist, onverminderd het recht van de betrokkenen om zich bij verzoekschrift te wenden tot de jeugdrechtbank van de hoofdverblijfplaats van de ouders, de voogden, de kinderen of diegenen die het kind onder hun bewaring hebben.

C. De berekening en de uitbetaling van de kinderbijslag

De groepering van de rechtgevende kinderen gebeurt rond de bijslagtrekkende voor de bepaling van de rang van het kind.

Voor de bepaling van de rang wordt rekening gehouden met de volgorde van de geboorte van de kinderen die rechtgevend zijn krachtens de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders, het stelsel van gezinsbijslag ten voordele van de zelfstandigen, het koninklijk besluit van 26 maart 1965 betreffende de kinderbijslag voor bepaalde categorieën van het door de Staat bezoldigde personeel, de wet van 20 juli 1971 tot instelling van gewaarborgde gezinsbijslag en de internationale overeenkomsten van sociale zekerheid die in België van kracht zijn.

De kinderbijslag die aan een enkele bijslagtrekkende betaald wordt, wordt verleend rekening houdend met het aantal rechtgevende kinderen.

Indien er verschillende bijslagtrekkenden zijn, wordt voor de rangbepaling bedoeld in het eerste lid rekening gehouden met het geheel van de rechtgevende kinderen onder de volgende voorwaarden:

- De bijslagtrekkenden moeten dezelfde hoofdverblijfplaats hebben als bedoeld in artikel 3, eerste lid, 5°, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, behalve wanneer uit andere daartoe overgelegde officiële documenten blijkt dat de bijslagtrekkenden wel degelijk samenwonen, ook al stemt dit niet of niet meer overeen met de informatie verkregen van het Rijksregister;

- De bijslagtrekkenden moeten ofwel echtgenoten zijn, ofwel bloed- of aanverwanten in de eerste, tweede of derde graad, ofwel personen die verklaren een feitelijk gezin te vormen. Die verklaring geldt tot bewijs van het tegendeel. Het ouderschap dat is verworven door adoptie, wordt in aanmerking genomen.

Voor de rangbepaling wordt eveneens rekening gehouden met de kinderen die geplaatst zijn wanneer de betrokken bijslagtrekkende of bijslagtrekkenden voor deze kinderen het derde van de kinderbijslag ontvangen.

Voor de rangbepaling wordt geen rekening gehouden met de wees die rechthebbende is.

Indien aan een bijslagtrekkende kinderbijslag verschuldigd is voor verschillende kinderen, waarvan sommige geplaatst zijn en andere niet, worden de uitkeringen en de bijslagen verdeeld onder die bijslagtrekkenden en de instelling naar verhouding tot het aantal kinderen opgevoed door ieder van hen.

De leeftijdsbijslagen en de bijslag voor gehandicapte kinderen wordt betaald aan de bijslagtrekkende die het kind opvoedt dat rechtgevend is op die bijslagen.

Wanneer het derde van de kinderbijslag verschuldigd aan het geplaatste kind gestort moet worden op een spaarrekening op zijn naam, wordt er rekening gehouden met de kinderen die effectief deel uitmaken van het gezin van de rechthebbende die het recht op kinderbijslag voor het geplaatste kind opent, voor de berekening van de voor dat kind verschuldigde kinderbijslag.

De kinderbijslag, het kraamgeld en de adoptiepremie worden rechtstreeks aan de bijslagtrekkende betaald per circulaire cheque, tenminste zo deze schriftelijk gevraagd heeft om het bedrag op zijn rekening te storten.

De kinderbijslag is maandelijks betaalbaar in de loop van de maand die volgt op deze waarop hij betrekking heeft.

De instellingen die een aanvraag om gezinsbijslag ontvangen, zijn verplicht het recht op kinderbijslag zo spoedig mogelijk te onderzoeken en de gezinsbijslag provisioneel te betalen voor in België verblijvende kinderen.

In geval van verandering van rechthebbende betaalt de instelling verder provisioneel de kinderbijslag uit hoofde van haar rechthebbende.

Ingeval de rechthebbende van werkgever verandert, kent de instelling die ophoudt bevoegd te zijn, de kinderbijslag toe tot de datum van vaststelling van het nieuwe recht.

D. Opening, duur en einde van het recht

1. De opening van het recht resulteert uit de verwerving van de hoedanigheid van rechthebbende

Het recht op kinderbijslag wordt op trimestriële basis vastgesteld.

Wanneer een rechthebbende de voorwaarden vervult om het recht op kinderbijslag te openen in de loop van een trimester, opent hij dit recht voor het resterende deel van dit trimester, evenals voor het trimester dat volgt.

De rechthebbenden blijven het recht op kinderbijslag openen voor een trimester, op voorwaarde dat ze de hoedanigheid van rechthebbende hebben gedurende de tweede maand van het trimester dat voorafgaat aan dat in de loop waarvan de kinderbijslag gevraagd wordt. Wanneer de rechthebbende de voorwaarden vervult voor de opening van het recht op sociale bijslagen in de loop van een trimester, dan opent hij dit recht tot het einde van het lopende trimester, alsook voor het volgende trimester.

De rechthebbende blijft het recht op de sociale bijslagen behouden, op voorwaarde dat hij voldoet aan het geheel van de werkelijke en reglementaire voorwaarden vastgesteld voor de toekenning van die bijslagen in de loop van de tweede maand van het trimester voorafgaand aan dat waarin de kinderbijslag is gevraagd.

2. De opening van het recht vindt zijn oorsprong in een gebeurtenis in hoofde van het kind of de rechthebbende

Het recht op kinderbijslag dat ten gunste van een kind ontstaat door zijn geboorte, wordt toegekend vanaf de eerste dag van de maand die volgt op deze waarin het kind is geboren; dit is eveneens het geval wanneer het recht op de kinderbijslag ontstaat ingevolge adoptie of opname onder pleegvoogdij.

Nochtans, wanneer ingevolge een andere gebeurtenis in hoofde van het kind het recht op kinderbijslag ten gunste van een kind ontstaat in de loop van een maand, wordt het geacht verworven te zijn van de eerste dag van die maand.

Wanneer het recht een einde neemt in de loop van een maand, wordt het geacht verloren te zijn op het einde van die maand.

Iedere gebeurtenis die zich in de loop van een maand voordoet en die het toekennen of het verliezen van het verhoogde bedrag of van een van de bijslagen impliceert, geeft aanleiding tot het toekennen of het verliezen van dat bedrag of van deze bijslag vanaf de eerste dag van de maand die volgt op deze in de loop waarvan ze zich heeft voorgedaan. Echter, wanneer een dergelijke gebeurtenis zich voordoet op de eerste dag van de maand, vangt de toekenning of het verlies van dit bedrag of van een van deze bijslagen aan vanaf deze eerste dag.

Wanneer het aantal rechtgevende kinderen die gegroepeerd zijn rond een of verschillende bijslagtrekkenden, met een eenheid vermindert, wordt het totale bedrag aan kinderbijslag dat aan die enige of aan de verschillende bijslagtrekkenden toekomt, verminderd ten belope van de kinderbijslag verschuldigd in hoofde van het jongste kind.

E. Het mechanisme van de afwijkingen

In een zeker aantal gevallen, die in de samengeordende wetten limitatief worden opgesomd, kan de minister die de sociale voorzorg onder zijn bevoegdheid heeft, afwijken van de wettelijke bepalingen, om kinderbijslag, kraamgeld of een adoptiepremie toe te kennen.

1. De kinderbijslag

1.1. Kinderen opgevoed buiten het Rijk

De kinderbijslag is niet verschuldigd ten behoeve van de kinderen die buiten het Rijk worden opgevoed of lessen volgen.

Dit principe wordt gematigd door algemene maatregelen, met name voor het kind dat tijdelijk buiten het Rijk verblijft en waarvan het verblijf geen twee maanden in hetzelfde kalenderjaar overschrijdt of zes maanden wegens gezondheidsredenen, voor het kind dat in het buitenland verblijft gedurende de schoolvakanties of ook voor het kind dat een studiebeurs geniet om studies in het buitenland te volgen. Er weze aan herinnerd dat:

– de kinderen van Belgische rechthebbenden of rechthebbenden met de nationaliteit van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte, kinderbijslag kunnen genieten bij toepassing van de wetgeving van de Europese Gemeenschap;
– de kinderen van Belgische of vreemde rechthebbenden opgevoed in andere landen waarmee België een akkoord betreffende de sociale zekerheid heeft gesloten, eveneens kinderbijslag kunnen genieten tegen de bedragen en onder de voorwaarden van deze akkoorden.

De minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan evenwel, in behartenswaardige gevallen, vrijstelling verlenen van de voorwaarde om opgevoed te zijn of lessen te volgen in het Rijk.

1.2. Afwijking op de wettelijke voorrangsregeling

Wanneer verschillende personen gerechtigd zijn om voor dezelfde kinderen gezinsbijslag aan te vragen, heeft de wet een voorrangsregeling ingesteld.

De voorrangsgerechtigde rechthebbende kan, indien hij van oordeel is dat het in het belang van het kind is, ermee instemmen dat een rechthebbende die de voorrang niet heeft, de voorrang verkrijgt voor een bepaalde of een onbepaalde duur. De voorrang kan slechts afgestaan worden aan een rechthebbende die deel uitmaakt van het gezin van het kind, op voorwaarde dat het gaat om een vader, een moeder, een stiefvader, een stiefmoeder of een persoon waarmee een vader of een moeder een feitelijk gezin vormt. Indien deze rechthebbenden, waaronder zich eventueel de voorrangsgerechtigde rechthebbende bevindt, geen deel uitmaken van het gezin van het kind, kan de voorrang worden afgestaan aan een andere rechthebbende die deel uitmaakt van dit gezin. Herroeping van die instemming is alleen mogelijk in het belang van het kind.

Deze wijziging van voorrang heeft uitwerking op de eerste dag van het volgende trimester. Op verzoek van de voorrangsgerechtigde heeft deze wijziging van voorrang evenwel uitwerking op een vroegere datum, op voorwaarde dat de wijziging van voorrang een hoger bedrag aan kinderbijslag tot gevolg heeft, en binnen de perken van de driejarige verjaringstermijn.

De minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan evenwel, in het belang van het kind, de voorrangsgerechtigde rechthebbende aanduiden en de aanvangsdatum van dit voorrangsrecht bepalen.

1.3. Afwijking op de leeftijdsgrens en het verblijf in België voor studenten

Deze rechthebbenden kunnen, onder zekere voorwaarden van leeftijdsgrens en van verblijf in België, rechthebbenden op kinderbijslag zijn.

De minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan evenwel, in behartenswaardige gevallen, afwijkingen toestaan op de verblijfsvoorwaarde in België en de voorziene leeftijdsgrens met twee jaar verhogen.

1.4. Afwijking op de voorwaarden met betrekking tot de band die moet bestaan tussen de rechthebbende en het rechtgevend kind

De minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan evenwel, in behartenswaardige gevallen, bepalen dat een werknemer recht heeft op kinderbijslag voor kinderen die deel uitmaken van zijn gezin en die geplaatst zijn in een instelling en die niet vermeld zijn in de lijst van kinderen waarvoor de rechthebbende aanspraak kan maken op kinderbijslag of die de vereiste voorwaarden niet vervullen.

1.5. Afwijking op de voorwaarde dat het kind deel moet uitmaken van het gezin en op de voorwaarde van detinering in België

De Minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan evenwel, in behartenswaardige gevallen, afwijkingen toestaan op voorwaarde dat het kind deel moet uitmaken van het gezin van de rechthebbende op het ogenblik van zijn detinering en op voorwaarde dat de detinering plaats moet hebben in België.

1.6. Vermindering van de vereiste periode indien de werknemers zich in zekere situaties van toekenning bevinden

De wettelijke bepalingen houden in dat de desbetreffende personen gedurende een zekere periode aan de vereiste voorwaarden moeten voldoen om aanspraak te kunnen maken op de maandelijkse kinderbijslag.

De Minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan, in behartigenswaardige gevallen, vrijstelling geven van de voorwaarde om rechthebbende te zijn tijdens deze periode, indien de werknemer heeft voldaan aan de vereiste voorwaarden om aanspraak te maken op ten minste één maandelijkse forfaitaire bijslag in de loop van vijf jaar die de situatie van toekenning onmiddellijk voorafgaan.

2. Het kraamgeld

De minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan evenwel het kraamgeld toekennen in behartigenswaardige gevallen die geen recht geven op kinderbijslag. De minister of de

ambtenaar die hij aanduidt, beschikt over dezelfde bevoegdheid in het geval van opname onder pleegvoogdij.

3. De adoptiepremie

Een adoptiepremie wordt onder zekere voorwaarden toegekend ter gelegenheid van de adoptie van een kind. De minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan in behartigenswaardige gevallen of categorieën van gevallen de adoptiepremie toch toekennen wanneer aan de vereiste voorwaarden niet is voldaan. De aanvragen om individuele afwijking dienen gericht te worden aan de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid, Eurostation II, Victor Hortaplein 40, bus 20, te 1060 Brussel.

Afdeling 3. De regels van samenloop

A. Voorrangsorde van de rechten

De wees, de rechthebbende op de wezenbijslag wegens het overlijden van een van zijn ouders, werknemer of gehandicapte, oefent zijn recht bij voorrang uit.

Wanneer, in toepassing van de samengeordende wetten, verschillende rechthebbenden aanspraak kunnen maken op kinderbijslag ten gunste van eenzelfde kind, wordt het recht op kinderbijslag bij voorrang vastgesteld in hoofde van de rechthebbende die het kind bij zich opvoedt.

Wanneer meer dan één rechthebbende het kind bij zich opvoedt, in hoofde van deze rechthebbenden en in de volgende orde:

– in hoofde van de vader, moeder, stiefvader, stiefmoeder;
– in hoofde van de oudste van de andere rechthebbenden bij ontstentenis van de zonet bedoelde.

Wanneer de twee ouders, die niet samenwonen, het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen in de zin van artikel 374 van het Burgerlijk Wetboek, over een kind dat bij een van hen wordt opgevoed, worden zij beiden geacht het kind bij zich op te voeden. Dit vermoeden blijft van toepassing wanneer het kind het gezin van een van de ouders verlaat, ten gevolge van een plaatsing in een instelling. Het blijft eveneens van toepassing indien de scheiding na een dergelijke plaatsing gebeurt, op voorwaarde dat het ouderlijk gezag gezamenlijk blijft.

Wanneer geen enkele rechthebbende het kind bij zich opvoedt, wordt het recht op deze bijslag vastgesteld in hoofde van de rechthebbende eveneens bijslagtrekkende voor het derde van de kinderbijslag of in hoofde van de rechthebbende aangewezen volgens de hierboven vermelde orde.

B. Samenloop met andere Belgische kinderbijslagregelingen

Het recht op de verhoogde wezenbijslag dient onderzocht te worden in de regeling van de eerst overleden rechthebbende ouder, onafhankelijk van het feit dat deze laatste rechthebbende was in de werknemersregeling of de zelfstandigenregeling.

Het recht op de verhoogde kinderbijslag voor invaliden in de regeling voor zelfstandigen ten behoeve van het kind dat deel uitmaakt van hetzelfde gezin, sluit in principe elk ander recht in de regeling voor werknemers uit.

In de volgende gevallen sluit het recht van de rechthebbende zelfstandige elk recht in de regeling voor werknemers uit:

– wanneer het kind deel uitmaakt van een gezin dat uitsluitend bestaat uit een of meer rechthebbende zelfstandigen;
– wanneer het kind deel uitmaakt van een gezin dat bestaat uit een of meer rechthebbende zelfstandigen (vader, moeder, stiefvader, stiefmoeder) die samenwonen met andere rechthebbenden in de werknemersregeling;
– wanneer het kind deel uitmaakt van een gezin dat bestaat uit twee rechthebbenden, waarvan de ene zelfstandige is en de andere werknemer en de rechthebbende werknemer minder dan halftijds tewerkgesteld is;
– wanneer het kind deel uitmaakt van een gezin dat bestaat uit twee rechthebbenden, waarvan de ene een persoon is in een situatie van toekenning en de andere een recht opent op basis van een zelfstandige activiteit. Dit recht in hoofde van deze zelfstandige moet effectief bestaan voor de persoon die in een situatie van toekenning rechthebbende wordt voor dit kind;
– wanneer het kind opgehouden heeft deel uit te maken van het gezin van een rechthebbende zelfstandige (vader, moeder, stiefvader, stiefmoeder, grootouders, overgrootouders) als gevolg van een plaatsing door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid.

Wanneer de twee ouders, die niet samenwonen, het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen in de zin van artikel 374 van het Burgerlijk Wetboek, over een kind dat deel uitmaakt van het gezin van een van hen, wordt dit kind geacht deel uit te maken van een gezin dat minstens samengesteld is uit zijn beide ouders.

C. Samenloop met een buitenlands recht

Het recht op kinderbijslag wordt verminderd met het bedrag van de uitkeringen van dezelfde aard waarop ten behoeve van een rechtgevend kind aanspraak kan worden gemaakt bij toepassing van andere buitenlandse wets- of reglementsbepalingen of krachtens regelen van toepassing op het personeel van een volkenrechtelijke instelling.

Afdeling 4. De verjaring

De vorderingen waarover de personen beschikken aan wie de kinderbijslag, het kraamgeld en de adoptiepremie verschuldigd zijn of moeten uitgekeerd worden, moeten binnen de vijf jaar worden ingesteld, zonder uitwerking te kunnen hebben voor 1 oktober 1999, behoudens stuiting.

Voor de kinderbijslag die betrekking heeft op een bepaald aantal dagen dat in een trimester vervat is, gaat de termijn van vijf jaar in, de laatste dag van vermeld trimester.

Voor het kraamgeld neemt de termijn van vijf jaar een aanvang de laatste dag van het trimester waarin de geboorte plaatsvond.

Voor de adoptiepremie neemt de termijn van vijf jaar een aanvang de laatste dag van het trimester waarin de adoptieakte is ondertekend.

De verjaring wordt gestuit door een aanvraag of een klacht, bij gewone brief, fax of elektronische post verzonden naar de kinderbijslaginstelling die bevoegd is voor de toekenning van de gezinsbijslag, of door de neerlegging van een dergelijke aanvraag of klacht bij deze instelling. Naargelang van het geval, gebeurt de stuiting op de datum van het aangetekend schrijven, waarvoor de postdatum als bewijs geldt, of bij gebreke eraan, op de datum van het ontvangstbewijs dat door de bevoegde kinderbijslaginstelling wordt afgeleverd aan de persoon die deze bijslag aanvraagt of opeist.

De aanvraag of klacht die aan de bevoegde kinderbijslaginstelling werd toegezonden en die bij een onbevoegde Belgische instelling van sociale zekerheid werd ingediend, heeft als datum, naargelang van het geval, de datum van het aangetekend schrijven, waarvoor de postdatum geldt als bewijs, of, bij gebreke eraan, de ontvangstdatum die de laatst genoemde instelling aan de bevoegde kinderbijslaginstelling meedeelt.

Het recht op de terugvordering van de ten onrechte uitbetaalde uitkeringen verjaart na verloop van vijf jaar, te rekenen vanaf de datum waarop de uitbetaling is geschied. In geen geval is een terugvordering van de ten onrechte uitbetaalde uitkeringen mogelijk na verloop van deze termijn.

Afdeling 5. De administratieve organisatie

A. Financiering

Het stelsel wordt met de volgende inkomsten gefinancierd:

– de bijdragen van de werkgevers onderworpen aan het stelsel van de werknemers, de mijnwerkers en de zeelieden ter koopvaardij;
– de hoofdelijke bijdrage die gestort wordt door elke werkgever voor elkeen die vóór 1 januari 1999 in dienst is gekomen en die niet onderworpen is aan de sociale zekerheid voor werknemers, de mijnwerkers of de zeelieden ter koopvaarij tewerkgesteld in dienstverband.

B. De Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW)

De Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers is een openbare instelling die op een paritaire wijze wordt beheerd (in samenwerking met vertegenwoordigers van gezinsorganisaties) en dit in uitvoering van de wet van 25 april 1963 betreffende het beheer van sommige instellingen van openbaar nut voor sociale zekerheid en sociale voorzorg.

De dienst heeft als taak:

– de minister bevoegd voor sociale voorzorg alle voorstellen te doen tot verbetering van de wetgeving en van het kinderbijslagstelsel op administratief, structureel en sociaal vlak;

– iedere zaak te onderzoeken en advies te geven over iedere kwestie die hem in zaken van kinderbijslag door de minister bevoegd voor sociale voorzorg worden voorgelegd;
– iedere opdracht te vervullen die hem in aangelegenheden van kinderbijslag door de minister bevoegd voor sociale voorzorg zou worden toevertrouwd.

Hij verdeelt de ontvangsten van dit stelsel onder de vrije kinderbijslagfondsen, de bijzondere kinderbijslagfondsen en zijn eigen Rijksdienst naar gelang van de uit te betalen bijslag.

De Rijksdienst vervult voor de bij hem aangesloten werkgevers eveneens de rol van kinderbijslagfonds.

Hij is eveneens belast met de betaling van gezinsbijslag voor verschillende categorieën van rechthebbenden. Dit punt wordt verder belicht onder E. Het bevoegde kinderbijslagfonds.

Daarenboven is de Rijksdienst ook belast met de controle op de kinderbijslagfondsen. Dit toezicht betreft zowel de aangesloten werkgevers en de door hen tewerkgestelde werknemers ten opzichte van de verdeling, als de regelmatige werking van de organen van het kinderbijslagfonds en het gebruik van de gelden voor administratiekosten.

C. De bijzondere kinderbijslagfondsen

In de streken waar de bevolking zeehandel drijft, moeten de ondernemers van lading, lossing en versjouwing van koopwaren in de havens, losplaatsen, stapelplaatsen en stations zich bij bijzondere compensatiekassen aansluiten. Deze instellingen, die bij koninklijk besluit werden opgericht, zijn openbare instellingen; ze hebben de rechtspersoonlijkheid en worden paritair beheerd.

D. De vrije kinderbijslagfondsen

Deze vrije kinderbijslagfondsen zijn instellingen die door de werkgevers in de vorm van verenigingen zonder winstoogmerk op hun initiatief worden opgericht. Zij worden door de werkgevers beheerd. Om als kinderbijslagfonds te kunnen optreden moeten zij door de Koning gemachtigd worden. Zij mogen uitsluitend de verlening van de bij de wet bepaalde uitkeringen ten doel hebben.

E. Het bevoegde kinderbijslagfonds

De wettelijke bepalingen die de bevoegde instelling aanduiden voor de betaling van de kinderbijslag, doen een beroep op verschillende begrippen, die hierna gepreciseerd worden:

Voor de toepassing van deze bepalingen wordt er verstaan onder:

– “referentiemaand”: de maand op basis waarvan de kinderbijslag verschuldigd is. In het geval van een “nieuw recht” gaat het om de maand waarin een persoon al de voorwaarden vervult die gesteld worden door de samengeordende wetten om de hoedanigheid van effectieve rechthebbende te verkrijgen. Bij een “voortgezet

recht", gaat het om de tweede maand van het trimester die het trimester voorafgaat waarvoor de kinderbijslag wordt gevraagd;
– "situatie die een recht doet ontstaan": de verschillende situaties waardoor een werknemer de hoedanigheid van een rechthebbende verwerft, hetzij een effectieve tewerkstelling met onderwerping aan de sociale zekerheid, hetzij een situatie gelijkgesteld met een tewerkstelling, hetzij een toekenningssituatie;
– "activiteit": elke situatie die een recht doet ontstaan als de rechthebbende gebonden is door een arbeidsovereenkomst of onderworpen is aan een statuut;
– "geneutraliseerde situatie":

a) een activiteit van een rechthebbende die niet langer duurt dan het aantal opeenvolgende kalenderdagen waarvoor de werkloze niet verplicht is een nieuwe aanvraag om werkloosheidsuitkeringen in te dienen, als gevolg van een onderbreking in het genot van deze uitkeringen;
b) de activiteit van een rechthebbende die een opzeggingsvergoeding of een schadevergoeding wegens verbreking van een arbeidsovereenkomst geniet, van een werknemer die ziek is of die een slachtoffer van een ongeval is en die een vergoeding geniet waarin voorzien door de wetgeving betreffende de ziekte- en invaliditeitsverzekering, of van de werkneemster in moederschapsrust die een moederschapsuitkering geniet, van de persoon die een overlevingspensioen geniet, van de werknemer die een loopbaanonderbrekingsuitkering geniet, van de werklozen die volledig of gedeeltelijk vergoed worden, van de gedetineerde werknemer of van de werknemer die geniet van een ouderdomspensioen;
c) de activiteit van een rechthebbende ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst bedoeld in hoofdstuk 2 van de wet van 24 juli 1987 betreffende de tijdelijke arbeid, de uitzendarbeid en het ter beschikking stellen van werknemers ten behoeve van gebruikers;
d) elke activiteit begonnen door een rechthebbende terwijl hij nog gebonden is door een vorige arbeidsovereenkomst of nog onderworpen is aan een statuut dat hem aan een werkgever bindt;
– "feit": elke feitelijke situatie of juridische handeling die aanleiding geeft tot de vestiging van een nieuw recht;
– "daadwerkelijke rechthebbende": de rechthebbende uit wiens hoofde de gezinsbijslag is verschuldigd bij gemis van enig ander samenlopend recht dan wel omdat hij de hoedanigheid heeft van voorrangsgerechtigde rechthebbende;
– "nieuw recht": het recht op kinderbijslag geopend door een persoon die de hoedanigheid verkrijgt van daadwerkelijke rechthebbende en die deze hoedanigheid vóór het feit niet had, voor geen enkel rechtgevend kind of gevestigd ingevolge het verlies van de hoedanigheid van rechthebbende in de vorige referentiemaand. Eveneens een nieuw recht is het recht op wezenbijslag of het recht op basis van een overlevingspensioen, ontstaan ingevolge het overlijden van een persoon die geen voorrangsgerechtigde rechthebbende was op het ogenblik van het overlijden;
– "voortgezet recht": het recht op kinderbijslag dat niet als een nieuw recht moet worden aangezien.

In het geval van het ontstaan van een nieuw recht wordt de kinderbijslag uitgekeerd:

1° door het kinderbijslagfonds van de werkgever, op de dag waarop het feit zich voordoet of, als er dan geen werkgever is, de laatste werkgever van de persoon die in een situatie is die een recht doet ontstaan;

2° door het kinderbijslagfonds van de werkgever bij wie de recentste activiteit begonnen is als verschillende tegelijkertijd uitgeoefende activiteiten ertoe leiden dat op grond van 1° meer dan één kinderbijslaginstelling bevoegd is;
3° door de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers:

- als de in 2° hiervoor bedoelde tegelijkertijd uitgeoefende activiteiten op dezelfde dag zijn begonnen en meer dan één kinderbijslagfonds bevoegd is;
- in elke situatie waarvoor de bevoegdheid niet bepaald kan worden omdat de rechthebbende onderworpen was aan een buitenlands stelsel van sociale zekerheid of omdat de tewerkstelling niet onderworpen was voor de sector van de kinderbijslag;
- als de activiteit die de bevoegdheid bepaalt, vóór 1 april 1990 stopgezet is.

In geval van een voortgezet recht blijft een kinderbijslaginstelling die bevoegd is voor een kwartaal, ook bevoegd voor het volgende kwartaal.

Als een rechthebbende echter op de eerste dag van de referentiemaand in dienst is bij een nieuwe werkgever en die activiteit geen geneutraliseerde situatie vormt, worden de gezinsuitkeringen voor het volgende kwartaal betaald door de kinderbijslaginstelling van de nieuwe werkgever.

Als er voor een en dezelfde rechthebbende twee referentiemaanden zijn die ertoe kunnen leiden dat meer dan één kinderbijslagfonds bevoegd is voor een kwartaal of een deel ervan, is de instelling van de eerste referentiemaand bevoegd.

Als zich in de loop van een kwartaal een verandering van rechthebbende voordoet voor een wees op grond van artikel 56bis van de gecoördineerde wetten, wordt de kinderbijslag betaald op grond van de situatie die een recht doet ontstaan van de overleden ouder die voldoet aan de voorwaarde om aanspraak te maken op minstens zes forfaitaire maandelijkse bijslagen op grond van de samengeordende wetten, in de loop van de twaalf maanden die onmiddellijk aan het overlijden voorafgaan. Indien daaraan niet voldaan is, wordt hij uitbetaald op basis van de situatie van de overlevende ouder die aan die voorwaarde voldoet.

De gezinsbijslag is uitsluitend verschuldigd door de RKW in de hierna volgende gevallen:

– aan de werknemers die krachtens deze wetten gerechtigd zijn op deze uitkeringen en daarop geen aanspraak kunnen maken ten laste van de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de openbare instellingen of een kinderbijslaginstelling;
– aan de gewezen personeelsleden van de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, Belgacom, De Post, de Regie der Luchtwegen, de Regie voor Maritiem Transport en de instellingen die de toestemming hebben gekregen om de Rijksdienst te machtigen, die gerechtigd zijn op kinderbijslag als invalide of gepensioneerde;
– aan de wezen die gerechtigd zijn op kinderbijslag zo deze verschuldigd is door de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, Belgacom, De Post, de Regie der Luchtwegen, de Regie voor Maritiem Transport en de instellingen die toestemming hebben gekregen om de Rijksdienst te machtigen en dit krachtens de bepalingen betreffende de vaststelling van de bevoegde instelling;

– aan de personen die gerechtigd zijn op kinderbijslag ingevolge een overlevingspensioen, zo die verschuldigd is door de Staat, de Gemeenschappen, de gewesten, Belgacom, De Post, de Regie der Luchtwegen, de Regie voor Maritiem Transport en de instellingen die de toestemming hebben gekregen om de Rijksdienst te machtigen krachtens de bepalingen betreffende de vaststelling van de bevoegde instelling;
– aan de gehandicapten, de studenten-rechthebbenden en de gehandicapte kinderen die voor zichzelf rechthebbende zijn;
– aan de gesubsidieerde contractuelen, bedoeld in Titel III, Hoofdstuk II van de programmawet van 30 december 1988;
– aan de tijdelijke leerkrachten van het door de Gemeenschappen ingerichte of gesubsidieerde onderwijs, met inbegrip van het bestuurspersoneel, het opvoedende hulppersoneel, het paramedisch, sociaal, psychologisch, administratief personeel en het technisch personeel van de psycho-medisch-sociale centra bezoldigd in de hoedanigheid van tijdelijke, evenals aan het meester-, vak- en dienstpersoneel van de onderwijsinstellingen, voorzover dit personeel direct wordt bezoldigd in de hoedanigheid van tijdelijke of vervanger door de bevoegde Gemeenschappen;
– aan de vastbenoemde leerkrachten van het door de Gemeenschappen ingerichte of gesubsidieerde onderwijs, met inbegrip van het bestuurspersoneel, het opvoedende hulppersoneel, het paramedisch, sociaal, psychologisch, administratief personeel en het technisch personeel van de psycho-medisch-sociale centra bezoldigd in de hoedanigheid van vastbenoemde, evenals aan het meester-, vak- en dienstpersoneel van de onderwijsinstellingen, voorzover dit personeel direct wordt bezoldigd in de hoedanigheid van vastbenoemde door de bevoegde Gemeenschappen.

De kinderbijslag wordt door de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers betaald in alle situaties waarvoor de bevoegdheid niet kan worden bepaald.

De Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers wordt ermee belast om de gezinsbijslag toe te kennen uit hoofde van in België wonende werknemers die onder de toepassing vallen van de Verordening (EER) nr. 1408/71 van 14 juni 1971 van de Raad, betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen, en die overeenkomstig artikel 1 van deze Verordening (EER) nr. 1408/71 van 14 juni 1971, als grensarbeider tewerkgesteld zijn of een sociale uitkering genieten omdat ze zich in een gelijkgestelde situatie bevinden na een dergelijke tewerkstelling. Het recht op kinderbijslag, op kraamgeld of op adoptiepremie van de grensarbeiders is afhankelijk van het ontbreken van een dergelijk recht bij toepassing van andere Belgische of buitenlandse wets- of reglementsbepalingen of krachtens regelen van toepassing op het personeel van een volkenrechtelijke instelling.

De Rijksdienst kan er mee belast worden om, onder bepaalde voorwaarden, kinderbijslag uit te betalen voor personeelsleden van de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten en de openbare instellingen, op vraag van de betrokken werkgever.

Zo is de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers ermee belast geweest om de verschuldigde kinderbijslag uit te betalen:
- aan het statutaire personeel van het Universitair Ziekenhuis Gent bij KB van 1 oktober 1996 (B.S. van 21 november 1996);
- aan het statutaire personeel van de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding bij het KB van 5 februari 1997 (BS van 16 mei 1997);
- aan het statutair personeel van de instelling Kind en Gezin bij KB van 26 mei 2000 (BS van 28 juli 2000);

- aan het statutair personeel van de Vlaamse Landmaatschappij bij het KB van 31 mei 2000 (BS van 28 juli 2000);
- aan het statutaire personeel van het College van de federale ombudsmannen bij KB van 25 september 2000 (BS van 14 oktober 2000);
- aan het personeel voor hetwelk het Limburgs Universitair Centrum niet is onderworpen aan de socialezekerheidsbijdragen voor de sector gezinsbijslag bij KB van 18 december 2001 (BS van 25 januari 2002);
- aan het personeel van de Centra voor Leerlingenbegeleiding van de Franstalige Gemeenschap bij KB van 19 februari 2002 (BS van 1 augustus 2002);
- aan het personeel van het Institut scientifique de Service public bij KB van 19 februari 2002 (BS van 1 augustus 2002);
- aan het personeel van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap bij KB van 7 juli 2002 (BS van 27 juli 2002);
- aan het personeel van het Belgisch instituut voor postdiensten en telecommunicatie bij KB van 11 juli 2003 (BS van 11 september 2003);
- aan het statutaire personeel van het Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis – Rekkem bij het KB van 11 juli 2003 (BS van 11 september 2003);
- aan het statutaire personeel van de Brussels International Airport Company bij KB van 11 juli 2003 (BS van 11 september 2003).

De Rijksdienst kan er eveneens mee belast worden om, onder bepaalde voorwaarden, kinderbijslag uit te betalen die verschuldigd is wegens ziekte, wegens overlijden of wegens de pensionering van voormalige personeelsleden van openbare instellingen, die beoogd worden door de wetten betreffende de opheffing en de herstructurering van de openbare instellingen en van de diensten van de Staat waarvan de ontbinding lopend is of beëindigd.

F. Geschillen

De arbeidsrechtbank neemt kennis van de geschillen tussen de kinderbijslagfondsen of de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers en de personen aan wie gezinsbijslag verschuldigd is of moet gestort worden.

Dezelfde rechtbank is bevoegd voor de geschillen tussen die personen en de werkgever voor wiens rekening de arbeid wordt verricht die voor de toekenning van de gezinsbijslag in aanmerking komt.

II. Kinderbijslag voor zelfstandigen

Afdeling 1. Het recht op uitkeringen

Het belangrijkste van deze materie is identiek aan het stelsel van de loontrekkenden. Bijgevolg zullen hier alleen de verschillen tussen de twee stelsels opgenomen worden; de lezer wordt voor de rest verwezen naar het eerste hoofdstuk.

A. De rechthebbenden

Een van de verschillen betreft de opsomming van de rechthebbenden. Inderdaad, overeenkomstig de bepalingen en de modaliteiten van het koninklijk besluit van 8 april 1976, zijn rechthebbenden:

- de zelfstandigen die onderworpen zijn aan KB nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociale statuut der zelfstandigen, die de bijdragen van de "algemene categorie" verschuldigd zijn (cf. hierboven). Het betreft in de eerste plaats de zelfstandigen in hoofdberoep. De zelfstandigen in bijberoep komen enkel als rechthebbende op gezinsbijslag in aanmerking wanneer ze minstens dezelfde bijdragen als zelfstandigen in hoofdberoep verschuldigd zijn, dit is wanneer hun referteinkomsten op 1 januari 2005 minstens 9.349,59 EUR bedragen;
- de zelfstandige die arbeidsongeschikt is;
- de zelfstandige die zijn militieverplichtingen volbrengt;
- de gewezen zelfstandige (voor een periode die in principe niet verder mag reiken dan de laatste dag van het tweede kwartaal volgend op dat in de loop waarvan hij zijn activiteit heeft stopgezet);
- de zelfstandige die van zijn vrijheid is beroofd (voor zover het kind deel uitmaakte van het gezin van de zelfstandige op de dag waarop deze van zijn vrijheid werd beroofd en wanneer deze laatste rechthebbende is geweest gedurende ten minste twee van de vier kalenderkwartalen die voorafgaan aan de opsluiting);
- de gepensioneerde zelfstandige;
- de overlevende echtgenoot van een zelfstandige;
- de wees.

B. De uitbetaling van de gezinsbijslag

Een tweede verschil vloeit voort uit de uitbetaling van de kinderbijslag. Deze wordt slechts uitgekeerd wanneer de bijdragen met betrekking tot het tweede en derde voorafgaande kwartaal werden betaald.
Met het oog op de toekenning van de gezinsbijslagen worden de bijdragen waarvoor de Commissie voor vrijstelling van bijdragen vrijstelling verleende, echter als betaald beschouwd.

(1) KB van 8 april 1976 houdende regeling van de gezinsbijslag voor zelfstandigen, B.S. 6 mei 1976, art. 2 tot 9.

De schorsing van de uitbetaling is niet van toepassing (1):

- indien de in gebreke gestelde rechthebbende uitsluitend regularisatiebijdragen verschuldigd is die niet verhoogd werden wegens laattijdigheid;
- indien de betrokkene betalingsfaciliteiten voor zijn bijdragen heeft verkregen en de vastgestelde vervaldagen naleeft;
- wanneer de bijslagtrekkende verlaten is door zijn rechthebbende echtgenoot;
- wanneer de bijslagtrekkende gerechtelijk de toelating heeft gekregen om een verblijfplaats te hebben onderscheiden van die van zijn echtgenoot; (2)
- wanneer de rechthebbende opschorting heeft gekregen van de opeisbaarheid van de schuldvordering vanwege het sociale verzekeringsfonds of de Nationale Hulpkas, daar hij tevens schuldeiser is van een openbaar bestuur.

De minister die bevoegd is voor middenstand, kan ten slotte de schorsing van de uitbetaling van de gezinsbijslag in behartigenswaardige gevallen en voor een beperkte duur ongedaan maken ten voordele van de bijslagtrekkende die uit de echt gescheiden is of gescheiden van tafel en bed.

Afdeling 2. Uitkeringen

De uitkeringen zijn in principe dezelfde als deze voor de loontrekkenden, behalve wat betreft het bedrag van de gewone kinderbijslag voor het eerste kind en de afwezigheid van de leeftijdsbijslag voor de laatstgeborene of het enige kind.

Toch is de leeftijdsbijslag voor alle kinderen gelijk, ongeacht hun rang, met uitzondering van een laatstgeboren of enig kind, die er geen recht op hebben.

Het maandelijkse bedrag op l januari 2005 is 38,42 EUR voor het eerste kind en 60,92 EUR wanneer deze laatste gepensioneerd is. Bovendien kan het jongste of enige kind slechts een beroep doen op het basisbedrag 38,42 EUR, zonder verhoging met leeftijdsbijslagen.

Afdeling 3. Administratieve organisatie

De persoon die gerechtigd is op uitkeringen, moet daartoe een aanvraag indienen, op straffe van verjaring (3 jaar), bij de instelling die bevoegd is om de uitkeringen uit te betalen.

In bijna alle gevallen zal dit het sociale verzekeringsfonds zijn. Alleen wanneer de toekenning en de betaling van de gezinsbijslag door het sociale verzekeringsfonds niet kan gebeuren, geschiedt het door het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen.

(1) KB van 8 april 1976.
(2) Artikelen 223 van het Burgerlijk Wetboek en 1280 van het Gerechtelijk Wetboek.

III. De kinderbijslag voor het overheidspersoneel

Afdeling 1. Toepassingsgebied

De kinderbijslagen en de geboortetoeslagen worden toegekend aan de bedragen en onder de voorwaarden van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor werknemers en in uitvoering van het KB van 26 maart 1965 betreffende de kinderbijslag voor bepaalde categorieën van het door de Staat bezoldigde personeel, alsmede voor de personeelsleden van het operationele kader en van het administratieve en logistieke kader van de korpsen van de lokale politie.

Dit besluit is van toepassing:

- op het personeel van de ministeries (lees: de federale overheidsdiensten);
- op de officieren, beroepsmilitairen van lagere rang en op de militaire werklieden van de krijgsmacht, met uitzondering van de reserveofficieren die opnieuw onder de wapens worden geroepen om normale prestaties in vredestijd te verrichten;
- op de personeelsleden van het operationele kader en van het administratieve en logistieke kader van de politiediensten zoals bedoeld in artikel 116 van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus.

De bepalingen van het besluit zijn uitgebreid tot bepaalde ambtenaren die kinderbijslag ontvangen via de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers.

De kinderbijslag wordt onder dezelfde voorwaarden toegekend aan de personeelsleden die gedurende meer dan zes achtereenvolgende maanden hun ambt buiten het Rijk uitoefenen en er hun kinderen opvoeden. Zij blijven behouden, na de terugkeer van de personeelsleden in België, voor hun kinderen van jonger dan 21 die buiten het Rijk voortstuderen.

Afdeling 2. De uitkeringen

A. Barema

De kinderbijslag, het kraamgeld en de adoptiepremie worden toegekend aan de bedragen van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor werknemers (voor nadere details zie Hoofdstuk I, Afdeling 2, A. Beschrijving).

Aan de kinderbijslag wordt een maandelijks supplement toegevoegd gelijk aan tweemaal het bedrag van die bijslag voor de kinderen van de hiernavermelde personeelsleden die gedurende meer dan zes achtereenvolgende maanden hun ambt buiten het Rijk uitoefenen:

- de personeelsleden der buitendiensten van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking;

- de militaire attachés bij onze ambassades, hun adjuncten en het hun toegevoegde ondergeschikte personeel;

- de landbouwattachés en de adjunctlandbouwattachés door het Ministerie van Landbouw gedetacheerd bij sommige van onze ambassades;

- de personeelsleden van het operationele kader en van het administratieve en logistieke kader van de politiediensten zoals bedoeld in artikel 116 van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, met vaste dienst belast in het buitenland voor verbindingsopdrachten met buitenlandse of supranationale politiediensten.

Deze supplementen worden, na de terugkeer van de personeelsleden in België, verder verleend voor hun kinderen van jonger dan 21 die buiten het Rijk voortstuderen.

B. Toekenningsvoorwaarden

De kinderbijslag is verschuldigd telkenmale het personeelslid effectief diensten verricht of zich in een administratieve stand bevindt die uitdrukkelijk de dagen waarop niet werkelijk gewerkt wordt, gelijkstelt met periodes van effectieve tewerkstelling. Het personeelslid wordt geacht effectieve diensten te presteren zolang hij zich in een administratieve toestand bevindt op grond waarvan hij krachtens zijn statuut recht heeft op een activiteitswedde of, indien niet, hij aanspraak kan blijven maken op de voorziene weddenschalen.

De rechthebbende moet een band van verwantschap hebben met het rechtgevende kind zoals dit het geval is voor een werknemer (deze voorwaarden zijn vermeld in Hoofdstuk I, Afdeling 2, B. Toekenningsvoorwaarden, 2.1.).

De kinderbijslag wordt toegekend aan de personeelsleden, voor de kinderen onder de leeftijd van 21 jaar die zij ten laste hebben, zelfs indien deze kinderen geen beroeps- of algemeen onderwijs volgen en niet verbonden zijn door een leerovereenkomst.

Als “ten laste” in de zin van het koninklijk besluit van 26 maart 1965 worden beschouwd, de kinderen die geen winstgevende activiteit uitoefenen die een beletsel vormt voor de toekenning van de kinderbijslag. De kinderen van het personeelslid zijn niet onderworpen aan de voorwaarde “deel uitmaken van het gezin” van deze laatste. Hieruit volgt dat de omstandigheid dat het kind dat niet meer bij zijn ouders verblijft, geen beletsel vormt voor zijn hoedanigheid van rechthebbende op kinderbijslag, en enkel daarvoor.

Boven de 21 jaar moet het kind bepaalde voorwaarden vervullen inzake schoolbezoek. Voor nadere inlichtingen verwijzen wij de lezer naar het stelsel van de kinderbijslag voor werknemers punt 2.3 – bijzondere voorwaarden inzake de hoedanigheid om kinderbijslag te genieten (Hoofdstuk I, Afdeling 2, B. Toekenningsvoorwaarden).

C. Uitsluitingen

Van de bijzondere voordelen van het KB van 26 maart 1965 zijn de volgende personeelsleden uitgesloten:

- wier echtgenoot, als werknemer of gelijkgestelde, is aangewezen als voorrangsgerechtigde rechthebbende op kinderbijslag ingevolge de voorrangsorde van de gecoordineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor werknemers, of die geen uitkeringen meer ontvangt omdat het kind de bij de gecoördineerde wetten vastgestelde leeftijd heeft overschreden;

- die, zonder kinderen uitsluitend of hoofdzakelijk ten laste te hebben, kinderbijslagen ontvangen:

a) hetzij bij toepassing van de bepalingen betreffende de kinderbijslag voor zelfstandigen;
b) hetzij ter uitvoering van een afstand van voorrangsrecht (men dient op te merken dat de afstand van voorrang die enkel een verandering van stelsel tot doel heeft en die niet gebeurt in het belang van het kind, niet kan worden aanvaard).

D. De betaling van de kinderbijslag

De kinderbijslagen en hun (eventuele) supplementen worden terzelfder tijd betaald als de wedde van de maand waarop zij betrekking hebben; behalve in geval van verzet overeenkomstig het Gerechtelijk Wetboek wordt de betaling, op gewoon verzoek, aan de moeder gedaan of aan de persoon die in werkelijkheid het kind opvoedt. Deze kinderbijslagen en hun (eventuele) supplementen worden elke maand voorafbetaald, terzelfder tijd als de wedde van de maand die deze waarop zij betrekking hebben, voorafgaat, aan de personeelsleden die vóór 1 juli 1984 een stelsel van vooruitbetaling van hun maandwedde genoten hebben en rechthebbende waren op kinderbijslagen die vooraf werden uitbetaald.

Afdeling 3. Personeelsleden van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

De Rijksdienst voor sociale zekerheid van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten is bevoegd voor de uitbetaling van de kinderbijslag.

Deze Rijksdienst heeft als opdracht de ontvangst en de herverdeling van sociale bijdragen die verschuldigd zijn door de aangesloten openbare instellingen, bij toepassing van de wetgeving inzake kinderbijslag.

De gemeenten, de openbare instellingen die ervan afhangen, de verenigingen van gemeenten, de provincies, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Franse Gemeenschapscommissie,... zijn aangesloten bij deze Rijksdienst en storten een specifieke werkgeversbijdrage van 5,25% voor de kinderbijslag aan deze Rijksdienst, die rechtstreeks de kinderbijslag uitbetaalt aan de rechthebbende personeelsleden, volgens de regelen bepaald in de samengeordende wetten betreffende de kinderbijslag voor werknemers.

IV. De gewaarborgde gezinsbijslag

Afdeling 1. Toepassingsgebied

De wet van 20 juli 1971 tot instelling van de gewaarborgde gezinsbijslag heeft de reglementering vervolledigd door de invoering van een residuaire regeling inzake gezinsbijslag ten behoeve van de kinderen die geen kinderbijslag genieten op grond van een verplichte regeling. Deze regeling kent uitkeringen toe zonder dat er enige band met arbeid bestaat in hoofde van de aanvrager. Het is voorbehouden aan de meest behoeftige gezinnen op basis van inkomenscriteria.

Afdeling 2. De soorten bijslag

De gezinsbijslag omvat:

– de kinderbijslag;
– de leeftijdsbijslag;
– het kraamgeld;
– de bijzondere bijslag;
– de adoptiepremie.

A. Beschrijving

1. De kinderbijslag

De kinderbijslag wordt toegekend aan de tarieven van de gewone kinderbijslag in de regeling voor kinderbijslag voor werknemers, verhoogd met de sociale bijslag voor de kinderen van de rechthebbende gepensioneerde in dit stelsel.

De maandelijkse basisbedragen zijn op 1 januari 2005 voor:

– het eerste kind	75,54 EUR
– het tweede kind	139,78 EUR
– het derde en elk volgend kind	208,70 EUR

De sociale bijslag is op 1 januari 2005 voor:

– het eerste kind	38,46 EUR
– het tweede kind	23,84 EUR
– het derde en elk volgend kind	4,18 EUR

De bedragen stemmen overeen met de gewone bedragen in het stelsel van de gezinsbijslag voor zelfstandigen, wanneer het kind reeds gedurende een volledige kalendermaand recht heeft op kinderbijslag krachtens een Belgische, buitenlandse of internationale regeling.

In dit geval zijn de bedragen op 1 januari 2005 voor:

– het eerste kind	38,42 EUR
– het tweede kind	139,78 EUR
– het derde en elk volgend kind	208,70 EUR

De kinderbijslag wordt toegekend aan het bedrag voor wezen, voor de wees van wie de vader of de moeder aanvrager van de gewaarborgde gezinsbijslag was, voorzover de voorwaarden van de gewaarborgde gezinsbijslagregeling, voornamelijk die inzake toegelaten bestaansmiddelen, vervuld waren op het ogenblik van het overlijden.

De wezenbijslag bedraagt op 1 januari 2005 290,20 EUR.

De kinderbijslag wordt nochtans verleend tegen bij de artikelen 40 en 42bis van de SW bepaalde bedragen, indien de overlevende vader of moeder een huwelijk aangaat of een feitelijk gezin vormt met een persoon die geen bloed- of aanverwant is tot en met de derde graad. Het samenwonen van de overlevende ouder met een persoon die geen bloed- of aanverwant is tot en met de derde graad, doet vermoeden tot bewijs van het tegendeel dat er sprake is van een feitelijk gezin.

Het voordeel van deze wezenbijslag kan opnieuw worden ingeroepen wanneer de voormelde oorzaken van uitsluiting opgehouden hebben te bestaan of wanneer het huwelijk van de overlevende ouder, die geen feitelijk gezin vormt, gevolgd is door een scheiding van tafel en bed of door een feitelijke scheiding, bekrachtigd door een gerechtelijke beschikking die het echtpaar een afzonderlijke verblijfplaats aanduidt.

2. De leeftijdsbijslagen

De kinderbijslag wordt op 1 januari 2005 verhoogd met een leeftijdsbijslag van:

– 26,24 EUR voor een kind van ten minste 6 jaar oud;
– 40,10 EUR voor een kind van ten minste 12 jaar oud;
– 50,69 EUR voor een kind van ten minste 18 jaar oud.

De bedragen van de leeftijdsbijslagen stemmen overeen met de bedragen van de leeftijdsbijslagen in het stelsel van de gezinsbijslag voor zelfstandigen wanneer het kind reeds gedurende een volledige kalendermaand recht heeft op kinderbijslag krachtens een Belgische, buitenlandse of internationale regeling.

De bedoelde kinderbijslag wordt op 1 januari 2005 verhoogd met een leeftijdsbijslag van:

– 26,24 EUR voor een kind van ten minste 6 jaar oud;
– 40,10 EUR voor een kind van ten minste 12 jaar oud;
– voor een kind van ten minste 18 jaar oud:
  – 44,25 EUR voor de eerstgeborene van een groep;
  – 50,99 EUR voor de overige kinderen;

Het enige of het jongste kind geniet geen leeftijdsbijslag.

3. Het kraamgeld

Het bedrag van het kraamgeld is gelijk aan dat van het kraamgeld toegekend krachtens de kinderbijslagregeling voor werknemers.

Het bedrag van het kraamgeld is op 1 januari 2005 voor:

– een eerste geboorte	1.023,45 EUR
– een tweede en elke volgende geboorte	770,02 EUR

De bijslagtrekkende kan het kraamgeld aanvragen vanaf de zesde maand van de zwangerschap en de uitbetaling ervan verkrijgen twee maanden voor de vermoedelijke geboortedatum welke vermeld staat in het geneeskundige attest dat bij de aanvraag moet worden gevoegd.

4. De bijzondere bijslag

Het maandelijkse bedrag van de bijzondere bijslag bedraagt op 1 januari 2005 50,69 EUR wanneer de plaatsing van het kind in een instelling ten laste van een openbare overheid een recht doet ontstaan op de bijzondere bijslag.

Het maandelijkse bedrag van de bijzondere bijslag bedraagt op 1 januari 2005 38,42 EUR wanneer het kind reeds rechtgevend is op kinderbijslag gedurende een volledige maand op basis van een Belgische, buitenlandse of internationale regeling.

B. Toekenningsvoorwaarden

1. Voorwaarden waaraan de aanvrager moet voldoen

De gezinsbijslag wordt toegekend ten behoeve van het kind dat uitsluitend of hoofdzakelijk ten laste is van een natuurlijke persoon die in België verblijft.

Een kind wordt beschouwd als zijnde hoofdzakelijk ten laste van een natuurlijke persoon, indien deze persoon voor meer dan de helft de onderhoudskosten van het kind draagt. Behoudens tegenbewijs wordt de natuurlijke persoon geacht deze voorwaarde te vervullen, indien uit de inschrijving in het bevolkingsregister, het vreemdelingenregister of het Rijksregister der natuurlijke personen blijkt dat het kind deel uitmaakt van zijn gezin.

Dit vermoeden kan niet worden weerlegd om reden dat het kind een bestaansminimum verkrijgt.

Deze natuurlijke persoon moet werkelijk en ononderbroken verbleven hebben in België gedurende ten minste de laatste vijf jaar die de indiening van de aanvraag om gewaarborgde gezinsbijslag voorafgaan.

Van deze voorwaarde zijn vrijgesteld:

- de persoon die onder toepassing valt van de Verordening (EEG) nr. 1408/71 van 14 juni 1971 van de Raad van de Europese Gemeenschappen betreffende de toepassing van de socialeverzekeringsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen;

- de staatloze;
- de vluchteling in de zin van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.
- de persoon die onderdaan is van een staat die het Europees Sociaal Handvest of het (herziene) Europees Sociaal Handvest heeft geratificeerd.

Als de natuurlijke persoon een vreemdeling is, moet hij toegelaten of gemachtigd zijn in België te verblijven of zich er te vestigen overeenkomstig de bepalingen van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van de vreemdelingen.

De minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan evenwel, in behartenswaardige gevallen, afwijken van de voorwaarde van werkelijk en ononderbroken verblijf van vijf jaar in België.

De gezinsbijslag wordt toegekend op voorwaarde dat de bestaansmiddelen per kwartaal waarover de persoon die het kind ten laste heeft, zijn niet feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtgenoot of de persoon met wie hij een gezin vormt, beschikken, het bedrag van 3.399,59 EUR niet overschrijden (bedrag 1 januari 2005).

De bestaansmiddelen worden verhoogd met 20% voor ieder kind vanaf het tweede.

Alle bestaansmiddelen, van welke aard en oorsprong ook, worden in aanmerking genomen.

Voor de raming van de bestaansmiddelen wordt geen rekening gehouden met:

- de gezinsbijslag waarop de aanvrager, zijn niet feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtgenoot of de persoon met wie hij een huishouden vormt, aanspraak kunnen maken ten voordele van de andere kinderen die zij ten laste hebben;
- de uitkeringen die verband houden met de openbare of private bijstand;
- de uitkeringen tot onderhoud tussen ascendenten en descendenten verschuldigd aan de aanvrager, zijn niet feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtgenoot of aan de persoon met wie hij een huishouden vormt;
- de renten verkregen ingevolge stortingen als vrijwillig verzekerde overeenkomstig de bij besluit van de Regent van 12 september 1946 samengeordende wetten betreffende de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom of vroegtijdige dood of de pensioenen verkregen overeenkomstig de wet van 12 februari 1963 betreffende de inrichting van een ouderdoms- en overlevingspensioenregeling ten behoeve van de vrijwillig verzekerden;
- de frontstrepen en gevangenisrenten alsmede de nationale renten verbonden aan een nationale orde op grond van een oorlogsfeit;

- de militievergoeding;
- het kadastraal inkomen van het huis of het gedeelte van een huis dat eigendom is van de aanvrager, van zijn niet feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtgenoot of de persoon met wie hij een huishouden vormt en dat door de aanvrager betrokken wordt;
- de onderhoudsgelden ontvangen voor ongehuwde minderjarige kinderen die ten laste zijn van de aanvrager, van zijn niet feitelijk of van tafel of bed gescheiden echtgenoot of van de persoon met wie hij een huishouden vormt, en voorschotten op de termijnbetaling van onderhoudsgelden ontvangen voor ongehuwde minderjarige kinderen die ten laste zijn van de aanvrager, zijn niet feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtgenoot of de persoon met wie hij een huishouden vormt, op grond van artikel 68bis van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;
- de studietoelagen toegekend aan de aanvrager, zijn niet feitelijk of van tafel en bed gescheiden echtgenoot of de persoon met wie hij een huishouden vormt, te zijnen gunste of ten gunste van de kinderen die hij ten laste heeft;
- de begeleidingsuitkering voor jongeren die een intensieve opleiding met uitzicht op een baan volgen, en voor jongeren die een opleiding volgen ter voorbereiding van de overeenkomst voor een startbaan.

Voor de toekenning van de kinderbijslag zijn de bestaansmiddelen die in aanmerking worden genomen, deze van het kalenderkwartaal waarin de maand valt vanaf wanneer de uitkering kan worden toegekend.

Voor de toekenning van het kraamgeld zijn de bestaansmiddelen die in aanmerking worden genomen, deze van het kalenderkwartaal waarin de geboorte heeft plaatsgehad.

2. Voorwaarden waaraan het kind moet voldoen

De gewaarborgde gezinsbijslag wordt toegekend aan elk kind:

- dat werkelijk in België verblijft; evenwel moet het kind dat geen bloedverwant tot en met de derde graad van de aanvrager is, noch kind is van diens echtgenoot of gewezen echtgenoot of van de persoon met wie hij een huishouden vormt, gedurende ten minste de laatste vijf jaar die de indiening van de aanvraag voorafgaan, werkelijk en ononderbroken in België hebben verbleven; indien het kind vreemdeling is, moet het toegelaten of gemachtigd zijn in België te verblijven of zich er te vestigen, overeenkomstig de bepalingen van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen;
- dat geen recht heeft op gezinsbijslag krachtens een Belgische, een buitenlandse of een internationale regeling ofwel er slechts recht op heeft voor een bedrag dat lager ligt dan dat van de bijslag dat overeenkomstig deze wet kan worden toegekend.

De minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, kan evenwel, in behartenswaardige gevallen, afwijken van de voorwaarde van het vereiste verblijf.

Het kind kan slechts gewaarborgde gezinsbijslag genieten wanneer het gedurende een volledige kalendermaand geen kinderbijslag heeft genoten krachtens een Belgische, buitenlandse of internationale regeling of wanneer het in deze regeling kinderbijslag heeft genoten ten belope van een lager bedrag.

Het kind dient zekere voorwaarden inzake schoolbezoek te vervullen. Voor bijzonderheden over dit onderwerp verwijzen wij naar de regeling voor kinderbijslag voor werknemers punt 2.3 – Bijzondere voorwaarden inzake zijn hoedanigheid om kinderbijslag te genieten (Hoofdstuk I, Afdeling 2, B. Toekenningsvoorwaarden).

C. Aanvraag, betaling, voorschotten

De aanvraag om gewaarborgde kinderbijslag en kraamgeld moet ingediend worden bij de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers, Trierstraat 70, 1000 Brussel, bij gewone brief, fax, elektronische post of eenvoudigweg door neerlegging. De aanvraag heeft als datum deze van het aangetekend schrijven, waarvoor de postdatum als bewijs geldt, of bij gebreke eraan, deze vastgesteld door het ontvangstbewijs dat door de Rijksdienst wordt afgeleverd aan de aanvrager.

De aanvraag die werd toegezonden aan de Rijksdienst en die werd ingediend bij een onbevoegde Belgische instelling van sociale zekerheid, heeft als datum, naargelang van het geval, deze van het aangetekend schrijven, waarvoor de postdatum geldt als bewijs, of, bij gebreke eraan, de ontvangstdatum die de laatstgenoemde instelling aan de Rijksdienst meedeelt.

De Rijksdienst vordert van de aanvrager de inlichtingen die voor het onderzoek van de rechten op gewaarborgde gezinsbijslag nodig zijn.

Indien de aanvrager deze inlichtingen niet binnen een maand bezorgt, wordt hem een rappelbrief toegestuurd. Als de aanvrager niettegenstaande deze rappel de gevraagde aanvullende gegevens na meer dan een maand nog steeds niet heeft bezorgd, kan de Rijksdienst, na al het nodige te hebben gedaan om die informatie te verkrijgen, een beslissing nemen op grond van de gegevens waarover hij beschikt, tenzij de aanvrager een gegronde reden aanvoert voor een langere antwoordtermijn. Een weigering wordt per aangetekend schrijven meegedeeld.

Na de weigering moet een nieuwe aanvraag worden ingediend.

De aanvraag om een individuele afwijking moet ingediend worden bij de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid binnen de 90 dagen na de kennisgeving van de beslissing tot weigering van het recht op gewaarborgde gezinsbijslag. Na deze termijn moet een nieuwe aanvraag om gewaarborgde gezinsbijslag worden ingediend bij de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers.

De gezinsbijslag en het kraamgeld worden betaald aan de moeder.

Indien de moeder het kind niet werkelijk grootbrengt, wordt de kinderbijslag betaald aan de natuurlijke persoon die deze taak vervult.

De gewaarborgde gezinsbijslag die verschuldigd is ten behoeve van een kind dat uitsluitend of hoofdzakelijk ten laste is van een vluchteling, voor de periode die voorafgaat aan de datum waarop de aanvraag om deze bijslag werd ingediend en ten vroegste aanvangt de maand die de datum waarop de aanvraag werd ingediend, één jaar voorafgaat, wordt betaald:

- aan de Staat ten belope van maximaal het bedrag van de verhoging bedoeld in artikel 2 van het ministerieel besluit van 30 januari 1995 tot regeling van de terugbetaling door de Staat van de kosten van de dienstverlening door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn toegekend aan de behoeftige die de Belgische nationaliteit niet bezit en die niet in het bevolkingsregister is ingeschreven, dat de Staat ten laste heeft genomen overeenkomstig de artikelen 5, §1, 2° en 11, §2 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor de bovenbedoelde periode;
- aan de moeder en indien de moeder het kind niet effectief opvoedt, aan de persoon die deze rol vervult, ten belope van het eventuele saldo;

Indien de Staat niet is tussengekomen, wordt het bedrag van de gewaarborgde gezinsbijslag volledig betaald aan de moeder en indien de moeder het kind niet effectief opvoedt, aan de persoon die deze rol vervult.

De gewaarborgde gezinsbijslag is niet verschuldigd ten behoeve van het kind dat ten laste van een openbare overheid geplaatst is in een instelling of bij een particulier.

In afwijking van het voorgaande kan de Minister van Sociale Zaken of de ambtenaar van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid die hij aanduidt, in behartenswaardige gevallen het kraamgeld toekennen voor een kind dat ten laste van een openbare overheid in een instelling of bij een particulier geplaatst is, aan de moeder, zelfs indien het kind op het ogenblik van de geboorte niet uitsluitend of hoofdzakelijk ten laste is van deze persoon.

Wanneer een kind is geplaatst in een instelling, ten laste van een openbare overheid, wordt een forfaitaire bijzondere bijslag toegekend aan de persoon die krachtens deze wet de kinderbijslag genoot voor dat kind, onmiddellijk voorafgaand aan de genoemde maatregel, en die het kind gedeeltelijk blijft opvoeden.

Indien het belang van het geplaatste kind dit vereist, kan de jeugdrechtbank van de hoofdverblijfplaats van de ouders, voogden of diegenen die het kind onder hun bescherming hebben, hetzij van ambtswege, hetzij op eenvoudige vordering van een lid van de familie en na de in het eerste lid bedoelde personen te hebben gehoord of opgeroepen, ofwel beslissen over de aanwending ten bate van het kind van deze bijzondere bijslag, ofwel voor het kind een te allen tijde afzetbare voogd aanstellen, gelast over deze bijzondere bijslag te beschikken voor de behoeften van het kind. Deze bijslag kan in geen geval worden uitbetaald aan de particulier aan wie het kind is toevertrouwd, of aan een andere persoon in zijn gezin, noch aan de instelling waarin het kind is geplaatst.

Wanneer de verblijfsvoorwaarden vervuld zijn maar nog niet is vastgesteld dat het kind geen kinderbijslag geniet krachtens een Belgische, een buitenlandse of een internationale regeling, of nog niet is vastgesteld dat de bestaansmiddelen het toegelaten maximum niet overschrijden, betaalt de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers bij wijze van voorschot de bijslag tegen de lagere bedragen.

Afdeling 3. Verjaring

De kinderbijslag, eventueel verhoogd met de leeftijdsbijslag, wordt toegekend ten vroegste vanaf de maand die één jaar voorafgaat aan de datum waarop de aanvraag werd ingediend.

De aanvraag om kraamgeld moet worden ingediend binnen het jaar na de geboorte.

Afdeling 4. De financiering

De gewaarborgde gezinsbijslag wordt toegekend ten laste van de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers.

Afdeling 5. Sancties en betwistingen

Indien de aanvrager onnauwkeurige of onvolledige inlichtingen verschaft, kan de gewaarborgde gezinsbijslag geweigerd of de uitbetaling ervan geschorst worden voor een periode van zes maanden, of voor twaalf maanden in geval van herhaling binnen een termijn van drie jaar. Wanneer de aanvrager met bedrieglijk opzet heeft gehandeld, wordt de duur van de schorsing verdubbeld.

Geen sanctie kan worden uitgesproken na verloop van twee jaar sedert de dag waarop de onnauwkeurige of onvolledige verklaring werd gedaan. Geen sanctie kan worden toegepast na verloop van twee jaar sedert de dag waarop de sanctie definitief geworden is.

Het recht op terugvordering van de ten onrechte uitbetaalde bijslag verjaart door verloop van vijf jaar te rekenen vanaf de datum waarop de uitbetaling is geschied. In geen geval is een terugvordering van de ten onrechte uitbetaalde uitkeringen mogelijk na verloop van deze termijn.

Dit is niet toepasselijk, indien de ten onrechte uitbetaalde uitkeringen werden bekomen door bedrieglijke handelingen of door valse of opzettelijk onvolledige verklaringen.

Benevens de redenen bepaald in het Burgerlijk Wetboek wordt de verjaring gestuit door het eisen van het onverschuldigd uitbetaalde, door middel van een ter post aangetekend, aan de schuldenaar betekend schrijven.

De Rijksdienst kan afzien van de terugvordering van de onrechtmatig betaalde bijslag indien:

- de terugvordering om sociale redenen niet aangewezen is of technisch onmogelijk is;
- de terugvordering al te onzeker of te bezwarend blijkt, in verhouding tot het bedrag van de in te vorderen sommen.

Ieder beroep dient, op straffe van verval, voorgelegd te worden aan de bevoegde arbeidsrechtbank binnen de drie maanden volgend op de kennisgeving van de beslissing van de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers.

De vordering ingeleid voor de arbeidsrechtbank heeft geen schorsende werking.

V. Algemene inlichtingen

A. Nuttige adressen

Werknemers

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid — tel.: (02) 528 63 00
Directie-generaal Sociaal Beleid
Eurostation II — (Contactpunt administratieve ondersteuning)
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel

Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (RKW) — (02) 237 21 11
Trierstraat 70 — of 0800 94 434
1000 Brussel

Zelfstandigen

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid — (02) 528 64 52
Directie-generaal Zelfstandigen
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen — (02) 5546 42 11
der Zelfstandigen (RSVZ)
Jan Jacobsplein 6
1000 Brussel

B. Publicaties

De Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers publiceert de volgende werken:

– Jaarverslag;
– Socio-demografisch verslag;
– Wegwijzer en vraagbaak voor de eerstelijnsvoorzieningen in de sociale sector;
– Bulletin van de RKW;
– Halfjaarlijkse mededelingen;
– Overzicht van de kinderbijslag voor werknemers;
– Documentatie Gezinsbijslag Werknemers;
– Het stelsel.

Titel VII. Beroepsrisico's

I. De schadeloosstelling van arbeidsongevallen in de privé-sector

Afdeling 1. Ontwikkeling en kenmerken

Als gevolg van de doorgedreven industrialisatie en mechanisatie van de bedrijven op het einde van de 19e eeuw nam het aantal arbeidsongevallen alsmaar toe. Voor de schadeloosstelling ervan waren de getroffen arbeiders aangewezen op het gemeen recht, meer bepaald op artikel 1382 en volgende van het burgerlijk wetboek; ze moesten dus het bewijs leveren dat een fout van de werkgever of van zijn aangestelden de schade had veroorzaakt. Aangezien zulk bewijs moeilijk te leveren was, werd de schade dikwijls niet vergoed.

Onder druk van een steeds groeiende sociale beweging schakelde de wet van 24 december 1903 deze moeilijkheden uit. Die wet bepaalde immers dat de arbeider, zonder het bewijs te moeten leveren van de fout van de werkgever, zou vergoed worden voor elk ongeval dat zich voordeed tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst.

Daarbij was het forfaitaire karakter van de schadeloosstelling zeker het voornaamste kenmerk. Toen reeds werd in die zin een aantal principes vastgelegd, die nu nog gelden. Zo werd de vergoeding berekend op een begrensd loon en werd enkel de lichamelijke schade vergoed met uitsluiting van bijvoorbeeld schade aan goederen en morele schade.

Geïnspireerd door de bijzonder gevaarlijke omstandigheden waarin de arbeiders op de weg naar of van het werk in oorlogstijd verkeerden, werd ten slotte bij besluit van de secretarissen-generaal van 24 december 1941 het principe van de forfaitaire schadeloosstelling toegepast op de ongevallen op de weg naar of van het werk. Een besluitwet van 13 december 1945 bevestigde deze houding voor de toekomst en latere reglementering heeft deze bescherming zelfs uitgebreid. De bescherming van de werknemer, vanaf het ogenblik dat hij zijn verblijfplaats verlaat om zich naar de plaats van het werk te begeven, tot op het ogenblik dat hij terugkeert in zijn verblijfplaats, wordt aldus aangevuld met een nieuw element, dat gebaseerd is op het begrip solidariteit, dat ten grondslag ligt aan de sociale verzekeringen. (1) (2) (3)

De huidige arbeidsongevallenregeling ligt vervat in de wet van 10 april 1971 en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

De juridische basis van de wet bleef gelijk tot aan het begin van verleden eeuw. De twee basisbeginselen van de wet zijn het beroepsrisico en de forfaitaire schadeloosstelling. De enige belangrijke juridische wijziging was ongetwijfeld de algemene uit-

(1) Delaruwiere, Y. en Bertrand, R. (1947), *La réparation des dommages résultant des accidents du travail,* Bruylant, Brussel.
(2) Vanthemsche (1994), *La sécurité sociale — Les origines du système belge — Le présent face à son passé,* De Boeck Universiteit.
(3) Horion, P. (1964), *Traité des accidents du travail,* Bruylant, Brussel.

breiding van de verzekeringsplicht. Voortaan is iedere werkgever verplicht een verzekering tegen arbeidsongevallen af te sluiten bij een verzekeraar naar keuze. De schuldenaar van de wettelijke vergoedingen is niet meer de werkgever, maar wel de verzekeringsinstelling.

A. Beroepsrisico

Met de wet van 1903 werd het begrip beroepsrisico versterkt: elk idee van fout wordt uitgesloten en enkel de werkgever is verantwoordelijk voor de schadeloosstelling. Een beroepsrisico is een risico bij werk waar een band van ondergeschiktheid bestaat.

Het basisbeginsel bestaat erin het traditionele begrip individuele fout te vervangen door het begrip "ondernemingsrisico", op basis van het feit dat het arbeidsongeval een gevolg is van de economische activiteit. Omdat de werkgever uit die activiteit voordeel haalt, moet hij dan ook opdraaien voor de schadeloosstelling. Om hun aansprakelijkheid te dekken, zochten de meeste werkgevers hun toevlucht tot privé-verzekeraars. In het begin was de verzekering facultatief, in 1971 werd zij verplicht.

De arbeidsongevallenverzekering wordt uitsluitend gefinancierd door de werkgever. Het slachtoffer betaalt geen bijdragen. Toch was aanvankelijk de bijkomende steun vanwege de Staat groot, niet via rechtstreekse subsidies, maar wel ter vervanging van een onvolledige bescherming, met name via uitkeringen van de Hulp- en Voorzorgskassen ten bate van slachtoffers van arbeidsongevallen (voorloper van het Fonds voor Arbeidsongevallen, het FAO), dat opgericht werd met een wet van 21 januari 1890, en via de hulp vanwege de Commissies voor Openbare Onderstand (voorlopers van de OCMW's). (1)

B. Forfaitaire schadeloosstelling

De wet voert voor werknemers die het slachtoffer worden van een beroepsrisico, het recht in op een forfaitaire minimumvergoeding.

Het "wettig forfait" is de sociale invulling van het juridische begrip aansprakelijkheid voor de schadeloosstelling van werknemers die tijdens het werk gewond raken. Het forfait is verplicht. In tegenstelling tot de concrete schadeloosstelling van gemeen recht heeft de forfaitaire schadeloosstelling tot gevolg dat de schadeloosstelling voor een arbeidsongeval nooit reëel of volledig is.

Het gaat om een "gedeeltelijke" schadeloosstelling, die fragmentarisch maar ook individueel is, omdat ze voor elke gewonde werknemer moet worden gepersonaliseerd. De arbeidsongeschiktheid moet geval per geval worden vastgesteld, en daarbij moet men zich baseren op de socio-economische gevolgen, het fysieke letsel, rekening houdend met overblijvende salarismogelijkheden en arbeidsgeschiktheid. Baremagerichte evaluaties zijn bijgevolg uit den boze.

Doordat de schadeloosstellingen slechts "gedeeltelijk" zijn, is de vergoedingsdraagwijdte van de wet beperkt tot de beroepsactiviteit van het slachtoffer.

Alleen voor economische ongeschiktheid als gevolg van een arbeidsongeval, dit wil zeggen het verlies aan arbeidsvermogen als gevolg van een letsel, wordt een schadevergoeding betaald, niet voor een fysiologische invaliditeit.

Met andere woorden: er zijn geen forfaitaire schadeloosstellingen voor schade aan goederen van de werknemer (kleding,...), schade bij activiteiten na of buiten het

(1) David, S. (1958), *Responsabilité civile et risque professionnel,* Brussel (346 p.).

werk (een andere winstgevende activiteit dan die in hoofdberoep of bij het pensioen), schade bij ontspanning (vrije tijd, sport, e.d.), morele schade, esthetische schade (behalve indien die de economische geschiktheid beïnvloedt).

Ook binnen de beroepssfeer blijft de toegekende schadeloosstelling fragmentarisch, want verbonden met twee parameters: arbeidsongeschiktheid en basisloon (beperkt tot een wettig plafond). De toegekende schadeloosstelling houdt geen rekening met loonschijven die boven het geplafonneerde loon liggen.

Voor forfaitaire vergoedingen die door de verzekeringsonderneming worden betaald, geldt een dubbele beperking, namelijk voor de te vergoeden schade en de evaluatie van die schade.

De sociale wet van 1903 garandeert de werknemers een vergoeding, maar de vergoede schade is slechts een deel van de totale schade als gevolg van het ongeval.

C. Wet van openbare orde

De wet tot schadeloosstelling van arbeidsongevallen is een wet van openbare orde wegens de sociale doelstelling (vergoeding van slachtoffers van arbeidsongevallen) en de historische doelstelling ervan (het ontstaan van een nieuw sociaal recht naast het gemeen recht).

Van de wettelijke bepalingen kan niet worden afgeweken. Volgens de wet is elke strijdige overeenkomst van rechtswege nietig (1). Er is bijgevolg geen enkele ruimte voor interpretatie.
Nietigheid van een arbeidsovereenkomst kan niet worden ingeroepen tegen de toepassing van de arbeidsongevallenwet. De wet is zelfs van toepassing indien een wettelijke bepaling van openbare orde verbiedt het overeengekomen werk te verrichten (2).
Omdat de arbeidsongevallenwet van openbare orde is, kan geen nietigheid van de arbeidsovereenkomst worden ingeroepen (bijvoorbeeld wanneer die ingaat tegen andere bepalingen van het sociaal recht, zoals kinderarbeid, zwartwerk, werk zonder arbeidsvergunning,...) om de verschuldigde schadevergoedingen, medische verzorging en vereiste prothesen niet te hoeven betalen.

De wet maakt ruimte voor een tussenkomst van het Fonds voor Arbeidsongevallen voor slachtoffers in alle gevallen waarin de werkgever en/of de verzekeringsonderneming in gebreke blijft.
Ook de rol van de rechter komt in de wet aan bod. Om te oordelen over de rechten van het slachtoffer en diens rechthebbenden gaat de rechter ambtshalve na of de bepalingen van de wet werden nageleefd (3).

D. Privé-verzekering en staatscontrole

De arbeidsongevallenverzekering is de meest gecontroleerde verzekering in België. Die belangrijke controle sinds 1903 is het gevolg van de oplossing die indertijd werd gegeven aan het probleem van de arbeidsongevallen. De schadeloosstelling werd aan het begin van deze eeuw immers georganiseerd door de toekenning van forfaitaire vergoedingen ten laste van de werkgever (4), die zijn aansprakelijkheid op zijn beurt kan indekken bij privé-verzekeraars.

---

(1) Artikel 6, §2 van de wet van 10 april 1971.
(2) Cass., 10 januari 1983, R.G.A.R. 10905, memorie van toelichting van 10 april 1971.
(3) Art. 6, §3 van de wet.
(4) Bonheure, M. (1993), L'employeur et l'assurance contre les accidents du travail — *Les assurances de l'entreprise, acte du colloque tenu à l'U.L.B. les 2 et 3 décembre 1993,* Bruylant.

Met andere woorden: het beheer van die belangrijke sociale materie is in privé-handen. De controle wordt momenteel geregeld door de wet van 10 april 1971, waar het principe van de privé-verzekering in een bepaalde tak van de sociale zekerheid wordt bekrachtigd en tot in de kleinste details staat beschreven.

De controle op de verzekeringsondernemingen wordt hoofdzakelijk uitgeoefend door het Fonds voor Arbeidsongevallen.

Doel van de wet is de werknemer sociaal te beschermen. De controle van het FAO heeft dan ook vooral betrekking op het sociale, met name via zijn inspectiedienst en de bekrachtiging van de akkoorden tussen slachtoffers en verzekeringsondernemingen.

Het privé-beheer van de verzekering tegen arbeidsongevallen is bijzonder zwaar voor bedrijfsleiders, en bijgevolg ook voor de werknemers en de hele gemeenschap. Over het algemeen worden de beheerskosten geraamd op 25% van de uitbetaalde uitkeringen. Voor de tak beroepsziekten, waarvan het beheer berust bij een instelling van openbaar nut, liggen die lasten 5 keer lager.

Ook al was er vaak kritiek op het openbare beheer van het systeem wegens de formalistische manier om beslissingen te nemen, dient erop gewezen dat het systeem verreweg het goedkoopste is.

E. Schadeloosstelling en preventie

In het begin was het systeem voor schadeloosstelling van arbeidsongevallen opgevat naast het systeem voor preventie.
Schadeloosstelling beperkt tot een vergoedingssysteem, op een poging om het slachtoffer opnieuw tijdelijk aan het werk te krijgen. De schadeloosstelling omvatte geen maatregelen voor preventie, noch voor herscholing of sociale reclassering.

Naarmate de sociale wetgeving zich verder ontwikkelde, ontstond een scheiding tussen schadeloosstelling, preventie en reclassering. Die scheiding wordt duidelijk op het vlak van de administratieve structuren: aan de ene kant is het een bevoegdheid van de FOD Sociale Zekerheid, aan de andere kant van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (arbeidsgeneeskunde en -inspectie, enz.), waarbij zich drie gemeenschapsfondsen inzake readaptatie voegen (2). Er is dus geen totale benadering van de beroepsrisico's.

Toch kreeg het FAO in 1994 een nieuwe opdracht, namelijk het bevorderen van studies over preventiemaatregelen. In dat tijdperk werd een technisch comité voor preventie opgericht waarin een vertegenwoordiger van het de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg zetelt. Voorts werden er door de verzekeringsondernemingen preventiecampagnes opgezet. Daarbij werd aangespoord tot meer veiligheid op het werk, en het effect ervan werd vooral duidelijk bij de verzekeringsondernemingen, die de bijdragen en premies kunnen aanpassen naarmate het risico stijgt of daalt. Toch is dit soort initiatieven niet zonder gevaar, omdat ze tot een onderschatting van de aangegeven ongevallen kunnen leiden. Ze stuiten ook op intrinsieke grenzen (vermoeidheid, stress, psychologische factoren, arbeidstempo, alcoholmisbruik, drugs, motivatie door de werkgever, grootte van de onderneming, samenwerking tussen de sociale gesprekspartners, enz.).

Toch zorgen die initiatieven ervoor dat de wettelijke bepalingen in verband met de bescherming op de werkplaats beter worden nageleefd, zodat er meer veiligheid komt voor de werknemers.

(1) Swartenbroekx, M.A., Les nouvelles dispositions de surveillance de la loi du 10 avril 1971.
(2) Heselmans, M. (1994), "Les nouvelles orientations et alternatives en matière de prévention", en Lamotte, J. Vanemelen, J. (1994), La prévention, essence de la médecine. *Revue du Travail,* juli-september, p. 33- 44.

Preventieve acties zijn niet alleen noodzakelijk om voor de hand liggende menselijke redenen, maar ook voor de activiteiten van de onderneming en de economie in het algemeen.

F. Kapitalisatie en solidariteit

In tegenstelling tot de andere takken van de sociale zekerheid, die gebaseerd zijn op repartitie, berust het systeem van de arbeidsongevallenverzekering op de techniek van individuele kapitalisatie.

Kapitalisatie heeft gevolgen voor de werking van de privé-verzekering, waarin solidariteitsmechanismen onbestaande zijn.

Dit fundamentele verschil verklaart waarom het systeem uitsluitend steunt op de individuele verplichting van de werkgever om via zijn verzekeringsonderneming de werknemers uit zijn bedrijf die een arbeidsongeval krijgen, te vergoeden. De premies worden bepaald door de probabiliteit van het risico, en zodra er zich een ongeval voordoet, bouwt de verzekeringsonderneming reserves op (eerst voorlopig, daarna definitief, en ten slotte wordt het een rentekapitaal) om het slachtoffer levenslang te vergoeden.

Een tussenkomst van de wetgever was noodzakelijk om het FAO in staat te stellen om op bijkomende wijze tussen te komen om de leemten op te vullen van de gedeeltelijke schadeloosstelling toegekend door de verzekeringsondernemingen, hoofdzakelijk door de niet-geïndexeerde rente toegekend aan de slachtoffers te waarderen (namelijk voor ongevallen overkomen vóór 1 januari 1988).

De financiële overschotten die ontstaan nadat de schadegevallen zijn afgehandeld, leveren winst op die de privé-sector naar eigen goeddunken mag besteden. Die aanzienlijke geldoverschotten vloeien evenwel meer voort uit de belegging van reserves en opbouwend rentekapitaal dan uit de eigenlijke premies.

In dit systeem bestaan er geen overlegmechanismen waarmee de sociale gesprekspartners kunnen worden betrokken bij de verschillende beslissingen die zich opdringen. Het enige paritaire orgaan in de gehele arbeidsongevallenverzekering is het Fonds voor Arbeidsongevallen, dat ook het voornaamste controleorgaan van de verzekeringsondernemingen is.

G. Een voor een socialezekerheidstak unieke internationale structuur

Op Europees gebied hebben verscheidene nationale instellingen die instaan voor arbeidsongevallenverzekering (en voor beroepsziekten), zich in 1992 gegroepeerd in een “forum voor arbeidsongevallen- en beroepsziekteverzekering”. Dat forum is de eerste Europese organisatie die zich met een welbepaalde tak van de sociale zekerheid bezighoudt. Het is immers de enige socialezekerheidsorganisatie die over een internationale structuur beschikt.
Het bestaan van dat forum illustreert nog maar eens dat de tak arbeidsongevallen autonoom is, een principe dat gegroeid is uit de sociale cultuur en geschiedenis van de Europese landen.

18 organisaties uit 16 landen zijn er lid van: België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Luxemburg, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Rusland, Spanje, Zweden en Zwitserland.

Het Europese forum heeft tot doel het begrip beroepsrisicoverzekering te promoten en de uitwisseling van ervaringen tussen nationale systemen te vergemakkelijken om hun praktische convergentie mogelijk te maken.

Afdeling 2. Beschermde personen en onderworpen ondernemingen

A. Beschermde personen

1. Werknemers die aan de sociale zekerheid zijn onderworpen

De wet is van toepassing op al wie gedeeltelijk of volledig is onderworpen aan het socialezekerheidsstelsel voor werknemers of dat voor zeelieden.

De wet is ook van toepassing op de reders die hun eigen schip exploiteren en die worden geacht zowel werkgever als werknemer te zijn.

Nietigheid van de arbeidsovereenkomst (om welke reden dan ook) kan niet worden ingeroepen om de toepassing van de wet te ontduiken.

2. Uitbreidingen

Bovendien kan de Koning het toepassingsgebied van de arbeidsongevallenwet uitbreiden en bijzondere regelen voor toepassing vaststellen. Zo is de wetgeving toch van toepassing op de volgende categorieën van personen, alhoewel ze niet onder een socialezekerheidsregeling ressorteren:

1° werknemers die occasionele arbeid verrichten (maximum 8 uur per week in de huishouding werken bij één of meer werkgevers);

2° bepaalde werknemers die bijkomende arbeid presteren (maximum 25 dagen per jaar); hieronder vallen bvb. sommige artiesten van de VRT, de RTBF en de BRF, monitoren of bewakers van vakantiekolonies tijdens de schoolvakanties en animators, leiders of sportmonitors van socioculturele en sportactiviteiten tijdens de vrije momenten in het onderwijs;

3° studenten die in juli, augustus en september maximaal 23 arbeidsdagen werken;

4° niet-inwonende dienstboden wanneer zij geen 4 uur per dag bij dezelfde werkgever of geen 24 uur per week bij dezelfde of verschillende werkgevers werken;

5° seizoensarbeiders in de hop- en tabakspluk en de schoonmaak van teenwilgen, voor zover de tewerkstelling in de loop van een kalenderjaar niet langer duurt dan 25 arbeidsdagen en dit gedurende de periodes die jaarlijks bij ministerieel besluit voor ieder van de betrokken sectoren bepaald worden.

3. Uitsluitingen

De wet is echter niet van toepassing op het personeel van de overheidssector evenmin als op militairen die op een vergoedingspensioen gerechtigd zijn. Voor deze categorieën van personen bestaat een specifieke regeling.

De wet geldt evenmin voor zelfstandigen, omdat bij hen geen arbeidsovereenkomst bestaat.

B. Onderworpen ondernemingen

Alle werkgevers van de beschermde categorieën die hierboven beschreven staan, zijn onderworpen. In de praktijk moet een werkgever die een van die beschermde personen aanwerft, zich onmiddellijk verzekeren, zelfs indien de verschuldigde bijdragen laag zijn en zelfs indien hij geen socialezekerheidsbijdragen betaalt.

Om te weten of de wet van 10 april 1971 van toepassing is, moeten tegelijk de termen "werkgever" en "werknemer" worden bekeken. Het belangrijkste element is of er een band van ondergeschiktheid bestaat, gewoonlijk concreet ingevuld met een arbeidsovereenkomst of een leercontract, maar ook via een reeks andere contracten die voortvloeien uit atypische arbeidsvormen (1) (2).

Afdeling 3. Gedekte risico's

A. Ongevallen op de werkplaats

De wetgever definieert het arbeidsongeval als een ongeval dat een werknemer tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst overkomt en dat een letsel veroorzaakt.

Opdat de rechtsleer en rechtspraak zich zouden kunnen aanpassen aan de veranderende arbeidsomstandigheden, werd het begrip "ongeval" zelf in de wet niet nader bepaald.

Volgens de rechtspraak van de arbeidsrechtbanken en -hoven is een arbeidsongeval een *plotse gebeurtenis die een lichamelijk of mentaal letsel veroorzaakt of mede veroorzaakt met als gevolg de dood of arbeidsongeschiktheid of ten minste medische kosten* (die gebeurtenis hoeft zich niet noodzakelijk op hetzelfde tijdstip voor te doen (3), tijdens en door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst. Voorbeeld: lumbago na een ongeval (4). De plaats waar een werknemer zich bevindt tijdens de uitoefening van zijn functie als vakbondsafgevaardigde of als lid van de ondernemingsraad, wordt door de wetgever ook beschouwd als 'de plaats waar iemand werkt'.

---

(1) Wet van 10 april 1971, art. 1 tot 6 (B.S. 24 april 1971) KB van 25 oktober 1971 tot uitbreiding van het toepassingsgebied van de wet van 10 april 1971 over de arbeidsongevallen.
(2) Jourdan, M., Swartenbroekx, M.A., Toledo, M. (1997) *Le guide social permanent,* tome 4, Sécurité sociale – commentaire – Partie I, Livre II, Titre II, Chapitre 1. – Le champ d'application personnel : entreprises et travailleurs assujettis.
(3) Cass. 28/05/1979, R.W. 79-80, 1028 en Cass. 01/04/1985, BTSZ, nr. 9-10, 1985, 883 en vlg.
(4) Lafontaine, M., (1996), La lombalgie — problèmes suscités par l'acceptation du cas en accident du travail, *Consilio Manuque,* vol. 23, april-juni 1996, p. 87 tot 95.

B. Ongeval op de weg naar en van het werk

Een ongeval dat zich voordoet op de weg naar en van het werk, wordt ook als arbeidsongeval aangezien. De "weg naar en van het werk" is het normale traject dat de werknemer moet afleggen om zich vanaf de drempel van zijn verblijfplaats (of tweede verblijf) te begeven naar de plaats waar hij werkt, en omgekeerd (1).

Het traject blijft normaal indien de werknemer de nodige en redelijkerwijze te verantwoorden omwegen maakt langs de verschillende verblijfs- en arbeidsplaatsen of op- en afstapplaatsen om zich, in het kader van gemeenschappelijk woon-werkverkeer, samen met een of meer andere personen met een voertuig te verplaatsen, of om de kinderen naar of van de kinderopvang of de school te brengen en hen op te halen. (2)

De wetgever heeft het begrip weg naar en van het werk uitgebreid tot diverse trajecten, bijvoorbeeld naar en van de plaats waar de werknemer gaat eten, waar hij zijn loon geheel of gedeeltelijk int, waar hij leergangen volgt met het oog op zijn beroepsopleiding, enz.

C. Vermoeden en bewijs

In het forfaitaire systeem voor schadeloosstelling van arbeidsongevallen gelden twee wettelijke vermoedens in het voordeel van de slachtoffers.

a) als er een letsel uit een plotselinge gebeurtenis bewezen is, wordt vermoed dat het letsel uit een ongeval voortkomt, tot bewijs van het tegendeel (3);
b) als een ongeval zich voordoet tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst, wordt vermoed dat het zich heeft voorgedaan door het feit van deze uitvoering (4).

Die twee vermoedens zijn niet onweerlegbaar. De verzekeraar kan ertegen ingaan mits hij bewijzen kan voorleggen.

In de praktijk moet het slachtoffer – dit kan met alle mogelijke rechtsmiddelen, ook met getuigenissen – de plotse gebeurtenis, het bestaan van een letsel en het voorvallen van de gebeurtenis tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst aantonen.

Wanneer die drie elementen worden bewezen, wordt verondersteld dat het letsel veroorzaakt is door de gebeurtenis tijdens de uitvoering van de arbeidsovereenkomst. Het slachtoffer hoeft dus niet te bewijzen dat het letsel het gevolg is van het arbeidsongeval.

Afdeling 4. Vergoede schade

A. Medische verzorging

Een slachtoffer heeft recht op de terugbetaling van de geneeskundige, heelkundige, farmaceutische en verplegingszorgen en onder de voorwaarden bepaald door de Koning, van prothesen en orthopedische toestellen. De kosten daarvan komen voor rekening van de verzekeringsonderneming.

---

(1) De Brucq, D., "Réparation intégrale" en accidents de trajet mais aussi en accident de travail – Un arrêt décisif: l'arrêt du 16 janvier 1997 de la Cour d'arbitrage. Chroniques de droit social, december 1997.
(2) Cass., 18.12.2000 Jurisprudence Liège, Mons, Bruxelles 2002/1 en 14.05.2001 IDJ 2001/9.
(3) Art. 9 van de wet van 10 april 1971.
(4) Art. 7 §2 van de wet van 10 april 1971.

Als het ongeval zich voordeed vóór 1 januari 1988, worden de kosten na de herzieningstermijn ten laste genomen door het Fonds voor Arbeidsongevallen.

In principe kiest het slachtoffer in alle vrijheid zijn geneesheer, zijn ziekenhuis en zijn farmaceutische verzorging, behalve indien de werkgever op eigen kosten een medische dienst heeft opgericht, op de wijze bepaald door de wetgever en de Koning. De verzorging die in zulke centra wordt verstrekt, is gratis.
Wanneer het slachtoffer vrij kan kiezen, worden de kosten terugbetaald volgens de tarieven die de Koning heeft bepaald. Die tarieven stemmen in grote mate overeen met de erelonen en de prijzen die van toepassing zijn volgens de wet op verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

Tijdens de behandeling behoudt de tegenpartij, al naargelang van het geval is dat de verzekeringsonderneming of het slachtoffer, het recht om een geneesheer te kiezen om de behandeling te controleren.

B. Tijdelijke arbeidsongeschiktheid

1. Uitkering voor de dag waarop het ongeval plaatshad

Voor de dag van het ongeval of van het begin van de arbeidsongeschiktheid, heeft het slachtoffer recht op een vergoeding gelijk aan het verschil tussen het normale dagloon en het loon dat hij reeds verdiend heeft.

2. Daguitkering voor tijdelijke, volledige arbeidsongeschiktheid

Vanaf de dag na het ongeval wordt de tijdelijke, volledige arbeidsongeschiktheid vergoed ten belope van 90% van het gemiddelde dagloon, dit is 1/365e van het basisloon. (1)

De daguitkering voor tijdelijke, volledige arbeidsongeschiktheid wordt per kalenderdag toegekend, met inbegrip van zaterdagen en zondagen, zodat een deling van het basisloon door de 365 dagen van het jaar gerechtvaardigd is.

In feite heeft de werknemer bij de aanvang van zijn arbeidsongeschiktheid en meestal voor een bepaalde periode (een maand of de duur der zeereis) recht op een gewaarborgd loon ten laste van zijn werkgever, in toepassing van de wet op de arbeidsovereenkomsten. Gewaarborgd loon en arbeidsongevallenvergoedingen mogen niet gecumuleerd worden, maar de werknemer heeft recht op het hoogste van beide bedragen.

3. Daguitkering voor tijdelijke, gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid

Net zoals volledige arbeidsongeschiktheid wordt ook tijdelijke, gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid vergoed. De nadruk ligt hierbij evenwel op de hervatting van het werken, de reïntegratie van het slachtoffer in het economische leven. Deze wedertewerkstelling geschiedt gewoonlijk met het advies van de arbeidsgeneesheer en met

(1) Basisloon = loon waarop de werknemer recht heeft voor het volledige jaar voorafgaand aan het ongeval.

het akkoord van het slachtoffer. Een slachtoffer dat een tewerkstelling door dezelfde werkgever in zijn eigen functie of in een hem voorlopig aangeboden, geschikte functie aanvaardt, heeft recht op een vergoeding die gelijk is aan het verschil tussen het loon voor het ongeval en het loon dat hij via zijn wedertewerkstelling ontvangt.

Ingeval hij daarentegen zonder geldige reden het hem aangeboden werk weigert, of de behandeling opgeeft die hem wordt voorgesteld, heeft hij alleen maar recht op een vergoeding berekend op basis van zijn graad van arbeidsongeschiktheid.

De vergoedingen voor volledige en gedeeltelijke (tijdelijke) arbeidsongeschiktheid worden na een termijn van drie maanden vanaf de datum van het ongeval aangepast aan het indexcijfer der consumptieprijzen. De vergoedingen voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid worden betaald op dezelfde tijdstippen als het loon.

Wanneer de verzekeringsonderneming het slachtoffer genezen verklaart zonder blijvende arbeidsongeschiktheid, moet de verzekeraar deze beslissing bekendmaken met een reglementair formulier, indien de arbeidsongeschiktheid meer dan 7 dagen bedroeg; als ze meer dan 30 dagen bedroeg, moet dit vergezeld worden van een medisch getuigschrift.

Vergoedingen voor tijdelijke arbeidsongeschiktheid worden betaald door de verzekeringsonderneming of het FAO (1) tot het letsel is verdwenen of geconsolideerd en er een blijvende arbeidsongeschiktheid wordt vastgesteld.

C. Blijvende arbeidsongeschiktheid

1. Jaarlijkse uitkering voor blijvende arbeidsongeschiktheid

Er komt een ogenblik dat de arbeidsongeschiktheid ophoudt of stabiliseert. In het laatste geval is het letsel geconsolideerd. Het gaat om een medisch feit waarover de behandelende geneesheer zijn akkoord moet geven. De consolidatie der letsels, de consolidatiedatum, de ongeschiktheidsgraad en de berekening van de toelage dienen officieel te worden bekrachtigd in een akkoord tussen het slachtoffer en de verzekeringsonderneming, of in geval van betwisting in een definitief vonnis. Vanaf dat ogenblik en gedurende drie jaar (de herzieningstermijn) ontvangt het slachtoffer een jaarlijkse vergoeding, berekend op basis van het basisloon en de graad van arbeidsongeschiktheid op de arbeidsmarkt. (2)

De formule voor die jaarlijkse vergoeding is op twee parameters gebaseerd en ziet eruit als volgt:

Vergoeding = ongeschiktheidsgraad x basisloon

Er bestaat geen minimumdrempel waaronder de jaarlijkse vergoeding niet hoeft te worden betaald. De rechtspraak stelt sinds het begin van de 20e eeuw dat elke arbeidsongeschiktheid moet worden vergoed, hoe klein die ook zij.

(1) Het FAO, het Fonds voor Arbeidsongevallen, is de verzekeraar van zeelieden en vissers en alle slachtoffers van arbeidsongevallen waarvoor de werkgever geen verzekering heeft afgesloten.
(2) De Brucq D., Beoordeling van de arbeidsongeschiktheid van het slachtoffer van een arbeidsongeval ten opzichte van de algemene arbeidsmarkt, AR Brussel 25/11/97 en AH Brussel 03/05/99. – BTSZ nr. 3/2001, p. 649.

2. Vermindering wegens minieme arbeidsongeschiktheid

Sinds het KB van 31 maart 1984 werden de kleine vergoedingen verlaagd. De jaarlijkse vergoeding wordt gehalveerd wanneer de arbeidsongeschiktheid lager ligt dan 5%, en met een kwart verminderd wanneer de graad hoger ligt dan 5%, maar lager dan 10%.

3. Toeslag wegens hulp van een derde

Het jaarlijkse bedrag kan worden aangevuld met een bijkomende vergoeding wanneer de toestand van de getroffene volstrekt de geregelde hulp van een ander persoon vergt. Het bedrag wordt vastgesteld volgens de noodzakelijkheid van de hulp, op basis van het gewaarborgd gemiddeld maandelijks minimumloon zoals vastgesteld voor een voltijds werknemer, door collectieve arbeidsovereenkomst afgesloten in de schoot van de Nationale Arbeidsraad (1).

4. Herzieningstermijn

Gedurende drie jaar na de bekrachtiging (2) van het akkoord tussen slachtoffer en verzekeringsonderneming, kunnen beide partijen vragen om een herziening van de vergoedingen, wanneer de arbeidsongeschiktheidsgraad verandert (3). Als gedurende de herzieningstermijn, de blijvende arbeidsongeschiktheid derwijze verergert dat het slachtoffer tijdelijk het beroep waarin hij gereclasseerd werd, niet meer kan uitoefenen, heeft hij recht op een vergoeding die hem zou verschuldigd zijn voor een tijdelijke arbeidsongeschiktheid; ingeval deze tijdelijke verergeringstoestanden zich voordoen na de herzieningstermijn, zijn die vergoedingen slechts verschuldigd bij een blijvende arbeidsongeschiktheid van ten minste 10%.

5. Lijfrente en kapitaal

Na deze eerste periode van 3 jaar wordt de toestand definitief vastgesteld en wordt de jaarlijkse vergoeding voor blijvende arbeidsongeschiktheid door een lijfrente vervangen.

Na het verstrijken van de herzieningstermijn kan een slachtoffer waarvan de ongeschiktheidsgraad meer dan 19% bedraagt, op ieder ogenblik vragen dat maximaal eenderde van zijn rente in kapitaal wordt uitgekeerd (4). Dit derde kan niet meer worden toegestaan op de vergoeding die overeenstemt met de hulp van een derde persoon. Het gaat niet om een toekenning maar om een afkoop door het slachtoffer van een deel van het kapitaal dat zijn rente uitmaakt. Het is geen automatische procedure. De afkoop wordt vastgesteld door de rechter van de arbeidsrechtbank na onderzoek van de gegrondheid van zijn aanvraag. De verzekeringsonderneming berekent het kapitaal op de eerste dag van het kwartaal dat volgt op de beslissing van de rechter.

(1) Arbitragehof 29.03.2000 en Cassatie 21.05.2001 jurisprudentie Luik, Bergen — Brussel.
(2) Officiële procedure om arbeidsongevallen af te handelen via het FAO.
(3) Cass. 04.05.2000 RGAR (2002) 13.487 en 27.11.2000 RGAR (2002) 13.486.
(4) Deze mogelijkheid tot afkoop van eenderde bestaat ook voor de overlevende echtgeno(o)t(e).

D. Dodelijke ongevallen

1. Begrafeniskosten

Behalve de terugbetaling van de kosten van het overbrengen van het stoffelijke overschot van het slachtoffer naar de begraafplaats die door de familie is gekozen – of dat nu Ankara, Tanger, Aarlen of Oostende is – moet de verzekeraar hem die daarvan de kosten draagt, een vergoeding voor begrafeniskosten betalen. Die vergoeding is gelijk aan dertig keer het gemiddelde dagloon van het slachtoffer, en is op zijn minst gelijk aan de overeenkomstige vergoeding in toepassing van de wetgeving over de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

2. Categorieën van rechthebbenden

2.1. De echtgeno(o)t(e), die niet gescheiden of van tafel en bed gescheiden is op het ogenblik van het ongeval, ontvangt bij overlijden van het slachtoffer een lijfrente van 30% van het basisloon van het overleden slachtoffer.

Hetzelfde geldt voor de persoon die op het ogenblik van het ongeval nog niet met het slachtoffer getrouwd was, maar die het wel was bij het overlijden, indien hij of zij aan bepaalde voorwaarden voldoet.

De lijfrente wordt geweigerd aan de samenwonende niet-gehuwde partner, van het slachtoffer van een dodelijk arbeidsongeval (1).

In geval van echtscheiding of scheiding van tafel en bed heeft de overlevende echtgeno(o)t(e) die alimentatie ontvangt, recht op de vermelde rente, maar die mag niet hoger liggen dan de alimentatie.

2.2. Kinderen die geboren of verwekt zijn vóór het overlijden, kinderen uit een vorig huwelijk van de langstlevende echtgenoot, kinderen die door het slachtoffer of zijn/haar echtgenoot zijn erkend, en kinderen die vóór het overlijden worden geadopteerd, hebben recht op een tijdelijke rente van 15 of 20% van het basisloon, al naargelang ze nog een ouder hebben of niet. De totale rentes mogen voor alle kinderen samen niet hoger liggen dan 45 of 60% van het basisloon.

Het probleem van niet-erkende kinderen op het ogenblik van het overlijden van de veronderstelde vader is nog niet geregeld (2).

2.3. Op voorwaarde dat er geen rechthebbend kind achterblijft, hebben de ouders van het slachtoffer elk recht op 15 of 20% rente van het basisloon, al naargelang er al dan niet een echtgeno(o)t(e) overblijft.

2.4. Op voorwaarde dat er geen rechthebbend kind achterblijft en dat de ouders overleden zijn, hebben de grootouders van het slachtoffer elk recht op 10% of 15% rente van het basisloon, al naargelang er al dan niet een echtgeno(o)t(e) overblijft.

---

(1) Arbitragehof 21.12.00 (JTT 2001, 455) 10.03.2001 en 21.06.2001. Voor meer informatie M. Bonheure: Réflexions sur la notion de cohabitation JTT 2000, p. 489-496.

(2) Twee arresten van het Arbitragehof (06.11.2001 en 09.01.2002) hebben twee zaken behandeld betreffende de rechten van een kind dat niet door de vader werd erkend op het ogenblik van het overlijden ten gevolge van een arbeidsongeval. De eerste in het kader van de openbare sector en de tweede in het kader van de privé-sector. Het arrest zegt dat de wetsbepaling betreffende het arbeidsongeval de grondwet schendt. Een mogelijke wijziging van het artikel 13 van de arbeidsongevallenwet wordt in overweging genomen.

2.5. Kleinkinderen van een slachtoffer dat geen rechthebbende kinderen nalaat, ontvangen elk 15 of 20% rente van de basisrente, al naargelang zij een of beide ouders hebben verloren. De totale rente mag echter niet hoger liggen dan 45 of 60%. Wanneer het slachtoffer ook rechthebbende kinderen nalaat, hebben kleinkinderen – die per tak worden beschouwd – dezelfde rechten als die kinderen. Per tak gebeurt de verdeling per hoofd.

2.6. Wanneer er geen andere rechthebbenden zijn, krijgen broers en zussen van het slachtoffer 15% rente van het basisloon met een maximum van 45% voor allemaal samen.

Rentes die aan echtgenoten worden toegekend, zijn lijfrentes. Ascendenten, kleinkinderen, broers en zussen hebben alleen recht op de rente wanneer ze rechtstreeks voordeel hadden bij het loon van het slachtoffer. Wanneer ze met het overleden slachtoffer samenwoonden, wordt ervan uitgegaan dat dat inderdaad het geval was.

Ascendenten ontvangen de rente slechts tot het slachtoffer 25 jaar zou zijn geworden, tenzij zij aantonen dat het slachtoffer voor hen de belangrijkste kostwinner was (1).

Rentes aan kinderen, kleinkinderen, broers en zussen daarentegen worden slechts toegekend voor de periode waarin zij recht hebben op kinderbijslag, en in ieder geval tot zij 18 jaar worden.

Rechthebbende gehandicapten die geen kinderbijslag meer ontvangen, blijven recht hebben op een arbeidsongevallenrente onder de voorwaarden bepaald bij koninklijk besluit.

3. Uitbetaling in de vorm van een kapitaal

De langstlevende echtgenoot kan op ieder ogenblik, langs juridische weg, vragen dat eenderde van zijn rente als kapitaal wordt uitbetaald.

E. Reiskosten en overnachtingskosten

Het slachtoffer en zijn/haar echtgeno(o)t(e), de kinderen en de ouders hebben recht op een vergoeding van hun reiskosten en eventuele overnachtingskosten vanwege de verzekeringsonderneming. Die vergoeding is minutieus vastgelegd bij koninklijk besluit. Er wordt een onderscheid gemaakt naargelang van de dringendheid en het doel van de verplaatsing, de persoon die zich dient te verplaatsen, de verwantschap, het gebruikte transportmiddel, enz.

F. Andere toelagen

De wet heeft erin voorzien dat het Fonds voor Arbeidsongevallen en de verzekeraars aan bepaalde categorieën van slachtoffers of aan hun rechthebbenden bijslagen en sociale bijstand kunnen toekennen, dit volgens de voorwaarden bepaald bij koninklijk besluit.

(1) T. Bergen (4°K) 17.01.2001 en Cass. (3°K) 08.10.2001 JTT 457.

De aanvullende bijslag, de bijslag wegens overlijden en de bijslag wegens verergering vallen ten laste van het Fonds voor Arbeidsongevallen voor elk ongeval dat gebeurde vóór 1 januari 1988. Vanaf deze datum vallen ze ten laste van de verzekeraars. De bijzondere bijslag en de sociale bijstand worden alleen door het Fonds toegekend aan de betrokken slachtoffers.

1. Aanvullende bijslag

Wegens de verhogingen en de indexeringen van het forfaitaire bedrag van de loongrens en mede door de verschillende muntontwaardingen zijn de definitieve rentes van de slachtoffers niet meer aangepast aan de huidige economische omstandigheden.

Om dit euvel enigszins op te vangen, wordt aan deze slachtoffers en hun rechthebbenden ambtshalve een aanvullende bijslag verleend, als hun jaarlijkse vergoeding of rente, alvorens iedere uitbetaling in kapitaal, minder bedraagt dan bepaalde basisbedragen. Het verschil tussen deze bedragen en het bedrag van de jaarlijkse vergoeding of rente is de aanvullende bijslag.

2. Bijslag wegens verergering

Deze bijslag wordt wegens verergering van de blijvende arbeidsongeschiktheid na het verstrijken van de herzieningstermijn, op aanvraag van het slachtoffer toegekend, indien de nieuwe (totale) graad van blijvende arbeidsongeschiktheid ten minste 10% bedraagt. Hij wordt berekend zoals de aanvullende bijslag.

3. Bijslag wegens overlijden

Een “bijslag wegens overlijden” wordt op aanvraag aan de rechthebbenden toegekend als het overlijden plaatsvindt na het verstrijken van de herzieningstermijn en volgt uit het arbeidsongeval. Hij wordt berekend zoals de aanvullende bijslag.

4. Bijzondere bijslag

Een bijzondere bijslag wordt op aanvraag toegekend door het Fonds voor Arbeidsongevallen aan de slachtoffers en de rechthebbenden, als het bewijs wordt geleverd dat het ongeval, op het ogenblik van het schadelijke feit, geen aanleiding gaf tot schadeloosstelling als arbeidsongeval, terwijl de toepassing van de huidige wet aanleiding zou geven tot toekenning van een rente. Het jaarbedrag van deze bijslag wordt berekend op basis van de bedragen die gelden voor de toekenning van de aanvullende bijslag.

5. Aanpassingsbijslag

Het kan voorkomen dat het slachtoffer of zijn rechthebbenden geen aanspraak kunnen maken op de aanvullende bijslag omdat hun vergoeding hoger ligt dan de basisbedragen. Om voor deze gevallen het euvel van niet-indexering tegen te gaan, wordt hun door het Fonds voor Arbeidsongevallen ambtshalve een aanpassingsbijslag toegekend voor de ongevallen die gebeurden vóór 1 januari 1988.

6. Bijzondere gevallen voor slachtoffers van verschillende arbeidsongevallen

Indien de werknemer het slachtoffer is geworden van meerdere ongevallen, en de som van de jaarlijkse vergoedingen en renten, vóór iedere betaling in kapitaal, hoger is dan het maximumbedrag van het basisloon, zijn voornoemde bijslagen niet verschuldigd.

Indien voor een slachtoffer van een of meer ongevallen de som van de jaarlijkse vergoedingen en renten, vóór iedere betaling in kapitaal, en de bijslagen, hetzelfde maximumbedrag overtreft, dan is het verschuldigde bedrag van de bijslagen gelijk aan het verschil tussen de som van de jaarlijkse vergoedingen en renten, vóór iedere betaling in kapitaal, en het genoemde maximumbedrag. Deze bepalingen gelden alleen voor de ongevallen die gebeurden vóór 1 januari 1988.

7. Sociale bijstand

Het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO) kan tevens sociale bijstand verlenen aan het slachtoffer of zijn rechthebbenden met het oog op de vrijwaring van hun rechten die rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeien uit het arbeidsongeval, en een bijzondere bijstand als het beheerscomité oordeelt dat de tussenkomst van een andere instelling onmogelijk of ontoereikend is. Het Fonds kan het slachtoffer eveneens een financiële bijstand verlenen voor de toekenning, het onderhoud en de vernieuwing van de door het Fonds als noodzakelijk erkende prothesen en orthopedische toestellen.

Afdeling 5. De regels voor vergoeding

De schadevergoeding wordt bepaald door twee essentiële, slachtoffergebonden parameters, namelijk het basisloon en de ongeschiktheidsgraad.

A. Het basisloon

Het bedrag van de verschillende vergoedingen waarin door de wet is voorzien, wordt vastgelegd op grond van het basisloon van het slachtoffer, dit wil zeggen het loon waarop de werknemer recht had in het jaar voor het ongeval wegens de functie die hij op het ogenblik van het ongeval in de onderneming uitoefende (1).

Onder loon worden verstaan, alle bedragen en in geld uitdrukbare voordelen die ingevolge de arbeidsverhouding tussen de werknemer en werkgever worden toegekend (hetzij dat de toekenning ervan voortvloeit uit een geschreven of mondelinge individuele overeenkomst, uit een reglement of een overeenkomst gesloten in de onderneming, uit een collectieve overeenkomst gesloten in de Nationale Arbeidsraad, in een paritair comité of subcomité of in elk ander paritair orgaan – al dan niet bij koninklijk besluit algemeen bindend verklaard – uit het gebruik of uit een statuut, hetzij dat de toekenning ervan geschiedt krachtens een wet, hetzij dat de toekenning aan de werknemer haar grondslag vindt in een door de werkgever eenzijdige aangegane verplichting, behalve wegens overwegingen vreemd aan de beroepsactiviteit).

(1) A. H. Bergen (5eK) 25.03.2001 prejudicieel geschil voorgelegd aan het Arbitragehof betreffende de basisvergoeding in geval van opeenvolgende arbeidsongevallen.

Het loon moet overeenstemmen met een voltijdse activiteit tijdens een heel jaar. Door naar een fictief begrip loon te verwijzen, verplicht de wet tot het bijsturen van de impact op het loon van bepaalde, voor het slachtoffer bijzondere omstandigheden. Toch wordt het werkelijke loon van deeltijdse werknemers gebruikt om de vergoeding voor tijdelijke ongeschiktheid te berekenen.

Er wordt rekening gehouden met een loonplafond van maximaal 32.106 EUR (nieuw plafond vastgesteld in september 2004) per jaar. Voor minderjarige leerjongens en minderjarige werknemers mag de loondrempel niet lager liggen dan 1.487,36 EUR (oude plafond van '71 geldt nog steeds) per jaar. Die bedragen worden elke 1e januari geïndexeerd. Op 1 januari 2005 bedroegen ze 32.748,12 EUR en 5.388,04 EUR.

In het bijzondere geval van een gepensioneerde werknemer die binnen de wettelijke grenzen van de toegelaten beroepsbezigheid van gepensioneerden is tewerkgesteld, wordt het basisloon uitsluitend bepaald op basis van het loon voor de uitvoering van de toegelaten beroepsbezigheid.

B. De arbeidsongeschiktheidsgraad

Wanneer een slachtoffer van een arbeidsongeval arbeidsongeschikt wordt, verdwijnt die arbeidsongeschiktheid meestal, in het begin of na verloop van tijd, of stabiliseert ze. In het laatste geval spreekt men van consolidatie en wordt de aanhoudende ongeschiktheid "blijvend" genoemd. Anderzijds, omdat arbeidsongeschiktheid evolueert, wordt arbeidsongeschiktheid vóór het ogenblik dat ze wordt geconsolideerd, "tijdelijk" genoemd.

Het onderscheid tussen beide begrippen is belangrijk. Terwijl blijvende arbeidsongeschiktheid wordt geëvalueerd ten opzichte van de algemene arbeidsmarkt, wordt tijdelijke arbeidsongeschiktheid geschat ten opzichte van het beroep dat het slachtoffer uitoefende tijdens het ongeval of bij gelijk welk ander beroep dat van het slachtoffer haast geen aanpassing vereist. Van een tijdelijk arbeidsongeschikt iemand kan men immers niet verwachten dat hij een dergelijke inspanning levert om naar een ander beroep om te schakelen.

Toch bestaat er geen enkel verplicht, officieel barema waarmee de medische en/of economische arbeidsongeschiktheid kan worden geëvalueerd.

De aard en de omvang van de schadeloosstelling verschillen volgens de soort arbeidsongeschiktheid.

De consolidatiedatum wordt vastgesteld via akkoord tussen de partijen. Dat akkoord moet worden bekrachtigd door het Fonds voor Arbeidsongevallen. Ingeval er geen akkoord wordt bereikt, kunnen de partijen naar de arbeidsrechtbank stappen van de plaats waar het slachtoffer gedomicilieerd is, via vrijwillige verschijning of via dagvaarding (1).

(1) Verheugen, P., (1982) *Le dommage corporel et son incidence socio-économique en accidents du travail,* Collection droit social, Bruylant.

Afdeling 6. Administratieve organisatie

A. Verzekeringsondernemingen

De onderworpen werkgevers zijn verplicht ten voordele van hun personeel een arbeidsongevallenverzekering aan te gaan bij een verzekeringsonderneming. Deze moeten hiertoe erkend zijn bij koninklijk besluit. Een werkgever die geen verzekering afsluit, wordt ambtshalve aangesloten bij het Fonds voor Arbeidsongevallen, waaraan hij een forse bijdrage moet betalen en de kosten voor eventuele schade moet terugbetalen.

De schadeloosstelling van arbeidsongevallen komt volledig ten laste van verzekeringsondernemingen. De verzekeringsonderneming is uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid verschuldigd en betaalt de geneeskundige, heelkundige, farmaceutische en verplegingszorgen terug.

Geen enkele vervallenverklaring mag door de verzekeringsonderneming worden ingeroepen tegen de personen die rechten op een vergoeding kunnen laten gelden.
De verzekeraar is verplicht alle wettelijke risico's te dekken voor alle werknemers in dienst van eenzelfde werkgever en voor alle werkzaamheden waarbij zij door die werkgever worden ingezet. De werkgever kan evenwel alle arbeiders of bedienden van zijn onderneming of van een exploitatiezetel ervan of al het huispersoneel in zijn dienst verzekeren bij afzonderlijke verzekeringsondernemingen.

Deze verzekeringsondernemingen staan onder toezicht van het Fonds voor Arbeidsongevallen voor hun activiteiten i.v.m. arbeidsongevallen. De wet van 10 augustus 2001 (B.S. 07.09.2001) heeft de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen en de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 aangepast aan de Europese richtlijnen betreffende de directe verzekering met uitzondering van de levensverzekering (1).

B. Het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO)

Het Fonds voor Arbeidsongevallen is een openbare instelling van sociale zekerheid met rechtspersoonlijkheid.

Het Fonds voor Arbeidsongevallen (FAO) werd opgericht bij koninklijk besluit nr. 66 van 10 november 1967.

Het beheerscomité van het FAO is paritair samengesteld met 7 vertegenwoordigers van de werknemers en 7 van de werkgevers plus een voorzitter, één regeringscommissaris voor sociale zaken en één voor de begroting.

(1) Arrest van 18 mei 2000 van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Het comité wordt bijgestaan door verscheidene technische comités (een algemeen comité, een medisch, een voor preventie en een voor de zeelieden (koopvaardij en zeevisserij)).

De taak van het FAO bestaat er o.a. in:
- als enige de schadeloosstelling inzake arbeidsongevallen van zeelieden en vissers, of ongevallen die worden veroorzaakt door bijzondere risico's, te verzekeren;
- de schadeloosstelling inzake arbeidsongevallen te verzekeren wanneer de werkgever geen verzekering heeft aangegaan of de verzekeringsonderneming in gebreke blijft. Het FAO is een waarborgfonds, waarbij de werkgever die de verplichting zich te verzekeren niet nakomt, ambtshalve en tijdelijk wordt aangesloten, en het verleent schadeloosstelling als de verzekeringsonderneming in gebreke blijft. De kapitalen en bedragen die niet kunnen verhaald worden op de in gebreke zijnde verzekeringsonderneming, worden door het Fonds voor Arbeidsongevallen omgeslagen over de gemachtigde verzekeringsondernemingen;
- bijslagen aan sommige categorieën van slachtoffers of hun rechthebbenden te verlenen;
- in te staan voor het onderhoud en de vernieuwing van prothesen en orthope-dische toestellen, voor de ongevallen van vóór 1 januari 1988;
- op te treden als verbindingsorgaan inzake arbeidsongevallen in het kader van de verordeningen en richtlijnen van de Europese Gemeenschap;
- zijn akkoord te verlenen onder de door de Koning bepaalde voorwaarden, over prothesen en orthopedische toestellen die als noodzakelijk zijn erkend;
- het aandeel in de kosten voor overbrenging naar de begraafplaats van een ingevolge een arbeidsongeval overleden seizoenarbeider terug te betalen, dat overeenkomstig de verordeningen van de Europese Gemeenschap ten laste komt van België;
- sociale bijstand te verlenen aan de slachtoffers en aan de rechthebbenden;
- het toezicht uit te oefenen op de uitvoering door de gemachtigde verzekeringsondernemingen van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 en de wet van 3 juli 1967 betreffende de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor de beroepsziekten in de overheidssector, evenals de uitvoeringsbesluiten van deze wetten;
- een preventiebeleid te organiseren en daarbij zonder meer een coördinerende, adviserende en stimulerende rol te vervullen. Bij het Fonds is daartoe een preventiecomité opgericht;
- een centrale gegevensbank op te richten over de aangegeven arbeidsongevallen en de afhandeling ervan;
- de overeenkomst tussen slachtoffer en verzekeringsonderneming over de afhandeling van het arbeidsongeval te bekrachtigen;
- in geval van een arbeidsongeval, een aanvullende uitkering ten laste nemen aan sommige in Frankrijk tewerkgestelde grens- of seizoenarbeiders en aan hun weduwen, evenals de vergoeding voor het ermee samenhangende schrijfwerk.

Afdeling 7. Financiering

A. De verzekeringsondernemingen

De financiering van de erkende verzekeringsondernemingen verloopt via premies naargelang van de aard van het risico, en door de opbrengst van opzijgezet kapitaal. De premies worden door de werkgever betaald, ze worden achteraf geschat maar moeten vooraf betaald worden.

De verzekeringsonderneming beslist autonoom over zijn tarieven. Doordat de arbeidsongevallenverzekering privé is, speelt voor de tarifering van de risico's ten opzichte van hun cliënten de vrije concurrentie tussen enkele verzekeringsondernemingen. De wetgever treedt enkel op om uniforme regels uit te werken voor de vergoeding van de slachtoffers.

B. Het Fonds voor Arbeidsongevallen

De financiering van de meeste opdrachten van het Fonds voor Arbeidsongevallen wordt gedragen door het globaal beheer van de sociale zekerheid (1). Voor de schadeloosstelling van ongevallen overkomen aan zeelieden en aan werknemers wiens werkgever geen verzekering heeft aangegaan of waarvan de verzekeringsonderneming in gebreke blijft en voor het onderhoud en de vernieuwing van prothesen en orthopedische toestellen voor ongevallen overkomen vóór 1 januari 1988 en voor de uitbetaling van de vergoedingen en renten voor deze laatste ongevallen, vestigt het Fonds een reservefonds in het kapitalisatieregime.

Het Fonds voor Arbeidsongevallen wordt hoofdzakelijk gefinancierd door:

- een sociale zekerheidsbijdrage van 0,30% op het niet-geplafonneerde loon van werknemers, te betalen door de werkgever voor de personen onderworpen aan de sociale zekerheid voor werknemers en zeelieden ter koopvaardij;
- de premies die door de reders uit de zeevisserij en de ambtshalve aangesloten werkgevers verschuldigd zijn aan het FAO;
- een bijdrage op de door de Koning bepaalde reservefondsen ten laste van de verzekeringsondernemingen; de bijdrage wordt door de Koning vastgesteld;
- 20% bijdrage op de premies die door de erkende verzekeringsondernemingen worden geïnd, wanneer de verzekerde werknemer niet onder een socialezekerheidsstelsel valt (maar op wie de arbeidsongevallenwet wel van toepassing is verklaard, bv. studenten tijdens de zomervakantie);
- verschillende transfers vanwege de erkende verzekeringsondernemingen, bestaande uit:

a) de gedeelten van de uitkeringen die door de verzekeringsondernemingen worden afgehouden wegens de regels voor pensioencumulatie;
b) de in kapitaal omgezette rentes van ascendenten die niet meer verschuldigd zijn wanneer het slachtoffer 25 jaar oud wordt en niet langer als voornaamste bron van inkomsten kan worden beschouwd;
c) bijkomende uitkeringen voor de vernieuwing en herstelling van prothesen voor ongevallen van vóór 1 januari 1988;
d) de bedragen (de helft of een kwart) die van de jaarlijkse uitkeringen onder de 10% zijn afgehouden, en dateren van vóór 1 januari 1988;
e) sommige kapitaalrentes van -10%, -16% en -20%;
f) de bedragen verhaald op de verzekeringsondernemingen en op de werkgevers die in gebreke blijven.

(1) Zie hoofdstuk over de financiering van de sociale zekerheid.

Afdeling 8. Procedure

A. Aangifte van een ongeval

Ieder ongeval waarop de arbeidsongevallenwet zou kunnen worden toegepast, moet door de werkgever, zijn aangestelden of lasthebber worden aangegeven bij de verzekeringsonderneming binnen 10 werkdagen, te rekenen vanaf de dag die volgt op het ongeval.

De aangifte gebeurt ofwel op papier met het formulier, waarvan het model vastgesteld wordt door het beheerscomité van het Fonds en dat ter beschikking gesteld wordt door de verzekeringsonderneming, ofwel door middel van een door het beheerscomité van het Fonds op grond van de wet van 24 februari 2003 betreffende de modernisering van het beheer van de sociale zekerheid goedgekeurd elektronisch model.

De werkgever, zijn aangestelde of lasthebber is verplicht het ongeval tevens aan te geven bij de inspecteur bevoegd inzake de arbeidsveiligheid in de volgende gevallen:

- de werkgever valt onder de bevoegdheid van het paritair comité voor het bouwbedrijf;
- de werkgever, andere dan degene bedoeld sub 1°, heeft een verplichting tot aangifte in toepassing van hoofdstuk V van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk en de uitvoeringsbesluiten ervan;
- de getroffene is een uitzendkracht;
- de getroffene is een student die overeenkomstig titel VII van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten met de werkgever, een arbeidsovereenkomst heeft afgesloten voor een tewerkstelling als student, met uitzondering van de categorieën studenten die zijn uitgesloten krachtens artikel 122 van diezelfde wet, doch met inbegrip van de studenten die ten minste zes maanden werken, voor zover zij dit niet gedurende een ononderbroken periode van zes maanden bij dezelfde werkgever doen.

Van zodra hij erover beschikt, maakt de werkgever aan de verzekeringsonderneming onmiddellijk een medisch attest over met een beschrijving van de vastgestelde letsels en van de gevolgen van het ongeval. Het beheerscomité van het Fonds stelt dit model van attest vast.

De werkgever maakt een omstandige opgave van de bruto bezoldigingen verdiend tijdens het jaar dat het ongeval voorafgaat, over aan de verzekeringsonderneming en dit:
- binnen 30 dagen na het ongeval of het begin van de arbeidsongeschiktheid, indien dit een zekere of vermoedelijke blijvende arbeidsongeschiktheid of de dood voor gevolg heeft;
- binnen 10 werkdagen:
a) na de ontvangst van het verzoek van de verzekeringsonderneming of van de getroffenen gericht aan de werkgever;
b) na de ontvangst van het verzoek van de in artikel 87 van de wet bedoelde ambtenaren;
c) die volgen op de termijn van 30 dagen na het ongeval of het begin van de arbeidsongeschiktheid indien dit een volledige of gedeeltelijke tijdelijke arbeidsongeschiktheid heeft veroorzaakt van meer dan 30 dagen.
Het beheerscomité van het Fonds stelt het model van dit formulier vast. Deze opgave mag vervangen worden door een kopie van de individuele rekening.

B. Twijfelachtige en geweigerde ongevallen

1. Verwittigen van het ziekenfonds van de betrokkene

Een verzekeringsonderneming die weigert de schadevergoeding voor een ongeval te betalen, omdat hij twijfels heeft bij de toepassing van de wet, moet binnen 30 dagen na de aangifte het ziekenfonds van het slachtoffer verwittigen.

Die verwittiging gaat vergezeld van een kopie van de ongevalsaangifte en wordt beschouwd als een verklaring van ongeschiktheid die tijdig bij het ziekenfonds is ingediend.

Voor het geval de verzekeringsonderneming die verplichting niet nakomt, wordt hij door de wet gesanctioneerd: een verzekeraar die nalaat het ziekenfonds van de betrokkene binnen de wettelijke termijn in te lichten, moet de arbeidsongeschiktheidsvergoedingen betalen zoals voorzien in de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit (1).

2. Verwittigen van het FAO

Wanneer een verzekeringsonderneming weigert de kosten van een ongeval voor zijn rekening te nemen, of zijn twijfels heeft bij de toepassing van de wet, moet hij binnen 30 dagen nadat hij de ongevalsaangifte heeft ontvangen, het Fonds voor Arbeidsongevallen daarvan op de hoogte brengen. Het FAO kan dan overgaan tot een onderzoek van de oorzaken en de omstandigheden van het ongeval, en er een proces-verbaal van opstellen. Van dat proces-verbaal wordt een kopie gestuurd naar de verzekeringsonderneming, het slachtoffer of zijn rechthebbende en het ziekenfonds van het slachtoffer.

C. Betalen van uitkeringen

1. Periodiciteit van de betalingen

De begrafeniskosten en de geneeskundige, heelkundige, farmaceutische en verplegingskosten worden terugbetaald aan hen die er de kosten van hebben gedragen. Tijdelijke vergoedingen worden op dezelfde vervaldata betaald als het loon.

Jaarlijkse uitkeringen en vervallen rentes van ongevallen van vóór 1 januari 1988 worden elk kwartaal betaald door de verzekeringsonderneming en de indexering wordt betaald door het Fonds voor Arbeidsongevallen.

De jaarlijkse uitkeringen en de geïndexeerde rentes voor ongevallen vanaf 1 januari 1988 worden elke maand (in twaalfden) betaald door de verzekeraar, behalve de jaarlijkse uitkeringen tot schadeloosstelling van een blijvende ongeschiktheid van minder dan 10%. Deze laatste worden slechts 1 maal per jaar betaald, door de verzekeraar in geval het ongeval nog niet definitief gereld is, door het FAO daarna.

Jaarlijkse uitkeringen en verminderde rentes daarentegen voor arbeidsongeschiktheden van 10 t.e.m. 19% worden maandelijks betaald, door de verzekeraar voor de definitieve regeling, door het FAO erna.

De betaling van een derde in kapitaal wordt toegekend op de eerste dag van het kwartaal na de beslissing van de rechter. Vanaf die datum zijn er op dit kapitaal wettelijke verwijl-interesten verschuldigd.

De begunstigden kunnen op hun verzoek, de uitbetaling verkrijgen per overschrijving op hun persoonlijke rekening, geopend bij een financiële instelling gevestigd in België, met dewelke de verzekeringsonderneming en/of het Fonds voor Arbeidsongevallen een overeenkomst volgens een reglementair model, hebben afgesloten.

(1) Ministeriële omzendbrief nr. 229 van 16 november 1994 over de toepassing van artikel 63, §2 van de wet van 10 april 1971.

2. Indexering van vergoedingen en inhoudingen

De toegekende vergoedingen zijn gekoppeld aan de index der consumptieprijzen, en het is ofwel het FAO ofwel de verzekeringsonderneming die de indexering bekostigt. De indexering van de vergoedingen wegens tijdelijke arbeidsongeschiktheid begint ten vroegste 3 maanden na het ongeval. Geen enkele vergoeding mag als gevolg van de indexering boven het geplafonneerde basisloon stijgen. Uitkeringen en rentes voor een arbeidsongeschiktheidsgraad onder 16% worden niet geïndexeerd. Van alle uitkeringen aan slachtoffers worden sociale bijdragen (1) en voor sommige een bedrijfsvoorheffing afgehouden (2).

3. Wettelijke intresten

De arbeidsongevallenwet (3) stelt dat op de vergoedingen wettelijke intresten gelden vanaf dat ze opeisbaar worden. Een ingebrekestelling zoals in artikel 1153, §3 van het burgerlijk wetboek is dus niet nodig.

Die intresten behoren tot de schadeloosstelling, maar kunnen bijvoorbeeld niet worden teruggeëist door ziekenfondsen die een slachtoffer van een arbeidsongeval hebben vergoed in afwachting van de uitspraak in een geding tegen een derde, omdat de uitgave volgt uit een wettelijke verplichting en geen schade betekent. (4)

4. Gedeeltelijke decumulatie

Sinds 1 januari 1983 bestaat er een gedeeltelijke cumulatiemaatregel ten nadele van gepensioneerde slachtoffers. Het bedrag van de uitkering voor een gepensioneerd slachtoffer wordt door de verzekeringsonderneming aan het FAO gestort. Het FAO betaalt het slachtoffer dan een beperkte jaarlijkse uitkering, die overeenstemt met een zeker bedrag dat is bepaald bij koninklijk besluit.

Die regel geldt ook voor de rente van weduwen of weduwnaars en van ascendenten ingeval van een dodelijk ongeval wanneer ze een ouderdoms- of overlevingspensioen ontvangen.

5. Extraterritorialiteit

In de wet staat geen enkele maatregel waarbij gastarbeiders worden gediscrimineerd ten opzichte van nationale werknemers.

Sinds 1903 heeft de wetgever elke vorm van discriminatie bestreden, door te stellen dat schadeloosstelling een voordeel is dat voor alle werknemers geldt.

Uitkeringen worden rechtstreeks in baar geld betaald aan de slachtoffers of hun rechthebbenden, meestal per internationale postwissel, ongeacht het land waarin zij zich bevinden (EU-lidstaten en derde landen). Er is geen enkel internationaal verdrag of bilaterale overeenkomst nodig om de uitkeringen te kunnen exporteren.

(1) Arrest van 3 mei 2001. Hof van Justitie van de Europese gemeenschappen AFF 347/98 Commissie tegen Belgische Staat.
(2) Arbitragehof 28.12.98, wet van 19.07.98 wet van 19.07.2000 tot wijziging van het wetboek op de inkomstenbelasting. Fiscale vrijstelling van de rente AO-BZ houdende schadeloosstelling van de blijvende arbeidsongeschiktheid van minder dan 20% en van alle toegekende renten aan de gepensioneerde. De andere kunnen van een gedeeltelijke belastingvrijstelling genieten.
(3) Art. 42 van de wet van 10 april 1971.
(4) Arbeidsrb. Gent, 5 juni 1970.

In principe worden de betalingen in het buitenland over het algemeen verricht met een internationaal mandaat, uitgezonderd indien er speciale beschikkingen gelden in de landen.

D. Bekrachtiging van akkoorden

Met het oog op een betere bescherming van de rechten van het slachtoffer en de rechthebbenden, moeten sinds 1 januari 1988 het slachtoffer en de verzekeringsonderneming de overeenkomsten in verband met de vergoeding voor het ongeval laten bekrachtigen door het Fonds voor Arbeidsongevallen. Die overeenkomsten moeten zijn opgesteld volgens een model dat is bepaald bij koninklijk besluit.

Bij ongevallen van vóór 1 januari 1988 moest het akkoord tussen slachtoffer en verzekeringsonderneming over de blijvende arbeidsongeschiktheid, waarmee bij het ingaan van de herzieningstermijn rekening moest worden gehouden, nog worden gehomologeerd door de arbeidsrechtbank.

Na onderzoek bekrachtigt het Fonds het akkoord met een administratieve beslissing, en daardoor geeft het te kennen dat tijdens de afhandeling van het ongeval de wettelijke bepalingen goed zijn nageleefd. De herzieningstermijn gaat trouwens in vanaf de datum van de bekrachtiging.

Om zijn controlefunctie uit te oefenen, kan het Fonds een beroep doen op geneesheren. De medische controle heeft niet tot gevolg dat het Fonds zelf de ongeschiktheidsgraad bepaalt. De medische controle is er hoofdzakelijk op gericht, de medische rapporten na te kijken die aan de basis liggen van het akkoord tussen de partijen.

De procedure is schriftelijk en verplicht, en maakt het akkoord tussen slachtoffer en verzekeringsonderneming officieel. Wanneer de partijen het niet eens worden of het Fonds weigert om te bekrachtigen, is een procedure voor de rechtbank mogelijk.

E. Medische bemiddeling

Een wettelijke wijziging heeft bepaald dat de geneesheren van het FAO bemiddelend kunnen optreden op vraag van de getroffene of van de verzekeringsonderneming bij de vaststelling van de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid onder de voorwaarden nog te bepalen door de Koning. Zij stellen een verslag op dat bij de arbeidsrechtbank wordt neergelegd, indien het voorstel niet aanvaard wordt. De concrete procedure is nog niet geregeld.

F. Overlapping van een schadeloosstelling van gemeen recht en een schadeloosstelling uit de tak arbeidsongevallen

Hoger hebben wij gezien dat de schadeloosstelling voor een arbeidsongeval forfaitair is en dat het bedrag telkens in verhouding staat tot het geplafonneerde loon.

In het stelsel van de schadeloosstelling van arbeidsongevallen is gelijk welke andere schadevergoeding van dezelfde schade voor rekening van de werkgever, zijn lasthebbers of aangestelden principieel uitgesloten. Het slachtoffer moet dit forfaitaire systeem aanvaarden, ook al zijn er redenen om een schadeloosstelling van gemeen recht te eisen.

In welbepaalde gevallen kan het slachtoffer toch een schadeloosstelling eisen volgens de regels van gemeen recht met betrekking tot burgerlijke aansprakelijkheid:

- van een werkgever die met opzet het arbeidsongeval heeft veroorzaakt;
- van een werkgever, voor zover het arbeidsongeval schade heeft veroorzaakt aan goederen van de werknemer;
- van de lasthebber of de aangestelde van de werkgever die met opzet het arbeidsongeval heeft veroorzaakt;
- van andere personen dan de werkgever, zijn lasthebber of aangestelde die verantwoordelijk zijn voor het ongeval;
- van de werkgever, zijn lasthebber of aangestelde wanneer het ongeval plaatsgrijpt op de weg naar en van het werk;
- tegen de werkgever, zijn lasthebbers of aangestelden wanneer het ongeval een verkeersongeval betreft (onder verkeersongeval wordt verstaan ieder ongeval in het wegverkeer waarbij een of meer al dan niet gemotoriseerde voertuigen zijn betrokken en dat verband houdt met het verkeer op de openbare weg);
- tegen de werkgever die de wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk zwaarwichtig heeft overtreden en die daardoor de werknemers aan het risico van arbeidsongevallen heeft blootgesteld, terwijl de ambtenaren die zijn aangewezen om toezicht te houden op de naleving van die bepalingen, in toepassing van artikel 3 van de wet van 16 november 1972 betreffende de arbeidsinspectie hem schriftelijk hebben gewezen op het gevaar waaraan hij deze werknemers blootstelt, hem hebben medegedeeld welke overtredingen werden vastgesteld, hem passende maatregelen hebben voorgeschreven en hem hebben meegedeeld, dat indien hij nalaat de bedoelde maatregelen te treffen, de getroffenen of diens rechthebbende, bij gebeurlijk ongeval, over de mogelijkheid beschikt een burgerlijke aansprakelijkheidsvordering in te stellen.

In al die gevallen kan, in het kader van het burgerlijk recht, bijvoorbeeld eveneens rekening worden gehouden met de morele schade, de schade aan goederen, het loonverlies boven het plafond, in verhouding tot de fout van de derde (1).

De verzekeringsonderneming of het Fonds voor Arbeidsongevallen is verplicht het slachtoffer minstens voorlopig te vergoeden volgens het forfaitaire stelsel. Op die manier wordt het slachtoffer beschermd ingeval de aansprakelijke niet solvabel is, en wordt hij minstens schadeloos gesteld voor zijn arbeidsongeval. Indien de procedure van gemeen recht in zijn voordeel wordt afgerond, zal het slachtoffer niet alleen voor de lichamelijke schade worden vergoed, maar ook voor de materiële, esthetische en morele schade. Kortom, het slachtoffer heeft dan recht op een volledige schadevergoeding, los van het forfait. Omdat het slachtoffer al forfaitaire vergoedingen van het

(1) Arbitragehof (Arrest 21.12.2000) – Immuniteit werkgever geldt niet tegenover rechthebbenden die niet worden vergoed bij een arbeidsongeval: ongehuwde partner, broer van het slachtoffer.

FAO of de verzekeringsonderneming heeft gekregen, heeft hij slechts recht op dat deel van de schadeloosstelling dat niet door de wet wordt vergoed, en het FAO of de verzekeringsonderneming zal in de rechten van het slachtoffer gesteld worden tegen de aansprakelijke voor het ongeval voor de schade die hij reeds heeft vergoed.

G. Verjaring

Een eis tot betaling van de vergoedingen verjaart na drie jaar. Behalve de gewone manieren van schorsing of onderbreking wordt de verjaring ook onderbroken door een ter post aangetekende brief of door een rechtsvordering tot betaling wegens het arbeidsongeval, gesteund op een andere rechtsgrond.

H. Betwisting en beroep

1. Bevoegde rechtsorgaan

Alleen de arbeidsrechtbank van de plaats waar het slachtoffer is gedomicilieerd, is bevoegd voor eisen in verband met vergoedingen aan slachtoffers of hun rechthebbenden en voor vragen om die vergoedingen te herzien. Indien het slachtoffer niet meer in België gedomicilieerd is, is de rechtbank van zijn laatste woon- of verblijfplaats in België (bijvoorbeeld de vestiging van de onderneming) bevoegd. Het slachtoffer kan zelf naar de rechtbank stappen of zich laten vertegenwoordigen door zijn vakbondsafgevaardigde. Hij hoeft geen advocaat onder de arm te nemen.

Beroep tegen een uitspraak van de arbeidsrechtbank wordt voor het Arbeidshof behandeld. De arbeidsrechtbank is niet bevoegd om te oordelen over geschillen tussen de bedrijfsleider en de verzekeringsonderneming. Voor eisen in verband met burgerlijke aansprakelijkheid zijn de rechtbanken van gemeen recht bevoegd; meestal zijn dat de rechtbanken van eerste aanleg.

Een repressief rechtsorgaan (politierechtbank, correctionele rechtbank of Assisenhof) dat moet oordelen over een inbreuk die heeft geleid tot het arbeidsongeval op de werkplaats of op de weg naar en van het werk, mag zich niet uitspreken over kwesties die vallen onder de wet van 10 april 1971.

2. Gerechtskosten

Ongeacht de afloop van de gerechtelijke procedure komen alle kosten van een eis gebaseerd op de arbeidsongevallenwet voor rekening van de verzekeringsonderneming, behalve indien de eis roekeloos en tergend is. Roekeloze of tergende eisen komen slechts zelden voor. Ze kunnen worden geïnterpreteerd als kwade wil of een totaal onvergeeflijke fout.

3. Gedwongen uitvoering

Wanneer er betwisting bestaat over de aard of de graad van de arbeidsongeschiktheid en het slachtoffer een geding aanspant voor de arbeidsrechtbank, dan is de verzekeringsonderneming verplicht hem een dagvergoeding of de jaarlijkse uitkering voor te schieten, berekend op basis van de arbeidsongeschiktheidsgraad waarmee hij akkoord is gegaan.

Hetzelfde geldt in geval van een vraag tot herziening (1).

De gerechtelijke beslissingen met betrekking tot vergoedingen zoals voorzien bij de wet zijn voorlopig uitvoerbaar, ongeacht verzet of beroep.

Afdeling 9. Algemene inlichtingen

A. Nuttige adressen

FOD Sociale Zekerheid (02) 528 64 09
Directie-generaal Sociaal Beleid
Domein regelgeving
Dienst Arbeidsongevallen en Beroepsziekten
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel

Fonds voor Arbeidsongevallen (02) 506 84 11
Troonstraat 100
1050 Brussel

Hulp- en Voorzorgskas voor zeevarenden (03) 220 74 11
Maritiem Huis
Olijftakstraat 7-13
2060 Antwerpen

Dienst voor de Zeevissers (059) 32 01 88
Vismijn
Kantinestraat 3
8400 Oostende

B. Publicaties

Het FAO publiceert een Algemeen Verslag en een rapport met statistieken over de arbeidsongevallen alsmede een brochure ten behoeve van gebruikers. ‘‘Uw rechten inzake Arbeidsongevallen in de privé-sector’’ (wet van 10.04.1971) en een folder over de opdrachten van de instelling.

Het FAO beschikt ook over een website www.socialsecurity.fgov.be met uitgebreide informatie.

C. Bibliografie

- Delaruwiere, J. en Nameche, L. (1947) en aanvullingen 1961, La réparation des dommages résultant des accidents du travail, Bruylant
- Jourdan, M., Swartenbroekx M.A., Toledo, M., Guide social permanent (1997), Sécurité Sociale deel 4, Commentaires, boek II, Les accidents du travail, Ced. Samsom, ml. periodieke bijwerkingen
- Les Novelles, Droit social (1975), deel IV, Les accidents du travail et les maladies professionnelles
- Horion, P. (1964), Traité des accidents du travail, Bruylant
- De Brucq, D., Vade Mecum de la personne handicapée (1994), hoofdstuk 6, Les accidents du travail et les maladies professionnelles, Kluwer – periodieke bijwerkingen
- Vandervorst (1983-1984), La réparation des risques professionnels, PUB (6e editie)
- Van Gossum, L. (1996), Accidents du travail, Bibliothèque droit social, De Boeck-Université
- Van Laer, E. (1985), La loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail, Bruylant
- Verheugen, P. (1982), Le dommage corporel et son incidence socio-économique en accidents du travail, Bruylant

(1) Artikel 63, §4 van de wet van 10 april 1971.

II. Beroepsziekten in de privé-sector

Afdeling 1. Historische ontwikkeling en kenmerken

A. Historische ontwikkeling

Ook al vormden beroepsziekten sinds de 19e eeuw een haast even zware sociale last als arbeidsongevallen, toch was het in de doorgaans ongezonde bedrijven en in de steenkoolindustrie wachten tot 1927, wanneer de eerste wet tot schadevergoeding werd goedgekeurd. In het toepassingsgebied van de wet van 1903 inzake de arbeidsongevallen kwamen beroepsziekten immers niet aan bod.

Tijdens de debatten in het parlement waren de amendementen van Destreé, Lemonnier en Terwagne, waarmee deze drie parlementsleden de beroepsziekten in de wet wilden opnemen, verworpen. Aldus duurde het 24 jaar voor er over schadevergoeding een bijzondere wet kwam. Die wet werd trouwens goedgekeurd daags nadat België de algemene conventie van de Internationale Arbeidsorganisatie had geratificeerd, die in 1925 conventie nr. 18 over de schadeloosstelling van beroepsziekten had aangenomen.

Nu die wet, geïnspireerd door de wet van 1903, eindelijk tot stand was gekomen, werd een systeem ingevoerd van forfaitaire schadeloosstelling, in combinatie met een lijst van ziekten die vergoed konden worden. Toch was toen sprake van een flagrante sociale onrechtvaardigheid, want mijnwerkerssilicose – de voornaamste en meest voorkomende ziekte – werd niet eens erkend. De lijst bevatte drie ziekten, namelijk loodvergiftiging, kwikvergiftiging en miltvuur.

Dan was het wachten tot in 1964, 60 jaar nadat de eerste wet over beroepsziekten was goedgekeurd, en op een ogenblik dat de mijnsluitingen al een poosje aan de gang waren, voor dat onrecht met een nieuwe wet werd rechtgezet. De wet van 24 december 1963 is om diverse redenen een mijlpaal in de ontwikkeling van de schadeloosstelling van beroepsziekten. Omdat silicose werd erkend (uiteindelijk volledig op 1 januari 1972), omdat het systeem van de dubbele lijst werd stopgezet en een paritair beheer werd ingevoerd van de betalingsinstelling. Omdat het principe van de identieke solidariteitsbijdrage voor alle werkgevers werd ingevoerd, ongeacht de ernst van het bestaande risico in het bedrijf. En omdat er plaats werd gemaakt voor een nieuw preventief beleid.

Toch besliste de Belgische wetgever pas in 1991, dat is 27 jaar na de vorige wet, bij koninklijk besluit de internationale aanbevelingen te volgen om ook slachtoffers van ziekten die niet op de vergoedbare lijst voorkomen, schadeloos te stellen (1).

(1) Aanbeveling van de Commissie van 22 mei 1990 over de goedkeuring van een Europese ziektelijst (90/326/EEG) (Pb. L nr.160/39 van 26 juni 1990); het principe van een open systeem dat al voorkomt in de Europese aanbevelingen van 23 juli 1962 en 20 juli 1966.

De wet van 22 mei 1990 (1) bepaalt dat ook ziekten die, hoewel ze niet op de lijst staan, maar die "determinerend en rechtstreeks" het gevolg zijn van de beroepsuitoefening, vergoed kunnen worden. Het bewijs van het oorzakelijke verband tussen de ziekte en de blootstelling aan het beroepsrisico valt dan wel ten laste van het slachtoffer of zijn rechthebbenden (2) (3).

B. Kenmerken

Van bij het begin was het stelsel voor beroepsziekten geïnspireerd door het stelsel voor arbeidsongevallen. Niet alleen staan in beide stelsels het beroepsrisico en een forfaitaire schadeloosstelling centraal, meestal zijn ook de vergoedingen identiek. Toch vallen de twee reglementeringen niet op alle vlakken samen, en soms zijn er zelfs aanzienlijke verschillen.

De schadeloosstelling in de reglementering voor beroepsziekten verschilt van die voor arbeidsongevallen omdat er slechts één enkele solidariteitsbijdrage wordt geïnd, omdat uitsluitend een openbare instelling van sociale zekerheid optreedt, omdat de repartitietechniek wordt gebruikt en omdat het accent meer ligt op preventie.

Afdeling 2. Beschermde personen en onderworpen ondernemingen

A. Beschermde personen

1. Onderworpen werknemers

- werknemers die vallen onder de wetten op de sociale zekerheid der werknemers, der mijnwerkers en ermee gelijkgestelden, en de zeelieden ter koopvaardij, met inbegrip van deeltijds werkenden;
- personen die met een arbeidsovereenkomst worden tewerkgesteld in een gezinsbedrijf;
- werklozen en invaliden die herscholen;
- leerjongens, leermeisjes en stagiairs, zelfs als ze geen enkel loon ontvangen;
- leerlingen en studenten die tijdens en door de aard van hun opleiding (met name in technische scholen, paramedische of chemielaboratoria van instellingen van hoger onderwijs) zijn blootgesteld aan risico's op beroepsziekten, voor zover dat risico inherent is aan de uitoefening van het beroep waarvoor zij worden opgeleid.

Over het algemeen volgt de onderwerping uit het bestaan van een arbeidsovereenkomst. Een leerjongenscontract wordt daarmee gelijkgesteld, net zoals voor arbeidsongevallen, maar voor beroepsziekten wordt het beroepsrisico ruimer opgevat dan louter het risico inherent aan het werk dat met een band van ondergeschiktheid wordt

(1) Wet van 22 mei 1990 (B.S. 9 januari 1991).
(2) De Brucq, D., (1995), L'introduction du système mixte en Belgique, *Forum News* nr. 3.
(3) De Brucq, D., (1997), Overzicht van de beroepsziekten die buiten de erkende lijst van de 12 lidstaten vergoed worden, *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, nr. 1/1997.

gepresteerd. Als verplicht onderworpen personen noemt de wet immers ook degenen die niet zijn aangeworven met een band van rechtstreekse ondergeschiktheid ten opzichte van hun werkgever, zoals leerlingen en studenten. In dat geval moet er trouwens geen enkele bijdrage worden betaald.

2. Uitbreiding

De Koning kan het voordeel van de schadeloosstelling uitbreiden tot andere categorieën van personen, zoals het personeel van testbanken voor vuurwapens.

3. Beperking

Voor bepaalde beroepsziekten kan het recht op schadeloosstelling, na advies van de Technische Raad van het Fonds voor de Beroepsziekten (FBZ), worden beperkt tot werknemers uit bepaalde industrieën, beroepen of categorieën van ondernemingen.

4. Uitsluiting

Deze wetgeving is o.a. niet van toepassing op het overheidspersoneel dat valt onder het bijzondere stelsel uit de wet van 3 juli 1967, en al evenmin op militairen en ermee gelijkstelden die vallen onder de wetten op de vergoedingspensioenen.

Onder voorbehoud van wat onder 5. wordt gezegd, is de wetgeving niet van toepassing op zelfstandigen.

5. Vrije verzekering

De wet voorziet naast de verplichte onderwerping ook in een vrijwillige verzekering. Wie zich vrijwillig zou willen verzekeren bij het FBZ (met name zelfstandigen), zou dit kunnen doen, indien de voorwaarden daarvoor zouden zijn vastgelegd bij koninklijk besluit. Die voorwaarden zijn nog niet vastgesteld.

6. Bijzondere regeling van het personeel van de provinciale en plaatselijke overheden (PPO's)

Het Fonds voor de Beroepsziekten is belast met de toekenning van de uitkeringen volgens de wet van 3 juli 1967 tot schadeloosstelling van beroepsziekten in de overheidssector aan slachtoffers van beroepsziekten die behoren tot de provinciale en plaatselijke overheden die zijn aangesloten bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheden.

B. Onderworpen ondernemingen

De werkgevers van de hierboven opgesomde begunstigden moeten zich verzekeren bij het Fonds voor de Beroepsziekten.

Afdeling 3. Gedekte risico's

A. Het lijstsysteem (1)

Een beroepsziekte is moeilijk te definiëren, omdat de schade soms pas lang na de blootstelling aan het risico duidelijk wordt. De duur van de blootstelling die de schadelijke effecten teweegbrengt, kan kort of lang zijn, het verband tussen de ziekte en de blootstelling kan moeilijk aantoonbaar zijn, en de oorsprong van de ziekte kan onzeker zijn.

(1) KB van 28 maart 1969 tot opstelling van de lijst der beroepsziekten.

Om al die redenen heeft de wetgever indertijd gekozen voor een systeem met een lijst van vergoedbare beroepsziekten. Die lijst wordt opgesteld bij koninklijk besluit en is dwingend.

Wanneer de ziekte niet op de lijst staat, kan (kon) het slachtoffer op geen enkele schadeloosstelling aanspraak maken, zelfs al is het verband met het werk bewezen. Als het overlijden van het slachtoffer geen verband houdt met de beroepsziekte, dan krijgen de rechthebbenden geen schadevergoeding.

De ziekten die op de lijst voorkomen, zijn voornamelijk 'ziekten uit het verleden'. 'Ziekten van deze tijd' komen er niet in voor (zoals infarcten, stress, overgewicht, e.d.).

Binnen de Europese Unie bevatten de lijsten gemiddeld 50 ziekten ten gevolge van uiteenlopende risico's.

In 1964 stelde België een einde aan het beperkende systeem van de dubbele lijst (of tabellen), die een correlatie legden tussen ziekte en blootstellingsomstandigheden.

Op dat ogenblik werd grote sociale vooruitgang geboekt, omdat werd besloten de schadeloosstelling los te koppelen van de blootstellingsvoorwaarden, en de lijst met industrieën die aan risico's blootgesteld zijn, niet langer te gebruiken als voorwaarde tot schadeloosstelling, maar wel te zien als een vermoeden van blootstelling. De Belgische lijst geeft geen enkele indicatie voor blootstelling en geen enkele medische aanwijzing over de ziekte. De Technische Raad van het Fonds stelt voor intern gebruik een aantal diagnosecriteria voor de behandeling van dossiers op die helemaal niet dwingend zijn (1).

B. Het systeem zonder lijst

Het grote voordeel van het lijstsysteem is dat er een vermoeden van aansprakelijkheid bestaat, zodat wordt vermeden dat de werknemer de vaak moeilijke bewijzen moet leveren, maar anderzijds kan een beroepsziekte die niet op de lijst staat, ook niet worden vergoed.

Om iets aan de gebreken van zo'n opsommende lijst te doen, hebben zowel de Internationale Arbeidsorganisatie als de Europese Unie het "open systeem" aanbevolen. Dit systeem bestaat er in dat het lijstsysteem wordt aangevuld met een systeem waarin voor om het even welke pathologie het causaal verband kan worden bewezen tussen de blootstelling aan het werk en de ziekte.

De Europese aanbeveling van 22 mei 1990, waarin een idee wordt overgenomen uit de Europese aanbevelingen van 23 juli 1962 en 20 juli 1966, pleit ervoor in de nationale regelgeving een recht op vergoeding wegens beroepsziekten in te voeren, voor werknemers die lijden aan een aandoening die weliswaar niet op de lijst staat, maar waarvan de oorsprong en het beroepsgebonden karakter kunnen worden vastgesteld. België heeft die aanbeveling op 29 december 1990 goedgekeurd.

De huidige wet stelt dat er ook een schadeloosstelling mogelijk is, onder de voorwaarden die de Koning bepaalt, voor ziekten die niet op de lijst staan maar toch rechtstreeks en determinerend het gevolg zijn van de uitoefening van het beroep.

(1) Arbeidsh. Bergen, 13 december 1996, *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid,* nr. 4/96.

Tegenwoordig bestaan er in België dus twee systemen naast elkaar: de lijst met beroepsziekten en het open systeem waarmee het slachtoffer schadeloos kan worden gesteld voor een ziekte die niet op de lijst staat, maar die wel een beroepsgebonden oorzaak heeft. We spreken dan ook van een gemengd systeem (1).

C. Vermoeden en bewijs

1. Vermoeden en bewijs in het lijstsysteem

Een beroepsziekte houdt in dat er een causaal verband bestaat tussen de ziekte en de professionele blootstelling aan risico's. Veelal is dat verband moeilijk aan te tonen, vandaar het belang van de lijst met beroepsziekten. In dat systeem beschikt het slachtoffer immers over een dubbel vermoeden in zijn voordeel. Aan de ene kant geldt een onweerlegbaar vermoeden van het causale verband tussen de ziekte en de uitoefening van het beroep, indien het slachtoffer kan bewijzen dat hij blootgesteld is geweest aan het beroepsrisico en getroffen is door een ziekte uit de lijst. Aan de andere kant geldt een weerlegbaar vermoeden van blootstelling aan een welbepaalde ziekte, indien het slachtoffer heeft gewerkt in sommige industrieën die bij koninklijk besluit worden opgesomd.

2. Vermoeden en bewijs in het open systeem

Die beide vermoedens gelden niet voor een ziekte die niet op de lijst staat. Het slachtoffer of zijn rechthebbenden moeten het causaal verband tussen een ziekte (die niet op de lijst staat) en de blootstelling aan het beroepsrisico, én de blootstelling zelf, kunnen bewijzen. De bewijslast ligt bij het slachtoffer of zijn rechthebbenden.

D. Preventie

De strijd tegen de oorzaken van beroepsziekten wordt gevoerd met tal van maatregelen op velerlei vlak. Als voornaamste kunnen worden genoemd:

1. Rol van de Technische Raad van het FBZ

De Technische Raad is belast met de wetenschappelijke studie van beroepsziekten met het oog op een rationele behandeling en preventie. De Raad bestaat uit specialisten in de algemene geneeskunde op het gebied van beroepsziekten.

2. Vaccinatiecampagnes

Het Fonds neemt de vaccinatiekosten voor bedreigde groepen voor zijn rekening. Bijvoorbeeld: hepatitis B bij verplegend personeel en griep bij personen die door het Fonds schadeloos worden gesteld voor respiratoire of hartaandoeningen.

3. Kosten voor Preventiemaatregelen en vergoeding voor stopzetting

Het Fonds kan, via beslissing van haar beheerscomité, de kosten voor preventiemaatregelen voor haar rekening nemen, wanneer wordt aangetoond dat ze worden gecompenseerd door een vermindering van de uitgaven voor schadeloosstelling.

(1) De Brucq, D., Beroepsziekte buiten de lijst – Causaliteitsvoorwaarden, Hof van Cassatie 2.2.98, *BTSZ* nr. 3/1999, p. 597.

Op individueel vlak staat de wet toe dat een werknemer die getroffen of bedreigd wordt door een beroepsziekte, uit zijn schadelijke arbeidsmilieu wordt gehaald. De werknemer kan zelf het Fonds voor de Beroepsziekten vragen om zijn beroepsactiviteit te mogen stopzetten. Die stopzetting kan tijdelijk of definitief zijn.

Bij tijdelijke verwijdering uit het schadelijke milieu met werkstopzetting krijgt de werknemer 90% van het basisloon zoals voorzien bij volledige tijdelijke arbeidsongeschiktheid. Indien hij tijdelijk overgeplaatst wordt naar een arbeidspost zonder risico wordt het eventuele loonverlies gecompenseerd.

Bij een blijvende verwijdering krijgt de werknemer een premie die ongeveer overeenstemt met drie maanden loon (90 dagen) en indien het FBZ het nuttig acht, neemt het een herscholing ten laste en kent het gedurende de herscholingsperiode de voordelen voor volledige arbeidsongeschiktheid toe.

Een werknemer die zijn beroepsactiviteit definitief heeft stopgezet, mag geen werk meer uitoefenen waardoor hij wordt blootgesteld aan het ziekterisico waarvoor hij gestopt is met werken. Indien een werkgever toch een werknemer tewerkstelt bij dergelijke risico's, dan moet hij aan het FBZ de vergoedingen betalen die het normaal aan het slachtoffer of aan zijn rechthebbenden zou moeten betalen, wegens het overlijden van het slachtoffer of een verergering van de beroepsziekte als gevolg van de nieuwe blootstelling aan het risico (staat gelijk met een misdrijf).

In bepaalde gevallen kan een zwangere werkneemster verwijderd worden uit het schadelijk milieu. De tussenkomst van het Fonds beperkt zich dan tot de periode vanaf de datum van de werkstopzetting tot 6 weken voor de vermoedelijke bevallingsdatum.

Afdeling 4. Vergoede risico's

Er wordt een schadevergoeding betaald in de volgende gevallen:

– overlijden van het slachtoffer: begrafeniskosten, kosten van het vervoer van de overledene naar de plaats waar de familie hem wil begraven, en de jaarlijkse uitkeringen aan de verschillende categorieën rechthebbenden;
– een gedeeltelijke of volledige arbeidsongeschiktheid die minstens 15 dagen duurt;
– gedeeltelijke of volledige blijvende arbeidsongeschiktheid en hulp van een derde vanaf maximaal 120 dagen voor de aanvraagdatum;
– tijdelijke of definitieve stopzetting van de beroepsactiviteit;
– medische, heelkundige, farmaceutische en verplegingskosten, met inbegrip van de kosten voor prothesen en orthopedische toestellen;
– sommige reiskosten.

Er bestaat een zeker parallellisme tussen de schadeloosstelling van arbeidsongevallen en die van beroepsziekten, met name voor het bepalen van de basisvergoeding, de evaluatie van de arbeidsongeschiktheidsgraad, de vergoedingen bij overlijden, de uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid, voor geneeskundige verzorging en de reiskosten. Daarnaast zijn er een aantal verschillen als gevolg van de specifieke aard van elke beroepsziekte (1).

(1) De Brucq, D. (1995) "Schadeloosstelling van beroepsziekten veroorzaakt door mechanische trillingen in België" in *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid,* nr. 1/1995, p. 117-133.

Arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een beroepsziekte kan van bij het begin blijvend zijn, zoals bij mijnwerkerssilicosis, asbestose of andere ernstige ziekten. Over het algemeen is dat niet het geval voor arbeidsongevallen, omdat de consolidatie steevast wordt voorafgegaan door een periode van tijdelijke, gedeeltelijke of volledige arbeidsongeschiktheid. Het slachtoffer heeft recht op een jaarlijkse vergoeding volgens de graad van blijvende arbeidsongeschiktheid, die slechts tot 120 dagen voor de aanvraagdatum kan teruggaan, en niet tot het begin van de eigenlijke arbeidsongeschiktheid.

Wanneer het slachtoffer tijdelijk arbeidsongeschikt is geworden of overleden is alvorens de ziekte op de lijst met beroepsziekten terechtkomt, dan kunnen er slechts vergoedingen worden betaald vanaf de datum waarop de ziekte op de lijst wordt opgenomen.

Bij de evaluatie van het verlies aan arbeidsgeschiktheid na 65 jaar neemt het FBZ aan dat de kansen van een werknemer op wedertewerkstelling alleen beperkter worden door zijn leeftijd. De globale ongeschiktheidsgraad zal dan gelijk zijn aan de lichamelijke ongeschiktheidsgraad of zal slechts maximaal met 1, 2 of 3% verhoogd worden, naargelang de arbeidsongeschiktheid ten minste 36% tot maximaal 50%, ten minste 50% tot maximaal 65%, en meer dan 65% is, zonder dat het totaal 100% mag overschrijden.

De geneeskundige verzorging komt in eerste instantie voor rekening van het ziekenfonds. Het Fonds voor de Beroepsziekten betaalt alleen het remgeld terug. Prestaties die niet worden terugbetaald door de verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen worden alleen terugbetaald indien ze zijn opgenomen in de lijst van verstrekkingen van geneeskundige verzorging voor beroepsziekten (wordt vastgelegd bij koninklijk besluit).

Er is steeds herziening mogelijk, wegens het evolutieve karakter van de ziekte, maar er is niet zoiets als een "herzieningstermijn", zoals bij arbeidsongevallen. Bij schadeloosstelling van beroepsziekten behoort betaling in geld (dit is mogelijk in het gemeen recht en ook gedeeltelijk bij de schadeloosstelling van arbeidsongevallen) niet tot de mogelijkheden.

De retroactiviteit van de prestaties bij herziening van een arbeidsongeschiktheid die verergert, wordt beperkt tot 120 dagen voor de aanvraagdatum of het medisch onderzoek.

Afdeling 5. Financiering

Het stelsel voor beroepsziekten wordt voornamelijk gefinancierd via een solidariteitsbijdrage van de werkgevers die mensen tewerkstellen die als begunstigde in de wet staan aangegeven. Deze bijdrage is gelijk aan 1,02% van het niet-geplafonneerde loon van de werknemer.

(1) De Brucq, D., La Cour d'Arbitrage et l'indemnisation des victimes de maladies professionnelles atteignant l'âge de 65 ans, Bulletin social du guide permanent, december 1997, nr. 54.

Afdeling 6. Administratieve organisatie

A. Het Fonds voor de Beroepsziekten

Het Fonds voor de Beroepsziekten is een openbare instelling van sociale zekerheid die instaat voor de verzekering tegen beroepsziekten en zorgt voor de schadeloosstelling van de slachtoffers. Het Fonds voert alle preventietaken uit die in de wet zijn bepaald.

Het beheer van het FBZ berust bij een beheerscomité dat paritair is samengesteld uit vertegenwoordigers van vakbonden en werkgevers.

Binnen het Fonds is tevens een technische raad opgericht. Die heeft o.a. tot taak ziekten te bestuderen die verband kunnen houden met een bepaald beroep, en in dat geval kan de raad voorstellen om ze op de lijst van beroepsziekten te zetten. Een andere belangrijke taak van de raad is de meest geschikte middelen te zoeken voor preventie en rationele behandeling van beroepsziekten.

Sinds de invoering van het open systeem, waarin een slachtoffer een aanvraag tot schadeloosstelling kan indienen voor een door het beroep ontstane ziekte die niet op de lijst staat, is binnen het Fonds ook een commissie voor een zogeheten gemengd systeem opgericht. Die commissie is uitsluitend bevoegd voor dossiers in verband met ziekten die niet op de lijst staan.

B. Aanvragen en aangiften

1. Aanvraag van slachtoffers en rechthebbenden

Een aanvraag tot vergoeding wordt door de betrokkene zelf, zijn rechthebbenden of lasthebbers verstuurd naar het Fonds voor de Beroepsziekten aan de hand van een reglementair formulier.

De Koning kan voor iedere beroepsziekte termijnen bepalen waarin de aanvraag moet worden ingediend.

Een aanvraag met betrekking tot tijdelijke arbeidsongeschiktheid moet worden ingediend tijdens de ongeschiktheidsperiode.

Er is geen termijn voor de blijvende arbeidsongeschiktheid.

Een aanvraag om de beroepsactiviteit tijdelijk of definitief stop te zetten kan alleen worden ingediend door arbeidsgeneesheren-inspecteurs na overleg met de betrokkene. Dergelijke aanvragen moeten een medisch attest bevatten.

2. Aangifte van de arbeidsgeneesheer

Zodra het Fonds een aangifte van beroepsziekte of aldus geïdentificeerde ziekte ontvangt van de arbeidsgeneesheer, vraagt het Fonds het slachtoffer of zijn lasthebber binnen 120 dagen een aanvraag tot schadeloosstelling in te dienen.

C. Administratieve bekendmaking en beroep

1. Bekendmaking

De beslissing van het Fonds voor de Beroepsziekten moet worden gemotiveerd en aangetekend verstuurd naar het slachtoffer of zijn rechthebbenden.

2. Beroep

Ingeval het slachtoffer niet akkoord gaat, kan hij de beslissing binnen een jaar na de beslissingsdatum aanvechten voor de arbeidsrechtbank.

Afdeling 7. Algemene inlichtingen

A. Nuttige adressen

FOD Sociale Zekerheid tel.: (02) 528 64 09
Directie-generaal Sociaal Beleid
Domein regelgeving
Dienst Arbeidsongevallen en Beroepsziekten
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel

Fonds voor de Beroepsziekten tel.: (02) 226 62 11
Sterrenkundelaan 1
1210 Brussel

B. Publicaties

Het Fonds voor Beroepsziekten publiceert een jaarverslag en een aantal informatieve brochures die ook op de website terug te vinden zijn (www.fbz.fgov.be).

C. Bibliografie

– Demet, F., Manette, R., Delooz, P., Kriet, P. (1996), Les maladies professionnelles, Bibliothèque de droit social. De Boeck 309 p.
– Guide social permanent, commentaires, boek V, De Brucq, D., Germain J.C., Lenglet O. – Maladies professionnelles, Ced.Samsom (in voorbereiding).
– Les Novelles, Droit social (1975), deel IV, Les accidents du travail et les maladies professionnelles.
– Vandervorst (1983-1984), La réparation des risques professionnels, deel II, PUB (6e editie).
– De Brucq, D., Vade Mecum de la personne handicapée (1994), hoofdstuk 4, Les accidents du travail et les maladies professionnelles, Kluwer – periodieke bijwerkingen.

III. Vergoeding voor arbeidsongevallen en beroepsziekten in de openbare sector

Afdeling 1. Werkingssfeer

A. Toepassingssfeer

De wet bevat in artikel l en l bis de lijst van openbare diensten of publiekrechte-lijke rechtspersonen waarop de Koning de wet van toepassing kan maken. Merk op dat een ambtenaar van om het even welke openbare dienst niet noodzakelijk beschermd wordt omdat die dienst binnen de toepassingssfeer van de wet valt, maar die bescherming enkel en alleen geniet als de wet formeel op hem van toepassing wordt gemaakt bij een koninklijk besluit.

Het is onbegonnen werk om hier de lijst op te sommen van de diensten, instellingen of organisaties waarop de wet van toepassing werd gemaakt (1).

De wet biedt de Koning de mogelijkheid om alle openbare diensten van de federale overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten, de provincies of de gemeenten te onderwerpen, inclusief de intercommunales en de openbare instellingen of organisaties die ervan afhankelijk zijn.

Wat het onderwijs betreft, is het voldoende dat het onderwijzend personeel van de beoogde instelling of categorie van instellingen een wedde of een weddetoelage ten laste van de staatskas geniet.

(1) Het merendeel is gegroepeerd in volgende koninklijke besluiten, die meermaals werden gewijzigd:
- KB van 24 januari 1969 betreffende de vergoeding, ten gunste van de personeelsleden uit de openbare sector, van schade die geleden werd ten gevolge van arbeidsongevallen en ongevallen op de weg van en naar het werk;
- KB van 12 juni 1970 betreffende de vergoeding, ten gunste van de personeelsleden van de instellingen van openbaar nut en de autonome overheidsbedrijven, van schade die geleden werd ten gevolge van arbeidsongevallen en ongevallen op de weg van en naar het werk;
- KB van 13 juli 1970 betreffende vergoeding, ten gunste van bepaalde personeelsleden van de provincies, de gemeenten, de OCMW's, de diensten, instellingen en verenigingen voor maatschappelijk welzijn, de diensten van het College van de Franse Gemeenschapscommissie en de diensten van het College van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de banken van lening, van schade die geleden werd ten gevolge van arbeidsongevallen en ongevallen op de weg van en naar het werk.

De wet sluit evenwel het personeel van de strijdkrachten en de rijkswacht uit van de toepassing. Deze personen blijven onderworpen aan de wetten houdende de loondervingsuitkeringen, gecoördineerd op 5 oktober 1948 (1).

Bij de wet van 26 juni 1992 kon de toepassingssfeer van de wet worden verruimd tot de bedienaars van de erkende erediensten en de imams van de islamitische ere-dienst. Recent, namelijk bij de wet van 21 juni 2002, werden de afgevaardigden van de Centrale Vrijzinnige Raad toegevoegd.

Een verruiming tot het wetenschappelijk en onderwijzend personeel van de universiteiten is mogelijk sinds de wetten van 20 december 1995 en 19 oktober 1998.

Zodra een publiekrechtelijke rechtspersoon uitgezonderd de autonome overheidsbedrijven bij een koninklijk besluit als gerechtigde van de wet wordt beschouwd, is het volledige personeel, met name de definitieve, tijdelijke en contractuele personeelsleden en hulppersoneelsleden, aan de wet onderworpen. Bij de autonome overheidsbedrijven zijn enkel de statutaire personeelsleden onderworpen (2).

Net als artikel 6 van de wet van 10 april 1971, bepaalt artikel 17, §1, van de wet van 3 juli 1967 bovendien dat de vernietiging van een benoeming of de nietigverklaring van de arbeidsovereenkomst van een ambtenaar die voor een dergelijke beslissing het slachtoffer werd van een arbeidsongeval, geen beletsel kan vormen voor de toepassing van de wet op het slachtoffer als het op het ogenblik van de schade onderworpen was.

B. Verplichtingen van de onderworpen rechtspersonen

Zodra een dienst of instelling aan de wet onderworpen is, wordt hij feitelijk zijn eigen verzekeraar ten aanzien van de in de wet bedoelde verplichtingen. De bovengenoemde KB's van 12 juni en 13 juli 1970 bieden de bedoelde diensten enkel de mogelijkheid een herverzekeringspolis te sluiten. In dat geval betaalt de verzekeraar de kosten en renten voor rekening van de openbare dienst en factureert ze hem de betreffende uitkeringen. In tegenstelling tot de privé-sector is er geen verzekeringsverplichting; wanneer een polis ondertekend wordt is het mogelijk dat slechts een deel van de verplichtingen van het bestuur gedekt wordt.

C. De begrippen arbeidsongeval en ongeval op de weg van en naar het werk

De wet van 3 juli 1967 verwijst in dat verband naar de definities van het arbeidsongeval en het ongeval op de weg van en naar het werk, opgenomen in artikel 7, lid 1 en 8 van de wet van 10 april 1971. In tegenstelling tot laatstgenoemde wet voorziet de wet

(1) De wet van 27 december 2000 houdende diverse bepalingen met betrekking tot de rechtspositie van het personeel van de politiediensten heeft de federale politie, de korpsen van de lokale politie en de algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie vanaf 1 april 2001 onderworpen aan de wet van 3 juli 1967 (B.S. van 6 januari 2001).
(2) Artikel 46 van de Programmawet van 2 augustus 2002 (B.S. van 29 augustus 2002) en KB van 12 december 2002 (B.S. van 24 december 2002).

van 3 juli 1967 echter ook in de mogelijkheid tot vergoeding van de schade geleden door een personeelslid dat het slachtoffer werd van een wraakneming.

Afdeling 2. Prestaties

A. Terugbetaling van de kosten voor medische behandeling, geneesmiddelen, ziekenhuisopname, prothesen en orthopedie

- Deze kosten worden terugbetaald op basis van de nomenclatuur van het RIZIV, zonder eigen bijdrage. Als de kosten niet in de nomenclatuur zijn opgenomen, worden ze terugbetaald op basis van hun werkelijke waarde, inclusief de farmaceutische kosten.

  Voor de ziekenhuisopname wordt de normale dagprijs, zoals bepaald bij de ziekenhuiswet van 7 augustus 1987, terugbetaald. De kosten voor prothesen en orthopedie worden volledig terugbetaald op voorwaarde dat het gebruik ervan als medisch noodzakelijk wordt erkend.

- Het slachtoffer kan vrij de medische dienst, het ziekenhuis of de geneesmiddelenverstrekker kiezen. De hierboven opgesomde medische kosten worden indien nodig levenslang betaald, zelfs na het verstrijken van de herzieningstermijn.

- De kosten worden betaald aan diegenen die ze ten laste hebben genomen, tegen overlegging van de bewijsstukken van het slachtoffer. Ze worden betaald door:

  - de Administratieve Gezondheidsdienst voor ambtenaren die onderworpen zijn aan het KB van 24 januari 1969;
  - de instelling voor ambtenaren die onderworpen zijn aan het koninklijk besluit van 12 juni 1970;
  - de openbare dienst die het slachtoffer op het ogenblik van het ongeval in dienst had voor ambtenaren die onderworpen zijn aan het KB van 13 juli 1970.

B. Terugbetaling van reiskosten

De reiskosten worden vergoed telkens wanneer het slachtoffer zich moet verplaatsen op verzoek van:

- de administratieve overheid met inbegrip van de Administratieve Gezondheidsdienst (AGD);
- de behandelende arts;
- de rechtbank of de gerechtsdeskundige;
- het slachtoffer, behoorlijk gemachtigd door de AGD.

C. Tijdelijke arbeidsongeschiktheid

In geval van tijdelijke arbeidsongeschiktheid ontvangt het statutaire personeelslid over de gehele duur van de arbeidsongeschiktheid zijn volledige bezoldiging en dit zonder beperking in de tijd. Het personeelslid met arbeidsovereenkomst van zijn kant bevindt zich in dezelfde situatie als het personeelslid in de privé-sector tewerkgesteld is. Voor de vastbenoemde ambtenaren wordt die periode gelijkgesteld met dienstactiviteit en heeft ze

geen invloed op het aantal dagen ziekteverlof waarop de ambtenaar recht heeft, zolang het om een tijdelijke arbeidsongeschiktheid gaat. Dit voordeel blijft behouden als de ambtenaar enkel toestemming heeft gekregen om zijn dienst deeltijds te hervatten.

D. Blijvende arbeidsongeschiktheid

Sinds de wet van 3 juli 1967 leidt blijvende arbeidsongeschiktheid niet meer automatisch tot vervroegde pensionering. Het slachtoffer heeft nu recht op een rente en moet eventueel een andere baan of een andere functie toegewezen krijgen.

De graad van blijvende arbeidsongeschiktheid wordt bepaald zoals in de privé-sector, door becijfering van de vermindering van de economische mogelijkheden, met inachtneming van het letsel, de factoren eigen aan het slachtoffer en de algemene toestand van de arbeidsmarkt.

De invaliditeitsgraad kan tot 100% bedragen. Het slachtoffer dat absoluut verzorging door een derde persoon nodig heeft, kan bovendien een bijkomende vergoeding genieten die berekend wordt op basis van de gewaarborgde maanduitkering of van het gewaarborgd gemiddeld minimummaandloon, naargelang van de bezoldigingsregeling die op het slachtoffer toepasselijk is.

In de openbare sector begint de rente te lopen de eerste dag van de maand waarin de consolidatie heeft plaatsgevonden, dat wil zeggen de datum waarop het bestaan en de graad van arbeidsongeschiktheid een blijvend karakter heeft gekregen.

In de openbare sector wordt de rente berekend op basis van het salarisplafond van de getroffene op het ogenblik van het ongeval. Dat basissalaris moet verhoogd worden met de uitkeringen of vergoedingen die geen werkelijke en verschuldigde lasten dekken, op grond van het statuut of de arbeidsovereenkomst. Indien de getroffene diverse activiteiten in de openbare sector uitoefent, worden de bezoldi-gingen samengevoegd tot een plafond wordt bereikt.

Dat plafond, dat jarenlang gemeenschappelijk was voor de twee sectoren, verschilt nu zeer sterk voor arbeidsongevallen die na 6 april 1984 werden geconsolideerd. Sinds de wet van 31 juli 1991 is het plafond op 21.047,40 EUR vastgesteld en is het niet geïndexeerd. De tekst bepaalt evenwel dat de Koning dit bedrag kan veranderen naar aanleiding van een algemene herwaardering van de loon- en weddeschalen in de openbare sector. Zo werd het plafond vanaf 23 mei 2003 op 21.257,87 EUR gebracht.

Het bedrag van het wettelijke plafond is dit van kracht op de datum van consolidatie van de arbeidsongeschiktheid of op de datum waarop de arbeidsongeschiktheid een karakter van bestendigheid vertoont.

De renten die sinds l augustus 1986 worden uitbetaald op grond van ongevallen die zich vanaf l april 1984 hebben voorgedaan, werden evenwel verlaagd met 50% voor invaliditeitspercentages lager dan 5% en met 25% voor invaliditeitspercentages gelijk aan of hoger dan 5% maar lager dan 10%.

Wat de cumulatie van een schadevergoeding enerzijds en een bezoldiging of een pensioen anderzijds betreft, bestaan er zeer grote verschillen tussen de openbare en de privé-sector.

- Als de ambtenaar zijn betrekking behoudt, kan de rente niet meer bedragen dan 25% van het basissalarisplafond.
- Als de ambtenaar gereaffecteerd wordt, behoudt hij de bezoldiging die hij voor het ongeval genoot, en mag hij die bezoldiging cumuleren met zijn rente.
- Als de ambtenaar op pensioen wordt gesteld, kunnen het pensioen en de rente niet meer dan 100% bedragen van de bezoldiging, berekend zoals beschreven in punt 5.

de renten hoger dan 15% worden gekoppeld aan het stelsel van de loonmobiliteit (loonindexeringsstelsel) van de openbare sector.

Afdeling 3. Het bijzondere geval van het dodelijke arbeidsongeval

De wet van 3 juli 1967 voorziet in de betaling van een vergoeding voor begrafeniskosten en een rente aan de rechthebbenden.

A. Vergoeding voor begrafeniskosten

De toepasselijke wetgeving wordt bepaald door het statuut van de ambtenaar. Voor rijksambtenaren wordt de vergoeding geregeld door het koninklijk besluit van 21 mei 1965. Ze stemt in principe overeen met het laatste brutomaandsalaris van de ambtenaar, maar kan niet meer bedragen dan eentwaalfde van het bedrag bepaald met toepassing van artikel 39 van de wet van 10 april 1971. Op 1 januari 2004 was het maximumbedrag van de vergoeding 2.200,89 EUR. Bovendien hoeven de rechthebbenden niet te betalen voor de overbrenging van het stoffelijk overschot naar de begraafplaats. De vergoeding en de betaling van de kosten komen ten laste van het bestuur of de dienst die de getroffene op het ogenblik van het ongeval tewerkstelde.

B. Rente

Hier is het systeem geënt op dat van de wet van 10 april 1971. De echtgeno(o)t(e) die noch uit de echt noch van tafel en bed gescheiden was op het ogenblik van het ongeval, heeft recht op een rente gelijk aan 30% van de bezoldiging. Ieder kind – sinds de wet van 20 december 1995 – heeft recht op een rente gelijk aan 15% van de bezoldiging, tot een totaal van maximaal 45%.

De rente is verschuldigd vanaf de eerste dag van de maand volgend op die waarin het overlijden heeft plaatsgevonden. De rente kan gecumuleerd worden met een overlevingspensioen.

Afdeling 4. Uitkering als kapitaal

In de openbare sector kan een persoon die voor minimaal 16% arbeidsongeschikt is, op ieder ogenblik na het verstrijken van de herzieningstermijn, aanvragen om eenderde van de waarde van zijn rente om te zetten in kapitaal. Aan een dergelijke aanvraag wordt altijd gevolg gegeven, zonder verantwoording of bijzondere tussenkomst.

De omzetting heeft plaats de eerste dag van de derde maand volgend op de indiening van de aanvraag, echter nooit voor de eerste dag van de maand volgend op het verstrijken van de herzieningstermijn.

Merk op dat het derde van de waarde in kapitaal berekend wordt op het bedrag van de totale rente.

Afdeling 5. Intresten

De vergoedingen brengen van rechtswege intrest op vanaf de datum van hun opeisbaarheid.

De bij de wet bedoelde renten en kapitalen brengen van rechtswege intrest op vanaf de eerste dag van de derde maand volgend op de maand waarin ze opeisbaar worden.

Afdeling 6. Administratieve procedure

De wet bevat geen enkele bepaling over de procedure. Het is dus aangewezen het koninklijk besluit te raadplegen dat op de getroffene van toepassing is.

A. De aangifte van ongeval

Ieder ongeval dat voor erkenning in aanmerking komt, moet met het reglementaire formulier worden aangegeven bij de dienst die door de overheid is aangewezen. Deze aangifte dient te gebeuren door het slachtoffer, zijn rechthebbenden of door een andere belanghebbende persoon. Indien het ongeval een arbeidsongeschiktheid van meer dan één dag tot gevolg heeft, moet een geneeskundig attest worden bijgevoegd.

Het formulier voor de aangifte van ongeval werd aangepast (ministerieel besluit van 22 april 1999), rekening houdend met de aan de besturen opgelegde verplichting – overeenkomstig de Europese richtlijn 89/391 – om statistische elementen mede te delen aan het Fonds voor Arbeidsongevallen. Deze nieuwe bepaling slaat op de arbeidsongevallen en ongevallen op de weg naar en van het werk die zich hebben voorgedaan sinds 1 januari 2000. Een koninklijk besluit van 19 april 1999 heeft de statistische elementen vastgelegd en de termijnen bepaald die moeten nageleefd worden om deze gegevens door te sturen. Er dient aangestipt dat, voor het personeel van de plaatselijke en provinciale besturen, het ministerieel besluit van 13 juli 1970 het model van aangifte van arbeidsongevallen vastlegt.

B. Het geneeskundige onderzoek

De aangewezen dienst bezorgt binnen 48 uur – dit is geen bindende termijn – de aangifte van ongeval aan de Administratieve Gezondheidsdienst of aan de geneeskundige dienst aangewezen door de instelling of de lokale dienst indien zij een andere dienst dan de AGD verkozen.

De AGD handelt als medisch deskundige:

- hij bepaalt het oorzakelijke verband tussen ongeval en letsel;
- beoordeelt de klasse van blijvende arbeidsongeschiktheid;
- bepaalt de consolidatiedatum.

Die beslissingen kunnen betwist worden door de getroffene, de aansprakelijke derde of zijn verzekeraar.

C. Het administratieve onderzoek

De dienst dient zich naar de beslissing van de AGD te schikken voor wat de blijvende arbeidsongeschiktheid betreft, maar behoudt zijn volledige bevoegdheid om de omstandigheden van de erkenning te beoordelen. De overheid heeft zelfs het recht zich niet tot de AGD te wenden als er volgens haar duidelijk geen sprake is van een arbeidsongeval. Indien deze beslissing wordt genomen na de overhandiging van het dossier

aan de AGD, moet de instelling de AGD onmiddellijk waarschuwen opdat die zijn kosten kan recupereren.

D. De administratieve beslissing

1. Het ongeval heeft geen blijvende arbeidsongeschiktheid tot gevolg gehad

In dat geval legt de dienst het slachtoffer per aangetekende brief het resultaat van zijn onderzoek – geen vermindering van de geschiktheid – ter goedkeuring voor. Als de getroffene instemt met de bevindingen, wordt zijn akkoord hem per aangetekende brief bevestigd. Als hij weigert, moet hij voor het verstrijken van de verjaringstermijn de zaak aanhangig maken bij de rechtbank.

2. Het ongeval heeft blijvende arbeidsongeschiktheid tot gevolg gehad

In dat geval stelt de dienst het slachtoffer (of zijn rechthebbenden) de betaling van een rente voor. Als de getroffene zijn instemming geeft en een ambtenaar van de Staat of een instelling is, ontvangt hij een bevestiging per besluit. Dat besluit vermeldt:

- de aard van de letsels;
- het ongeschiktheidspercentage;
- de datum van consolidatie;
- de basisbezoldiging;
- het bedrag van de rente.

Voor de andere ambtenaren wordt de beslissing van de overheid betekend per aangetekende brief met dezelfde elementen.

Als de getroffene niet akkoord gaat, moet hij zich voor het verstrijken van de verjaringstermijn tot de rechtbank wenden.

Afdeling 7. Gerechtelijke procedure

Alleen de arbeidsrechtbank van de woonplaats van de getroffene is bevoegd. De getroffene dient de instelling te dagvaarden die de vergoedingen moet betalen.
Een zendbrief van ambtenarenzaken van 6 maart 1996 herinnert eraan dat het geen zin heeft de eventuele verzekeraar van de instelling of de lokale dienst te dagvaarden. De getroffene heeft enkel een juridische band met zijn overheid (1).

Dezelfde logica is ook van toepassing ten aanzien van de Administratieve Gezondheidsdienst.

De ambtenaar moet in principe de afloop van de administratieve procedure af-wachten om te dagvaarden. Indien hij dat niet doet, kan zijn vordering als tergend en roekeloos beschouwd worden, tenzij hij de gevolgde procedure wil betwisten of het falen van de geneeskundige dienst wil aanklagen.

De rechtbank kan een medisch gerechtsdeskundige aanstellen en de AGD kan hem zijn medewerking niet weigeren.

(1) Nr. 429 — B.S. van 12 maart 1996.

Behalve als de rechtsvordering tergend en roekeloos wordt geacht, komen de proceskosten ten laste van de overheid van het slachtoffer.

Afdeling 8. Herzieningsprocedure

Eens te meer wordt de procedure niet geregeld door de wet, maar door de uitvoeringsbesluiten.

Net als in de privé-sector is een verergering of vermindering van de invaliditeit noodzakelijk. Als het slachtoffer aan de gevolgen van het ongeval is overleden, moeten de rechthebbenden eveneens een herzieningsaanvraag indienen. De termijn van die herziening bedraagt 3 jaar.

A. Administratieve procedure

a) Als een aanvraag wordt ingediend

Een rijksambtenaar moet zijn aanvraag per aangetekende brief richten tot de dienst die is aangewezen voor het beheer van de arbeidsongevallen. Hij voegt alle bewijsstukken bij zijn aanvraag.

Als het de minister is die de aanvraag indient, doet hij dat per aangetekende brief geadresseerd aan de rechthebbende. Binnen 48 uur stuurt de minister een exemplaar van de herzieningsaanvraag naar de AGD. Uiterlijk 3 maanden na de indiening van de aanvraag moet de AGD de getroffene onderzoeken en een beslissing nemen. Die beslissing wordt in een ministerieel besluit opgenomen en aan de getroffene bekendgemaakt.

b) Als er geen aanvraag wordt ingediend

Zes maanden voor het verstrijken van de termijn verzoekt de minister de AGD om de getroffene te onderzoeken. De medische bevindingen worden aan de minister medegedeeld, ten minste drie maanden voor het verstrijken van de termijn. Op basis van die bevindingen kan de getroffene of de minister een herzieningsaanvraag indienen.

c) Indien de getroffene zonder geldige reden en na twee opeenvolgende oproepingen nalaat zich bij de AGD aan te melden, wordt de betaling van de vergoedingen en renten opgeschort vanaf de eerste dag van de maand volgend op de datum van de tweede oproeping, en dit tot de getroffene zich aanmeldt.

B. Uitwerking

De herziening heeft uitwerking vanaf de eerste dag volgend op de indiening van de aanvraag.

Afdeling 9. Verjaring

a) Termijn

De wet van 2 mei 1997 houdende diverse maatregelen inzake ambtenarenzaken heeft de berekeningswijze van de verjaringstermijn gewijzigd. Die bedraagt nog altijd 3 jaar, maar wordt voortaan berekend vanaf het ogenblik dat het slachtoffer een administratieve handeling van de procedure betwist.

b) De getroffene moet evenwel maatregelen nemen om de verjaringstermijn te onderbreken. De reeds genoemde omzendbrief nr. 429 vermeldt de regels voor de onderbreking van de verjaringstermijn: hij parafraseert artikel 70 van de wet van 10 april 1971 waarnaar verwezen wordt door de wet van 3 juli 1967, dat wil zeggen:

- per aangetekende brief;
- door een vordering tot betaling wegens het ongeval, steunend op andere gronden;
- of op de wijze voorgeschreven door artikel 2248 van het Burgerlijk Wetboek.

Afdeling 10. Aansprakelijkheid en indeplaatsstelling

Als er een aansprakelijke derde is, moet het slachtoffer (of de rechthebbenden) net als in de privé-sector een vordering instellen tegen de aansprakelijke derde.
Zelfs als de aansprakelijkheid van de aansprakelijke derde duidelijk is, moet de getroffene de wettelijke vergoedingen ontvangen maar kan hij ze niet cumuleren met de gemeenrechtelijke vergoedingen.
Anders dan in de privé-sector heeft de getroffene evenwel de vrije keuze tussen twee mogelijkheden:
- een vordering instellen tegen de aansprakelijke derde en betaling van de volle-dige schadevergoeding door deze laatste eisen;
- de vergoedingen bepaald bij de wet van 3 juli 1967 vorderen en vervolgens de rest van zijn schadeloosstelling opeisen van de aansprakelijke derde.

De artikelen 14, §3 en 14bis van de wet van 3 juli 1967 regelen de indeplaatsstel-ling van rechtswege ten gunste van de rechtspersonen, diensten of instellingen die de rentelast dragen.

Wat de periodes van tijdelijke arbeidsongeschiktheid betreft, heeft de Staat of de in de plaats gestelde administratieve overheid het recht om van de aansprakelijke derde het volledige salaris op te eisen dat hij de ambtenaar heeft uitbetaald tijdens diens periode van afwezigheid.

Afdeling 11. Beroepsziekten

Deze materie zal hier niet uitvoerig worden besproken omdat de uitvoeringsbe-sluiten van de wet van 3 juli 1967 integraal verwijzen naar de gecoördineerde wet-ten van 3 juni 1970 betreffende de vergoeding van schade veroorzaakt door be-roepsziekten. Er zijn twee uitzonderingen, die hierna aan bod komen.

Het koninklijk besluit van 5 januari 1971 houdende de vergoeding van schade veroorzaakt door beroepsziekten in de openbare sector is van toepassing op de personeelsleden bedoeld in het koninklijk besluit van 24 januari 1969 en in het KB van 12 juni 1970, die hierboven werden besproken in het hoofdstuk over de vergoedingen voor arbeidsongevallen.

Dit besluit bepaalt dat de toestemming van de adviserend geneesheer van het Fonds voor de Beroepsziekten wordt vervangen door de toestemming van de geneeskundige dienst die bevoegd is voor arbeidsongevallen, dat wil zeggen de AGD. Anderzijds worden de kosten die niet ten laste komen van de getroffene, op dezelfde manier terugbetaald als bij arbeidsongevallen.

Ambtenaren van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten die aan een be-roepsziekte lijden, kunnen aanspraak maken op de voordelen opgenomen in de wet van 3 juli 1967, overeenkomstig de bepalingen van het KB nr. 529 van 31 maart 1987 tot wijziging van de wetten houdende de vergoeding van schade veroorzaakt door beroepsziekten, gecoördineerd op 3 juni 1970, die de opdrachten van het Fonds voor de Beroepsziekten verruimen tot die categorie van personeelsleden.

Krachtens de bepalingen van het KB van 21 januari 1993 is het Fonds voor de Beroepsziekten bevoegd om de schadeloosstellingen wegens beroepsziekten van personeelsleden van provinciale en plaatselijke overheidsdiensten rechtstreeks aan de werkgevers uit te betalen indien het gaat om beroepsziekten waarvan de schade zich ten vroegste op l maart 1987 heeft geopenbaard.

Daartoe betalen de werkgevers die aangesloten zijn bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten, voor hun ambtenaren een specifieke werkgeversbijdrage van 0,17%, berekend op de bezoldiging.

Afdeling 12. Algemene inlichtingen

A. Bibliografie

- Delhuvenne, M., (1988) De arbeidsongevallenregeling ten behoeve van het personeel in openbare dienst, BTSZ, blz. 976.
- Demet, F., (1996), Les maladies professionnelles, Brussel, De Boeck-Université.
- Janvier, R., (1988), Arbeidsongevallenverzekering in de lokale en regionale besturen, in de reeks "Statuut van het gemeentepersoneel", (Instituut Administratie-Universiteit), Brugge, Die Keure.
- Respentino, M., (1975), Les accidents du travail dans le secteur public, J.T.T., blz. 6.
- Respentino, M., (1989), Les accidents du travail dans le secteur public, Brussel, Story Scientia.
- Van Clemen, (1971), De schadevergoeding voor de arbeidsongevallen en de ongevallen op de weg naar en van het werk, BTSZ, blz. 241.
- Van Clemen, (1974), Het parallellisme tussen de wet van 3 juli 1967 betreffende de schadevergoeding voor arbeidsongevallen in de overheidssector en de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 van de privé-sector, BTSZ, blz. 285.

A. Nuttig adres

Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie
Directie-generaal Organisatie
Dienst Arbeidsvoorwaarden en Beloningsmanagement
Wetstraat, 51 (Bus 4)
1040 Brussel
Tel.: (02) 790 53 85
Fax: (02) 790 53 99

Titel VIII. Jaarlijkse vakantie

I. Toepassingsgebied

Afdeling 1. Werknemers

De gecoördineerde wetten betreffende de jaarlijkse vakantie zijn in principe van toepassing op de personen die onderworpen zijn aan de socialezekerheidsregeling voor:

– werknemers;
– (…) (1);
– zeelieden ter koopvaardij.

Het laatste stelsel, waar bijzondere modaliteiten van toepassing zijn, wordt hierna niet besproken. Van het toepassingsgebied zijn nochtans uitgesloten:

– de werknemers die onttrokken zijn aan de regeling voor de jaarlijkse vakantie van de werknemers krachtens de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders en zijn uitvoeringsbesluiten;
– de personen die met een andere wettelijke vakantieregeling begunstigd zijn.

Afdeling 2. Federale ambtenaren

De duur van het jaarlijkse vakantieverlof voor de federale ambtenaren wordt geregeld door de artikelen 10 tot 14 van het KB van 19 november 1998 (2) betreffende de verloven en afwezigheden toegestaan aan de personeelsleden van de rijksbesturen terwijl de toekenning van een vakantiegeld geregeld wordt door het KB van 30 januari 1979 (3) betreffende de toekenning van een vakantiegeld aan het personeel van ’s lands algemeen bestuur.

(1) Opgeheven door artikel 154 van de Programmawet van 24 december 2002 (B.S. 31 december 2002).
(2) KB van 19 november 1998 betreffende sommige verloven en afwezigheden toegestaan aan personeelsleden van de rijksbesturen (B.S. 28 november 1998).
(3) KB van 30 januari 1979 betreffende de toekenning van een vakantiegeld aan het personeel van 's lands algemeen bestuur (B.S. 7 februari 1979).

De regeling is van toepassing op zowel de vaste ambtenaren en stagiairs als op het bij overeenkomst in dienst genomen personeel.

Het verlof wordt genomen naar keuze van de ambtenaar en met inachtneming van de behoeften van de dienst. Indien het verlof gesplitst wordt, moet het een doorlopende periode van ten minste een week omvatten. Het verlof moet in principe in het betrokken jaar opgenomen worden.

De secretaris-generaal bepaalt de modaliteiten van een eventuele overdracht van jaarlijks vakantieverlof naar het volgende jaar. Deze overdracht geldt voor maximum één jaar.

Afdeling 3. Personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

Naargelang van het statuut waaraan deze personeelsleden onderworpen zijn, zal de regeling voor jaarlijkse vakantie van de werknemers van toepassing zijn, of de regeling die van toepassing is op de federale ambtenaren.

II. Prestaties werknemers

Afdeling 1. Gemeenschappelijke bepalingen voor arbeiders en bedienden

De werknemers die de voorwaarden vervullen om te kunnen genieten van de wetgeving inzake de jaarlijkse vakantie, hebben recht op een jaarlijkse vakantie waarvan de duur vastgesteld wordt naar rata van de dagen normale werkelijke arbeid in het vakantiedienstjaar (1) en de in dit dienstjaar met de dagen normale werkelijke arbeid gelijkgestelde dagen van arbeidsonderbreking.

Het recht op vakantie is voor de werknemer verworven niettegenstaande elke strijdige overeenkomst. Het is de werknemer verboden af te zien van de vakantie waarop hij recht heeft. De wet voorziet strafmaatregelen ten aanzien van de werkgever die de vakantie waarop de werknemer recht heeft, niet heeft toegestaan binnen de voorgeschreven termijn en volgens de reglementaire modaliteiten.

A. Verschillende soorten vakanties

Men onderscheidt:

– gewone wettelijke vakantie waarvan de duur bepaald wordt per vakantiedienstjaar;
– jeugdvakantie ten voordele van de jonge werknemers die na het einde van hun studies of leertijd in dienst treden van een werkgever;
– conventionele vakantie die bij collectieve arbeidsovereenkomst, gesloten in de paritaire comités tussen werkgevers- en werknemersorganisaties, soms toegekend wordt in bepaalde bedrijfstakken. Deze vakantie wordt toegekend boven op de wettelijk bepaalde vakantie.

B. Vakantiedatum – Vakantieverdeling

De procedure tot vaststelling van de vakantiedatum en van de vakantieverdeling wordt in de jaarlijkse vakantiewetgeving in detail bepaald. De vakantiedatum kan collectief of individueel vastgesteld worden. De paritaire comités kunnen beslissingen treffen omtrent de datum van de vakantie en de verdeling ervan. Deze beslissingen moeten ten laatste op 31 december van het jaar voorafgaand aan het vakantiejaar meegedeeld worden aan de minister van Sociale Zaken.

Indien dit comité geen beslissing genomen heeft, mag de ondernemingsraad de beslissing treffen. Bij ontstentenis van een ondernemingsraad of wanneer deze geen beslissing heeft getroffen, mogen de regelingen op het vlak van de onderneming getroffen worden tussen de werkgever en de syndicale afvaardiging of, bij ontstentenis van deze laatste, de werknemers.

(1) Onder "vakantiedienstjaar" wordt verstaan, het kalenderjaar dat het jaar voorafgaat waarin de vakantie dient te worden toegekend.

In laatste instantie wordt de vakantiedatum bepaald bij individueel akkoord tussen de werkgever en de werknemer. Wordt helemaal geen akkoord bereikt omtrent de datum of verdeling van de vakantie, dan zal de arbeidsrechtbank het geschil beslechten.

De vakantie moet toegekend worden binnen de twaalf maanden die volgen op het vakantiedienstjaar; ze mogen dus niet overgedragen worden naar het volgende jaar. Aan gezinshoofden wordt de vakantie bij voorkeur toegekend tijdens de schoolvakantie. Een ononderbroken vakantieperiode van één week moet in elk geval worden gewaarborgd.

Behoudens andersluidend verzoek van de betrokken werknemers moet een ononderbroken periode van twee weken vakantie (drie weken voor de werknemers jonger dan 18 jaar bij het verstrijken van het vakantiedienstjaar) gewaarborgd worden tussen 1 mei en 31 oktober van het vakantiedienstjaar. De vakantieperiode buiten de eerste twee (of drie) weken dienen derwijze toegekend dat de productie niet ontregeld wordt en in de mate van het mogelijke moeten deze vakantiedagen opgenomen worden naar aanleiding van gewestelijke, plaatselijke of andere feestdagen.

De vakantie mag niet bij halve dagen genomen worden, behalve wat betreft:

– de halve dag vakantie die met een halve dag gewone inactiviteit aangevuld wordt;
– de verdeling in halve dagen van drie dagen van de vierde vakantieweek op aanvraag van de werknemer, en voorzover dit het werk in de onderneming niet verstoort.

C. Niet-aanrekening van bepaalde dagen

Bij de vaststelling van de vakantieperiode moet de werkgever rekening houden met bepaalde inactiviteitsdagen die niet als vakantiedagen mogen worden aangerekend. Dit zijn:

- de dagen waarmee rekening moet gehouden worden op grond van de wetgeving op het toekennen van loon aan de werknemers gedurende een zeker aantal feestdagen per jaar;
- de dagen van arbeidsonderbreking ingevolge de moederschapsrust- of het vaderschapsverlof (1);
- de dagen van arbeidsonderbreking die met arbeidsdagen gelijkgesteld worden tenzij het gaat om schorsing wegens economische redenen, deelneming aan een staking of stopzetting van de arbeid wegens staking of wanneer de oorzaak van de onderbreking tijdens de vakantie ontstaat (bijvoorbeeld ziekte);
- de rustdagen opgelegd door de wetgeving inzake de arbeidsduur en de zondagsrust;
- de dagen van deelneming aan cursussen of studiedagen gewijd aan sociale promotie;
- de gewone inactiviteitsdag wanneer de wekelijkse arbeid over vijf dagen verdeeld is en elke andere inactiviteitsdag die voortvloeit uit de vermindering van de arbeidsduur beneden de wekelijkse limiet, vastgesteld door de wetten op de arbeidsduur en hun uitvoeringsbesluiten; nochtans mag een gewone inactiviteitsdag per schijf van zes al dan niet opeenvolgende vakantiedagen als vakantiedag aangerekend worden, onder voorbehoud van andere beschikkingen die in paritair comité worden getroffen.

(1) Het hier bedoelde vaderschapsverlof betreft de omzetting van het moederschapsverlof in het vaderschapsverlof ten gevolge van het overlijden of de hospitalisatie van de moeder.

D. Verjaring

De publieke rechtsvordering wegens overtreding van de bepalingen van de gecoördineerde wetten van 28 juni 1971 betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers en van de uitvoeringsbesluiten ervan, verjaart door verloop van vijf jaar na het feit waaruit de vordering ontstaat.

Deze termijn werd naar 5 jaar gebracht voor 1 januari 2002 (1). De burgerlijke rechtsvordering volgend uit een misdrijf verjaart na verloop van vijf jaar (2).

Afdeling 2. Arbeiders en leerling-arbeiders

A. Vakantieduur

1. Gewone vakantie

De wettelijke vakantieduur van een werknemer wordt als volgt bepaald (3):

Totaal aantal normale werkelijke arbeidsdagen en gelijkgestelde dagen			Aantal wettelijke vakantiedagen (standaard uitgedrukt in dagen in het voltijds 5 dagen-weekstelsel)
231 en meer			20
van 221	tot	230	19
van 212	tot	220	18
van 202	tot	211	17
van 192	tot	201	16
van 182	tot	191	15
van 163	tot	181	14
van 154	tot	162	13
van 144	tot	153	12
van 135	tot	143	11
van 125	tot	134	10
van 106	tot	124	9
van 97	tot	105	8
van 87	tot	96	7
van 77	tot	86	6
van 67	tot	76	5
van 48	tot	66	4
van 39	tot	47	3
van 20	tot	38	2
van 10	tot	19	1
van 0	tot	9	0

Het totaal aantal normale werkelijke arbeidsdagen en gelijkgestelde dagen, bedoeld in artikel 36, wordt bepaald door de som van de dagen in elke tewerkstellingssituatie tijdens het vakantiedienstjaar, en omgezet in het standaardarbeidsstelsel van vijf dagen per week, vermenigvuldigd met de tewerkstellingsbreuk van de werknemer, volgens volgende formule:

(1) Deze termijn werd naar 5 jaar gebracht voor 1 januari 2002. Programmawet van 30 december 2001 (B.S. 31 december 2001) wijzigt artikel 60 van de gecoördineerde wetten van 28 juni 1971.
(2) Programmawet van 30 december 2001 (B.S. 31 december 2001): invoeging van artikel 46bis in de gecoördineerde wetten van 28 juni 1971 voor de arbeiders, cf. art. 26 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering voor de bedienden.
(3) KB 5 mei 2004, B.S. 12 mei 2004.

$$A \times 5/R \times Q/S$$

A: totaal aantal dagen omschreven in artikel 36 voor de in overweging genomen tewerkstellingssituatie;

R: gemiddeld aantal dagen per week waarin de werknemer geacht wordt te werken op basis van zijn contract;

Q: gemiddeld aantal uren per week waarin de werknemer geacht wordt te werken op basis van zijn contract;

S: gemiddeld aantal uren per week waarin de voltijdse maatman van de werknemer geacht wordt te werken.

De resultaten van de verschillende tewerkstellingssituaties van een vakantiedienstjaar, uitgedrukt in dagen met twee decimalen, worden opgeteld.

Indien een werknemer tijdens éénzelfde vakantiedienstjaar volgens verschillende arbeidsstelsels tewerkgesteld werd, dan wordt enkel het eindresultaat afgerond. In zo'n geval zal er geen rekening gehouden worden met kleinere decimalen dan vijftig. In geval van decimalen, hoger dan of gelijk aan vijftig, zullen ze op basis van de hogere eenheid afgerond worden.

Het aantal wettelijke vakantiedagen waarop een werknemer recht heeft bij een voltijdse of deeltijdse tewerkstelling, is steeds beperkt tot vier vakantieweken in het arbeidsstelsel waarin hij werkt op het ogenblik dat hij vakantie neemt.

1.1. Gelijkgestelde dagen

Worden met dagen normale werkelijke arbeid gelijkgesteld, de dagen van arbeidsonderbreking ingevolge:

1° een arbeidsongeval of beroepsziekte, aanleiding gevend tot schadeloosstelling.
Duur der gelijkstelling:

– de periode van tijdelijke volledige ongeschiktheid;
– de eerste twaalf maanden der periode van tijdelijke gedeeltelijke ongeschiktheid volgend op een tijdelijke volledige ongeschiktheid indien het erkende percentage van tijdelijke ongeschiktheid minstens 66% bedraagt;

2° een ongeval of ziekte niet bedoeld sub 1°.
Duur der gelijkstelling:

– de eerste twaalf maanden van de arbeidsonderbreking;
– elke nieuwe arbeidsonderbreking wegens ongeval of ziekte, na een werkhervatting waarvoor de duur geen 14 dagen bereikt, wordt als de voortzetting van de vorige arbeidsonderbreking beschouwd;

3° en 4° de moederschaprust en het vaderschapsverlof (1).
Duur der gelijkstelling: de periodes van arbeidsonderbreking bij toepassing van artikel 39 van de arbeidswet van 16 maart 1971;

5° het vervullen van militieverplichtingen (het voordeel van de gelijkstelling geldt ook voor de werknemers die de nationaliteit hebben van een der lidstaten van de Europese Gemeenschap en die in hun land opgeroepen worden om er in vredestijd hun normale dienstplicht te vervullen).
Duur der gelijkstelling:

– de laatste twaalf maanden van de arbeidsonderbreking;
– voor de werknemers wier normale diensttijd minder dan twaalf maanden bedraagt, wordt de periode gedurende dewelke zij wegens tuchtredenen langer onder de wapens worden gehouden, niet gelijkgesteld;

6° het vervullen van burgerplichten zonder behoud van loon.
Duur der gelijkstelling: de nodige tijd voor het vervullen van de opdracht;

7° het vervullen van een openbaar mandaat.
Duur van de gelijkstelling: de nodige tijd voor het vervullen van het mandaat;

8° de uitoefening van de functie van rechter in sociale zaken.
Duur van de gelijkstelling: de nodige tijd voor het uitoefenen van de functie;

9° het vervullen van een syndicale opdracht.
Duur van de gelijkstelling: de nodige tijd voor het vervullen van de opdracht;

10 ° deelneming aan cursussen of studiedagen gewijd aan sociale promotie.
Duur van de gelijkstelling: de tijd van de deelname;

11° de deelname aan een staking die zich voordoet in de schoot van de onderneming voor de werknemers die eraan hebben deelgenomen, op voorwaarde dat deze staking de instemming of de steun van een der interprofessionele syndicale organisaties, vertegenwoordigd bij de Nationale Arbeidsraad, bekomen heeft.
Duur van de gelijkstelling: de gelijkstelling wordt beperkt tot de duur van de staking;

12° een lock-out.
Duur van de gelijkstelling: de gelijkstelling wordt beperkt tot de periode waarin de arbeidsovereenkomst is geschorst;

13° de tijdelijke werkloosheid ingevolge staking voor de werknemers aan wie de hoedanigheid van werkloze werd toegekend ingevolge artikel 73 van het KB van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering, en mits toestemming van het Beheerscomité van de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie.
Duur van de gelijkstelling: de gelijkstelling wordt beperkt tot de dagen waarop de werknemer als werkloze werd erkend;

(1) Het hier bedoelde vaderschapsverlof betreft de omzetting van het moederschapsverlof in het vaderschapsverlof ten gevolge van het overlijden of de hospitalisatie van de moeder.

14° een schorsing van de arbeidsovereenkomst of van het leercontract voor beroepen uitgeoefend door werknemers in loondienst wegens tijdelijke werkloosheid ingevolge gebrek aan werk wegens economische oorzaken.
Duur van de gelijkstelling: de gelijkstelling wordt beperkt tot de periodes vastgesteld bij artikel 51 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten of een koninklijk afwijkingsbesluit; voor de huisarbeiders: tot de periode waarbij aan de voorwaarden gesteld door artikel 75 van het KB van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsreglementering is voldaan;

15° een profylactisch verlof.
Duur van de gelijkstelling: de gelijkstelling wordt beperkt tot de periode van verplichte onderbreking bepaald door artikel 239, §1 van het KB van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994;

16° de volledige werkverwijdering als maatregel van moederschapsbescherming.
Duur van de gelijkstelling: tot de periode waarover de gerechtigde die borstvoeding geeft, aanspraak kan maken op de moederschapsuitkering bedoeld in artikel 219bis, tweede lid, van het KB van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994;

17° de feestdagen en vervangingsdagen tijdens een periode van tijdelijke werkloosheid, bedoeld in artikel 13, §2 van het KB van 18 april 1974 tot bepaling van de algemene wijze van uitvoering van de wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen.
Duur van de gelijkstelling: de beperking is vastgesteld door artikel 13, §2 van het KB van 18 april 1974 tot bepaling van de algemene uitvoering van de wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen;

18° een vaderschapsverlof bedoeld in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten en in de wet van 1 april 1936 op de arbeidsovereenkomsten wegens dienst op binnenschepen of een adoptieverlof;
Duur van de gelijkstelling: tot de periodes van arbeidsonderbreking bij toepassing van artikel 30, §2 of §3 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten of van artikel 25quinquies, §2 of §3 van de wet van 1 april 1936 op de arbeidsovereenkomsten wegens dienst op binnenschepen.

1.2. Voorwaarden om gelijkstelling te bekomen

Om de gelijkstelling te bekomen moet de arbeider aan de volgende voorwaarden voldoen:

- verbonden zijn door een arbeids- of leerovereenkomst op de dag waarop geacht wordt normale werkelijke arbeid te verrichten die de eerste dag der gelijkstelbare periode voorafgaat;

- niet in verlof zonder wedde geweest zijn gedurende het volledig gedeelte van het kwartaal voorafgaand aan de gelijk te stellen periode, en indien deze gelijk te stellen periode aanvangt in de loop van de eerste maand, niet in verlof zonder wedde geweest zijn gedurende het volledige kwartaal voorafgaand aan de gelijk te stellen periode.

2. Jeugdvakantie (1)

De jongere die afstudeert, jonger is dan 25 jaar en ten minste één maand werkt als loontrekkende, kan het daaropvolgende jaar jeugdvakantie nemen ter aanvulling van zijn onvolledige recht op vakantie. Voor de jeugdvakantiedag ontvangt hij ten laste van de werkloosheidsverzekering een uitkering die 65% bedraagt van zijn begrensd loon. Voor meer informatie kunt u terecht bij het dichtstbijzijnde werkloosheidsbureau of bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

B. Vakantiegeld

1. Gewoon vakantiegeld

Het bedrag van het vakantiegeld is gelijk aan 15,38 % van de brutolonen tegen 108% (2) van het vakantiedienstjaar die tot basis gediend hebben voor de berekening van de bijdrage die verschuldigd is voor de samenstelling van dit vakantiegeld. Deze lonen worden eventueel verhoogd met een geïndividualiseerd fictief loon voor de met dagen normale werkelijke arbeid gelijkgestelde dagen van arbeidsonderbreking.

Het vakantiegeld omvat:

– het enkel vakantiegeld (8%) voor 4 vakantieweken;
– het dubbel vakantiegeld (7,38%) voor 4 vakantieweken.

Het fictieve dagloon voor de met normale werkelijke arbeidsdagen gelijkgestelde inactiviteitsdagen is krachtens het KB van 9 januari 1995 (3) gelijk aan 100% van zijn gemiddeld dagbedrag. Hierbij dient opgemerkt dat het totaal van de fictieve lonen en de werkelijke bezoldigingen in geen geval het totaal van de werkelijke bezoldigingen mag overschrijden die in aanmerking hadden genomen kunnen worden indien aan de werknemer geen met normale werkelijke arbeidsdagen gelijkgestelde inactiviteitsdagen zouden zijn toegekend.

---

(1) Artikel 5 van de gecoördineerde wetten van 28 juni 1971.

(2) Voor de arbeiders en gelijkgestelden worden de socialezekerheidsbijdragen berekend op het brutoloon verhoogd met 8%. De reden hiervan is dat zij hun vakantiegeld niet ontvangen van hun werkgever maar van de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie of van een vakantiefonds. Zij ontvangen van hun werkgever dus geen loon voor de wettelijke vakantiedagen (enkel vakantiegeld). Door de verhoging van de berekeningsbasis met 8% worden de werkgevers- en werknemersbijdragen op het enkel vakantiegeld onrechtstreeks betaald, samen met het gewone loon. Op het gedeelte van het vakantiegeld dat overeenstemt met het enkele vakantiegeld worden bijgevolg geen werknemersbijdragen ingehouden.

(3) KB van 9 januari 1995 tot vaststelling voor de handarbeiders en ermee gelijkgestelden die verzekeringsplichtig zijn ten opzichte van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, en het fictieve loon voor de inactiviteitsdagen die met werkelijke arbeidsdagen worden gelijkgesteld door de wetgeving betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers (B.S. 16 maart 1995).

Het gemiddelde dagbedrag is, in iedere tewerkstellingssituatie van een werknemer, gelijk aan het quotiënt van de deling met als deeltal 100/108 van het totaal der bezoldigingen die als basis gediend hebben voor de berekening van de bijdrage die voor de samenstelling van het vakantiegeld verschuldigd was en, met als deler het aantal bezoldigde dagen in toepassing van de wetgeving op de sociale zekerheid der werknemers.

In de bedrijfstakken, beroepen of ondernemingen waar het globale loon of het uurrooster niet kan worden gemeten, wordt het vakantiegeld voor de met normale werkelijke arbeidsdagen gelijkgestelde dagen van arbeidsonderbreking berekend op een forfaitaire bezoldiging die als volgt wordt vastgesteld:

- voor werknemers van 18 jaar of ouder op 31 december van het vakantiedienstjaar: 41,89 EUR. Voor de personen die verbonden zijn door een arbeidsovereenkomst voor het leveren van artistieke prestaties en/of werken in de zin van artikel 1bis, §2, van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, mag het gemiddelde dagbedrag het dubbele van de hiervoor geciteerde forfaitaire bezoldiging niet overschrijden;
- voor werknemers van jonger dan 18 op 31 december van het vakantiedienstjaar: 30,24 EUR;
- voor leerlingen wier leerovereenkomst of gecontroleerde leerverbintenis overeenkomstig de reglementering betreffende de voortdurende opleiding in de middenstand werd erkend, en leerlingen wier leerovereenkomst onder het toezicht van het Paritair Comité voor de diamantnijverheid en -handel werd gesloten: 15,37 EUR.

Het vakantiegeld wordt uitbetaald door het vakantiefonds waarbij de werkgever aangesloten was, of door de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie voor het betrokken vakantiedienstjaar. Indien de werknemer tijdens eenzelfde vakantiedienstjaar verandert van werkgever, kan het gebeuren dat verschillende vakantiefondsen moeten instaan voor de betaling van het vakantiegeld.

De betaling geschiedt op het ogenblik dat de vakantie genomen wordt, en in geval van verdeling van de vakantie, naar aanleiding van de hoofdvakantie en dit ten vroegste op 2 mei en ten laatste op 30 juni van het vakantiejaar. Daartoe dient de werkgever de datum van de vakantie, of eventueel van de hoofdvakantie, ten minste zes weken vóór het met vakantie gaan mede te delen aan het vakantiefonds.

Onverminderd de bijzondere regelen waarin kan worden voorzien door de organieke besluiten der bijzondere vakantiefondsen, wordt het vakantiegeld aan de werknemer, op diens verzoek, via overschrijving op een bankrekening of een postchequerekening uitbetaald. Bij gebrek hieraan gebeurt de betaling per circulaire cheque of door middel van een ander beschikbaar betaalmiddel.
Voor de arbeiders en de leerling-arbeiders worden de socialezekerheidsbijdragen op het enkele vakantiegeld forfaitair en indirect berekend door bij de aangifte aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, alle lonen van deze werknemers te verhogen met 8%.

Op een gedeelte van het dubbele vakantiegeld (6,80%) wordt een inhouding van 13,07% verricht, overeenkomstig artikel 39 van de wet van 29 juni 1981 houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, gewijzigd bij artikel 5, 2°, van het KB van 1 maart 1989.

De artiesten ontvangen voor hun prestaties vanaf 1 juli 2003, alhoewel ze bediende zijn, hun vakantiegeld van de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (1).

Afdeling 3. Bedienden en leerling-bedienden

A. Vakantieduur

1. Gewone vakantie

De vakantieduur wordt vastgesteld op twee dagen per maand werkelijke arbeid of met werkelijke arbeid gelijkgestelde dagen van arbeidsonderbreking in dienst van een of meer werkgevers in de loop van het vakantiedienstjaar. Deze werknemers kunnen dus aanspraak maken op maximaal 24 dagen (stelsel van de zesdagenweek) of 20 dagen (stelsel van de vijfdagenweek) vakantie.

1.1. Gelijkgestelde dagen

Worden met dagen normale werkelijke arbeid gelijkgesteld, de dagen van arbeidsonderbreking ingevolge:

1° arbeidsongeval of beroepsziekte die aanleiding geven tot schadeloosstelling.
Duur der gelijkstelling:

– de periode van tijdelijke volledige ongeschiktheid;
– de eerste twaalf maanden van de periode van tijdelijke gedeeltelijke ongeschiktheid volgend op een tijdelijke volledige ongeschiktheid, indien het erkende percentage van tijdelijke ongeschiktheid minstens 66% bedraagt;

2° ongeval of ziekte niet bedoeld onder 1°.

Duur der gelijkstelling:
– de eerste twaalf maanden van de arbeidsonderbreking;
– elke nieuwe arbeidsonderbreking wegens ongeval of ziekte, na een werkhervatting waarvan de duur geen 14 dagen bereikt, wordt als de voortzetting van de vorige arbeidsonderbreking beschouwd;

3° moederschapsrust en 4° vaderschapsverlof (2).

Duur der gelijkstelling:
de periodes van arbeidsonderbreking bij toepassing van artikel 39 van de arbeidswet van 16 maart 1971;

5° het vervullen van militieverplichtingen (het voordeel van de gelijkstelling geldt ook voor de bedienden of leerling-bedienden die de nationaliteit hebben van een der lidstaten van de Europese Gemeenschap en die in hun land opgeroepen worden om er in vredestijd hun normale dienstplicht te vervullen).

(1) Programmawet van 24 december 2002: Hoofdstuk 11 — Afdeling 5 — (B.S. 31 december 2002).
(2) Het hier bedoelde vaderschapsverlof betreft de omzetting van het moederschapsverlof in het vaderschapsverlof ten gevolge van het overlijden of de hospitalisatie van de moeder.

Duur der gelijkstelling:
– de laatste twaalf maanden van de arbeidsonderbreking;
– voor de werknemers wier normale diensttijd minder dan twaalf maanden bedraagt wordt de periode gedurende dewelke zij wegens tuchtredenen langer onder de wapens worden gehouden, niet gelijkgesteld;

6° het vervullen van burgerplichten zonder behoud van loon;
Duur der gelijkstelling: zie 5°;

7° het vervullen van een openbaar mandaat;
Duur van de gelijkstelling: de nodige tijd voor het vervullen van het mandaat;

8° de uitoefening van de functie van rechter in sociale zaken;
Duur van de gelijkstelling: de nodige tijd voor het uitoefenen van de functie;

9° het vervullen van een syndicale opdracht;
Duur van de gelijkstelling: de nodige tijd voor het vervullen van de opdracht;

10° deelneming aan cursussen of studiedagen gewijd aan sociale promotie;
Duur van de gelijkstelling: de tijd van de deelname;

11° de deelname aan een staking die zich voordoet in de schoot van de onderneming;
Duur van de gelijkstelling: de gelijkstelling wordt beperkt tot de duur van de staking;

12° lock-out;
Duur van de gelijkstelling: de gelijkstelling wordt beperkt tot de periode waarin de arbeidsovereenkomst is geschorst;

13° een profylactisch verlof;
Duur van de gelijkstelling: de gelijkstelling wordt beperkt tot de periode van verplichte onderbreking bepaald door artikel 239, §1 van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994;

14° de volledige gelijkstelling: tot de periode waarover de gerechtigde die borstvoeding geeft aanspraak kan maken op de moederschapsuitkering bedoeld in artikel 219bis, tweede lid, van het koninklijk besluit van 3 juli 1996 tot uitvoering van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994;

15° een vaderschapsverlof bedoeld in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten en in de wet van 1 april 1936 op de arbeidsovereenkomsten wegens dienst op binnen schepen of een adoptieverlof;
Duur van de gelijkstelling: tot de periodes van arbeidsonderbreking bij toepassing van artikel 30, §2 of §3 van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten of van artikel 25quinquies, §2 of §3 van de wet van 1 april 1936 op de arbeidsovereenkomsten wegens dienst op binnenschepen.

1.2. Voorwaarden om gelijkstelling te bekomen

Om de gelijkstelling te bekomen moeten volgende voorwaarden vervuld worden:

- de bediende of leerling-bediende moet op de dag van de gebeurtenis verbonden zijn door een arbeids- of leerovereenkomst. Wanneer het contract een einde neemt, houdt de gelijkstelling op; (1)

(1) Arbeidshof Antwerpen, 28 januari 1982, onuitgegeven.
(2) Artikel 5 van de gecoördineerde wetten van 28 juni 1971.

- de bediende of leerling-bediende kan alleen genieten van de gelijkstellingen bedoeld onder 6° tot 11° zo hij zijn werkgever een bewijsstuk voorlegt dat werd afgeleverd door het secretariaat of de griffie van het organisme, de instelling, het rechtscollege of de betrokken vakvereniging.

2. Jeugdvakantie (2)

De jongere die afstudeert, jonger is dan 25 en ten minste één maand werkt als loontrekkende, kan het daaropvolgende jaar jeugdvakantie nemen ter aanvulling van zijn onvolledige recht op vakantie. Voor de jeugdvakantiedag ontvangt hij ten laste van de werkloosheidsverzekering een uitkering, die 65% bedraagt van zijn begrensde loon. Voor meer informatie kunt u terecht bij het dichtstbijzijnde werkloosheidbureau of bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

B. Vakantiegeld

1. Gewoon vakantiegeld (1)

Het vakantiegeld van de bediende en de leerling-bediende wordt betaald door de werkgever op het ogenblik van de hoofdvakantie. Het omvat:

– een enkel vakantiegeld: voor de vakantiedagen begrepen in het maandloon;
– een dubbel vakantiegeld: per gepresteerde of daarmee gelijkgestelde maand van het vakantiedienstjaar een toeslag gelijk aan 1/12 van 92 % van de brutowedde van de maand waarin de vakantie ingaat.

Het deel van de bezoldiging dat niet als basis dient voor de berekening van de socialezekerheidsbijdragen, wordt niet in aanmerking genomen voor het berekenen van het bedrag van het vakantiegeld (2).

Bedienden van wie de wedde geheel veranderlijk is (provisies, premies, percenten, kortingen, enz.) hebben per vakantiedag recht op een enkel vakantiegeld dat gelijk is aan het dagelijks gemiddelde van de brutobezoldigingen van de twaalf maanden (of een gedeelte van de twaalf maanden) die de maand waarin de vakantie genomen wordt, voorafgaan.

Het maximumaantal (gewerkte en gelijkgestelde) arbeidsdagen per maand is vastgesteld op 25 voor de bedienden die tewerkgesteld zijn in het arbeidsstelsel van 6 dagen per week, en op een breuk van 25 in verhouding tot het arbeidsstelsel voor de bedienden die tewerkgesteld zijn in een arbeidsstelsel van minder dan 6 dagen per week.

Het dubbele vakantiegeld wordt berekend op basis van de gemiddelde maandwedde van dezelfde bezoldigingen.

In geval de vakantie gespreid wordt, is de in aanmerking te nemen periode van twaalf maanden die welke de maand voorafgaat waarin de bediende zijn hoofdvakantie neemt.

Het vakantiegeld van bedienden van wie de wedde gedeeltelijk vast en gedeeltelijk veranderlijk is, wordt bekomen door de toepassing van beide berekeningswijzen.

---

(1) Voor de arbeiders en gelijkgestelden worden de socialezekerheidsbijdragen berekend op het brutoloon verhoogd met 8%. De reden hiervan is dat zij hun vakantiegeld niet ontvangen van hun werkgever maar van de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie of van een vakantiefonds. Zij ontvangen van hun werkgever dus geen loon voor de wettelijke vakantiedagen (enkel vakantiegeld). Door de verhoging van de berekeningsbasis met 8% worden de werkgevers- en werknemersbijdragen op het enkele vakantiegeld onrechtstreeks betaald, samen met het gewone loon. Op het gedeelte van het vakantiegeld dat overeenstemt met het enkele vakantiegeld, worden bijgevolg geen werknemersbijdragen ingehouden.
(2) KB van 18 februari 2003 (B.S. van 6 juni 2003).

2. Bijzondere gevallen

In bijzondere gevallen (artikel 46 van het koninklijk besluit van 30 maart 1967 tot bepaling van de algemene uitvoeringsmodaliteiten van de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers: einde van het contract, loopbaanonderbreking of tijdskrediet,…) is de werkgever gehouden tot het betalen van een vervroegd vakantiegeld gelijk aan 15,34% van de verdiende brutowedden.

III. Ambtenaren

Afdeling 1. Personeel van de federale administraties

A. Vakantieduur

De duur van het jaarlijkse vakantieverlof is afhankelijk van de leeftijd van de ambtenaar:

– tot 45 jaar oud	26 werkdagen
– tussen 45 en 49 jaar oud	27 werkdagen
– 50 jaar en ouder	28 werkdagen

Sommige ambtenaren genieten van een bijkomend jaarlijks vakantieverlof waarvan de duur vastgesteld wordt naargelang van de leeftijd:

– op 60 jaar	+ 1 werkdag
– op 61 jaar	+ 2 werkdagen
– op 62 jaar	+ 3 werkdagen
– op 63 jaar	+ 4 werkdagen
– op 64 jaar	+ 5 werkdagen

Elke periode van dienstactiviteit geeft recht op jaarlijks vakantieverlof. Wanneer echter een ambtenaar in de loop van het jaar in dienst treedt, zijn ambt definitief neerlegt, in dienst genomen is om onvolledige prestaties te verrichten of tijdens het jaar verloven of machtigingen om afwezig te zijn bekomt, opgesomd in de hierna volgende lijst, wordt zijn vakantieverlof in evenredige mate verminderd:

– verlof om een stage of een proefperiode te verrichten in een andere betrekking van een overheidsdienst of van het gesubsidieerde onderwijs;
– verlof om zich kandidaat te stellen voor verkiezingen;
– verlof voor loopbaanonderbreking;
– verlof voor opdracht;
– de afwezigheden waarbij de ambtenaar in de administratieve stand van non-activiteit of disponibiliteit is geplaatst;
– bij toepassing van de vrijwillige vierdagenweek;
– In het geval van de halftijdse vervroegde uittreding. Indien het aldus berekende aantal vakantiedagen geen geheel getal vormt, wordt het afgerond naar de onmiddellijk hogere eenheid.

B. Vakantiegeld

De federale ambtenaren ontvangen ieder jaar een vakantiegeld dat bestaat uit een forfaitair gedeelte en uit een wijzigbaar gedeelte. Het wordt in de loop van de maand mei uitbetaald.

In 2004 bedroeg het forfaitair gedeelte 944,67 EUR. Met ingang van 1991 wordt het tijdens het voorgaande jaar toegekende forfaitaire gedeelte telkens vermeerderd met een percentage dat afhangt van de evolutie van het indexcijfer van de consumptieprijzen; in aanmerking worden genomen de indexcijfers die van kracht zijn in januari van het referentiejaar en in januari van het jaar van de vakantie.

Het wijzigbare gedeelte bedraagt een percentage van de jaarlijkse brutowedde zoals die gekoppeld is aan de index van de consumptieprijzen die de wedde bepaalt welke verschuldigd is voor de maand maart van het vakantiejaar. Voor het jaar 2002 bedroeg het wijzigbare gedeelte 1,1%.
Bepaalde personeelsleden hebben vanaf 2002 of 2003 genoten van een toeslag van een vakantiegeld, de "Copernicuspremie" genaamd.
Op het vakantiegeld en op de premie wordt een inhouding van 13,07% toegepast.

Bij deeltijdse tewerkstelling wordt het vakantiegeld in evenredige mate verminderd.

Afdeling 2. Personeel van de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten

A. Provinciale overheidsdiensten

1. Vakantieduur

Het recht op vakantieverlof wordt vastgesteld in de administratieve statuten voor het personeel van de verschillende provincies. Hiervoor wordt verwezen naar de vakantieregeling die geldt voor de federale ambtenaren. Deze wordt toegepast op de vastbenoemden en de contractuelen. Tijdens de vakantieduur genieten deze personeelsleden hun volledige wedde, aangezien deze periode als een periode van dienstactiviteit wordt beschouwd.

2. Vakantiegeld

De regeling inzake jaarlijkse vakantie voor werknemers is niet van toepassing op de personeelsleden van de provinciebesturen. Deze genieten allen een vakantiegeld in de regeling openbare sector.

Tot vóór de regionalisering van de provinciewet werden op alle personeelsleden van de provincies de bepalingen van het KB van 30 januari 1979 betreffende de 'toekenning van een vakantiegeld aan het personeel van 's lands algemeen bestuur' toegepast. Zij ontvingen dus jaarlijks een vakantiegeld, samengesteld uit een forfaitair en een wijzigbaar gedeelte.
Dit is momenteel nog steeds het geval voor de personeelsleden van de provincies in het Waals Gewest.
In het Vlaams gewest wordt het vakantiegeld van de personeelsleden van de provincies sedert 1 januari 2002 vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 september 2002, dat voorziet in een stapsgewijze optrekking van het vakantiegeld tot 92% van de brutomaandwedde.

B. Plaatselijke overheidsdiensten

1. Vastbenoemde en contractuele personeelsleden

1.1. Vakantieduur

De administratieve statuten voor het personeel, opgesteld door het plaatselijke bestuur, bepalen welke vakantieregeling van toepassing is. Zoals vermeld onder Hoofdstuk I, Afdeling 2, kunnen de plaatselijke besturen de regeling die geldt voor de federale ambtenaren toepassen, ofwel de regeling van de jaarlijkse vakantie der werknemers.

Voor de vastbenoemde personeelsleden is steeds de regeling van de openbare sector, d.w.z. de regeling die geldt voor de federale ambtenaren of de ambtenaren van de gewestelijke overheid van toepassing.
Voor de contractuelen, anders dan de gesubsidieerde contractuelen, kunnen de plaatselijke besturen hetzij de regeling van de openbare sector, hetzij de regeling van de jaarlijkse vakantie der werknemers toepassen (1).

1.2. Vakantiegeld

Hier moet opnieuw verwezen worden naar de regeling die geldt voor de ambtenaren en deze van toepassing op de werknemers van de privé-sector.

Inzake toekenning van het vakantiegeld genieten alle vastbenoemde personeelsleden een vakantiegeld openbare sector.

Tot vóór de regionalisering van de gemeentewet werden op alle vastbenoemde personeelsleden van de plaatselijke besturen de bepalingen van het koninklijk besluit van 30 januari 1979 betreffende de 'toekenning van een vakantiegeld aan het personeel van 's lands algemeen bestuur' toegepast.
Zij ontvingen dus jaarlijks een vakantiegeld, samengesteld uit een forfaitair en een wijzigbaar gedeelte.

Momenteel is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – op basis van het protocolakkoord, dat in mei 2003 afgesloten werd in de schoot van het Onderhandelingscomité C (afdeling Brussels gewest) – het vakantiegeld vastgesteld op een percentage van de brutomaandwedde en wordt het geleidelijk, afhankelijk van het niveau van het personeelslid opgetrokken tot 92% ervan.

In het Waals gewest wordt het vakantiegeld geregeld door het protocol 2003/02 opgemaakt ingevolge het Waals Comité C van de plaatselijke en provinciale overheidsdiensten van 7 november 2003. Er wordt in voorzien dat er binnen elk bestuur over een verhoging van het vakantiegeld tot 92% van de maandwedde wordt onderhandeld tegen het jaar 2009.

In het Vlaams gewest wordt het vakantiegeld van de vastbenoemde personeelsleden van de plaatselijke besturen sedert 1 januari 2002 vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 september 2002, dat eveneens voorziet in een stapsgewijze verhoging van het vakantiegeld tot 92% van de brutomaandwedde.

De contractuele personeelsleden van de plaatselijke besturen ontvangen hetzij het vakantiegeld publieke sector, hetzij het vakantiegeld particuliere sector, naargelang de door het bestuur vastgestelde administratieve statuten.

Indien de regeling van de jaarlijkse vakantie der werknemers wordt toegepast, zijn enkel de bepalingen met betrekking tot de bedienden van toepassing, zodat op de handarbeiders tewerkgesteld bij een plaatselijk bestuur, dezelfde regeling van toepassing is als op de bedienden.

(1) Artikel 17 van de Wet van 26 juni 1992 houdende sociale en diverse bepalingen, gewijzigd bij artikel 59 van de wet van 25 januari 1999 houdende sociale bepalingen.

2. Gesubsidieerde contractuelen

In het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de gesubsidieerde contractuelen, overeenkomstig artikel 8 van het KB nr. 474 van 28 oktober 1986 tot opzetting van een stelsel van door de Staat gesubsidieerde contractuelen, bij sommige plaatselijke besturen niet onderworpen aan de wetten betreffende de jaarlijkse vakantie der werknemers, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 28 juni 1971.

De duur van de vakantie wordt bepaald per vakantiedienstjaar op basis van de in de loop van dit dienstjaar verrichte prestaties. De duur van de vakantie voor 12 maanden arbeid met inbegrip van inactiviteitsdagen die met arbeidsdagen zijn gelijkgesteld, moet ten minste 20 dagen omvatten in het stelsel van de vijfdagenweek.

Het plaatselijke bestuur betaalt aan de gesubsidieerde contractueel:
- de normale bezoldiging voor de vakantiedagen;
- een toeslag die minimum gelijk is aan het vakantiegeld toegekend aan het vastbenoemde personeel van de betreffende plaatselijke besturen.

In het Waals gewest heeft artikel 36 van het decreet van 25 april 2002 artikel 8 van voormeld KB nr. 474 opgeheven met ingang van 1 januari 2004.
Hierdoor vallen zij voortaan onder dezelfde regeling als de andere contractuelen: d.w.z. dat de wettelijke bepalingen van de vakantieregeling van de privé-sector (de op 28 juni 1971 gecoördineerde wetten betreffende de jaarlijkse vakantie der werknemers en het in uitvoerig daarvan genomen koninklijk besluit van 30 maart 1967) van toepassing zijn voor zover het bestuur niet voor de vakantieregeling van de openbare sector geopteerd heeft.

IV. Financiering

Voor de bedienden en de leerling-bedienden wordt het vakantiegeld rechtstreeks door de werkgever uitbetaald. Hij draagt er de volledige last van.

Het vakantiegeld voor de arbeiders en de leerling-arbeiders wordt bijna volledig gefinancierd door de bijdragen van de werkgevers. In de globale socialezekerheidsbijdrage is een percentage van 16,27% bestemd voor de financiering van het vakantiegeld (een kwartaalbijdrage van 6% en een jaarlijkse bijdrage van 10,27% op de brutolonen aan 108%). Dit gedeelte wordt door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid overgemaakt aan de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie. Deze verdeelt op zijn beurt onder de bijzondere vakantiefondsen de bedragen die hem daartoe door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid worden overgemaakt.

Deze financiering wordt aangevuld met een solidariteitsinhouding van 1% op alle brutovakantiegelden die door de vakantiekas verricht wordt op het aan de arbeiders en de leerling-arbeiders te betalen vakantiegeld. Deze solidariteitsinhouding is bestemd voor het verzekeren van de financiering van de met effectief gewerkte dagen gelijkgestelde dagen. Het vakantiegeld wordt eveneens gefinancierd door de financiële opbrengsten van de bijdragen en kapitalen.

V. Administratieve organisatie

De toepassing van de wetgeving betreffende de jaarlijkse vakantie voor bedienden wordt volledig toevertrouwd aan de werkgever die hen tewerkstelt. Voor de arbeiders wordt de wetgeving, wat betreft de berekening en de uitbetaling van het wettelijke vakantiegeld, toegepast door de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie, of door de bijzondere vakantiefondsen. Deze instellingen mogen de uitbetaling van het wettelijke vakantiegeld niet afhankelijk stellen van de betaling van de vakantiebijdrage door de werkgever.

Een werkgever die arbeiders tewerkstelt, is verplicht zich aan te sluiten bij een vakantiefonds waarvan de bevoegdheid beantwoordt aan de activiteit van zijn onderneming.

Over het algemeen komt deze bevoegdheid overeen met die van het paritair comité waaronder de onderneming ressorteert.

Een onderneming met verschillende activiteiten waarvan de hoofdactiviteit de doorslag geeft om ze te laten ressorteren onder één paritair comité, moet zich dus aansluiten bij het vakantiefonds waarvan de bevoegdheid beantwoordt aan die van het paritair comité.

Een onderneming die geen deel uitmaakt van een bepaalde bedrijfstak en geen bepaalde categorie arbeiders tewerkstelt waarvoor een bijzonder vakantiefonds bevoegd is, moet zich aansluiten bij de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie. De werkgever blijft evenwel steeds verantwoordelijk voor de toekenning van de vakantie zelf, zowel wat betreft de verlening van het juiste aantal dagen, als wat betreft het bij collectieve of individuele overeenkomst of door de ondernemingsraad vastgestelde tijdstip.

VI. Toezicht en strafbepaling

1. Naleving

Onverminderd de bevoegdheden van de officieren van gerechtelijke politie worden de sociale inspecteurs en controleurs van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid en de agenten van de Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie, aangesteld door de Minister, onder andere belast met het toezicht over de toepassing van de geordende wetten betreffende de jaarlijkse vakantie der loonarbeiders en van de krachtens deze wetten genomen besluiten.

2. Sancties

De gecoördineerde wetten van 28 juni 1971 betreffende de jaarlijkse vakantie van de werknemers voorzien in strafrechtelijke sancties in geval van niet-naleving van de bepalingen.

VII. Algemene inlichtingen

Afdeling 1. Nuttige adressen

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid
Jaarlijkse Vakantie (02) 528 63 97
Victor Hortaplein 40, bus 20
1060 Brussel
http://www.socialsecurity.fgov.be

Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (RJV) (02) 627 91 11
Elyzeese Veldenstraat 12
1050 Brussel
http://www.onva-rjv.fgov.be
– Dienst Vakantiegeld (02) 627 93 10 - 3 20 - 3 30
– Dienst betalingsproblemen (02) 627 94 60 - 4 70
– Terugvordering (02) 629 54 05
– Afhoudingen en loonbeslag (02) 629 54 32
– Inspectie (02) 629 62 75

Federale Overheidsdienst Personeel en Organisatie (02) 790 58 00
Directie-generaal Organisatie
Directie Arbeidsvoorwaarden en Beloningsmanagement
Wetstraat 51 (bus 4)
1040 Brussel

Afdeling 2. Wetgeving

De RJV publiceert een officieuze coördinatie van wetten en besluiten in verband met de jaarlijkse vakantie van werknemers.

Een officieuze coördinatie van de reglementering inzake de verlofregeling voor federale ambtenaren kan geraadpleegd worden op de website: http://www.belgium.be/eportal onder de rubriek ‘Ambtenaren’.

Afdeling 3. Publicaties van de RJV

- jaarverslag;
- vulgariserende brochure in verband met de jaarlijkse vakantie van werknemers;
- een folder waarin de taken en bevoegdheden van de RJV staan uitgelegd;
- De jaarlijkse vakantie in België “Het ontstaan en de evolutie tot op heden”;
- toelichting omtrent de rechten en plichten van de rechthebbenden op jaarlijkse vakantie;
- videoband met als thema *De jacht op het vakantiegeld*, met als doel op een begrijpelijke wijze de werking van de RJV toe te lichten (deze videoband, die uitsluitend betrekking heeft op de reglementering voor arbeiders, kan gratis ontleend worden).

Titel IX. De sociale verzekering in geval van faillissement

Deze verzekering is geregeld bij het koninklijk besluit van 18 november 1996 (B.S. 13.12.1996) houdende invoering van een sociale verzekering ten gunste van de zelfstandigen in geval van faillissement, en daarmee gelijkgestelde personen, en bij het KB van 6 juli 1997 (B.S. 2.8.1997).

Deze verzekering is in werking getreden op l juli 1997.

Deze sociale verzekering is van toepassing op gefailleerde zelfstandigen, alsmede op zaakvoerders, bestuurders en werkende vennoten van een handelsvennootschap die failliet verklaard werd.

Gefailleerde zelfstandigen kunnen eenmaal in hun beroepsloopbaan:

- gedurende maximaal 6 maanden aanspraak maken op een uitkering na faillissement van 854,28 EUR of 711,89 EUR naargelang zij al dan niet minstens één persoon ten laste hebben, en dit gedurende de eerste twee maanden;
- gedurende de laatste 4 maanden bedraagt de uitkering respectievelijk 569,52 EUR of 427,13 EUR per maand.

  Deze uitkeringen worden verzekerd onder de volgende voorwaarden:
  a) de begunstigden moeten hun verzekeringsplicht bewijzen gedurende de vier kwartalen die voorafgaan aan de eerste dag van het kwartaal dat volgt op datgeen van het vonnis van faillietverklaring;
  b) voor de in 1° bedoelde periode de bijdragen van een zelfstandige in hoofdberoep verschuldigd geweest zijn;
  c) in België hun hoofdverblijfplaats hebben;
  d) geen beroepsactiviteit uitoefenen of geen recht op een vervangingsinkomen kunnen laten gelden vanaf de eerste werkdag die volgt op deze in de loop waarvan het vonnis van faillietverklaring werd uitgesproken.

- gratis rechten openen inzake verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en inzake gezinsbijslagen, gedurende maximum vier kwartalen. Om deze rechten te genieten moeten de begunstigde personen, met hoofdverblijfplaats in België, hun verzekeringsplicht bewijzen gedurende de vier kwartalen voorafgaand aan de eerste dag van het kwartaal dat volgt op dat van het vonnis van faillietverklaring en gedurende deze periode de bijdragen van een zelfstandige in hoofdberoep verschuldigd zijn. Zij mogen geen beroepsactiviteit uitoefenen of zich niet in een toestand bevinden waardoor zij rechten op een rustpensioen kunnen vrijwaren. Tevens mogen zij niet genieten van rechten op uitkeringen in een verplicht stelsel

van pensioen, van gezinsbijslag en van ziekte- en invaliditeitsverzekering, sector geneeskundige verzorging, minstens gelijkwaardig aan die van het sociaal statuut der zelfstandigen, uit hoofde van de activiteit of van een gewezen activiteit van de echtgenoot.

De aanvraag is in te dienen bij het Sociaal Verzekeringsfonds waar de persoon die de verzekering wenst te genieten, het laatst was aangesloten. Dit kan gebeuren bij een ter post aangetekende brief of door neerlegging van een verzoekschrift ter plaatse (op straffe van verval voor het einde van het kwartaal volgend op dat waarin het vonnis van faillietverklaring werd uitgesproken).

Uitbreiding van de verzekering tot de niet-handelaars.

Het KB van 14 januari 1999 heeft het toepassingsgebied van de sociale verzekering in geval van faillissement uitgebreid tot zelfstandigen die noch handelaar noch mandataris van een handelsvennootschap zijn. Zij moeten een door de rechter gehomologeerde minnelijke aanzuiveringsregeling hebben verkregen door middel van een collectieve schuldenregeling, of er moet hun een gerechtelijke aanzuiveringsregeling opgelegd geweest zijn, of ze moeten een aanpassing of herziening van de regeling verkregen hebben. Deze maatregel is op l januari 1999 in werking getreden.

Nochtans is de uitkering op heden beperkt tot maximum twee maanden.

Deel III.

De sociale bijstand niet gebonden aan een tak van de sociale zekerheid

Titel I.
De tegemoetkomingen aan personen met een handicap

I. Prestaties

De wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap, zoals gewijzigd door de programmawet van 22 december 1989, voorziet in drie tegemoetkomingen:

- de inkomensvervangende tegemoetkoming;
- de integratietegemoetkoming;
- de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden.

Afdeling l. Rechthebbenden

a) De *inkomensvervangende tegemoetkoming* wordt toegekend aan personen met een handicap van minstens 21 en hoogstens 65 jaar oud van wie is vastgesteld dat hun lichamelijke of psychische toestand hun verdienvermogen heeft verminderd tot eenderde of minder van wat een gezonde persoon door het uitoefenen van een beroep op de arbeidsmarkt kan verdienen. Tewerkstelling in beschutte werkplaatsen wordt niet tot die algemene arbeidsmarkt gerekend.

b) De *integratietegemoetkoming* wordt toegekend aan personen met een handicap van minstens 21 en hoogstens 65 jaar oud van wie een gebrek aan of vermindering van zelfredzaamheid is vastgesteld.
Met een persoon met een handicap van 21 jaar oud wordt gelijkgesteld, een persoon met een handicap van minder dan 21 jaar oud die gehuwd is of was, of die een of meer kinderen ten laste heeft, of bij wie is vastgesteld dat de handicap is ontstaan nadat hij niet langer rechthebbend was op gezinsbijslagen.

Onder “kind ten laste“ wordt verstaan:

- de persoon van jonger dan 25 waarvoor de persoon met een handicap of de persoon met wie hij een huishouden vormt in de zin van artikel 7, §3 van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een han-

dicap kinderbijslag ontvangt of onderhoudsgeld vastgelegd door een overeenkomst getekend in het kader van een echtscheidingsprocedure met onderlinge toestemming;
- of de persoon van jonger dan 25 waarvoor de persoon met een handicap een onderhoudsgeld betaalt, vastgelegd door een vonnis of door een overeenkomst getekend in het kader van een echtscheidingsprocedure met onderlinge toestemming.

Het 'huishouden" wordt bepaald als een samenwoning van twee personen die geen bloed- of aanverwant zijn in de eerste, tweede of derde graad. Er wordt dus geen verschil meer gemaakt naargelang van het geslacht. Bovendien worden de personen geplaatst in een pleeggezin alsmede de personen die hen opvangen, gelijkgesteld met een bloedverwant in de eerste graad.

Als de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming ingaan voor de leeftijd van 65 jaar, vervalt het recht erop niet bij het bereiken van deze leeftijd voor zover het recht zonder onderbreking betaalbaar blijft. Vanaf de 65e verjaardag kan een nieuwe aanvraag (de vroegere herziening op aanvraag) voor een inkomensvervangende tegemoetkoming of een integratietegemoetkoming slechts worden ingediend voor zover deze tegemoetkoming betaalbaar was op de 65e verjaardag van de persoon met een handicap en voor zover ze ook na die datum betaalbaar bleef. Na de leeftijd van 65 jaar worden echter enkel het verdienvermogen en de graad van zelfredzaamheid in aanmerking genomen, die vóór deze leeftijd werden vastgesteld.

c) De *tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden* wordt toegekend aan personen met een handicap die ten minste 65 jaar oud zijn en bij wie een gebrek aan of vermindering van zelfredzaamheid is vastgesteld.
Deze tegemoetkoming wordt niet toegekend aan personen met een handicap die reeds recht hebben op een inkomensvervangende of op een integratietegemoetkoming.
Er bestaat dus een duidelijk onderscheid tussen de gerechtigden op een tegemoetkoming naargelang de handicap al dan niet vóór 65 jaar ingetreden is. Deze personen met een handicap moeten bovendien hun rechten doen gelden op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, de inkomensgarantie voor bejaarden en op de rust- en overlevingspensioenen waarop zij aanspraak kunnen maken.

Afdeling 2. Gemeenschappelijke toekenningsvoorwaarden

A. Verblijfsvoorwaarde

Voor deze drie tegemoetkomingen moet men werkelijk in België verblijven, dit wil zeggen ingeschreven zijn in het bevolkingsregister en werkelijk en voortdurend in België verblijven.

Een verblijf in het buitenland dat niet langer duurt dan 90 dagen per kalenderjaar, of een verblijf in een instelling voor verpleging, het verblijf in het buitenland omwille van beroepsredenen, het verblijf bij een bloed- of aanverwant die verplicht is of waarvan de echtgenoot of de persoon met wie de bloed- of aanverwant samenwoont, verplicht is tijdelijk in het buitenland te zijn om er een zending of functies uit te oefenen voor de Belgische Staat, of waarvoor de Minister zijn uitdrukkelijke toelating heeft verleend, wordt gelijkgesteld met een verblijf in België. Een persoon met een

handicap die het land verlaat, dient de dienst uitkeringen aan personen met een handicap één maand voor zijn vertrek te verwittigen en behalve in het eerste geval ook de vermoedelijke duur en de redenen van zijn vertrek mee te delen.

B. Nationaliteitsvoorwaarde

De persoon met een handicap moet:
- hetzij Belg zijn;
- hetzij onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Unie;
- hetzij Cyprioot, IJslander, Liechtensteiner, Noor of Zwitser zijn en voldoen aan de voorwaarden van de Verordening (EEG) nr. 1408/71 van 14 juni 1971 van de Raad van de Europese gemeenschappen betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen alsmede op hun gezinsleden die zich binnen de gemeenschap verplaatsen;
- hetzij Marokkaan, Algerijn of Tunesiër zijn en voldoen aan de voorwaarden van de Verordening (EEG) nr. 1408/71 van 14 juni 1971 van de Europese Gemeenschappen betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen alsmede op hun gezinsleden die zich binnen de gemeenschap verplaatsen;
- hetzij vluchteling zijn;
- hetzij staatloos zijn;
- hetzij tot de leeftijd van 21 jaar bijkomende bijslag voor kinderen met een aandoening genoten hebben, overeenkomstig de wetgeving betreffende de kinderbijslag voor werknemers of zelfstandigen;
- hetzij rechten kunnen laten gelden in het kader van de Europese Interim-overeenkomst.

Afdeling 3. Bedragen en categorieën

a) Het bedrag van de *inkomensvervangende tegemoetkoming* verschilt naargelang de gerechtigde tot categorie A, B of C behoort.

De categorieën A, B en C worden als volgt bepaald:

- Categorie A: de personen met een handicap die niet tot categorie B behoren, noch tot categorie C.
- Categorie B: de personen met een handicap die:
- alleen wonen;
- ofwel sedert ten minste drie maanden dag en nacht in een verzorgingsinstelling verblijven en voorheen niet tot categorie C behoorden.
- Categorie C: de personen met een handicap die:
- een huishouden vormen, zie hoger de bepaling van huishouden;
- ofwel een of meer kinderen ten laste hebben.

De jaarlijkse bedragen zijn op 1 januari 2005:

- Categorie A	4.909,09 EUR
- Categorie B	7.363,64 EUR
- Categorie C	9.818,19 EUR

b) Het bedrag van de *integratietegemoetkoming en van de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden* is een forfaitair bedrag dat verschilt volgens de graad van zelfredzaamheid en naargelang van de categorie waartoe de persoon met een handicap behoort. Met iedere categorie stemt een aantal punten overeen.
Voor het bepalen van de graad van zelfredzaamheid wordt een medisch-sociale schaal gebruikt waarin wordt rekening gehouden met volgende factoren:
- verplaatsingsmogelijkheden;
- mogelijkheden om zijn voedsel te nuttigen of te bereiden;
- mogelijkheid om voor zijn persoonlijke hygiëne in te staan en zich te kleden;
- mogelijkheid om zijn woning te onderhouden en huishoudelijk werk te verrichten;
- mogelijkheid om te leven zonder toezicht, bewust te zijn van gevaar en gevaar te kunnen vermijden;
- mogelijkheid tot communicatie en sociaal contact.

1° De jaarlijkse bedragen op 1 januari 2005 voor de integratietegemoetkoming zijn:

Categorie I, van 7 tot en met 8 punten:	961,23 EUR
Categorie II, van 9 tot en met 11 punten:	3.275,50 EUR
Categorie III, van 12 tot en met 14 punten:	5.233,84 EUR
Categorie IV, van 15 tot 16 punten:	7.625,05 EUR
Categorie V, van 17 tot 18 punten:	8.650,14 EUR

Minder dan 7 punten betekent geen recht op de integratietegemoetkoming.

2° De jaarlijkse bedragen van de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden zijn op 1 januari 2005:

Categorie I, van 7 tot 8 punten:	821,43 EUR
Categorie II, van 9 tot 11 punten:	3.135,58 EUR
Categorie III, van 12 tot 14 punten:	3.812,36 EUR
Categorie IV, van 15 tot 16 punten:	4.488,94 EUR
Categorie V, van 17 tot 18 punten:	5.514,03 EUR

Een "score" van minder dan 7 punten betekent: geen tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden.
Alle vermelde bedragen zijn gekoppeld aan het indexcijfer der consumptieprijzen.

Afdeling 4. Het onderzoek naar het inkomen

Het bedrag van de tegemoetkomingen wordt verminderd met de inkomens van de persoon met een handicap, van zijn echtgenoot of van de persoon met wie hij een huishouden vormt, voor zover die inkomens bepaalde grenzen overschrijden. Deze grenzen verschillen zowel voor de inkomensvervangende tegemoetkoming als voor de integratietegemoetkoming en de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, naargelang de gerechtigde tot Categorie A, B of C behoort.

A. De inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming

Dit zijn de jaargrenzen op 1 januari 2005:

	Inkomensvervangende tegemoetkoming	Integratietegemoetkoming
Categorie A	552,05 EUR	4.860,49 EUR
Categorie B	552,05 EUR	7.290,74 EUR
Categorie C	552,05 EUR	9.720,98 EUR

Voor de inkomensvervangende tegemoetkoming wordt voor de persoon die een huishouden vormt met de persoon met een handicap, een vrijstelling toegepast van 2.454,55 EUR, nl. de helft van het bedrag dat voor Categorie A wordt uitbetaald.

Bovendien wordt 10% van het arbeidsinkomen van de persoon met een handicap vrijgesteld.

Van het andere inkomen wordt 552,05 EUR vrijgesteld, Cf. tabel hierboven.

Voor de integratietegemoetkoming wordt een vrijstelling toegepast van 18.056,59 EUR op het inkomen van de partner voor zover de persoon met een handicap een integratietegemoetkoming van categorie III, IV of V ontvangt, en bovendien wordt van de inkomsten die dit bedrag overschrijden, slechts de helft in aanmerking genomen. Het gaat hier om de “prijs van de liefde”.

Er is een vrijstelling op het inkomen van de partner van 1.656,15 EUR als de persoon met een handicap een integratietegemoetkoming van categorie I of II ontvangt.

Op het arbeidsinkomen van de persoon met een handicap wordt eveneens een vrijstelling toegepast van 18.056,59 EUR en van de inkomsten die dit bedrag overschrijden wordt slechts de helft in aanmerking genomen. Het gaat om de “prijs van de arbeid”.

Op de vervangingsinkomens van de persoon met een handicap worden de volgende vrijstellingen toegepast:
- indien zijn arbeidsinkomen meer bedraagt dan 18.056,59 EUR: 0 EUR;
- indien zijn arbeidsinkomen lager is dan 15.477,09 EUR: 2.579,14 EUR;
- indien zijn arbeidsinkomen zich situeert tussen 15.477,09 EUR en 18.056,59 EUR: 18.056,59 EUR min het arbeidsinkomen.

Op de andere inkomsten, zoals onderhoudsgeld, vervangingsinkomens die de vrijstelling overschrijden, het inkomen van de partner dat 1.656,15 EUR overschrijdt voor de persoon met een handicap die een integratietegemoetkoming van Cat. I of Cat. II ontvangt, is de vrijstelling: het bedrag van de inkomensvervangende tegemoetkoming/ vrijstelling (prijs van de arbeid plus de vrijstelling op de vervangingsinkomens).

Al de vermelde bedragen worden geïndexeerd.

Onder "inkomen" wordt verstaan, de som van de bedragen van het gezamenlijke nettobelastbaar inkomen en van het totaal van de afzonderlijke belastbare inkomsten, in aanmerking genomen voor de aanslag inzake personenbelasting van de persoon met een handicap en desgevallend van zijn echtgenoot of van de persoon met wie hij een huishouden vormt. Deze gegevens komen voor op het door de Administratie der Directe Belastingen van de Federale Overheidsdienst Financiën afgeleverde aanslagbiljet. De in aanmerking te nemen gegevens inzake inkomen zijn deze welke betrekking hebben op het tweede jaar voorafgaand aan de ingangsdatum van de tegemoetkoming.

Voor een aanvrager die geen aangifte in de personenbelasting heeft gedaan, stelt de Dienst voor Tegemoetkomingen aan personen met een handicap zelf het werkelijke inkomen vast volgens ter zake bepaalde regels op basis van de aangifte van de aanvrager.
Wanneer de inkomsten van het kalenderjaar dat aan dat van de aanvraag voorafgaat, gewijzigd zijn met ten minste 10% ten opzichte van de inkomsten van het tweede voorafgaande kalenderjaar, wordt er rekening gehouden met de inkomsten van het kalenderjaar dat de aanvraag voorafgaat.

B. De tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden

De jaargrenzen voor de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden zijn op 1 januari 2005:

- 9.819,64 EUR voor Categorie A;
- 9.819,64 EUR voor Categorie B;
- 12.270,48 EUR voor Categorie C.

De inkomensgrens werd verhoogd tot het bedrag van het minimumrustpensioen als werknemer en vermits er daar enkel het 'gezinsbedrag' en het bedrag 'alleenstaande' bestaat, is het bedrag van Cat. A en Cat. B hetzelfde.

Voor het bekomen van de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden, worden alle inkomens, ongeacht hun aard of oorsprong, van de persoon met een handicap, zijn (haar) echtgeno(o)t(e) of de persoon met wie hij (zij) een huishouden vormt, in aanmerking genomen.
Er bestaan evenwel bepaalde vrijstellingen. Aldus worden bijvoorbeeld vrijgesteld:
- 10% van de ontvangen pensioenen;
- het kadastraal inkomen van de bebouwde onroerende goederen ten belope van 1.500,00 EUR.

Afdeling 5. Cumulaties en voorschotten

Tegemoetkomingen kunnen niet worden gecumuleerd met de zogenaamde verlengde kinderbijslag die vroeger werd toegekend vanaf de leeftijd van 25 of met de kapitalen ontvangen in het kader van artikel 1382 van het burgerlijk wetboek (burgerlijke aansprakelijkheid, verkeersongeval, enz.). De omzetting gebeurt op jaarbasis en er wordt noch voor de verlengde kinderbijslag noch voor de kapitalen enige vrijstelling op toegepast.

De tegemoetkomingen kunnen bij wijze van voorschot op de hierboven vermelde uitkeringen verleend worden.
Het bedrag ervan beloopt hoogstens het bedrag van deze tegemoetkoming.

II. Administratieve organisatie

Afdeling l. Aanvraag

De tegemoetkomingen worden aangevraagd bij de burgemeester of zijn afgevaardigde van de gemeente waar de persoon met een handicap zijn hoofdverblijfplaats heeft, dat wil zeggen de gemeente waar hij in het bevolkingsregister of vreemdelingenregister is ingeschreven.

De aanvraag voor de inkomensvervangende tegemoetkoming geldt meteen als aanvraag voor de integratietegemoetkoming. De integratietegemoetkoming kan afzonderlijk worden aangevraagd.

De aanvraag voor deze tegemoetkomingen mag ten vroegste één jaar vooraleer men de leeftijd van 21 jaar bereikt, worden ingediend, of, indien men vóór 21 jaar recht heeft, vanaf de dag dat men op deze uitkering aanspraak kan maken.

De aanvraag tot tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden mag ten vroegste worden ingediend de eerste dag van de maand tijdens dewelke de aanvrager de leeftijd van 65 jaar bereikt.

Afdeling 2. Beslissing

Over de aanvragen wordt beslist door de minister tot wiens bevoegdheid de tegemoetkomingen aan personen met een handicap behoort, of door de door hem gemachtigde ambtenaren.

De tegemoetkomingen mogen zonder nader onderzoek geweigerd worden als voldoende elementen voorhanden zijn waaruit duidelijk blijkt dat de aanvrager niet de voorwaarden vervult om een tegemoetkoming te bekomen. De beslissing moet steeds worden gemotiveerd.

Binnen de drie maanden na de kennisgeving van de beslissing kan hiertegen beroep worden ingesteld bij de arbeidsrechtbank.

Een nieuwe aanvraag mag worden ingediend wanneer zich volgens de aanvrager wijzigingen voordoen die de toekenning of verhoging van de tegemoetkoming rechtvaardigen.

Afdeling 3. Betaling

De inkomensvervangende tegemoetkoming, de integratietegemoetkoming en de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden zijn persoonlijk en worden maandelijks en per twaalfde aan de persoon met een handicap zelf of aan zijn wettelijke vertegenwoordiger uitbetaald door de Federale Overheidsdienst Financiën. De uitbetaling gebeurt door overschrijving op een zichtrekening waarvan de persoon met een handicap titularis of medetitularis is.

Wanneer het te betalen bedrag lager is dan 12,64 EUR per maand (op 1 januari 2005), gebeurt de betaling van de drie tegemoetkomingen in februari van het volgende jaar voor de in de loop van het vorige jaar vervallen termijnen.

Op vraag van de persoon met een handicap kan de betaling van de tegemoetkoming evenwel nog via postassignaties gebeuren en in de handen van de persoon met een handicap zelf.
De termijn tussen de datum van ontvangst of de datum van kennisname van het feit dat aanleiding geeft tot een ambtshalve onderzoek, en de eerste dag van de maand waarin de betaling van de eerste maandelijkse termijn van de tegemoetkoming wordt verricht, mag niet hoger zijn dan acht maanden.
In geval van overschrijden van deze termijn zijn er verwijlintresten verschuldigd.

Bij het overlijden van de gerechtigde worden de vervallen en niet-betaalde termijnen van ambtswege uitbetaald aan de echtgeno(o)t(e) met wie de gerechtigde samenleefde of aan de persoon met wie hij samenwoonde op het ogenblik van zijn overlijden.

Bij ontstentenis van bedoelde echtgeno(o)t(e) of van persoon met wie de persoon met een handicap een huishouden vormde, geschiedt de uitbetaling, met inbegrip van de maand van overlijden, op voorwaarde dat de persoon met een handicap niet overleden is op de datum van de uitvoering van de betaling, aan de aangewezen natuurlijke personen (kinderen, ouders, derden) — volgens een bepaalde rangorde.

Afdeling 4. Schorsingen

Bij opname in een instelling, geheel of gedeeltelijk op kosten van de overheid, een openbare dienst of een socialezekerheidsinstelling wordt de uitbetaling van de integratietegemoetkoming voor eenderde opgeschort.

Daartoe moet tegelijk voldaan zijn aan de volgende voorwaarden:

- de persoon met een handicap moet zowel overdag als 's nachts in de instelling verblijven;
- de persoon met een handicap is niet geplaatst in een gezin;
- de duur van de opname bedraagt minstens drie opeenvolgende maanden.
  In geval van opsluiting in gevangenissen of in instellingen van sociaal verweer worden de tegemoetkomingen niet uitbetaald gedurende de opsluiting.

Afdeling 5. Herzieningen en nieuwe aanvragen

Toegekende tegemoetkomingen kunnen ambtshalve of op aanvraag van de persoon met een handicap worden herzien. In dat geval spreekt men van een 'nieuwe aanvraag'.

Nieuwe gegevens die tot een vermindering van het bedrag van de tegemoetkoming aanleiding kunnen geven, moeten door de persoon met een handicap onverwijld worden aangegeven.

Men gaat nochtans niet over tot een herziening van ambtswege naar aanleiding van een tewerkstelling van de persoon met een handicap van ten hoogste drie maanden.

Ambtshalve herzieningen vinden om de vijf jaar plaats voor de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming.

Afdeling 6. Terugvordering en verjaring

De terugvordering van ten onrechte uitbetaalde tegemoetkomingen verjaart na drie jaar vanaf de uitbetaling.

De verjaringstermijn wordt echter één jaar als de betaling het gevolg is van een administratieve fout waarvan de betrokkene zich normaal geen rekenschap kon geven, maar vijf jaar bij bedrieglijke handelingen of door valse of bewust onvolledige verklaringen van de persoon met een handicap of wanneer deze nalaat een gegeven mede te delen waarvan de administratie op de hoogte diende te worden gesteld.

De minister kan in belangwekkende gevallen en na advies van de Commissie voor sociaal hulpbetoon (zie hieronder) afzien van de terugvordering.
Bovendien wordt beneden een bedrag van 369,87 EUR (op 1 januari 2005) nooit tot terugvordering overgegaan.

Afdeling 7. Adviesorganen

Voor elk besluit genomen in uitvoering van de wet van 27 februari 1987 wordt het advies van de Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap ingewonnen.
De Commissie voor sociaal hulpbetoon aan de personen met een handicap geeft dan weer advies over individuele gevallen die haar door de minister worden voorgelegd.
In beide organen zijn de organisaties vertegenwoordigd die zich met zorg voor personen met een handicap bezighouden.

Afdeling 8. Financiering

De uitgaven die voortvloeien uit de toepassing van de wet vallen volledig ten laste van het Rijk.

III. Algemene inlichtingen

Afdeling l. Nuttig adres

Directie-generaal Personen met een handicap
Zwarte Lievevrouwstraat 3C
1000 Brussel

Afdeling 2. Wetgeving en reglementering

De voornaamste teksten die het stelsel van de tegemoetkomingen aan personen met een handicap regelen, zijn de volgende:

- de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap (B.S. van 1 april 1987, Erratum: B.S. van 6 augustus 1987), laatst gewijzigd bij de progammawet van 9 juli 2004 (B.S. van 15 juli 2004 §2);
- het KB van 6 juli 1987 betreffende de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming (B.S. van 8 juli 1987, erratum: B.S. van 6 augustus 1987), laatst gewijzigd bij KB van 13 september 2004 (B.S. van 24 september 2004, §2);
- het KB van 5 maart 1990 betreffende de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (B.S. van 5 april 1990), laatst gewijzigd bij KB's van 13 september 2004 (B.S. van 24 september 2004, § 2);
- het KB van 22 mei 2003 betreffende de procedure voor de behandeling van de dossiers inzake tegemoetkomingen aan personen met een handicap (B.S. van 27 juni 2003, Ed. 2), gewijzigd bij het KB van 13 september 2004 (B.S. van 24 september 2004, §2);
- het ministerieel besluit van 30 juli 1987 tot vaststelling van de categorieën en van de handleiding van de evaluatie van de graad van zelfredzaamheid met het oog op het onderzoek naar het recht op integratietegemoetkoming (B.S. van 6 augustus 1987).

Afdeling 3. Publicaties

- Een officieuze coördinatie van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan personen met een handicap en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten, kan worden verkregen tegen overschrijving of storting van 20,00 EUR op rekeningnummer 679-2005866-03 van de FOD Sociale Zekerheid, Zwarte Lievevrouwstraat 3c, 1000 Brussel, met vermelding van "officieuze coördinatie personen met een handicap — Nederlandstalige versie";
- Handigids, uitgave 2004;
- Barema's (brochure die het bedrag van de tegemoetkomingen en van de inkomensgrenzen geeft);
- Jaarverslag van de Bestuursdirectie van de Uitkeringen aan personen met een handicap;
- Statistiek: indeling van de rechthebbenden en van de maandelijkse uitgaven;
- Activiteitsverslag van de Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap;
- Brochures: *Inkomensvervangende tegemoetkoming en Integratietegemoetkoming;*
- *Tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden;*
- *De verminderingskaart voor het openbaar vervoer;*
- *Fiscale en sociale voordelen.*

Titel II. Het recht op maatschappelijke integratie

I. Inleiding, aard van het recht, administratieve organisatie

Het recht op maatschappelijke integratie, ingevoerd door de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie, vervangt vanaf 1 oktober 2002 het recht op het bestaansminimum. Het OCMW van elke gemeente heeft de opdracht het recht op maatschappelijke integratie te waarborgen aan de personen die over onvoldoende bestaansmiddelen beschikken en die de voorwaarden van de wet vervullen. Er moet worden gestreefd naar een maximale integratie en participatie aan het maatschappelijke leven. Hiervoor beschikt het OCMW over drie belangrijke instrumenten: de tewerkstelling, een leefloon en een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, al dan niet gecombineerd.

In alle gevallen beschikt de persoon over een inkomen om van te leven. Onder tewerkstelling wordt steeds een volwaardige job verstaan waar alle regels van het arbeidsrecht op van toepassing zijn, inclusief de loonbeschermingsregels. Wanneer een tewerkstelling niet of nog niet mogelijk is, heeft de persoon recht op een financiële tussenkomst, leefloon genaamd. De toekenning van het leefloon kan gevolgd worden door het sluiten van een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie tussen de betrokkene en het OCMW. De keuze van het meest gepaste traject gebeurt in overleg met de betrokkene met het doel een maximale integratie en sociale participatie te bewerkstelligen.

Het gaat om een residuair recht waarop de aanvrager alleen aanspraak kan maken wanneer hij alle andere mogelijkheden heeft uitgeput om bestaansmiddelen te verwerven, met inbegrip van het recht op sociale uitkeringen dat hij kan laten gelden en het onderhoudsgeld dat hem kan worden toegekend. Dat socialebijstandsstelsel staat dus eigenlijk naast de “sociale zekerheid”, waar het stelsel gebaseerd is op bijdragebetaling (bijdragen verbonden aan de uitoefening van een beroepsactiviteit).

Wanneer een aanvraag om bijstand het gevolg is van ontoereikende bestaansmiddelen die onontbeerlijk zijn om te kunnen leven, zich te voeden of te wonen, dan moet een centrum prioritair nagaan of er een recht op maatschappelijke integratie kan worden toegekend. Als maatschappelijke dienstverlening en niet het recht op maatschappelijke integratie werd aangevraagd, dan moet het centrum indien nodig overwegen het recht op maatschappelijke integratie ambtshalve toe te kennen.

Indien aan alle voorwaarden met betrekking tot het recht op maatschappelijke integratie is voldaan, dan wordt het een recht en moet het worden toegekend. Zo niet kan de betrokkene beroep aantekenen bij de arbeidsrechtbank. Het gaat om een materie van openbare orde.

De wetgeving over het recht op maatschappelijke integratie is een federale bevoegdheid en wordt plaatselijk toegepast door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's). OCMW's zijn publieke instellingen met rechtspersoonlijkheid losstaand van de gemeente en beschikken over een eigen patrimonium. ledere gemeente heeft een OCMW, er zijn 589 OCMW's in België. Over het algemeen wordt het recht op maatschappelijke integratie toegekend door het OCMW van de gemeente waar de aanvrager gewoonlijk en werkelijk verblijft, wat moet blijken uit een sociaal onderzoek. De mogelijke begunstigden van het recht op maatschappelijke integratie moeten voldoen aan alle voorwaarden uit de wet, in verband met nationaliteit, leeftijd, verblijfplaats, ontoereikende bestaansmiddelen en werkbereidheid. Die voorwaarden moeten tegelijk zijn vervuld; als de betrokkene op één enkel punt niet voldoet, dan kan hij terugvallen op maatschappelijke dienstverlening.

II. Toekenningsvoorwaarden

Afdeling l. De nationaliteitsvoorwaarde

Het recht op maatschappelijke integratie wordt toegekend aan:

- personen met de Belgische nationaliteit;
- vreemdelingen die ingeschreven zijn in het bevolkingsregister;
- staatlozen die onder de toepassing vallen van het Verdrag betreffende de status van staatlozen, ondertekend te New York op 28 september 1954 en goedgekeurd bij de wet van 12 mei 1960;
- erkende vluchtelingen in de zin van art. 49 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Afdeling 2. De leeftijdsvoorwaarde

Het recht op maatschappelijke integratie wordt toegekend aan mensen die meerderjarig zijn. De toekenning werd uitgebreid tot:

- minderjarigen die ontvoogd zijn door het huwelijk;
- minderjarigen met een of meer kinderen ten laste;
- zwangere minderjarigen.

Er geldt geen enkele maximumleeftijdgrens, maar omdat het recht op maatschappelijke integratie een residuair recht is, moet vooraf altijd worden nagegaan of de betrokkene misschien recht heeft op het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

Deze voorwaarde geldt ook voor de echtgenoot of levenspartner van de gerechtigde op een leefloon in categorie 3 (personen met gezinslast).

Afdeling 3. De voorwaarde van verblijf in België

Iedereen die gewoonlijk en bestendig op Belgisch grondgebied verblijft, wordt beschouwd als iemand die werkelijk in België woont voorzover hij op het grondgebied van het Rijk mag verblijven. In de praktijk — maar niet altijd — betekent dat meestal ingeschreven zijn in het bevolkingsregister of in het vreemdelingenregister.

Dit moet blijken uit een sociaal onderzoek.

Deze voorwaarde geldt ook voor de echtgenoot of levenspartner van de gerechtigde op een leefloon in categorie 3 (personen met gezinslast).

Afdeling 4. De voorwaarde van ontoereikende bestaansmiddelen

Deze voorwaarde geldt ook voor de echtgenoot of levenspartner van de gerechtigde op een leefloon in categorie 3 (personen met gezinslast).

In de wet zijn precieze regels bepaald voor de berekening van de bestaansmiddelen, en het gaat daarbij om de volgende elementen:

- rekening houden met de bestaansmiddelen van andere personen (A.);
- berekenen van de in aanmerking genomen bestaansmiddelen (B.);
- bestaansmiddelen waarmee geen rekening wordt gehouden (C.).

A. Rekening houden met de bestaansmiddelen van andere personen

Met de bestaansmiddelen van personen die met de aanvrager samenleven, wordt in de volgende mate rekening gehouden:

a) het OCMW is verplicht rekening te houden met de bestaansmiddelen van de echtgeno(o)t(e) van de aanvrager waarmee hij onder hetzelfde dak woont, en de bestaansmiddelen van de persoon waarmee de aanvrager een feitelijk gezin vormt;

b) wanneer de aanvrager samenwoont met een of meer meerderjarige ascendenten of descendenten in de eerste graad, dan kan met de bestaansmiddelen van die mensen geheel of gedeeltelijk rekening worden gehouden. Anders gezegd, met de bestaansmiddelen van de vader, de moeder of meerderjarige kinderen van de betrokkene kan rekening worden gehouden. Het OCMW heeft de mogelijkheid om al dan niet de middelen van de vermelde personen in aanmerking te nemen. Billijkheidshalve kan het OCMW oordelen dat met de bestaansmiddelen geen rekening hoeft te worden gehouden wegens de last van andere minder- of meerderjarigen of wegens de financiële situatie van de gezinskern (schuldenprobleem, hoge medische kosten, enz.);

c) in andere gevallen van samenwoning met personen die geen aanspraak maken op hun wettelijk recht, mag met de bestaansmiddelen van die personen geen rekening worden gehouden (broers of zussen, grootouders, ooms, tantes, personen zonder verwantschapsband, enz.);

d) indien de aanvrager gerechtigd is op een leefloon in categorie 3 (personen met gezinslast) worden alle bestaansmiddelen van de echtgenoot of levenspartner in aanmerking genomen.

Met de bestaansmiddelen van samenwonenden zoals onder 1. of 2. mag alleen rekening worden gehouden ten belope van het deel van iedere samenwonende dat hoger ligt dan het leefloon dat voor die categorie geldt. Ingeval er wordt samengewoond met een of meer meerderjarige ascendenten en/of descendenten in de eerste graad, moet, doordat met de bestaansmiddelen rekening wordt gehouden, elk van die personen fictief het bedrag voor een samenwonende ontvangen.

B. Berekening van de in aanmerking genomen bestaansmiddelen

Behalve reglementaire of wettelijke uitzonderingen wordt rekening gehouden met alle bestaansmiddelen waarover de aanvrager beschikt (jaarlijks netto-inkomen) (1), van welke aard of oorsprong ook, inclusief sociale uitkeringen.

---

(1) Het gaat om het ware netto-inkomen waarover de betrokkene beschikt. Toch werd in een arrest van het Hof van Cassatie van 17 mei 1993 gesteld dat voor bestaansmiddelen waarop beslag wordt gelegd wegens achterstallig onderhoudsgeld – maar volgens het arrest geldt dat ook voor beslag wegens andere schulden – bij de berekening van de bestaansmiddelen moet worden uitgegaan van de bestaansmiddelen van voor de inbeslagname (Chr. D.S. – Soc. Kron. dec. 1993, 10, Story-Scientia, p. 449). Het gaat om een bijsturing van artikel l van de wet van 7 augustus 1974 die de basis vormt voor het recht op het bestaansminimum, met name wanneer men niet in staat is om zichzelf een inkomen te verschaffen met eigen of andere middelen; de betrokkene was in staat om inkomsten te verwerven, maar zij werden in beslag genomen. In dat geval zal het OCMW overwegen om een financiële sociale bijstand te verlenen.

Wanneer het in aanmerking te nemen bedrag van de bestaansmiddelen lager is dan het bedrag van het leefloon, heeft de betrokkene recht op een bijkomende vrijstelling naargelang hij respectievelijk behoort tot de categorie 1, 2 of 3 van de begunstigden:

- 155 EUR voor rechthebbenden van categorie 1 (samenwonenden);
- 250 EUR voor rechthebbenden van categorie 2 (alleenstaanden);
- 310 EUR voor rechthebbenden van categorie 3 (personen met gezinslast).

Het gaat onder andere over de volgende bestaansmiddelen:

a) het nettoberoepsinkomen;

b) inkomsten uit sociale uitkeringen;

Voorbeelden: werkloosheidsuitkeringen, tegemoetkomingen aan gehandicapten, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, een rust- of overlevingspensioen, enz;

c) inkomsten uit onroerende goederen.

Als de aanvrager een bebouwd onroerend goed (bvb. een huis) bezit, wordt het globaal kadastraal inkomen (de som van alle kadastrale inkomens van de bebouwde onroerende goederen in zijn bezit) verminderd met 750,00 EUR. Het betreft het niet-geïndexeerd, kadastraal inkomen (KI). Die vermindering wordt verhoogd met 125,00 EUR per kind waarvoor kinderbijslag wordt ontvangen. De verhoging met 125,00 EUR geldt ook voor elk kind voor wie de echtgenoot of levenspartner van de aanvrager voor wat betreft de kinderbijslag de hoedanigheid van bijslagtrekkende bezit indien de aanvrager behoort tot categorie 3 (personen met gezinslast).

Bezit de aanvrager onbebouwde onroerende goederen (bvb. grond), dan wordt het globale kadastraal inkomen verminderd met 30,00 EUR.

De respectievelijk vrijgestelde bedragen slaan op het geheel van de bebouwde of onbebouwde onroerende goederen en moeten dus desgevallend verdeeld worden over de verschillende goederen. Wanneer de aanvrager eigenaar of vruchtgebruiker in onverdeeldheid is, wordt in beide gevallen zowel het K.I. van de onroerende goederen als het vrijgestelde bedrag vermenigvuldigd met de breuk die zijn aandeel in dit recht weergeeft.

In beide situaties wordt het resultaat van de berekening met 3 vermenigvuldigd en dat bedrag wordt in aanmerking genomen.

Zoals in de reglementering betreffende de inkomensgarantie voor ouderen wordt, wanneer het onroerend goed verworven werd tegen lijfrente, het voor de berekening van de bestaansmiddelen in aanmerking genomen bedrag verminderd met het bedrag van de lijfrente dat door de aanvrager werkelijk wordt betaald. Naar analogie met de regeling inzake een goed dat met een hypotheek bezwaard is, mag deze vermindering evenwel niet hoger zijn dan de helft van het in aanmerking te nemen bedrag voor dit goed. Het bedrag van de lijfrente moet eveneens vermenigvuldigd worden met de belangrijkheidsbreuk die de aanvrager in het desbetreffende goed bezit.

Wanneer de aanvrager een onroerend goed verhuurt, wordt rekening gehouden met de huur die werkelijk werd ontvangen. Tenzij dit bedrag lager zou zijn dan het resultaat van de berekening voorzien voor het bezit van onroerende goederen. In dit laat-

ste geval is er geen reden om niet de reële opbrengst van de verhuring in aanmerking te nemen in plaats van de geraamde opbrengst zoals die tot uitdrukking komt in het kadastraal inkomen.

Indien de aanvrager van een leefloon die behoort tot categorie 3 (personen met gezinslast), eigenaar of vruchtgebruiker in onverdeeldheid is, worden het kadastraal inkomen, het vrijgestelde bedrag, het bedrag van de hypothecaire intresten, het bedrag van de lijfrente en het bedrag van de huur, die hierboven vermeld werden, vermenigvuldigd met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht van de aanvrager en zijn echtgenoot of levenspartner op dit goed.

d) inkomsten uit roerend kapitaal

Als de al dan niet belegde roerende kapitalen (geld, waardepapieren) 6.200 EUR niet overschrijden, houdt men er voortaan geen rekening meer mee. In het regime van het bestaansminimum daarentegen werd de eerste schijf van 200.000 BEF in aanmerking genomen tegen 4%. Als de roerende kapitalen van de aanvrager 6.200 EUR overschrijden, houdt men rekening met:

– 6% voor de schijf tussen 6.200 EUR en 12.500 EUR;
– 10% voor wat 12.500 EUR overschrijdt.

In geval van gemeenschappelijke rekening van de aanvrager van een leefloon die behoort tot categorie 3 (personen met gezinslast) en zijn echtgenoot of levenspartner, worden de kapitalen en de bedragen van 6.200 EUR en 12.500 EUR vermenigvuldigd met een breuk waarvan de teller gelijk is aan 2 en de noemer gelijk is aan het aantal personen die houder van de rekening zijn.

e) inkomsten uit afstand van goederen

De afstand van goederen (verkoop of schenking) wordt in rekening gebracht wanneer deze afstand gebeurde minder dan 10 jaar vóór de datum van de aanvraag van het leefloon. Men houdt rekening met een forfaitair inkomen vastgesteld op basis van de verkoopwaarde (de objectief vastgestelde handelswaarde en niet de verklaarde waarde) van de goederen op het tijdstip van de afstand. Op de verkoopwaarde worden met name dezelfde percentages (6%, 10%) toegepast als voor de aanrekening van de roerende kapitalen (zie boven). Betreft het een volle eigendom in onverdeeldheid bijvoorbeeld ten belope van 50%, dan wordt in dit geval slechts met de helft van de verkoopwaarde rekening gehouden. Bij vruchtgebruik wordt rekening gehouden met 40% van de verkoopwaarde. De waarde van de naakte eigendom is gelijk aan 60% van de verkoopwaarde.

De verkoopwaarde van de afgestane roerende of onroerende goederen waarvan de aanvrager van een leefloon die behoort tot categorie 3 (personen met gezinslast), eigenaar of vruchtgebruiker in onverdeeldheid was met zijn echtgenoot of levenspartner, wordt vermenigvuldigd met de breuk die het deel van de aanvrager en zijn echtgenoot of levenspartner in de onverdeeldheid uitdrukt.

Mogelijk in te brengen verminderingen op de verkoopwaarde zijn:

– in geval van verkoop van het woonhuis als men geen enkel ander bebouwd onroerend goed bezit, wordt de eerste schijf van 37.200 EUR niet aangerekend. Dit geldt ook in geval van verkoop van het enige onbebouwde onroerend goed indien men geen ander onroerend goed bezit. In geval van schenking geldt deze vrijstelling niet;

De vrijgestelde eerste schijf van 37.200 EUR van de verkoopwaarde wordt vermenigvuldigd met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van de rechten op het goed bij afstand ten bezwarende titel wanneer de aanvrager eigenaar of vruchtgebruiker in onverdeeldheid was.

In geval van afstand ten bezwarende titel door de aanvrager van een leefloon die behoort tot categorie 3 (personen met gezinslast) en zijn echtgenoot of levenspartner van een woonhuis waarvan beiden in onverdeeldheid eigenaar of vruchtgebruiker waren, wordt de vrijgestelde eerste schijf van 37.200 EUR van de verkoopwaarde vermenigvuldigd met de breuk die de belangrijkheid uitdrukt van het recht van de aanvrager en zijn echtgenoot of levenspartner op dit goed.

– persoonlijke schulden die zijn aangegaan vóór de afstand onder bezwarende titel (verkoop) en die terugbetaald werden met de opbrengst ervan;

In geval van afstand ten bezwarende titel door de aanvrager van een leefloon die behoort tot categorie 3 (personen met gezinslast) en zijn echtgenoot of levenspartner van een goed waarvan beiden in onverdeeldheid eigenaar waren, worden de persoonlijke schulden van beiden afgetrokken van de verkoopwaarde van het goed indien voldaan is aan de gestelde voorwaarden.

– een jaarlijks forfaitair bedrag ingeval van verkoop van hetzij het enige woonhuis en men geen ander bebouwd onroerend goed bezit, hetzij het enige onbebouwde onroerend goed en men geen ander bebouwd of onbebouwd onroerend goed bezit. Dit jaarbedrag betreft hetzij 1.250 EUR, hetzij 2.000 EUR, hetzij 2.500 EUR, naargelang de aanvrager een leefloon van categorie 1, 2 of 3 wordt toegekend. Het forfait wordt berekend in verhouding tot het aantal maanden begrepen tussen de eerste van de maand die volgt op de datum van de verkoop, en de ingangsdatum van het leefloon. Elk jaar, op de verjaardag van de ingangsdatum van het recht op een leefloon, wordt de verkoopwaarde verminderd met het toepasselijke jaarbedrag;

– om reden van billijkheid kan het OCMW gebeurlijk afzien van de voor de afstand van goederen voorziene berekeningsmodaliteiten. Bijvoorbeeld om reden van zware medische kosten sinds de datum van de afstand of omwille van een verantwoorde wederbelegging. Het eventuele overschot wordt aangerekend als roerend kapitaal.

f) voordelen in natura

De voordelen in natura (maaltijden,...) worden niet in aanmerking genomen teneinde de solidariteit uit de leefomgeving van de aanvrager niet te ontmoedigen.

Uitzondering hierop vormen de kosten verbonden aan de huisvesting (huur, servicekosten ten laste van de huurder,...) die de hoofdverblijfplaats van de aanvrager is, als ze ten laste worden genomen door een derde met wie hij niet samenwoont. Dergelijke tenlasteneming betreft immers veeleer een regelmatig inkomen in hoofde van de aanvrager, dan louter een voordeel in natura in de strikte zin van het woord.

C. Bestaansmiddelen waarmee geen rekening wordt gehouden

De wet bepaalt uitdrukkelijk dat bij de berekening van de bestaansmiddelen geen rekening wordt gehouden met:

a) de hulp verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn in het kader van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;

b) de gezinsbijslag ten voordele van de (minderjarige of meerderjarige) kinderen indien de betrokkene de hoedanigheid van bijslagtrekkende heeft krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving, de kinderen opvoedt en hen volledig of gedeeltelijk ten laste heeft.

   Wanneer de jongere nog thuis woont en zijn moeder dus de gezinsbijslag ontvangt, mag daarmee geen rekening worden gehouden bij de berekening van de bestaansmiddelen van de jongere die het recht op maatschappelijke integratie aanvraagt, omdat hij de gezinsbijslag niet zelf ontvangt.

   Wanneer de meerderjarige jongere alleen woont en elders is gedomicilieerd dan bij zijn ouders, dan kan hij zelf de gezinsbijslag ontvangen die in zijn voordeel wordt uitgekeerd. Bijgevolg zal er rekening mee worden gehouden bij de berekening van zijn bestaansmiddelen;

c) het onderhoudsgeld of het voorschot op de termijn van het onderhoudsgeld indien ontvangen ten gunste van (minderjarige of meerderjarige) kinderen die ongehuwd zijn, die ten laste zijn van de betrokkene en voor zover de betrokkene ze opvoedt.

   Ingeval het kind tijdelijk geplaatst wordt, wordt de ouder die de gezinsbijslag ontvangt, beschouwd als zijnde degene die het kind opvoedt. De vrijstelling blijft gedurende deze periode behouden;

d) het gedeelte van het loon dat door de uitgever van de PWA-cheques ten laste wordt genomen en overeenstemt met 4,10 EUR per niet-ontwaarde PWA-cheque en dat aan de betrokkene wordt uitbetaald voor werkzaamheden, verricht in het kader van een PWA-arbeidsovereenkomst overeenkomstig de terzake geldende reglementering, evenals de eventuele eruit voortvloeiende vergoedingen;

e) de productiviteits- of aanmoedigingspremies voorzien en betaald door de verschillende bevoegde overheden in het kader van de individuele beroepsopleidingen in ondernemingen, tijdens een periode van maximum zes maanden;

f) de premies en toelagen van de Gewesten voor verhuizing, installatie en huur die aan de betrokkene worden toegekend;

g) het bedrag van de studietoelagen die de specifieke studiekosten dekken en die door de Gemeenschappen aan de betrokkene zijn toegekend te zijnen gunste of ten gunste van de kinderen die hij ten laste heeft. De Koning kan bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad bepalen wat moet verstaan worden onder specifieke studiekosten.

   Het moet niet gaan om eigen kinderen, het volstaat dat het ten gunste is van kinderen die hij feitelijk economisch ten laste heeft: bijvoorbeeld een grootmoeder voor een kleinkind of een meerderjarige jongere voor zijn/haar minderjarige partner;

h) de toelagen, uitkeringen en bijslagen van de Gemeenschappen voor het onderbrengen van jongeren in een opvanggezin;

i) de presentiegelden die de betrokkene ontvangt als lid van de provincieraad, de gemeenteraad of de raad voor maatschappelijk welzijn;

j) de niet-regelmatige giften afkomstig van om het even welke instelling of van personen die niet met de betrokkene samenwonen en jegens hen niet tot de onderhoudsplicht gehouden zijn;

k) de frontstrepen- en gevangenschapsrenten;

l) de renten verbonden aan een nationale orde op grond van een oorlogsfeit;

m) de tenlasteneming voorzien door de deelgebieden van de kosten voor de niet-medische hulp- en dienstverlening verleend door derden aan een persoon met een verminderd vermogen tot zelfzorg, alsook de door de niet-beroepsmatige zorgverlener ontvangen vergoeding van de zorgbehoevende in het kader van de verstrekte niet-medische hulp- en dienstverlening;

n) de vergoedingen die door de Duitse overheid bij wijze van schadeloosstelling worden betaald voor de gevangenhouding tijdens de Tweede Wereldoorlog.

o) het terugbetaalbare belastingkrediet zoals bepaald bij artikel 134, §3, van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen 1992.

p) de forfaitaire vergoeding, bedoeld bij artikel 6, §2, tweede lid, van het koninklijk besluit van 11 juli 2003 tot uitvoering van titel XII, hoofdstuk 6 "Voogdij over niet-begeleide minderjarige vreemdelingen" van de programmawet van 24 december 2002, voor zover de voogdij beperkt blijft tot het equivalent van twee voltijdse voogdijschappen per jaar.

Verder wordt een aantal bestaansmiddelen gedeeltelijk vrijgesteld:

a) met het oog op de sociaal-professionele integratie van de leefloonbegunstigde of van de echtgenoot of levenspartner van de gerechtigde op een leefloon in categorie 3 (personen met gezinslast), worden diens netto-inkomsten uit een tewerkstelling of een beroepsopleiding gedurende een periode van 3 jaar slechts in aanmerking genomen onder aftrek van een bedrag van 196,27 EUR per maand, ingaande op de eerste dag waarop hij de vrijstelling geniet;

b) de netto-inkomsten uit een artistieke activiteit van de leefloonbegunstigde of van de echtgenoot of levenspartner van de gerechtigde op een leefloon in categorie 3 (personen met gezinslast) waarvan de prestaties onregelmatig zijn, worden gedurende een periode van 3 jaar slechts in aanmerking genomen onder aftrek van een bedrag van 2.355,18 EUR per jaar, ingaande op de eerste dag waarop de persoon een inkomen krijgt van zijn artistieke activiteit.

   Wordt als artistieke activiteit beschouwd: de creatie en vertolking van artistieke werken, inzonderheid op het vlak van de audiovisuele en beeldende kunsten, de muziek, de literatuur, het spektakelbedrijf, het decorontwerp en de choreografie;

c) voor personen, jonger dan 25, waarvoor leefloon gepaard gaat met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, wanneer om billijkheidsredenen het OCMW aanvaardt dat de betrokkene met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen in het beroepsleven, een studie met voltijds leerplan aan-

vat, hervat of voortzet in een door de gemeenschappen erkende, georganiseerde of gesubsidieerde onderwijsinstelling, worden de netto-inkomsten verworven door tewerkstelling, in aanmerking genomen onder aftrek van een bedrag van 54,74 EUR per maand voor de jongeren die genieten van een studiebeurs, en van een bedrag van 196,27 EUR per maand voor de jongeren die hiervan niet genieten, teneinde het opdoen van beroepservaring te bevorderen en om hun zelfstandigheid te stimuleren.

Deze aftrek geldt gedurende de periode dat een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie is afgesloten.

Afdeling 5. De voorwaarde van werkbereidheid

Behalve het feit dat de aanvrager ontoereikende bestaansmiddelen moet hebben, moet hij ook aantonen dat hij bereid is te werken, behoudens redenen in verband met gezondheid of billijkheid.

Deze voorwaarde geldt ook voor de echtgenoot of levenspartner van de gerechtigde op een leefloon in categorie 3 (personen met gezinslast) indien deze over eigen inkomsten beschikt die lager zijn dan het leefloonbedrag van categorie 1 (samenwonenden).

Afdeling 6. Rechten op andere uitkeringen

De aanvrager moet zijn rechten laten gelden op uitkeringen waarvan hij kan genieten krachtens de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving. Het recht op maatschappelijke integratie moet worden beschouwd als het allerlaatste sociale vangnet.

Deze voorwaarde geldt ook voor de echtgenoot of levenspartner van de gerechtigde op een leefloon in categorie 3 (personen met gezinslast).

III. Vormen waarin het recht op maatschappelijke integratie kan verleend worden

Het recht op maatschappelijke integratie kan bestaan uit een tewerkstelling en/of een leefloon, die al dan niet gepaard gaan met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie.

Op maat van de persoon worden deze drie instrumenten voor maatschappelijke integratie ingezet, al dan niet gecombineerd. Het geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie is geen autonoom recht. Het is gekoppeld aan het leefloon. In sommige opzichten kan het zelfs een voorwaarde zijn voor het verwerven van het recht op het leefloon. In alle gevallen beschikt de persoon over een inkomen om van te leven: ofwel een inkomen uit arbeid ofwel een inkomen in de vorm van een uitkering ofwel een combinatie van beide.

De vorm waarin het recht op maatschappelijke integratie wordt toegekend, is ook afhankelijk van de leeftijd van de aanvrager. Jongeren, dit wil zeggen rechthebbenden die jonger zijn dan 25, hebben bij voorrang recht op maatschappelijke integratie in de vorm van een tewerkstelling, aangepast aan hun persoonlijke situatie en mogelijkheden, en dit binnen de drie maanden na hun aanvraag. Slechts in uitzonderlijke gevallen hebben zij recht op maatschappelijke integratie in de vorm van een leefloon.

Afdeling 1. Een tewerkstelling

Iedere persoon die aan de algemene voorwaarden voldoet om in aanmerking te komen voor het recht op maatschappelijke integratie, kan dit recht worden toegekend in de vorm van een tewerkstelling. Voor jongeren – dit zijn dezen die geen 25 jaar oud zijn – is dit in beginsel zelfs de enige vorm waarin het recht op maatschappelijke integratie kan worden toegekend, behalve indien zij wegens gezondheids- of billijkheidsredenen niet kunnen werken.

Het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn kan deze tewerkstellingsopdracht verwezenlijken aan de hand van alle mogelijke middelen. Uitgangspunt hierbij is dat het moet gaan om een volwaardige baan, dit wil zeggen dat er een arbeidsovereenkomst wordt gesloten waarop alle regels van het arbeidsrecht van toepassing zijn, inclusief de loonbeschermingsregels. Deze arbeidsovereenkomst kan gezocht en gevonden worden binnen het reguliere arbeidscircuit waarbij het OCMW als bemiddelaar optreedt. Het OCMW kan ook een beroep doen op specifieke tewerkstellingsmaatregelen die door de federale en/of gewestelijke overheden worden betoelaagd.

Binnen de OCMW-context bestaan er twee soorten tewerkstellingsmaatregelen, bedoeld voor gerechtigden op maatschappelijke integratie of op financiële maatschappelijke hulp: enerzijds de vormen van tewerkstelling waarbij het OCMW zelf als werkgever optreedt of instaat voor de omkadering en eventuele opleiding van de werknemer (1), en anderzijds de tewerkstellingen in welbepaalde inschakelingsprojecten waarbij het OCMW financieel tussenkomt in de loonkost van de werkgever (Activa-plan, invoeginterim, doorstromingsprogramma's en SINE-tewerkstelling).

Voor gerechtigden op maatschappelijke integratie waarvoor een tewerkstelling niet of niet onmiddellijk een haalbare kaart is, kan een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie worden uitgewerkt dat op termijn leidt naar een arbeidsovereenkomst. Dit project, dat in wederzijds overleg tussen het OCMW en de gerechtigde op maatschappelijke integratie tot stand komt, beschrijft het tewerkstellingstraject van de gerechtigde in kwestie en de inspanningen waartoe beide partijen – het OCMW én de gerechtigde – zich verbinden om dit traject tot een goed einde te brengen.

Voor jongeren moet, indien gekozen wordt voor een dergelijk geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie – als alternatief voor een tewerkstelling in de vorm van een arbeidsovereenkomst – dergelijk project met de jongere onderhandeld zijn binnen de drie maanden na de indiening van zijn aanvraag.

Afdeling 2. Een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie

Voor sommige gerechtigden op maatschappelijke integratie is de verwezenlijking van dit recht in de vorm van een tewerkstelling (nog) niet mogelijk of wenselijk. Dit is onder meer het geval wanneer de betrokkene niet over voldoende arbeidsattitudes beschikt of de betrokkene een jongere is die studies met volledig leerplan wenst verder te zetten, aan te vangen of te hernemen.

Uitgaande van de verwachtingen, de vaardigheden, de bekwaamheden en de behoeften van de betrokkene en rekening houdend met de mogelijkheden van het centrum stippelt de maatschappelijk werker in samenspraak en in overleg met de betrokkene een project op maat uit.

Een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie wordt formeel vastgelegd in de vorm van een overeenkomst tussen alle betrokken partijen. Dat zijn minstens het OCMW en de gerechtigde op maatschappelijke integratie. Dat kunnen ook derden zijn waarop een beroep wordt gedaan om bepaalde doelstellingen van het project te verwezenlijken (bijvoorbeeld een opleidingsinstelling, een centrum voor geestelijke gezondheidszorg).

Naargelang het project gericht is op de inschakeling in het beroepsleven dan wel op de integratie in de maatschappij via vorming of studie, kunnen volgende projecten voor maatschappelijke integratie onderscheiden worden:

- het geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie dat binnen een bepaalde periode leidt tot een arbeidsovereenkomst (arbeidsproject);

(1) Het betreft hier de tewerkstellingen met toepassing van artikel 60, §7, en artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

- het geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie gericht op vorming (vormingsproject);
- het geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie inzake studies met voltijds leerplan (studieproject).

Zowel het centrum als de gerechtigde op maatschappelijke integratie kunnen een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie aanvragen. Door deze vraag krijgt het project een verplicht karakter voor de andere partij.

Het geïndividualiseerde project voor maatschappelijke integratie is steeds verplicht indien het een arbeidsproject of een studieproject betreft.

Overeenkomstig de filosofie van de wet is een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie eveneens verplicht voor jongeren die niet onmiddellijk inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Het opstellen van het project beoogt dan de professionele inschakelingskansen van de gerechtigde te verhogen aan de hand van bijvoorbeeld een beroepsopleiding, het voleindigen van een studie, een sociabiliseringsproces en dergelijke meer. Wat het meest geschikt is voor een welbepaalde persoon, hangt af van zijn specifieke persoonlijke situatie en zijn wensen en mogelijkheden tot sociale inschakeling. Indien het OCMW op grond van billijkheidsredenen aanvaardt dat de jongere met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen in het beroepsleven, een studie met voltijds leerplan wil aanvatten, hervatten of voortzetten, wordt er verplicht een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie met betrekking tot de studies vastgelegd.

Tijdens de uitvoering van het project kan de gerechtigde aanspraak maken op een leefloon.

Afdeling 3. Een leefloon

Het leefloon is een geïndexeerd inkomen dat een persoon in staat moet stellen om een menswaardig bestaan te leiden.

De toekenning en het behoud van het leefloon kan gekoppeld worden aan een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie, op vraag van de betrokkene of van het OCMW. Naargelang van de behoeften van de betrokkene zal dit project betrekking hebben ofwel op de inschakeling in het beroepsleven, ofwel op de integratie in de maatschappij.

Personen jonger dan 25 hebben slechts in vier specifieke situaties recht op een leefloon:

- de jongere heeft recht op een leefloon vanaf de indiening van zijn aanvraag tot zijn effectieve tewerkstelling in de vorm van een arbeidsovereenkomst;
- de jongere heeft recht op een leefloon wanneer hij zich verbonden heeft tot een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie en dat ook uitvoert;
- de jongere heeft recht op een leefloon wanneer hij niet kan werken wegens gezondheids- of billijkheidsredenen;

- de jongere heeft recht op een leefloon wanneer de inkomsten die hij uit arbeid verwerft, ontoereikend zijn om een menswaardig bestaan te kunnen leiden.

Bij het bepalen van de hoogte van het leefloon wordt rekening gehouden met de gezinssamenstelling van de aanvrager.

Op basis van een sociaal onderzoek bepaalt het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn tot welke categorie de aanvrager behoort. Uitgangspunt van dit sociale onderzoek is de feitelijke situatie, ook wanneer deze verschilt van de administratieve situatie van de betrokkene.

De rechthebbenden zijn opgedeeld in drie categorieën:

A. Categorie 1: samenwonenden

Dit zijn personen die onder hetzelfde dak wonen en hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen. Samenwonende partners kunnen, ieder voor zich, aanspraak maken op een geïndividualiseerd recht op maatschappelijke integratie ongeacht de vorm die zij voor hun relatie hebben gekozen: het huwelijk, het samenlevingscontract, het feitelijke gezin,...

B. Categorie 2: alleenstaanden

C. Categorie 3: personen met gezinslast

Dit zijn personen die uitsluitend samenwonen met een gezin te hunnen laste mits er minstens één ongehuwd minderjarig kind aanwezig is.

Onder ‘‘gezin te laste’’ wordt verstaan: de echtgenoot, de levenspartner (dat is de persoon met wie de aanvrager een feitelijk gezin vormt), het ongehuwde minderjarige kind of meerdere kinderen onder wie minstens één ongehuwd minderjarig kind.

Door de toekenning van het leefloonbedrag van de categorie 3 is meteen ook het recht van de echtgenoot of levenspartner van de aanvrager gedekt. Dat betekent dat de echtgenoot of levenspartner zelf geen leefloon meer kan aanvragen. Het leefloon wordt voor de helft uitbetaald aan de aanvrager en voor de andere helft aan diens echtgenoot of levenspartner waarmee hij samenwoont. Om redenen van billijkheid mag een andere verdeling toegepast worden.

Het bedrag van het leefloon is afhankelijk van de categorie waartoe de rechthebbende behoort. De bedragen op 1 oktober 2004 zijn voor:

Categorieën	Jaarbedrag	Maandbedrag
1	4.906,62 EUR	408,89 EUR
2	7.359,93 EUR	613,33 EUR
3	9.813,24 EUR	817,77 EUR

Indien iemand over een zeker inkomen beschikt dat lager is dan het bedrag van het leefloon, wordt hem het verschil uitgekeerd, zodat zijn inkomen het bedrag van het leefloon bereikt.

IV. Terugvorderingen

Afdeling 1. Verhaal bij de betrokkene

Het leefloon wordt verhaald op de betrokkene:

a) wanneer de beslissing tot toekenning van het leefloon met terugwerkende kracht wordt herzien.

In geval van een vergissing vanwege het OCMW kan het centrum ofwel het onverschuldigde terugvorderen, ofwel op eigen initiatief, of op aanvraag van de betrokkene geheel of gedeeltelijk afzien van de terugvordering.

Onverschuldigde betalingen die gebeuren omwille van een frauduleus handelen van de begunstigde, brengen van rechtswege onmiddellijk interest op vanaf de betaling.

b) wanneer de betrokkene de beschikking krijgt over inkomsten krachtens rechten die hij bezat tijdens de periode waarvoor hem een leefloon werd uitbetaald.

In dit geval is de terugvordering beperkt tot beloop van het bedrag waarvoor die inkomsten bij de berekening van het leefloon in aanmerking hadden moeten worden genomen indien hij er te dien tijde reeds de beschikking over zou hebben gehad.

Het centrum treedt van rechtswege en tot beloop van dat bedrag in de rechten die de begunstigde op de hierboven bedoelde inkomsten kan doen gelden.

Het OCMW kan slechts afzien van deze terugvorderingen bij individuele beslissing en om redenen van billijkheid die in de beslissing vermeld worden. De betrokkene kan billijkheidsredenen aanvoeren ten einde de terugvordering te voorkomen. Indien de kosten of inspanningen niet opwegen tegen het verwachte resultaat, moet geen terugvordering ingesteld worden. Behalve in geval van arglist of bedrog wordt ambtshalve afgezien van de terugvordering van onverschuldigd betaalde prestaties bij het overlijden van degene aan wie ze betaald zijn, indien hem op dat ogenblik nog geen kennis was gegeven van de terugvordering.

Afdeling 2. Verhaal bij de onderhoudsplichtigen

Onder bepaalde voorwaarden moet het leefloon door het OCMW krachtens een eigen recht worden verhaald op de volgende onderhoudsplichtigen:

a) De ouders, de adoptanten en de verwekkers van kinderen wier afstamming langs vaderszijde niet vaststaat, van wie het kind een uitkering tot levensonderhoud, opvoeding en passende opleiding vordert overeenkomstig art. 336 B.W.

De terugvordering is beperkt tot het leefloon, verstrekt aan hun descendenten, geadopteerden en/of de kinderen wier afstamming langs vaderszijde niet vaststaat, zolang zij de burgerlijke meerderjarigheid niet hebben bereikt of zolang zij na die leeftijd rechtgevend blijven op kinderbijslag.

b) De kinderen en de geadopteerden.

De terugvordering is beperkt tot het leefloon verstrekt aan hun ascendenten en/of adoptanten, indien blijkt dat zonder enige aanvaardbare uitleg het patrimonium van de begunstigde gedurende de laatste 5 jaar voor de aanvang van de dienstverlening in belangrijke mate is verminderd.

c) De echtgenoot en de ex-echtgenoot.

Indien bij een uitvoerbaar geworden rechterlijke beslissing ten gunste van de aanvrager een onderhoudsgeld werd bepaald, is de terugvordering beperkt tot het bedrag van dat onderhoudsgeld.

Het verhaal wordt ingesteld tot beloop van het bedrag waartoe de onderhoudsplichtigen gehouden zijn gedurende de tijd dat het leefloon is uitgekeerd, en voor zover er gedurende de periode dat het leefloon werd toegekend, een onderhoudsplicht bestond in hoofde van de onderhoudsplichtigen.

In geval van verhaal tegen meerdere levende onderhoudsplichtigen in een gelijke graad, mag ten aanzien van ieder van hen en hun echtgenoot of echtgenote niet meer worden teruggevorderd dan de kosten van het leefloon vermenigvuldigd met de breuk waarbij de teller gelijk is aan 1 en de noemer gelijk is aan het aantal voornoemde onderhoudsplichtigen.

Bij het bepalen van de tussenkomst van de onderhoudsplichtige volgt het OCMW een door de minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie vastgestelde schaal van tussenkomsten.

Indien kan verwacht worden dat het toekennen van het leefloon niet langer zal duren dan 3 maanden, moet geen verhaal worden ingesteld. Indien de kosten of inspanningen niet opwegen tegen het verwachte resultaat, moet geen verhaal worden ingesteld. Voor de kosten van tewerkstelling door het OCMW mag geen verhaal worden ingesteld. Het OCMW kan slechts afzien van deze terugvorderingen bij individuele beslissing en om redenen van billijkheid die in de beslissing vermeld worden. De betrokkene kan billijkheidsredenen aanvoeren teneinde de terugvordering te voorkomen.

Afdeling 3. Verhaal bij de aansprakelijke derden

Het OCMW verhaalt het leefloon krachtens een eigen recht op de persoon die verantwoordelijk is voor de verwonding of ziekte die aanleiding gegeven heeft tot de betaling van het leefloon. Deze terugvorderingen verjaren na verloop van 10 jaar.

Wanneer de verwonding of ziekte het gevolg is van een misdrijf, kan de vordering tegelijk met de strafrechterlijke vordering en voor dezelfde rechter worden ingesteld. In dat geval verjaart de terugvordering na verloop van 5 jaar vanaf de dag volgend op de kennisname door de benadeelde van de identiteit van de dader of van de schade en uiterlijk door verloop van 20 jaar vanaf de dag volgend op die waarop het feit waardoor de schade is veroorzaakt, zich heeft voorgedaan.

De verjaring kan gestuit worden door een aanmaning gedaan hetzij bij een ter post aangetekende brief, hetzij tegen ontvangstbewijs.

Het OCMW kan slechts afzien van deze terugvorderingen bij individuele beslissing en om redenen van billijkheid die in de beslissing vermeld worden. De betrokkene kan billijkheidsredenen aanvoeren teneinde de terugvordering te voorkomen.

Indien de kosten of inspanningen niet opwegen tegen het verwachte resultaat, moet geen terugvordering ingesteld worden.

V. Procedure en beroep

Het recht op maatschappelijke integratie wordt door het OCMW ambtshalve of na aanvraag toegekend.

Aanvragen worden schriftelijk of mondeling ingediend tijdens de permanentie van het OCMW. Het lokaal en de openingsuren ervan hangen uit tussen de officiële mededelingen van het gemeentebestuur.

Het centrum zendt of overhandigt aan de aanvrager een ontvangstbewijs dat melding moet maken van de onderzoekstermijn van de aanvraag, van zijn recht om gehoord te worden en van het feit dat de persoon onmiddellijk aangifte moet doen van elk nieuw gegeven dat een weerslag kan hebben op zijn recht op maatschappelijke integratie.

De beslissingen worden getroffen door de Raad voor Maatschappelijk Welzijn van het OCMW, op basis van een dossier dat door een beëdigd maatschappelijk assistent is opgemaakt. Die maatschappelijk assistent voert daartoe eerst een sociaal onderzoek en een onderzoek naar de bestaansmiddelen. Daarna volgt een administratieve beslissing die moet worden gemotiveerd.

Alvorens een beslissing te nemen moet de betrokkene, als hij dat wenst, door de Raad voor Maatschappelijk Welzijn worden gehoord. Hij kan zich daarbij laten bijstaan of vertegenwoordigen.

Het OCMW moet binnen 30 dagen na de ontvangst van de aanvraag een uitspraak doen. De beslissing wordt binnen acht dagen aangetekend naar de betrokkene verstuurd.

Beslissingen in verband met een aanvraag gaan in op de dag dat de aanvraag werd ontvangen, en ambtshalve beslissingen kunnen met terugwerkende kracht ingaan.

De betrokkene kan tegen de beslissing van het OCMW in beroep gaan bij de arbeidsrechtbank van zijn woonplaats. De termijn om een beroep in te stellen, bedraagt drie maanden na de kennisgeving van de beslissing.

VI. Staatstoelagen

De federale staat kent de OCMW's minimaal 50% toelage toe voor elk leefloon dat conform de wet van 26 mei 2002 wordt toegekend. De rest komt voor rekening van het OCMW en dus onrechtstreeks van de gemeente. OCMW's die een groot aantal gerechtigden ten laste hebben, krijgen een hogere toelage. De toelage werd met deze maatregel opgetrokken tot 60% van het toegekende leefloon bij OCMW's die in de loop van het voorlaatste jaar maandelijks gemiddeld minstens 500 gerechtigden hadden, en tot 65% wanneer er minstens l.000 begunstigden waren.

Andere toelagen verhogen de tussenkomst tot:

- 60, 70 of 75% wanneer het leefloon gepaard gaat met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie voor personen jonger dan 25 jaar, wanneer om billijkheidsredenen het OCMW aanvaardt dat de betrokkene met het oog op een verhoging van zijn inschakelingskansen in het beroepsleven,een studie met voltijds leerplan aanvat, hervat of voortzet in een door de gemeenschappen erkende, georganiseerde of gesubsidieerde onderwijsinstelling;

- 100% gedurende maximaal een jaar voor elk leefloon dat wordt toegekend aan een persoon die de hoedanigheid van dakloze verliest door een woonst te betrekken die hem als hoofdverblijfplaats dient, of een persoon die bestendig verbleef in eenopenlucht recreatief verblijf of een weekendverblijf omdat hij niet in staat was om over een andere woongelegenheid te beschikken en die dit verblijf effectief verlaat om een woonst te betrekken die hem als hoofdverblijfplaats dient;

- 100% van de verhoging van het leefloon (de zogeheten installatiepremie), toegekend aan daklozen die hun hoedanigheid van dakloze verliezen omdat zij komen te beschikken over een woning die hun als hoofdverblijfplaats dient, of toegekend aan de gerechtigden op het leefloon die een recreatief openluchtverblijf of een kampeer-caravanterrein definitief verlaten;

- 100% als het leefloon wordt toegekend aan een gerechtigde die is ingeschreven in het vreemdelingenregister, en dat tot de dag van zijn inschrijving in het bevolkingsregister;

- 70% gedurende maximaal zes maanden wanneer een betrokkene in het kader van een contract betreffende een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie onder bepaalde voorwaarden een opleiding volgt (minimum 10 uur per week) of werkervaring opdoet (minimum 10 uur per week en maximum 20 uur per week).

Het OCMW treedt op als werkgever met toepassing van artikel 60, §7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn:

Voltijdse tewerkstelling: toelage gelijk aan het bedrag van het leefloon voor personen met gezinslast.

Specifiek voor personen jonger dan 25 jaar: voormelde toelage wordt met 25% verhoogd tot maximaal de brutoloonkost van de tewerkgestelde persoon.

Deeltijdse tewerkstelling: toelage van 500 EUR per kalendermaand, beperkt tot hetbrutoloon van de werknemer.

Specifiek voor personen jonger dan 25 jaar: toelage van 625 EUR per kalendermaand,beperkt tot het brutoloon van de werknemer.

Sociale economie-initiatief:onder bepaalde voorwaarden een toelage van 20.527,43 EUR op jaarbasis.

Het OCMW sluit met toepassing van artikel 61 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn voor een rechthebbende een overeenkomst inzake tewerkstelling met een privé-onderneming:

Het maandelijkse bedrag van de omkaderings- en opleidingspremie is gelijk aan het werkelijke bedrag van de kosten van omkadering en opleiding die voor de werknemer zijn gemaakt in een welbepaalde kalendermaand, met een maximum van 250 EUR indien de werknemer voltijds is tewerkgesteld.

Indien de werknemer niet voltijds is tewerkgesteld,wordt het maximumbedrag van de omkaderings- en opleidingspremie van 250 EUR teruggebracht tot een bedrag in verhouding tot de contractueel wekelijks voorziene arbeidsduur in de deeltijdse betrekking.

Deze toelage moet volledig besteed worden aan de omkadering of opleiding van derechthebbende in de onderneming of binnen het centrum.

Het OCMW komt tussen in de kosten verbonden aan de inschakeling van de rechthebbende in het beroepsleven:

De toelage is gelijk aan het bedrag van de financiële tussenkomst.

Personeelskosten: Aan het OCMW wordt met ingang van 1 januari 2002 als tegemoetkoming in de personeelskosten een toelage verleend van 278 EUR per dossier op jaarbasis, onder bepaalde voorwaarden.

VII. Algemene inlichtingen

A. Nuttige adressen

Het OCMW van uw gemeente

POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie
Anspachlaan 1
1000 Brussel

www.mi-is.be

Tel.: 02/509.84.43
E-mail: ocmw@mi-is.be

B. Reglementering

1. Wetten

- organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;

- wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

2. Koninklijke besluiten

- KB van 11 juli 2002 houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie;

- KB van 11 juli 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in de loonkost van een gerechtigde op maatschappelijke integratie die wordt aangeworven in het kader van het Activaplan;

- KB van 11 juli 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in het kader van de invoeginterim (voor gerechtigden op maatschappelijke integratie);

- KB van 11 juli 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in de loonkost van een gerechtigde op maatschappelijke integratie die wordt tewerkgesteld in een doorstromingsprogramma;

- KB van 11 juli 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in de loonkost van een gerechtigde op maatschappelijke integratie die wordt tewerkgesteld in een sociale-inschakelingsinitiatief;

- KB van 11 juli 2002 tot vaststelling van de toekenningsvoorwaarden, het bedrag en de duur van de toelage, verstrekt aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor een deeltijdse tewerkstelling met toepassing van artikel 60, §7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, van een gerechtigde op maatschappelijke integratie (toelage bij deeltijdse tewerkstelling);

- KB van 4 september 2002 tot vaststelling van de toekenningsvoorwaarden van de toelage, verstrekt aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor een tewerkstelling met toepassing van artikel 60, §7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, van een gerechtigde op maatschappelijke integratie die ter beschikking wordt gesteld van een privé-onderneming (terbeschikkingstelling van een privé-onderneming);

- KB van 11 juli 2002 tot toekenning van een verhoogde staatstoelage aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn voor specifieke initiatieven, gericht op sociale inschakeling, binnen de sociale economie (voor de gerechtigden op maatschappelijke integratie);

- KB van 11 juli 2002 tot vaststelling van de toelage, verstrekt aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor de omkadering en opleiding van gerechtigden op maatschappelijke integratie die bij overeenkomst worden tewerkgesteld bij een privé-onderneming (omkaderings- en opleidingspremie);

- KB van 23 december 2002 tot toekenning van een verhoogde staatstoelage aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn van sommige steden en gemeenten voor specifieke initiatieven gericht op sociale inschakeling.

- KB van 23 september 2004 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn voor de begeleiding en de toeleiding van een gerechtigde op maatschappelijke integratie of een financiële maatschappelijke hulp naar een tewerkstelling in een onderneming.

3. Ministeriële besluiten

- MB van 12 december 2002 tot vaststelling van de schaal van tussenkomsten bedoeld in artikel 51 van het koninklijk besluit van 11 juli 2002 houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

- MB van 10 oktober 2004 tot vaststelling van de lijst van de initiatieven voor sociale economie met het oog op de toekenning van een verhoogde staatstoelage aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn voor specifieke initiatieven, gericht op sociale inschakeling, binnen de sociale economie.

4. Omzendbrieven

- algemene omzendbrief van 6 september 2002 betreffende de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie;

- omzendbrief van 21 oktober 2002 betreffende de tewerkstellingsopdracht van het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in het kader van de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie.

- omzendbrief van 14 december 2004 betreffende de wijzigingen met ingang van 1 januari 2005 inzake het recht op maatschappelijke integratie.

C. Publicaties

- Website: www.mi-is.be

- Het leefloon: mijn nieuwe ik (toelichting bij de wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie en het KB van 11 juli 2002 houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie – gids voor het OCMW);

- Het recht op maatschappelijke integratie: is dat iets voor mij? (gids voor het publiek).

Titel III. Maatschappelijke dienstverlening

I. Algemene kenmerken van de maatschappelijke dienstverlening

Afdeling l. De maatschappelijke dienstverlening en de wetten op de institutionele hervormingen

De organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn valt sinds de bijzondere wet van 8 augustus 1980 op de institutionele hervormingen gedeeltelijk onder de bevoegdheid van de federale staat en gedeeltelijk onder die van de Gemeenschappen, omdat het beleid voor sociale bijstand een persoonsgebonden aangelegenheid is.

Bijgevolg, krachtens artikel l van de laatste bijzondere wet van 16 juli 1993 tot voltooiing van de federale staatsstructuur, beschikt de federale staat met betrekking tot de genoemde organieke wet alleen nog over "materies die verband houden met de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, die geregeld worden door artikel l en 2 en in hoofdstuk IV, V en VII van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, onverminderd de bevoegdheid van de Gemeenschappen om bijkomende of aanvullende rechten toe te kennen."

Concreet is het federale niveau bevoegd voor het "recht" op maatschappelijke dienstverlening, voor de taken van de OCMW's, voor de beroepsmogelijkheid en de terugbetaling van kosten voor maatschappelijke dienstverlening door particuliere personen.

De Gemeenschappen (voor de Franse Gemeenschap is dat het Waals Gewest) zijn dan weer bevoegd voor de werking en het beheer van de OCMW's (personeel, administratie, beheer en financiering van de OCMW's en toezicht daarop).

Afdeling 2. Definitie van maatschappelijke dienstverlening en specifieke soorten dienstverlening

Over het algemeen gaan onder het begrip maatschappelijke dienstverlening (verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn) twee soorten prestaties schuil die juridisch verschillen. Het OCMW is niet alleen bevoegd voor de maatschappelijke dienstverlening in enge zin (het recht op maatschappelijke integratie door een tewerkstelling of een leefloon, die al dan niet gepaard gaan met een geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie), maar ook voor de sociale bijstand in ruime of gewone zin, dat wil zeggen alle andere vormen van maatschappelijke dienstverlening die hierna aan bod komen.

Maatschappelijke dienstverlening kan dus een nuttige aanvulling vormen op het recht op maatschappelijke integratie of het zelfs vervangen wanneer de betrokkene niet aan de voorwaarden voor dit recht voldoet.

Het "recht" op maatschappelijke dienstverlening voor "elke persoon" geldt zonder leeftijds- of nationaliteitsvoorwaarde. In artikel l van de wet staat immers: "Elke persoon heeft recht op maatschappelijke dienstverlening." Het doel hiervan is "eenieder in de mogelijkheid te stellen een leven te leiden dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid", hetgeen een echt subjectief recht is en overeenstemt met erg uiteenlopende vormen van dienstverlening.
De middelen om eenieders recht op maatschappelijke dienstverlening in de praktijk te brengen, beschreven in de algemene taken van het OCMW en de manier waarop het OCMW die taken moet uitvoeren, staan opgesomd in artikel 57 en volgende van de organieke wet uit 1976.

Het doel van de sociale bijstand is niet alleen bepaalde tekorten op te vangen die verband houden met het leven in de maatschappij (lenigende of curatieve hulp), maar ook om in preventieve hulp te voorzien. De maatschappelijke dienstverlening kan verschillende vormen aannemen, gaande van materiële hulp (financieel, in natura) tot immateriële hulp (bijvoorbeeld juridisch advies, budgetbegeleiding, allerlei interventies, hulp inzake tewerkstelling volgens artikel 60, §7, van de organieke wet, enz.).

Concreet moet elk openbaar centrum na een sociaal onderzoek een precieze diagnose stellen van de behoefte aan dienstverlening. Vervolgens zorgt het voor hulpverlening in de meest geschikte vorm. Omdat het centrum volledig vrij is in zijn beoordeling van wat de meest adequate bijstand is, is het niet ondenkbaar dat de betrokkene van het OCMW een heel andere soort hulp krijgt dan die welke hij had gevraagd.

Afdeling 3. Terugvordering

Geen verhaal moet verplichtend worden uitgeoefend tegenover de onderhoudsplichtigen andere dan de echtgenoot en de ascendenten en descendenten in eerste graad.

Er mag geen verhaal worden ingesteld tegen de onderhoudsplichtigen:

- voor de kosten van diensten die door een hogere overheid worden gesubsidieerd en waarvoor in de bestaande reglementering een regeling inzake prijzen of tussenkomsten ten laste van de betrokkenen wordt voorzien, zodat het grootste deel van de werkingskosten gedekt zijn;

- voor de kosten van tewerkstelling door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn overeenkomstig artikel 60, §7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Geen verhaal moet verplichtend worden uitgeoefend tegenover de onderhoudsplichtigen voor de kosten van de volgende maatschappelijke dienstverlening:

- occasionele steun die wordt verleend ter gelegenheid van bepaalde gebeurtenissen of in bepaalde omstandigheden;
- diensten die door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn worden georganiseerd en waarvoor een tarief van tussenkomst wordt bepaald, rekening houdende met de lasten en de inkomsten van de begunstigde, met uitzondering evenwel van de diensten van huisvesting en opname;
- de kosten van medische verzorging voor al wie niet in regel gesteld kan worden met de verzekering tegen de ziekte en de invaliditeit.

Indien blijkt dat zonder enige aanvaardbare uitleg het patrimonium van de begunstigde gedurende de laatste vijf jaar vóór de aanvang van de dienstverlening in belangrijke mate is verminderd, kan het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn een gedeelte van de kosten voor opname of huisvesting terugvorderen van de onderhoudsplichtigen van de begunstigde.

In geval van verhaal tegen de onderhoudsplichtigen in een gelijke graad, mag ten aanzien van ieder van hen en hun echtgenoot, niet meer teruggevorderd worden dan de kosten van de maatschappelijke dienstverlening vermenigvuldigd met de breuk waarbij de teller gelijk is aan 1 en de noemer gelijk is aan het aantal voornoemde onderhoudsplichtigen.

De kosten van de maatschappelijke dienstverlening bedoeld in artikel 97, 1° en 2°, van de wet van 8 juli 1976 kunnen op de echtgenoot en op de ascendenten en descendenten enkel worden verhaald onder de voorwaarden en binnen de grenzen die hierna worden bepaald:

- het verhaal op de echtgenoot is in voorkomend geval beperkt tot het bedrag van het onderhoudsgeld, dat bij een uitvoerbaar geworden rechterlijke beslissing werd bepaald, of waartoe de echtgenoot zich verbonden heeft overeenkomstig artikel 1288, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek;
- het verhaal op de ascendenten is beperkt tot de kosten van maatschappelijke dienstverlening, verstrekt aan hun descendenten zolang zij de burgerlijke meerderjarigheid niet hebben bereikt of zolang zij na die leeftijd rechtgevend blijven op kinderbijslag;
- het verhaal op de descendenten kan slechts uitgeoefend worden bij verblijf van de onderhoudsgerechtigde in een ziekenhuis, een rusthuis of een rust- en verzorgingstehuis.

Met de goedkeuring van de gemeentelijke overheid, kan het OCMW algemeen afzien van het verhaal op de onderhoudsplichtigen van de maatschappelijke dienstverlening verleend aan personen die ten laste zijn genomen in instellingen waar bejaarden worden gehuisvest.

Vooraleer te beslissen over de uitoefening van het verhaal, stelt het openbaar centrum een sociaal onderzoek in naar de financiële toestand van de onderhoudsplichtige en het familiale aspect van de zaak. Dit onderzoek is niet verplicht indien op basis van het sociaal dossier van de begunstigde blijkt dat er redenen van billijkheid kunnen ingeroepen worden om niet terug te vorderen, of dat de kosten en inspanningen verbonden aan de terugvordering niet opwegen tegen het te verwachten resultaat.

Bij het bepalen van de tussenkomst van de onderhoudsplichtige volgt het OCMW een door de minister van maatschappelijke integratie vastgestelde schaal van tussenkomsten waarvan het kan afwijken bij individuele beslissing en mits inachtname van bijzondere omstandigheden die in de beslissing worden gemotiveerd.

In geval van vrijwillig onjuiste of onvolledige aangifte vanwege de begunstigde, vordert het centrum het geheel van die kosten terug, ongeacht de financiële toestand van de betrokkene.

De kosten van de maatschappelijke dienstverlening worden eveneens krachtens een eigen recht door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn verhaald op degenen die aansprakelijk zijn voor de verwonding of ziekte die het verstrekken van de hulpverlening noodzakelijk heeft gemaakt; wanneer de verwonding of ziekte het gevolg is van een misdrijf, kan de vordering terzelfdertijd en voor dezelfde rechters als de publieke vordering worden ingesteld.

Wanneer een persoon de beschikking krijgt over inkomsten krachtens rechten die hij bezat tijdens de periode waarvoor hem hulp werd verleend door het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn, vordert dit laatste de kosten van de hulpverlening van hem terug tot beloop van het bedrag van de bovenbedoelde inkomsten, rekening houdende met de vrijgestelde minima.

II. Procedure en beroep

Iedereen (of elke derde) mag bij het OCMW een aanvraag om maatschappelijke dienstverlening indienen. De beslissing daarover moet binnen de maand na ontvangst van de aanvraag worden genomen. Als er geen beslissing valt, staat dat gelijk met een weigering. In de beslissing mag niet worden verwezen naar een of ander algemeen barema en de beslissing moet worden gemotiveerd rekening houdend met het bijzondere geval van de aanvrager. De beslissing van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn of van een gedelegeerd orgaan is een administratieve beslissing die moet worden gemotiveerd. In spoedeisende gevallen kan de voorzitter van de Raad besluiten dringende maatschappelijke dienstverlening toe te kennen en die dan later bij de eerstkomende vergadering door de Raad laten bekrachtigen.

De aanvrager wordt over de beslissing ingelicht met een aangetekende brief of een brief tegen ontvangstbewijs. De betrokkene kan bij de arbeidsrechtbank beroep aantekenen tegen een beslissing die hem betreft in verband met individuele hulpverlening van de Raad voor Maatschappelijk Welzijn of een van de organen ervan. Hij kan ook beroep aantekenen wanneer het centrum een maand, te rekenen van de ontvangst van het verzoek, heeft laten verstrijken zonder een beslissing te nemen. Het beroep moet worden ingediend binnen de maand vanaf de datum waarop het aangetekend schrijven met de beslissing bij de post werd afgegeven, ofwel vanaf de datum van het ontvangstbewijs van de beslissing, ofwel na het verstrijken van één maand vanaf de ontvangst van de aanvraag.

III. Staatstoelagen

De federale staat springt de OCMW's financieel bij in de kosten van maatschappelijke dienstverlening, overeenkomstig de bepalingen van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

De federale staat komt tussen in:

a) De kosten voor de behandeling van een behoeftige, met of zonder opname, in een verplegingsinstelling, voor zover de betrokkene op het ogenblik dat hij behandeld wordt, niet voor zijn hoofdverblijf in het bevolkingsregister ingeschreven is.

De tussenkomst in deze kosten is begrensd tot: de gemiddelde prijs van de verpleegdag in gemeenschappelijke kamer, de prijs die als basis dient voor de terugbetaling door de ziekte- en invaliditeitsverzekering en de prijs die door de minister bevoegd voor maatschappelijke integratie, is vastgesteld voor het vervoer van de patiënt naar de verplegingsinstelling of zijn overbrenging naar een andere verplegingsinstelling.

b) De kosten voor maatschappelijke dienstverlening die aan Belgische behoeftigen wordt verleend na repatriëring door toedoen van de regering.

c) De kosten voor maatschappelijke dienstverlening ten voordele van behoeftigen die de Belgische nationaliteit niet bezitten en dit tot de dag dat ze in het bevolkingsregister worden ingeschreven.

De tussenkomst in deze kosten is begrensd tot het bedrag van het leefloon van de categorie waartoe de begunstigde van de dienstverlening behoort.

Deze bedragen worden eventueel vermeerderd met het bedrag van de gewaarborgde gezinsbijslag, van de kosten van aansluiting en bijdragen betaald aan een ziekteverzekeringsinstelling en van de kosten van medische en farmaceutische verstrekkingen.

Om de OCMW's aan te sporen kandidaat-vluchtelingen op het grondgebied van hun gemeente op te vangen en te huisvesten wordt de hierboven bedoelde tussenkomst van de federale staat verlaagd tot:

- 50% indien de kandidaat-vluchteling niet op het grondgebied van de gemeente van het bevoegde OCMW woont, tenzij het centrum aantoont dat het een behoorlijke en aan het inkomen van de betrokkene aangepaste woonst heeft aangeboden (gelegen op het grondgebied van de gemeente van het bevoegde centrum of onder bepaalde voorwaarden op het grondgebied van de aangrenzende of nabijgelegen gemeenten);
- 0% indien het ontbreken van voldoende maatregelen door het OCMW om de opvang van de kandidaat-vluchteling op het grondgebied van zijn gemeente te bevorderen tot gevolg heeft dat de betrokkene ertoe aangezet wordt zich in een andere gemeente te vestigen.

d) De kosten van maatschappelijke hulp verleend aan een kind van minder dan achttien jaar dat hetzij geboren is uit een onbekende vader en moeder, hetzij een natuurlijk kind is dat door geen van beide ouders is erkend, hetzij een kind van Belgische nationaliteit is dat bij de geboorte werd verlaten en waarvan de moeder niet ingeschreven was in het bevolkingsregister.

e) De kosten, verbonden aan de tewerkstelling van vreemdelingen, ingeschreven in het vreemdelingenregister met een machtiging tot verblijf voor onbeperkte tijd, die omwille van hun nationaliteit geen aanspraak kunnen maken op het recht op maatschappelijke integratie en gerechtigd zijn op financiële maatschappelijke hulp, wanneer het OCMW zelf als werkgever optreedt of instaat voor de omkadering en eventuele opleiding van de werknemer of wanneer het OCMW financieel tussenkomt in de loonkost van de werkgever bij een tewerkstelling in welbepaalde inschakelingsprojecten (Activa-plan, invoeginterim, doorstromingsprogramma's en SINE-tewerkstelling).

f) De kosten voor dringende medische hulp aan personen die illegaal op het grondgebied verblijven, mits voorlegging van een medisch getuigschrift waaruit de dringende noodzakelijkheid van de verstrekkingen blijkt (KB van 12 december 1996 betreffende de dringende medische hulp die door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn wordt verstrekt aan de vreemdelingen die onwettig in het Rijk verblijven).

De tussenkomst in deze kosten is begrensd tot: de gemiddelde prijs van de verpleegdag in gemeenschappelijke kamer, de prijs die als basis dient voor de terugbetaling door de ziekte- en invaliditeitsverzekering, en de prijs die door de minister bevoegd voor maatschappelijke integratie, is vastgesteld voor het vervoer van de patiënt naar de verplegingsinstelling of zijn overbrenging naar een andere verplegingsinstelling.

IV. Algemene inlichtingen

A. Nuttige adressen

Het OCMW van uw gemeente

POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie
Anspachlaan 1
1000 Brussel

www.mi-is.be

Tel.: 02/509.84.43
E-mail: ocmw@mi-is.be

B. Reglementering

1. Wetten

- wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van de steun verleend door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;

- organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

2. Koninklijke besluiten

- KB van 9 mei 1984 tot uitvoering van artikel 100bis, § 1, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;

- KB van 12 december 1996 betreffende de dringende medische hulp die door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn wordt verstrekt aan de vreemdelingen die onwettig in het Rijk verblijven;

- KB van 14 november 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in de loonkost van een rechthebbende op financiële maatschappelijke hulp die wordt aangeworven in het kader van het Activaplan;

- KB van 14 november 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn voor een rechthebbende op financiële maatschappelijke hulp in het kader van de invoeginterim;

- KB van 14 november 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in de loonkost van een rechthebbende op financiële maatschappelijke hulp die wordt tewerkgesteld in een doorstromingsprogramma;

- KB van 14 november 2002 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn in de loonkost van een rechthebbende op financiële maatschappelijke hulp die wordt tewerkgesteld in een sociale-inschakelingsinitiatief;

- KB van 14 november 2002 tot vaststelling van de toekenningsvoorwaarden, het bedrag en de duur van de toelage, verstrekt aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor een deeltijdse tewerkstelling met toepassing van artikel 60, §7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, van een rechthebbende op financiële maatschappelijke hulp (toelage bij deeltijdse tewerkstelling);

- KB van 14 november 2002 tot vaststelling van de toekenningsvoorwaarden van de toelage, verstrekt aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor een tewerkstelling met toepassing van artikel 60, §7, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, van een rechthebbende op financiële maatschappelijke hulp die ter beschikking wordt gesteld van een privé-onderneming (terbeschikkingstelling van een privé-onderneming);

- KB van 14 november 2002 tot toekenning van een verhoogde staatstoelage aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn voor specifieke initiatieven, gericht op sociale inschakeling, binnen de sociale economie, voor rechthebbenden op financiële maatschappelijke hulp;

- KB van 14 november 2002 tot vaststelling van de toelage, verstrekt aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, voor de omkadering en opleiding van rechthebbenden op financiële maatschappelijke hulp die bij overeenkomst worden tewerkgesteld bij een privé-onderneming (omkaderings- en opleidingspremie).

- KB van 23 december 2002 tot toekenning van een verhoogde staatstoelage aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn van sommige steden en gemeenten voor specifieke initiatieven gericht op sociale inschakeling.

- KB van 23 september 2004 tot vaststelling van de financiële tussenkomst vanwege het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn voor de begeleiding en de toeleiding van een gerechtigde op maatschappelijke integratie of een financiële maatschappelijke hulp naar een tewerkstelling in een onderneming.

3. Ministeriële besluiten

- MB van 30 januari 1995 tot regeling van de terugbetaling door de Staat van de kosten van de dienstverlening door de openbare centra voor maatschappelijk welzijn toegekend aan een behoeftige die de Belgische nationaliteit niet bezit en niet in het bevolkingsregister is ingeschreven.

- MB van 10 oktober 2004 tot vaststelling van de lijst van de initiatieven voor sociale economie met het oog op de toekenning van een verhoogde staatstoelage aan de openbare centra voor maatschappelijk welzijn voor specifieke initiatieven, gericht op sociale inschakeling, binnen de sociale economie.

- MB van 2 maart 2005 tot vaststelling van de schaal van tussenkomsten bedoeld in artikel 16 van het koninklijk besluit van 9 mei 1984 tot uitvoering van artikel 100bis, §1, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

C. Publicaties

Website: www.mi-is.be

Deel IV.

De sociale bescherming op internationaal vlak

Inleiding

Internationale verdragen inzake sociale zekerheid die ofwel werden gesloten tussen twee of meer staten, ofwel in het raam van een internationale organisatie, kunnen in drie groepen worden verdeeld volgens het doel dat wordt beoogd:

– internationale overeenkomsten die voor werknemers en hun gezin, die achtereenvolgens aan verschillende socialezekerheidssystemen worden onderworpen, de ongemakken van migratie verhelpen door een coördinatie van de nationale socialezekerheidsregelingen van de contracterende staten;
– instrumenten die de ontwikkeling van nationale socialezekerheidswetgevingen bevorderen, dat wil zeggen het socialebeschermingspeil verhogen door minimumnormen of hogere normen inzake sociale zekerheid vast te leggen waaraan de nationale wetgevingen moeten voldoen;
– overeenkomsten waarbij ernaar gestreefd wordt de nationale socialezekerheidsstelsels te harmoniseren.

Bi- of multilaterale overeenkomsten die een van deze doelstellingen beogen, worden in dit deel behandeld. Het leek ons voorts logisch dat hier ook de socialezekerheidsstelsels aan bod kwamen die worden beheerd door de Dienst voor Overzeese Sociale Zekerheid (DOSZ), omdat die bedoeld zijn voor personen die in het buitenland werken.

Titel I. Coördinatie-instrumenten voor nationale socialezekerheidsstelsels

Arbeidsmigratie is als sociologisch verschijnsel niet nieuw. Toch hebben de nationale stelsels van sociale zekerheid, bij dewelke de toekenning van prestaties in het algemeen afhankelijk is van voorwaarden op het vlak van nationaliteit, verzekeringsduur, verblijf, genoodzaakt tot de aanneming van een aantal maatregelen ter vrijwaring van het recht op prestaties van sociale zekerheid van de migrerende werknemer en de gezinsleden die hem vergezellen, of die in het land van herkomst zijn gebleven. Deze maatregelen zijn opgenomen in de internationale akkoorden van sociale zekerheid, die bi- of multilateraal kunnen zijn (twee of meer contracterende landen).

Aanvankelijk werden door socialezekerheidsovereenkomsten twee, doorgaans aan elkaar grenzende landen aan elkaar gebonden en hadden deze betrekking op bepaalde categorieën van werknemers grens- en seizoenarbeiders voor een beperkt aantal regelingen van sociale zekerheid. Zo heeft België sinds de eerste overeenkomst (Belgisch-Luxemburgse overeenkomst van 15 april 1905) talrijke overeenkomsten gesloten met alle buurlanden, alsmede met de landen waarmee arbeidskrachten worden uitgewisseld.

Deze verdragen betroffen aanvankelijk enkel de arbeidsongevallen, en later, na de Tweede Wereldoorlog, de sociale zekerheid in ruime zin, dit wil zeggen de negen takken van de sociale zekerheid die in conventie nr. 102 van de Internationale Arbeidsorganisatie zijn opgesomd.

Enkele verdragen beantwoordden niet aan de reeds aangehaalde sociaal-economische imperatieven, maar golden eerder als vriendschapsverdrag voor zover er tussen de contracterende landen geen belangrijke migratiestroom kon worden waargenomen. De recentste overeenkomsten werden gesloten met overzeese landen en komen, wegens de nieuwe economische context, tegemoet aan andere behoeften, zoals de bescherming van werknemers die tijdelijk een beroepsactiviteit gaan uitoefenen in een ander land dan het gewone land van tewerkstelling.

Op het niveau van de Europese Gemeenschappen werd het juridische kader van de verdragen voor de Europese Gemeenschappen, met het oog op de uitstippeling van een sociaal beleid en voor het verlenen van bevoegdheden aan de Europese Commissie om dwingende normen inzake sociale zekerheid goed te keuren, altijd als ontoereikend beschouwd. Anderzijds hebben de artikelen 39 en volgende van het Verdrag van Rome de uitwerking mogelijk gemaakt van een reglementering inzake vrij verkeer van werknemers.

Artikel 42 van het Verdrag voert het beginsel in van coördinatie van de nationale socialezekerheidsstelsels, een onontbeerlijke voorwaarde voor eerbiediging van een der vier fundamentele vrijheden van de Europese integratie.

De coördinatieregels vindt men terug in bilaterale overeenkomsten inzake sociale zekerheid en in coördinatie-instrumenten van de Internationale Arbeidsorganisatie (I.A.O.) of de Raad van Europa.

Chronologisch gezien zijn die regels het resultaat van onderhandelingen op bilaterale basis of onder impuls van de I.A.O.
Tegenwoordig kan men stellen dat de Europese coördinatie als model fungeert en dat de recente coördinatie-instrumenten (bilaterale of multilaterale overeenkomsten, instrumenten van de Raad van Europa) er een beetje op lijken.

Om dit overzicht enigszins te vereenvoudigen, zijn we toch chronologisch te werk gegaan, zowel in deze Titel als in de Titel over normatieve instrumenten. Dit verklaart waarom de coördinatie-instrumenten van de Europese Unie ondanks hun belang pas na de andere instrumenten aan bod komen.

I. Bilaterale verdragen

Bij bilaterale verdragen inzake sociale zekerheid wordt algemeen de coördinatie beoogd bij de toepassing van de nationale stelsels van sociale zekerheid. Deze overeenkomsten worden "algemeen" genoemd wanneer zij ten aanzien van de contracterende landen de gezamenlijke nationale wetgevingen dekken waaraan alle werknemers en gelijkgestelden, evenals de leden van hun gezin of, in sommige gevallen, de totale bevolking, onderworpen zijn.

Daarentegen worden ze "bijzonder" genoemd wanneer ze op deze wetgevingen slechts gedeeltelijk betrekking hebben.

De meeste algemene verdragen gesloten door België beschermen werknemers en personen die met hen gelijkgesteld zijn, behalve het diplomatiek of consulair beroepspersoneel, waaronder de ambtenaren die tot het kader van de kanselarijen behoren (personeel toepassingsgebied). Sommige verdragen zijn eveneens van toepassing op zelfstandigen, terwijl bij andere tevens wordt bepaald dat de toepassing door middel van een administratieve schikking tot de zeevarenden zal worden uitgebreid.

Bij deze verdragen wordt het grondgebied vastgelegd waarop ze van toepassing zijn (territoriaal toepassingsgebied) en worden de takken van sociale zekerheid genoemd waarop ze gericht zijn (materieel toepassingsgebied).

Afdeling 1. Principes

De coördinatieverdragen hebben niet tot doel de bestaande nationale wetgevingen te wijzigen, maar strekken ertoe, de nadelen van de migratie te milderen door bepaalde fundamentele doeleinden na te streven, met name:

– de gelijke behandeling verzekeren van de onderdanen van contracterende landen die onder het verdrag vallen;
– de toepasselijke wetgeving aanduiden om wetsconflicten op te lossen die zouden kunnen ontstaan uit de opeenvolgende of gelijktijdige toepassing van twee wetgevingen;
– het behoud van de verworven of nog te verwerven rechten waarborgen;
– het voorzien in modaliteiten voor de prestaties die worden verleend op het grondgebied van andere contracterende staten dan het bevoegde land.

A. Gelijke behandeling

Toepassing van gelijkheid van behandeling op het grondgebied van een van de landen is een van de essentiële grondprincipes bij de coördinatie.

Het opnemen van dit principe in de bilaterale verdragen is ten opzichte van het interne Belgische recht nog louter principieel, aangezien die gelijke behandeling voor de Belgische socialezekerheidsregelingen uit de bilaterale verdragen reeds in de betrokken wetgeving te boek staat.

B. Toepasselijke wetgeving

De verdragen stellen als algemeen principe dat de werknemers of ermee gelijkgestelden die tewerkgesteld zijn op het grondgebied van een van de contracterende landen, onderworpen zijn aan de wetgevingen van kracht in het land van tewerkstelling.

Op dit principe bestaat een zeker aantal uitzonderingen ten gunste van:

– gedetacheerde werknemers, dat wil zeggen werknemers die door hun werkgever voor een relatief korte periode naar een ander land dan dat van hun gewoonlijke tewerkstelling worden gestuurd;
– het personeel van openbare of private transportondernemingen van een van beide landen dat in het andere land wordt tewerkgesteld; dit personeel blijft, in principe, onderworpen aan de bepalingen die gelden in het land waar de onderneming haar zetel heeft;
– werknemers van een overheidsdienst die naar het andere land worden gedetacheerd;
– werknemers tewerkgesteld in diplomatieke of consulaire functies, of die persoonlijk in dienst zijn bij ambtenaren in deze functies.

Als zij onderdaan zijn van het vertegenwoordigde land, kunnen zij kiezen tussen toepassing van de wetgeving van hun land van herkomst of van het land waar ze werken.

C. Bescherming van de verworven rechten

De verworven of nog te verwerven rechten worden beschermd door:

– samenvoeging van de in beide contracterende landen vervulde verzekeringsperioden met het oog op:
  a) het doen ontstaan van het recht op prestaties;
  b) het behoud van dat recht;
– de opheffing of afzwakking van de territorialiteitsvoorwaarden die in het algemeen door de nationale wetgevingen worden opgelegd voor het verwerven van prestaties.

Om aan deze doeleinden tegemoet te komen, bevatten de bilaterale verdragen voor elk der takken die in het materiële toepassingsgebied zijn opgenomen, een geheel van specifieke bepalingen.

1. Samenvoeging van de verzekeringsperioden volbracht in beide contracterende landen

1.1. Om recht te hebben op prestaties

Bij de berekening van de door de Belgische regeling vereiste wachttijd voor prestaties van de ziekteverzekering, mag een werknemer die in België komt werken, de onder zijn nationale wetgeving vervulde verzekeringsperioden en die welke werden vervuld sinds het begin van zijn bezoldigde beroepsbezigheid in België, samenvoegen.

1.2. Om de prestaties te berekenen

a) Berekening van de prestaties

Voor de zogenaamde prestaties op lange termijn, dat zijn hoofdzakelijk invaliditeits-, ouderdoms- of overlevingsuitkeringen, bevatten de bilaterale verdragen inzake sociale zekerheid een geheel van regels om het recht op prestaties vast te stellen, waarbij ermee rekening wordt gehouden dat een werknemer opeenvolgend of afwisselend kan tewerkgesteld zijn geweest overeenkomstig de wetgevingen terzake van de beide contracterende landen.

De oudste verdragen bevatten uitsluitend de zogenaamde regels van "proratisatie" of van berekening "pro rata temporis", d.w.z. dat:

– de verzekeringsperioden volbracht in beide landen worden samengevoegd, op voorwaarde dat ze elkaar niet overlappen (met perioden van daadwerkelijke verzekering en gelijkgestelde perioden die door de nationale wetgevingen worden erkend, wordt rekening gehouden);
– op basis van de samengevoegde perioden berekent elk land een theoretisch pensioenbedrag dat overeenstemt met een loopbaan die fictief volledig volbracht is onder de wetgeving die er wordt toegepast;
– het verkregen theoretische bedrag wordt in elk van beide landen vermenigvuldigd met een breuk, waarvan de teller overeenstemt met de perioden waarmee enkel krachtens de nationale wetgeving rekening wordt gehouden, en de noemer overeenstemt met de samengevoegde verzekeringsperiodes.

Het systeem werd al meermaals aangepast, zodat in de recentere verdragen een methode wordt opgenomen die de bevoegde instelling, belast met het vaststellen van het recht op prestaties, de mogelijkheid geeft af te zien van de proportionele berekening, wanneer de toepassing van haar nationale wetgeving leidt tot hetzelfde of tot een gunstiger resultaat; die methode is de zogeheten directe berekening.

b) Anticumulatieregels

In principe gelden voor sociale prestaties toegekend krachtens andere nationale wetgevingen, of voor inkomsten verworven op het grondgebied van een ander land, de cumulatieregelingen uit een nationale wetgeving, tenzij het gaat om een gelijkaardig voordeel (bijvoorbeeld langetermijnuitkeringen) toegekend volgens de proportionele regels of bij toepassing van de directe berekening.

D. Uitvoer van prestaties

Behalve voor de verzekering tegen arbeidsongevallen en beroepsziekten wordt bij de Belgische wetgeving inzake sociale zekerheid in het algemeen uitgegaan van het territorialiteitsbeginsel. Dat wil zeggen dat de uitkeringen in principe enkel worden uitbetaald wanneer men zich op Belgisch grondgebied bevindt.

Op 1 april 1970 is inzake rust- en overlevingspensioenen een einde gesteld aan de verplichting van verblijf in België voor alle Belgische onderdanen, erkende vaderlandslozen en vluchtelingen. In toepassing van het reeds aangehaalde beginsel van gelijkheid van behandeling, wordt dit voordeel eveneens toegekend aan de onderdanen van landen die met België een bilaterale of multilaterale overeenkomst inzake sociale zekerheid hebben gesloten.

Nochtans treft men in de Belgische wetgeving een aantal bijzonderheden aan, met name inzake de ziekte- en invaliditeitsverzekering. Nochtans maken deze enkele bijzondere nationale regels niet mogelijk dat aan de migrerende werknemers die tijdelijk in het andere land verblijven, of die er hun verblijfplaats naar overbrengen, een adequate bescherming wordt gewaarborgd waardoor met name de verworven rechten in stand worden gehouden.

De zuivere en eenvoudige opheffing van de territorialiteitsvoorwaarde kan evenwel niet worden weerhouden, indien men rekening houdt met bepaalde sociaal-economische factoren**.** De overeenkomsten inzake sociale zekerheid bevatten, bijgevolg, regels die aan iedere desbetreffende tak van de sociale zekerheid zijn aangepast.

Wij vermelden ten slotte dat in de socialezekerheidsverdragen die betrekking hebben op de werkloosheidsverzekering, geen enkele mogelijkheid van uitvoer van werkloosheidsuitkeringen wordt bepaald. De werkloze die zich op buitenlands grondgebied bevindt, kan zich niet onderwerpen aan de controle van de bevoegde Belgische instelling en is niet meer beschikbaar op de Belgische arbeidsmarkt.

Afdeling 2. Bijzondere bepalingen inzake prestaties

A. Ziekteverzekering

Geneeskundige verzorging wordt, overeenkomstig de reglementering toegepast door het land van de woon- of verblijfplaats, verstrekt aan:

– de gezinsleden van de werknemer of zelfstandige die in het andere land verblijven;
– werknemers, zelfstandigen en/of de gezinsleden die zich voor een tijdelijk verblijf naar het andere land begeven, waarvoor in de administratieve schikking een maximumduur kan zijn bepaald;
– werknemers of zelfstandigen die uitkeringen ontvangen en die desgevallend toelating hebben gekregen om hun verblijfplaats over te brengen (vb. invaliditeitsuitkering en rust-en overlevingspensioen);
– eventueel aan de gedetacheerde werknemers of zelfstandigen.

Deze geneeskundige verzorging wordt verkregen overeenkomstig de wetgeving van het land van de woon- of verblijfplaats.

Deze verstrekkingen worden verleend door de instellingen van het genoemde land, en zijn ten laste van de bevoegde instelling van het land waar de werknemers verzekerd zijn.

De terugbetalingsmodaliteiten tussen instellingen verschillen volgens de in de overeenkomst beoogde hypothesen (werkelijke uitgaven, forfait, 25% aftrek ten laste van de instelling in het land waar de gezinsleden wonen, verzaking van terugbetaling). De verzekerde wordt daarentegen vergoed door de instelling van het land waar wordt verbleven.

Voor de gerechtigden op een rust- of overlevingspensioen die hun woonplaats hebben overgebracht, is voorzien in een verdeling van de lasten naar gelang de betrokkenen recht hebben op een pensioen uit één contracterend land of uit beide landen.

De uitkeringen van de ziekteverzekering worden rechtstreeks uitbetaald door de bevoegde instelling. Er gelden bijzondere bepalingen inzake medische controle van de arbeidsongeschiktheid.

B. Invaliditeit

De bilaterale verdragen bevatten een algemene regel volgens dewelke invaliditeitsvergoedingen of -pensioenen worden toegekend zonder enige limiet op het bedrag.

In een aantal verdragen is de toekenning van de uitkeringen niet afhankelijk van de tewerkstellingsduur en komen de uitkeringen integraal ten laste van de bevoegde instelling. In andere verdragen worden daarentegen de hogervermelde bepalingen inzake proratisatie toegepast.

C. Ouderdom

Wat betreft de berekening en de uitbetaling van de rust- en overlevingspensioenen, worden de principes toegepast die uitgelegd zijn onder afdeling 1.

D. Gezinsbijslag

Krachtens de bilaterale verdragen hebben in België tewerkgestelde migrerende werknemers van wie de kinderen in het land van herkomst worden opgevoed, recht op Belgische kinderbijslag. Deze regel geldt mutatis mutandis ook voor de kinderen van Belgische verzekerde werknemers die in het andere contracterende land zijn tewerkgesteld.

Soms omschrijft de administratieve schikking de categorieën van rechtgevende kinderen, stelt ze de toekenningsvoorwaarden vast en bepaalt ze het bedrag van de kinderbijslag evenals de perioden waarvoor hij wordt toegekend.

Bij bepaalde overeenkomsten wordt aan de werknemers een per kind bepaald forfaitair bedrag toegekend. Het aantal rechtgevende kinderen en de leeftijd kunnen worden beperkt.

E. Arbeidsongevallen en beroepsziekten

Deze uitkeringen worden berekend volgens de principes van de Belgische wetgeving en worden naar alle landen ter wereld geëxporteerd.

F. Werkloosheid

Bij de berekening van deze uitkering wordt rekening gehouden met de tewerkstellingsperiodes in het andere land dan dat waarin de prestaties worden aangevraagd. Men moet dan wel werkloos geworden zijn in dit laatste land (land van aanvraag).

II. Multilaterale instrumenten

Met multilaterale verdragen worden dezelfde doelstellingen nagestreefd als met bilaterale verdragen, zij het in een grotere geografische toepassingssfeer. Over het algemeen worden zulke verdragen afgesloten binnen een internationale organisatie en vinden ze hun juridische basis in een verdrag of een constitutieve akte.

Afdeling 1. De sociale zekerheid van binnenschippers

A. Overeenkomst betreffende de sociale zekerheid der Rijnvarenden

Onder de auspiciën van de Internationale Arbeidsorganisatie (I.A.O.) werd tussen de Bondsrepubliek Duitsland, België, Frankrijk, Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland de Overeenkomst van 27 juli 1950 gesloten betreffende de sociale zekerheid der Rijnvarenden. Deze overeenkomst werd ter ondertekening voorgelegd aan de Staten vertegenwoordigd door de Centrale Commissie voor de bevaring van de Rijn, en Luxemburg. Deze overeenkomst werd bekrachtigd door Duitsland, België (op 11 februari 1953 – B.S. 19 april 1953), Frankrijk, Nederland en Zwitserland. De bepalingen daarin beogen de coördinatie van de socialezekerheidswetgevingen van de lidstaten om de ongemakken ingevolge de verplaatsingen van de Rijnschippers en hun gezin, met name wat betreft de prestaties ingeval van ziekte, moederschap, invaliditeit, ouderdom of overlijden, arbeidsongeval of beroepsziekte, te verhelpen. Een administratieve regeling werd ondertekend op 29 mei 1953 (B.S. 6 september 1953).

De Overeenkomst van 27 juli 1950 werd herzien op 13 februari 1961, door een overeenkomst bekrachtigd door Duitsland, België, Frankrijk, Nederland en Zwitserland. Het verdrag is grotendeels ingegeven door de vroegere Verordening nr. 3 van de Europese Gemeenschappen, de voorloper van de huidige Verordening (EEG) nr. 1408/71 (zie hierna). België ratificeerde het verdrag op 2 april 1963 en het werd van kracht op 1 februari 1970 (B.S. 21 februari 1970). Het omvat, behoudens de bepalingen betreffende bovengenoemde socialezekerheidstakken, bepalingen over werkloosheid en kinderbijslag. Een administratieve regeling werd ondertekend door België op 10 april 1967 en deze is in werking getreden op 1 februari 1970.

Het herziene verdrag werd op zijn beurt ook herzien om rekening te kunnen houden met de nieuwe EG-bepalingen en om de zelfstandigen te kunnen opnemen.

De Overeenkomst van 13 februari 1961 werd onderworpen aan een herziening, om op die manier rekening te houden met de nieuwe gemeenschapsbepalingen en de zelfstandigen erin op te nemen.

Door de Regeringsconferentie belast met de herziening van de Overeenkomst van 13 februari 1961 werd in Genève een nieuwe Overeenkomst gesloten, die op 30 november 1979 werd ondertekend door Duitsland, België, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en Zwitserland. Deze Overeenkomst is in werking getreden op 1 december 1987. België ratificeerde hem op 23 september 1987 (B.S. 11 november 1987). De administratieve regeling werd goedgekeurd op 26 november 1987 (B.S. 28 april 1988).

B. Europese overeenkomst betreffende de sociale zekerheid van de binnenvaartschippers

Op 26 maart 1993 werd op de conferentie van Straatsburg, met de steun van het Internationaal Arbeidsbureau, de tekst van de Europese overeenkomst betreffende de sociale zekerheid van de binnenvaartschippers goedgekeurd. De Overeenkomst kwam tot stand tussen de volgende Staten: Duitsland, Oostenrijk, België, Bulgarije, Kroatië, Frankrijk, Hongarije, het Groothertogdom Luxemburg, Moldavië, Nederland, Polen, Roemenië, Rusland, Slovakije, Slovenië, Zwitserland, Tsjechië (als waarnemer) en Oekraïne. België ondertekende de tekst op 26 september 1996, maar de overeenkomst is nog niet van kracht geworden.

Doel van de overeenkomst is te zorgen voor continuïteit en verbetering van de sociale bescherming van schippers die zich in Europa verplaatsen, met het oog op een latere uitbreiding van het Europese binnenvaartnetwerk op bevaarbare binnenwateren van West-Europa naar Oost-Europa, en omgekeerd. De Overeenkomst heeft betrekking op de takken ziekte, moederschap, arbeidsongevallen, beroepsziekten en overlijden.

De administratieve schikking die erbij hoort, werd op 28 september 1995 goedgekeurd op de conferentie van Boekarest.

Afdeling 2. Europees verdrag betreffende de sociale zekerheid van arbeiders werkzaam bij het internationale transportwezen

Dit verdrag werd door België bekrachtigd op 9 juli 1956 en op 5 februari 1968 (B.S. 7 juni 1968) door Frankrijk. Verder ondertekenden ook Italië, Luxemburg, Nederland, Polen en Turkije. Het staat ter ondertekening open voor alle Europese leden van de Internationale Arbeidsorganisatie (I.A.O.).

Het verdrag heeft tot doel een doeltreffende bescherming te waarborgen van de werknemers die zijn tewerkgesteld bij het internationale transportwezen te land, in de lucht en bij de binnenvaart, wanneer zij in geval van ziekte, moederschap, arbeidsongeval, beroepsziekte of overlijden op het grondgebied van een andere contracterende partij dan het land waar die werknemers aan de wetgeving zijn onderworpen, behoefte hebben aan prestaties van sociale zekerheid.

Afdeling 3. Raad van Europa

De Raad van Europa is de oudste politieke organisatie van West-Europa. Het statuut werd op 5 mei 1949 te Londen ondertekend. De zetel werd gevestigd te Straatsbrug. De doelstellingen van de Raad van Europa zijn als volgt: ijveren voor een nauwer samenwerkend Europa, verdedigen van de principes van de parlementaire democratie, laten primeren van het recht en de rechten van de mens.

De Raad van Europa richt zich bij zijn activiteiten op sociaal vlak zoveel mogelijk op het coördineren, tot elkaar brengen en zelfs harmoniseren van de sociale wetgevingen van de Lidstaten.

Lid van de Raad van Europa zijn (46 landen op 26 april 2005): Albanië, Andorra, Armenië, Azerbeidzjan, België, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Georgië, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Kroatië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Malta, Moldavië, Monaco, Nederland, Noorwegen, Oekraïne, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, de Russische Federatie, San Marino, Servië-Montenegro, Slovenië, Slowakije, Spanje, de Tsjechische Republiek, Turkije, het Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland.

A. Interimakkoorden

In het begin van de jaren vijftig had de adviserende vergadering van de Raad van Europa voorgesteld om een multilateraal verdrag uit te werken dat de gelijkheid van behandeling tussen de onderdanen van de lidstaten veralgemeent en voorziet in de toepassing in hun voordeel van al de socialezekerheidsverdragen tussen twee of meer lidstaten.

Op 11 december 1953 werden twee zogeheten “interim”-overeenkomsten ondertekend die het mogelijk maakten een algemene overeenkomst gesteund op een geheel van bilaterale verdragen uit te werken. Het gaat om:

– een overeenkomst over de sociale zekerheid, met uitsluiting van de regelingen voor ouderdom, invaliditeit en overlevenden;
– een overeenkomst over socialezekerheidsstelsels voor ouderdom, invaliditeit en overlevenden.

Zij gaan vergezeld van bijlagen die per land nader bepalen op welke regelingen en socialezekerheidsverdragen de overeenkomst van toepassing is. Met een aanvullend protocol zijn de interimovereenkomsten ook telkens uitgebreid tot de vluchtelingen.

Op 26 april 2005 zijn deze interimovereenkomsten bekrachtigd door 21 landen: België, op 3 april 1957 (Wet van 26 maart 1957, B.S. 27 juni 1957), Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, IJsland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Portugal, Spanje, de Tsjechische Republiek, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

Krachtens al deze akkoorden mag de toekenning van bepaalde, niet-contributieve prestaties afhangen van bepaalde verblijfsvoorwaarden en -periodes.

Voor België gelden deze beperkende regels met name voor de inkomensgarantie voor ouderen en voor de tegemoetkomingen aan gehandicapten.

1. Inkomensgarantie voor ouderen

Een onderdaan van een staat die de Europese interimovereenkomsten heeft bekrachtigd, zal zijn rechten op de inkomensgarantie kunnen doen gelden, wanneer hij afkomstig is uit een land dat met België een wederkerigheidsverdrag heeft gesloten (Zwitserland) of een feitelijke wederkerigheid heeft aanvaard (Noorwegen, Zweden).

2. Tegemoetkomingen aan gehandicapten

Onderdanen van de landen die de interimsovereenkomsten hebben bekrachtigd, moeten aan de volgende voorwaarden voldoen:

– in totaal ten minste 15 jaar in België verblijven sinds de leeftijd van 20 jaar;
– ononderbroken 5 jaar in België hebben verbleven op het ogenblik van de aanvraag;
– hun verblijf in België hebben vooraleer de ziekte die oorzaak is van de handicap, voor het eerst medisch wordt vastgesteld.

Die akkoorden zijn vervangen door de Europese overeenkomst inzake sociale zekerheid van 14 december 1972, althans tussen de staten die deze overeenkomst hebben ondertekend (zie verder).

B. Europese overeenkomst inzake sociale zekerheid en het aanvullende akkoord

De Europese overeenkomst inzake sociale zekerheid en het aanvullende akkoord daarop werden goedgekeurd op 14 december 1972 en werden van kracht op 1 maart 1977. België ratificeerde de teksten op 21 januari 1986 (B.S. 14 maart 1986, Errata B.S. 15 oktober 1986) met uitwerking op 22 april 1986. Behalve door België is de overeenkomst op 26 april 2005 ook geratificeerd door de volgende Staten: Italië, het Groothertogdom Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje en Turkije.

Wat opvalt bij de overeenkomst en het bijhorende aanvullende akkoord is dat:

a) De verscheidenheid en de ingewikkeldheid van de nationale wetgevingen en de talrijke verschillen in deze stelsels, de coördinatie ervan zeer moeilijk maken; de aangenomen regels konden dan ook niet eenvoudig zijn. Zij zijn dat des te minder omdat in het kader van de Raad van Europa ook rekening moet worden gehouden met:

– de betrekkingen tussen de wetgevingen die uitkeringen verlenen van “contributieve aard”. Krachtens het verdrag zijn dat uitkeringen “waarvan de toekenning afhangt van een rechtstreekse geldelijke bijdrage van de beschermde personen of van hun werkgever of van het gedurende een zeker tijdvak verrichten van beroepswerkzaamheden”;
– de betrekkingen tussen de wetgevingen die prestaties verlenen van “niet-contributieve aard”. Krachtens het verdrag zijn dat prestaties “waarvan de toekenning *niet* afhangt van een rechtstreekse financiële bijdrage van de beschermde personen of van hun werkgever, of van het gedurende een zeker tijdvak verrichten van beroepswerkzaamheden”;
– en de betrekkingen tussen de wetgevingen van het ene en van het andere type.

In die omstandigheden mocht de overeenkomst niet al te rigide zijn. Daarom werd de overeenkomst opgevat als een instrument dat tegelijk volledig en flexibel is, en dat fungeert als:

– een raamovereenkomst. Op het ogenblik dat deze van kracht wordt, is slechts een gedeelte van de bepalingen van toepassing (gelijke behandeling, overdracht van prestaties, samenvoeging van tijdvakken van verzekering, van verblijf, van werkgelegenheid of van

beroepsactiviteit). Over de andere bepalingen moeten nog bilaterale of multilaterale overeenkomsten worden gesloten tussen de contracterende partijen (bijzondere bepalingen, met name in verband met ziekte, werkloosheid en gezinsbijslag);
– een modelovereenkomst. Niet rechtstreeks toepasbare bepalingen dienen als voorbeeld om bilaterale of multilaterale akkoorden af te sluiten.

Hetzelfde geldt voor het aanvullende Akkoord bij de Overeenkomst, dat bedoeld is om met name de betrekkingen tussen de socialezekerheidsinstellingen te regelen, alsmede de te volgen procedures voor uitbetaling en het verstrekken van prestaties die conform de Overeenkomst verschuldigd zijn.

b) Het verdrag is van toepassing op al de wetgevingen betreffende de socialezekerheidstakken met betrekking tot:

– prestaties van ziekte en moederschap;
– invaliditeitsuitkeringen;
– ouderdomsuitkeringen;
– uitkeringen voor overlevenden;
– prestaties voor arbeidsongevallen en beroepsziekten;
– overlijdensuitkeringen;
– werkloosheidsuitkeringen;
– gezinsprestaties.

Om elke samenloop van verzekeringsplicht te vermijden, steunt het verdrag op het principe dat slechts één enkele wetgeving toepasselijk is. Om eventuele wetsconflicten te voorkomen, geldt als algemene regel dat de wetgeving van de contracterende partij op het grondgebied waarvan de beroepsactiviteit wordt uitgeoefend, van toepassing is. Er zijn wel een paar uitzonderingen en bijzonderheden, met name voor gedetacheerde werknemers en werknemers bij het internationale vervoer, en voor werknemers die normaal hun activiteit uitoefenen op het grondgebied van verschillende contracterende partijen.

Het verdrag verwijst uitdrukkelijk naar het principe van de gelijke behandeling. Wat evenwel de toepassing betreft van dit principe op stelsels van niet-contributieve aard, zal een contracterende partij van de onderdanen van andere contacterende partijen kunnen eisen dat zij voldoen aan bijzondere verblijfsvoorwaarden, met name wanneer het bedrag van de prestaties onafhankelijk is van de verblijfsduur.

C. Europese overeenkomst inzake medische en sociale bijstand

Deze Overeenkomst werd ondertekend in Parijs op 11 december 1953, en is in werking getreden op 1 juli 1954. Op 26 april 2005 is deze Overeenkomst geratificeerd door 18 landen. De Lidstaten die dit akkoord hebben bekrachtigd zijn: België (op 24 juli 1956, B.S. 29 maart 1957), Denemarken, Duitsland, Estland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, IJsland, Italië, Luxemburg, Malta, Nederland, Noorwegen, Portugal, Spanje, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

De overeenkomst breidt het principe van de gelijke behandeling gebaseerd op wederkerigheid uit tot het domein van de sociale en medische bijstand. Iedere verdragsluitende partij verbindt zich ertoe om onderdanen van de andere contracterende partijen die zich op regelmatige en wettige wijze op hun grondgebied bevinden en die "noodlijdend" zijn, onder dezelfde voorwaarden als zijn eigen onderdanen, te helpen met sociale en medische bijstand.

Met behulp van een aanvullend protocol zijn de bepalingen van de overeenkomst uitgebreid tot vluchtelingen. Op 26 april is dit protocol geratificeerd door 17 Lidstaten: België (op 24 juli 1956 – B.S. 29 maart 1957), Denemarken, Duitsland, Estland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, IJsland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Portugal, Spanje, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

Voor België hebben de overeenkomst en het protocol betrekking op de wet van 7 augustus 1974 betreffende het recht op een bestaansminimum, en op de organieke wet van 8 juli 1976 op de openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

Afdeling 4. Europese Unie

A. De bronnen van het communautair recht ten aanzien van de coördinatie van de socialezekerheidsregelingen

1. Het Verdrag tot instelling van de Europese Gemeenschap (1)

1.1. Werknemers

Artikel 39 tot 49 van het Verdrag tot instelling van de Europese Gemeenschap, beter bekend als het "Verdrag van Rome" waarborgen het vrij verkeer binnen de Europese Unie van de werknemers die onderdaan zijn van een lidstaat, op het hele grondgebied van de Europese Unie.

Om dit vrij verkeer daadwerkelijk te waarborgen, was het onontbeerlijk om de sociale bescherming te verzekeren van EU-onderdanen die zich binnen de Europese Unie gingen verplaatsen.

Hiertoe bepaalt artikel 42:

"De Raad, die beslist overeenkomstig de procedure bedoeld in artikel 251, stelt de maatregelen vast die op het gebied van de sociale zekerheid noodzakelijk zijn voor de totstandkoming van het vrij verkeer van werknemers, met name door een stelsel in te voeren waardoor het mogelijk is voor migrerende werknemers en hun rechthebbenden:

a) dat, met het oog op het verkrijgen en het behoud van het recht op uitkeringen, alsmede voor de berekening daarvan, alle tijdvakken worden samengevoegd die door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen;
b) dat de prestaties worden uitgekeerd aan personen die op het grondgebied van de Lidstaten verblijven. De Raad spreekt zich gedurende de gehele procedure zoals bedoeld in artikel 251, uit met algemene stemmen."

(1) Verdrag ondertekend te Rome op 25 mei 1957 en gewijzigd bij de Europese Eenheidsakte (ondertekend op 17 en 28 februari 1986), Verdrag van Maastricht (ondertekend op 7 februari 1992) en gewijzigd bij het Verdrag van Amsterdam (ondertekend op 2 oktober 1997).

Met die juridische basis heeft de Raad van de Europese Unie een verordening goedgekeurd tot coördinatie van de nationale socialezekerheidsstelsels (1), en niet tot harmonisatie.

De lidstaten blijven soeverein inzake de organisatie van hun socialezekerheidssysteem.

1.2. Zelfstandigen

De Communautaire coördinatie op het vlak van de sociale zekerheid is gebaseerd op artikel 308 van het Verdrag van Rome inzake de zelfstandigen (2).

2. De verordeningen van de Raad

Ingevolge genoemd artikel 42, heeft de Raad met name de volgende teksten aangenomen :

– Verordening 3 van 25 september 1958 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (3);
– Verordening 4 van 3 december 1958 strekkende tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van Verordening 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (4);
– Verordening 36/63 (EEG) van de Raad van 2 april 1963 inzake de sociale zekerheid der grensarbeiders (5).

Deze verordeningen werden vervangen door:

– Verordening 1408/71 (EEG) van de Raad van 14 juni 1971, betreffende de toepassing van de socialezekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (6);
– Verordening 574/72 (EEG) van de Raad van 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening 1408/71 (7).

Deze beide verordeningen, die per 1 oktober 1972 van kracht zijn geworden, hergroeperen in één tekst de bepalingen die de permanente werknemers in het algemeen, de grensarbeiders, de seizoenarbeiders en de zeelieden aanbelangen. Zij brengen vergeleken bij de oorspronkelijke teksten, belangrijke verbeteringen aan, zowel betreffende het persoonlijke en het materiële toepassingsgebied van de communautaire coördinatie als betreffende de verschillende socialezekerheidstakken.

Sinds de publicatie zijn de verordeningen meermaals aangepast. De bedoeling was enerzijds rekening te houden met bijzonderheden in de socialezekerheidswetgevingen van nieuwe toetredende landen (Denemarken, Ierland en het Verenigd

(1) Een akte van de Raad van de Europese Unie: "Een verordening heeft een algemene strekking. Zij is verbindend in al haar onderdelen, en is rechtsreeks toepasselijk in elke lidstaat" (artikel 189 van het Verdrag van Rome).
(2) Artikel 235 van het Verdrag van Rome: "Indien een optreden van de Gemeenschap noodzakelijk blijkt om, in het kader van de gemeenschappelijke markt, een der doelstellingen van de Gemeenschap te verwezenlijken zonder dat dit Verdrag in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, neemt de Raad met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de Vergadering de passende maatregelen."
(3) Pb. (Publicatieblad) nr. 30 van 16 december 1958.
(4) Pb. nr. 30 van 16 december 1958.
(5) Pb. nr. 62 van 20 april 1963.
(6) Pb. nr. L 149 van 5 juli 1971.
De gecodificeerde versie van de Verordeningen wordt gepubliceerd in Pb. nr. L 28 van 30 januari 1997 en werd gewijzigd door de Verordeningen (EEG) nr. 1290/97 van de Raad van 27 juni 1997 (Pb. nr. L 176 van 4 juli 1997) en nr. 1223/98 van 4 juni 1998 (Pb. nr. L 168 van 13 juni 1998), nr. 1606/98 van 29 juni 1998 (Pb. nr. L 209 van 25 juli 1998), nr. 307/1999 van 8 februari 1999 (Pb. Nr. L 38 van 12 februari 1999) en nr. 1399/1999 van 2 april 1999 (Pb. Nr. L 164 van 30 juni 1999).
(7) Pb. nr. L 74 van 27 maart 1972, laatst gewijzigd door verordening (EEG) nr. 1399/1999 van 29 april 1999 (Pb. nr. L 164 van 30 juni 1999).

Koninkrijk in 1972, Griekenland in 1981, Spanje en Portugal in 1986, Oostenrijk, Finland en Zweden in 1995), Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije, en de Tsjechische Republiek in 2004), en ook met de evolutie van het nationale recht van de verschillende lidstaten en met de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Bovendien werd de toepassing van verordeningen 1408/71 en 574/72 uitgebreid tot de zelfstandigen en hun gezinsleden, door de verordeningen (EEG) nr. 1390/81 en 3795/81 van de Raad die op 1 juli 1982 in werking zijn getreden (1). Deze werden eveneens uitgebreid, tot de bijzondere ambtenarenstelsels, door verordening (EEG) nr. 1606/98 van de Raad (in werking getreden op 25/10/1998), tot de studenten, door verordening (EEG) nr. 307/99 van de Raad (in werking getreden op 1 mei 1999) en tot onderdanen van derde landen, door verordening (EEG) nr. 859/2003 van de Raad van 14 mei 2003 (2).

3. Het Hof van Justitie van de Europese Unie

Het Hof is bevoegd om te oordelen over de geldigheid en de interpretatie van de verordening, wanneer zij daartoe een prejudiciële vraag ontvangt vanwege een nationale rechter (3). Zij kan ook door de Europese Commissie worden gevraagd wanneer de Commissie oordeelt dat een lidstaat zijn verplichtingen niet nakomt (4).

4. De akten van de Administratieve Commissie voor de sociale zekerheid van migrerende werknemers

Door Verordening (EEG) 1408/71 wordt een "Administratieve Commissie voor de sociale zekerheid van migrerende werknemers" (5) ingericht. Ze is samengesteld uit een regeringsvertegenwoordiger van elk van de lidstaten en kan administratieve of interpretatieve beslissingen nemen omtrent de communautaire bepalingen.

Interpretatieve beslissingen worden met eenparigheid van stemmen genomen en moeten in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen worden gepubliceerd.

B. De EEG-verordeningen 1408/71 en 574/72

De Communautaire bepalingen zijn van toepassing op de 25 lidstaten van de Europese Unie, maar ook op de staten van de Europese Economische Ruimte: IJsland, Noorwegen en Liechtenstein (6), en op Zwitserland (7).

---

(1) Pb. nr. L 143 van 29 mei 1981 en Pb. nr. L 378 van 31 december 1981.
(2) Pb. nr. L 209 van 25 juli 1998 en Pb. nr. L 38 van 12 februari 1999.
(3) Artikel 384 van het Verdrag van Rome.
(4) Artikel 226 van het Verdrag van Rome.
(5) Artikel 80 en 81 van EEG-verordening 1408/71.
(6) De Overeenkomst over de Europese Economische Ruimte (EER — Overeenkomst) werd gesloten tussen de Europese Unie en haar Lidstaten enerzijds, en de landen van de Europese Vrijhandelsassociatie (E.V.A.) anderzijds. Deze is van kracht geworden op 1 januari 1994 ten aanzien van Noorwegen, IJsland, Zweden, Oostenrijk en Finland. Deze laatste drie landen zijn lid geworden van de Europese Unie op 1 januari 1995. De EER. Overeenkomst is voor Liechtenstein van kracht geworden op 1 mei 1995.
(7) Overeenkomst tussen de Europese Gemeenschap en haar lidstaten, enerzijds, en de Zwitserse Bondsstaat, anderzijds, over het vrije verkeer van personen (Pb. L114 van 30 april 2002).

1. Toepassingsgebied

1.1. Personeel toepassingsgebied (1)

Deze verordeningen zijn van toepassing op:

- alle werknemers, zelfstandigen of studenten op wie de wetgeving van een of meer lidstaten van toepassing is of geweest is, en die onderdanen van een der lidstaten, dan wel op het grondgebied van een der lidstaten wonende staatlozen of vluchtelingen zijn, alsmede op hun gezinsleden;
- nabestaanden van werknemers, zelfstandigen of studenten op wie de wetgeving van een of meer lidstaten van toepassing is geweest, ongeacht de nationaliteit van deze werknemers of zelfstandigen, wanneer hun achtergelaten nabestaanden onderdanen van een der lidstaten dan wel op het grondgebied van een der lidstaten wonende staatlozen of vluchtelingen zijn;
- ambtenaren en personeel dat volgens de toepasselijke wetgeving met hen gelijkgesteld is, voor zover zij onderworpen zijn of geweest zijn aan de wettelijke regelingen van een lidstaat, waarop deze verordeningen van toepassing zijn.

Deze verordeningen zijn ook van toepassing op de onderdanen van derde landen die alleen vanwege hun nationaliteit nog niet onder deze bepalingen vallen, alsmede op hun gezinsleden en nagelaten betrekkingen, mits zij legaal op het grondgebied van een lidstaat verblijven en zich in een situatie bevinden die niet in alle opzichten geheel in de interne sfeer van een enkele lidstaat ligt.

Deze uitbreiding is van toepassing op alle lidstaten van de Europese Unie, met uitzondering van Denemarken, dat niet gebonden is door de bepalingen van titel IV van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap of door de maatregelen die zijn aangenomen in toepassing van deze bepalingen. Ze is niet van toepassing op de staten die partij zijn bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte (EER) maar geen lid zijn van de Europese Unie (Noorwegen, IJsland, Liechtenstein), noch op Zwitserland, in afwachting van een expliciete uitbreidingsakte (2).

De begrippen “werknemer” en “zelfstandige” worden bepaald bij artikel 1, a) van verordening 1408/71: beoogd wordt eenieder die verplicht of vrijwillig voortgezet verzekerd is tegen een of meer gebeurtenissen, behorende tot de takken van een stelsel van sociale zekerheid dat op werknemers of zelfstandigen van toepassing is.

Dit begrip moest evenwel worden aangepast om rekening te houden met het feit dat de wetgeving van sommige lidstaten de socialezekerheidsregeling voor één of meer gebeurtenissen verruimd heeft tot alle ingezetenen of tot de gehele beroepsbevolking.

1.2. Materieel toepassingsgebied (3)

Verordening 1408/71 is van toepassing op al de wetgevingen betreffende de takken van de sociale zekerheid, met name ziekte, moederschap, invaliditeit, ouderdom, nagelaten betrekkingen, arbeidsongevallen, beroepsziekten, werkloosheid, gezinsbijdragen en uitkeringen bij overlijden.

Zij beoogt al de socialezekerheidsregelingen die al of niet op premie- of bijdragebetaling berusten, alsmede de regelingen betreffende de verplichtingen van de werkgever of van de reden betreffende de prestaties van sociale zekerheid.

---

(1) Artikel 2 van EEG-verordening 1408/71.
(2) Verordening (EG) nr. 859/2003 van 14 mei 2003 (Pb. L124 van 20 mei 2003).
(3) Artikel 4 van EEG-verordening 1408/71.

Sinds 1 juni 1992 is het toepassingsgebied uitgebreid met de bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties wanneer deze prestaties bestemd zijn:

- ofwel om, bij wijze van vervangende, aanvullende of bijkomende prestatie, de gebeurtenissen te dekken die onder bovenvermelde takken van sociale zekerheid vallen;
- ofwel alleen met het oog op een specifieke bescherming van gehandicapten.

Ze is niet van toepassing op bepalingen van de wetgeving van een lidstaat betreffende de in bijlage II, afdeling III, genoemde bijzondere, niet op premie- of bijdragebetaling berustende prestaties die slechts op een gedeelte van zijn grondgebied worden toegekend.

Eveneens uitgesloten zijn: de regelingen voor sociale en medische bijstand en die welke ten voordele van de slachtoffers van de oorlog of zijn gevolgen bestaan, alsook de bijzondere regelingen voor ambtenaren of ermee gelijkgesteld personeel. De conventionele regelingen (te onderscheiden van de vrijwillige) zijn eveneens uitgesloten behoudens verklaring van een lidstaat (1).

Teneinde nader te omschrijven welke de interne wetgevingen zijn waarop de verordening van toepassing is, leggen de lidstaten een eenzijdige verklaring af (2). Deze verklaringen vormen geen beperkende opsomming en hebben slechts indicatieve waarde.

1.3. Territoriaal toepassingsgebied (3)

De verordeningen zijn van toepassing op het grondgebied van alle lidstaten, inclusief de Franse overzeese gebieden (Guadeloupe, Guyana, Martinique en het eiland Réunion).

2. Coëxistentie van de verordening en de internationale verdragen (4)

2.1. Principe

Verordening 1408/71 vervangt de vroegere verdragen in de betrekkingen tussen de lidstaten. Die blijven nochtans uitwerking hebben voor de personen en voor de sociale-zekerheidstakken die niet bij de communautaire reglementering beoogd zijn.

2.2. Uitzonderingen (5)

Van toepassing blijven:

a) De bilaterale of multilaterale verdragen opgenomen in de bijlage III van verordening 1408/71.
b) De verdragen vermeld in artikel 7:

– verdrag betreffende de sociale zekerheid der Rijnvarenden;
– Europees verdrag betreffende de sociale zekerheid van arbeiders werkzaam bij het internationale vervoer;
– overeenkomsten van de Internationale Arbeidsorganisatie;
– Europese interimovereenkomsten.

(1) Artikel 1, j van EEG-verordening 1408/71.
(2) Artikel 5 van EEG-verordening 1408/71.
(3) Raadpleeg voor meer informatie het artikel van Ottevaere, A., *Het territoriaal toepassingsgebied van de instrumenten van de sociale zekerheid*, in BTSZ nr. 1/1993, p. 165-177.
(4) Artikel 6 van EEG-verordening 1408/71.
(5) Artikel 7 van EEG-verordening 1408/71.
(6) Artikel 3 van EEG-verordening 1408/71.

3. Beginselen

3.1. Gelijkheid van behandeling (6)

Personen die op het grondgebied van een van de lidstaten wonen en op wie de bepalingen van deze verordening van toepassing zijn, zijn onderworpen aan de verplichtingen en hebben de rechten van de wetgeving van iedere lidstaat onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat.

3.2. Behoud van de nog te verwerven en van de verworven rechten (1)

Verordening 1408/71 behandelt het probleem van het behoud van de nog te verwerven rechten:

– hetzij voor het ingaan van het recht op prestaties (wachttijd);
– hetzij voor de berekening van de prestaties (inzonderheid ouderdoms- en overlevingsuitkeringen).

Anderzijds mag het recht op prestaties, verkregen via de wetgeving van een of van verschillende lidstaten, niet worden aangetast door het feit dat de gerechtigde (werknemer of rechthebbende) op het grondgebied van een andere lidstaat dan de bevoegde staat woont.

3.3. Niet-cumulatie van prestaties (2)

Verordening 1408/71 verbiedt de samenloop van prestaties van dezelfde aard die betrekking hebben op een periode van verplichte verzekering, behalve wanneer het prestaties inzake invaliditeit, ouderdom, overleving en beroepsziekte betreft.

De toepassing van verminderings- of schorsingsclausules waarin voorzien is door de wetgeving van een lidstaat in geval van cumulatie van een prestatie met andere socialezekerheidsprestaties of met andere inkomsten, wordt tot de prestaties of inkomsten verworven in een andere lidstaat verruimd, behalve wanneer het prestaties van dezelfde aard betreft (invaliditeit, ouderdom en overlijden, arbeidsongeval of beroepsziekte). Nochtans geldt het verbod van cumulatie met beroepsbezigheden in een andere lidstaat wel bij het genot van invaliditeitsuitkeringen of van vervroegde ouderdomsuitkeringen.

3.4. Toepasselijke wetgeving (3)

a) Principe

De werknemers op wie de verordeningen toepasselijk zijn, zijn onderworpen aan de wetgeving van één enkele lidstaat (4), namelijk:

– de wetgeving van de plaats van tewerkstelling, zelfs indien de werknemer woont op het grondgebied van een andere lidstaat of indien de zetel van de onderneming zich in een andere lidstaat bevindt;
– de wetgeving van de vlag, wanneer de werknemer tewerkgesteld is aan boord van een schip dat de vlag van een lidstaat voert;
– voor de ambtenaren en het personeel dat met hen is gelijkgesteld, de wetgeving van de administratie waartoe zij behoren.

(1) Verordening (EEG) 1408/71, art. 18: ziekte en moederschap; art. 38: invaliditeit; art. 45: ouderdom en overlijden; art. 57, par. 3, b): beroepsziekten, art. 64: overlijdensuitkeringen, art. 67: werkloosheid; art. 72: kinderbijslag.
(2) Artikel 12 van Verordening (EEG) 1408/71; Artikel 7 van EEG-verordening 574/72.
(3) Titel II van Verordening (EEG) 1408/71, artikel 13 tot 17bis; Titel III van EEG-verordening 574/72, artikel 10ter tot 14.
(4) Artikel 13 van Verordening (EEG) 1408/71.

b) Bijzondere gevallen

– Gedetacheerde werknemers (1)

De werknemers die tijdelijk tewerkgesteld zijn op het grondgebied van een andere lidstaat dan die van hun normale tewerkstelling, blijven onderworpen aan de wetgeving van het land vanwaar zij zijn uitgestuurd, op voorwaarde dat:

– de arbeid voor rekening van hun werkgever wordt uitgevoerd;
– zij niet worden gezonden ter vervanging van een andere werknemer die het einde van zijn detacheringsperiode heeft bereikt.

De voorziene duur van de detachering mag, in principe, niet meer dan 12 maanden belopen. Deze periode kan evenwel worden verlengd (2). Artikel 69 van de wet van 4 augustus 1978 (3) tot economische heroriëntering verplicht iedere gedetacheerde werknemer om in het bezit te zijn van een detacheringsbewijs vanaf de eerste dag van zijn aanwezigheid in een onderneming of op een werf in België.

– Werknemers van het internationale vervoer

Deze werknemers zijn onderworpen aan de wetgeving van de lidstaat op wiens grondgebied de onderneming die hen tewerkstelt, haar zetel heeft. Wanneer de werkgever nochtans een filiaal of een vaste vertegenwoordiging heeft op het grondgebied van de lidstaat waar de werknemer is tewerkgesteld, is de toepasselijke wetgeving die van de genoemde staat. Wanneer zij bovendien op het grondgebied van de lidstaat wonen waar zij overwegend zijn tewerkgesteld, is de wetgeving van het woonland van toepassing.

- Andere werknemers dan die van het internationale vervoer die hun activiteit op het grondgebied van verschillende lidstaten uitoefenen

Indien de werknemer tewerkgesteld is door verschillende ondernemingen die hun zetel in verschillende lidstaten hebben, of zijn werkzaamheden op het grondgebied van meer lidstaten uitoefent, valt hij onder de wetgeving van het land van zijn woonplaats.

- Werknemers van de grensondernemingen

Wanneer de gemeenschappelijke grens van twee lidstaten door een onderneming loopt, is de toepasselijke wetgeving die van de staat op het grondgebied waarvan de onderneming haar zetel heeft.

- Dienstpersoneel van diplomatieke missies of consulaire posten en particuliere dienstboden in dienst van personeel op die missies of posten.

Die werknemers vallen onder de wetgeving van de staat van tewerkstelling. Indien ze echter onderdaan zijn van de zendstaat, dan kunnen zij ervoor kiezen dat de wetgeving van die staat wordt toegepast.

(1) Raadpleeg voor meer informatie het artikel van De Froy, G. en Willot, G., *Detachering van buitenlandse werknemers in Belgi*ë, in BTSZ nr. 1/1996, p. 183 tot 215. Aanwijzing van de toepasselijke sociale-zekerheidswetgeving in Verordening (EEG) nr. 1408/71. Enkele probleemgevallen door De Pauw, B., R.D.S. nr. 4 1999.
(2) Artikel 14, eerste lid, a) en b), en 17 van Verordening (EEG) nr. 1408/71.
(3) B.S. van 17 augustus 1978.

c) Uitzonderingen (1)

De bevoegde autoriteiten van twee of meer lidstaten mogen in het belang van sommige werknemers of in het belang van sommige categorieën van werknemers, afwijken van de bovenvermelde regelen in verband met de toepasselijke wetgeving.

4. Verstrekkingen

4.1. Ziekte- en invaliditeitsverzekering (2)

a) Geneeskundige verstrekkingen

Geneeskundige verstrekkingen omvatten medische en tandheelkundige verzorging, geneesmiddelen en opname in het ziekenhuis, evenals rechtstreekse betalingen om de kosten van die verstrekkingen terug te betalen.

De algemene regel is dat geneeskundige verstrekkingen worden verleend volgens de wetgeving van het woon- of verblijfland van de verzekerde alsof hij er was verzekerd. In de verordening staan diverse situaties opgesomd. Dit zijn de meest voorkomende:

Tijdelijk verblijf in een andere dan de bevoegde lidstaat

– Werknemersstelsel

Verzekerden in dit stelsel en hun familieleden hebben recht op geneeskundige verstrekkingen die medisch noodzakelijk blijken te zijn, rekening houdend met de aard van de verzorging en de voorziene duur van het verblijf.

– Stelsel van de zelfstandigen

Bij opname in het ziekenhuis hebben verzekerden in dit stelsel en hun familieleden recht op geneeskundige verstrekkingen wanneer de verzorging medisch noodzakelijk is, rekening houdend met de aard van de verzorging en de voorziene verblijfsduur.

Verblijf in een andere dan de bevoegde lidstaat

– Werknemersstelsel

Verzekerden in dit stelsel en hun familieleden die verblijven in een andere dan de bevoegde lidstaat, hebben in het verblijfland recht op geneeskundige verstrekkingen (3).

– Stelsel van de zelfstandigen

Verzekerden in dit stelsel en hun familieleden hebben recht op geneeskundige verstrekkingen volgens de wetgeving van het verblijfland, op voorwaarde dat ze daartoe de bijkomende bijdrage betalen waarvan sprake in de Belgische reglementering.

(1) Artikel 17 van Verordening (EEG) nr. 1408/71.
(2) Titel III van Verordening (EEG) nr. 1408/71, artikel 18 tot 79bis; Titel IV van Verordening (EEG) nr. 574/ 72, artikel 15 tot 92.
(3) Artikel 18 tot 36 van Verordening (EEG) nr. 1408/71; artikel 16 tot 34 van Verordening (EEG) nr. 574/72.

Verplaatsing naar het buitenland om er te worden verzorgd

Wanneer een verzekerde zich naar een andere lidstaat begeeft om er te worden verzorgd, dan worden de kosten van de verzorging in principe enkel door de verzekeringsinstelling (het ziekenfonds) ten laste genomen als hij hier vooraf de toestemming voor heeft gekregen. In de verordening worden de voorwaarden vastgesteld onder dewelke deze toestemming niet mag worden geweigerd. Bij ontstentenis van een voorafgaandelijke toestemming, worden de in het buitenland verleende verstrekkingen, buiten de ziekenhuisopname, ten laste genomen, dit onder welbepaalde voorwaarden gesteld door het ziekenfonds indien het gaat om prestaties die in toepassing van de Belgische wetgeving terugbetaalbaar zijn.

b) Uitkeringen

Uitkeringen worden door de bevoegde instelling betaald. Er bestaan bepalingen inzake de administratieve en medische controle van arbeidsongeschiktheid voor het geval de patiënt woont of verblijft in een andere dan de bevoegde lidstaat.

4.2. Invaliditeit (1)

Een invalide werknemer of zelfstandige heeft recht op de uitkeringen van het wettelijke stelsel waaraan hij was onderworpen op het ogenblik dat de arbeidsongeschiktheid ontstond.

De verordening voorziet in twee berekeningswijzen wanneer de betrokkene achtereenvolgens of afwisselend onderworpen is geweest aan twee of meer stelsels.

a) Wetgevingen van type A

Wanneer de betrokkene gedurende zijn loopbaan enkel onderworpen is geweest aan wetgevingen waarvan de toekenning van de uitkering onafhankelijk is van de duur van de verzekeringsperiodes (wetgevingen van type A), dan wordt de uitkering vastgesteld overeenkomstig de wetgeving van de lidstaat waaraan betrokkene onderworpen was op het ogenblik waarop de arbeidsongeschiktheid is aangevangen. De uitkering is volledig ten laste van die staat.

b) Wetgevingen van type B of wetgevingen van type A en B

Wanneer de betrokkene onderworpen is geweest aan een wetgeving waarin de toekenning van de invaliditeitsuitkering afhangt van de duur van de verzekerings- of woonplaatstijdvakken (wetgevingen van type B), hetzij aan wetgevingen van dit type en van 1 Artikel 37 tot 43 van Verordening (EEG) 1408/71; Artikel 35 tot 59 van Verordening (EEG) 574/72 het type A, heeft hij recht op de invaliditeitsuitkering die berekend wordt op de wijze als bepaald onder punt 4.3 (pensioenen). Iedere betrokken staat draagt de financiële lasten voor de verstrekking die hij moet verlenen.

(1) Artikel 37 tot 43 van Verordening (EEG) nr. 1408/71; artikel 35 tot 59 van Verordening (EEG) nr. 574/72.

4.3. Rust- en overlevingspensioenen (1) (2)

a) Betaling van het pensioen

Wanneer iemand niet alleen aan het Belgische pensioenstelsel onderworpen is geweest, maar ook aan een buitenlands pensioenstelsel, dan heeft hij recht op een afzonderlijk pensioen uit elk land waar hij minstens een jaar verzekerd is geweest. Als hij bijvoorbeeld in drie landen heeft gewerkt, dan krijgt hij vanaf zijn pensionering drie verschillende pensioenen.

Het moet daarbij uiteraard gaan om pensioenstelsels die onder de toepassing van deze verordeningen vallen (bijvoorbeeld worden aanvullende pensioenregelingen uitgesloten).

b) Pensioenberekening

De Europese verordeningen leggen bijzondere berekeningsregels op wanneer iemand een loopbaan heeft afgelegd in verschillende lidstaten.

De Rijksdienst voor Pensioenen moet dan verschillende berekeningen uitvoeren: het nationale pensioen, het theoretische bedrag en het proportionele pensioen. Het pensioenbedrag wordt vergeleken met het proportionele pensioen en de verzekerde krijgt het voor hem voordeligste bedrag.

– het Belgische, nationale pensioen

Het nationale pensioen is het pensioen waarop iemand recht heeft uitsluitend volgens de nationale wetgeving. Enkel met de Belgische tijdvakken die in het werknemerspensioenstelsel werden vervuld, wordt rekening gehouden.

– het theoretische bedrag

Het theoretische bedrag is het bedrag waarop iemand recht zou hebben als boven op de net vermelde Belgische tijdvakken ook alle toegelaten tijdvakken uit het buitenland eveneens vervuld waren in het Belgische werknemerspensioenstelsel. De verzekerde heeft geen recht op dat theoretische bedrag. De berekening ervan is slechts een tussenstap om het proportionele pensioen te berekenen.

– het (Belgische) proportionele pensioen

Het proportionele pensioen wordt verkregen door het theoretische bedrag te vermenigvuldigen met een breuk. De teller van de breuk is de duur van de Belgische tijdvakken als werknemer, de noemer is de totale duur van alle tijdvakken waarmee bij de berekening van het theoretische bedrag rekening is gehouden.

4.4. Arbeidsongevallen en beroepsziekten (3)

Een slachtoffer van een arbeidsongeval of een beroepsziekte heeft recht op geneeskundige verzorging in de lidstaat waar hij woont of verblijft.

---

(1) Artikel 44 tot 51 van Verordening (EEG) nr. 1408/71; artikel 35 tot 59 van Verordening (EEG) nr. 74/72.
(2) Raadpleeg voor meer informatie de brochure van de Rijksdienst voor Pensioenen *Werken en/of wonen in het buitenland.*
(3) Artikel 52 tot 63bis van Verordening (EEG) nr. 1408/71; artikel 60 tot 77 van Verordening (EEG) nr. 574/72.

De vergoedingen worden betaald door de bevoegde instelling. Wanneer de beroepsziekte is ontstaan door het verrichten van werkzaamheden in meer dan een lidstaat, is de uitkering verschuldigd door de lidstaat waar de activiteit het laatst werd uitgeoefend. Bij bepaalde ziekten, zoals silicose, wordt de uitkeringslast verdeeld onder de betrokken staten.

4.5. Werkloosheid (1)

Een volledig werkloze behoudt zijn uitkering gedurende maximaal 3 maanden wanneer hij op het grondgebied van een andere lidstaat werk gaat zoeken. Tevens dient vermeld dat volledig werkloze grensarbeiders recht hebben op de werkloosheidsuitkeringen van en ten laste van zijn woonland.

4.6. Gezinsbijslag (2)

Een werknemer of zelfstandige heeft recht op gezinsbijslag van zijn land van tewerkstelling voor zijn gezinsleden die in een andere lidstaat wonen. Dit geldt eveneens voor de kinderen van de rechthebbenden op pensioenen of renten en voor wezen. Er gelden bijzondere regels om de bevoegdheid te bepalen wanneer iemand verscheidene pensioenen of renten geniet en bij overlijden van de werknemer of zelfstandige nadat hij onderworpen was aan de stelsels van verschillende lidstaten.

4.7. Bijzondere prestaties zonder bijdragebetaling (3)

Personen op wie de verordening van toepassing is, hebben recht op bijzondere prestaties in geld zonder bijdragen te betalen, maar alleen in de lidstaat waar ze wonen en volgens de wetgeving van die staat, voor zover die verstrekkingen vermeld worden in bijlage IIbis van de verordening.

Voor België staan in die bijlage de inkomensgarantie voor ouderen, de gewaarborgde kinderbijslag en de uitkeringen voor gehandicapten.

(37) Artikel 67 tot 63bis van Verordening (EEG) nr. 1408/71; artikel 60 tot 77 van Verordening (EEG) nr. 574/72.
(38) Artikel 72 tot 79bis van Verordening (EEG) nr. 1408/71; artikel 85 tot 92 van Verordening (EEG) nr. 574/72.
(39) Artikel 10bis, 95ter en Bijlage IIbis van Verordening (EEG) nr. 1408/71.

Titel II. Normatieve instrumenten

Normatieve instrumenten worden afgesloten binnen een internationale organisatie, en scheppen geen subjectieve rechten, maar wel normen die geïntegreerd moeten worden in de wetgevingen van de staten die tot deze verdragen toetreden of ze bekrachtigen.

Er is over het algemeen voorzien in een controleprocedure, die gebaseerd is op het meedelen van juridische of statistische gegevens door de nationale regeringen.

I. De internationale arbeidsorganisatie

De Internationale Arbeidsorganisatie (I.A.O.) heeft tot taak sociale rechtvaardigheid in de hand te werken, en meer bepaald het doen naleven van de rechten van de mens in de arbeidswereld.

Deze werd in 1919 in het leven geroepen door het Verdrag van Versailles. In 1946 werd dit de eerste instelling die in het systeem van de Verenigde Naties is gespecialiseerd.

De I.A.O. (178 lidstaten) werkt internationale conventies en aanbevelingen inzake arbeid uit, waarin de minimumnormen worden vastlegd die dienen te worden nageleefd binnen de domeinen die tot haar bevoegdheid behoren: vakbondsvrijheid, recht van collectieve organisatie en onderhandeling, afschaffing van dwangarbeid, gelijkheid van behandeling en kansen, enz.

De conventies van de I.A.O. zijn internationale verdragen die openstaan voor bekrachtiging door de Lidstaten van de I.A.O.

De aanbevelingen, niet-bindende instrumenten, hebben veelal betrekking op dezelfde onderwerpen als de conventies, en hierbij worden de beginselen vastgelegd waarop men zich bij het nationale beleid in de praktijk kan richten.

Overigens wordt hiermee in diverse sectoren technische bijstand geboden: beroepsopleiding en -omscholing, tewerkstellingsbeleid, arbeidsadministratie, recht op arbeid en professionele betrekkingen, arbeidsvoorwaarden, beheersopleiding, coöperaties, sociale zekerheid, arbeidsstatistieken, veiligheid en gezondheid op het werk. De I.A.O. moedigt de oprichting aan van zelfstandige werkgevers- en werknemersorganisaties, en draagt bij tot een vereenvoudiging ervan via activiteiten rond opleiding en advies. Binnen het kader van de Verenigde Naties is de I.A.O. uniek in haar soort omwille van de driedelige structuur: werkgevers en werknemers nemen deel aan de werkzaamheden van de leidinggevende organen, en dit op voet van gelijkheid met de regeringen.

België ratificeerde de volgende conventies inzake sociale bescherming:

– conventie nr. 2 over de werkloosheid, 1919;
– conventie nr. 8 over werkloosheidsvergoedingen (schipbreuk), 1920;
– conventie nr. 12 over schadeloosstelling van arbeidsongevallen (landbouw), 1921;
– conventie nr. 17 over het herstel van de schade veroorzaakt door arbeidsongevallen, 1925;
– conventie nr. 18 over beroepsziekten, 1925;
– conventie nr. 19 over de gelijke behandeling (arbeidsongevallen), 1925;
– conventie nr. 55 over de verplichtingen van de reder bij ziekte of ongeval van de zeelieden, 1936;
– conventie nr. 56 over de ziekteverzekering van de zeelieden, 1936;
– conventie nr. 81 over de arbeidsinspectie, 1947;
– conventie nr. 82 over sociaal beleid (niet-grootstedelijke gebieden), 1947;

– conventie nr. 85 over arbeidsinspectie (niet-grootstedelijke gebieden), 1947;
– conventie nr. 91 over de jaarlijkse vakantie van de zeelieden (herzien), 1949;
– conventie nr. 97 over de migrerende werknemers (herzien), 1949;
– conventie nr. 102 over de sociale zekerheid (minimumnorm), 1952;
– conventie nr. 107 over oorspronkelijke en in stamverband levende bevolkingsgroepen, 1957;
– conventie nr. 121 over de prestaties op het gebied van de arbeidsongevallen en van de beroepsziekten, 1964;
– conventie nr. 132 over de betaalde vakanties (herzien), 1970.

N.B.: momenteel zijn twee verdragen onderworpen aan een bekrachtigingsprocedure: het betreft de conventies nr. 128 en nr. 130. In Overeenkomst nr. 128 betreffende uitkeringen wegens invaliditeit, ouderdom en aan de langstlevende, 1967, worden de overeenkomsten nrs. 35, 36, 37, 38, 39 en 40, 1933, die eveneens betrekking hebben op uitkeringen wegens ouderdom, invaliditeit en aan de langstlevende, herzien. België heeft geen enkele van deze conventies goedgekeurd.

Overeenkomst nr. 130 betreffende de geneeskundige verzorging en de ziekte-uitkeringen, 1969, beoogt de herziening van Overeenkomst nr. 24 over de ziekteverzekering (industrie), 1927 en Conventie nr. 25 over de ziekteverzekering (landbouw), 1927. België heeft de conventies nr. 24 en nr. 25 niet goedgekeurd.

Globaal genomen heeft België van de 185 bestaande conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie op 28 april 2005, er 96 goedgekeurd.

II. Raad van Europa

Afdeling 1. Het Europees sociaal handvest en de Protocollen – Het herziene sociaal Europese Handvest

Het Europees sociaal handvest, dat op 18 oktober 1961 door 13 landen in Turijn ondertekend werd, is op 26 februari 1965 in werking getreden. België ratificeerde het op 16 oktober 1990 (B.S. 28 december 1990). Op 26 april 2005 is het door 27 landen bekrachtigd: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Ierland, IJsland, Italië, Kroatië, Letland, Luxemburg, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Malta, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Slowakije, Spanje, de Tsjechische Republiek, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en Zweden.

Het sociaal handvest is een normatief verdrag dat de sociale en economische rechten vaststelt die de burgerlijke en politieke rechten aanvullen die door het Europees verdrag van de rechten van de mens worden gewaarborgd. Het legt talrijke specifieke verbintenissen vast die de lidstaten moeten nakomen om deze rechten in de praktijk te brengen.

De door het handvest erkende sociale rechten kunnen in verschillende welomlijnde groepen ingedeeld worden: het algemene arbeidsrecht, de syndicale rechten, de rechten met betrekking tot de bescherming van de werknemer, de rechten met betrekking tot de beroepsopleiding en de rechten inzake het vrij verkeer van de arbeiders. Het sociaal handvest voorziet dat de toepassing van deze verplichtingen moet gecontroleerd worden op basis van tweejaarlijkse, door de regeringen voorgelegde verslagen. Om de bescherming van de sociale en economische rechten die in het Europees sociaal handvest worden gewaarborgd, uit te breiden, werd op 5 mei 1988 in Straatsburg een aanvullend protocol bij het Europees sociaal handvest goedgekeurd. Op 26 april 2005 hebben 12 Lidstaten het Aanvullend Protocol geratificeerd: België, Denemarken, Finland, Griekenland, Italië, Kroatië, Nederland, Noorwegen, Slowakije, Spanje, de Tsjechische Republiek en Zweden.

In 1990, naar aanleiding van de 30e verjaardag van het Europees sociaal handvest, besliste de Raad van Europa om het sociaal handvest te herwaarderen. Op 3 mei 1996 werd een herzien sociaal handvest opengesteld voor ondertekening door de lidstaten.

Op 1 juli 1999 is het Herzien Europees sociaal handvest in werking getreden. Het Herzien handvest bevat dezelfde tekst als het handvest van Turijn uit 1961, maar met bepaalde wijzigingen, het Aanvullend Protocol van 1988 en een aantal nieuwe artikelen. Net zoals het sociaal handvest uit 1961, is de herziene versie een instrument "à la carte". Dit houdt in dat men nooit de volledige tekst moet ratificeren, en al evenmin in één keer. Nochtans zijn de staten, in alle gevallen, verplicht de bepalingen uit het nieuwe Handvest goed te keuren die overeenstemmen met de bepalingen die in het vroegere Handvest reeds waren goedgekeurd.

Op 26 april 2005 hadden 19 staten, waaronder België, het herziene sociaal handvest ondertekend. 19 staten hebben het herziene Handvest geratificeerd, namelijk: Albanië, Andorra, Armenië, Azerbeidjan, België, Bulgarije, Cyprus, Estland, Finland, Frankrijk, Ierland, Italië, Litouwen, Moldavië, Noorwegen, Portugal, Roemenië, Slovenië en Zweden.

Afdeling 2. De Europese code inzake sociale zekerheid

De Europese code inzake sociale zekerheid werd samen met het protocol en het addendum goedgekeurd op 16 april 1964. België bekrachtigde de code op 13 augustus 1969 (B.S. 4 oktober 1969), zodat deze op 14 augustus 1970 in werking trad. De code is op 26 april 2005 door 20 staten bekrachtigd: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Estland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Portugal, Slovenië, Spanje, het Verenigd Koninkrijk, Turkije, Zweden en Zwitserland.

De Europese code heeft in hoofdzaak tot doel de sociale vooruitgang te bevorderen en de lidstaten aan te zetten om hun socialezekerheidsstelsels verder uit te bouwen; in de code wordt ook geijverd voor een harmonisering van de sociale lasten van deze staten. Het protocol bij de code (België ratificeerde het op dezelfde dag) streeft ernaar een hoger socialezekerheidspeil vast te stellen dan in de code zelf wordt aanbevolen. De Europese code bevat dezelfde erkende socialezekerheidstakken als conventie nr. 102 over de sociale zekerheid. Met de code werd de minimumnorm uit de conventie van de Internationale Arbeidsorganisatie op een hoger peil gebracht dat meer aan de Europese realiteit is aangepast.

Het toezicht op de toepassing van de Europese code inzake sociale zekerheid gebeurt op basis van jaarverslagen. Wanneer het ministercomité van de Raad van Europa oordeelt dat een bepaalde lidstaat de verplichtingen uit de code niet naleeft, dan verzoekt het dat land om daar wat aan te doen.

Afdeling 3. De (herziene) Europese code inzake sociale zekerheid

Gezien de ontwikkeling van de socialezekerheidswetgevingen in de meeste lidstaten van de Raad van Europa sinds de code en het bijbehorende protocol voor ondertekening op 16 april 1964 werden geopend, was het noodzakelijk om de tekst ervan te herzien.

Die herziening mondde op 6 november 1990 uit in de goedkeuring van de (herziene) Europese code inzake sociale zekerheid. Die herziene versie is bedoeld om de tekst van de code van 1964 aan te passen aan de huidige verzuchtingen en mogelijkheden van de Europese samenleving, en om de sociale bescherming tot de volledige bevolking uit te breiden, de individuele rechten op sociaal vlak te verruimen en discriminaties weg te werken, met name die op basis van het geslacht.

Op 26 april 2005 heeft geen enkel land de (herziene) code geratificeerd, al moet die de code en het protocol van 16 april 1964 geleidelijk aan vervangen. Toch hebben 14 landen, waaronder België, de tekst ondertekend.

III. Europese Unie

Afdeling 1. Het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden (1)

Het Gemeenschapshandvest van de sociale grondrechten van de werkenden werd in december 1989 goedgekeurd door de staatshoofden en regeringsleiders van elf lidstaten van de Europese Unie (het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland hoorden er toen nog niet bij).

Het Handvest is een plechtige verklaring die "een zuil van sociale rechten bekrachtigt die zullen worden gewaarborgd en in de praktijk gebracht, op het niveau van de lidstaten of van de Europese Gemeenschap binnen hun bevoegdheden" (2).

Aldus hebben de elf lidstaten zich ertoe verbonden twaalf niet-bindende, juridische beginselen na te leven. In verband met sociale zekerheid gaat het om:

– het recht op sociale bescherming via het systeem dat in het onthaalland bestaat;
– het recht op gelijke behandeling van mannen en vrouwen;
– een gewaarborgd minimuminkomen voor bejaarden.

Afdeling 2. Richtlijnen (3)

A. Richtlijn 79/7 van de Raad van 19 december 1978 betreffende de geleidelijke tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van de sociale zekerheid (4)

Deze richtlijn is bedoeld om het beginsel van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in de wettelijke stelsels van de sociale zekerheid tot stand te brengen. Uitkeringen aan nabestaanden en gezinsbijslag vallen hier buiten (5). Bovendien worden in artikel 7 toegelaten afwijkingen opgesomd, met name in verband met de pensioenleeftijd voor rust- en ouderdomspensioenen en de mogelijke gevolgen daarvan voor andere uitkeringen.

(1) In het dossier Europa, nr. 6/90, mei 1990, Europese Commissie, 12 blz.
(2) Vasso Papandreou, lid van de Europese Commissie, in Europe sociale 1/92, *Premier rapport sur la Charte communautaire des droits sociaux fondamentaux des travailleurs,* Europese Commissie, Brussel-Straatsburg, 1991.
(3) De richtlijn is een van de akten die de Raad van de Europese Unie kan uitvaardigen. Artikel 248 van het Verdrag van Rome bepaalt: "Een richtlijn is verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch aan de nationale instanties wordt de bevoegdheid gelaten, vorm en middelen te kiezen." Anders gezegd, een richtlijn legt voor de lidstaten wel doelstellingen vast (resultaatverbintenis), maar laat ze volledig vrij in de manier om die te bereiken.
(4) Pb. nr. L 5 van 10 januari 1979.
(5) Artikel 3 van richtlijn 79/7.

B. Richtlijn 86/613 van de Raad van 11 december 1986 betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van zelfstandig werkzame mannen en vrouwen, de landbouwsector daarbij inbegrepen, en tot bescherming van het moederschap (1)

Deze richtlijn is bedoeld om het beginsel van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen met een zelfstandige activiteit of die bijdragen tot de uitoefening van zulke activiteit, in de praktijk te brengen voor de aspecten die in richtlijn 76/207 (2) en 79/7 niet worden gedekt.

Een van de plichten van de lidstaten op dit gebied is het treffen van de vereiste maatregelen zodat, wanneer in een lidstaat een op bijdragen gestoeld socialezekerheidssysteem bestaat voor zelfstandigen, echtgenoten in de zin van de richtlijn (3) zich vrijwillig en via het betalen van bijdragen bij een socialezekerheidsstelsel kunnen aansluiten, als ze nog niet zijn beschermd door een socialezekerheidsstelsel voor zelfstandigen (4).

C. Richtlijn 92/85/EEG van de Raad van 19 oktober 1992 inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie (5)

Deze richtlijn is bedoeld om de veiligheid en gezondheid van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling of tijdens de lactatieperiode te bevorderen. Zwangere, pas bevallen of nog borstvoeding gevende werkneemsters (in loondienst of de ambtenarij) die hun werkgever conform de nationale wetgeving en/of gebruiken inlichten over hun toestand, vallen onder de richtlijn.

In artikel 11 van de richtlijn worden de rechten uit de arbeidsovereenkomst, met inbegrip van behoud van een loon en/of een passende uitkering, overeenkomstig de nationale wetgeving en/of gebruiken, gewaarborgd aan elke werkneemster die omwille van haar eigen gezondheid of die van haar kind niet op het werk aanwezig is (6). Bovendien behoudt de werkneemster volgens de richtlijn (7) gedurende ten minste 14 weken van de moederschapsrust het recht op een loon en/of een passende uitkering.

Een uitkering wordt als passend beschouwd wanneer deze de betrokken werkneemster min of meer equivalente inkomsten verschaft als die welke ze zou ontvangen mocht ze haar beroepsactiviteit om gezondheidsredenen onderbreken, eventueel met een plafond dat in de nationale wetgeving is bepaald (8).

---

(1) Pb. nr. L 359 van 19 december 1986.
(2) Richtlijn 76/207/EEG van 7 februari 1976 betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen op het gebied van werkgelegenheid, vorming en beroepsopleiding en arbeidsomstandigheden, Pb. L nr. 39 van 14 februari 1976, p. 40.
(3) Behalve de zelfstandigen zelf worden met de richtlijn ook hun echtgenoten bedoeld die geen verloning ontvangen noch vennoot zijn, en die binnen de grenzen van het nationale recht gewoonlijk deelnemen aan de activiteit van de zelfstandige door dezelfde of bijkomende taken uit te voeren (artikel 2, b).
(4) Artikel 6 van de richtlijn.
(5) Pb. nr. L 348 van 28 november 1992.
(6) Artikel 11, paragraaf 1 en 4 van richtlijn 92/85.
(7) Artikel 8 van richtlijn 92/85.
(8) Artikel 11, paragraaf 2 tot 4 van richtlijn 92/85.

D. Richtlijn 86/378 van de Raad van 24 juli 1986 betreffende de ten-uitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in ondernemingsregelingen inzake sociale zekerheid (1)

Deze richtlijn beoogt de uitvoering in de ondernemingsregelingen van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen. Als ondernemingsregelingen inzake sociale zekerheid worden aangemerkt, de regelingen die niet vallen onder Richtlijn 79/7 en tot doel hebben aan de werknemers of zelfstandigen uit een onderneming, een groep ondernemingen, een tak van de economie of een of meer bedrijfstakken omvattende sector, prestaties te verstrekken in aanvulling op de prestaties uit hoofde van de wettelijke regelingen op het gebied van de sociale zekerheid of in plaats daarvan, ongeacht of aansluiting bij deze regelingen verplicht is of niet.

E. Richtlijn 96/97 van de Raad van 20 december 1996 betreffende de ten-uitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen in ondernemingsregelingen inzake sociale zekerheid (2)

In zijn arrest van 17 mei 1990 in zaak 262/88 Barber tegen Royal Exchange Assurance (3) heeft het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen erkend dat alle vormen van bedrijfspensioenen een element van de beloning vormen in de zin van artikel 119 van het Verdrag van Rome (4). Dit arrest houdt de gedeeltelijke ontkrachting in van enkele bepalingen van Richtlijn 86/378 met betrekking tot werknemers. Het artikel 119 van het EG-Verdrag is rechtstreeks van toepassing en kan voor de nationale gerechtelijke instanties tegen iedere werkgever worden ingeroepen.

De Raad van de Europese Unie heeft intussen geoordeeld dat om redenen van rechtszekerheid een wijziging van Richtlijn 86/378 noodzakelijk is om de onder de jurisprudentie Barber vallende bepalingen aan te passen. Richtlijn 96/97 garandeert deze noodzakelijkheid.

F. Richtlijn 98/49 (EG) van de Raad van 29 juni 1998 betreffende het behoud van de rechten op aanvullend pensioen voor werknemers en zelfstandigen die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (5)

Deze richtlijn is gericht op behoud van de rechten op aanvullende pensioenregelingen voor de aangeslotenen die zich van de ene naar de andere Lidstaat verplaatsen, alsmede op het leveren van een bijdrage aan een opheffing van de belemmeringen

(1) Pb. nr. L 225 van 12 augustus 1986.
(2) Pb. nr. L 46 van 17 februari 1997.
(3) Jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen 1990, p. I1889.
(4) Door artikel 119 van het Verdrag van Rome worden de volgende principes uitgevaardigd: iedere Lid-Staat verzekert gedurende de eerste etappe en handhaaft vervolgens de toepassing van het beginsel van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers voor gelijke arbeid. Onder beloning in de zin van dit artikel dient te worden verstaan, het gewone basis- of minimumloon of salaris en alle overige voordelen in geld of in natura die de werkgever direct of indirect aan de werknemer uit hoofde van zijn dienstbetrekking betaalt. Gelijkheid van beloning zonder onderscheid naar kunne houdt in:
a) dat de beloning voor gelijke arbeid in stukloon wordt vastgelegd op basis van eenzelfde maatstaf;
b) dat de beloning voor arbeid in tijdloon dezelfde is voor eenzelfde functie.
(5) Pb. nr. L 209 van 25 juli 1998.

voor vrij verkeer van werknemers en zelfstandigen binnen de Gemeenschap. De Lidstaten dienen met name de nodige maatregelen te nemen opdat de rechten verworven door een aangeslotene van een aanvullende pensioenregeling voor wie geen bijdragen meer worden betaald omdat hij een Lidstaat heeft verlaten om naar een andere te gaan, worden behouden op een niveau dat vergelijkbaar is met dat van een aangeslotene voor wie geen bijdragen meer worden betaald, maar die in de Lidstaat blijft.

Afdeling 3. Aanbevelingen (1)

A. Aanbeveling van de Raad van 27 juli 1992 betreffende de convergentie van de doelstellingen en het beleid inzake sociale bescherming (2)

In de aanbeveling wordt voorgesteld op het Communautaire niveau gemeenschappelijke doelstellingen te definiëren waarmee het beleid van sociale zekerheid van de lidstaten kan convergeren, waarbij de lidstaten zelf de doelstellingen trachten te bereiken volgens de eigen modaliteiten en in het specifieke kader van hun eigen systeem (3).

B. Aanbeveling van de Raad van 24 juni 1992 inzake gemeenschappelijke criteria met betrekking tot toereikende inkomsten en prestaties in de stelsels van de sociale bescherming (4)

De lidstaten wordt aanbevolen "in het kader van een algemene, coherente regeling ter bestrijding van sociale uitsluiting, het fundamentele recht van personen te erkennen op inkomsten en prestaties die toereikend zijn om een menswaardig bestaan te leiden, en hun stelsel van sociale bescherming voor zover nodig volgens de principes en de richtsnoeren (zoals beschreven in de aanbeveling) dienovereenkomstig aan te passen." (5) De Lidstaten zouden volgens deze aanbeveling "deze inkomsten en prestaties moeten garanderen in het kader van de stelsels voor de sociale bescherming." (6)

---

(19) Een aanbeveling is een van de akten die de Raad van de Europese Unie kan uitvaardigen. In tegenstelling tot verordeningen, richtlijnen en beslissingen zijn aanbevelingen niet bindend voor de Lidstaten (artikel 249 van het Verdrag van Rome). In artikel 211 van het Verdrag van Rome staat: "Teneinde de werking en de ontwikkeling van de gemeenschappelijke markt te verzekeren, doet de Commissie (...) aanbevelingen of brengt zij adviezen uit over de in dit Verdrag behandelde onderwerpen, indien het Verdrag dit uitdrukkelijk voorschrijft of indien dit noodzakelijk wordt geacht."
(20) Pb. nr. L 245 van 26 augustus 1992.
(21) Zie *De Europese convergentiestrategie voor de doelstelling en het beleid van de sociale bescherming (aanbeveling van de Raad van 27 juli 1992)* BTSZ, nr. 4/1994, p. 1229.
(22) Pb. nr. L 245 van 26 augustus 1992.
(23) Punt I, A van de Aanbeveling.
(24) Punt I, D van de Aanbeveling.

IV. Organisatie van de Verenigde Naties

Een van de doelen van de Verenigde Naties is de universele en werkelijke eerbiediging van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden voor iedereen te bevorderen, zonder discriminatie. Alle leden van de UNO hebben zich ertoe verbonden om dit doel zowel gezamenlijk als afzonderlijk na te streven in samenwerking met de organisatie. Daartoe werd op 19 december 1966 het verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten door de Algemene Vergadering van de UNO goedgekeurd; het is in werking getreden op 3 januari 1976.

Op 3 maart 2003 hadden 146 staten het verdrag goedgekeurd of waren ze toegetreden.

België ratificeerde het verdrag op 21 april 1983 en het werd van kracht op 21 juli 1983. Het verdrag bevat onder meer het recht op:

– rechtvaardige en gunstige arbeidsvoorwaarden (bijvoorbeeld jaarlijkse vakantie);
– sociale zekerheid voor iedere persoon;
– bescherming van het gezin, de moeder en het kind.

Door het Pact verbindt elke contracterende staat zich ertoe geleidelijk tot een volledige uitoefening van de door het Pact erkende rechten te komen.

Internationale verdragen – Bibliografie

– *Uw sociale zekerheid wanneer u zich verplaatst in de Europese Unie*, Een praktische gids, Luxemburg, 2002, Europese Commissie, 230 p.

– *De Communautaire bepalingen inzake sociale zekerheid. Uw rechten als u zich verplaatst binnen de Europese Unie*, Luxemburg, 2002, Europese Commissie, 51 p.

– *Verzamelde Communautaire teksten inzake sociale zekerheid*, Brussel, Luxemburg 1994, Europese Commissie, 203 p.

– Compendium of community provisions on social security, 1995, European commission, 538 p.

– Europese Commissie, *Judgments of the Court of Justice of the European Communities related to social security for migrant workers. A systematic survey*, Brussel, 1995, 211 p.

– Jorens, Y., *Wegwijs in het Europees sociaal zekerheidsrecht*, Brugge, Die Keure, 1992, 258 p.

– Jorens, Y., en Van Regenmortel, A., *Internationale detachering*, Brugge, Die Keure, 1993, 385 p.

– Van Steenberge, J. en Jorens, Y., *Grenzen Ver Werken*, 110 vragen over het Europees socialezekerheidsrecht, Brugge, Die Keure, 1995, 111 p.

– Ottevaere, A., *Het territoriaal toepassingsgebied van de internationale instrumenten inzake sociale zekerheid*, BTSZ, nr. 1/1993, p. 165-177.

– De Froy, G., en Willot, G., *Detachering van buitenlandse werknemers in België*, BTSZ, nr. 1/1996, p. 189-222.

– *Voorlichtingsbrochure ten behoeve van Belgische grensarbeiders in Nederland*, Brussel, BENELUX, 2003, 44 p.

– *Voorlichtingsbrochure ten behoeve van Nederlandse grensarbeiders in België*, Brussel, BENELUX, 2003, 37 p.

– *Brochure d'information à l'usage des travailleurs frontaliers belges au Luxembourg et des travailleurs frontaliers Luxembourgeois en Belgique*, Brussel, BENELUX, 2003, 33 p.

– MISSOC, *La protection sociale dans les Etats membres de l'Union européenne*, de l'Espace économique européen et en Suisse, Brussel, Europese Commissie, 2005, 945 p.

– Catala, N., et Bonnet, R., *Droit social européen*, Parijs, Editions Litec, 1991, 422 p.

– Van Raepenbusch, S., *La sécurité sociale des personnes qui circulent à l'intérieur de la Communauté économique européenne, Brussel, Ed. StoryScientia, 1991, 546 p.*

– Degryse, C., *Dictionnaire de l'Union Européenne – Politiques, Institutions, Programmes,* Brussel, Ed. De Boeck, 1995, 558 p.

– De Pauw, B., Jorens, Y. en Geenen, S., *De toepassing van de Verordening (E.E.G.) nr. 1408/71 in België*, Brugge, Die Keure, 1999, 428 p.

– Pochet, P. en Vanhercke, B., *De sociale knelpunten van de economische en monetaire Unie*, Observatoire social européen, Brussel, Presses Universitaires Européennes, 1998, 194 p.

– Commissie van de Europese Gemeenschappen*, Verslag van de Commissie "La Protection sociale en Europe 1995*", Luxemburg, 158 p.

– *Sociale zekerheid voor werknemers gedetacheerd in de Europese Unie, Noordwegen, IJsland en Liechtenstein*, 1998, Europese Gemeenschappen, Luxemburg, 30 p.

– MISSEEC, *Mutual Informations Systems on Social Protection in the Central and Eastern European Countries*, European commission, 1999, Jyväekyla¨, 263 p.

– Pochet, P, Antoons, J., Barbier, C., Moro Lavado, E., Turlot, L., *De Europese Unie en het sociale convergentieproces*, BTSZ, speciaal nr. 1998, 194.

– Van Raepenbusch, S., *La sécurité sociale des travailleurs européens. Principes directeurs et grands arrêts de la Cour de Justice des Communautés européennes,* 2001, Editie De Boek Université.

– MISSCEO, Mutual Information System on Social Protection of the Council of Europe, Ed. Raad van Europa, 2004, 689 p.

Bijlage

Bilaterale overeenkomsten gesloten met staten die geen lid zijn van de Europese Economische Ruimte

Titel	Datum en plaats van de ondertekening	Goed-keuringswet	Belgisch Staatsblad	Inwerking-treding	Beoogde wetgevingen
1. ALGERIJE					
- Algemeen socialezekerheidsverdrag tussen het Koninkrijk België en de Democratische Volksrepubliek Algerije	Brussel, 27/02/1968	03/07/1969	25/10/1969 en 21/10/70	01/10/1969	Werknemers - Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Rust- en overlevingspensioenen - Kinderbijslag - Arbeidsongevallen Beroepsziekten
- Administratieve schikking	Brussel, 16/02/1970	–	17/04/1970	16/02/1970 met uitwerking op 01/10/1969	- Werkloosheid
2. Australië					
- Overeenkomst betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en Australië	Canberra 20/11/2002	22/05/2005	20/06/2005	01/07/2005	Werknemers en zelfstandigen - Rust- en overlevingspensioenen - Invaliditeitsverzkering - Voor de toepasselijke wetgeving de volledige sociale zekerheid
- Administratieve schikking	Canberra, 10/05/2005	–		01/07/2005	
3. CANADA					
- Overeenkomst tussen België en Canada over de sociale zekerheid	Brussel, 10/05/1984	06/08/1986	10/02/1987	01/01/1987	Werknemers en zelfstandigen - Rust- en overlevingspensioenen - Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Werkloosheidsverzekering - Kinderbijslag - Jaarlijkse vakantie
- Administratieve schikking	Ottawa, 06/11/1986	–	10/02/1987	01/01/1987	- Arbeidsongevallen - Beroepsziekten
4. CHILI					
- Overeenkomst betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en de Republiek Chili	Brussel, 09/09/1996	13/06/1999	23/11/1999	01/11/1999	Werknemers en zelfstandigen - Rust- en overlevingspensioenen - Invaliditeitsverzekering
- Administratieve schikking	Brussel, 09/09/96	–	23/11/1999	01/11/1999	
5. CONGO					
- Verdrag tussen het Koninkrijk België en de Democratische Republiek Congo betreffende de sociale zekerheid van de zeelieden ter koopvaardij - Administratieve schikking	Brussel, 03/05/1968	03/07/1969	08/09/1971	01/10/1971	Zeelieden - Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Rust- en overlevingspensioenen - Kinderbijslag - Beroepsziekten - Jaarlijkse vakantie

Titel	Datum en plaats van de ondertekening	Goed-keuringswet	Belgisch Staatsblad	Inwerking-treding	Beoogde wetgevingen
6. Filippijnen					
- Overeenkomst betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en de Republiek der Filippijnen	Manilla, 07/12/2001	22/05/205		01/08/2005	Werknemers en zelfstandigen - Rust- en overlevingspensioenen - Invaliditeitsverzekering - Voor de toepasselijke wetgeving de volledige sociale zekerheid
- Administratieve schikking	Manilla, 10/12/2001			01/08/2005	
7. ISRAEL					
- Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en de Staat Israël	Brussel, 05/07/1971	02/04/1973	18/04/1973	01/05/1973	Werknemers - Rust- en overlevingspensioenen - Arbeidsongevallen - Beroepsziekten
- Administratieve schikking	Jerusalem, 11/12/1978	–	12/04/1979	11/12/1978 met uitwerking op 01/05/1973	
8. JOEGOSLAVIE					
- Verdrag tussen België en Joegoslavië betreffende de sociale zekerheid (Dit verdrag blijft van toepassing op Bosnië-Herzegovina, Macedonië, Servië en-Montenegro)	Belgrado, 01/11/1954	04/07/1956	01/09/1956	01/10/1956	Werknemers - Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Rust- en overlevingspensioenen - Kinderbijslag - Arbeidsongevallen - Beroepsziekten - Werkloosheid
- Administratieve schikking	Brussel, 11/03/1968	27/02/1970	20/05/1970	01/06/1970	
	Brussel, 01/06/1970	–	24/11/1970	01/06/1970	
	Brussel, 09/05/1973	–	08/06/1977	09/05/1973 behalve art. 2 en 3 met uitwerking op 03/06/1970	
9. Kroatië					
- Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Republiek Kroatië over de sociale zekerheid	Brussel 31/10/2001	22/05/2005	08/07/2005	01/08/2005	Werknemers en zelfstandigen - Rust- en overlevingspensioenen - Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Kinderbijslag - Arbeidsongevallen en beroepsziekten - Werkloosheid
- Administratieve schikking	Zagreb 19/04/2002			01/08/2005	

Titel	Datum en plaats van de ondertekening	Goed-keuringswet	Belgisch Staatsblad	Inwerking-treding	Beoogde wetgevingen
10. MAROKKO					
- Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko	Rabat, 24/06/1968	20/07/1970	25/06/1971 erratum: 22/09/1971	10/08/1971	Werknemers - Ziekte- en invaliditeits-verzekering - Rust- en overlevings-pensioenen - Arbeidsongevallen - Beroepsziekten - Kinderbijslag - Werkloosheid
- Administratieve schikking	Brussel, 14/09/1972	–	15/02/1973	14/09/1972 met uitwer-king op 01/08/1971	(*) (*) toepassing afhankelijk van het afsluiten van een administratieve schikking
	Rabat, 27/12/1978		06/04/1979	01/02/1979 art. 1 10/08/1971 art. 3 01/01/1976	
	Rabat, 27/12/1978		31/03/1979	01/02/1979	Zeelieden
	Casablanca, 31/03/2000	–	09/06/2000	01/05/2000	
	Casablanca 07/10/2004	–	07/12/2004	01/01/2005	
11. SAN MARINO					
- Algemeen verdrag tussen het Koninkrijk België en de Republiek San Marino	Brussel, 22/04/1955	04/07/1956	06/10/1956	01/10/1956	Werknemers - Ziekte- en invaliditeits-verzekering - Ouderdoms- en over-levingspensioenen - Kinderbijslag - Arbeidsongevallen - Beroepsziekten - Werkloosheid
- Administratieve schikking	Brussel, 25/07/1957	–	04/01/1958	25/07/1957 met uitwer-king op 01/10/1956	
12. TUNESIE					
- Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en de Republiek Tunesië en Protocol	Tunis, 29/01/1975	04/08/1976	23/10/1976	01/11/1976	Werknemers - Ziekte- en invaliditeits-verzekering - Rust- en overlevings-pensioenen - Kinderbijslag - Arbeidsongevallen - Beroepsziekten
- Administratieve schikkingen	Brussel, 23/02/1977		03/08/1977	23/02/1977 met uitwer-king op 01/11/1976	
	Brussel, 02/10/1992		20/11/1991	01/01/1992	
	Brussel, 09/05/2001		30/06/2001	01/07/2001	

Titel	Datum en plaats van de ondertekening	Goed-keuringswet	Belgisch Staatsblad	Inwerking-treding	Beoogde wetgevingen
13. TURKIJE					
- Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en de Republiek Turkije	Brussel, 04/07/1966	26/02/1968	10/04/1968 08/06/1968	01/05/1968	Werknemers en zelfstandigen - Ziekte- en invaliditeits-verzekering - Rust- en overlevings-pensioenen - Kinderbijslag - Arbeidsongevallen - Beroepsziekten
	Brussel, 13/12/1978	02/02/1981	19/06/1981	01/07/1981	
	Ankara, 30/06/1997	25/09/2001	25/07/2002	01/04/2002	
- Administratieve schikking	Brussel, 06/01/1969	–	28/03/1969	06/01/1969 met uitwer-king op 01/05/1968	
	Ankara, 28/03/1978	–	30/08/1978	01/05/1975	
	Ankara, 18/03/1983	–	11/05/1984	18/11/1983 met uitwer-king op 01/07/1981	
	Ankara, 30/06/1997	–	01/04/1998	01/08/1997	
14. VERENIGDE STATEN					
- Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en de Verenigde Staten van Amerika over de sociale zekerheid en Slotprotocol	Washington, 19/02/1982	03/05/1984	30/06/1984	01/07/1984	Werknemers en zelfstandigen - Rust- en overlevings-pensioenen - Ziekte- en invaliditeits-verzekering - Werkloosheidsverze-kering - Kinderbijslag - Jaarlijkse vakantie - Beroepsziekten
- Aanvullend protocol	Brussel, 23/11/1982	03/05/1984	30/06/1984	01/07/1984	
- Administratieve schikking	Brussel, 23/11/1982	–	21/07/1984	01/07/1984	

Gebruikte afkortingen

Instellingen:

ASLK:	Algemene Spaar- en Lijfrentekas
CSSS:	Commissie voor Sociale Studiën en Statistieken
DOSZ:	Dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid
FAO:	Fonds voor Arbeidsongevallen (OISZ)
FBZ:	Fonds voor de Beroepsziekten (OISZ)
FCUD:	Fonds voor Collectieve Uitrusting en Diensten
FEDICT:	Federale Overheidsdienst Informatie- en Communicatietechnologie
FFE:	Fonds voor Financieel Evenwicht
FFE-Z:	Fonds voor Financieel Evenwicht Zelfstandigen
FOD:	Federale Overheidsdienst
FSO:	Fonds tot vergoeding van de in geval van sluiting van ondernemingen ontslagen werknemers
HKSVZ:	Hulpkas voor Sociale Verzekeringen voor Zelfstandigen
HKZIV:	Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
HVKZ:	Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden
HVW:	Hulpkas voor werkloosheidsvergoedingen
KSZ:	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (OISZ)
MTA:	Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid; nu: FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
NIC:	Nationaal Intermutualistisch College
NMBS:	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
NPM:	Nationaal Pensioenfonds voor Mijnwerkers
OCMW:	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OISZ:	Openbare Instelling(en) van Sociale Zekerheid
PWA:	Plaatselijke werkgelegenheidsagentschappen
RIZIV:	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (OISZ)
RJV:	Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (OISZ)
RKW:	Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (OISZ)
RSRMV:	Rijksfonds voor de Sociale Reclassering van Mindervaliden
RSVZ:	Rijksinstituut voor Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (OISZ)
RSZ:	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (OISZ)
RSZPPO:	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten (OISZ)
RVA:	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (OISZ)
RVP:	Rijksdienst voor Pensioenen (OISZ)
SMALS-MVm:	Vzw beheerd door de openbare instellingen van sociale zekerheid, die haar leden bijstaat op het gebied van ICT
SVF:	Sociale Verzekeringsfondsen

Termen:

CAO:	Collectieve arbeidsovereenkomst
DIMONA:	Déclaration Immédiate Multifonctionelle — Multifunctionele Onmiddellijke Aangifte
EWE:	Eerste werkervaring
GFB:	Globaal financieel beheer
INSZ:	Identificatienummer Sociale Zekerheid
LATG:	Loon- en ArbeidsTijdGegevensbank
NBP:	Niet-beschermde personen
PUG:	Primaire uitkeringsgerechtigde
SAM (-kaart):	Secure Access Method
SIS (-kaart):	Sociaal IdentificatieSysteem
TBL:	Toeslag brugrustpensioen landbouw
UI:	Uitbetalingsinstellingen
UML:	Unified Modeling Language
UVW:	Uitkeringsgerechtigde volledig werkloze
VI:	Verzekeringsinstellingen
WIGW:	Weduwen, invaliden, gepensioneerden, wezen
XML:	Extensible Markup Language

Trefwoordenlijst

aanbevelingen 555
- Europese Unie

aanvraag
- pensioenen 256, 272, 277, 295

Activa-plan 338

activering sociale uitkering 339

activering zoekgedrag werklozen 325, 345

administratieve organisatie 76, 142, 183, 202, 222, 272, 389, 419, 436, 485

afhoudingen
- pensioenen 258, 294, 296, 297, 298

akkoord
- artsen – ziekenfondsen 171
- tandartsen – ziekenfondsen 171

alleenstaanden
- pensioenen 242, 284, 285
- werkloosheid 323

arbeidsdagen 188, 317, 319

arbeidsherverdeling in de openbare sector 90, 280

arbeidshoven 78, 295

arbeidsmigratie 277

arbeidsongeschiktheid 202, 285
- blijvende 186, 412
- controleonderzoek 208, 411
- graad 418
- primaire 204
- tijdelijke 411

arbeidsongevallen 403, 529, 544
- aangifte van een ongeval 422
- aansprakelijkheid en indeplaatsstelling 425
- arbeidsongeschiktheidsgraad 418
- bekrachtiging van akkoorden 425
- beschermde personen 408
- blijvende arbeidsongeschiktheid 412

- dodelijke ongevallen 414
- forfaitaire vergoeding 404
- gedekte risico's 409
- herziening 413
- op de werkplaats 409
- op de weg naar en van het werk 410
- overheidssector 284, 438-447
- preventie 406
- prothesen 410
- terugbetaling reiskosten 415
- tijdelijke arbeidsongeschiktheid 416
- twijfelachtige en geweigerde gevallen 423
- vergoede schade 410
- verjaring 427
- wet van openbare orde 405

arbeidsovereenkomst 495-496

arbeidsrechtbanken 78, 200, 486, 502, 513

basisloon (gewaarborgde bezoldiging) 285, 417

begrafenis 185, 194, 197, 442
- kosten of –vergoeding 290

beroepsrisico's 403
- onderworpen ondernemingen 409, 431

beroepsziekten 429, 544
- aanvragen en aangiften 436
- beschermde personen 430
- lijstsysteem 431
- openbare sector 276, 284, 446-447
- preventie 433
- systeem zonder lijst 432
- vergoede risico's 434

beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt 322

bestaansmiddelen 487-494, 502

bestaansminimum
- bedragen 284, 285, 286
- toekenningsvoorwaarden 284, 285
- vrijstelling van bijdragen 284

betaald educatief verlof 295, 349

bijdragen
- op lonen 86, 88-89, 296, 297, 298
- loonmatiging 88
- zelfstandigen 69

bilaterale verdragen 525-559

binnenschippers 530

breuk : zie rustpensioenen 241, 278, 279

brugpensioen
- conventioneel (voltijds) 325
- halftijds 328

communautair recht 535

derdebetaler 160

detachering van werknemers 526-541

doorstromingsprogramma's 333

E.E.G. verordening 1408/71 en 574/72 537

Europese Unie 535, 552

Europese code inzake sociale zekerheid 551

faillissement
- de sociale verzekering in geval van - 471

financiële maatschappelijke hulp 333, 334, 335, 339, 341

Fonds voor Arbeidsongevallen (F.A.O.) 419

Fonds voor Beroepsziekten (F.B.Z.) 436

Fonds voor Sluiting van Ondernemingen (F.S.O.) 348

forfaitaire schadeloosstelling 404

geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie 485, 496, 497

gelijke behandeling mannen en vrouwen 552
- richtlijnen 261

gelijkgestelde dagen 238, 319

gemeenten 297, 298, 485

gemeentewet, nieuwe - 297

geneeskundige verzorging
- nomenclatuur van de geneeskundige verstrekkingen 159
- overeenkomsten- of akkoordencommissies 171, 172, 173

geneesmiddelen 162

geschillen (i.v.m. de inning van de sociale zekerheidsbijdragen) 78

gesubsidieerde contractuelen 89-90

gewaarborgd inkomen voor bejaarden 299

gezinsbijslag 351-387, 393-400, 492, 529
- adoptiepremie 354, 380
- bijslagen voor gehandicapte kinderen 357
- bijslagtrekkende 374, 375
- (bilaterale) akkoorden sociale zekerheid 378
- forfaitaire/bijzondere kinderbijslag 355, 395
- gewaarborgde gezinsbijslag 393-400
- gewone kinderbijslag 355, 393
- internationale overeenkomsten 358, 375
- kraamgeld 354, 395
- leeftijdsbijslagen 356, 394
- rechtgevend kind 367-374, 397
- rechthebbende 358-366, 376, 388
- sociale bijslagen 357, 393
- wezenbijslag 355, 394

globaal beheer 94-95, 348
- provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 297, 298

grote risico's 175

herwaardering
- pensioenberekening 244, 255

huisbedienden 341

Hulp- en Voorzorgskas voor Zeevarenden 428

Hulpkas voor Ziekte- en invaliditeitsverzekering (H.Z.I.V.) 167

indexering van de sociale uitkeringen 291, 424

inkomensgarantie – uitkering 189, 299, 532

interimakkoorden 532

Internationale Arbeidsorganisatie 548

internationale verdragen 520

invaliditeit 190
- inhouding van 3,5% op de uitkeringen 194

jaarlijkse vakantie, openbare sector
- duur 451, 463
- vakantiegeld 290, 457, 461, 463-464

kleine risico's 175

koloniale werknemers 98

Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid 105

leefloon 485, 495, 497-500

lichamelijke ongeschiktheid 285- 291

lock-out 320

loon
- definitie 87-88
- herwaardering 244

loopbaanonderbreking
- privésector
- openbare sector 280, 281, 282

maatschappelijke dienstverlening 509-517

maatschappelijke integratie 333, 334, 335, 339, 341, 485-508, 510
- Toekenningsvoorwaarden 487-494
-vormen 495-498

magistrale bereidingen 163

Maribel 91

Maximumfactuur (MAF) 165

migrerende werknemers 537
inimumpensioen 252, 265, 284, 285, 286, 288, 290, 294

moederschapsverzekering 213, 224-225
- tijdvakken 214
- uitkering 216
- zelfstandige 222

multilaterale instrumenten 530

Nationale Arbeidsraad 325, 328

OCMW 339, 485-517

ombudsdienst
- pensioenen 229

overlevingspensioen 245
- aanvraag 272, 295
- berekening 268, 287-288
- burgerlijke staat 286, 287, 288
- echtgescheidenen 269, 286, 289, 290
- huwelijken 287, 287
- leeftijd 267, 287, 288
- toegelaten beroepsarbeid 293
- wees 286, 288, 289, 290, 293
- inhoudingen 294, 296
- cumulatie 291, 292, 293, 294

overzeese sociale zekerheid 97

pensioenen van de openbare sector 273-298

Pensioensupplement 282, 283, 284

personen ten laste 157, 189, 191, 193, 292, 293, 492, 493

plaatselijk werkgelegenheidsagentschap 492

postnatale rustperiode 215, 222

prenatale rustperiode 214

provinciale en plaatselijke overheidsdiensten 79-80, 82, 84-85, 275, 297

Raad van Europa 531, 550

regelmatig werknemer 192

Rekenhof
- wettelijkheid van de pensioenen 295

remgeld 160, 161

representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties 350

richtlijnen 552
- Europese Unie

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (R.V.A.) 324, 325, 328, 333-335, 345-348

Rijksdienst voor Jaarlijkse Vakantie (R.J.V.) 470

Rijksdienst voor Pensioenen (R.V.P.) 313

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (R.S.Z.) 341

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid voor Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten (R.S.Z.P.P.O.) 79, 81-82, 84, 94

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen (R.S.V.Z.) 313

Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (R.I.Z.I.V.) 183

rustpensioenen 233
- aanvraag 272, 277, 295
- berekening van de loopbaan 262, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283
- cumul 266, 291, 292
- echtgescheidenen 269
- leeftijd 261, 276
- pensioenberekening 262, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283
- perequatie 291
- ten laste van de openbare schatkist 276
- toegelaten beroepsarbeid 266, 291
- inhoudingen 294

samenwonenden 66, 158, 193, 323, 488, 489, 498

sancties en uitsluitingen 324

SINE 334

SIS-kaart 118, 151

sociaal secretariaat 336

sociaal statuut (van de zelfstandigen) 65

sociaal verzekeringsfonds 76

sociale bijstand 485, 510

Sociale Maribel 91, 329, 336, 340

sociale voordelen voor artsen, tandartsen en apothekers 172

solidariteitsbijdrage 259, 294, 296, 298

spilindex 291

staatstoelagen 503, 504, 514, 515

staking 320

startbaanovereenkomst 335, 343

structurele vermindering van de werkgeversbijdragen 332

tarievenakkoord
- artsen – ziekenfondsen 171, 172

tegemoetkoming aan personen met een handicap 474-484, 533
- adviesorgaan 435
- inkomensgrens 479-480
- inkomensvervangende tegemoetkoming 475-479
- integratietegemoetkoming 291, 475-479
- schorsingen en herzieningen 482
- voor hulp aan bejaarden 475-478, 480

terugvordering 294, 296, 499-501, 510-512
- van pensioenen 256

tewerkstelling 485, 493, 494, 495, 503, 504
- en bevordering van de werkgelegenheid 331-350

tweede pijler 270

uitkering
- beheerscomité 183, 202
- geneeskundige raad voor de invaliditeit (G.R.I.) 178
- technische medische raad 184
- technische ziekenfondsraad 184

vakantiegeld 290, 457, 461

vakantiesplitsing 451

Verenigde Naties 556

verjaringstermijn 78, 427

vermindering van sociale lasten 89-92

vermindering voor doelgroepen
- Jongeren 335, 340
- oudere werknemers 336
- eerste aanwervingen 336
- collectieve arbeidsvermindering en vierdagenweek 337
- herstructurering 337, 343

vervroegd pensioen 233, 261

verwarmingstoelage 254

verworven rechten, bescherming van - 526

voortgezette verzekering 74

vrijstelling van bijdragen 76

vrijwillig aanvullend pensioen 271

Vzw 333

wachttijd 169, 194, 319

wachtuitkering 194, 324

wedertewerkstelling bij herstructurering 200, 343

werkbonus 342

werkbereidheid 496

werkgelegenheid 89, 331-350

werkloosheid
- gerechtigden 317
- referteperiode 317
- toekenningsvoorwaarden 320
- uitkeringen 323

werknemerspensioen 231

werkuitkering 338

werkzoekende 322

WIGW
- voorkeurregeling 161

zelfstandige
- definitie 65

zelfstandigenpensioen 260

zelfstandigenstelsel 65

ziekenfonds
- aansluiting en inschrijving 167, 194
- wachttijd 169, 194

ziekenhuis 163-165

ziekteverzekering
- zorgverleners 171